HILARY MANTEL

Raftul Denisei

O REGINĂ PE EȘAFOD

roman distins cu MAN BOOKER PRIZE

ebook

HUMANITAS fiction

HILARY MANTEL
BRING UP THE BODIES
Copyright © Tertius Enterprises 2012
All rights reserved.

Pe copertă: Portretul lui Thomas Cromwell, Hans Holbein cel Tânăr (detaliu); Portretul lui Anne Boleyn, posibil după un original pierdut (detaliu)

© Humanitas Fiction, 2015, pentru prezenta versiune românească (ediția print)
© Humanitas Fiction, 2015 (ediția digitală)

ISBN: 978-973-689-902-7 (epub)

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372.743.382; 0723.684.194

HILARY MANTEL

O regină pe eșafod

Traducere din engleză și note de
CARMEN TOADER

Cuprins

O REGINĂ PE EŞAFOD
- Personaje
- Partea întâi
  - I. Şoimi
  - II. Ciori
  - III. Îngeri
- Partea a doua
  - I. Cartea neagră
  - II. Stăpânul fantomelor
  - III. Prada de război
- Precizări ale autoarei
- Mulţumiri

Din nou lui Mary Robertson:
cu mare grăbire, un elogiu călduros

Personaje

Reşedinţa Cromwell

Thomas Cromwell, fiul unui fierar: acum secretar al regelui, arhivar principal, decan al Universităţii Cambridge şi împuternicit al regelui la conducerea Bisericii Anglicane.

Gregory Cromwell, fiul său.

Richard Cromwell, nepotul său.

Rafe Sadler, administrator principal, crescut de Cromwell ca pe propriu-i fiu.

Helen, frumoasa soţie a lui Rafe.

Thomas Avery, contabilul familiei.

Thurston, bucătarul principal.

Christophe, un servitor.

Dick Purser, îngrijitor al câinilor de pază.

Anthony, bufon.

Morţii

Thomas Wolsey, cardinal, legat papal, lord cancelar: concediat, arestat; a murit în 1530.

John Fisher, episcop de Rochester: executat în 1535.

Thomas More, lord cancelar după Wolsey: executat în 1535.

Elizabeth, Anne şi Grace Cromwell: soţia şi fiicele lui Thomas Cromwell, au murit în decursul anilor 1527-1528: la fel şi Katherine Williams şi Elizabeth Wellfyed, surorile lui.

Familia regelui

Henric al VIII-lea.

Anne Boleyn, a doua soţie a lui.

Elizabeth, bebeluş, fiica lui Anne, moştenitoarea tronului.

Henry Fitzroy, duce de Richmond, fiul nelegitim al regelui.

Cealaltă familie a regelui

Caterina de Aragon, prima soţie a lui Henric, divorţată şi cu domiciliu forţat în Kimbolton.

Mary, fiica lui Henric cu Caterina şi cealaltă potenţială moştenitoare a tronului: de asemenea, cu domiciliu forţat.

Maria de Salinas, fostă doamnă de onoare a Caterinei de Aragon.

Sir Edmund Bedingfield, gardianul Caterinei.

Grace, soţia lui.

Familiile Howard & Boleyn

Thomas Howard, duce de Norfolk, unchiul reginei: nobil de rang înalt şi duşman înverşunat al lui Cromwell.

Henry Howard, conte de Surrey, micul său fiu.

Thomas Boleyn, conte de Wiltshire, tatăl reginei: „Monsenior“.
George Boleyn, lordul Rochford, fratele reginei.
Jane, lady Rochford, soţia lui George.
Mary Shelton, verişoara reginei.
Şi în culise: Mary Boleyn, sora reginei, acum căsătorită şi la ţară, dar fostă ibovnică a regelui.

Familia Seymour din Wolf Hall
Bătrânul sir John, cunoscut pentru relaţia extraconjugală cu nora sa.
Lady Margery, soţia lui.
Edward Seymour, fiul lui cel mai mare.
Thomas Seymour, fiul mai mic.
Jane Seymour, fiica lui, doamnă de onoare a ambelor regine ale lui Henric.
Bess Seymour, sora lui, căsătorită cu sir Anthony Oughtred, guvernator de Jersey: mai târziu văduvă.

La curte
Charles Brandon, duce de Suffolk, văduv după moartea surorii lui Henric al VIII-lea, Mary; un nobil cam rigid în gândire.
Thomas Wyatt, un gentleman cu mintea deschisă; prietenul lui Cromwell; se bănuieşte că ar fi ibovnicul lui Anne Boleyn.
Harry Percy, conte de Northumberland: un tânăr nobil bolnav şi plin de datorii, în trecut logodit cu Anne Boleyn.
Francis Bryan, „vicarul din Iad“, înrudit cu ambele familii, Boleyn şi Seymour.
Nicholas Carew, administrator principal al grajdurilor, duşman al familiei Boleyn.
William Fitzwilliam, vistiernicul principal, de asemenea inamic al familiei Boleyn.
Henry Norris, cunoscut sub numele de „Norris cel Blând“, responsabil pentru apartamentul personal al regelui.
Francis Weston, un tânăr gentleman nesăbuit şi excentric.
William Brereton, un gentleman mai în vârstă, încăpăţânat şi arţăgos.
Mark Smeaton, un muzician dubios de elegant.
Elizabeth, lady Worcester, doamnă de onoare a lui Anne Boleyn.
Hans Holbein, pictor.

Clerici
Thomas Cranmer, arhiepiscop de Canterbury, prietenul lui Cromwell.
Stephen Gardiner, episcop de Winchester, inamicul lui Cromwell.
Richard Sampson, sfetnicul juridic al regelui în chestiuni matrimoniale.

Demnitari ai statului
Thomas Wriothesley, cunoscut sub numele de „Spune-Mi Risley“, secretar al sigiliului.
Richard Riche, avocat principal.
Thomas Audley, lord cancelar.

Ambasadorii
Eustache Chapuys, ambasador al împăratului Carol Quintul.
Jean de Dinteville, trimis al Franţei.

Adepți ai reformei

Humphrey Monmouth, negustor înstărit, prieten cu Cromwell şi susținător al Evangheliei; protectorul lui William Tyndale, traducător al Bibliei, acum întemnițat într-o țară nordică.

Robert Packington, un negustor cu vederi asemănătoare.

Stephen Vaughan, un negustor din Antwerp, prieten şi agent al lui Cromwell.

Pretendenții la tron din „familiile străvechi“

Margaret Pole, nepoată a regelui Eduard al IV-lea, susținătoare a Caterinei de Aragon şi a prințesei Mary.

Henry, lord Montague, fiul ei.

Henry Courtenay, marchiz de Exeter.

Gertrude, ambițioasa lui soție.

În Turnul Londrei

Sir William Kingston, administratorul.

Lady Kingston, soția lui.

Edmund Walshingham, ajutorul său.

Lady Shelton, mătuşa lui Anne Boleyn.

Un călău francez.

Tudorii (simplificat)

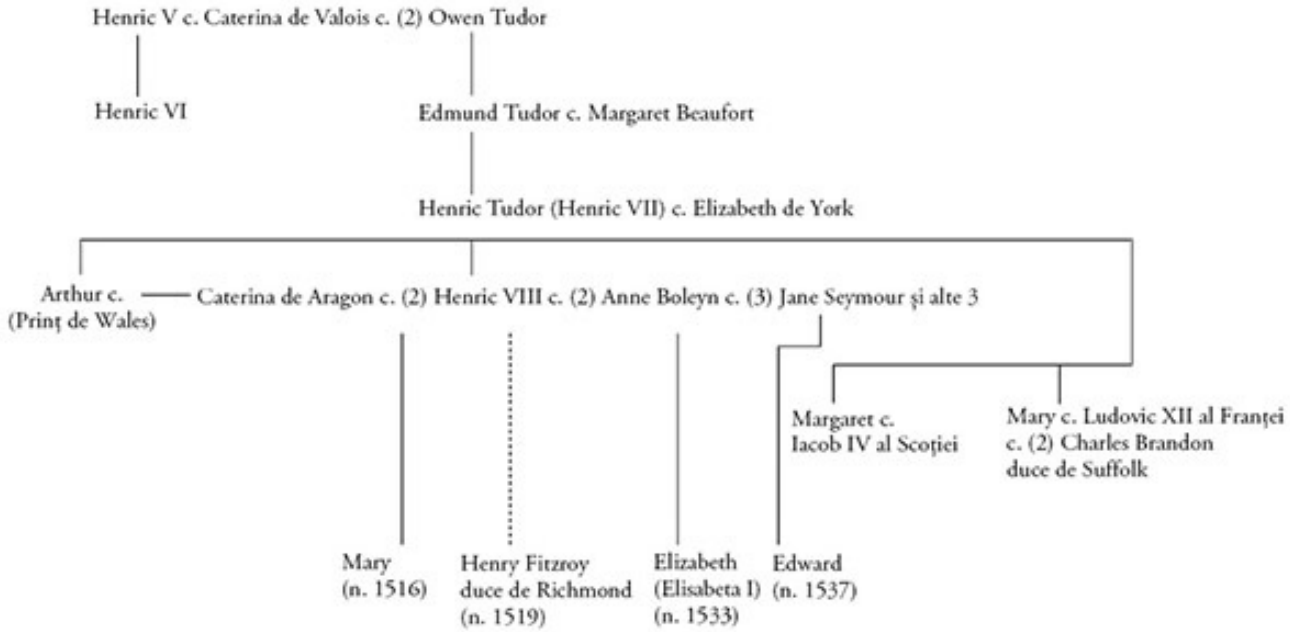

Henric Tudor (Henric al VII-lea) a avut pretenții la tron pentru că mama lui, Margaret Beaufort, era stră-strănepoata lui Eduard al III-lea.
Căsătoria dintre Henric Tudor și Elizabeth de York a unit casele Tudor și York.

Rivalii lui Henric al VIII-lea din Casa York

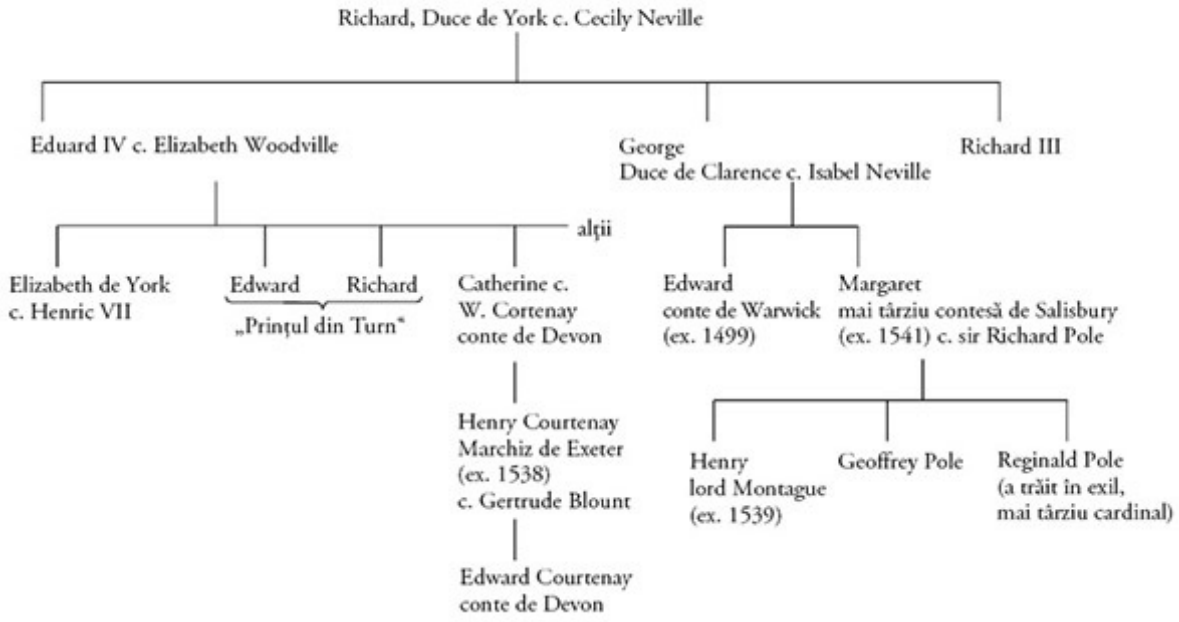

„Oare nu sunt şi eu un bărbat ca toţi ceilalţi? Nu? Nu?“
HENRIC al VIII-lea adresându-i-se
lui Eustache Chapuys, ambasador al imperiului

PARTEA ÎNTÂI

I
Şoimi
Wiltshire, septembrie 1535

Copiii lui se prăbuşesc din cer. El îi urmăreşte cu privirea de pe cal, pământurile Angliei întinzându-se în spatele lui; ei cad, cu aripile poleite, toţi au ochii injectaţi. Grace Cromwell pluteşte în aerul rarefiat. E tăcută când îşi ia prada sau când alunecă spre pumnul lui. Iar atunci, sunetele pe care le scoate, foşnetul penelor şi scârţâitul, suspinul şi şuieratul aripilor, firavul cloncănit din gâtlej, toate acestea sunt sunete prin care îl recunoaşte, intime, ca ale unei fiice, aproape dezaprobatoare. Pieptul ei este mânjit cu sânge închegat, iar în gheare ţine carnea.

Mai târziu, Henric va spune: „Fetele tale au zburat superb astăzi“. Şoimul Anne Cromwell ţopăie pe mănuşa lui Rafe Sadler, care călăreşte lângă rege şi stă la taifas cu el. Sunt osteniţi; soarele apune, iar ei se întorc la Wolf Hall cu hăţurile destinse pe gâturile cailor de sub ei. Mâine soţia şi cele două surori ale lui vor pleca. Aceste femei moarte, cu oasele de mult îngropate în lutul Londrei, suferă acum o metempsihoză. Imponderabile, ele planează în curenţii din înaltul văzduhului. Nu compătimesc pe nimeni. Nu au stăpân. Vieţile lor sunt simple. Când privesc în jos, nu văd decât pradă şi penele de împrumut ale vânătorilor: văd doar un univers care se înfioară şi freamătă, un univers plin cu hrană.

Toată vara a fost aşa, o învălmăşeală de dezmembrări, blană şi pene zburătoare; câinii asmuţiţi şi chemaţi, caii încinşi şi obosiţi, rănile, luxaţiile şi băşicile îngrijite de gentlemeni. Şi, cel puţin de câteva zile, soarele s-a pogorât peste Henric. Cândva înainte de amiază, norii au venit în goană dinspre apus, iar ploaia a căzut în stropi mari şi parfumaţi; însă soarele şi-a făcut din nou apariţia clocotitor, iar acum cerul este atât de senin, încât poţi să zăreşti Raiul şi să vezi cu ce se ocupă sfinţii.

Pe când ei coboară din şa şi le încredinţează caii grăjdarilor, iar apoi îl ajută pe rege, gândurile deja îi zboară la acte: la marfa trimisă din Whitehall, cu poştalionul, pe traseul înfiinţat special către locul unde s-a dus regele. La cina cu familia Seymour, la cum va asculta respectuos toate istorisirile gazdelor sale, toate observaţiile regelui ciufulit, binevoitor şi încântat, cum pare să fie în această seară. După ce regele se duce la culcare, el îşi va începe munca nocturnă.

Deşi ziua s-a încheiat, Henric nu pare prea dornic să intre în casă. Stă şi se uită prin preajma-i, inhalând sudoarea cailor, cu o dungă lată şi cărămizie de piele arsă de soare pe frunte. Dimineaţă îşi pierduse pălăria, aşa încât, conform datinii, toţi vânătorii au fost nevoiţi să şi le scoată pe ale lor. Regele a refuzat să-şi aleagă altă pălărie. Pe când amurgul se strecoară peste păduri şi câmpii, servitorii se duc să caute freamătul penelor negre pe iarba din ce în ce mai întunecată sau sclipirea cataramei de vânătoare, un Sf. Hubert[1] din aur, cu ochi de safir.

1. Sf. Hubert (656-727) – sfânt venerat în Evul Mediu, pe a cărui emblemă se află o căprioară.

Deja simţi toamna în aer. Ştii că n-o să mai fie multe zile la fel ca aceasta; aşa că haide să stăm în picioare, cu pajii din Wolf Hall mişunând în jurul nostru, pe când Wiltshire şi comitatele vestice se întind spre ceaţa azurie; haide să stăm în picioare, cu mâna regelui pe umărul lui, cu chipul înfocat al lui Henric,

pe când vorbeşte despre peisajul zilei care s-a scurs, crângurile verzi şi râurile învolburate, arinii de pe malul apei, negura din zori care s-a risipit înainte de ora nouă; ploaia torenţială care a încetat repede, uşoara adiere care a încremenit; tihna, canicula de după-amiază.

— Domnule, cum de nu v-aţi ars? întreabă Rafe Sadler. Are părul roşu, ca regele, iar pielea lui are mai multe nuanţe de roz şi s-a umplut de pistrui, chiar şi ochii par să-l usture. El, Thomas Cromwell, ridică din umeri; îşi pune o mână pe spatele lui Rafe pe când intră împreună în casă. A fost prin toată Italia – nu doar pe câmpul de bătălie sau în curtea umbrită a clădirii contabilului – fără a-şi pierde paloarea londoneză. Copilăria lui în sărăcie, zilele petrecute la râu sau pe câmpie: a rămas la fel de alb ca un nou-născut.

— Cromwell are pielea ca un crin, declară regele. E singura lui asemănare cu un crin sau cu altă floare.

Tachinându-l, se duc să-şi ia cina.

Regele a plecat din Whitehall în săptămâna când a murit Thomas More, o săptămână mizerabilă din luna iulie, când a plouat tot timpul, cu urmele copitelor suitei regale afundându-se adânc în noroi pe când îşi croiau drum prin Windsor. De atunci au călătorit prin comitatele din vest; sfetnicii lui Cromwell, după ce şi-au dus la bun sfârşit misiunile încredinţate de rege în Londra, au ajuns în suita regală pe la mijlocul lui august. Regele şi însoţitorii săi dormeau buştean în case noi din cărămidă trandafirie, în case vechi, ale căror fortificaţii se sfărâmaseră sau fuseseră dărâmate, şi în castele parcă de jucărie, castele care n-ar fi putut niciodată să aibă fortificaţii, cu ziduri pe care un tun le-ar fi străpuns ca pe hârtie. De cincizeci de ani pacea domnea în Anglia. Acesta este legământul Tudorilor; ei dăruiesc pacea. Toate familiile se străduiesc să arate cât mai bine în faţa regelui, iar noi am văzut cum unii tencuiesc frenetic în ultimele săptămâni, alţii dăltuiesc piatra, pe când gazdele lui etalează în pripă trandafirul Tudorilor lângă blazoanele lor. Caută şi distrug orice urmă a Caterinei, fosta regină, strivind cu ciocanele rodiile de Aragon, sfâşiindu-le coaja şi miezul, împrăştiindu-le peste tot seminţele. În locul lor – dacă n-au timp să graveze – şoimul lui Anne Boleyn este pictat grosolan pe blazoane.

Hans li s-a alăturat în călătoria lor şi a pictat-o pe regina Anne, dar ei nu i-a plăcut; oare ce-i mai face plăcere în prezent? L-a pictat pe Rafe Sadler, cu barba lui mică şi îngrijită şi gura lui fermă, cu pălăria la modă, adică un disc cu pene care se leagănă precar pe părul lui tuns scurt.

— Mi-ai făcut nasul foarte plat, jupâne Holbein, zice Rafe.

Iar Hans spune:

— Şi cum aş putea eu, jupâne Sadler, să vă repar nasul?

— Şi l-a rupt în copilărie, spune el, când fugeam în arenă. L-am ridicat chiar eu de sub copitele cailor, era un ghemotoc amărât, plângea după mama lui. L-a strâns uşurel de umăr pe băiat.

Curaj, Rafe. Eu cred că eşti foarte chipeş. Aminteşte-ţi ce mi-a făcut mie Hans.

Acum Thomas Cromwell are în jur de cincizeci de ani. Are un trup de muncitor, îndesat, puternic, aproape gras. A avut părul negru, acum e cărunt, şi, din cauza pielii lui albe şi rezistente, care pare să nu fie afectată nici de ploaie, nici de soare, lumea insinuează în batjocură că tatăl lui a fost irlandez, deşi în realitate a fost berar şi fierar în Putney, un bărbat care mai tundea şi blana oilor sau îşi înfigea câte un deget în toate plăcintele, bătăuş şi scandalagiu, beţiv şi tiran, mereu târât în faţa magistraţilor pentru că a lovit sau a escrocat pe câte cineva. Cum de fiul unui asemenea bărbat a ajuns să aibă o slujbă atât de suspusă este o întrebare pe care şi-o pune toată Europa. Unii spun că s-a înălţat odată cu familia reginei, Boleyn. Alţii zic că l-a ajutat doar răposatul cardinal Wolsey, protectorul lui; Cromwell era omul lui de

nădejde, care i-a sporit averea şi îi cunoştea toate secretele. Alţii spun că frecventează o societate de vrăjitori. A plecat de acasă din copilărie, a fost mercenar, negustor de lână, bancher. Nimeni nu ştie pe unde a fost şi ce cunoştinţe şi-a făcut, iar el nu se grăbeşte să le spună. Trudeşte din greu în serviciul regelui, îşi ştie valoarea şi calităţile şi cere răsplata: birouri, indemnizaţii speciale, titluri nobiliare, conace şi ferme. Izbuteşte mereu să-şi impună părerea, are un anumit stil; seduce sau mituieşte, linguşeşte sau ameninţă, îi explică omului ce interese are de fapt şi scoate la iveală părţi ale lui despre care nici măcar nu ştia că există. În fiecare zi secretarul principal are de-a face cu nobili care, dacă ar putea, l-ar distruge cu o singură lovitură răzbunătoare, ca pe o muscă. El e conştient de aceasta, aşa încât se distinge prin politeţe, calm şi prin grija neobosită faţă de politica din Anglia. Nu are obiceiul să-şi explice acţiunile. Nu are obiceiul să vorbească despre succesele sale. Dar, ori de câte ori dă norocul peste el, Cromwell profită, proţăpit în pragul uşii, gata s-o deschidă la cea mai mică râcâială pe tăblia din lemn.

În casa lui din oraş, la Austin Friars, portretul său meditează sumbru pe perete; este înfăşurat în lână şi blană, cu mâna încleştată pe un document, de parcă l-ar sugruma. Hans a împins o masă, împresurându-l, şi i-a spus: „Thomas, să nu râzi“; apoi au continuat aşa, Hans fredonând în surdină pe când muncea, iar el zgâindu-se fioros într-un punct din spatele pictorului. Când a văzut portretul terminat, el a spus: „Isuse, arăt ca un ucigaş“. Iar fiul lui, Gregory, a zis: „Nu ştiai?“ A comandat copii pentru prietenii săi, pentru admiratorii lui evanghelişti din Germania. Nu a vrut să se despartă de tabloul original – „nu acum, după ce m-am deprins cu el“, spune –, aşa încât intră în salon şi găseşte acolo mai multe versiuni ale lui, în diferite stadii: o schiţă provizorie, parţial în cerneală. De unde să începi cu Cromwell? Unii încep cu ochii lui mici şi ageri, alţii cu pălăria. Unii evită întrebarea şi îi pictează sigiliul şi foarfeca, alţii inelul cu turcoaze pe care i l-a dăruit cardinalul. Dar, de oriunde ar începe, impactul final e acelaşi: dacă e nemulţumit de tine, nu ţi-ar plăcea să te întâlneşti cu el într-o noapte fără lună. Tatăl lui, Walter, obişnuia să spună: „Băiatul meu, Thomas, dacă te uiţi urât la el, îţi scoate ochii. Dacă-i pui piedică, îţi taie piciorul. Dar, dacă nu-i stai în cale, e un adevărat gentleman. Şi cinsteşte pe oricine cu ceva de băut.“

Hans l-a pictat pe rege, blajin, înveşmântat în mătăsuri subţiri de vară, stând pe scaun după cină lângă gazdele sale, cu ferestrele deschise prin care pătrund trilurile nocturne ale păsărilor, pe când primele licăriri ale lumânărilor intră laolaltă cu fructele confiate. La fiecare oprire, Henry stă în clădirea principală, împreună cu regina Anne; suita lui doarme în casele nobililor din partea locului. Prin tradiţie, gazdele regelui, cel puţin o dată în timpul vizitei, îi invită la masă pe nobilii care-i adăpostesc pe cei din suită, pentru a le mulţumi, un mare efort pentru personalul din casă. El numără căruţele cu provizii, care se înşiruie în curte; a văzut multe bucătării în mare agitaţie, iar el personal s-a dus acolo în lumina cenuşiu-verzuie de dinaintea zorilor, când cuptoarele din cărămidă sunt curăţate şi pregătite să coacă primele pâini, când cărnurile sunt puse la proţap, ceaunele pe suportul cu trei picioare de deasupra focurilor, iar puii sunt jumuliţi şi tăiaţi în bucăţi. Unchiul lui fusese bucătarul unui arhiepiscop, iar el, în copilărie, petrecuse multă vreme prin bucătăria din Lambeth Palace; ştia în detaliu cum ar trebui să meargă treaba şi nimic nu trebuia să fie lăsat la voia întâmplării când venea vorba de bunăstarea regelui.

Aceste zile sunt perfecte. Lumina limpede şi tihnită scoate în evidenţă toate fructele lucioase din tufişuri. Toate frunzele din copaci, cu soarele în spate, atârnă aidoma unor pere aurii. Mergând călare spre vest în toiul verii, noi ne-am afundat în codrii de vânătoare, ne-am suit pe crestele prăpăstiilor, apoi am ajuns în comitatul unde se simte prezenţa mării, deşi ne despart de ea încă două comitate. În această parte a Angliei, strămoşii noştri, giganţii, au lăsat în urmă operele lor din lut, gorganele şi pietrele înalte. Prin venele noastre, ale tuturor femeilor şi bărbaţilor din Anglia, încă mai curg câţiva stropi din sângele giganţilor. În acele vremuri străvechi, pe un tărâm nepângărit de oi sau pluguri, ei vânau mistreţi şi elani.

Pădurea se întindea preț de zile-ntregi. Uneori sunt dezgropate arme străvechi: securi care, dacă sunt mânuite cu ambele mâini, pot să despice deopotrivă calul şi călărețul. Te gândeşti la membrele mărețe ale acelor morți, care freamătă în țărână. Războiul era firesc pentru ei, iar războiul mereu abia aşteaptă să revină. Şi nu te gândeşti doar la trecut când străbați călare aceste câmpii. Ci şi la ceea ce zace în țărână, la ceea ce se coace; la zilele ce vor veni, la războaiele care încă nu s-au petrecut, la rănile şi morții cărora, aidoma semințelor, țărâna Angliei le ține de cald. Ai crede, uitându-te la Henric cum râde, uitându-te la Henric cum se roagă, uitându-te la el cum merge în fruntea oamenilor săi pe poteca din pădure, că tronul pe care şade e de neclintit, asemenea calului de sub el. Dar aparențele pot să înşele. Noaptea, el stă treaz; se zgâieşte la grinzile sculptate ale acoperişului; numără zilele. Întreabă „Cromwell, Cromwell, ce să fac?“ Cromwell, apără-mă de împărat. Cromwell, apără-mă de papă. Apoi îl cheamă pe arhiepiscopul de Canterbury, Thomas Cranmer, şi vrea să afle: „Sufletul meu e osândit la chinurile iadului?“

Între timp, în Londra, ambasadorul împăratului, Eustache Chapuys, aşteaptă în fiecare zi vestea că poporul englez s-a răsculat împotriva regelui lor păgân şi plin de cruzime. Este o veste pe care îşi doreşte nespus s-o audă, aşa încât trudeşte din greu şi cheltuieşte o mulțime de bani pentru a o preschimba în realitate. Stăpânul lui, împăratul Carol, este stăpânitorul Țărilor de Jos şi al Spaniei, al cărei teritoriu se întinde până peste mări; Carol este bogat şi din când în când se înfurie pe Henric Tudor, fiindcă a îndrăznit să-i alunge mătuşa, pe Caterina, şi să se căsătorească cu o femeie despre care oamenii de pe stradă spun că e o târfă cu ochii bulbucați. Chapuys îl sfătuieşte pe stăpânul lui, prin misive disperate, să invadeze Anglia, să se unească cu rebelii din partea locului, cu pretendenții la tron şi cu cei nemulțumiți, să cucerească această insulă păgână, unde regele, printr-o lege a Parlamentului, şi-a declarat propriu-i divorț şi s-a proclamat Dumnezeu. Papa nu este deloc încântat că oamenii din Anglia râd de el şi l-au poreclit „episcopul Romei“, nici că venitul lui anual a dispărut şi că acum ajunge în cuferele lui Henric. O bulă de excomunicare, scrisă, dar încă nepromulgată, îl aşteaptă pe Henric, făcându-l proscris printre regii creştini ai Europei: care sunt invitați, ba chiar îndemnați, să traverseze Canalul sau granița cu Scoția şi să se înfrupte din tot ce-i al lui. Poate că li se va alătura şi împăratul. Poate că va veni şi regele Franței. Poate că se vor alia între ei şi vor veni împreună. Ar fi plăcut să spunem că suntem pregătiți să-i înfruntăm, dar realitatea este cu totul alta. În cazul unei invazii armate, probabil că am fi nevoiți să dezgropăm oasele giganților ca să avem cu ce le da în cap, căci avem prea puțin armament, praf de puşcă, oțel. Nu este vina lui Thomas Cromwell; aşa cum spune Chapuys, rânjind, regatul lui Henric ar fi fost mai puternic dacă Cromwell ar fi fost pus la cârma lui cu cinci ani în urmă.

Dacă vrei să protejezi Anglia, şi chiar aşa va face – căci va fi pe câmpul de luptă cu sabia în mână – trebuie să ştii cum este Anglia. În canicula din august, el a stat cu capul descoperit lângă mormintele sculptate ale strămoşilor, bărbații în armuri *cap á pie*, din platoşe şi zale, ținându-se de mâini înfăşurate în mănuşi protectoare, înălțându-se țepeni în bluzele lor purtate peste armură, cu picioarele învelite în zale sprijinindu-se pe leii, grifonii şi ogarii din piatră: oameni din piatră, oameni din oțel, cu soțiile lor blânde lipite de ei, aidoma melcilor în cochilie. Noi credem că timpul nu-i afectează pe morți, dar le afectează monumentele, uzura şi accidentele îi lasă cârni, fără degete din cauza unor lovituri sau a scurgerii timpului. Un picioruş tăiat (parcă al unui îngeraş care îngenunchează) iese prin pânza care-l înfăşoară; vârful unui deget mare de la mână zace pe o pernă sculptată. „Anul viitor trebuie să ne reparăm strămoşii“, zic lorzii din comitatele vestice: dar scuturile şi soclurile, trofeele şi blazoanele lor au mereu vopseaua proaspătă, iar în discuții ei înfloresc faptele strămoşilor lor, cine erau şi ce stindard au dus: blazonul pe care strămoşul meu l-a purtat la Agincourt, cana pe care i-a dăruit-o personal John de Gaunt

strămoşului meu. Dacă în bătăliile dintre York şi Lancaster din trecut taţii sau bunicii lor se aliaseră cu cine nu trebuie, ei nu suflă un cuvinţel despre acest lucru. O generaţie mai târziu, scăpările sunt iertate, iar reputaţiile refăcute; altfel Anglia nu poate să evolueze, s-ar prăbuşi într-un vârtej înapoi în trecutul mâlos.

Desigur, el n-are strămoşi: nu dintre cei cu care ai putea să te lauzi. Pe vremuri existase o familie de nobili pe nume Cromwell, iar când a intrat în serviciul regelui, heralzii l-au îndemnat ca, pentru a păstra aparenţele, să adopte blazonul ei; dar eu nu fac parte din familia lor şi nu vreau să-mi atribui succesele lor, le spusese el pe un ton politicos. Fugise de pumnii tatălui său pe vremea când încă nu împlinise cincisprezece ani; traversase Canalul, se înrolase în armata regelui Franţei. Luptase de când începuse să se ţină pe picioare; iar dacă tot te lupţi, nu-i mai bine să fii plătit pentru asta? Există şi bresle mai profitabile decât cea a soldaţilor, iar el le descoperise. Aşa că se hotărâse să nu se grăbească să se întoarcă acasă.

Iar acum, când gazdele sale vor un sfat despre locul în care să pună o fântână sau un grup format din cele trei graţii care dansează, regele le zice: „Cromwell o să vă ajute“; Cromwell văzuse cum se face în Italia şi le povesteşte şi celor din Wiltshire. Uneori regele pleacă dintr-un loc doar cu grupul lui de călăreţi, iar regina rămâne în urmă, împreună cu doamnele ei şi cu muzicienii, pe când Henric şi cei câţiva însoţitori favoriţi ai lui vânează ca disperaţii prin ţară. Astfel ajung la Wolf Hall, unde bătrânul sir John Seymour aşteaptă să-i întâmpine, în mijlocul familiei sale prospere.

— Nu ştiu, Cromwell, zice bătrânul sir John. Îl ia de braţ, prietenos. Toţii şoimii ăştia cu nume de femei moarte… nu te demoralizează?

— Eu niciodată nu sunt demoralizat, sir John. Lumea mi se pare foarte bună.

— Ar trebui să te însori iar şi să-ţi faci o nouă familie. Poate că o să-ţi găseşti o soţie cât timp mai stai aici, cu noi. În pădurea din Savernake sunt multe femei tinere şi fragede.

— Încă îl mai am pe Gregory, spune el, aruncând o privire peste umăr spre fiul său; mereu îşi face griji din pricina lui Gregory.

— Ah, face Seymour, e bine să ai băieţi, dar un bărbat are nevoie şi de fiice, fiicele sunt o alinare. Uită-te la Jane. E o fată atât de bună la suflet.

La îndemnul tatălui ei, el se uită la Jane Seymour. O ştie bine de la curte, căci era doamna de onoare a Caterinei, fosta regină, iar acum este doamna de onoare a lui Anne, regina de acum; este o tânără ştearsă, cu un ten oarecum metalic, tăcută de obicei, care se uită la bărbaţi de parcă ar fi o surpriză neplăcută. Poartă perle şi brocart alb, brodat cu mici mlădiţe ţepene de garoafe. Îşi dă seama că ţinuta ei este scumpă; lăsând la o parte perlele, veşmintele ei n-ar fi putut să arate aşa dacă ar fi costat mai puţin de treizeci de lire. Nu-i de mirare că se mişcă delicat, cu prudenţă, aidoma unui copil căruia i s-a zis să nu verse nimic pe el.

Regele spune:

— Jane, acum că eşti acasă, cu familia ta, eşti mai puţin timidă? Îi ia mâna, ca o lăbuţă de şoarece, în palma lui mare. La curte nu zice nici un cuvinţel.

Jane îşi ridică privirea spre el, roşind dinspre gât până la marginea tâmplelor.

— Ai mai văzut pe cineva să roşească în felul ăsta? întreabă Henric. Poate doar o mică fecioară de doisprezece ani.

— Nu pot pretinde că am doisprezece ani, zice Jane.

La cină, regele stă lângă lady Margery, gazda lui. Pe vremuri fusese o mare frumusețe, iar atenția pe care i-o acordă regele ar putea să-ți sugereze că încă mai este așa; a născut zece copii, dintre care șase sunt în viață, iar trei sunt și ei prezenți. Edward Seymour, fiul moștenitor, are un cap lunguieț, o expresie serioasă pe chip, un profil distinct și fioros: e un bărbat chipeș. E instruit, chiar cărturar, își îndeplinește cu chibzuință orice sarcină pe care o primește; a luptat în război, iar acum, în așteptarea unei bătălii, se descurcă binișor la vânătoare și în arenă, la turniruri. Mai demult, cardinalul a spus despre el că este mai de ispravă decât majoritatea celor din neamul Seymour; el însuși, Thomas Cromwell, l-a descusut și l-a declarat pe deplin loial regelui. Tom Seymour, fratele mai mic al lui Edward, este turbulent, furtunos și are mai multă trecere la femei; când intră într-o cameră, virginele chicotesc, iar soțiile tinere își înclină capetele și îl studiază pe sub gene.

Bătrânul sir John este un bărbat cu o preferință recunoscută pentru propria-i familie. Cu doi sau trei ani în urmă, la curte se zvonise că se împreunase cu soția fiului său, nu doar o singură dată, din pasiune, ci de mai multe ori, după ce ea se măritase. Regina și confidentele ei răspândiseră vestea la curte.

— Credem că de o sută douăzeci de ori, râsese pe înfundate Anne. Adică Thomas Cromwell le-a numărat, iar el se pricepe la cifre. Presupunem că s-au abținut duminica, de rușine, și au lăsat-o mai moale în postul Paștelui.

Soția adulteră a născut doi băieți, iar, când Edward a aflat ce îi făcuse, nu i-a recunoscut drept moștenitori, căci nu putea fi sigur că erau fii lui sau frații lui vitregi. Soția adulteră a fost trimisă la o mânăstire și, aproape imediat, i-a făcut o favoare și a murit; acum are o altă soție care are o atitudine foarte rezervată și umblă cu un pumnal la ea, ca să se apere dacă socrul ei îi face avansuri.

Dar fapta i-a fost iertată, i s-a iertat totul. Carnea e supusă ispitei. Vizita regelui confirmă grațierea bătrânului. John Seymour are 520 de hectare, inclusiv o rezervație de cerbi, cele mai multe de pășuni pentru oi, din care câștigă aproape cinci șilingi pe an de hectar, adică cu douăzeci și cinci la sută mai mult decât ar câștiga dacă hectarele ar fi arabile. Oile sunt niște animăluțe cu fețe negre, încrucișate cu o rasă galeză de munte, au carnea plină de zgârciuri, dar au lâna bunicică. Când intră pe moșie, regele (cu un umor pastoral) întreabă:

— Cromwell, câte kilograme o avea animalul ăla?

Iar el îi răspunde, fără a-l ridica:

— Cincisprezece kilograme, sire.

Francis Weston, un tânăr de la curte, spune în batjocură:

— Jupânul Cromwell tundea oi în tinerețe. Nu cred că se înșală.

Regele zice:

— Am fi o țară săracă dacă n-am face negoț cu lână. Nu trebuie să desconsideri cunoștințele jupânului Cromwell.

Dar Francis Weston râde, acoperindu-și gura cu o mână.

Mâine, Jane Seymour va merge la vânătoare cu regele.

— Credeam că merg doar bărbații, îl aude el pe Weston că zice în șoaptă. Regina o să se înfurie când o să afle.

Murmură, atunci fii bun și ai grijă ca ea să nu afle.

— La Wolf Hall noi vânăm cu toții, se făleşte sir John, chiar și fiicele mele, ai zice că Jane e timidă, dar urc-o în șa și vă asigur, sire, că e ca zeița Diana. Știți, nu mi-am chinuit fiicele cu învățătura.

Sir James le-a învățat tot ce aveau nevoie să știe.

Preotul din capătul mesei încuviinţează din cap, zâmbind: un moşneag tălâmb cu căpăţâna albă şi ochii urduroşi. El, Cromwell, se răsuceşte spre preot:

— Deci Domnia Voastră le-a învăţat să danseze, sir James? Sunteţi demn de laudă. Am văzut-o pe sora lui Jane, Elizabeth, la curte, dansând cu regele.

— O, au avut un instructor de dans, chicoteşte bătrânul Seymour. Instructor de dans, profesor de muzică, le sunt de ajuns. N-au nevoie de limbi străine. Nu pleacă nicăieri.

— Vă contrazic, domnule, zice el. Eu le-am învăţat pe fiicele mele aceleaşi lucruri ca pe fiul meu.

Uneori îi place să vorbească despre ele, despre Anne şi Grace: sunt moarte de şapte ani. Tom Seymour râde.

— Le-ai trimis în arena de turniruri cu Gregory şi cu jupânul Sadler?

Zâmbeşte.

— Asta a fost excepţia.

Edward Seymour spune:

— Nu e un lucru neobişnuit ca fiicele dintr-o familie de la oraş să înveţe să scrie şi chiar mai mult decât atât. Poate că ai fi vrut să înveţe şi contabilitate. Am mai auzit lucruri din astea. Le ajută să-şi găsească nişte soţi mai buni, familiile de negustori ar profita de învăţătura lor.

— Închipuiţi-vă ce fiice ar avea jupânul Cromwell, zice Weston. Eu nu îndrăznesc. M-aş mira să reziste în breasla contabililor. Probabil ar mânui cu pricepere securea. Bărbatul s-ar uita la ele, iar genunchii i s-ar înmuia. Şi nu din dragoste pătimaşă.

Gregory se foieşte. E cu capul în nori, aşa încât n-ai zice că a auzit ce se discută, dar vocea îi tremură de suferinţă.

— Îmi insultaţi surorile şi amintirea lor, domnule, şi nici măcar nu le-aţi cunoscut. Sora mea, Grace…

El o vede pe Jane Seymour cum îşi întinde o mână şi îl atinge pe Gregory pe încheitură: pentru a-l salva, ea riscă să atragă atenţia mesenilor.

— De curând, spune ea, am învăţat puţină franceză.

— Zău, Jane? zâmbeşte Tom Seymour.

Jane îşi apleacă privirea.

— Mary Shelton mi-e profesoară.

— Mary Shelton e o tânără serviabilă, zice regele; şi, cu coada ochiului, îl vede pe Weston cum îl înghionteşte cu cotul pe vecinul său de la masă; se spune că Shelton a fost serviabilă cu regele în pat.

— Aşa că vedeţi, le zice Jane fraţilor săi, noi, doamnele, nu ne petrecem tot timpul vorbind despre bârfe neîntemeiate şi scandaluri. Deşi, Dumnezeu ştie, avem parte de destule bârfe încât să umple un întreg oraş de femei.

— Zău? face el.

— Vorbim despre cine este îndrăgostit de regină. Despre cine îi dedică poezii. Îşi apleacă privirea. Adică, despre cine ne iubeşte pe toate. Un gentleman sau altul. Ne cunoaştem toţi pretendenţii şi îi întoarcem pe toate părţile, ar roşi dacă ar afla. Aflăm cât de mare le e moşia şi cât câştigă pe an, iar pe urmă luăm hotărârea dacă să le permitem sau nu să ne dedice un sonet. Dacă nu credem că ne pot oferi o viaţă de huzur, le luăm în zeflemea poeziile. E o cruzime, daţi-mi voie s-o spun.

El spune, puţin stânjenit, că nu-i nimic rău în a dedica poezii doamnelor, chiar şi dacă sunt măritate, la curte este un lucru normal. Weston zice: Mulţumesc pentru încurajări, jupâne Cromwell, credeam că o să încerci să ne opreşti.

Tom Seymour se apleacă spre masă, râzând:

— Şi cine sunt peţitorii tăi, Jane?

— Dacă vrei să afli, trebuie să-ţi pui o rochie pe tine, să-ţi iei broderia şi să vii printre noi.

— Ca Ahile între femei, spune regele. Trebuie să-ţi razi barba frumoasă, Seymour, ca să te duci şi să le afli micile secrete lascive. Râde, dar nu e fericit. Asta dacă nu găsim pe cineva mai muieresc. Gregory, tu eşti un flăcău drăguţ, dar teamă mi-e că mâinile tale uriaşe te-ar da de gol.

— Nepot de fierar, zice Weston.

— Copilul ăla, Mark, spune regele. Muzicianul, îl ştii? Are un chip neted de fetişcană.

— Ah, zice Jane. Mark stă oricum cu noi. Mereu ne dă târcoale. Nici măcar nu-l considerăm bărbat. Dacă vrei să ne afli secretele, întreabă-l pe Mark.

Conversaţia zboară în altă parte; el îşi zice în sinea lui: Niciodată n-am auzit-o pe Jane să spună ceva despre ea însăşi; cugetă: Weston mă întărâtă, ştie că de faţă cu Henric n-o să-l iau la trei păzeşte; îşi imaginează cum şi când îl va lua la trei păzeşte. Rafe Sadler se uită la el cu coada ochiului.

— Deci, i se adresează regele, de ce mâine ar fi mai bine decât azi? Mesenilor le dă explicaţii: Jupânul Cromwell nu poate să doarmă dacă nu îmbunătăţeşte una sau alta.

— Voi supraveghea repararea pălăriei Maiestăţii Voastre. Iar norii aceia, înainte de amiază…

— Dar ne-am dorit să plouă. Ploaia ne-a răcorit.

— Dumnezeu i-a trimis Maiestăţii Voastre doar o ploaie torenţială, a spus Edward Seymour.

Henric se freacă pe pielea arsă de soare.

— Cardinalul ar crede că poate să schimbe vremea. Ar fi zis că o să fie o dimineaţă aşa şi aşa, dar că pe la zece o să fie senin. Şi aşa a fost.

Henric face asta câteodată; pomeneşte numele lui Wolsey într-o conversaţie, de parcă nu el, ci alt rege l-ar fi trimis la moarte pe cardinal.

— Unii au talentul de a ghici vremea, zice Tom Seymour. Aşa e, sire. Nu doar cardinalii sunt în stare s-o facă.

Henric încuviinţează din cap, zâmbind.

— Aşa e, Tom. N-ar fi trebuit să-l venerez atâta, nu-i aşa?

— Era prea fudul ca să rămână printre supuşii Maiestăţii Voastre, zice bătrânul sir John.

Din cealaltă parte a mesei, regele îi aruncă o privire lui Thomas Cromwell. Îi plăcea mult cardinalul. Toţi cei prezenţi o ştiu. Are grijă ca expresia lui să fie la fel de goală ca un perete recent zugrăvit.

După cină, bătrânul sir John spune povestea lui Edgar Împăciuitorul. El fusese domnitorul din partea locului, cu multe sute de mii de ani în urmă, înainte ca regii să aibă numere: când toate fecioarele erau frumoase şi toţi cavalerii erau curtenitori, iar viaţa era simplă, violentă şi, de obicei, scurtă. Edgar îşi alesese o soţie, aşa încât şi-a trimis unul dintre conţi să o evalueze. Contele, care era prefăcut şi viclean, i-a trimis vorbă că frumuseţea ei fusese mult exagerată în poezii şi tablouri; în realitate, a spus el, ea era şchioapă şi saşie. Scopul lui era să o ţină pe gingaşa fetişcană pentru el însuşi, aşa încât a sedus-o şi s-a căsătorit cu ea. Când a descoperit că l-a trădat, Edgar l-a luat prin suprindere, năpustindu-se asupra lui într-un crâng de pe aici, şi a înfipt o lance în el, ucigându-l dintr-o singură lovitură.

— Ce ticălos prefăcut a fost contele! a exclamat regele. A primit ce a meritat.

— Mai degrabă mojic, nu conte, zice Tom Seymour.

Fratele lui oftează, de parcă ar fi avut rezerve faţă de această remarcă.

— Dar doamna ce-a zis? întreabă el; el, Cromwell. Când l-a găsit înjunghiat pe conte?

— Doamna s-a măritat cu Edgar, zice sir John. S-au căsătorit în codrul verde şi au trăit fericiți până la adânci bătrâneți.

— Probabil că n-a avut de ales, oftează lady Margery. Femeile sunt nevoite să se adapteze.

— Iar țăranii spun, adaugă sir John, că acel conte prefăcut încă mai hoinăreşte prin pădure, gemând şi încercând să-şi scoată lancea din burtă.

— Să vezi şi să nu crezi, spune Jane Seymour. În nopțile cu lună, dacă te uiți pe fereastră, ai putea să-l vezi trăgând de ea şi văicărindu-se. Din fercire, eu nu cred în fantome.

— Nu-i un lucru prea deştept, surioară, zice Tom Seymour. O să sară pe tine din spate, fetiță.

— Şi totuşi, spune Henric. Mimează că aruncă o lance, deşi cu mişcări reținute, aşa cum se cuvine la masă. O singură lovitură bine țintită. Probabil că avea precizie, regele Edgar.

El zice, el, Cromwell:

— Mi-ar plăcea să ştiu dacă povestirea asta s-a tipărit, iar dacă e aşa, cine a scris-o şi dacă s-a jurat că e adevărată.

Regele spune:

— Cromwell l-ar fi dus pe conte în fața judecătorului şi a unui juriu.

— Binecuvântată să fie Maiestatea Voastră, chicoteşte sir John, nu cred că existau pe vremea aia.

— Cromwell ar fi găsit. Tânărul Weston se apleacă spre masă pentru a-şi accentua spusele. Ar fi scos el de undeva un juriu, chiar dacă ar fi fost nevoit să scurme într-un petic de pământ unde cresc ciuperci. Pe urmă s-a zis cu contele, l-ar judeca şi l-ar trimite să i se taie capul. Se zice că la procesul lui Thomas More, secretarul principal aici de față s-a dus la membrii juriului, când aceştia şi-au început dezbaterile, iar după ce s-au aşezat, a închis uşa după el şi le-a explicat legea: „Să vă lămuresc“, le-a spus el membrilor juriului. „Sarcina voastră este să dați verdictul de vinovat pentru sir Thomas şi n-o să primiți nimic de mâncare până când nu faceți asta.“ După care a plecat şi a închis iarăşi uşa după el, a rămas lângă uşă, cu o secure în mână, ca nu cumva să se ducă vreunul în căutare de prăjituri; iar lor, fiind londonezi, le pasă cel mai mult de burțile lor, aşa încât, de îndată ce au început să le chiorăie, au răcnit: „Vinovat! Mai vinovat de atâta nu se poate!“

Ochii se ațintesc asupra lui, a lui Cromwell. Rafe Sandler, care şade lângă el, este încordat de supărare.

— Asta e o istorisire drăguță, îi zice Rafe lui Weston, dar eu vă pun următoarea întrebare: unde apare ea în scris? Cred că nu puteți contesta faptul că dascălul meu este întotdeauna corect când vine vorba de aplicarea legii.

— N-ai fost acolo, spune Francis Weston. Eu am auzit asta de la unul dintre jurați. Zbierau: „Luați-l de aici, luați-l pe trădător şi aduceți-ne o pulpă de berbec!“ Iar Thomas More a fost dus la eşafod.

— Parcă ai regreta, zice Rafe.

— Eu nu. Weston îşi ridică palmele. Regina Anne spune că, moartea lui More să fie o pildă grăitoare pentru toții trădătorii. Fie ca renumele lor să nu fie niciodată mare, iar trădarea la fel de bine ascunsă, căci Thomas Cromwell îi va demasca.

Răsună un murmur de aprobare. Preț de o clipă, el are impresia că mesenii se vor răsuci spre el şi îl vor aplauda. Pe urmă lady Margery îşi atinge buzele cu un deget şi arată din cap spre rege. Acesta şade în capul mesei şi deja începe să se încline spre dreapta; pleoapele lui închise zvâcnesc, iar respirația îi este destinsă şi profundă.

Mesenii îşi zâmbesc.

— A amețit că a stat atât de mult afară, şopteşte Tom Seymour.

Aceasta este o schimbare, căci de obicei e beat de la băutură; mai nou regele cere ulciorul cu vin mai des decât în tinereţea lui cea zveltă şi sportivă. El, Cromwell, se uită la Henric cum se înclină în scaun. Mai întâi în faţă, parcă pentru a-şi pune fruntea pe masă. Apoi tresare şi se smuceşte în spate. Un şuvoi de salivă i se prelinge pe barbă.

Acum ar fi fost momentul să-şi facă apariţia Harry Norris, responsabilul pentru apartamentul personal; Harry, cu paşii lui uşori şi atingerea lui blândă şi niciodată critică, şoptindu-i monarhului la ureche până îl trezeşte din somn. Dar Norris este plecat în partea opusă a ţării, pentru a-i duce o scrisoare de amor lui Anne. Aşadar ce-i de făcut? Henric nu pare un copil obosit, ca în urmă cu cinci ani. Arată ca orice bărbat între două vârste, care moţăie după o masă prea copioasă; pare gras şi umflat, pe ici, pe colo are câte o venă spartă şi, chiar în lumina lumânărilor, se vede că părul lui e decolorat şi cărunt. El, Cromwell, încuviinţează din cap spre tânărul Weston.

— Francis, avem nevoie de serviciile tale.

Weston se preface că nu-l aude. Ochii lui sunt aţintiţi asupra regelui, iar pe chip are o expresie sinceră de dezgust. Tom Seymour şopteşte:

— Cred că ar trebui să facem zgomot. Ca să-l trezim natural.

— Ce fel de zgomot? murmură fratele lui, Edward.

Tom mimează că se ţine de coaste.

Sprâncenele lui Edward ţâşnesc în sus.

— Cutează să râzi. O să creadă că râzi de balele lui.

Regele începe să sforăie. Se înclină spre stânga. Se apleacă periculos de mult peste braţul scaunului său.

Weston zice:

— Ocupă-te tu, Cromwell. Nimeni nu ştie mai bine decât tine cum să se poarte cu el.

El clatină din cap, zâmbind.

— Domnul să-l aibă-n pază pe Maiestatea Sa, spune sir John, cu evlavie în voce. Nu mai e atât de tânăr.

Jane se ridică în picioare. Mlădiţele de garoafe foşnesc aspru. Se apleacă spre scaunul regelui şi îl bate uşurel pe dosul palmei: scurt şi rapid, de parcă ar testa o brânză. Henry zvâcneşte, iar ochii i se deschid.

— Nu dormeam, zice el. Zău. Îmi odihneam ochii.

După ce regele a urcat la el în cameră, Edward Seymour spune:

— Domnule secretar principal, e timpul să mă răzbun.

Sprijinidu-se de spătarul scaunului, cu paharul în mână:

— Ce ţi-am făcut?

— O partidă de şah. Calais. Sigur n-ai uitat.

Toamnă târzie, în anul 1532: noaptea în care regele s-a dus prima oară în dormitor, împreună cu regina de acum. Înainte de a i se dărui, Anne l-a pus să jure pe Biblie că se va căsători cu ea de îndată ce vor pune din nou piciorul în Anglia. Dar furtunile i-au reţinut în port, iar regele a profitat de acest răgaz, încercând să obţină un fiu de la ea.

— M-ai făcut şah mat, jupâne Cromwell, zice Edward. Dar asta doar pentru că mi-ai abătut atenţia.

— Cum?

— M-ai pus să vorbesc despre sora mea, Jane. Câţi ani are şi aşa mai departe.

— Ai crezut că sunt interesat de ea.

— Şi nu-i aşa? zâmbeşte Edward, pentru a înmuia întrebarea grosolană. Ştii, încă n-are nici un pretendent.

— Aranjează piesele, spune el. Vrei să reluăm partida de unde crezi că ți-ai pierdut şirul gândurilor?

Edward se uită la el, având grijă să rămână nepăsător. Se zic lucruri incredibile despre memoria lui Cromwell. El zâmbeşte în sinea lui. Ar putea să aranjeze piesele aşa cum erau, fără prea multe ezitări, căci ştie cum joacă Seymour.

— Ar trebui să jucăm o partidă nouă, propune el. Lumea nu stă în loc. Accepți regulile italiene? Nu-mi plac partidele alea care țin o săptămână.

Mutările inițiale vădesc niscaiva curaj din partea lui Edward. Dar pe urmă, cu un pion alb ținut cu vârfurile degetelor, Seymour se reazămă de spătarul scaunului, încruntându-se, şi ia hotărârea în sinea lui să vorbească despre Sfântul Augustin; iar de la Sfântul Augustin trece la Martin Luther.

— Sunt învățături care ne aduc groază în suflet, zice el. Că Dumnezeu ne-a creat doar pentru a ne osândi la chinurile iadului. Şi că sărmanele lui făpturi, în afară de câteva, se nasc doar pentru a se chinui pe lumea asta şi apoi în focul veşnic al gheenei. Uneori mi-e teamă că spusele lui sunt adevărate. Dar sper să nu fie aşa.

— Martin cel Gras şi-a schimbat opiniile. Sau, mai bine zis, aşa am auzit. E mai blând acum cu noi.

— Adică mai mulți dintre noi o să fie salvați? Sau faptele noastre bune nu sunt complet inutile în ochii Domnului?

— N-ar trebui să grăiesc în numele lui. Ar trebui să-l citeşti pe Philip Melanchton. O să-ți trimit noua lui carte. Sper că o să ne viziteze aici, în Anglia. Suntem în discuții cu oamenii lui.

Edward apasă căpşorul rotund al pionului său pe buze. Parcă i-ar veni să bată uşor în el cu dinții.

— Dar regele va permite una ca asta?

— N-o să-l primească pe călugărul Martin. Nu-i place să-i audă numele. Dar Philip este un om mai îngăduitor şi ne-ar face bine, ne-ar face nemaipomenit de bine dacă am încheia o alianță avantajoasă cu familia regală din Germania, care crede în evanghelia lui. L-ar speria pe împărat să avem prieteni şi aliați pe teritoriile lui.

— Doar asta contează pentru tine? Calul lui Edward sare peste pătratele de pe tablă. Diplomația?

— Ador diplomația. E un chilipir.

— Se zice că şi ție îți place acea evanghelie.

— Nu-i nici un secret. Se încruntă. Chiar ai de gând să faci asta, Edward? Îmi dai acces la regină. Şi n-aş vrea să profit iarăşi de tine, ca după aceea să spui că am câştigat partida discutând despre sufletul tău.

Un zâmbet strâmb.

— Şi ce mai face regina ta?

— Anne? E pornită împotriva mea. Simt cum mi se clatină capul pe umeri când se uită urât la mine. A auzit că o dată sau de două ori am vorbit frumos despre Caterina, fosta regină.

— Şi e adevărat?

— Am spus doar că-i admir firea. Care, nimeni nu poate să nege asta, este permanent dușmănoasă. Pe urmă, regina mai crede că îi țin prea mult partea prințesei Mary – adică lui lady Mary, aşa cum ar trebui să-i spunem acum. Regele încă îşi iubeşte fiica cea mare, spune că nu se poate abține – iar asta o supără pe Anne, căci îşi doreşte ca prințesa Elizabeth să fie singura fiică a lui. Crede că suntem prea indulgenți cu Mary şi că ar trebui s-o forțăm să recunoască faptul că mama ei n-a fost niciodată căsătorită după lege cu regele şi că este copil nelegitim.

Edward îşi învârteşte pionul alb între degete, îi aruncă o privire neîncrezătoare şi-l pune pe pătratul lui.

— Dar nu aşa stau lucrurile? Credeam că ai pus-o deja să recunoască oficial.

— Am rezolvat problema prin faptul că n-am abordat-o deloc. Ea ştie că a fost scoasă dintre moştenitorii tronului, iar eu nu cred că ar trebui să-i cer atât de mult. Întrucât împăratul este nepotul Caterinei şi vărul lui lady Mary, eu încerc să nu-l provoc. Carol ne are soarta în mână, nu înțelegi? Dar Anne nu pricepe că uneori e nevoie să-i dezarmezi pe oameni. Crede că e de ajuns să-i şoptească vorbe dulci lui Henric.

— Pe când tu trebuie să-i şopteşti vorbe dulci Europei. Edward râde. Râsul lui pare cam ruginit. Privirea lui grăieşte: eşti foarte sincer, jupâne Cromwell, de ce?

— Pe lângă asta, degetele lui zăbovesc deasupra calului negru, am căpătat prea mare trecere şi asta n-o încântă deloc pe regină, de când regele m-a numit împuternicitul lui în relațiile cu Biserica. Detestă ca Henric să asculte de oricine altcineva în afara ei, a fratelui ei, George, şi a Monseniorului, tatăl ei, iar până şi tatăl ei cade pradă limbii sale ascuțite când îi spune că e slab de înger şi puturos.

— Dar cum de suportă aşa ceva? Edward se uită la tabla de şah. Ah!

— Acum fii atent, îl îndeamnă el. Vrei să continuăm?

— Mă dau bătut. Cred. Un oftat. Da. Mă dau bătut.

El, Cromwell, dă toate piesele în lături, înăbuşindu-şi un căscat.

— Şi nici măcar n-am pomenit despre sora ta, Jane, nu-i aşa? Acum ce scuză mai ai?

Când ajunge la etaj, îi vede pe Rafe şi pe Gregory cum țopăie de colo-colo pe lângă fereastra cea mare. Fac tumbe şi se încaieră, cu ochii la ceva invizibil de pe jos. La început crede că joacă fotbal fără minge. Dar ei saltă ca nişte dansatori şi lovesc cu călcâiul în acel obiect, iar el îşi dă seama că acolo este un bărbat înalt şi slab, prăbuşit la pământ. Se apleacă pentru a-l ciupi şi a-l împunge, îl răsucesc.

— Las-o mai moale, spune Gregory, încă nu-i rupe gâtul, vreau să-l văd că suferă.

Rafe îşi ridică privirea şi se preface că se şterge pe frunte. Gregory îşi pune mâinile pe genunchi, se opreşte din gâfâit, apoi îi trage un picior victimei.

— E Francis Weston. Tu crezi că îl pregăteşte de culcare pe rege, dar de fapt e aici sub formă de stafie. Am aşteptat după colț, pândindu-l cu o plasă magică.

— Îl pedepsim, se apleacă Rafe. Hă, domnule, acum îți pare rău? Îşi scuipă în palme. Ce facem acum cu el, Gregory?

— Îl luăm pe sus şi-l azvârlim pe geam.

— Ai grijă, spune el. Weston e în grațiile regelui.

— O să fie în grațiile lui şi când o avea capul turtit, zice Rafe. Se încaieră şi se înghiontesc, fiecare din ei încercând să fie primul care să-i turtească capul lui Francis. Rafe deschide o fereastră, amândoi se opintesc şi aruncă fantoma peste pervaz. Gregory o împinge, desprinzându-i surtucul de unde se agățase, şi, cu un brânci, îl azvârle pe aleea pietruită, cu capul în jos. Amândoi se uită la el cum cade.

— Văd că ricoşează, observă Rafe, apoi se şterg pe mâini, zâmbindu-i. Noapte bună, domnule, spune Rafe.

Mai târziu, Gregory şade pe pat, doar cu cămaşa pe el, cu părul ciufulit, pantofii azvârliți pe podea, râcâind alene rogojina cu un picior desculț.

— Deci o să mă însor? O să mă însor cu Jane Seymour?

— La începutul verii ai crezut că o să te însor cu o văduvă bătrână cu titlu nobiliar şi cu o moşie plină de cerbi. Oamenii îl iau în zeflemea pe Gregory: Rafe Sadler, Thomas Wriothesley, ceilalţi tineri din casă; vărul lui, Richard Cromwell.

— Da, dar de ce ai stat de vorbă cu fratele ei o oră, adineauri? Aţi început cu şahul, iar pe urmă aţi vorbit, aţi vorbit de nu vă mai opreaţi. Umblă vorba că şi ţie ţi-a plăcut Jane.

— Când?

— Anul trecut. Ai plăcut-o anul trecut.

— Chiar şi dacă a fost aşa, am uitat.

— Nevasta lui George Boleyn mi-a spus asta. Lady Rochford. A spus: Poate te-alegi cu o mamă vitregă tânără din Wolf Hall, ce zici de asta? Aşa că, dacă şi ţie îţi place Jane, se încruntă Gregory, mai bine să nu se mărite cu mine.

— Crezi că o să-ţi fur mireasa? Ca bătrânul sir John?

De îndată ce-şi pune capul pe pernă, el zice:

— Taci, Gregory.

Închide ochii. Gregory e băiat bun, deşi toată latina pe care a învăţat-o, toate operele însemnate ale marilor scriitori i s-au rostogolit în cap şi apoi au ieşit de acolo, aidoma unor bolovani. Şi totuşi te duce cu gândul la fiul lui Thomas More: progenitura unui cărturar, pe care toată Europa l-a admirat, iar bietul John, aşa tânăr cum e, abia poate să recite bâlbâindu-se *Pater Noster*. Gregory este un arcaş priceput, un bun călăreţ, este sclipitor la antrenamentele de luptă, iar manierele lui sunt impecabile. Vorbeşte plin de veneraţie cu superiorii lui, fără să se bălăngăne pe picioare şi fără să stea într-un picior, şi este blajin şi politicos cu inferiorii săi. Ştie cum să facă plecăciuni în faţa diplomaţilor din străinătate, conform obiceiurilor din ţara lor, şade la masă fără să se foiască şi fără să dea de mâncare câinilor, este în stare să taie şi să dezmembreze orice orătanie pentru a o servi celor mai în vârstă decât el. Nu umblă de colo-colo gârbovit, cu surtucul pe un umăr şi nici nu se uită în ferestre pentru a se admira, nu se holbează în biserici prin preajma-i, nu-i întrerupe pe bătrâni când vorbesc şi nici nu termină istorisirile în locul lor. Dacă strănută cineva, el zice: „Dumnezeu să te binecuvânteze!“

Dumnezeu să te binecuvânteze, domnule sau doamnă.

Gregory se ridică de pe pernă.

— Thomas More, spune el. Juriul. Chiar aşa s-a întâmplat?

A recunoscut povestea tânărului Weston: într-un sens mai larg, chiar dacă n-a fost de acord cu detaliile. Închide ochii.

— N-am avut nici o secure, zice el.

E obosit: vorbeşte cu Dumnezeu; spune: Dumnezeu să-mi călăuzească paşii. Uneori, când e pe punctul de a adormi, prezenţa stacojie şi impozantă a cardinalului îi trece fugar prin faţa ochilor închişi. Îşi doreşte ca bărbatul mort să facă profeţii. Dar fostul lui protector vorbeşte doar despre chestiuni domestice sau profesionale. Unde am pus scrisoarea aia pentru ducele de Norfolk? l-ar întreba el pe cardinal; iar a doua zi o s-o găsească.

Vorbeşte în sinea lui: nu cu Wolsey, ci cu nevasta lui George Boleyn. „Nu vreau să mă însor. N-am timp. Am fost fericit cu soţia mea, dar Liz a murit şi o parte a vieţii mele a murit împreună cu ea. Pentru numele lui Dumnezeu, cine ţi-a dat ţie, lady Rochford, permisiunea să faci presupuneri cu privire la intenţiile mele? N-am timp să fac curte nimănui, doamnă. Am cincizeci de ani. La vârsta mea, nimeni n-ar putea să respecte un asemenea contract pe termen lung. Dacă-mi doresc o femeie, mai bine o plătesc cu ora“.

Şi totuşi încearcă să nu spună „la vârsta mea“: nu atâta timp cât mai e lucid. În zilele când îi merge bine, crede că o să mai trăiască încă douăzeci de ani. Deseori are impresia că o să trăiască mai mult decât Henric, deşi, la drept vorbind, n-are voie să aibă un asemenea gând; există o lege care interzice speculațiile asupra duratei de viață a regelui, deşi Henric dintotdeauna a fost un ucenic în metode creative de a muri. A avut multe accidente de vânătoare. Înainte de majorat, consiliul i-a interzis să participe la turniruri, dar el l-a ignorat oricum, ascunzându-şi chipul sub coif şi punându-şi o armură fără blazon, şi a dovedit de nenumărate ori că este cel mai puternic bărbat pe câmpul de luptă. În bătălia cu francezii, el a capturat stindardul şi, după cum spune deseori, are o fire războinică; fără îndoială că va rămâne în istorie sub numele de Henric cel Viteaz, însă Thomas Cromwell spune că nu-şi poate permite încă un război. Nu doar din pricina banilor: ce s-ar face Anglia dacă Henric ar muri? A fost căsătorit vreme de douăzeci de ani cu Caterina, toamna viitoare vor fi trei ani de când s-a însurat cu Anne, fără a se alege decât cu o fiică de la fiecare dintre ele şi cu un cimitir plin de bebeluşi morți, unii pe jumătate formați, botezați în sânge, ceilalți născuți vii, dar care au murit la câteva ore după naştere, la câteva zile, cel mult la câteva săptămâni. Toată tevatura, tot scandalul ca să se căsătorească a doua oară şi tot de pomană. Henric încă n-are nici un fiu moştenitor al tronului. Are un copil nelegitim, Harry, duce de Richmond, un băiat chipeş de şaisprezece ani, dar la ce să-i folosească un fiu nelegitim? La ce să-i folosească copilul lui Anne, bebeluşul Elizabeth? S-ar putea născoci o metodă prin care Harry Richmond să se poată urca pe tron dacă tatăl său va avea în continuare ghinion. El, Thomas Cromwell, se înțelege foarte bine cu tânărul duce; dar această dinastie, deocamdată scurtă prin comparație cu altele, nu-i îndeajuns de solidă pentru a rezista unei astfel de inițiative. Cei din neamul Plantagenet au fost regi pe vremuri şi au impresia că o să mai fie; cred că Tudorii sunt doar un interludiu. Vechile familii din Anglia se agită şi sunt gata să-şi declare pretențiile, mai ales de când Henric s-a rupt de Roma; îngenunchează, dar urzesc comploturi. Aproape că-i poate auzi, ascunşi printre copaci.

Ai putea să-ți găseşti o soție în pădure, îi zisese bătrânul Seymour. Când închide ochii, ea i se strecoară pe sub pleoape, înfăşurată în pânze de păianjen şi stropită cu rouă. E desculță, rădăcinile i se încolăcesc în jurul picioarelor, părul ei, aidoma penelor, îi flutură printre crengi; degetul ei, care îl cheamă, este o frunză boțită. Ea arată spre el, pe când somnul îl cuprinde. Glasul lui interior acum îşi bate joc de el: credeai că o să fii în vacanță la Wolf Hall. Credeai că n-o să ai nimic de făcut acolo, doar chestiunile obişnuite, război şi pace, foamete, complici trădători; recolta săracă, populația îndărătnică; ciuma care devastează Londra şi regele care îşi pierde cămaşa la cărți. Erai pregătit pentru asta.

La marginea peisajului lui interior, pe sub pleoape, el simte ceva ca o schimbare. Va veni odată cu lumina zorilor; ceva care se mişcă şi respiră, cu silueta ascunsă într-un crâng sau într-o dumbravă.

Înainte de a adormi, el se gândeşte la pălăria regelui într-un copac, în toiul nopții, cuibărită aidoma unei păsări din paradis.

A doua zi, pentru ca doamnele să nu obosească, ei scurtează vânătoarea şi se întorc devreme la Wolf Hall.

Atunci el are ocazia să-şi scoată veşmintele de călărie şi să se îngroape în rapoarte oficiale. Nutreşte speranța că regele va avea răbdare o oră să asculte ce trebuie să-i spună. Dar Henric zice:

— Lady Jane, te plimbi în grădină cu mine?

Ea se ridică imediat în picioare; dar este încruntată, de parcă s-ar strădui să înțeleagă ce înseamnă asta. Buzele i se mişcă, dar nu face decât să repete cuvintele: Plimbi… Jane?... În grădină?

— O, da, bineînțeles, mă simt onorată.

Mâna ei, o petală, pluteşte deasupra mânecii lui; pe urmă coboară, iar pielea se zgârie de broderie.

La Wolf Hall sunt trei grădini cărora li se spune marea grădină împrejmuită, grădina doamnei bătrâne şi grădina doamnei tinere. Când el întreabă cine au fost ele, nimeni nu-şi aduce aminte; doamna bătrână şi cea tânără sunt moarte de multă vreme, acum nu mai e nici o diferenţă între ele. Îşi aminteşte visul: mireasa din lemnul rădăcinilor, mireasa din ţărână.

Citeşte. Scrie. Ceva îi atrage atenţia. Se ridică în picioare şi se uită pe fereastră la aleile de dedesubt. Geamurile sunt mici şi sticla se hâţână, aşa încât e nevoit să-şi întindă gâtul ca să vadă mai bine. Îşi zice în sinea lui: Aş putea să-mi trimit geamgiii să-i ajute pe Seymouri să aibă o perspectivă mai limpede asupra lumii. Are o echipă de olandezi pe care îi plăteşte să muncească la mai multe proprietăţi ale lui. Înainte au fost plătiţi de cardinal.

Henric şi Jane se plimbă dedesubt. Henric are o siluetă uriaşă, iar Jane este ca o marionetă micuţă şi flexibilă, capul nu-i ajunge regelui nici măcar până la umeri. Bărbat înalt şi cu umerii laţi, Henric domină orice încăpere; ar fi la fel şi dacă Dumnezeu nu i-ar fi dăruit tronul.

Acum Jane este în spatele unui tufiş. Henric încuviinţează din cap spre ea; îi vorbeşte; o impresionează ce-i spune regele, iar el, Cromwell, o urmăreşte cu privirea, scărpinându-se în bărbie: oare regele a mai crescut? O fi posibil acum, când nu mai e tânăr?

Hans ar fi observat, îşi zice el în sinea lui, o să-l întreb când mă întorc la Londra. Cel mai probabil este că mă înşel, probabil e doar din cauza sticlei.

Norii se adună. Un strop greu de ploaie izbeşte geamul; clipeşte; stropul se întinde, se lăţeşte, se preschimbă într-un şuvoi pe smalţul ferestrei. Jane intră din nou în raza lui vizuală. Mâna ei este prinsă strâns de braţul lui Henric, care o apasă cu cealaltă mână. Îi poate vedea gura regelui, care încă se mişcă.

Se aşază din nou pe scaun. Citeşte că muncitorii care construiesc fortificaţiile în Calais şi-au pus jos uneltele şi pretind să li se dea şase penny pe zi. Că noul lui surtuc din mătase verde o să sosească din Wiltshire cu următorul curier. Că un cardinal de Medici a fost otrăvit de propriu-i frate. Cască. Citeşte că speculanţii din Isle of Thanet au crescut deliberat preţul grâului. El personal i-ar spânzura pe speculanţi, dar în fruntea lor ar putea să fie un nobil de rang mic, care susţine foametea ca să câştige cât mai mult, aşa că e bine să fii prudent. Cu doi ani în urmă, la Southwark, şapte londonezi au murit călcaţi în picioare, într-o luptă pentru o pâine dată de pomană. E o ruşine pentru Anglia că supuşii regelui mor de foame. Îşi ia condeiul şi scrie.

Peste puţin timp – nu e o casă mare, se poate auzi totul – el aude o uşă de jos şi vocea regelui, apoi murmurul în surdină al rugăminţilor din preajma-i… picioarele ude, Maiestate? Aude paşii zgomotoşi ai lui Henric cum se apropie, dar se pare că Jane a dispărut în tăcere. Fără doar şi poate că mama şi surorile ei au luat-o deoparte ca să audă tot ce i-a zis regele.

Pe când Henric vine pe la spatele lui, el îşi împinge scaunul pentru a se ridica în picioare. Henric îşi flutură o mână: nu te întrerupe din ce faci.

— Maiestate, Moscova a cucerit cinci sute de kilometri din teritoriul Poloniei. Se spune că au murit cincizeci de mii de oameni.

— Ah, face Henric.

— Sper că n-au distrus bibliotecile. Cărturarii. Sunt cărturari foarte înţelepţi în Polonia.

— Mm? Şi eu sper asta.

Se întoarce la rapoartele lui oficiale. Ciumă în oraşe şi în capitală… regele se teme mereu de infecţii… Scrisori de la regi din străinătate, dorind să ştie dacă Henry plănuieşte să taie capetele tuturor episcopilor. Nici vorbă, scrie el, acum avem episcopi nemaipomeniţi, toţi sunt de acord cu dorinţele

regelui, toți îl recunosc drept conducător al Bisericii din Anglia; totuşi, ce întrebare grosolană! Cum îndrăznesc să sugereze că regele Angliei ar trebui să dea explicații altor țări? Cum îndrăznesc să pună la îndoială hotărârile monarhului? Este adevărat, episcopul Fisher e mort, la fel şi Thomas More, dar Henric, înainte ca ei să-l scoată din fire, s-a purtat cu ei fără cusur; dacă n-ar fi dat dovadă de o încăpățânare de trădători, acum ar fi în viață, ca mine şi ca tine.

Din iulie încoace, el a scris o mulțime de misive asemănătoare. Nu pare prea convins de adevărul lor, nici măcar în sinea lui; se trezeşte că repetă aceleaşi argumente în loc să găsească altele noi, care să aplaneze disputa. Are nevoie de alte cuvinte… Henric şontâcăie în spatele lui.

— Maiestate, ambasadorul împăratului, Chapuys, întreabă dacă se poate duce călare în vizită la fiica voastră, lady Mary.

— Nu, zice Henric.

Îi scrie lui Chapuys: *„Aşteaptă te rog până mă întorc la Londra, când o să se rezolve totul…“*

Regele nu suflă nici un cuvințel: respiră doar, mergând de colo-colo, un scârțâit al unui dulap, de care el se sprijină pentru a se odihni.

— Maiestate, mi s-a spus că lordul primar al Londrei nu mai iese aproape deloc din casă, atât de tare suferă de migrene.

— Mm? face Henric.

— Îi iau sânge. Asta ar recomanda şi Maiestatea Voastră?

Tăcere. Henric îşi îndreaptă atenția asupra lui, cu un oareşce efort.

— Îi iau sânge, îmi pare rău, de ce?

Acesta este un lucru ciudat. Deşi nu-i place deloc să audă despre ciumă, Henric tot timpul se bucură când aude de bolile puțin grave ale altcuiva. Dacă spui că ai guturai sau colică, o să-ți prepare o poțiune din plante cu mâna lui şi o să rămână lângă tine până când o bei.

Îşi pune jos condeiul. Se răsuceşte pentru a-i vedea chipul suveranului. E limpede că mintea lui Henric a rămas în grădină. Regele are o expresie pe care el a mai văzut-o şi altă dată, mai degrabă de animal decât de om. Pare uluit, aidoma unui vițel izbit în cap de măcelar.

Aceasta va fi ultima lor seară petrecută la Wolf Hall. El coboară foarte devreme, cu brațele pline de hârtii. Cineva s-a trezit înaintea lui. Încremenită în salonul de festinuri, o siluetă ştearsă în lumina lăptoasă, Jane Seymour este îmbrăcată cu veşmintele ei cele mai scumpe. Nu-şi răsuceşte capul pentru a-l întâmpina, ci îl vede cu coada ochiului.

Chiar dacă vreodată ar fi simțit ceva pentru ea, acum nu mai simte absolut nimic. Lunile fug de tine aidoma unui vârtej de frunze tomnatice, care aleargă, mâncând pământul şi învolburându-se, către iarnă; vara s-a dus, fiica lui Thomas More i-a luat capul de pe London Bridge şi îl ține, Dumnezeu ştie unde, poate într-un vas sau într-un castron, şi se roagă la el. El nu-i acelaşi bărbat ca în urmă cu un an şi nu-şi mai aminteşte ce simțea pe atunci; a luat-o de la început, mereu cu gânduri noi, sentimente noi. Jane, începe el să spună, ai putea să-ți dai jos cea mai bună rochie a ta ca să ne conduci când plecăm…?

Jane priveşte în față, aidoma unei sentinele. Norii s-au împrăştiat în timpul serii. Poate că o să mai avem încă o zi senină. Soarele fraged dezmiardă câmpiile, trandafiriu. Aburii nopții se risipesc. Silueta copacilor înoată spre distincție. Oamenii din casă se trezesc. Caii scoşi din grajd bat din picioare şi nechează. O uşă din spate se trânteşte. Paşi scârțâie deasupra lor. Jane aproape că nu respiră. Pieptul ei plat nu pare că se ridică şi nici nu coboară. Lui îi vine să meargă cu spatele, să se retragă, să dispară în noapte şi s-o lase acolo, în clipa pe care ea o ocupă: contemplând Anglia.

II
Ciori

Londra şi Kimbolton, toamna anului 1535

Stephen Gardiner! Intră, pe când el iese, se duce alene spre camera regelui, cu o mapă sub un braţ şi cu celălalt fluturându-i în aer. Gardiner, episcop de Winchester: suflă aidoma unei furtuni, deşi în sfârşit avem o zi frumoasă.

Când Stephen intră într-o cameră, mobila se chirceşte de frică. Scaunele se retrag. Tabureţii se turtesc, asemenea unor căţele care urinează. Siluetele din Biblie de pe tapiţeriile din lână ale regelui îşi ridică mâinile ca să-şi acopere ochii.

La curte te aştepţi să vină. Poate să apară din clipă în clipă. Dar aici? Pe când noi încă mai vânăm la ţară şi (teoretic) huzurim?

— E o plăcere, Preasfinţia Ta, zice el. Îmi tresare inima când văd că arăţi atât de bine. Curtea va ajunge în curând la Winchester şi nu credeam că mă vei onora cu prezenţa ta până atunci.

— Am câştigat o bătălie cu tine, Cromwell.

— Suntem în război?

Chipul episcopului spune, ştii că da.

— Tu ai fost cel care m-a surghiunit.

— Eu? Nici prin cap să nu-ţi treacă aşa ceva, Stephen. Mi-a fost dor de tine în fiecare zi. Şi n-a fost surghiun. Doar te-am trimis la ţară.

Gardiner se linge pe buze.

— O să vezi cu ce m-am ocupat la ţară.

Când Gardiner şi-a pierdut postul de secretar – iar Cromwell a fost numit în locul lui –, episcopului i s-a sugerat că o vreme petrecută în propria-i dioceză din Winchester i-ar prinde bine, căci se împotrivise prea des regelui şi celei de-a doua soţii a lui. După cum spusese chiar el: „Lord Winchester, o declaraţie bine concepută, în care să fie proclamată supremaţia regelui, ar putea să fie bine-venită, ca să nu încapă nici o îndoială privind loialitatea ta. O declaraţie fermă că el este în fruntea Bisericii din Anglia şi, într-o formulare portivită, că dintotdeauna a fost. O afirmaţie în care se declară categoric că papa este un rege din altă ţară, care n-are nici o autoritate aici. O predică în scris, poate, sau o scrisoare deschisă. Ca să se înlăture orice ambiguitate din opiniile tale. Pentru a le da un exemplu celorlalţi clerici şi pentru a contrazice părerea ambasadorului Chapuys că ai fost mituit de împărat. Ar trebui să faci o declaraţie în faţa tuturor creştinilor. De fapt, de ce nu te-ai întoarce în dioceza ta ca să scrii o carte?“

Însă acum Gardiner este aici, bătând uşurel într-un manuscris, de parcă ar fi obrazul unui bebeluş dolofan:

— Regele o să fie încântat când o să citească asta. I-am pus titlul *Despre adevărata supunere*.

— Cel mai bine ar fi să mi-o arăţi înainte de a o trimite la tipar.

— Regele o să ţi-o prezinte. Din ea reiese de ce jurămintele de credinţă făcute papei n-au nici o valoare, pe când legământul făcut regelui, conducătorul Bisericii, este bun. Subliniază apăsat că

autoritatea regelui este divină şi că vine direct de la Dumnezeu.

— Şi nu de la papă.

— În nici un caz de la papă. Vine de la Dumnezeu, fără nici un intermediar, şi nici nu provine de la supuşii săi, aşa cum i-ai zis tu odată.

— Asta am zis? Că provine de la ei? S-ar părea că e o problemă aici.

— I-ai adus regelui o carte unde scria asta, cartea lui Marsiglio de Padova, care conţine patruzeci şi două de articole. Regele spune că l-ai sâcâit s-o citească până când l-a durut capul.

— Ar fi trebuit să fiu mai succint, spune el, zâmbind. Practic, Stephen, provine, vine – nu prea contează. „În cuvântul regelui se găseşte puterea, cine i-ar putea cere vreo explicaţie?“

— Henric nu e un tiran, spune Gardiner pe un ton arţăgos. Mă opun ideii că regimul lui nu este legitim. Dacă aş fi rege, mi-aş dori ca autoritatea mea să fie întru totul legitimă, să fiu respectat de toată lumea, iar, dacă cineva s-ar îndoi de mine, să am peste tot susţinători. Tu nu?

— Dacă aş fi rege…

Avea de gând să spună: Dacă aş fi rege, te-aş arunca pe geam. Gardiner zice:

— De ce te uiţi pe fereastră?

El zâmbeşte distrat.

— Mă întreb ce-ar fi zis Thomas More despre cartea ta.

— Ah, nu i-ar fi plăcut deloc, dar nu-mi pasă de opinia lui, spune episcopul pătimaş, căci creierul i-a fost mâncat de vulturi, iar craniul său acum e o relicvă, pe care fiica lui o venerează, ţinând-o pe genunchi. De ce ai lăsat-o să ia capul de pe London Bridge?

— Mă cunoşti, Stephen. Lichidul bunăvoinţei îmi curge prin vene, iar uneori se revarsă. Dar uite, dacă eşti atât de mândru de cartea ta, poate că ar trebui să stai mai mult la ţară ca să scrii, nu?

Gardiner îl priveşte mânios.

— Ar trebui să scrii şi tu o carte. Aş vrea să văd una ca asta. Tu, cu latina ta porcească şi stropul de greacă pe care-l ştii.

— Aş scrie-o în engleză, zice el. E o limbă care se potriveşte la multe lucruri. Intră, Stephen, nu-l lăsa pe rege să te aştepte. E în toane bune. Harry Norris e azi cu el. Şi Francis Weston.

— Of, filfizonul ăla guraliv, zice Stephen. Izbeşte uşurel cu palma în aer. Mulţumesc că m-ai anunţat.

Oare fantoma lui Weston o fi simţit palma? Râsete răsună din camera regelui.

Vremea bună n-a mai ţinut mult după ce au plecat de la Wolf Hall. Abia ieşiseră din pădurea Savernake, când au fost învăluiţi de o ceaţă jilavă. În Anglia plouă de aproape un deceniu, iar recolta va fi iarăşi săracă. Se prevede că preţul grâului va ajunge la un şiling şi jumătate kilogramul. Prin urmare, ce vor face oamenii de rând la iarnă, cei care câştigă cinci sau şase penny pe zi? Speculanţii au venit deja, nu doar pe Isle of Thanet, ci prin toate comitatele. El şi-a trimis oamenii pe urmele lor.

Obişnuia să-l surprindă pe cardinal spunând că un englez ar lăsa pe cineva să moară de foame ca să câştige bani. Dar zicea: „Am văzut un mercenar englez cum i-a tăiat beregata camaradului său şi, când acesta încă mai zvâcnea, i-a cotrobăit prin raniţă şi prin buzunare, luându-i o decoraţie papală şi banii“.

— Ah, dar ăsta era un asasin plătit, spunea cardinalul. Cei de teapa lui n-au suflet, aşa că n-au ce pierde. Dar cei mai mulţi dintre englezi au frica lui Dumnezeu.

— Italienii nu cred asta. Ei spun că drumul dintre Anglia şi Iad e bătătorit de picioarele care l-au străbătut şi coboară până la cel mai de jos nivel.

În fiecare zi meditează la misterele compatrioților săi. Văzuse şi el ucigaşi, da; dar văzuse şi un soldat flămând dându-i o pâine unei femei, o femeie pe care n-o cunoştea, apoi răsucindu-se pe călcâie şi plecând ridicând din umeri. Mai bine să nu-i pui la încercare pe oameni, să nu-i aduci la disperare. Ajută-i să prospere; dacă au de prisos, vor fi generoşi. Burțile pline te fac blajin. Foametea zămisleşte monştri.

Când, la câteva zile după întâlnirea cu Stephen Gardiner, curtea regală a ajuns la Winchester, noii episcopi au fost hirotonisiți în catedrală. „Episcopii mei“, le zicea Anne: pastori reformatori, oameni care o consideră pe Anne o oportunitate. Cine ar fi crezut că Hugh Latimer o să fie episcop? Mai degrabă ai fi zis că o să fie ars pe rug şi, scofâlcindu-se, o să moară la Smithfield cu evanghelia pe buze. Pe de altă parte, cine ar fi crezut că Thomas Cromwell o să aibă succes? Când Wolsey a căzut în dizgrație, ai fi zis că şi slujitorul lui va păți acelaşi lucru. Când i-au murit soția şi fiicele, ar fi putut să moară şi el de durere. Dar Henric a apelat la el; Henric i-a cerut să-i jure credință; Henric s-a pus la dispoziția lui şi i-a spus: Vino, jupâne Cromwell, ia-mă de braț; prin grădini şi saloane de primire, drumul vieții sale acum e neted şi liber. În tinerețe, el mereu îşi croia drum cu coatele prin mulțime, împingându-se ca să ajungă în față pentru a vedea mai bine spectacolul. Dar acum mulțimile se împrăştie când el se plimbă prin Westminster sau prin incinta palatelor regale. De când şi-a rostit jurământul de credință pentru a fi sfetnic, schelele, cuferele şi câinii vagabonzi sunt strânşi de pe unde îşi face el apariția. Femeile se opresc din şuşotit şi se trag de mâneci, îşi pun inelele pe degete de când a fost numit arhivar principal. Gunoaiele din bucătărie, talmeş-balmeşul slujbaşilor şi scăunelele servitorilor sunt puse prin colțuri, ca să nu se vadă, acum, când este secretarul principal al regelui. Iar nimeni în afară de Stephen Gardiner nu-i corectează greaca; nu acum, când este decanul Universității Cambridge.

Vara lui Henric, în mare, a fost un succes; prin Berkshire, Wiltshire şi Somerset, el a defilat prin fața oamenilor de pe drumuri, iar (când nu ploua torențial) aceştia au stat pe margine şi au ovaționat. De ce n-ar face-o? N-ai cum să nu fii fascinat de Henric când îl vezi. Ori de câte ori îl vezi, te uimeşte la fel de mult ca atunci când l-ai văzut pentru prima oară: un bărbat voinic, cu ceafa lată, pe cale de a cheli, şi cu fața umflată; ochi albaştri şi o gură mică, aproape sfioasă. E înalt de peste un metru nouăzeci şi fiecare centimetru al lui emană putere. Caleaşca, statura lui sunt magnifice; furia lui este înspăimântătoare, făgăduielile şi blestemele, lacrimile topite. Dar sunt clipe când trupul lui impozant se întinde şi se relaxează, când regele se luminează la față; atunci se prăbuşeşte pe bancă, lângă tine, şi-ți vorbeşte ca un frate. Aşa cum ar vorbi cu tine fratele tău, dacă ai avea unul. Sau chiar ca un tată, un tată ideal: ce mai faci? Nu cumva munceşti prea mult? Ai mâncat astăzi? Ce-ai visat azi-noapte?

Pericolul unei astfel de conduite este că un rege care stă cu oricine la masă, pe un scaun simplu, poate fi considerat un om simplu. Dar Henric nu este un om simplu. Dar dacă cheleşte şi burta i se umflă? Împăratul Carol, când se uită la pahar, ar da o întreagă provincie ca să vadă chipul lui Tudor, şi nu expresia lui strâmbă, cu nasul lui coroiat, care aproape că-i atinge bărbia. Regele Francisc, slab ca țârul, şi-ar pune la bătaie moştenitorul ca să aibă umerii regelui Angliei. Toate calitățile celor doi sunt dublate de cele ale lui Henric. Ei sunt învățați, însă el ştie de două ori mai multe. Dacă ei sunt îngăduitori, el este un model de compasiune. Ei sunt curtenitori, însă el este un adevărat cavaler, desprins din cea mai însemnată carte despre cavaleri care ți-ar putea veni în minte.

Şi totuşi, în cârciumile din satele de pe tot cuprinsul Angliei, lumea îi învinovățeşte pe rege şi pe Anne Boleyn pentru vreme: ibovnica, marea târfă. Dacă regele ar primi-o înapoi pe soția sa legitimă, Caterina, ploaia s-ar opri. Şi, într-adevăr, cine ar putea pune la îndoială că totul ar fi altfel, mai bine, dacă la cârma Angliei ar fi idioții satului şi amicii lor bețivi?

Se apropie încet de Londra, astfel încât, atunci când regele intră în oraş, să nu mai existe nici o bănuială că ciuma a încetat să mai bântuie prin capitală. În capele friguroase, sub ochii fecioarelor de pe pereți, regele se roagă singur. Lui nu-i place că regele se roagă singur. Vrea să ştie pentru ce se roagă; fostul lui protector, cardinalul Wolsey, ar fi ştiut.

Relația lui cu regina, când vara se încheie oficial, este prudentă, nesigură şi plină de neîncredere. Anne Boleyn are acum treizeci şi patru de ani, e o femeie elegantă, atât de elegantă, încât frumusețea nici nu mai contează. Deşi pe vremuri avea curbe feminine, acum este doar unghiuri. Pe alocuri mai are urme din strălucirea ei întunecată, acum puțin mai ştearsă şi scorojită. Ochii ei remarcabili, închişi la culoare, au următorul efect asupra oamenilor: aruncă o privire fugară spre chipul bărbaților, apoi expresia îi piere de pe față, de parcă ar fi nepăsătoare, indiferentă. Pe urmă vine o pauză, poate doar o respirație. Iar apoi, de parcă ar fi silită, ea îşi ațintește iarăşi privirea asupra lui. Ochii zăbovesc pe chipul lui. Îl studiază. Îl studiază de parcă ar fi singurul bărbat din lume. Parcă l-ar vedea pentru prima oară şi s-ar gândi la tot ce-ar putea să facă cu el, la toate variantele la care nici el nu cutează să spere. Victimei sale i se pare că această clipă durează un secol, şi o trec fiori pe şira spinării. Deşi în realitate trucul este rapid, banal, eficient şi uşor de repetat, bietului om i se pare că acum el este diferit de ceilalți bărbați. Râde în sinea lui. Se umflă în pene. Parcă devine mai înalt. Parcă s-ar tâmpi puțin.

El a văzut-o pe Anne cum face asta cu nobili, oameni de rând, ba chiar şi cu regele. Le vezi gura cum se cască nițeluş, iar pe urmă îi devin supuşi. Îi merge aproape de fiecare dată; însă la el n-a ținut. Femeile nu-i sunt indiferente, Dumnezeu îi e martor, doar Anne nu-l atrage deloc. Asta o scârbeşte; ar fi fost mai bine ca el să se prefacă. A ajutat-o să devină regină, iar ea l-a ajutat să devină preot, dar acum nu se înțeleg bine, sunt amândoi vigilenți, se pândesc unul pe celălalt ca să vadă cel mai mic semn al adevăratelor sentimente, pentru a căpăta un avantaj: parcă doar ipocrizia i-ar face să se simtă în siguranță. Dar Anne nu se pricepe prea bine să-şi ascundă sentimentele; ea este iubita zbuciumată a regelui, ba e furioasă, ba veselă. În vara asta au fost momente când i-a zâmbit complice pe ascuns sau s-a strâmbat la el pe ascuns, pentru a-l avertiza că regele este mânios. Însă uneori l-a ignorat sau i-a întors spatele, şi-a îndreptat ochii negri spre altă parte a camerei.

Ca să înțelegem cum stau lucrurile – dacă putem înțelege ceva – este nevoie să ne întoarcem în primăvara trecută, când Thomas More încă mai era în viață. Anne l-a chemat pentru a discuta despre diplomație: subiectul era un contract nupțial, un prinț francez pentru fiica ei bebeluş, Elizabeth. Dar francezii n-au prea fost dispuşi să negocieze. Adevărul este că nici măcar acum nu acceptă pe deplin faptul că Anne e regină, nu sunt convinşi că fiica ei e legitimă. Anne ştie ce se ascunde sub această rezervă a lor şi, într-un fel e vina lui, a lui Thomas Cromwell. L-a acuzat pe şleau că o sabotează. Lui nu-i plăceau francezii şi nu îşi dorea alianța, a susținut ea. Nu a refuzat el să traverseze marea ca să discute personal? Francezii erau dornici să negocieze, spune ea.

— Şi te aşteptau, eşti secretar principal. Iar tu ai spus că eşti bolnav, aşa că fratele meu a trebuit să se ducă în locul tău.

— Şi a avut un eşec, a oftat el. Foarte trist.

— Te cunosc, a spus Anne. Nu eşti niciodată bolnav, doar dacă vrei să fii, nu-i aşa? Şi, pe lângă asta, simt cum eşti tu de fapt. Crezi că dacă eşti în oraş, nu la curte, noi nu ştim ce faci. Dar eu ştiu că tu eşti în relații prea cordiale cu trimisul împăratului. Ştiu că Chapuys este vecin cu tine. Însă oare doar din acest motiv servitorii lui şi ai tăi sunt tot timpul ba pe la tine, ba pe la el?

În ziua aceea, Anne era îmbrăcată în roz şi gri-albăstrui. Culorile ar fi trebuit să-i dea un aer feciorelnic, plin de prospețime; dar el nu s-a putut gândi decât la măruntaie întinse, organe interne,

măruntaie şi maţe, intestine gri-rozalii, care ies şerpuind dintr-un trup viu; trebuia să trimită la Tyburn încă o tranşă de călugări recalcitranţi, pe care călăul să-i taie şi să-i eviscereze. Erau trădători şi îşi meritau moartea, dar aceasta este o moarte mult prea crudă. Perlele din jurul gâtului ei lung i s-au părut mici broboane de grăsime, iar Anne, pe când se certa cu el, le răsucea din când în când cu mâna; el îşi aţintea ochii asupra vârfului degetelor ei, iar unghiile străluceau aidoma unor cuţite.

Şi totuşi, aşa cum îi zice lui Chapuys, atâta timp cât mă aflu în graţiile lui Henric, m-aş mira ca regina să-mi poată face vreun rău. Are râcile ei şi micile ei furii; e versatilă, iar Henric ştie asta. Asta îl fascinase pe rege, să cunoască pe cineva atât de diferit de blondele acelea blege şi amabile, care trec prin viaţa bărbaţilor fără să lase nici o urmă. Însă acum, când Anne îşi face apariţia, el pare uneori agasat. Îi poţi vedea privirea cum se goleşte când ea începe să bată câmpii, iar, dacă nu ar fi un gentleman desăvârşit, şi-ar trage pălăria peste urechi.

Nu, îi zice el ambasadorului, nu Anne mă deranjează; ci bărbaţii pe care îi strânge în jurul ei. Familia ei, tatăl său, contele de Wiltshire, căruia îi place să i se spună „Monsenior“, şi fratele ei, George, lordul Rochford, pe care Henric l-a inclus printre gentlemenii din suita lui personală. George a fost adus de curând în suita regelui, pentru că lui Henric îi place să stea printre oamenii cu care s-a deprins, care îi sunt prieteni din tinereţe; din când în când cardinalul îi izgonea, dar ei se strecurau înapoi, ca pecinginea. Pe vremuri fuseseră tineri camarazi, flăcăi plini de entuziasm. Un sfert de secol s-a scurs de atunci, iar acum sunt cărunţi sau pe cale să chelească, fleşcăiţi sau burtoşi, abia se ţin pe picioare sau şi-au pierdut câteva degete, dar sunt la fel de aroganţi ca un despot şi au inteligenţa la fel de sofisticată ca un stâlp. Iar acum au mai apărut câţiva pui, Weston, George Rochford şi alţii de aceeaşi teapă cu ei, pe care Henric i-a luat sub oblăduire, fiindcă are impresia că-l menţin tânăr. Bărbaţii aceştia – şi cei bătrâni, şi cei tineri – stau cu regele de când se trezeşte până se culcă, în tot timpul lui liber. Stau cu el şi când îşi face nevoile, şi când se spală pe dinţi şi scuipă într-un lighean din argint; îl şterg cu prosoape, îi leagă şireturile la pieptar şi brăcinari; îi cunosc trupul, orice pistrui sau aluniţă, orice fir ţepos din barbă şi pot trasa harta cu insulele de sudoare când iese de pe terenul de tenis şi îşi smulge cămaşa de pe el. Ştiu mai multe decât ar trebui, la fel de multe ca medicul sau spălătoreasa lui şi discută despre ce ştiu; ştiu când o vizitează pe regină pentru a se strădui să vâre-n ea un fiu sau când, vinerea (ziua când nici un creştin nu se împreunează), visează la o femeie-nălucă şi îşi pătează cearşaful. Îşi vând scump cunoştinţele: vor în schimb servicii sau vor să li se ignore micile nelegiuiri, au impresia că sunt deosebiţi şi vor ca tu să recunoşti asta. Încă de când el, Cromwell, a intrat în serviciul regelui, i-a potolit, le-a gâdilat orgoliile, i-a linguşit, căutând mereu o cale de-a le uşura munca, un compromis; dar, uneori, când vreme de o oră îi blochează accesul la regele lui, ei nu-şi pot şterge rânjetele de pe chip. Probabil că m-am străduit cât am putut să le fac pe plac. Acum şi ei trebuie să-mi facă pe plac, căci altfel o să-i dau afară.

Acum dimineţile sunt friguroase, iar norii pântecoşi se leagănă în spatele suitei regale, în timp ce străbate alene Hampshire, unde, pe drum, praful devine noroi în câteva zile. Henric nu prea are chef să se întoarcă la muncă; mi-aş dori să fie tot timpul luna august, zice el. Tocmai se îndreaptă spre Farnham, un mic grup plecat la vânătoare, când un călăreţ soseşte în galop pe drum cu vestea: cazuri de ciumă au apărut în oraş. Henric, atât de viteaz pe câmpul de luptă, se albeşte la faţă sub ochii lor şi-şi strânge calul de gâtlej: încotro? Oriunde, oriunde, dar nu în Farnham.

El se apleacă în şa, îşi dă jos pălăria pentru a i se adresa regelui.

— Putem să ajungem mai devreme la Basing House, daţi-mi voie să trimit un sol rapid ca să-l anunţ pe William Paulet. Iar după aceea, pentru a nu-l copleşi, ce-ar fi să stăm o zi la Elvetham? Edward Seymour

este acasă şi pot să vânez eu hrana dacă n-are destule provizii.

Rămâne în urmă, lăsându-l pe Henric să călărească în faţă. Îi spune lui Rafe:

— Trimite pe cineva la Wolf Hall. Cheam-o pe domniţa Jane.

— Zău? Aici?

— Ştie să călărească. Spune-i bătrânului Seymour să-i dea un cal bun. Vreau să fie la Elvetham miercuri seară; dacă întârzie, nu ne mai găseşte acolo.

Rafe trage de căpăstru, pentru a se întoarce.

— Dar, domnule, Seymourii o să întrebe de ce să vină Jane şi de ce aşa grabă. Şi de ce ne ducem la Elvetham, când sunt alte case mai aproape, Westonii la Sutton Place…

Westonii n-au decât să se înece sau să se spânzure, îşi zice el în sinea lui. Westonii nu sunt incluşi în acest plan. Zâmbeşte.

— Spune-le s-o facă de dragul meu.

Îl vede pe Rafe cum se gândeşte: Deci până la urmă protectorul meu o vrea pe Jane Seymour. Pentru el, sau pentru Gregory?

El, Cromwell, a văzut la Wolf Hall ceva ce Rafe n-a putut să vadă: tăcuta Jane în patul lui, palidă şi mută, la asta visează Henric acum. Nu poţi trage la răspundere pe nimeni pentru fantasmele personale, iar Henric nu e un desfrânat, n-a avut prea multe ibovnice. Nu face nimănui nici un rău dacă el, Cromwell, îi înlesneşte regelui accesul la ea. Regele nu se poartă urât cu femeile cu care se culcă. Nu urăşte o femeie după ce a posedat-o. Îi va scrie poezii şi, dacă i se sugerează, o să-i dea o rentă, o să-i ridice în rang rudele; există multe familii care cred cu convingere, de când Anne Boleyn şi-a făcut apariţia, că a te lăfăi în căldura atenţiilor regelui este cea mai valoroasă vocaţie a unei englezoaice. Dacă sunt precauţi, Edward Seymour se va ridica în rang la curte şi îi va deveni aliat, acum, când are atât de puţin aliaţi. În momentul de faţă, Edward are nevoie de îndrumări. Căci el, Cromwell, are un simţ al afacerilor mai ager decât Seymourii. N-o s-o lase pe Jane să se vândă ieftin.

Dar ce va face Anne, regina, dacă Henric îşi ia ibovnică o femeie tânără, de care ea a râs încă de când Jane a fost în anturajul ei: despre care spune că e faţă de plăcintă şi papă-lapte? Cum se poate pune regina cu sfiiciunea şi tăcerea? Furia n-are cum să-i fie de folos. Ar trebui să se întrebe ce îi poate oferi Jane regelui, iar lui îi lipseşte acum. Ar fi nevoită să reflecteze. Şi întotdeauna e o plăcere s-o vezi pe Anne reflectând.

Când cele două suite s-au întâlnit după Wolf Hall – suita regelui şi suita reginei –, Anne s-a purtat fermecător cu el, i-a pus o mână pe braţ şi a sporovăit în franceză despre una sau alta. De parcă n-ar fi spus într-o doară, cu câteva săptămâni în urmă, că i-ar plăcea să-i taie capul; de parcă ar fi făcut conversaţie de salon. E mai bine să stai în spatele ei la vânătoare. Este energică şi ageră, dar nu-i prea precisă. Vara trecută a tras cu arcul într-o vacă rătăcită. Iar Henric a fost nevoit să-l despăgubească pe proprietar.

Dar lasă, nu te mai gândi la toate astea. Reginele se tot schimbă. Aşa am învăţat din istoria recentă. Haideţi să vedem cum plătim pentru Anglia, pentru marile cheltuieli ale regelui ei, costul caritătii şi al justiţiei, cât ne costă să-i ţinem inamicii în afara graniţelor.

De anul trecut el cunoaşte răspunsul: călugării, acea clasă de paraziţi, ne vor da banii. Duceţi-vă în mânăstiri şi în abaţiile din regat, le-a spus el oaspeţilor, inspectorilor: să le puneţi întrebările pe care vi le voi da, optzeci şi şase de întrebări cu totul. Ascultă cât mai mult în loc să vorbeşti, iar, după ce ai ascultat, roagă-i să-ţi arate registrele lor. Vorbeşte-le călugărilor şi călugăriţelor despre vieţile lor şi

despre Lege. Nu mă interesează de unde cred ei că le va veni salvarea, prin preţiosul sânge al lui Cristos sau, în parte, prin propriile lor fapte şi merite: ei bine, da, mă interesează, dar principalul lucru este să aflu ce avere au. Să aflu ce chirii primesc şi ce moşii au, iar, în cazul în care regelui i-ar plăcea, aflându-se în fruntea Bisericii, să-şi ia înapoi proprietăţile, prin ce metodă este mai bine s-o facă.

Nu te aştepta să fii întâmpinat cu bucurie, zice el. O să se grăbească să-şi lichideze toată averea înainte de venirea ta. Remarcă ce relicve sau ce obiecte venerate de localnici au şi cum le exploatează, ce venit aduc într-un an, căci toţi acei bani sunt scoşi de la pelerinii superstiţioşi, care ar face mai bine să stea acasă şi să-şi câştige onest traiul. Insistă să-ţi spună cui îi sunt loiali, ce cred despre Caterina, ce cred despre lady Mary şi ce părere au despre papă; căci, ţinând seama de faptul că mânăstirile principale ale ordinelor lor sunt în alte ţări, oare nu sunt mai loiali, aşa cum ar zice ei, unei puteri străine? Spune-le asta şi dovedeşte-le că sunt într-o situaţie dezavantajoasă; nu-i îndeajuns să te convingă de loialitatea lor faţă de rege, trebuie să fie gata să ţi-o dovedească, şi nu pot face asta decât dacă îţi uşurează munca.

Oamenii lui ştiu că nu au cum să-l înşele, totuşi, ca să se protejeze, îi trimite în perechi, pentru a se supraveghea reciproc. Vistiernicii abaţiilor le vor oferi mită pentru a le subevalua averea.

Thomas More, în camera lui din Turn, îi spusese:

— Ce-o să mai distrugi, Cromwell? O să ruinezi întreaga Anglie.

El răspunsese:

— Mă rog lui Dumnezeu să-mi cruţe viaţa doar atâta timp cât îmi folosesc puterea să clădesc, nu să distrug. Ignoranţii spun că regele distruge Biserica. De fapt o înnoieşte. Va fi o ţară mai bună, crede-mă, când ne vom descotorosi de mincinoşi şi de ipocriţi. Iar tu, dacă nu-ţi schimbi conduita faţă de Henric, nu vei mai apuca să vezi asta.

Nici n-a apucat. Nu regretă ce s-a petrecut; singurul lui regret este că lui More nu i-a venit mintea la cap. I s-a propus să jure că susţine supremaţia lui Henric în Biserică; acest jurământ este un test de loialitate. Nu există multe lucruri simple în viaţă, dar acesta este simplu. Dacă nu depui jurământul, atunci te acuzi singur, în mod indirect: eşti trădător, rebel. More n-a vrut să depună jurământul; iar atunci oare cum s-ar fi putut să nu moară? Cum s-ar fi putut să nu lipăie până la eşafod, într-o zi din iulie, când torentele nu s-au oprit până seara, adică prea târziu pentru Thomas More; a murit cu pantalonii uzi, stropiţi până la genunchi, şi cu picioarele bălăcindu-i-se ca ale unei raţe. Nu îi e prea dor de omul ăla. Doar că uneori uită că e mort. De parcă ar fi absorbiţi de o conversaţie, iar pe urmă brusc conversaţia se întrerupe, el spune ceva, dar nu primeşte nici un răspuns. De parcă s-ar plimba, iar More tocmai a căzut într-o groapă de pe drum, o groapă care l-a înghiţit cu totul şi din care apa se revarsă.

De fapt mai auzi din când în când de astfel de accidente. Oamenii mor când pământul se prăbuşeşte sub picioarele lor. Anglia are nevoie de drumuri mai bune şi de poduri care nu se dărâmă. El pregăteşte o cerere către Parlament prin care le dă de muncă celor care n-au slujbă, pentru a-i plăti şi a-i trimite să repare drumurile, să construiască porturi, să clădească ziduri care să-i apere de împărat sau de vreun alt oportunist. Îi putem plăti, a calculat el, dacă percepem taxe de la cei înstăriţi; le putem oferi adăpost şi medici, dacă au nevoie, mijloace minime de subzistenţă; toţi ne vom alege cu roadele muncii lor, iar slujbele îi vor împiedica să ajungă codoşi, hoţi sau tâlhari la drumul mare, căci aşa se întâmplă dacă n-au ce să mănânce. Şi ce dacă taţii lor au fost codoşi, hoţi sau tâlhari la drumul mare? Asta nu înseamnă nimic. Uită-te la el. Oare el e Walter Cromwell? Totul se poate schimba într-o generaţie.

Iar în ce-i priveşte pe călugări, el crede, ca Martin Luther, că viaţa la mânăstire nu e necesară, nu foloseşte la nimic şi nici nu e impusă de Cristos. Nimic nu-i nepieritor la mânăstiri. Nu fac parte din râduiala firească a lui Dumnezeu. Se ridică şi apoi se prăbuşesc, la fel ca orice altă instituţie, iar uneori

clădirile se dărâmă sau sunt duse la sapă de lemn din cauza contabilității indulgente. De-a lungul anilor, mai multe dintre ele au dispărut ori s-au mutat, sau au fost înghițite de alte mânăstiri. Numărul călugărilor se micşorează de la sine, căci, în ziua de azi, creştinul cumsecade trăieşte în mijlocul lumii. De pildă Battle Abbey. Două sute de călugări în perioada lor cea mai prosperă, iar acum – câți? – cel mult patruzeci. Patruzeci de grăsani care au multe bogății. Acelaşi lucru se petrece în tot ținutul. Resurse care s-ar putea elibera pentru a folosi la ceva mai bun. De ce să zacă banii în cufere, când ar putea să fie puşi în circulație printre supuşii regelui?

Împuterniciții săi se duc prin țară şi îi trimit ocări; îi trimit manuscrise ale călugărilor, poveşti cu fantome şi blesteme, menite să-i îngrozească pe oamenii simpli. Călugării au relicve care aduc ploaia sau o opresc, care încetinesc creşterea buruienilor şi vindecă bolile vitelor. Ei cer bani ca să le folosească, nu le dau pe gratis celor din vecini: oase vechi şi aşchii de lemn, cuie îndoite de la crucificarea lui Isus. El le spune regelui şi reginei ce au găsit oamenii lui în Wiltshire, la Maiden Bradley.

— Călugării au o parte din haina lui Dumnezeu şi nişte carne stricată de la Ultima Cină. Au rămurele care înmuguresc de Crăciun.

— Doar ultimul lucru este posibil, zice Henric cu respect în voce. Aminteşte-ți de spinul Glastonbury.

— Starețul are şase copii, iar pe fiii lui îi pune să fie servitori în casă. Se scuză spunând că nu s-a împreunat niciodată cu femei măritate, doar cu virgine. Iar pe urmă, când se sătura de ele sau când ele rămâneau gravide, le găsea un soț. Pretinde că are o autorizație cu sigiliul papei, care-i permite să țină o târfă.

Anne chicoteşte:

— Şi a arătat-o?

Henric e zguduit:

— La zdup cu el! Oamenii ăştia îşi fac de ruşine vocația.

Dar aceşti proşti fără păr în creştetul capului sunt, de obicei, mai răi decât ceilalți oameni: oare Henric nu ştie asta? Există şi călugări cumsecade, dar, după câțiva ani în care au trăit conform idealurilor călugărilor, multora le vine să fugă cât văd cu ochii. Renunță la viața de călugăr şi devin actori în lumea mare. Pe vremuri, strămoşii noştri, cu foarfecele şi securile lor, îi atacau pe călugări şi pe servitorii lor, furioşi de parcă ar fi fost o armată invadatoare. Le dărâmau zidurile şi îi amenințau că-i ard pe rug, voiau doar catastifele de arenzi ale călugărilor, dovezile sclaviei lor, iar, după ce le obțineau, le sfâşiau şi le puneau pe foc, zicând: Nu vrem decât puțină libertate; puțină libertate şi să fim tratați ca englezi, după atâtea secole în care am fost tratați ca nişte animale.

Sosesc veşti şi mai sumbre. El, Cromwell, le spune oaspeților, doar asta le spune şi le-o spune răspicat: câte un pat pentru fiecare călugăr, pentru un călugăr, doar un singur pat. E chiar atât de greu pentru ei? Osteniți de pe drum, ei zic: Fără doar şi poate că vor păcătui dacă îi închizi pe bărbați şi le interzici accesul la femei, ei o să se dea la tineri şi la neofiții mai slabi de înger, sunt bărbați şi aşa e firea bărbatului. Dar oare nu se presupune că ei îşi țin în frâu pornirile lumeşti? Atunci care mai e motivul pentru care țin post şi se roagă atâta dacă nu rezistă când diavolul vine şi îi ispiteşte?

Regele se recunoaşte învins, o proastă cârmuire; poate că ar fi necesar, spune el, să reformăm şi să regrupăm câteva mânăstiri mai mici, căci până şi cardinalul a făcut asta pe când era în viață. Dar nu-i aşa că putem avea încredere în mânăstirile mai mari că se vor reforma singure?

Poate, spune el. Ştie că regele este evlavios şi se teme de schimbare. Vrea să reformeze Biserica, o vrea imaculată; de asemenea, mai vrea şi bani. Dar, fiind născut în zodia Racului, el înaintează ca un crab spre obiectivul lui: câțiva paşi în lateral, apoi alții şerpuiți. El, Cromwell, se uită la Henric, apoi îşi

trece privirea peste cifrele pe care le-a primit. Nu-i o avere, nu pentru un rege: nu-i un bir pentru un rege. Încetul cu încetul, poate regele se va gândi şi la mânăstirile mai mari, la călugării mai rotofei, care se scaldă în aroganţă. Deocamdată hai să facem un prim pas. El zice: Am stat de prea multe ori la masă cu stareţi, unde starețul ronțăie stafide şi smochine, iar călugării mănâncă iarăşi heringi. El îşi zice în sinea lui, dacă îl conving să facă ce vreau, o să le ofer libertatea de a-şi alege altă viaţă. Susţin că duc *vita apostolica*; dar n-ai auzit de nici un apostol care să pipăie testiculele altuia. Lasă-i să plece pe cei care vor să plece. Călugării care au fost hirotonisiți preoți pot primi beneficii şi pot să facă o muncă utilă în parohii. Cei care au sub douăzeci şi patru de ani, şi femei, şi bărbaţi, pot fi trimişi înapoi în lumea largă. Sunt prea tineri ca să depună un legământ pe viaţă.

Se gândeşte pe termen lung: dacă regele ar avea pământurile călugărilor, nu doar o parte din ele, ci toate, ar fi de trei ori mai bărbat decât e acum. N-ar mai trebui să se ducă cu pălăria în mână în fața Parlamentului şi să-i linguşească pentru o subvenţie. Fiul lui, Gregory, îi zice:

— Domnule, umblă vorba că, dacă starețul din Glastonbury s-ar culca cu stareța din Shaftesbury, vlăstarul lor ar fi cel mai bogat moşier din Anglia.

— Probabil, spune el, deşi ai văzut-o pe stareța din Shaftesbury?

Gregory pare îngrijorat.

— Ar fi trebuit?

Discuţiile cu fiul său sunt în felul ăsta: ricoşează pe la colțuri şi ajung pe unde nu te aştepți. Se gândeşte la mârâielile prin care el şi Walter au comunicat când era el copil.

— Poţi să o vezi dacă vrei. Eu trebuie să mă duc în curând la Shaftesbury, am ceva de făcut acolo. La mânăstirea din Shaftesbury şi-a trimis fiica Wolsey. El spune: Scrii ceva pentru mine, Gregory, o misivă? Du-te la Dorothea.

Gregory tânjeşte să întrebe cine e Dorothea. Vede cum se derulează întrebările pe chipul băiatului; pe urmă, în sfârşit:

— E drăguță?

— Nu ştiu. Tatăl ei a ţinut-o din scurt.

El râde.

Dar zâmbetul îi piere de pe față când îi aminteşte lui Henric: călugării trădători sunt cei mai recalcitranţi din tagma aia blestemată. Când îi ameninţi cu „O să te fac să suferi“, ei răspund că s-au născut pentru a suferi. Unii aleg să moară de foame în temniță sau să se roage la Tyburn şi la călău. El le zice, aşa cum i-a spus şi lui Thomas More: Aici nu-i vorba despre Dumnezeul tău, nici despre Dumnezeul meu, nu-i vorba despre nici un Dumnezeu. Aici e vorba despre ce alegere faci: Henric Tudor, sau Alessandro Farnese? Regele Angliei din Whitehall, sau un străin nemaipomenit de corupt de la Vatican? Şi-au răsucit capetele; au murit fără să sufle un cuvinţel, cu inimile lor prefăcute smulse din piept.

Când până la urmă intră călare pe poarta casei din oraş, la Austin Friars, servitorii lui în uniforme se adună în jurul lui, în surtucele lor lungi, din pânză cenuşie, înspicată. Gregory este în dreapta lui, iar în stânga se află Humphrey, îngrijitorul câinilor de vânătoare, cu care a avut o conversaţie lejeră pe drum, în ultimii doi kilometri; în spatele lui, loialii dresori de şoimi, Hugh, James şi Roger, bărbaţi ageri şi cu ochii-n patru să surprindă orice semn de violenţă sau amenințare. O mulțime s-a format în fața porții, aşteptându-se să fie generos. Humphrey şi ceilalţi au bani de împărţit. Diseară, după cină, vor da de pomană săracilor, ca de obicei. Thurston, bucătarul principal, spune că hrăneşte două sute de londonezi de două ori pe zi.

Vede un bărbat în gloată, un bărbat pişpiriu şi gârbovit, care abia se ține pe picioare. Bărbatul plânge. Îl pierde din vedere, apoi îl vede din nou, cu capul bălăngănindu-i-se, de parcă lacrimile lui ar fi un val şi l-ar duce spre poartă. El spune:

— Humphrey, află ce îl necăjeşte pe omul ăla.

Dar pe urmă uită. Familia şi slujitorii lui se bucură când îl văd, toți cu chipuri strălucitoare şi un furnicar de cățeluşi care îi fug printre picioare; el îi ia în brațe pe sus, trupuri care se zbat şi cozi care se agită, şi îi întreabă ce mai fac. Servitorii se strâng în jurul lui Gregory, admirându-l de la pălărie până la ghete; toți servitorii îl iubesc pentru firea lui plăcută.

— Stăpânul! exclamă nepotul lui şi îl îmbrățişează de parcă ar vrea să-i frângă oasele.

Richard este un băiat voinic, cu ochii tipici celor din neamul lui Cromwell, sinceri şi brutali, şi cu vocea lor, care poate alina sau se poate contrazice. Nu-i e teamă de nici o creatură din lumea asta şi de nici una din lumea subterană: dacă ar veni vreun demon la Austin Friars, Richard l-ar îmbrânci pe scară în şuturi date în curul lui păros.

Nepoatele lui, care-i zâmbesc, acum tinere femei măritate, şi-au lărgit şireturile corsajelor, pentru că le-au crescut burțile. Le sărută pe amândouă, cu trupurile moi lipite de el, respirația dulce, încălzită de ghimbirul confiat de care mănâncă femeile gravide. Preț de o clipă îi lipseşte… ce îi lipseşte? Maleabilitatea unui trup molatic şi dornic; conversația distrată şi neimportantă de dimineață. E nevoit să fie prudent în relațiile cu femei, discret. N-ar trebui să le dea răuvoitorilor nici o şansă să-i compromită reputația. Chiar şi regele e discret; nu-şi doreşte ca Europa să-l poreclească Harry regele târfelor. Poate că, deocamdată, se mărgineşte doar s-o privească pe intangibila domniță Seymour.

La Elvetham, Jane a fost ca o floare, cu capul aplecat, modestă ca un mănunchi de spânji alb-verzui. În casa fratelui ei, regele a lăudat-o în fața familiei: „Fecioară gingaşă, modestă şi ruşinoasă, aşa cum puține mai sunt în ziua de azi“.

Thomas Seymour, care, ca de obicei, ardea de nerăbdare să intervină în discuție şi să-şi întrerupă fratele mai mare:

— Nimeni n-o egalează pe Jane în cucernicie şi modestie.

L-a văzut pe fratele lui, Edward, cum îşi înăbuşă un zâmbet. Sub privirea lui iscoditoare, familia lui Jane a început – cam plină de îndoieli – să înțeleagă în ce parte bate vântul. Thomas Seymour a zis:

— N-aş putea să fiu atât de neobrăzat, chiar dacă aş fi rege, încât să invit o doamnă ca sora mea, Jane, în patul meu. N-aş şti ce să fac. Dar ai face una ca asta? De ce ai face-o? Ar fi ca şi cum ai săruta un bolovan. S-o rostogoleşti dintr-o parte într-alta a saltelei, iar membrele tale ar amorți de frig.

— Un frate nu-şi poate imagina sora în brațele altui bărbat, zice Edward Seymour. Adică nici un frate care se vrea creştin. Deşi umblă vorba la curte că George Boleyn… se întrerupe, încruntându-se. Şi bineînțeles că regele ştie cum să-i propună aşa ceva. Cum să se ofere. Ştie cum s-o facă, pentru că e un gentleman curtenitor. Iar tu, frate, nu eşti.

E greu să-l contrazici pe Tom Seymour. El doar rânjeşte.

Dar Henric n-a zis mare lucru, iar pe urmă au plecat călare din Elvetham; şi-au luat un călduros rămas-bun şi n-au suflat nici un cuvințel despre fată. Jane i-a şoptit:

— Jupâne Cromwell, de ce sunt aici?

— Întreabă-i pe frații tăi.

— Frații tăi mi-au spus: Întreabă-l pe Cromwell.

— Deci e un mister absolut pentru tine?

— Da. Poate doar dacă în sfârşit mă căsătoresc. O să mă căsătoresc cu tine?

— Sunt nevoit să mă lipsesc de perspectiva asta. Sunt prea bătrân pentru tine, Jane. Aş putea să-ți fiu tată.

— Zău? face Jane nedumerită. Ei bine, s-au întâmplat lucruri şi mai ciudate la Wolf Hall. Nici măcar n-am ştiut că ai cunoscut-o pe mama.

Un zâmbet fugar, iar ea dispare, lăsându-l să se uite după ea. De fapt chiar ne-am putea căsători, îşi zice el în sinea lui; mi-aş menține mintea ageră, gândindu-mă cum m-ar putea înțelege greşit. Oare o face deliberat?

Deşi n-o pot avea până când nu termină cu ea Henric. Iar odată mi-am jurat că n-o să primesc lângă mine femei pângărite, nu-i aşa?

Poate, se gândise el, ar trebui să scriu instrucțiuni pentru băieții Seymour, aşa încât să fie limpede ce cadouri poate sau nu să accepte Jane. Regula e simplă: bijuterii, da, bani, nu. Iar, până nu se ajunge la o înțelegere, să nu-şi scoată de pe ea nici un fel de veşmânt în fața lui Henric. Nici măcar, o să-i sfătuiască el, mănuşile.

Oamenii haini spun despre casa lui că este Turnul Babel. Umblă vorba că are servitori din orice națiune de sub soare, în afară de Scoția; prin urmare, scoțienii vin întruna să se angajeze la el, doar-doar. Gentlemenii şi chiar şi nobilii din partea locului sau din străinătate insistă să le primească fiii în casa lui, iar el îi acceptă pe toți cei pe care crede că-i poate instrui. Zi de zi, la Austin Friars, un grup de învățați germani îşi prezintă diversele dialecte ale limbii lor, dezaprobând scrierile evangheliştilor din țara lor natală. La cină, tineri de la Cambridge schimbă între ei citate în greacă; ei sunt discipolii pe care i-a ajutat, iar acum au venit, la rândul lor, să-l ajute. Uneori mai vin la cină şi grupuri de negustori italieni, iar el vorbeşte cu ei în limbile pe care le-a învățat când a muncit pentru bancherii din Florența şi din Veneția. Slujitorii vecinului său, Chapuys, umblă de colo-colo declarând că beau din cămara lui Cromwell şi bârfesc în spaniolă sau în flamandă. El însuşi vorbeşte în franceză cu Chapuys, căci aceasta este limba natală a ambasadorului, şi foloseşte o franceză mai vulgară cu băiatul din casa lui, Christophe, un zurbagiu micuț şi îndesat, care a venit după el până acasă, din Calais, şi care niciodată nu se dă dus de lângă el; nici el nu-l lasă să plece prea departe, căci stârneşte mereu încăierări prin preajma-i.

Are de aflat toate bârfele de peste vară, trebuie să verifice notele de plată, chitanțele şi cheltuielile casei şi ale moşiei. Dar mai întâi se duce la bucătărie, pentru a-l vedea pe bucătarul lui principal cum găteşte. E acea tihnă de după-amiază, când s-a terminat cu masa de prânz, frigarea e curățată, vasele din cositor lustruite şi puse în teancuri, se sime un miros de scorțişoară şi cuişoare, iar Thurston stă singur lângă un blat din lemn stropit cu făină, uitându-se la o bilă de cocă, de parcă ar fi capul unui baptist. Pentru că umbra îi acoperă lumina,

— Fără degete murdare! zbiară bucătarul. Apoi: Ah, Domnia Voastră sunteți, domnule. Nu v-ați grăbit. Am făcut pateuri de cerb în cinstea sosirii Domniei Voastre şi am fost nevoiți să le dăm prietenilor Domniei Voastre înainte de a se strica. V-am fi trimis câteva, dar nu stați niciodată prea mult într-un loc.

El îşi întinde mâinile pentru inspecție.

— Îmi cer scuze, zice Thurston. Dar, ştiți, tânărul Thomas Avery vine aici după ce a citit catastifele de cheltuieli, îşi bagă nasul prin cămară şi vrea să cântărească tot felul de lucruri. Pe urmă mai e şi jupânul Rafe, uite Thurston, ne vin nişte danezi, ce poți să faci pentru danezi? Pe urmă jupânul Richard dă şi el buzna aici, Luther şi-a trimis solii, ce fel de prăjituri le plac germanilor?

Ciupeşte puțin coca.

— Asta-i pentru germani?

— Nu contează ce e. Dacă iese, o s-o mâncați.

— Au cules gutuile? În curând sigur o să vină gerul. Îl simt în oase.

— Auzi ce zice, spune Thruston. Parcă ați fi bunica Domniei Voastre.

— N-ai cunoscut-o. Nu-i așa?

Thurston râde pe înfundate.

— Beția satului? Probabil. Ce femeie l-ar fi putut lăsa pe tatăl lui, Walter Cromwell, să sugă la sânul ei fără să se apuce de băutură? Thurston zice, de parcă abia atunci și-ar fi dat seama: Să nu vă fie cu supărare, toți avem două bunici. Cine a fost familia mamei dumneavoastră, domnule?

— Erau din nord.

Thurston rânjește.

— Au ieșit din peșteră. Îl știți pe tânărul Francis Weston? Cel care e în suita personală a regelui? Oamenii lui susțin că sunteți evreu. El mârâie, pe asta a mai auzit-o. Când vă mai duceți pe la curte, îl sfătuiește Thurston, să vă scoateți pula și s-o puneți pe masă, să vedem ce mai zic atunci.

— Oricum fac asta, spune el. Dacă se împotmolește conversația.

— Să nu vă fie cu supărare… ezită Thurston. E adevărat că sunteți evreu, domnule, pentru că împrumutați bani cu dobândă.

Care tot crește, în cazul lui Weston.

— Oricum, spune el. Mai ciupește puțin coca; e cam tare, nu-i așa? Ce mai e nou prin oraș?

— Umblă vorba că regina bătrână e bolnavă. Thurston așteaptă. Dar stăpânul lui a luat un pumn de stafide și le mănâncă. Cred că o doare inima, așa am impresia. Umblă vorba că a blestemat-o pe Anne Boleyn să nu nască nici un băiat. Sau, dacă o să aibă vreun băiat, să nu fie al lui Henric. Umblă vorba că Henric are și alte femei, așa că Anne îl fugărește prin cameră cu foarfecele, urlând c-o să-l castreze. Regina Caterina obișnuia să închidă ochii, ca orice soție, dar Anne nu-i așa și jură că o să se răzbune. Asta ar fi o răzbunare meritată, nu-i așa? chicotește Thurston. Îl înșală pe Henric ca să-și ia revanșa și-și pune bastardul pe tron.

Londonezii au minți zbuciumate și fremătătoare, ca gropile de gunoi.

— Și bănuiesc care ar fi tatăl copilului nelegitim!

— Thomas Wyatt? propune Thurston. Pentru că îl plăcea înainte ca ea să devină regină. Sau fostul ei iubit, Harry Percy…

— Dar Percy e la moșia lui, nu-i așa?

Thurston își dă ochii peste cap.

— Distanța n-o s-o împiedice. Dacă vrea să-l aducă din Northumberland, o să fluiere și o să-l aducă în șuturi. Nu că s-ar mărgini doar la Harry Percy. Umblă vorba că a făcut-o cu toți gentlemenii din suita regelui, unul după altul. Nu-i place să aștepte, așa că ei stau cu toții la rând, până termină cel din față, iar ea țipă „Următorul!“.

— Și intră la ea, spune el. Unul după altul. Râde. Mănâncă ultima stafidă din palmă.

— Bine ați venit acasă, zice Thurston. Londra, unde credem orice.

— După ceremonia de încoronare, mi-amintesc că și-a chemat tot personalul, slujitori și servitoare, și le-a ținut un discurs despre cum ar trebui să se poarte, să nu participe la nici un joc de noroc cu bani, ci doar cu jetoane, să nu vorbească vulgar și să nu arate nici un centimetru de piele. S-a cam schimbat de atunci, cu asta sunt de acord.

— Domule, zice Thurston, aveți făină pe mânecă.

— Ei bine, trebuie să urc la întrunirea de consiliu. Să nu întârzii cu cina.

— Am întârziat eu vreodată? Thurston îl şterge de făină cu blândeţe. Am întârziat eu vreodată?

Este întrunirea de consiliu a reşedinţei lui, nu a regelui; sfetnicii lui obişnuiţi, tinerii Rafe Sadler şi Richard Cromwell, ageri şi pricepuţi la calcule, care găsesc repede argumente şi înţeleg la fel de repede ce li se spune. De asemenea, şi Gregory. Fiul lui.

Acum e la modă ca tinerii să-şi ţină lucrurile în genţi din piele moale, în culori pastelate, imitându-i pe cei care muncesc la banca Fugger, care călătoresc prin toată Europa şi impun ce să se poarte. Genţile au formă de inimă, aşa că lui i se pare mereu că ei fac curte cuiva, însă ei jură că nu. Nepotul Richard Cromwell se aşază şi aruncă o privire sarcastică genţilor. Richard seamănă cu unchiul lui şi îşi ţine lucrurile prin buzunare.

— Uite-l şi pe Spune-Mi-Risley, zice el. Vedeţi pana de la pălăria lui?

Thomas Wriothesley intră în cameră, lăsându-şi în urmă slugile care şuşotesc; este un tânăr înalt şi chipeş, cu o claie de păr roşcat şi lucios. Cu o generaţie în urmă, familia lui se numea Writh, dar li s-a părut că o prelungire elegantă le va da un renume mai bun; erau pristavi la curte, o poziţie care le permitea să-şi schimbe numele, să-şi transforme strămoşii în cavaleri. Dar această schimbare a atras batjocura tuturor; Thomas e cunoscut la Austin Friars sub numele Spune-Mi-Risley. De curând şi-a lăsat o barbă îngrijită, i s-a născut un fiu şi, pe zi ce trece, devine mai serios. Îşi pune geanta pe masă şi se strecoară la locul lui.

— Ce mai face Gregory? întreabă el.

Chipul lui Gregory se luminează de încântare; el îl admiră pe Spune-Mi, în ruptul capului nu vrea să audă aluziile batjocoritoare la adresa lui.

— O, sunt bine. Am vânat toată vara, iar acum o să mă întorc în casa lui William Fitzwilliam ca să mă alătur suitei lui, căci este un gentleman apropiat de rege, iar tatăl meu crede că am multe de învăţat de la el. Fitz se poartă frumos cu mine.

— Fitz, Wriothesley fornăie amuzat. Voi, Cromwellii!

— Ei bine, face Gregory, tatălui meu îi spune Firimitură.

— Ţi-aş sugera să nu faci şi tu la fel, Wriothesley, spune el pe un ton amabil. Sau măcar spune-mi Firimitură doar pe la spate. Deşi tocmai am trecut pe la bucătărie, iar regina are o poreclă mult mai urâtă.

Richard Cromwell zice:

— Femeile sunt cele care amestecă otrava în oală. Nu le place când cineva le fură bărbaţii. Cred că Anne ar trebui să fie pedepsită.

— Când am plecat prin ţară, era doar piele şi os, zice Gregory pe neaşteptate. Piele şi os şi coate ţepoase. Acum parcă s-a mai rotunjit puţin.

— Într-adevăr. E surprins că băiatul a remarcat asta. Bărbaţii căsătoriţi şi cu experienţă stau cu ochii pe Anne pentru a vedea cel mai mic semn că s-a îngrăşat, la fel cum fac cu propriile lor soţii. Cei prezenţi schimbă între ei priviri. Ei bine, om vedea. N-au fost împreună toată vara şi, după părerea mea, s-au săturat să stea despărţiţi.

— Bine-ar fi să se fi săturat de asta, zice Wriothesley. Regele o să-şi piardă răbdarea. De câţi ani aşteaptă ca o femeie să-şi facă datoria? Anne i-a promis un fiu dacă o ia de nevastă, aşa că nu se poate să nu te întrebi: oare i-ar face şi ei acelaşi lucru dacă povestea s-ar repeta?

Richard Richie li se alătură ultimul, mormăind o scuză. Nici Richard n-are geantă în formă de inimă, deşi pe vremuri ar fi fost un tânăr filfizon care şi-ar fi cumpărat cinci genţi de mai multe culori. Cât de mult s-a schimbat în zece ani! Riche a fost pe vremuri cel mai prost student al legilor regatului, căci avea

teancuri de petiţii nerezolvate din cauza viciilor sale; căuta bodegi rău famate, unde avocaţii erau acuzaţi că sunt drojdia societăţii şi, prin urmare, pentru a-şi apăra onoarea, erau nevoiţi să sară la bătaie; se întorcea dimineaţa în apartamentul lui din Temple, duhnind a vin ieftin, cu surtucul făcut zdrenţe; chiuia cu o haită de terrieri pe Lincolns Inn Fields. Dar Riche nu mai bea şi acum este modest, e protejatul lordului cancelar, Thomas Audley, şi face naveta tot timpul între acest demnitar şi Thomas Cromwell. Băieţii îi spun Thomas Pungă; punga s-a îngrăşat, spun ei. Grijile slujbei l-au copleşit, îndatoririle unui tată de familie care sporeşte; pe vremuri un băiat plin de succes, acum pare să aibă pe el o pojghiţă de praf. Cine ar fi crezut că va fi avocat principal? Dar are o minte ageră de avocat şi, dacă ai nevoie de unul priceput, el îţi stă mereu la dispoziţie.

— Cartea episcopului Gardiner nu-ţi foloseşte la nimic, spune Riche. Domnule.

— Nu-i chiar atât de rea. Suntem de aceeaşi părere în privinţa drepturilor regelui.

— Da, însă… zice Riche.

— Am fost nevoit să-i repet lui Gardiner citatul „Puterea stă în cuvântul regelui şi cine are dreptul să-l întrebe de ce?“.

Riche îşi ridică sprâncenele.

— Parlamentul.

Domnul Wriothesley spune:

— Doar jupânul Riche ştie ce poate să facă Parlamentul.

În ce priveşte puterea Parlamentului, pare-se, Riche i-a băgat beţe-n roate lui Thomas More, i-a băgat beţe-n roate şi l-a sfătuit, poate chiar l-a şi trădat. Nimeni nu ştie ce s-a vorbit în acea încăpere din temniţă; Riche a ieşit, roşu la faţă, sperând şi bănuind că pătimise îndeajuns, pe urmă se dusese direct de la Turnul Londrei la el, la Thomas Cromwell. Care i-a zis pe un ton calm, da, e bine; l-am prins, mulţumesc. Mulţumesc, Pungă, te-ai descurcat de minune.

Acum Richard Cromwell se apleacă spre el:

— Spune-mi, micul meu prieten, Pungă; după părerea ta, oare Parlamentul poate să pună un fiu în pântecul reginei?

Riche roşeşte puţin; are aproape patruzeci de ani, dar, din cauza tenului său, încă mai poate să roşească.

— Eu n-am spus niciodată că Parlamentul poate să facă ce nu face Dumnezeu. Am spus că poate să facă mai mult decât îi permite Thomas More.

— Martirul More, spune el. Prin Roma umblă vorba că el şi Fisher o să fie sanctificaţi. Domnul Wriothesley râde. Sunt de acord că e ridicol, zice el. Îi aruncă o privire nepotului său: ajunge, nu mai spune nimic despre regină, despre pântecul ei sau despre altă parte a trupului său.

Căci îi dezvăluise în secret lui Richard Cromwell câte ceva despre ce se petrecuse la Elvetham, în casa lui Edward Seymour. Când suita regală şi-a schimbat pe neaşteptate planurile, Edward s-a oferit să-i primească pe toţi şi a fost o gazdă minunată. Dar regele n-a putut să doarmă în noaptea aceea, aşa încât l-a trimis pe băiatul Weston să-l scoale din pat. O flacără de lumânare care dănţuieşte într-o cameră de o formă ciudată:

— Isuse, cât e ceasul?

— Şase, a spus Weston, pe un ton cam răutăcios, iar tu ai dormit cam mult.

De fapt nu era încă patru, iar afară era întuneric. A deschis oblonul pentru a aerisi, iar Henric s-a aşezat şi i-a şoptit la ureche, având martore doar planetele: se asigurase că Weston nu-i poate auzi şi a refuzat să spună ceva până nu s-a închis uşa. Oricum n-ar fi contat.

— Cromwell, a zis regele, dacă eu… Dacă mi-ar fi teamă, dacă aş bănui că e o problemă în căsnicia mea cu Anne, un obstacol, ceva neplăcut pentru Dumnezeul cel Atotputernic?

Simţise trecerea timpului: el era cardinalul, ascultând aceeaşi conversaţie: doar că numele reginei fusese Caterina pe atunci.

— Dar ce obstacol? zisese el, cam plictisit. Ce ar putea fi, sire?

— Nu ştiu, şoptise regele. Acum nu ştiu, dar aş putea să aflu. Nu-i aşa că a fost promisă lui Harry Percy?

— Nu, sire. El a jurat că nu, pe Biblie. Maiestatea Voastră i-a auzit jurământul.

— Ah, dar tu te-ai dus să te întâlneşti cu el, nu-i aşa, Cromwell, nu-i aşa că l-ai găsit într-un han rău famat, l-ai smuls de pe scaun şi i-ai tras pumni în cap?

— Nu, sire. Nu m-aş purta niciodată în felul ăsta cu nici un nobil din regat, darămite cu contele de Northumberland.

— Aha. Mă bucur să aud asta. Poate că am înţeles greşit. Dar în ziua aia contele a spus ce credea că vreau să aud. A zis că nu există nici o înţelegere cu Anne, nici o promisiune de căsătorie şi nicidecum vreo faptă ruşinoasă. Dar dacă mintea?

— Sub jurământ, sire?

— Dar tu îi înspăimânţi teribil pe toţi, Firimitură. Ai putea să faci pe oricine să se piardă cu firea în faţa lui Dumnezeu. Şi dacă chiar a minţit? Dacă ea a făcut legământ cu Percy şi s-au căsătorit legitim? Dacă ar fi aşa, ea nu poate fi căsătorită cu mine.

El n-a spus nimic, dar a observat cât de agitat era Henric; mintea lui fugea la fel de aprig ca un cerb înfricoşat.

— Iar eu bănuiesc, a şoptit regele. Iar eu bănuiesc că e cu Thomas Wyatt.

— Nu, sire, a zis el cu patimă, fără să se gândească. Wyatt este prietenul lui; tatăl lui, sir Henry Wyatt îi dăduse misiunea să-l ajute pe băiat; Wyatt nu mai e copil, dar asta nu contează.

— Spui că nu. Henry s-a aplecat spre el. Însă oare Wyatt nu a ocolit regatul, ducându-se în Italia, pentru că ea şi l-a scos din graţii, iar el nu se putea stăpâni, având-o mereu în faţa ochilor?

— Păi, tocmai. Chiar Maiestatea Voastră o spune. Şi l-a scos din graţii. Dacă n-ar făcut-o, fără doar şi poate că el ar fi rămas aici.

— Dar nu ştiu sigur, insistă Henry. Dacă presupunem că atunci l-a scos din graţii, dar că l-a acceptat altă dată? Femeile sunt slabe şi uşor de cucerit cu complimente. Mai ales când bărbaţii le dedică poezii şi sunt unii care spun că Wyatt scrie mai frumos ca mine, deşi eu sunt rege.

El clipeşte spre Henric: patru dimineaţa şi n-are somn; ai putea zice că e un orgoliu inofensiv, Dumnezeu să-l blagoslovească, însă totuşi e ora patru.

— Maiestatea Voastră, spune el, liniştiţi-vă. Dacă Wyatt ar fi izbutit să tulbure puţin imaculata castitate a doamnei, sunt sigur că el n-ar fi rezistat să se laude cu asta. În versuri sau proză.

Henric doar mârâie. Însă îşi ridică privirea: umbra elegantă a lui Wyatt, înfăşurată în mătăsuri, se strecoară pe fereastră, acoperind lumina rece a stelelor. Pleacă de aici, stafie: mintea îi joacă în faţa ochilor; oare cine ar putea să-l înţeleagă pe Wyatt? Cine ar putea să-l ierte? Regele spune:

— Bine. Poate. Chiar dacă i-a cedat lui Wyatt, ăsta n-ar fi un obstacol pentru căsnicia mea şi nu se pune problema că ar fi existat vreun legământ între ei, căci el însuşi a fost căsătorit în copilărie, aşa că n-avea cum să-i promită nimic lui Anne. Dar îţi zic, asta m-ar împiedica pe mine să am încredere în ea. Nu mi-ar conveni să mă mintă vreo femeie, să spună că a venit virgină în patul meu, când de fapt nu era.

Wolsey, unde eşti? Tu ai mai auzit asta. Sfătuieşte-mă acum.

Se ridică în picioare. Încearcă să încheie conversaţia.

— Să le spun să vă aducă ceva, sire? Ceva care să vă ajute să mai dormiţi o oră sau două?

— Am nevoie de ceva care să-mi îndulcească visele. Mi-aş dori să ştiu ce anume. M-am sfătuit cu episcopul Gardiner în privinţa asta.

Încercase să nu-şi arate uimirea. A apelat la Gardiner fără să-mi spună?

— Iar Gardiner a zis, chipul lui Henric era întruchiparea dezamăgirii, el a zis că oricum cazul ăsta a fost îndoielnic, însă, că dacă nu e legitimă căsătoria şi dacă aş fi obligat să o alung pe Anne, atunci ar trebui să mă întorc la Caterina. Iar asta nu pot să fac, Cromwell. Sunt hotărât că, chiar dacă întreaga creştinătate mi se împotriveşte, nu o s-o mai ating niciodată pe femeia aia bătrână şi stătută.

— Ei bine, zise el. Avea privirea în pământ, îndreptată spre picioarele mari, albe şi desculţe ale lui Henric. Cred că ne putem descurca, sire. Nu pot pretinde că înţeleg cum gândeşte Gardiner, dar episcopul cunoaşte mai bine legea creştină. Însă nu cred că puteţi fi constrâns sau obligat să faceţi ceva, căci sunteţi stăpân în casa Maiestăţii Voastre şi în casa Maiestăţii Voastre şi în Biserica Maiestăţii Voastre. Poate că Gardiner a vrut doar să vă pregătească pentru obiecţiile pe care le-ar putea aduce alţii.

Sau poate, a reflectat el, poate a vrut doar să vă tulbure şi să vă dea coşmaruri. Aşa e Gardiner. Dar Henric se ridicase în picioare:

— Pot să fac ce-mi place, a spus suveranul. Dumnezeu n-ar permite ca plăcerea mea să-i fie vrăjmaşă şi nici ca planurile mele să fie împiedicate de voinţa Lui. O undă de şiretenie i s-a aşternut pe chip. Chiar şi Gardiner a spus asta.

Henric a căscat. Era un semnal.

— Firimitură, nu eşti prea impozant când faci plecăciuni în cămaşă de noapte. Te scoli să urci pe cal la şapte sau te lăsăm acasă şi ne vedem la cină.

Dacă tu o să te scoli, şi eu o s-o fac, îşi zice el în sinea lui, pe când se împleticeşte spre patul său. Însă oare, după ce răsare soarele, o să uiţi de discuţia asta? Curtea o să fie în freamăt, caii smucindu-şi capetele şi adulmecând vântul. Pe la mijlocul dimineţii ne vom întâlni cu suita reginei; Anne va ciripi pe culmile vânătorii; nu va afla niciodată, poate doar dacă o să-i spună micul ei amic, Weston, că aseară, la Elvetham, regele s-a zgâit la viitoarea lui ibovnică, Jane Seymour, ignorând ochii lui rugători şi mâncând placidă dintr-un pui. Gregory zisese, cu ochii mari: „Nu-i aşa că domniţa Seymour mănâncă mult?“

Iar acum vara s-a dus. Wolf Hall, Elvetham dispar în amurg. Buzele sunt pecetluite când vine vorba de îndoielile şi temerile regelui; e toamnă, el este la Austin Friars; cu capul aplecat, ascultă noutăţile de la curte, vede degetele lui Riche cum se joacă cu eticheta de mătase a unui document.

— Cei din casele lor se provoacă unii pe alţii, pe stradă, spune nepotul lui, Richard. Îşi dau bobârnace în nas, ocări, mâinile pe pumnale.

— Scuze, cine? întreabă el.

— Oamenii lui Nicholas Carew. Se păruiesc cu slujitorii lordului Rochford.

— Nu-i nimic, dacă se ţin departe de curte, spune el răstit. Dacă îţi scoţi pumnalul din teacă pe perimetrul curţii regale, pedeapsa este amputarea mâinii vinovate. De ce se ceartă? vrea el să întrebe, apoi îşi schimbă întrebarea: Care este motivul lor?

Imaginează-ţi că unul dintre cei mai vechi prieteni ai regelui, Carew, unul dintre gentlemenii din suita personală, este devotat fostei regine. Dacă îl vezi, o să ţi se pară un om demodat, cu faţa lungă şi serioasă şi ţinuta afectată, de parcă tocmai ar fi ieşit dintr-o carte de aventuri cu cavaleri. Nu-i de mirare că lui sir Nicholas, cu convingerile lui rigide despre tot felul de lucruri, i-a fost imposibil să se supună pretenţiilor de parvenit ale lui George Boleyn. Sir Nicholas este un papist până-n vârful unghiilor lui de sub

apărătoarea din oțel şi se simte jignit până-n măduva oaselor de faptul că George susține învățătura reformistă. Deci ei sunt în conflict din pricina unui principiu; însă oare ce incident banal a fost scânteia care a pornit cearta fățişă? Oare George şi amicii lui malefici or fi făcut tărăboi lângă camera lui sir Nicholas în timp ce acesta avea o preocupare serioasă, precum a se admira în oglindă? Îşi înăbuşă un zâmbet.

— Rafe, vorbeşte cu cei doi gentlemeni. Spune-le să-şi strunească câinii. Adaugă: ai făcut bine că mi-ai spus.

Întotdeauna vrea să afle care sunt divergențele dintre curteni şi cum au apărut acestea.

De îndată ce sora lui a devenit regină, George Boleyn a trecut pe la el şi i-a dat unele intrucțiuni despre cum să-şi facă meseria. Tânărul îşi lăsase special la vedere un lanț din aur cu giuvaiere incrustate, pe care el, Cromwell, l-a cântărit în minte; cu ochii minții i-a scos surtucul lui George, l-a descusut, l-a făcut sul şi i-a pus un preț; dacă ai făcut vreodată negoț cu pânzeturi, nu uiți cum se evaluează calitatea şi drapajul țesăturii, iar, dacă ai sarcina de a strânge taxe, înveți repede să apreciezi ce avere are cineva.

Tânărul Boleyn l-a ținut în picioare, pe când el s-a aşezat pe singurul scaun din încăpere.

— Nu uita, Cromwell, a spus, că, deşi tu eşti sfetnicul regelui, nu eşti gentleman din născare. Ar trebui să te mărgineşti la a vorbi când ți se cere, iar, în rest, să te ții deoparte. Nu te amesteca în treaba celor care-ți sunt superiori în rang. Maiestății Sale îi place să te cheme la el, dar să nu uiți cine te-a pus într-un loc unde a putut să te remarce.

E interesantă perspectiva pe care o are George Boleyn asupra vieții sale. Dintotdeauna a presupus că Wolsey a fost cel care l-a instruit, Wolsey cel care l-a promovat, Wolsey cel care l-a făcut bărbatul de acum: dar George spune că nu, Boleynii au fost aceia. Fără îndoială că el nu şi-a exprimat cum se cuvine recunoştința. Aşa că şi-o exprimă acum, zicând da, domnule, şi nu, domnule, văd că sunteți un bărbat cu o judecată nemaipomenit de înțeleaptă pentru vârsta Domniei Voastre. Ei bine, tatăl Domniei Voastre, Monseniorul conte de Wiltshire, unchiul Domniei Voastre, Thomas Howard, duce de Norfolk, nu m-ar fi putut sfătui mai bine.

— Vă voi asculta, vă asigur, domnule, iar de acum încolo voi fi mai modest.

George s-a liniştit.

— Aşa să faci.

Acum zâmbeşte, amintindu-şi; se uită din nou la însemnările din carnet. Ochii fiului său, Gregory, fug de la unul la altul, pe când încearcă să înțeleagă ce nu s-a zis: în acest moment vărul Richard Cromwell, în acest moment Spune-Mi-Risley, în acest moment tatăl lui şi alți gentlemeni care au intrat pe uşă. Richard Riche se încruntă la hârtiile sale, iar Spune-Mi se joacă cu condeiul. Amândoi sunt tulburați, îşi zice el în sinea lui, Wriothesley şi Riche, şi seamănă unul cu celălalt în anumite privințe, mergând speriați pe la periferia propriilor lor suflete şi bătând uşurel în pereți: ah, ce e sunetul ăsta de gol? Dar el trebuie să aducă în fața regelui oameni talentați; iar ei sunt ageri, perseverenți şi se străduiesc din răsputeri să-l ajute pe rege sau să-şi apere interesele.

— Încă ceva, spune el, până să încheiem pe ziua de azi. Domnia Sa, episcopul de Winchester i-a intrat atât de mult în grații regelui, încât, la îndemnul meu, regele l-a trimis din nou în Franța, ambasador. Am putea crede că misiunea lui va fi de lungă durată.

Zâmbete subțiri circulă în jurul mesei. El îl urmăreşte cu privirea pe Spune-Mi. În trecut acesta a fost protejatul lui Stephen Gardiner. Dar pare să fie la fel de bucuros ca şi ceilalți. Richard Riche se înroşeşte, se ridică în picioare şi îşi frânge mâinile.

— Fă-i vânt, spune Rafe, şi ține-l cât mai departe. Gardiner face mereu joc dublu.

— Dublu? face el. Are o limbă ca o furcă de prins ţipari, cu trei dinţi. Mai întâi ţine cu papa, pe urmă cu Henric, iar după aia, nu uitaţi ce vă zic, o să ţină iarăşi cu papa.

— Oare putem avea încredere în el să ne reprezinte în străinătate? întreabă Riche.

— Putem avea încredere în el doar dacă are şi el niscaiva interese comune. Adică acum e în interesul lui să ţină cu regele. Şi putem să stăm cu ochii pe el, să-i dăm nişte oameni care să-l pândească. Jupâne Wriothesley, te ocupi tu de asta, nu-i aşa?

Doar Gregory nu pare convins.

— Lordul de Winchester, ambasador? Fitzwilliam zice că cea dintâi îndatorire a unui ambasador este să nu jignească.

El încuviinţează din cap.

— Iar Stephen nu face decât să ne jignească tot timpul, nu?

— Dar oare un ambasador n-ar trebui să fie un om vesel şi amabil? Aşa zice Fitzwilliam. Ar trebui să fie plăcut în orice anturaj, să fie plăcut în conversaţie şi dezinvolt şi să se facă îndrăgit de gazdele sale. Aşa încât să aibă ocazia de a-i vizita la ei acasă, de a sta la mesele lor, de a se împrieteni cu soţiile şi cu moştenitorii lor şi de a le convinge întreaga reşedinţă să-i facă pe plac.

Sprâncenele lui Rafe ţâşnesc în sus.

— Asta te învaţă Fitz?

Băieţii râd.

— E adevărat, zice el. Asta trebuie să facă un ambasador. Aşa încât sper că Chapuys nu te corupe, Gregory? Dacă aş avea o soţie, el i-ar da pe furiş sonete, ştiu asta, şi ar aduce oase pentru câinii mei. Ei bine… vedeţi voi, Chapuys are o fire plăcută. Nu ca Stephen Gardiner. Dar adevărul e, Gregory, că la francezi avem nevoie de un ambasador dârz, un bărbat plin de ciudă şi ură. Iar Stephen a mai fost şi altă dată acolo şi s-a achitat onorabil de obligaţii. Francezii sunt ipocriţi, se prefac că-ţi sunt prieteni şi îţi cer bani pentru asta. Vezi tu, spune el, încercând să-şi educe fiul. În momentul de faţă, francezii plănuiesc să ia ducatul Milano de la împărat şi vor ca noi să-i susţinem cu bani. Iar noi trebuie să le facem pe plac, sau măcar să pară că facem asta, de teamă ca nu cumva ei să-şi schimbe poziţia, să se alieze cu împăratul şi să ne nimicească. Aşa că, atunci când o să vină clipa când ei o să spună „Trimiteţi banii pe care i-aţi promis“, noi o să avem nevoie de un astfel de ambasador, ca Stephen, care să-i sfideze şi să zică: „A, banii? Luaţi-i din cei pe care-i datoraţi deja regelui Henric“. Regele Francisc o să scoată fum pe nări şi, totuşi, într-un fel o să ne ţinem de cuvânt. Înţelegi? Ne trimitem cei mai straşnici campioni la curtea Franţei. Nu uita că Înălţimea Sa, lordul de Norfolk, pe vremuri a fost ambasador acolo.

Gregory îşi lasă capul în jos.

— Tuturor străinilor le e teamă de Norfolk.

— Şi tuturor englezilor. Pe bună dreptate. Acum ducele este ca tunurile alea uriaşe ale turcilor. Salva este terifiantă, dar au nevoie de trei ore ca să poată trage din nou. Pe când episcopul Gardiner poate să explodeze din zece în zece minute, din zori până la apusul soarelui.

— Dar, domnule, izbucneşte Gregory, dacă le-am promis bani şi n-o să le dăm, ei ce-ar putea să facă?

— Până atunci, sper, o să fim din nou prieteni buni cu împăratul. Oftează. E un joc de când lumea şi pământul şi pare că suntem nevoiţi să-l jucăm dacă nu ne vine o idee mai bună mie sau regelui. Ai auzit de victoria recentă a împăratului în Tunisia?

— Toată lumea vorbeşte despre asta, spune Gregory. Toţi cavalerii creştini îşi doresc să fi fost acolo.

El ridică din umeri.

— Doar în timp o să se vadă cât de mare e triumful. Barbarossa o să-şi găsească repede un alt loc pentru tabăra lui de piraţi. Însă, după o asemenea victorie şi pentru că turcii sunt deocamdată timoraţi, împăratul poate că se va întoarce împotriva noastră şi ne va invada de pe mare.

— Dar cum l-am putea opri? Gregory pare disperat. Oare n-ar trebui să o aducem înapoi pe regina Caterina?

Spune-Mi râde.

— Gregory începe să înţeleagă dificultăţile meseriei noastre, domnule.

— Îmi plăcea mai mult când vorbeam despre regina de acum, zice Gregory pe o voce moale. E meritul meu că am observat că-i mai grasă.

Spune-Mi zice cu blândeţe în voce:

— Eu n-aş râde. Tu ai dreptul ăsta, Gregory. Toate străduinţele noastre, toată sofistica noastră, toate învăţăturile pe care le-am dobândit sau am pretins că le avem; strategia statului, legile avocaţilor, blestemele clericilor şi deciziile grave ale judecătorilor, sacre şi profane: toate acestea pot fi înfrânte de trupul unei femei, nu-i aşa? Dumnezeu ar fi trebuit să le facă burţile transparente, pentru a ne scuti de speranţe şi temeri. Însă poate ce creşte acolo e nevoie să crească în întuneric.

— Umblă vorba că fosta regină, Caterina, e bolnavă, zice Richard Riche. Dacă moare anul ăsta, mă întreb, oare ce-o să se întâmple?

Dar uite: am stat prea mult aici! Hai să hoinărim prin grădinile din Austin Friars, mândria secretarului principal; el îşi doreşte plantele pe care le-a văzut înflorind în străinătate, îşi doreşte fructe mai gustoase, prin urmare îi sâcâie pe ambasadori să-i trimită puieţi şi mlădiţe în valiza diplomatică. Tinerii secretari entuziaşti sunt mereu pe aproape, gata să descifreze coduri, dar dinăuntru se rostogoleşte o rădăcină rotundă, încă vibrând de viaţă, după călătoria prin istmul Dover.

El îşi doreşte ca lucrurile gingaşe să trăiască, tinerii să prospere. Prin urmare, a construit un teren de tenis, un cadou pentru Richard şi Gregory şi pentru toţi tinerii din casă. Şi el ştie să joace… cu un orb, zice el, sau cu un adversar fără un picior. O mare parte a jocului e strategie; îşi târăşte piciorul drept, este nevoit să fie viclean, căci nu se poate mişca repede. Dar e mândru de faptul că l-a construit şi îl încântă să întreţină terenul. De curând s-a sfătuit cu îngrijitorii terenului de tenis de la Hampton Court şi i-a modificat dimensiunile după preferinţele lui Henric; regele a mai fost la cină la Austin Friars, aşa încât nu este exclus ca într-o zi să vină şi după-amiaza pentru o partidă.

În Italia, pe când era slujitor în reşedinţa lui Frescobaldi, băieţii ieşeau în seara caniculară pentru a se juca pe stradă. Era un fel de tenis, un *jeu de paume*, nu cu racheta, ci cu mâna; se împingeau şi se înghionteau, ţipau, izbeau mingea de ziduri şi o aruncau pe lângă copertina unui croitor, până când proprietarul însuşi ieşea la ei şi îi dojenea: „Dacă voi nu-mi respectaţi copertina, o să vă tai boaşele şi o să le agăţ deasupra uşii, legate cu o fundă“. Ei spuneau, ne pare rău, jupâne, ne pare rău, şi apoi se duceau în altă parte a străzii, mulţumindu-se să se joace într-o curte din spate. Dar peste jumătate de oră ei se întorceau, iar el încă îi mai putea auzi în vise zdrăngănitul, când cusăturile grosolane ale mingii loveau metalul, apoi mingea zbura în aer; încă mai putea să simtă izbitura pielii pe palmă. Pe vremea aceea, deşi fusese deja rănit, el încă încerca să ignore faptul că-i îngreuna mişcările: rana cu care se alesese cu un an în urmă, când fusese la Garigliano, cu armata franceză. *Garzoni* spuneau, hei, Tommaso, cum ţi-ai făcut rana de pe gambă? Ai vrut să fugi? El le răspundea: Doamne sfinte, da: n-am fost plătit decât să fug, dacă vreţi să merg în faţă, pe câmpul de luptă, trebuie să mă plătiţi mai mult.

După acel masacru, francezii au plecat care-ncotro, iar pe vremea aceea el era francez; regele Franței îi plătea solda. El a plecat şchiopătând de acolo, el şi camarazii lui, târându-şi după ei trupurile schilodite, îndepărtându-se cât au putut de repede de spaniolii victorioşi, încercând să nu se prăbuşească la pământ, plini de sânge; acolo erau arcaşi fioroşi galezi şi trădători elveţieni, câţiva băieţi englezi, ca el, cu toţii mai mult sau mai puţin buimaci şi lefteri, încercând să-şi adune minţile după înfrângere, croindu-şi o strategie, schimbându-şi ţara de origine şi numele după cum era nevoie, spălându-se în oraşele dinspre nord, în căutarea următoarei bătălii sau a unei alte îndeletniciri mai puţin periculoase.

La poarta din spate a unui conac, un valet l-a luat la întrebări:

— Francez?

— Englez.

Bărbatul şi-a dat ochii peste cap.

— Şi ce ştii să faci?

— Să mă bat.

— Evident că nu destul de bine.

— Pot să gătesc.

— N-avem nevoie de bucătari neciopliţi.

— Pot să ţin catastifele.

— Aici e o bancă. Avem destui angajaţi.

— Spune-mi ce vrei să fac. Şi o să pot. (Deja se laudă ca un italian.)

— Avem nevoie de un muncitor necalificat. Cum te cheamă?

— Hercule, zice el.

Împotriva voinţei sale, omul râde.

— Vino, Ercole.

Ercole intră, păşind şchiopătând peste prag. Omul trăncăneşte despre îndatoririle sale. El se aşază pe o treaptă, aproape plângând de durere. Aruncă o privire prin preajma-i. Vede doar podeaua. Podeaua este toată lumea lui. Îi e foame, îi e sete, se află la peste o mie de kilometri de casa lui. Dar podeaua asta poate să arate mai bine.

— Isuse, Maria şi Iosif! urlă el. Apă! Găleată! *Allez, allez!*

Ei pleacă. Pleacă repede. Soseşte o găleată. El curăţă podeaua. El spală casa. Dar oamenii care locuiesc în ea i se opun. Îl pun să înceapă din bucătărie, unde, pentru că e străin, nu e bine-venit, iar acolo, pentru că sunt cuţite, frigări şi apă fiartă, sunt mari şanse să se ajungă la violenţă. Dar el ştie să se bată mai bine decât ai crede: deşi nu-i înalt, n-are nici îndemânare şi nici meşteşug, nu poate fi pus la pământ. Este încurajat de renumele compatrioţilor săi, de care le e teamă întregii Europe, căci sunt consideraţi bătăuşi, tâlhari, violatori şi hoţi. Pentru că nu-şi poate insulta colegii în propria lor limbă, el vorbeşte în argou. Îi învaţă blesteme îngrozitoare în engleză – „pe cuiele însângerate ale lui Isus“ – pe care ei le pot folosi pentru a se elibera de sentimente fără ca stăpânii lor s-o ştie. Când fata vine de dimineaţă, cu zarzavatul din coş încă ud de rouă, ei fac un pas în spate ca s-o admire şi întreabă „Oi, scumpete, ce mai faci?“. Când cineva îi întrerupe din vreo treabă grea, ei zic „De ce nu te duci în pizda mă-tii, că, dacă nu, o să-ţi fierb capu-n oală“.

Nu-i trebuie mult timp pentru a înţelege că a avut norocul să ajungă la uşa uneia dintre cele mai vechi familii din oraş, care nu numai că face negoţ cu bani, mătase, lână şi vin, dar în al cărei neam există şi mari poeţi. Francisco Frescobaldi, stăpânul, a venit la bucătărie ca să vorbească cu el. Spre deosebire de ceilalţi, el nu are prejudecăţi despre englezi, ci îi consideră norocoşi; deşi, a spus el, unii dintre

strămoşii lui fuseseră cât pe ce să fie aduşi la sapă de lemn de datoriile neplătite ale regilor Angliei, care au murit demult. Nu ştia decât un strop de engleză şi a spus compatrioţii tăi ne pot fi de folos, am multe misive de scris; sper că ştii să scrii, nu? Când el, Tommaso sau Ercole, a învăţat toscana atât de bine încât a fost în stare să se exprime şi să glumească, Frescobaldi i-a promis că într-o bună zi o să-l pună să ţină catastifele. O să te pun la încercare.

Şi a venit şi ziua aceea. A fost pus la încercare şi a câştigat. De la Florenţa el s-a dus la Veneţia, apoi la Roma: iar când visează la aceste oraşe, aşa cum se întâmplă uneori, se plimbă ţanţoş, ca pe atunci, rămăşiţele tânărului italian care fusese pe vremea ceea. Când se gândeşte la cum era el pe atunci, n-are nevoie să fie indulgent, dar nici vinovat nu se simte. Dintotdeauna a făcut tot ce-a fost în stare pentru a supravieţui, iar dacă a apreciat uneori greşit de ce anume era nevoie pentru asta… ei bine, asta înseamnă să fii tânăr. Acum primeşte în mijlocul familiei tineri săraci, dornici de învăţătură. Mereu le găseşte câte o îndeletnicire, îi pune ba să scrie câte un tratat despre cârmuirea înţeleaptă, ba să traducă psalmi. Însă mai primeşte şi tineri care sunt necioplţi şi violenţi, căci şi el a fost necioplit şi violent, pentru că ştie că, dacă el are răbdare cu ei, îi vor fi loiali. Chiar şi acum îl iubeşte pe Frescobaldi ca pe un tată. Deprinderile fac ca prospeţimea intimităţii căsniciei să piară, copiii cresc şi devin necruţători şi răzvrătiţi, dar un bun stăpân dă mai mult decât primeşte, iar bunăvoinţa lui te îndrumă toată viaţa. De pildă Wolsey. Cardinalul îi vorbeşte în minte. Îi spune: Te-am văzut, Firimitură, când erai la Elvetham: te scărpinai la coaie în zorii zilei, gândindu-te la brutalitatea poftelor regelui. Dacă îşi doreşte o nevastă nouă, fă în aşa fel încât s-o capete. Eu n-am izbutit asta, iar acum sunt mort.

Probabil că lui Thurston nu i-a ieşit prăjitura, căci nu apare pe masă la cină, însă, în locul ei, soseşte un jeleu foarte gustos, în formă de castel.

— Thurston are licenţă pentru creneluri, zice Richard Cromwell, apoi imediat se implică într-o dispută cu un italian care şade în faţa lui la masă: care e cea mai bună formă a unui fort, cercul sau steaua?

Castelul e clădit în straturi de roşu şi alb, roşul e într-o nuanţă de stacojiu-închis, iar albul este imaculat, aşa încât zidurile par să plutească. Dindărătul parapetului pândesc arcaşi comestibili, care trag cu săgeţi glasate. Chiar şi avocatul principal zâmbeşte:

— Mi-aş dori să-l poată vedea şi fetiţele mele.

— Îţi trimit formele acasă. Deşi poate nu un fort. O grădină cu flori? Ce le place fetiţelor?

L-a uitat.

După cină, dacă nu sunt curieri care bat la uşă, deseori îşi permite să petreacă o oră printre cărţile lui. Le ţine pe toate proprietăţile sale: la Austin Friars, în Arhivele din Chancery Lane, la Stepney, la Hackney. În ziua de azi există cărţi despre tot soiul de subiecte. Cărţi care te îndrumă cum să fii un rege bun sau unul rău. Cărţi cu poezii şi volume care te învaţă cum să ţii catastifele, cărţi cu expresii pe care să le foloseşti în străinătate, dicţionare, cărţi care îţi spun cum să-ţi speli păcatele şi cărţi care te învaţă cum să faci conserve din peşte. Prietenul lui, Andrew Boorde, medicul, scrie o carte despre bărbi; e împotriva lor. Reflectează la ce i-a spus Gardiner: ar trebui să scrii şi tu o carte, ar ieşi nemaipomenit.

Dacă ar face asta, ar fi Cartea Intitulată Henric: cum să-l citeşti, cum să-l slujeşti şi cum să-l conservi cât mai bine. În gând îi scrie prefaţa: „Cine ar putea să numere însuşirile publice şi personale ale celui mai binecuvântat dintre oameni? Cu preoţii este cucernic, cu soldaţii viteaz, cu învăţaţii erudit, cu curtenii blând şi rafinat; iar aceste însuşiri ale regelui Henric sunt atât de accentuate, încât nu s-au mai văzut de când lumea şi pământul“.

Erasmus spune că ar trebui să lauzi un cârmuitor chiar şi pentru calităţile pe care nu le are. Căci linguşirile îl pun pe gânduri. Iar el se poate strădui să dobândească însuşirile care, deocamdată, îi lipsesc.

Îşi ridică privirea când uşa se deschide. Este micul galez care vrea să se retragă.

— Vă pot aduce lumânările, jupâne?

— Da, abia aştept. Lumina pâlpâie, apoi se aşază pe lemnul închis la culoare, aidoma unor discuri tăiate dintr-o perlă. Ia scăunelul ăla, zice el. Aşază-te.

Băiatul se prăbuşeşte pe scăunel. Solicitările domestice l-au făcut să alerge de colo-colo încă din zorii zilei. De ce oare întotdeauna picioruşele sunt nevoite să salveze picioarele mari? *Du-te la etaj şi adu-mi…* Asta te măgulea în tinereţe. Aveai impresia că eşti important, chiar indispensabil. Şi el obişnuia să fugă prin Putney, când era solul lui Walter. Şi n-a fost singurul care l-a păcălit. Acum îi face plăcere să-i spună unui băiat las-o mai moale.

— În copilărie ştiam puţină galeză. Acum am uitat.

Crede că aşa se văicăresc bărbaţii de cincizeci de ani: galeză, tenis, pe vremuri obişnuiam să fac asta, acum nu mai pot. Sunt şi compensaţii: stocul de informaţii din capul lui este mai mare, inima nu i se mai rupe sau sfâşie atât de uşor. În clipa de faţă, el inspectează proprietăţile reginei din Ţara Galilor. Din acest motiv şi din altele mai însemnate, el stă cu ochii pe acest comitat.

— Spune-mi care mai e viaţa ta, îi zice el copilului. Spune-mi cum ai ajuns aici. Din puţina engleză pe care o ştie băiatul, el îi deduce trecutul: incendii, hoţi de vite, povestea obişnuită a celor de lângă graniţă, sfârşindu-se cu sărăcie şi orfani.

— Ştii *Tatăl Nostru*? întreabă el.

— *Pater Noster*, spune băiatul. Sau *Tatăl Nostru*.

— În limba galeză?

— Nu, domnule. Nu există rugăciuni în galeză.

— Doamne sfinte! O să pun pe cineva să te înveţe.

— Vă rog, domnule. Dup'aia mă pot ruga pentru tatăl şi mama mea.

— Îl ştii pe John ap Rice? A fost în seara asta la cină.

— E căsătorit cu nepoata Domniei Voastre, Johane, domnule?

Băiatul o tuleşte. Picioruşele muncesc din nou. Dorinţa lui este ca toţi galezii să înveţe engleză, dar asta încă nu se poate, iar, între timp, au nevoie ca Dumnezeu să fie de partea lor. Tâlharii sunt peste tot în comitat, mituiesc şi şantajează ca să iasă din temniţă; piraţii cotropesc mările şi ţărmul. Acei gentlemeni care deţin teritorii acolo, de pildă Norris şi Brereton dintre gentlemenii din suita regelui, par să nu fie de acord cu el. Îşi pun interesele mai presus de pacea din regat. Nu vor să se ştie cu ce se ocupă cei de pe acolo. Nu-şi doresc să se facă dreptate, pe când el vrea ca legea să fie aceeaşi pentru toţi, din Essex până în Anglesey, din Cornwall până la graniţa cu Scoţia.

Rice îi aduce o cutiuţă din catifea, pe care i-o pune pe birou.

— E un dar. Trebuie să ghiceşti.

El o scutură. Parcă ar fi nişte grăunţe. Degetele lui explorează fragmentele solzoase, cenuşii. Rice a fost trimis de el să inspecteze mânăstirile. Doar n-or fi dinţii Sfintei Apolonii?

— Mai încearcă.

— E un dinte din pieptănul Mariei Magdalena?

Rice se înduplecă să-i spună.

— Sunt unghiile Sfântului Edmund.

— Aha. Pune-le tot acolo. Probabil că omul ăsta a avut cinci sute de degete.

În anul 1257, un elefant din menajeria Turnului a murit şi a fost îngropat lângă capelă. Dar în anul următor a fost dezgropat, iar rămăşiţele au fost trimise la Westminster Abbey. Oare la ce le trebuise celor din Westminster Abbey cadavrul unui elefant? Probabil ca să decupeze o mulţime de relicve din el şi să spună despre oasele lui de animal că sunt ale unui sfânt.

După părerea custozilor relicvelor sfinte, aceste artefacte au şi putinţa de a se înmulţi. Os, lemn şi piatră, toate au, aidoma animalelor, capacitatea de a se împerechea, şi totuşi rămân intacte; iar progeniturile lor nu sunt mai prejos decât originalele. Astfel Coroana de spini înfloreşte. Crucea lui Cristos înmugureşte, prosperă, aidoma unui copac viu. Haina fără cusături a lui Cristos ţese copii ale ei. Cuiele nasc cuie.

John ap Rice spune:

— Raţiunea nu are trecere la oamenii ăştia. Încerci să le deschizi minţile, dDar ţi se opun statuile Fecioarei, care plâng cu lacrimi de sânge.

— Şi mai spun despre mine că fac scamatorii! Cade pe gânduri. John, trebuie să stai jos şi să scrii. Compatrioţii tăi trebuie să înveţe rugăciuni.

— Trebuie să aibă o Biblie, domnule, scrisă în limba lor.

— Dă-mi voie ca mai întâi să obţin permisiunea regelui să le-o dau englezilor. Aceasta este cruciada lui zilnică: Henric să fie de acord ca o unică mare Biblie să existe în toate bisericile. E pe punctul să câştige şi crede că-l poate convinge pe Henric să fie de acord. Idealul său este o singură ţară unită, o monedă unică, o singură metodă de a cântări şi de a măsura şi, mai presus de orice, o singură limbă pe care s-o ştie toată lumea. Nu este nevoie să te duci în Ţara Galilor ca să nu înţelegi ce se vorbeşte. Există părţi din regat, chiar şi la şaptezeci de kilometri de Londra, unde, dacă îi rogi să-ţi gătească un hering, se uită chiorâş la tine. Doar după ce le arăţi tigaia şi imiţi un peşte, ei zic, aha, acum înţeleg ce vrei să spui.

Însă cea mai mare ambiţie a lui pentru Anglia este următoarea: regele şi toate teritoriile de sub stăpânirea lui să aibă o voinţă unitară. Nu vrea ca regatul să fie condus ca în casa lui Walter din Putney, certuri eterne şi bubuituri sau ţipete de dimineaţa până seara. Îşi doreşte să fie o reşedinţă unde toată lumea să ştie ce are de făcut şi să-şi ducă sarcinile la bun sfârşit în deplină siguranţă. Îi spune lui Rice:

— Stephen Gardiner spune că ar trebui să scriu o carte. Tu ce crezi? Poate că o să fac şi asta într-o bună zi, când o să mă retrag din viaţa publică. Însă, până atunci, de ce mi-aş dezvălui secretele?

Îşi aminteşte când a citit cartea lui Machiavelli, în beznă, la câteva zile după moartea soţiei sale; cartea aceea, care acum începe să facă atât de multă vâlvă în lume, deşi mai degrabă se vorbeşte despre ea, nu este realmente citită. El fusese oprit să iasă din casă, el, Rafe şi cei mai apropiaţi, pentru a nu răspândi febra în oraş; răsucind cartea, el zisese, nu poţi să iei lecţii de la principatele din Italia şi să le aplici în Ţara Galilor sau în cealaltă parte a graniţei din nord. Nu gândim la fel. Cartea i se păruse aproape banală, nu erau decât lucruri abstracte în ea – virtute, groază – şi mici exemple particulare de conduită elementară sau de aprecieri greşite. Poate că ar putea s-o îmbunătăţească, dar n-are timp; acum, când are treburi atât de urgente, nu poate decât să le sugereze anumite expresii secretarilor care stau cu condeiele în mână, aşteptându-l să dicteze: „Vă dedic cu căldură… prietenul dumneavoastră credincios, prietenul dumneavoastră cu drag, prietenul dumneavoastră, Thomas Cromwell“. Secretarul nu este plătit. Scopul acestei slujbe nu este limpede, iar acest lucru îi convine; pe când lordul cancelar are un rol precis, domnul secretar poate să inspecteze orice serviciu al statului sau cotlon al guvernului. Primeşte scrisori din toate comitatele, unde i se cere să medieze dispute între moşieri sau să susţină cauza unor necunoscuţi. Oameni care nu-l cunosc îi trimit tot felul de bârfe despre vecini, călugării îi scriu despre

declarații neloiale ale superiorilor lor, preoții selectează pentru el afirmații ale episcopilor. I se şopteşte la ureche tot ce se întâmplă de-a lungul şi de-a latul regatului, iar însărcinările lui, date de rege, sunt atât de variate, încât hotărârile oficiale din Anglia, pergamentele şi documentele oficiale ce aşteaptă sigiliul şi pecetea sunt date la o parte sau puse în fața lui pe birou, de la el către el însuşi. Petiționarii îi trimit vinuri dulci sau tămâioase, cai, vânat sau bani; daruri, bunuri şi împuterniciri, talismane şi vrăji. Vor în schimb favoruri şi se aşteaptă să plătească pentru ele. Asta se întâmplă încă de când a intrat în grațiile regelui. E înstărit.

Şi, firește, urmează invidia. Adversarii lui află tot ce pot despre trecutul său.

— Aşa că m-am dus la Putney, îi zisese Gardiner. Sau, mai bine zis, am trimis pe cineva acolo. Lumea spune: Cine ar fi zis că Cel-Care-Ascute o să ajungă atât de sus? Noi cu toții credeam că o să fie spânzurat.

Tatăl lui ascuțea cuțite; oamenii probabil că strigau la el din stradă: Tom, poți s-o iei şi să-l rogi pe tatăl tău să se ocupe de asta? Iar el lua unealta boantă: lasă-mi-o, o s-o ascută el.

— E un talent, i-a zis el lui Gardiner. Să şlefuieşti o lamă.

— Ai ucis oameni. Ştiu asta.

— Nu în regat.

— Iar în străinătate nu contează?

— Nici o curte de judecată din Europa n-ar condamna un om care a atacat ca să se apere.

— Dar oare îți pui întrebarea de ce vor oamenii să te ucidă?

El râsese.

— Păi, Stephen, sunt multe mistere în viață, dar ăsta nu-i un mister. Eu întotdeauna m-am trezit primul de dimineață. Întotdeauna m-am dus ultimul la culcare. Întotdeauna eu am câştigat banii. Întotdeauna am cucerit fata. Dacă-mi arăți un deal, eu mă urc imediat în vârf.

— Sau pe o târfă, a murmurat Stephen.

— Şi tu ai fost tânăr. I-ai spus regelui ce ai aflat?

— Ar trebui să afle pe cine a angajat. Dar pe urmă Gardiner a tăcut. El, Cromwell, s-a dus la el zâmbind. Fă tot ce poți, Stephen. Trimite soli în toate colțurile lumii. Plăteşte. Caută prin toată Europa. N-o să poți afla că am vreun talent care să nu fie pus în slujba Angliei. A scos din haină un cuțit imaginar; l-a apăsat uşurel, degajat, pe burta lui Gardiner. Stephen, oare nu te-am implorat eu mereu şi mereu să te împaci cu mine? Iar tu n-ai refuzat de fiecare dată?

E meritul lui Gardiner că nici măcar n-a tresărit. Doar pielea i-a alunecat cumva, iar el a tras puțin de robă, îndepărtându-se astfel de cuțitul diafan.

— Flăcăul pe care l-ai înjunghiat în Putney a murit, a zis el. Ai făcut bine că ai fugit de acolo, Cromwell. Familia lui ți-a purtat sâmbetele. Tatăl tău i-a plătit să se potolească.

El e uluit.

— Ce? Walter? Walter a făcut asta?

— N-a dat mult. Mai aveau şi alți copii.

— Chiar şi aşa. S-a ridicat în picioare consternat. Walter. Walter i-a plătit ca să se potolească. Walter care nu i-a dat niciodată decât pumni.

Gardiner a râs.

— Vezi tu, ştiu lucruri despre viața ta pe care nici măcar tu nu le ştii.

Acum e târziu; o să termine de lucru, iar pe urmă o să se ducă în camera lui să citească. În faţa lui se află catastiful cu obiectele deţinute de abaţia din Worcester. Oamenii lui sunt meticuloşi; totul este acolo, de la mingea de foc pentru a-ţi încălzi mâinile până la mojarul pentru strivit usturoiul. Şi sfita detaşabilă de satin alb, stiharul din ţesătură din aur, Mântuitorul decupat din mătase neagră; un pieptăn din fildeş, o lampă din alamă, trei sticle din piele şi o coasă; cărţi cu psalmuri, cărţi cu cântece, cinci plase de vânătoare cu clopoţei, două roabe, felurite lopeţi şi hârleţe, câteva relicve ale Sfintei Ursula şi ale celor unsprezece mii de fecioare, la care se adaugă mitra Sfântului Oswald şi o stivă de mese demontabile.

Acestea sunt sunetele care se aud în Austin Frairs, în toamna anului 1535: copiii care cântă, repetând un motet, se opresc, apoi cântă iarăşi. Vocile acestor copiii, băieţei, care strigă unii la alţii pe scară şi, mai aproape, câinii care zgârie cu lăbuţele pe scânduri. Clinchetul monedelor de aur într-un cufăr. Susurul estompat de tapiţerie al conversaţiilor poliglote. Şoaptele cernelei pe hârtie. În afara zidurilor, zgomotele din oraş: freamătul gloatei la poartă, ţipetele îndepărtate venind dinspre râu. Monologul lui interior, care se derulează întruna, în surdină: în încăperile publice el se gândeşte la cardinal, pe când ecoul paşilor săi răsună în saloanele impunătoare, cu tavanul boltit. În încăperile private, el se gândeşte la soţia lui, Elizabeth. Acum nu mai este decât o ceaţă în mintea lui, un foşnet de fustă după colţ. În ultima dimineaţă a vieţii sale, pe când el a plecat de acasă, a avut impresia că ea vine după el, a crezut că-i vede boneta albă. A fost pe punctul să se răsucească spre ea şi să-i spună du-te înapoi în pat: dar nu era nimeni acolo. Când s-a întors acasă în seara aceea, fălcile ei erau legate şi avea lumânări lângă cap şi la picioare.

Doar cu un an în urmă, fiicele lui au murit din cauza aceleiaşi boli. În casa din Stepney, ţine sub lacăt, într-un sipet, colierele lor de perle şi coral, caietele lui Anne cu exerciţii în latină. Iar în magazia unde îşi ţin costumele pentru piesele de teatru de Crăciun, el încă mai are aripile din pene de păun, pe care Grace le-a purtat într-un spectacol la biserică. După spectacol ea s-a dus la etaj, purtând încă aripile; geamurile sclipeau îngheţate. O să-mi spun rugăciunile, a zis ea: a plecat de lângă el, înfăşurată în penele ei, dispărând în amurg.

Iar acum noaptea se aşterne peste Austin Friars. Pocnetul zăvoarelor, ţăcănitul cheii în broască, zdrăngănitul lanţului zdravăn peste portiţă şi drugul uriaş care se prăbuşeşte peste poarta principală. Băiatul Dick Purser dă drumul câinilor de pază. Ei sar şi aleargă, latră la lună, se prăbuşesc sub pomi, cu capul pe labe şi urechile ciulite. Când casa amuţeşte – când toate casele amuţesc –, oamenii morţi se plimbă pe scară.

Anne, regina, trimite după el un om care-l conduce până la ea în cameră; asta se petrece după cină. Pentru el e la o aruncătură de băţ, căci acum are cameră rezervată în toate castelele principale, lângă dormitorul regelui. Doar o scară: iar acolo, cu lumina sfeşnicelor ţopăind pe tivul său aurit, este noul pieptar rigid al lui Mark Smeaton. Mark însuşi stă ascuns în el.

Oare ce l-o fi adus aici pe Mark? Nu are la el instrumente muzicale în chip de pretext şi a crescut, acum este la fel de chipeş ca tinerii nobili care o slujesc pe Anne. Oare e drept? se întreabă el în sinea lui. Mark tândăleşte şi parcă ar slăbi pe zi ce trece, iar eu fac de toate şi devin din ce în ce mai cenuşiu şi mai burtos.

Întrucât de obicei se cam înţeapă unul pe celălalt, pe el îl bate gândul să încuviinţeze din cap şi să treacă pe lângă Mark, dar acesta se ridică de îndată în picioare şi zâmbeşte:

— Lord Cromwell, ce mai faceţi?

— A, nu, zice el. Sunt încă un simplu jupân.

— Nu-i vina mea. Păreți întru totul lord. Şi desigur, regele se va ocupa de asta în curând.

— Poate că nu. Are nevoie de mine în Camera Comunelor.

— Şi ce dacă? murmură băiatul. Ar fi nerecunoscător, căci alții sunt răsplătiți pentru servicii mult mai puțin însemnate. Spuneți-mi, se zice că aveți mulți învățați în ale muzicii în reşedința Domniei Voastre, nu?

Vreo zece băieței zurbagii, pe care i-am salvat din mânăstire. Scriu în caietele lor şi cântă la instrumente, iar la masă învață cum se mănâncă civilizat; la cină le cântă oaspeților. Învață să tragă cu arcul şi aruncă bețe cățeilor, iar cei mai mici dintre ei îşi târăsc caii preferați pe aleile pietruite, se țin mereu după el, domnule, domnule, domnule, uitați-vă la mine, vreți să mă vedeți cum stau în mâini? Îi înveselesc pe toți cei din casă, spune el.

— Dacă o să vreți vreodată să-şi cizeleze stilul, să vă gândiți la mine.

— Aşa voi face, Mark. Nu te-aş lăsa în preajma băieților mei, îşi zice el în sinea lui.

— Regina este nemulțumită, spune tânărul. Ştiți că fratele ei, Rochford, a plecat de curând în Franța într-o misiune diplomatică specială, iar astăzi i-a trimis o scrisoare; pare-se că pe acolo umblă vorba că fosta regină, Caterina, i-a scris papei, rugându-l să pună în aplicare acea crudă sentință de excomunicare dată stăpânului nostru. Ar pune în pericol şi ar vătăma pe căi neştiute regatul nostru. El încuviințează din cap, da, da, da; n-are nevoie ca Mark să-i spună ce este o excomunicare; n-ar putea să vorbească mai succint? Regina este furioasă, zice băiatul, căci atunci Caterina este pur şi simplu o trădătoare, iar regina se întreabă de ce nu luăm măsuri împotriva ei.

— Hai să zicem că îți spun eu motivul, Mark. O să i-l spui tu reginei? M-ai ajuta să mai câştig o oră, două.

— Dacă aveți încredere în mine… începe băiatul să spună; apoi vede zâmbetul lui glacial. Roşeşte.

— M-aş bizui pe tine că ştii să cânți un motet, Mark. Deşi… Îl priveşte meditativ. Am impresia că te numeri printre preferații reginei.

— Domnule secretar principal, aşa cred. Dezamăgit, Mark deja începe să-şi revină în fire. Deseori doar noi, cei mai modeşti, ne bucurăm de încrederea regilor.

— Bine, atunci. Deci în curând baron Smeaton? Eu o să fiu primul care o să te felicite. Chiar dacă încă mă spetesc muncind în Camera Comunelor.

Cu o fluturare a mâinii, Anne le alungă pe doamnele din preajma-i, care fac o reverență şi şuşotesc. Cumnata ei, soția lui George, zăboveşte în cameră. Anne spune:

— Mulțumesc, lady Rochford, în seara asta nu mai am nevoie de tine.

Doar bufonul rămâne cu ea: o femeie pitică, care se chiorăşte la el din spatele scaunului pe care şade regina. Părul lui Anne e despletit sub o bonetă din țesătură argintie, de forma unei semiluni. Încearcă să rețină asta: femeile din jurul lui vor să ştie mereu ce poartă regina. Aşa îl întâmpină şi pe soțul ei, cosițele negre sunt doar pentru el şi, întâmplător, pentru Cromwell, care este fiu de negustor şi nu intră la socoteală, la fel ca băiatul Mark.

Începe să vorbească, ca de obicei, de parcă ar fi în mijlocul unei propoziții.

— Deci vreau să te duci. La țară ca să te vezi cu ea. În secret. Ia cu tine doar oamenii de care ai nevoie. Uite, poți să citeşti scrisoarea fratelui meu, Rochford. I-o arată, ținând-o cu vârful degetelor, apoi se răzgândeşte şi o ia înapoi. Sau… mai bine nu, zice ea şi ia hotărârea să se aşeze pe misivă. Oare, printre celelalte veşti, nu cumva mai conține şi afirmații pline de desconsiderație despre Cromwell? Am bănuieli în privința Caterinei, am mari bănuieli. Se pare că în Franța se ştiu lucruri pe care noi doar le

bănuim. Oamenii tăi probabil că nu sunt prea vigilenţi, nu? Fratele meu, lordul, crede că regina îl îndeamnă pe împărat să ne atace, tot aşa şi ambasadorul Chapuys, care, că veni vorba, ar trebui să fie surghiunit din regat.

— Ei bine, ştiţi cum e, spune el. Nu putem să ne alungăm ambasadorii. Pentru că atunci n-am mai afla nimic.

Adevărul este că lui nu-i e teamă de comploturile reginei: atmosfera dintre Franţa şi imperiu este în momentul de faţă ostilă tot timpul, iar, dacă ar porni acum vreun război, împăratul n-ar mai avea ce trupe să mai trimită şi în Anglia. Aceste lucruri se ştiu de o săptămână, iar Boleynii sunt puţin rămaşi în urmă, a constatat el, căci sunt influenţaţi de faptul că pretind să aibă prieteni speciali la curtea Valois. Anne încă mai caută o căsnicie în casa regală pentru mica ei fiică roşcată. El obişnuia s-o admire, căci se pare că ea învaţă din greşeli, se retrage şi reevaluează situaţia; dar are şi o latură încăpăţânată, aidoma Caterinei, fosta regină, şi pare-se că în această privinţă nu poate să înveţe nimic. George Boleyn a fost din nou în Franţa, încercând să pună la cale uniunea, dar n-a avut succes. La *ce* o fi bun George Boleyn? Aceasta este întrebarea pe care şi-o pune în sinea lui. El zice:

— Maiestatea Voastră, regele nu-şi poate compromite onoarea, purtându-se urât cu fost regină. Dacă s-ar afla, s-ar face de ruşine.

Anne pare sceptică; nu înţelege ideea de ruşine. Luminile sunt discrete; capul ei argintiu se clatină, mic şi sclipitor; pitica se foieşte şi râde pe înfundate; aşezată pe pernele ei din catifea, Anne îşi bălăngăneşte papucul din catifea, asemenea unui copil care e pe punctul să-şi vâre degetele de la picior într-un râu.

— Şi eu aş complota dacă aş fi în locul Caterinei. N-aş putea să iert. Şi eu aş face ca ea. Îi adresează un zâmbet ameninţător. Vezi tu, ştiu cum gândeşte. Deşi e spaniolă, mă pot pune în locul ei. N-aş fi deloc blajină dacă Henric m-ar alunga. Şi eu aş mi-aş dori un război. Ia o şuviţă de păr între degetele de la mână şi degetul mare şi le trece pe toată lungimea ei, gânditoare. Însă regele crede că e bolnavă. Ea şi fiica ei se smiorcăie mereu, le doare stomacul sau le cad dinţii, au frisoane sau dureri de oase, nu dorm noaptea şi vomită, apoi gem toată ziua, iar toată durerea lor e pricinuită de Anne Boleyn. Aşa că uite, tu, Cremuel, o să te duci la ea, fără s-o anunţi înainte. Pe urmă să-mi spui dacă se preface sau nu.

Ea vorbeşte puţin stricat, cu o preţiozitate cochetă, pronunţând uneori cuvintele cu accent franţuzesc, din acest motiv nu-i poate rosti corect numele. Se aude un foşnet la uşă: vine regele. El face o plecăciune. Anne nu se ridică în picioare şi nici nu se înclină; spune, fără nici un preambul:

— Henric, i-am spus să se ducă acolo.

— Mi-aş dori să faci asta, Cromwell. Şi să ne dai raportul. Nimeni nu se pricepe mai bine decât tine să vadă dedesubturile. Când împăratul vrea un băţ cu care să mă snopească în bătaie, el spune că mătuşa lui moare de ruşine, neglijată şi în frig. De bună seamă că are slujitori. Şi lemne de pus pe foc.

— Iar în ce priveşte ruşinea, zice Anne, ea ar trebui să moară pe dinăuntru când se gândeşte la ce minciuni a zis.

— Maiestate, spune el. O să plec călare în zorii zilei, iar mâine o să-l trimit pe Rafe Sadler, dacă aşa vă e voia, cu programul de mâine.

Regele suspină.

— N-am cum să scap de listele tale uriaşe?

— Nu, domnule, căci, dacă v-aş da voie să vă luaţi o vacanţă, m-aţi trimite mereu pe drumuri, sub un pretext sau altul. Până mă întorc aţi putea să… vă mai gândiţi la această situaţie?

Anne se foieşte pe scaun, cu scrisoarea lui George sub ea.

— N-o să fac nimic câtă vreme nu eşti aici, zice Henric. Ai grijă, drumurile sunt periculoase. O să mă rog pentru tine. Noapte bună.

După ce iese pe uşă, aruncă o privire în preajma-i, dar Mark a dispărut, nu mai este decât un grup de doamne şi fecioare: Mary Shelton, Jane Seymour şi Elizabeth, soţia contelui de Worcester. Cine lipseşte?

— Unde este lady Rochford? întreabă el zâmbind. Oare silueta ei să fie după perdea? Arată spre camera lui Anne. Cred că s-a dus la culcare. Aşa că voi, fetele, aţi putea s-o pregătiţi, iar pe urmă o să aveţi toată noaptea la dispoziţie să vă faceţi de cap.

Ele chicotesc. Lady Worcester face un gest sinuos cu degetele.

— Ora nouă şi iată-l pe Harry Norris că vine, înveşmântat doar cu o cămaşă. Fugi, Mary Shelton. Fugi încet…

— Dar Înălţimea Voastră de cine fugiţi, lady Worcester?

— Thomas Cromwell, n-aş putea să vă zic. O femeie măritată, aşa cum sunt eu? Flirtând şi zâmbind, ea îşi trece degetele pe braţul lui. Noi ştim cu toţii unde ar vrea să se culce Harry Norris la noapte. Shelton îi încălzeşte patul doar vremelnic. E ambiţios, tânjeşte la casa regală. Spune asta tuturor. E nebun după regină.

— O să joc cărţi, spune Jane Seymour. Singură, ca să nu pierd. Jupâne, ai vreo veste de la lady Caterina?

— N-am nimic de zis. Îmi pare rău.

Privirea lui lady Worcester îl urmăreşte. Este o femeie chipeşă, nonşalantă şi destul de generoasă, la fel de tânără ca regina. Soţul ei e plecat, iar el are impresia că şi ea ar fugi încet dacă el i-ar face semn din cap. Şi totuşi e contesă. Iar el un umil jupân. Care a promis să plece la drum lung înainte de răsăritul soarelui.

Călătoresc prin ţară, spre Caterina, fără nici un stindard sau vreun alt blazon, un grup compact de oameni înarmaţi. E o zi senină şi înfiorător de geroasă. Ţărâna cenuşie, presărată cu smocuri de iarbă, se zăreşte prin mai multe straturi de chiciură tare, iar bâtlanii îşi flutură aripile deasupra iazurilor îngheţate. Norii se adună şi se mişcă la orizont, gri ca ardezia şi înşelător de trandafirii; drumul le e străjuit încă de la prânz de către o lună argintie, la fel de firavă ca o monedă spartă. Christophe merge pe cal în spatele lui, devenind din ce în ce mai guraliv şi mai dezgustat pe măsură ce se îndepărtează de confortul oraşului.

— *On dit* regele a ales o regiune îngrozitoare pentru Caterina. Speră că mucegaiul o să-i intre în oase şi o s-o omoare.

— Nu s-a gândit la asta. Kimbolton este o casă veche, dar foarte solidă. E bine amenajată. Reşedinţa ei îl costă pe rege patru mii de lire pe an. Nu-i o sumă meschină.

Îl lasă pe Christophe să mediteze la această expresie: nu-i o sumă meschină. Până la urmă băiatul zice:

— Oricum spaniolii sunt *merde*.

— Ai grijă pe unde îţi mâni calul ca nu cumva să calce în vreo groapă. Dacă iei o trântă, o să te pun să vii după mine acasă călare pe un măgar.

— *Hi-han*! zbiară Christophe, îndeajuns de tare ca soldaţii să se răsucească în şa. Un măgar francez, explică el.

Idiot francez, spune unul dintre ei, pe un ton destul de blajin. Mergând călare pe sub copacii întunecaţi, la capătul primei lor zi de călătorie, ei cântă; le înviorează sufletele obosite şi alungă spiritele care sălăşuiesc pe marginea drumului; niciodată să nu subestimezi superstiţiile englezului. La sfârşitul anului, ei vor prefera alte versiuni ale cântecului pe care însuşi regele l-a compus: „Să mă distrez cu cine-mi

place / o s-o iubesc până când mor“. Celelalte versiuni sunt doar puțin obscene, altminteri s-ar simți nevoit să-i oprească.

Hangiul este o aşchie de om necăjit, care se străduieşte din răsputeri să afle cine a poposit în hanul său. Soția lui este o femeie voinică şi nemulțumită, cu ochi albaştri, mânioşi şi cu o voce stridentă. El şi-a adus bucătarul care călătoreşte de obicei cu el.

— Ce-i, Domnia Ta? Crezi că te otrăvim? O poate auzi cum trânteşte vasele prin bucătărie, bolborosind despre ce ar trebui sau nu să facă cu tigăile ei.

Mai târziu, vine la el în cameră şi întreabă vrei ceva? El spune nu, dar ea se întoarce: chiar nu vrei nimic? Ai putea să vorbeşti mai încet, îi zice el. Atât de departe de Londra, oare împuternicitul regelui la cârma Bisericii şi-ar permite să fie mai puțin precaut?

— Bine, stai dacă vrei, îi zice el. Poate că o face ea mai multă gălăgie, dar tot e mai prudent cu ea decât cu lady Worcester.

El se trezeşte înainte de a se crăpa de ziuă, atât de brusc, încât nu ştie unde se află. O voce de femeie răsună de jos şi, preț de o clipă, el se crede iarăşi lângă simbolul Pegasului, pe când sora lui, Kat, țipă, în dimineața când a fugit de la tatăl lui: el crede că are toată viața în față! Dar cu prudență, în dormitorul întunecat, fără nici o lumânare, el îşi mişcă pe rând membrele: n-are nici o vânătaie; nici o tăietură; îşi aduce aminte unde se află şi ce a ajuns, apoi se duce spre căldura lăsată de trupul femeii care plecase de lângă el şi aținteşte cu brațul pe perna cea mare.

Peste puțin timp o aude pe hangiță cum cântă pe trepte. Pare-se că douăsprezece virgine au plecat într-o dimineață de mai. Şi nici una nu s-a întors. A luat banii pe care i-a lăsat el. Când îl salută, pe chipul ei nu se zăreşte nimic din ce s-a petrecut între ei noaptea trecută; dar vine la el şi îi vorbeşte în şoaptă, pe când ei se pregătesc de plecare. Christophe, cu un aer semeț, îşi plăteşte gazdele. Vremea e mai frumoasă, iar ei parcurg o distanță mare fără să li se întâmple nimic deosebit. Doar anumite imagini le vor rămâne în minte din călătoria lor prin inima țării. Boabele care ard în tufişurile lor. Un sitar care zboară înfricoşat, țâşnind de sub copitele lor. Senzația pe care o au mergând printr-o regiune plină de apă, unde solul şi mlaştina au aceeaşi culoare şi nimic nu e solid sub picioarele tale.

Kimbolton este un târg aglomerat, dar în amurg străzile sunt pustii. N-au mers prea repede, dar nu-i necesar să oboseşti caii într-o misiune importantă, care totuşi nu e urgentă; Caterina va trăi sau va muri, după cum îi e sortit. De altminteri, lui îi face bine să se plimbe prin țară. Pe aleile înguste din Londra, strecurându-te cu calul sau cu măgarul pe sub diguri şi frontoane, pânza meschină a cerului, înțepată de acoperişurile sparte, poți să uiți cum e de fapt Anglia: cât de întinse sunt câmpiile ei, cât de vast e cerul, cât de murdară şi de ignorantă e plebea. Trec pe lângă o cruce de pe marginea drumului, la poalele căreia se văd urme de săpături recente. Unul dintre soldați zice:

— Umblă vorba că aici îşi îngroapă comorile călugării. Le ascund de jupânul nostru.

— Aşa e, spune el. Dar nu sub cruci. Nu sunt chiar atât de proşti.

Pe strada principală, îşi priponesc caii lângă biserică.

— De ce? întreabă Christophe.

— Am nevoie de o binecuvântare, zice el.

— Trebuie să vă spovediți, domnule, spune unul dintre bărbați.

Schimbă zâmbete între ei. Sunt inofensive, nimeni nu-l condamnă; se gândesc doar la paturile lor pustii. El a observat asta: oamenii care nu-l cunosc nu-l plac, însă, după ce îl cunosc, doar unii dintre ei îl detestă. Am fi putut poposi la o mânăstire, a protestat cineva din corpul de gardă; dar la mânăstire nu sunt fete, s-ar presupune. S-a răsucit în şa:

— Chiar vrei asta?

Râsete înțelegătoare ale bărbaților.

În biserică este frig, iar însoțitorii lui își flutură brațele, încolăcindu-le în jurul trupurilor lor; tropăie și urlă „Brrr“, de parcă ar fi niște actori nepricepuți.

— O să fluier după un preot, spune Cristophe.

— Ba n-o să faci asta. Dar rânjește; își închipuie cum ar vrut să spună și el asta, în tinerețe, și chiar ar fi spus-o.

Dar nu-i nevoie să fluiere. Un servitor suspicios se strecoară înăuntru cu o lumânare. Fără îndoială că este un sol care se împleticește până la conac pentru a le da de știre: păzea, pregătiți-vă, au sosit stăpânii. El crede că se cuvine ca fosta regină să afle de venirea lui, dar nu prea repede.

— Închipuie-ți, zice Cristophe, am putea să năvălim peste ea când își smulge perciunii. Căci așa fac femeile de vârsta ei.

Pentru Cristophe, Caterina este o mârțoagă distrusă, o babă. El se gândește: probabil Caterina este cam de vârsta mea. Dar timpul e mai neîndurător cu femeile cărora, asemenea fostei regine, le-a fost sortit să aibă mulți copii pe care i-au văzut murind.

Preotul vine în tăcere lângă el, un om timid, care vrea să le arate averea bisericii.

— Deci ești… Își derulează lista în minte. William Lord?

— Ah. Nu. E alt William.

Urmează mai multe explicații. El îl întrerupe.

— E de ajuns ca episcopul tău să știe cine ești. În spatele lui este o pictură cu Sf. Edmund, omul cu cinci sute de degete; picioarele sfântului sunt întinse în poante, de parcă ar dansa. Ridică lumina, spune el. Asta e o sirenă?

— Da, Domnia Voastră. O undă de anxietate se așterne pe chipul preotului. Trebuie s-o dau jos? E interzis s-o țin aici?

El zâmbește.

— Mă gândeam doar că e foarte departe de mare.

— Pute a pește.

Christophe râde strident.

— Iartă-l pe băiat. Nu-i deloc poet.

Un zâmbet firav al preotului. Pe un suport din lemn de stejar, Sf. Ana ține în mână o carte cu îndrumări pentru mica ei fiică, Fecioara Maria; Arhanghelul Mihai căsăpește cu un iatagan un diavol încolăcit în jurul picioarelor lui.

— Ați venit s-o vedeți pe regină, domnule? Adică, se corectează preotul, pe lady Caterina?

Preotul habar n-are cine sunt, își zice el în sinea lui. Aș putea fi un simplu mesager. Aș putea să fiu Charles Brandon, ducele de Suffolk. Aș putea fi Thomas Howard, ducele de Norfolk. Amândoi au încercat s-o convingă pe Caterina, fie prin puținul lor farmec, fie prin cel mai aprig șantaj.

Nu-i dezvăluie numele lui, dar îi lasă o ofrandă. Mâna preotului se strânge în jurul monedelor, de parcă ar vrea să le încălzească.

— Îmi iertați greșeala de exprimare, Domnia Voastră? A titlului doamnei? Jur că n-am făcut-o din rea voință. Unui țăran bătrân ca mine îi e greu ține pasul cu schimbările. Când izbutesc să înțeleg un raport de la Londra, deja a venit altul care-l contrazice.

— Tuturor ne e greu, spune el, ridicând din umeri. Te rogi pentru regina Anne în fiecare duminică?

— Bineînțeles, Domnia Ta.

— Şi ce zic enoriaşii tăi?

Preotul pare stânjenit.

— Ei bine, domnule, sunt oameni simpli. Eu n-aş ţine seama de ce spun ei. Deşi sunt cu toţii foarte loiali, se grăbeşte el să adauge. Foarte loiali.

— Fără îndoială. Dar îmi faci plăcerea ca acum, duminică, să-l pomeneşti pe Tom Wolsey?

Răposatul cardinal? Vede cum bătrânul îşi revizuieşte ideile. Nu poate fi Thomas Howard sau Charles Brandon: căci, dacă pronunţi numele lui Wolsey, aceştia abia se pot abţine să nu te scuipe.

Când ies din biserică, cea din urmă lumină piere de pe cer, iar un fulg răzleţ de nea pluteşte spre sud. Se urcă pe cai; au avut o zi lungă; hainele îl apasă pe spate. Nu crede că morţii au nevoie de rugăciunile noastre şi nici că le pot folosi la ceva. Dar cine cunoaşte Biblia la fel de bine ca el ştie că Dumnezeu este un zeu capricios şi că n-are cum să-ţi facă rău dacă îţi scazi riscurile. Când sitarul a ţâşnit în zbor, aidoma unei săgeţi roşiatice, inima i-a bubuit în piept. Mergând călare, el a simţit fiecare bătaie ca pe o fluturare de aripă; când pasărea s-a ascuns printre copaci, penele i s-au înnegrit.

Au ajuns când încă nu se lăsase de tot întunericul; un strigăt dinspre ziduri şi un urlet în chip de răspuns al lui Christophe:

— Thomas Cremuel, secretarul regelui şi arhivarul principal.

— Dovedeşte! zbiară o strajă. Arătaţi-ne culorile!

— Spune-i să vină cu o lumină şi să ne lase să intrăm, spune el, că altfel o să-i dovedesc cu o talpă pe spinare.

Este nevoit să vorbească aşa când nu e în Londra; asta se aşteaptă să le zică el, principalul sfetnic al regelui.

Pentru ei sunt nevoiţi să coboare podul; un hârşâit antic, un scârţâit şi un zdrăngănit de şuruburi şi de lanţuri. La Kimbolton ei îşi încuie poarta devreme: asta e bine.

— Nu uitaţi, le spune el însoţitorilor săi, nu faceţi aceeaşi greşeală ca preotul. Când vă adresaţi celor din casă, ea este prinţesa văduvă a Ţării Galilor.

— Ce? face Cristophe.

— Nu este soţia regelui. N-a fost niciodată soţia regelui. Este soţia fratelui decedat al regelui, Arthur, prinţ moştenitor al Ţării Galilor.

— Decedat înseamnă mort, zice Cristophe. Ştiu asta.

— Nu este nici regină, nici fostă regină, căci aşa-zisa a doua căsnicie a ei nu este legitimă.

— Adică nepermisă, spune Cristophe. A făcut greşeala să se cupleze cu ambii fraţi, mai întâi cu Arthur, apoi cu Henric.

— Şi ce credem noi despre o astfel de femeie? întreabă el, zâmbind.

Flăcări de torţe şi, întrupându-se din întuneric, sir Edmund Bedingfield: gardianul reginei.

— Aş fi crezut că o să ne înştiinţezi, Cromwell!

— Grace, doar n-oi fi vrut să te avertizez, nu-i aşa? O sărută pe lady Bedingfield. Nu mi-am adus merinde. Dar am o căruţă trasă de măgar, care o să sosească mâine. Pentru masa voastră am carne de cerb, pentru regină am migdale şi un vin dulce, despre care Chapuys spune că-i place.

— Mă bucur când are ceva care să-i dea poftă de mâncare. Grace Bedingfield îi conduce până în salonul principal. Se opreşte sub lumina lumânărilor şi se întoarce spre el: medicul ei bănuieşte că are o tumoare în burtă. Dar poate să mai trăiască multă vreme. Săraca de ea, după ce a suferit atâta.

El îi dă lui Christophe mănuşile şi surtucul de călărie.

— Vă duceți chiar acum la ea? întreabă Bedingfield. Deşi nu ştiam de venirea ta, ea poate că te aşteaptă. Ne e greu, căci oamenii din oraş sunt de partea ei, iar, dacă servitorii află ceva, n-ai cum să-i împiedici să-i spună, cred că stau şi îi trimit semnale de cealaltă parte a şanţului care înconjoară conacul. Cred că ştie cam tot ce se întâmplă, cine merge pe drum.

Două doamne, spaniole după veşminte şi destul de în vârstă, se lipesc de un perete din ipsos şi îl privesc ostile. El se înclină spre ele, iar una din doamne observă pe limba ei că acesta este bărbatul care a vândut sufletul regelui Angliei. Zidul din spatele lor este pictat, vede el, cu siluete decolorate dintr-o scenă din rai: Adam şi Eva, ținându-se de mână, se plimbă printre animalele care au fost create atât de recent, încât nici măcar n-au apucat să le afle numele. Un mic elefant, cu ochi jucăuşi, se uită sfios printre frunze. El n-a văzut niciodată un elefant, dar ştie că sunt mult mai mari decât un cal de luptă; probabil încă n-a avut timp să crească. Crengile care se înconvoaie sub greutatea fructelor sunt deasupra capului lui.

— Ei bine, ştii cum stă treaba, zice Bedingfield. Stă în camera aia şi îşi pune doamnele – astea de aici – să-i gătească pe focul din şemineu. Baţi la uşă şi intri, iar, dacă i te adresezi cu lady Caterina, te dă afară, dacă i te adresezi cu Maiestatea Ta, îţi dă voie să rămâi. Aşa că eu nu-i spun în nici un fel. Tu, îi spun eu. De parcă ar fi fata care freacă treptele.

Caterina stă lângă foc, zgribulită sub o mantie din blană de hermină de bună calitate. Regele o s-o vrea înapoi, îşi zice el în sinea lui, dacă ea moare. Ea îşi ridică privirea şi îi întinde o mână ca să i-o sărute: cam în lehamite, dar mai degrabă fiindcă e frig, se gândeşte el, nu pentru că nu s-ar bucura că-l vede. Are pielea galbenă, iar în cameră e un aer îmbâcsit – mirosul slab de blană de animal, o duhoare de apă în care s-au fiert legume şi un iz acru dintr-un castron cu care o fată pleacă în fugă: conţine, bănuieşte el, conţinutul eliminat al stomacului văduvei. Dacă se simte rău noaptea, poate că visează la grădinile din Alhambra, unde a copilărit; dalele din marmură, apa cristalină care clipoceşte în heleşteie, foşnetul coadei albe de păun şi mireasma lămâilor. Aş fi putut să-i aduc o lămâie în traista legată de şa, îşi zice el în sinea lui.

De parcă i-ar ghici gândurile, ea i se adresează în spaniolă.

— Jupâne Cromwell, hai să nu ne mai prefacem că nu-mi ştii limba.

El încuviințează din cap.

— În trecut mi-a fost greu să asist când cameristele Domniei Voastre vorbeau despre mine. „Isuse, vezi ce urât e, crezi că are un corp la fel de păros ca al satanei?“

— Cameristele mele au spus asta? Caterina pare amuzată. Îşi retrage mâna şi şi-o ascunde. De mult nu le mai am, fetele alea pline de viață. Doar bătrânele au mai rămas şi câțiva trădători oficiali.

— Doamnă, cei din preajma dumneavoastră vă iubesc.

— Trimit rapoarte despre mine. Tot ce spun. Îmi ascultă chiar şi rugăciunile. Ei bine, jupâne. Îşi aduce fața la lumină. Cum ți se pare că arăt? Ce o să spui despre mine când regele o să te întrebe? De multe luni nu m-am uitat în oglindă. Bate uşurel în mantia ei de blană şi îi trage marginile peste urechi; râde. Regele obişnuia să-mi spună că sunt un înger. Obişnuia să-mi spună că sunt o floare. Când am născut primul băiat, era în toiul iernii. Toată Anglia era sub zăpadă. Am crezut că nu mai există nici o floare. Dar Henric mi-a dăruit şase duzini de trandafiri din cea mai fină mătase albă. Albă ca mâna ta, iubire, a spus el şi mi-a sărutat vârful degetelor. Un zvâcnet de sub hermină îi sugerează unde se află pumnul ei strâns acum. Îi țin într-un cufăr, trandafirii ăia. Măcar ei nu se ofilesc. De-a lungul anilor i-am dăruit celor care mi-au făcut servicii. Se întrerupe. Buzele i se mişcă, o chemare mută: rugăciuni pentru sufletele dispărute. Spune-mi, ce face fata aia, Boleyn? Umblă vorba că se roagă mult la Dumnezeul ei reformat.

— Într-adevăr, are o reputație de cucernică. Şi are aprobarea oficială a învățaților şi a episcopilor.

— Profită de ea. Iar ea profită de ei. Dacă chiar ar fi clerici, ar fugi cu toții îngroziți de ea, ca de o eretică. Dar probabil că se roagă pentru un fiu. A pierdut ultimul copil, aşa am auzit. Ei bine, ştiu cum e. Mi se rupe sufletul pentru ea.

— Ea şi regele speră să mai aibă un alt copil în curând.

— Ce? Speră în general sau e ceva concret?

El tace o vreme; nu i s-a spus nimic concret, iar Gregory ar putea să se fi înşelat.

— Credeam că are încredere în tine, spune Caterina pe un ton răstit. Îi cercetează chipul: oare vede vreo fisură, vreo *froideur*? Am auzit că Henric umblă după alte femei. Degetul Caterinei mângâie blana: mereu distrată şi mereu îşi freacă mantia. Atât de repede. Sunt căsătoriți de puțin timp. Presupun că se uită prin preajma-i şi îşi zice în sinea ei, se întreabă mereu, oare tu eşti aia, doamnă? Sau tu? Întotdeauna m-a surprins că oamenii pe care nu te poți bizui au încredere în oricine. La Ana crede că are prieteni. Dar, dacă nu-i dăruieşte un fiu regelui în curând, o să se întoarcă cu toții împotriva ei.

El încuviințează din cap.

— Probabil că aveți dreptate. Dar cine o să fie primul?

— De ce aş avertiza-o? întreabă Caterina pe un ton sec. Umblă vorba că, dacă se înfurie, cicăleşte ca o țață. Nu mă mir. O regină, iar ea zice că e regină, trebuie să-şi ducă viața şi să sufere sub ochii lumii. Nici o femeie nu-i mai presus decât ea, doar regina din ceruri, aşa încât nu-şi poate găsi nici un sprijin la nevoie. Dacă suferă, ea suferă singură şi trebuie să aibă un anumit talent ca să îndure suferința. Se pare că fata Boleyn nu are un asemenea talent. Mă întreb de ce.

Se întrerupe; buzele i se deschid, iar carnea se chirceşte pe ea de parcă s-ar feri de propriile-i haine.

— Te doare, începe el să spună, dar ea flutură o mână spre el pentru a-l face să tacă, nu-i nimic, nu-i nimic.

— Gentlemenii din jurul regelui, care acum jură că şi-ar da viețile pentru un zâmbet de-al ei, în curând o să fie devotați altcuiva. Obişnuiau să-mi fie la fel de devotați mie. Asta pentru că eram soția regelui; n-avea nimic de-a face cu mine ca persoană. Dar La Ana crede că e un tribut adus farmecului ei. De altminteri nu doar de bărbați ar trebui să-i fie frică. Cumnata ei, Jane Rochford, iată o tânără vigilentă… când mă servea, îmi dezvăluia tot felul de secrete amoroase, secrete pe care mai bine nu le-aş fi ştiut, şi m-aş mira ca ochii şi urechile ei să fie mai puțin agere acum. Degetul ei continuă să se mişte, acum masează o zonă de lângă capul pieptului. Poate te întrebi cum poate Caterina, care acum e surghiunită, să ştie ce se petrece la curte. Ai putea să reflectezi la asta.

Nu trebuie să reflectez prea mult, îşi zice el în sinea lui. E soția lui Nicholas Carew, o prietenă specială de-a ta. Şi mai e şi Gertrude Courtenay, soția marchizului de Exeter: am prins-o că complotează anul trecut, ar fi trebuit s-o vâr în temniță. Poate chiar şi micuța Jane Seymour; deşi Jane are propriile-i interese, mai ales de la Wolf Hall încoace.

— Ştiu că aveți resurse proprii, spune el. Dar oare puteți avea încredere în ele? Vă slujesc, dar poate nu vă fac un bine. Nici fiicei dumneavoastră.

— O să-i permiteți prințesei să mă viziteze? Dacă credeți că are nevoie de sfaturi care s-o liniştească, cine s-ar pricepe mai bine decât mine?

— Dacă ar fi după mine, doamnă…

— Dar ce rău i-aş face regelui?

— Puneți-vă în locul lui. Cred că ambasadorul Domniei Voastre, Chapuys, i-a scris lui lady Mary şi i-a spus că o scoate din țară.

— Nici gând! Chapuys nu poate să-şi dorească aşa ceva. Ți-o garantez din străfundul sufletului meu.

— Regele crede că Mary şi-ar putea corupe străjile şi, dacă i s-ar permite să plece ca să vină aici, poate că ar putea s-o tulească şi să plece cu vreo corabie în teritoriile de sub stăpânirea vărului ei, împăratul.

Asta aproape că îi aduce un zâmbet pe buze, când se gândeşte la micuţa prinţesă slăbănoagă şi temătoare, care să se înhame la o asemenea nelegiuire disperată. Şi Caterina zâmbeşte; un zâmbet strâmb, maliţios.

— Şi ce dacă? Oare lui Henric îi e teamă că fiica mea se va întoarce pe un cal împreună cu un soţ străin şi-l va alunga din propriu-i regat? Îl poţi asigura că n-are o astfel de intenţie. Încă o dată răspund pentru ea cu propria-mi viaţă.

— Viaţa Domniei Voastre ar trebui să fie foarte complicată, doamnă. Garantaţi una, răspundeţi pentru alta. Nu puteţi avea decât o singură moarte.

— Mi-aş dori să-i folosească regelui la ceva. Când o să mor, oricum aş face-o, sper să fie un exemplu pentru el, în clipa când el va muri.

— Înţeleg. Vă gândiţi mult la moartea regelui.

— Mă gândesc la viaţa lui de apoi.

— Dacă îi vreţi binele sufletului său, de ce îl sabotaţi în continuare? Asta nu-l face să fie un om mai bun. Nu v-aţi gândit niciodată că, dacă v-aţi fi supus dorinţei regelui acum mai mulţi ani şi i-aţi fi permis să se recăsătorească, el n-ar fi rupt-o cu Roma? N-ar fi fost nevoie. Existau destule îndoieli legate de căsătoria Domniei Voastre, aşa încât să vă puteţi retrage elegant. Aţi fi fost admirată de toată lumea. Însă acum titlurile de care vă agăţaţi nu mai înseamnă nimic. Henric a fost un bun fiu al Romei. Domnia Voastră l-a făcut să fie atât de drastic. Domnia Voastră, nu el, a dezbinat creştinătatea. Iar eu cred că Domnia Voastră ştiţi asta şi că vă gândiţi la asta în tăcerea nopţii.

Urmează o pauză, pe când ea răsfoieşte paginile cărţii furiei sale şi îşi pune degetul pe cuvântul potrivit.

— Ce spui tu, Cromwell, e… dezgustător.

Probabil că are dreptate, îşi zice el în sinea lui. Dar eu o voi tortura în continuare, voi dezvălui secretele din străfundurile ei, îi voi stârpi toate iluziile şi o voi face de dragul fiicei ei: Mary este viitorul, singurul copil mare al regelui, singura perspectivă a Angliei dacă Dumnezeu îl cheamă la el pe Henric, iar tronul rămâne brusc vacant.

— Deci n-o să-mi mai dăruiţi nici un trandafir din mătase, spune el. Mă gândeam că totuşi o s-o faceţi.

O privire lungă.

— Măcar nu te ascunzi că îmi eşti duşman. Mi-aş dori ca şi prietenii mei să fie la fel de sinceri. Englezii sunt un popor de ipocriţi.

— Ingraţi, o aprobă el. Mincinoşi din naştere. Şi eu am descoperit asta. Îi prefer pe italieni. Pe cei din Florenţa, atât de modeşti. Veneţienii, mereu atât de transparenţi. Şi compatrioţii Domniei Voastre, spaniolii. Oameni atât de oneşti. Obişnuiau să spună despre tatăl Domniei Voastre, regele Ferdinand, că sufletul lui deschis îl va distruge.

— Vă amuzaţi, zice ea, pe seama unei femei muribunde.

— Vreţi cam multe pentru că sunteţi pe moarte. Pe de o parte oferiţi garanţii, dar pe cealaltă vreţi privilegii.

— De obicei starea mea inspiră compasiune.

— Încerc să fiu amabil, dar Domnia Voastră nu înţelege. Nici măcar acum, doamnă, nu puteţi să vă daţi la o parte voinţa şi, de dragul fiicei Domniei Voastre, să vă împăcaţi cu regele? Dacă părăsiţi această

lume certată cu el, ea va fi doborâtă de vinovăţie. Şi e tânără, are toată viaţa în faţă.

— El n-o să dea vina pe Mary. Îl cunosc pe rege. Nu este un bărbat mârşav.

El tace. Ea încă îşi iubeşte soţul, cugetă el: în vreo fisură sau vreo crevasă din inima ei bătrână din piele, încă mai speră să-i audă paşii, vocea. Iar, când îi ține în mână darul, cum ar putea să uite că a iubit-o pe vremuri? În fond, probabil că au trudit la trandafirii din mătase săptămâni întregi, probabil că i-a comandat cu mult înainte de a afla că e băiat. „O să-l numim Prinţul de Anul Nou“, zisese Wolsey. „A trăit cincizeci şi două de zile, iar eu le-am numărat pe toate.“ Iarna în Anglia: linţoliul zăpezii alunecoase, care acoperă câmpiile şi acoperişurile palatului, sugrumă şipcile şi frontoanele, insinuându-se în tăcere pe geamurile ferestrelor; împodobeşte drumurile desfundate, împovărează crengile stejarilor şi ale tiselor, ține peştii captivi sub gheaţă şi îngheaţă păsările în copaci. Îşi imaginează leagănul, cu draperii roşii, poleite cu blazonul Angliei: balansoarele cuibărite sub husele lor: coşul pentru jar incandescent, iar aerul proaspăt şi înmiresmat de aromele Anului Nou, de scorţişoară şi ienupăr. Trandafirii aduşi la patul ei victorios – cum? Într-un coş poleit cu aur? Într-o cutie lungă, aidoma unui coşciug, o lădiţă căptuşită cu cochilii lăcuite de scoici? Sau răsturnate în patul ei, dintr-o învelitoare de mătase brodată cu rodii? Trec două luni fericite. Copilul creşte. În întreaga lume se află că Tudorii au un moştenitor. Iar apoi, în cea de-a cincizeci şi doua zi, tăcere în spatele draperiilor: respiră, nu respiră. Femeile din încăpere îl înşfacă pe prinţ, plângând de uimire şi de teamă; îşi fac cruci inutile, se chircesc lângă leagăn pentru a se ruga.

— O să văd ce se poate face, spune el. În privinţa fiicei Domniei Voastre. Ca să vă viziteze. Cât de periculos poate fi să laşi o fetiţă să traverseze ţara? Cred că regele îi va permite, dacă o veţi sfătui pe lady Mary să se supună întru totul voinţei lui şi să-l recunoască în fruntea Bisericii, nu ca acum.

— În această privinţă, prinţesa Mary trebuie să facă ce-i dictează conştiinţa. Îşi ridică o mână cu palma îndreptată spre el. Văd că ţi-e milă de mine, Cromwell. N-ar trebui. De multă vreme sunt pregătită să mor. Cred că Dumnezeul cel atotputernic îmi va răsplăti eforturile pe care le-am făcut pentru a-l sluji. Şi o să-mi văd iarăşi copilaşii, cei care au plecat înaintea mea.

Ţi se rupe sufletul pentru ea, reflectează el: dacă n-ar fi imun la asta. Ea îşi doreşte o moarte de martir pe eşafod. Însă, mai mult ca sigur, va muri în Fens, singură, sufocându-se cu propria-i vomă. Spune:

— Dar lady Mary, şi ea e pregătită să moară?

— Prinţesa Mary a meditat la patimile lui Cristos încă de când era un copilaş care abia învăţa să umble în camera de joacă. Va fi pregătită când o va chema la el.

— Sunteţi o mamă denaturată, zice el. Ce părinte riscă moartea copilului său? Dar îşi aduce aminte de Walter Cromwell. Walter obişnuia să sară pe mine cu ghetele lui mari: pe mine, singurul lui fiu. Îşi ia inima-n dinţi pentru ultima oară. V-am dat un exemplu, doamnă, când încăpăţânarea Domniei Voastre de a vă împotrivi regelui şi sfetnicilor lui n-a avut decât un rezultat care vă repugnă. Deci vă puteţi şi înşela, nu credeţi? Vă rog, gândiţi-vă că vă puteţi înşela şi a doua oară. Pentru numele lui Dumnezeu, sfătuiţi-o pe Mary să-i dea ascultare regelui.

— Prinţesa Mary, spune ea pe o voce obosită. Pare-se că nu mai are forţă să protesteze. El o priveşte preţ de o clipă şi se pregăteşte să se retragă. Dar ea îşi ridică privirea. Mă întrebam, jupâne, în ce limbă vă spovediţi? Sau nu vă spovediţi?

— Dumnezeu ştie ce e în sufletele noastre, doamnă. Nu-i nevoie nici să ne exprimăm şi nici de vreun intermediar.

Nu-i nevoie de nici o limbă, îşi zice el în sinea lui, Dumnezeu e mai presus de orice traducere.

El țâşneşte pe uşă aproape în braţele gardianului Caterinei:

— E gata camera mea?

— Dar cina…

— Trimite-mi în cameră un castron cu supă. Sunt frânt de oboseală. Nu vreau decât să mă bag în pat.

— Şi mai vreţi şi altceva acolo?

Bedingfield are o expresie ştrengărească.

Deci însoţitorii l-au pus la curent.

— Doar o pernă, Edmund.

Grace Bedingfield e dezamăgită că s-a retras atât de devreme la el în cameră. Credea că va auzi toate veştile de la curte; detestă că nu poate să plece de aici şi e nevoită să trăiască alături de spaniolii cei muţi, o aşteaptă o iarnă lungă. El trebuie să repete poruncile regelui: vigilenţă absolută faţă de restul lumii.

— Nu mă deranjează dacă primeşte scrisorile lui Chapuys, căci o s-o ţină ocupată să le dezlege cifrul. Acum ea nu mai e importantă pentru împărat, lui doar de Mary îi pasă. Dar fără oaspeţi, doar cei cu sigiliul regelui sau al meu. Deşi… Face o pauză; îşi imaginează cum într-o zi, în primăvara următoare şi, în cazul în care Caterina încă va mai fi în viaţă, când armata împăratului va traversa ţara călare şi va fi nevoie să fie luată din drumul lor şi ţinută ostatică; s-ar face de râs dacă Edmund ar refuza să le-o dea. Uite. Îi arată inelul lui cu turcoaz. Îl vezi? Răposatul cardinal mi l-a dat, iar eu îl port uneori.

— E chiar acela, inelul fermecat? Grace Bedingfield îi ia mâna într-a ei. Înmoaie zidurile din piatră, face prinţesele să se îndrăgostească de tine?

— Da. Dacă ţi-l aduce vreun sol, lasă-l să intre.

Când închide ochii în acea noapte, o boltă se înalţă deasupra lui, acoperişul sculptat al bisericii Kimbolton. Un bărbat care trage clopotele. O lebădă, un miel, un om schilod cu baston, două inimi de îndrăgostiţi împreunate. Şi un pom cu rodii. Blazonul Caterinei. Acesta trebuie să dispară. Cască. Sculptează mere în loc, o să fie de ajuns. Sunt prea obosit ca să mai fac şi alte eforturi inutile. Îşi aminteşte de femeia de la han şi se simte vinovat. Îşi trage o pernă spre el: doar o pernă, Edmund.

Pe când ei încălecau, soţia hangiului îi spusese: „Trimite-mi un dar. Trimite-mi un dar din Londra, ceva ce nu pot să găsesc aici“. Va trebui să fie un obiect pe care să-l poată purta la ea, căci altfel probabil ar fi şterpelit de vreun călător pungaş. Îşi va aminti această obligaţie, dar foarte probabil că, atunci când se va întoarce la Londra, va fi uitat cum arată ea. O văzuse la lumina lumânării, iar mai târziu lumânarea se stinsese. Când o văzuse sub lumina zilei, ar fi putut la fel de bine să fie altă femeie. Poate chiar era alta.

Când adoarme, visează la fructul din Grădina Edenului, pus în mâna dolofană a Evei. Se trezeşte pentru puţin timp: dacă fructul e copt, atunci de ce sunt flori pe crengile acelea? Oare ce lună e, ce primăvară? Poate că învăţaţii au răspuns la această întrebare. Douăsprezece generaţii cu frunţile încreţite. Capete cu tunsoare de călugăr, aplecate. Mâini degerate scotocind printre pergamente. E una dintre acele întrebări idioate parcă special născocite pentru călugări. O să-l întreb pe Cranmer, reflectează el. Arhiepiscopul meu. Oare de ce Henric nu-i cere sfatul lui Cranmer dacă vrea să se descotorosească de Anne? Cranmer l-a divorţat de Caterina; nu i-ar spune niciodată să se întoarcă în patul ei veştejit.

Dar nu, Henric nu poate să-şi dezvăluie îndoielile în această privinţă. Cranmer o iubeşte pe Anne, crede despre ea că este un model de femeie creştină, speranţa tuturor cititorilor Bibliei din întreaga Europă.

Adoarme din nou şi visează la florile care au crescut înainte de crearea lumii. Sunt din mătase albă. Nu există nici un tufiş şi nici o tulpină din care să fie rupte. Zac pe pământul sterp, încă necreat.

În ziua când se întoarce cu raportul, o studiază îndeaproape pe Anne; pare elegantă, mulţumită, iar murmurul dulce şi domestic al vocilor lor, pe când se apropie de ei, îi sugerează că ea şi Henric se înţeleg bine unul cu celălalt. Sunt preocupaţi de ceva, au capetele unul lângă altul. Regele are ustensilele pentru desenat la îndemână: compasurile şi creioanele, liniile, cerneala şi bricegele. Masa e plină de rulouri cu planuri, de matriţe şi de pergamente ale meşteşugarilor.

Le face o plecăciune şi trece imediat la subiect:

— Nu se simte bine şi cred că am face o faptă bună dacă i-am permite amabasadorului Chapuys s-o viziteze.

Anne ţâşneşte de pe scaunul ei.

— De ce? Ca să-i fie mai uşor să comploteze cu ea?

— Doamnă, medicul ei mi-a sugerat că în curând va ajunge în mormânt şi nu vă va mai putea necăji.

— O să iasă de acolo, fluturându-şi giulgiul, dacă va vedea vreo şansă să-mi pună beţe-n roate.

Henric întinde o mână:

— Iubito, Chapuys nu te-a recunoscut drept regină până acum. Dar, după ce moare Caterina şi nu ne mai poate face zile fripte, o să mă asigur că se răzgândeşte.

— Oricum, tot nu cred că ar trebui să plece din Londra. O încurajează pe Caterina în perversitatea ei, iar ea îşi încurajează fiica. Îi aruncă o privire. Cremuel, eşti de acord cu mine sau nu? Mary ar trebui să fie adusă la curte şi obligată să îngenuncheze în faţa tatălui ei, pentru a-i jura credinţă, şi aşa, îngenuncheată, să ceară îndurare pentru încăpăţânarea ei de trădătoare şi să recunoască faptul că fiica mea, nu ea, este moştenitoarea tronului.

El arată spre planuri.

— Vă bate gândul să construiţi ceva, sire?

Henric are o expresie de copil prins cu degetele în cutia cu zahăr. Împinge spre el unul dintre pergamente. Sunt modele încă noi pentru englezi, însă el s-a obişnuit cu ele în Italia: urne şi vase cu caneluri, pictate şi cu toarte, şi capete oarbe de împăraţi şi zei. Acum florile şi copacii care cresc în partea locului, tulpinile răsucite şi mugurii sunt înlocuite de ghirlande şi blazoane, de laurii victoriei, de lancea lictorului, de vârfuri de suliţe. Anne, îşi dă el seama, are impresia că titlul ei nu se potriveşte cu lucrurile simple; de mai bine de şapte ani Henric îşi adaptează preferinţele după ale ei. Henric obişnuia să prefere vinurile făcute din fructele văratice ale Angliei, dar acum preferă vinurile grele, aromate, care te moleşesc; s-a îngrăşat, aşa încât uneori pare că acoperă lumina soarelui.

— Construim şi fundaţia? întreabă el. Sau doar un strat de ornamente? Ambele costă bani.

— Ce nerecunoscător eşti! spune Anne. Regele îţi trimite lemn de stejar pentru proprietatea ta din Hackney. Îi trimite şi jupânului Sadler pentru casa lui.

El îşi înclină capul în chip de mulţumire. Dar gândurile regelui încă mai sunt în cealaltă parte a ţării, alături de femeia care încă mai pretinde că este soţia lui.

— La ce-i mai foloseşte acum Caterinei să fie în viaţă? întreabă Henric. Sunt sigur că s-a săturat de disputa asta. Dumnezeu ştie că eu m-am săturat. I-ar prinde mai bine să se ducă lângă sfinţii şi martirii sacri.

— De mult o aşteaptă, râde Anne prea strident.

— Mi-o închipui pe doamnă murind, zice regele. O să țină un discurs şi o să mă ierte. Întotdeauna m-a iertat. Ea are nevoie de iertarea mea. Pentru pântecul ei distrugător. Pentru că mi-a otrăvit copiii încă de dinainte de a se naşte.

El, Cromwell, îi aruncă o privire lui Anne. Fără doar şi poate că, dacă are ceva de spus, acum ar fi momentul cel mai potrivit, nu? Dar ea se răsuceşte, se apleacă şi îşi ia câinele, Purkoy, în poală. Îşi îngroapă fața în blana lui, iar cățeluşul, brusc trezit din somn, scheaună şi se zbate la ea în brațe, urmărindu-l cu privirea pe secretarul principal cum face o plecăciune şi iese pe uşă.

Afară îl aşteaptă soția lui George Boleyn: mâna ei, pe care te poți bizui, îl trage deoparte, îi şopteşte. Dacă cineva i-ar zice lui lady Rochford „Plouă“, ei i s-ar părea un complot; ar răspândi vestea, de parcă ar fi un lucru indecent, improbabil, dar, din păcate, adevărat.

— Ei bine? întreabă el. Cum stă treaba cu ea?

— Ah. Încă n-a zis nimic? Bineînțeles, o femeie înțeleaptă nu spune nimic până când nu simte că se mişcă. El se uită la ea: o privire împietrită. Da, spune ea până la urmă, aruncând o privire speriată peste umăr. S-a mai înşelat până acum. Dar da.

— Regele ştie?

— Ar trebui să-i spui tu, Cromwell. Să fii cel care-i dă vestea cea bună. Cine ştie, poate că îți acordă pe loc un titlu nobiliar.

El se gândeşte, trimite după Rafe Sadler, trimite după Thomas Wriothesley, trimite-i un mesaj lui Edward Seymour, fluieră după nepotul meu, Richard, anulează cina cu Chapuys, dar nu arunca mâncarea: să-l invităm la noi pe sir Thomas Boleyn.

— Presupun că era de aşteptat, zice Jane Rochford. A stat cu regele aproape toată vara, nu-i aşa? O săptămână într-un loc, o săptămână în altul. Iar când nu era cu ea, el îi trimitea scrisori de amor, prin mesagerul Harry Norris.

— Domnia Ta, trebuie să plec. Am treabă.

— Sunt sigură că ai. Of, bine. De obicei te pricepi atât de bine să asculți. Întotdeauna te preocupă ce spun. Iar eu spun că în vara asta i-a trimis scrisori de amor, prin mesagerul Harry Norris.

El se mişcă prea repede ca să înțeleagă bine ultima propoziție; deşi, aşa cum va recunoaşte mai târziu, acest amănunt se va adăuga şi se va contopi cu anumite propoziții de-ale lui, care încă nu sunt formulate. Sunt doar expresii. Eliptice. Condiționale. De parcă totul ar fi condiționat acum. Anne prosperă, pe când Caterina se prăbuşeşte. Şi le imaginează, cu fețele hotărâte şi cu fustele strânse, două fetițe în noroi, care se dau într-un leagăn improvizat pe o scândură pusă pe un bolovan.

De îndată Thomas Seymour spune:

— Acum Jane trebuie să profite. El n-o să mai şovăie, o să-şi dorească pe altcineva în patul lui. N-o să se atingă de regină până când naşte. N-are cum. Are prea mult de pierdut.

El cugetă, poate că deja regele neştiut al Angliei are degete, are chip. Dar m-am mai gândit la asta şi în trecut, îşi aminteşte el. La încoronarea ei, când Anne era atât de mândră de pântecul său; şi până la urmă a fost doar fată.

— Tot nu înțeleg, zice bătrânul sir John, soțul adulter. Nu înțeleg cum ar putea s-o placă pe Jane. Aş înțelege dacă ar fi fiica mea, Bess. Regele a dansat cu ea. A plăcut-o mult.

— Bess e căsătorită, spune Edward.

Tom Seymour râde.

— Atunci e şi mai bună pentru ce vrem noi.

Edward e iritat.

— Nu vorbi despre Bess. Bess n-ar accepta să fie cu el. Bess nu intră în discuţie.

— Ar putea să iasă bine, zice sir John, tatonând terenul. Până acum Jane nu ne-a fost deloc utilă.

— Aşa e, zice Edward. Jane e la fel de folositoare ca o budincă de lapte. Acum ar fi cazul să-şi câştige şi ea pâinea. Regele va avea nevoie de o însoţitoare. Dar să nu forţăm lucrurile. Haideţi să facem cum ne sfătuieşte Cromwell. Henric a văzut-o. A căpătat unele intenţii faţă de ea. Acum ea trebuie să-l evite. Nu, trebuie să-l respingă.

— Ah, ce aiureală, zice bătrânul Seymour. Dacă-ţi poţi permite aşa ceva.

— Să nu-ţi permiţi să fii cast şi să te porţi cum se cuvine? se răsteşte Edward. Tu n-ai putut niciodată să te abţii. Ţine-ţi pliscul, bătrân desfrânat ce eşti! Regele se preface că a uitat ce fapte rele ai făcut, dar nimeni nu ar putea să uite. Se spune despre tine: bătrânul libidinos care i-a furat mireasa fiului său.

— Da, ţine-ţi gura, tată, zice Tom. O să vorbim cu Cromwell.

— Mi-e teamă de un singur lucru, zice el. Sora ta îşi iubeşte fosta stăpână, pe Caterina. Iar regina de acum ştie foarte bine asta şi nu pierde nici o ocazie să fie crudă cu ea. Dacă îl vede pe rege că se uită la Jane, teamă mi-e că o va persecuta şi mai mult. Nu-i stă în fire lui Anne să se ţină deoparte dacă soţul ei îşi alege o altă femeie ca să-i fie însoţitoare. Chiar dacă ar crede că e doar temporară.

— Jane n-o să bage de seamă, spune Edward. Şi ce dacă o s-o ciupească sau o să-i tragă o palmă? O să ştie cum să rabde.

— O să-l joace pe degete ca să-şi primească răsplata, zice bătrânul Seymour.

Tom Seymour spune:

— A făcut-o marchiză pe Anne înainte să fie a lui.

Chipul lui Edward e solemn, de parcă ar porunci o execuţie.

— Ştii prea bine ce-a făcut-o. Mai întâi marchiză. Pe urmă regină.

Parlamentul e prorogat, dar avocaţii din Londra, fluturându-şi robele negre, aidoma corbilor, îşi încep sesiunea de iarnă. Fericita veste se insinuează şi se prelinge la curte. Anne îşi slăbeşte şireturile corsetelor. Se pun rămăşaguri. Condeiele scârţâie. Scrisorile sunt împăturite. Sigiliile apasă ceara. Şeile sunt puse pe cai. Corăbiile îşi întind pânzele. Famiile străvechi din Anglia îngenunchează şi îl întreabă pe Dumnezeu de ce îi ocroteşte pe Tudori. Regele Francisc se încruntă. Împăratul Carol îşi suge buza. Regele Henric dansează.

Conversaţia de la Elvetham, taifasul din zorii zilei: parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. Pare-se că îndoielile regelui în privinţa căsătoriei au dispărut.

Deşi, prin grădinile pustii din iarnă, el a fost văzut plimbându-se împreună cu Jane.

Familia se strânge în jurul ei; ei îl invită înăuntru.

— Ce-a zis, surioară? întreabă Edward Seymour. Povesteşte-mi tot, absolut tot ce-a zis.

Jane spune:

— M-a întrebat dacă vreau să-i fiu ibovnică de ispravă.

Schimbă între ei priviri. Există o diferenţă între ibovnică şi ibovnică de ispravă: oare Jane ştie asta? Prima înseamnă concubinaj. A doua ceva mai puţin clar: un schimb de daruri, adoraţie castă şi galeşă, curte îndelungată… deşi nu poate fi prea îndelungată, fireşte, căci atunci Anne ar naşte deja, iar Jane ar pierde ocazia. Femeile nu pot să prezică momentul când moştenitorul va vedea lumina zilei, iar el nu poate să afle nimic de la medicii lui Anne.

— Uite, Jane, îi spune Edward, nu-i momentul să fii sfioasă. Trebuie să ne dai mai multe detalii.

— M-a întrebat dacă aş putea să mă port frumos cu el.

— Când să te porţi frumos cu el?

— De pildă, dacă mi-ar scrie o poezie. În care îmi laudă frumuseţea. Aşa încât am spus că accept. Şi că i-aş mulţumi. N-aş râde nici măcar în sinea mea. Şi nici n-aş protesta, orice afirmaţii ar face el în versurile sale. Chiar dacă ar exagera. Pentru că în poezii de obicei se exagerează.

El, Cromwell, o felicită.

— Sunteţi acoperită pe toate părţile, domniţă Seymour. Aţi fi un avocat priceput.

— Adică dacă aş fi bărbat, nu? Se încruntă. Şi totuşi nu prea cred, domnule secretar principal. Seymourii nu au slujbe.

Edward Seymour zice:

— Ibovnică de ispravă. Îţi scrie poezii. Prea bine. Până aici totul e minunat. Dar, dacă încearcă să te atingă, tu trebuie să ţipi.

Jane spune:

— Şi dacă nu vine nimeni?

El pune o mână pe braţul lui Edward. Vrea să întrerupă scena care se derulează.

— Ascultă, Jane. Nu ţipa. Roagă-te. Roagă-te cu voce tare, vreau să spun. Ceva care să-l atingă pe rege în credinţa şi în onoarea lui.

— Înţeleg, zice Jane. Domnule secretar, aveţi cumva o carte de rugăciuni? Dar voi, fraţii mei? Nu contează. Mă duc după a mea. Sunt sigură că o să găsesc ceva potrivit acolo.

La începutul lui decembrie, el primeşte un mesaj de la medicii Caterinei că aceasta mănâncă mai cu poftă, deşi se roagă la fel de mult. Poate că moartea s-a mutat de la capul patului la picioarele lui. Durerile din ultima vreme s-au domolit, iar ea e lucidă; profită ca să-şi scrie testamentul. Îi lasă moştenire fiicei ei, Mary, un colier din aur, pe care l-a adus cu ea din Spania, şi blănurile sale. Cere să se ţină cinci sute de liturghii pentru sufletul ei şi să se facă un pelerinaj la Walsingham.

Detaliile testamentului ajung până în Whitehall.

— Blănurile astea, spune Henric, tu le-ai văzut, Cromwell? Sunt bune de ceva? Căci, dacă sunt, vreau să-mi fie trimise.

În leagăn, pe buştean.

Femeile din jurul lui Anne zic: n-ai zice că este *enceinte*[2]. În octombrie arăta binişor, dar acum pare că slăbeşte, nu se îngraşă. Jane Rochford îi spune:

2. Însărcinată, în limba franceză, în original.

— Ai zice că-i e ruşine de starea ei. Iar Maiestatea Sa nu e la fel de afectuos cu ea ca atunci când avea burta mare. Atunci nici nu mai ştia ce să facă pentru ea. Îi împlinea toate dorinţele şi o servea ca o slujnică. Odată am intrat şi am găsit-o cu picioarele la el în poală, iar el i le mângâia, ca un grăjdar care îngrijeşte o iapă cu copitele umflate.

— Nu ajută la nimic să mângâi o copită umflată, zice el, cu sinceritate. E nevoie s-o ciopleşti şi să-i pui o potcoavă specială.

Rochford se zgâieşte la el.

— Ai vorbit cu Jane Seymour?

— De ce?

— Nu-i important? spune ea.

I-a zărit chipul lui Anne, pe când regina îl urmărea cu privirea pe rege, văzându-l cum se uită la Jane. Te-ai fi aşteptat la o furie crâncenă şi la o manifestare a ei: broderii ciopârţite, sticlă spartă. Însă ea e cătrănită; îşi ţine mâneca împodobită cu giuvaeruri pe trup, unde creşte copilul.

— Nu trebuie să fiu tulburată, zice ea. I-ar putea face rău prinţului.

Îşi trage poalele rochiei când Jane trece pe lângă ea. Se chirceşte, cu umerii ei înguşti zgribuliţi; pare la fel de înfrigurată ca un orfan lăsat în pragul uşii.

În leagăn, pe buştean.

Zvonul care se răspândeşte prin ţară este că secretarul principal s-a întors cu o femeie din călătoria lui recentă în Bedfordshire şi a adus-o în casa lui din Stepney sau la Austin Friars ori la reşedinţa regelui, în Hackney, pe care el o aranjează cu generozitate pentru ea. Ea este hangiţă, iar soţul ei a fost arestat şi dus în temniţă, pentru o faptă rea inventată de Thomas Cromwell. Bietul soţ înşelat va fi acuzat şi va atârna în ştreang la următoarea execuţie publică; deşi, conform altor zvonuri, el deja a fost găsit mort în temniţă, bătut, otrăvit şi cu bergata tăiată.

III
Îngeri

Stepney şi Greenwich,
Crăciun 1535-Anul Nou 1536

Dimineaţa de Crăciun: el năvăleşte înăuntru, căutând-o cu lumânarea. O imensă broască râioasă îi blochează drumul.

— Tu eşti, Matthew?

Din gura amfibiului, un chicotit de copil.

— Simon. Crăciun fericit, domnule. Ce mai faceţi?

— Sunt terminat. Le-ai trimis banii mamei şi tatălui tău?

Copiii care cântă se duc acasă pe timpul verii. De Crăciun sunt ocupaţi, cântă.

— Vă duceţi la rege, domnule? orăcăie Simon. Pun rămăşag că spectacolele de la curte nu sunt la fel de bune ca ale noastre. Noi jucăm Robin Hood şi apare şi regele Arthur în ea. Eu am rolul de broască râioasă a lui Merlin. Stăpânul Richard Cromwell îl joacă pe papă şi are un castron pentru cerşit. Ţipă „Pojarsimus, sumpsimus, hocus pocus“. Îi dăm pietre de pomană. El ne ameninţă cu iadul.

El bate uşurel în pielea plină de bube a lui Simon. Broasca râioasă se dă la o parte din drumul lui, tropăind greoi.

De când s-a întors din Kimbolton, Londra îl apasă: toamna târzie, cu serile ei melancolice şi veştede, cu întunericul ei prematur. Aranjamentele greoaie şi solemne de la curte l-au împresurat, l-au ţinut captiv la birou, în zilele prelungite de lumina lumânărilor până în noapte; uneori i-ar da o răscumpărare regelui doar pentru a vedea soarele. Cumpără pământ în părţile mai roditoare ale Angliei, dar n-are nici un chef să le viziteze; aşa încât aceste ferme, aceste conace străvechi, împrejmuite de grădini mărginite de ziduri, aceste ape cu micile lor chei, aceste iazuri cu peştii lor poleiţi care se ridică spre cârlige; aceste podgorii, grădini cu flori, chioşcuri cu verdeaţă şi poteci n-au nici o semnificaţie pentru el, rămân doar o structură pe hârtie, mai multe cifre pe o pagină de catastif; fără pajişti pe care pasc oile, fără lunci unde iarba le ajunge vitelor până la genunchi, fără dumbrave, fără crânguri unde tremură o căprioară albă, cu copita şovăielnică; ci moşii, arende şi alodii pe pergamente, mărginite de clauze din cerneală, nu de tufişuri străvechi şi nici de pietre de hotar. Hectarele lui sunt hectare închipuite, surse de venit, surse de neplăcere târziu în noapte, când se trezeşte, iar mintea le explorează geografia: în nopţile acestea fără somn, înainte de răsăritul îngheţat sau posomorât, el nu se gândeşte la libertatea pe care i-o dau proprietăţile, ci la intruziunea brutală a celorlalţi, la servituţi şi drept de trecere, la garduri şi la punctele de observare, care le permit lor să-i încalce teritoriile şi să-i tulbure viitorul tihnit. Dumnezeu ştie, el nu-i un băiat de la ţară: deşi unde a copilărit el, pe străzile de lângă docuri, Putney Heath îi sufla în ceafă, un loc de care să scapi. Acolo şi-a petrecut zilele lungi, alergând cu cei de-o seamă cu el, băieţi la fel de necioplţi: toţi fugind de taţii lor, de curelele şi de pumnii acestora şi de educaţia cu care erau ameninţaţi dacă se opreau preţ de o clipă din fugă. Dar Londra l-a tras în pântecul ei urban; mult înainte de a naviga

pe Tamisa în barca secretarului principal, el îi cunoştea curenţii şi mareea, şi ştia cât ar fi putut să câştige, lejer, la târgurile luntraşilor, descărcând marfă din bărci şi cărând cu roaba lădiţele până în vârful dealului, la casele frumoase care mărgineau Strandul, casele lorzilor şi episcopilor: casele bărbaţilor cu care acum vorbeşte în fiecare zi în consiliu.

Iarna, curtea regală se târâie de colo-colo, pe traiectoria ei uzuală: Greenwich şi Eltham, casele unde a copilărit Henric: Whitehall şi Hampton Court, care pe vremuri fuseseră proprietăţile cardinalului. În orice loc ar poposi curtenii, regele a căpătat obiceiul să cineze singur la el în cameră. Lângă apartamentele regelui, în camera paznicilor sau a străjerilor – în salonul situat lângă camerele regelui, oricare ar fi palatul unde ne aflăm – există o masă unde lordul şambelan, aflat în fruntea suitei personale a regelui, ţine întrunirile nobililor de la curte. Unchiul Norfolk stă la masă când se află la curte, tot aşa şi Charles Brandon, ducele de Suffolk şi tatăl reginei, contele de Wiltshire. Mai există o masă, de rang oarecum mai mic, dar care se bucură de aceleaşi onoruri, pentru slujbaşi ca el şi pentru vechi prieteni de-ai regelui care se întâmplă să nu aibă rang nobiliar. Acolo sunt Nicholas Carew, administratorul grajdurilor; şi William Fitzwilliam, vistiernicul principal, care, fireşte, îl cunoaşte pe Henric încă din copilărie. William Paulet, controlor principal, şade în capul acestei mese; iar el este nedumerit, până când i se explică obiceiul lor de a-şi ridica pocalele (şi sprâncenele) şi de a ţine un toast în cinstea unei persoane care nu este prezentă. Însă Paulet îi explică, puţin cam stânjenit: „Bem în cinstea celui căruia i-am luat locul. Fostul controlor principal. Sir Henry Guildford, fie-i ţărâna uşoară. Sigur l-ai cunoscut, Cromwell“.

Într-adevăr: cine nu l-a cunoscut pe Guildford, acel diplomat cu experienţă, cel mai popular dintre curteni? Un bărbat de aceeaşi vârstă cu regele, el fusese mâna dreaptă a lui Henric înainte ca el să ajungă pe tron, el, un prinţ novice, bine-intenţionat şi optimist de nouăsprezece ani. Două suflete sclipitoare şi oneste, în căutare de glorie şi de distracţie, stăpânul şi sluga, îmbătrânind împreună. Ai fi pus rămăşag că Guildford ar supravieţui oricărui cutremur, dar n-a rezistat când a apărut Anne Boleyn. Alianţa lui era clară: o iubea pe regina Caterina şi a declarat acest lucru. (Iar dacă n-aş fi iubit-o, a zis el, atunci doar simţul datoriei şi conştiinţa mea creştină m-ar obliga să fiu de partea ei.) Regele s-a lipsit de lunga lui prietenie; dă-mi voie doar, l-a implorat el, să nu vorbesc despre asta, să nu-mi exprim dezacordul. Nu pomeni de Anne Boleyn. Aşa am putea rămâne prieteni.

Dar tăcerea n-a fost de ajuns pentru Anne. În ziua în care devin regină, i-a spus lui Guildford, tu o să-ţi pierzi slujba.

Doamnă, a zis sir Henry Guildford, în ziua în care Domnia Ta a devenit regină, eu am ieşit din slujbă.

Şi a procedat întocmai. Henric a zis: Haide, măi, omule! Nu lăsa o femeie să te sâcâie ca să renunţi la slujba ta! Sunt doar gelozia şi invidia unei femei, ignoră-le.

Dar mi-e teamă pentru viaţa mea, a spus Guildford. Pentru familia şi numele meu.

Nu mă părăsi, a zis regele.

Dă vina pe noua ta soţie, a zis Henry Guildford.

Aşa că a plecat de la curte. Şi s-a dus la proprietatea lui de la ţară.

— Şi a murit, a spus William Fitzwilliam, după câteva luni. Umblă vorba că a murit de inimă rea.

Un oftat face înconjorul mesei. Aşa păţesc bărbaţii – munca lor de-o viaţă se încheie, plictiseala rurală îi aşteaptă: o succesiune de zile, duminică după duminică, fără nici o consistenţă. Cum e acolo fără Henry? Fără zâmbetul lui fermecător? Ca o lună nesfârşită de noiembrie, o viaţă în întuneric.

— Prin urmare ne aducem aminte de el, zice sir Nicholas Carew. Vechiul nostru prieten. Şi ţinem un toast – pe Paulet nu-l deranjează – pentru bărbatul care ar fi fost controlor principal, dacă timpul nu şi-ar

fi ieşit din fire.

Sir Nicholas Carew are un stil sumbru când ţine un toast. Demnitatea nu-i permite să fie dezinvolt. El, Cromwell, şedea la masă deja de o săptămână, când, pentru prima oară, sir Nicholas a binevoit să-i arunce o privire glacială şi să împingă spre el berbecul. Dar relaţiile lor s-au destins de atunci încoace; în fond, cu el, Cromwell, este uşor să te înţelegi. Îşi dă seama că între aceşti bărbaţi există o camaraderie, ei care au pierdut când familia Boleyn s-a ridicat: o camaraderie sfidătoare, aşa cum există între sectanţii din Europa, care se aşteaptă mereu la sfârşitul lumii, dar care speră că, după ce pământul va fi înghiţit de flăcări, ei vor acapara toată gloria: niţeluş prăjiţi, crocanţi pe margini şi arşi pe alocuri, dar încă, slavă Domnului, vii pentru eternitate şi aşezaţi în dreapta Lui.

El îl cunoscuse personal pe Henry Guildford, după cum îi aminteşte Paulet. Cam cu cinci ani în urmă l-a invitat la un festin la castelul Leeds din Kent. Asta doar pentru că Guildford voia ceva, fireşte: o favoare de la stăpânul meu, cardinalul. Şi totuşi el a învăţat din conversaţia de la masă a lui Guildford, din felul în care le poruncea slujitorilor săi, din prudenţa şi replicile sale subtil spirituale. Mai târziu a învăţat din exemplul lui Guidford despre cum poate Anne Boleyn să distrugă o carieră; şi cât de departe erau de a o ierta comesenii lui. Oamenii aidoma lui Carew, el ştie, sunt înclinaţi să dea vina pe el, Cromwell, pentru puterea pe care a căpătat-o Anne; el a încurajat-o, a distrus vechiul mariaj şi l-a pus la cale pe cel nou. Nu se aşteaptă să fie îngăduitori cu el, să-l includă printre prietenii lor; nu vrea decât să nu-i scuipe în farfurie. Dar rigiditatea lui Carew se înmoaie puţin când el li se alătură în conversaţie; uneori administratorul grajdurilor regelui îşi răsuceşte spre el capul lui lung şi oarecum cabalin; uneori îi face alene cu ochiul, aidoma unui hăitaş, şi spune: „Ei bine, domnule secretar principal, ce mai faceţi azi?“

Iar, pe când el îşi caută un răspuns pe care Nicholas să-l poată înţelege, William Fitzwilliam se uită în ochii lui şi rânjeşte.

În decembrie, pe biroul său are loc o alunecare de teren, o avalanşă de hârtii. Deseori îşi încheie ziua îndurerat şi refractar, căci îi trimite lui Henric mesaje urgente şi de o importanţă vitală, iar gentlemenii din suita personală iau hotărârea să le reţină până când Henric va fi mai binedispus, aşa le e mai uşor. În pofida veştilor bune de la regină, Henric este ursuz şi capricios. În orice moment el poate să ceară informaţii ciudate sau să pună întrebări care n-au răspuns. Care este preţul pieţii pentru lâna Berkshire? Ştii limba turcă? De ce nu? Cine ştie limba turcă? Cine a fost ctitorul mânăstirii din Hexham?

Şapte şilingi sacul şi încă mai urcă, Maiestate. Nu. Pentru că n-am fost niciodată pe acolo. O să găsesc pe cineva, dacă pot. Sf. Wilfred, sire. El îşi închide ochii.

— Cred că scoţienii au distrus-o şi apoi a fost construită din nou în vremea domniei primului Henric.

— De ce crede Luther, întreabă regele, că eu trebuie să respect regulile Bisericii lui? De ce să nu respecte el regulile Bisericii mele?

În jurul zilei Sf. Lucia, Anne îl cheamă la ea, obligându-l să amâne rezolvarea unor probleme ale Universităţii Cambridge. Dar lady Rochford este acolo pentru a-l pune la curent înainte de a ajunge la regină şi îi aşază o mână pe braţ.

— Arată îngrozitor. Nu se poate opri din smiorcăit. N-ai auzit? Căţelul ei a murit. N-am fost în stare să-i spunem. Am fost nevoite să-l rugăm pe rege.

Purkoy? Favoritul ei? Jane Rochford îl conduce înăuntru, iar el îi aruncă o privire lui Anne. Sărăcuţa de ea: ochii îi sunt aproape închişi de atâta plâns.

— Ştiai, murmură lady Rochford, că atunci când şi-a pierdut ultimul copil n-a vărsat nici o lacrimă?

Femeile stau în jurul reginei, dar se ţin la distanţă de Anne, de parcă ar avea ghimpi. Îşi aduce aminte ce i-a spus Gregory: Anne e doar piele şi os. N-ai cum s-o linişteşti; chiar şi dacă îi întinzi o mână, ei i s-ar părea o infatuare sau o ameninţare. Caterina are dreptate. O regină este singură când îşi pierde soţul, cățelul sau copilul.

Ea îşi răsuceşte capul spre el.

— Cremuel.

Le porunceşte femeilor să iasă din încăpere: un gest vehement, un copil care alungă ciorile. Alene, aidoma unor ciori temerare dintr-o nouă specie cu pene mătăsoase, doamnele îşi ridică trenele şi pleacă apatice; glasurile lor parcă ar răsuna din aer, zăbovesc în urma lor, aidoma unor trene: bârfele întrerupte, chicotele semnificative. Lady Rochford este ultima care pleacă, târându-şi după ea penele, nu vrea deloc să-şi cedeze locul.

Acum în cameră au rămas doar el, Anne şi pitica ei, care fredonează într-un colţ şi îşi agită degetele în faţa ei.

— Îmi pare atât de rău, zice el, cu privirea în pământ. Se abţine să spună: Ai putea să-ţi iei alt câine.

— L-au găsit… Anne îşi întinde o mână. Acolo, afară. În curte. O fereastră de deasupra era deschisă. Cu gâtul frânt. Nu spune că probabil căzuse. Căci evident nu crede asta. Îţi aminteşti de ziua când ai fost aici, atunci când vărul meu, Francis Bryan, mi l-a adus din Calais? Francis a intrat, iar eu i l-am smuls din braţe cât ai clipi. A fost o vietate care n-a făcut rău nimănui. Oare pe ce monstru l-ar lăsa inima să-l ia de jos şi să-l ucidă?

El vrea să-i aline durerea; ea pare atât de distrusă şi de rănită, de parcă cineva ar fi atacat-o chiar pe ea însăşi.

— Probabil că s-a suit pe pervaz şi i-au alunecat labele. Cățeluşii ăştia te aşteptă să cadă în picioare, ca o pisică, dar nu e aşa. Odată o cățea prepelicar a sărit din braţele fiului meu, căci văzuse un şoarece, şi şi-a rupt piciorul. Mereu o pățesc.

— Ce s-a întâmplat cu ea?

El a spus cu blândeţe în voce.

— N-am putut s-o vindecăm. Îşi ridică privirea spre bufon. Ea rânjeşte în colţ şi îşi smuceşte pumnii în lături, de parcă ar izbi ceva. Oare de ce o ţine Anne lângă ea? Ar trebui să fie trimisă la spital. Anne îşi freacă obrajii; i-au dispărut toate rafinatele maniere franţuzeşti şi îşi foloseşte încheieturile degetelor, ca o fetiţă.

— Ce veşti mai ai de la Kimbolton? Găseşte o batistă şi îşi suflă nasul. Umblă vorba că ar mai trăi şase luni Caterina.

El nu ştie ce să spună. Oare ea îşi doreşte ca el să trimită un om la Kimbolton ca s-o arunce pe Caterina dintr-un turn?

— Ambasadorul francez se plânge că a venit de două ori la tine acasă, iar tu nu l-ai primit.

— Am fost ocupat, ridică el din umeri.

— Cu ce?

— Jucam bile în grădină. Da, de două ori. Mă antrenez regulat pentru că, dacă pierd o partidă, sunt furios toată ziua şi plec în căutare de papişti ca să le trag şuturi.

Altădată Anne ar fi râs. Nu şi acum.

— Mie personal nu-mi place ambasadorul ăsta. Nu-mi arată respectul pe care mi l-a arătat împuternicitul dinaintea lui. Însă oricum trebuie să ai grijă cum te porţi cu el. Trebuie să-l tratezi cu cea mai mare deferenţă, căci doar Francisc îl opreşte pe papă să sară la gâtul nostru.

Farnese, ca un lup. Mârâie, iar din gură îi curg bale însângerate. Nu-i convins că se poate vorbi cu ea acum, când e în toane proaste, dar el o să se străduiască s-o facă.

— Nu din iubire pentru noi ne ajută Francisc.

— Ştiu că nu din iubire. Îşi cercetează batista udă pentru a găsi un colţ uscat. Oricum nu din iubire pentru mine. Nu sunt chiar atât de proastă.

— Doar pentru că nu vrea ca împăratul Carol să ne învingă şi să ajungă stăpânul lumii. Şi nu-i place nici bula de excomunicare. Nu i se pare drept ca episcopul din Roma sau alt preot să-l poată lipsi pe un rege de propria-i ţară. Dar mi-aş dori ca Franţa să-şi dea seama ce interese are. E păcat că nu există nici un om destoinic care să-l convingă că fapta lui Henric este benefică şi să procedeze aidoma suveranului nostru, adică să preia conducerea Bisericii din ţara lui.

— Dar nu există doi Cremuel. Izbuteşte să-i adreseze un zâmbet cam acru.

El aşteaptă. Oare ea ştie cum e privită acum în Franţa? Ei nu mai cred că ea îl poate influenţa pe Henric. Cred că forţele i s-au risipit. Şi, deşi întreaga Anglie a depus jurământ că-i va susţine copiii, nimeni din afara ţării nu crede că, dacă ea nu izbuteşte să-i dăruiască un fiu lui Henric, mica Elizabeth va ajunge regină. După cum i-a zis ambasadorul Franţei (ultima oară când l-a primit la el în casă): dacă e să aleagă între două femei, de ce n-ar prefera-o pe cea mai mare? Maria are sânge spaniol, dar cel puţin e de viţă regală. Iar ea măcar poate să meargă drept şi îşi controlează sfincterele.

Din colţul său, creatura, pitica, se târăşte pe fund până la Anne; îşi trage de fustă stăpâna.

— Pleacă, Mary, spune Anne. Râde de expresia lui. Nu ştiai că mi-am rebotezat bufonul? Fiica regelui e cam pitică, nu-i aşa? Chiar mai turtită decât maică-sa. Francezii ar fi uluiţi dacă ar vedea-o, dacă i-ar arunca o singură privire, toate intenţiile lor s-ar spulbera. Of, ştiu, Cremuel, ştiu ce încearcă ei să facă pe la spatele meu. Îl tot pun pe drumuri pe fratele meu ca să discute cu ei, dar nu vor de fapt nici o alianţă cu Elizabeth. Aha, îşi zice el în sinea lui, până la urmă a înţeles. Încearcă să pună la cale o uniune între moştenitorul tronului Franţei şi bastrada spaniolă. Mie-mi adresează doar zâmbete, însă mă sabotează pe la spate. Ştiai asta şi nu mi-ai zis.

— Doamnă, murmură el, am încercat.

— De parcă eu nici n-aş exista. De parcă fiica mea nu s-ar fi născut. De parcă încă ar fi regină Caterina. Vocea i se înăspreşte. N-o să rabd aşa ceva.

Şi ce-o să faci? În următoarea clipă ea îi spune.

— M-am gândit la o soluţie. În ce-o priveşte pe Mary. El aşteaptă. Poate c-o să-i fac o vizită, zice ea. Şi n-o să mă duc singură. Ci cu un tânăr gentleman seducător.

— Nu duci lipsă de aşa ceva.

— Şi de ce să nu te duci tu, Cremuel? Ai şi tu pe lângă tine nişte băieţi chipeşi. Ştiai că nenorocita n-a primit nici un compliment în viaţa ei?

— Cred că de la tatăl ei a primit.

— Când o fată are optsprezece ani, pentru ea nu mai contează tatăl ei. Tânjeşte să-i aibă pe alţii prin preajmă. Crede-mă, ştiu, pentru că şi eu am fost la fel de prostuţă. O fecioară de vârsta asta vrea să i se dedice poezii. Îşi doreşte pe cineva care să o privească şi să ofteze când ea intră în cameră. Recunoaşte că asta n-am încercat până acum. S-o măgulim, s-o seducem.

— Vreţi s-o compromit?

— Doar noi doi să născocim un plan. Fă-o chiar şi tu, nu-mi pasă, cineva mi-a spus că te place. Iar mie mi-ar plăcea să-l văd pe Cremuel cum se preface că e îndrăgostit.

— Doar un prost s-ar atinge de Mary. Cred că regele l-ar ucide.

— Eu nu sugerez s-o ducă în pat. Dumnezeu să mă binecuvânteze, n-aş obliga nici un prieten să facă asta. Nu-i nevoie decât să se facă de ocară în public, ca să-şi ruineze reputaţia.

— Nu, spune el.

— Ce?

— Nu ăsta e scopul meu şi nu aşa procedez.

Anne roşeşte. Furia îi pătează gâtul. Ar face orice, îşi zice el în sinea lui. Anne n-are nici o limită.

— O să-ţi pară rău, spune ea, pentru felul în care îmi vorbeşti. Crezi că eşti sus acum şi că nu mai ai nevoie de mine. Vocea îi tremură. Ştiu că discuţi cu cei din familia Seymour. Crezi că e secret, dar nimic nu rămâne secret pentru mine. Am fost uluită când am auzit, cum te văd şi cum mă vezi, n-am crezut că o să faci o alegere atât de proastă. Jane Seymour nu are decât fecioria ei şi la ce-i mai foloseşte în dimineaţa de după aceea? Înainte de asta e regina inimii lui, iar după aia e doar o altă târfă care nu-şi poate ţine fusta pe ea. Jane nici nu e arătoasă şi nici deşteaptă nu e. N-o să-l poată ţine pe Henric lângă ea nici o săptămână. O să fie expediată la Wolf Hall şi o s-o uite imediat.

— Poate, zice el. Sunt şanse ca ea să aibă dreptate; nu poate să nege asta. Doamnă, pe vremuri ne înţelegeam bine unul cu celălalt. Vă stătea în obicei să-mi ascultaţi sfatul. Daţi-mi voie să vă dau un sfat. Renunţaţi la planuri şi la intrigi. Uşuraţi-vă de povara lor. Ţineţi-vă deoparte până când se naşte copilul. Nu-i riscaţi viaţa şi sănătatea chinuindu-vă mintea. Chiar Măria Voastră a spus-o, vrajba şi discordia pot afecta un copil încă înainte de a vedea lumina zilei. Supuneţi-vă dorinţelor regelui. Iar în ce-o priveşte pe Jane, ea e palidă şi ştearsă, nu-i aşa? Prefăceţi-vă că n-o vedeţi. Întoarceţi-vă capul şi refuzaţi să priviţi la ce nu vă prieşte.

Ea se apleacă pe scaun, cu mâinile încleştate pe genunchi.

— Şi eu o să-ţi dau un sfat, Cremuel. Împacă-te cu mine înainte de a se naşte copilul. Chiar şi dacă e fată, o să mai fac altul. Henric n-o să mă părăsească niciodată. M-a aşteptat destul. Şi a meritat să mă aştepte. Iar, dacă o să-mi întoarcă spatele, o să întoarcă spatele şi măreţelor fapte săvârşite în regatul său de când sunt eu regină – mă refer la evanghelie. Henric n-o să mai recunoască niciodată Roma. N-o să mai îngenuncheze niciodată în faţa ei. De la încoronarea mea încoace Anglia s-a înnoit. Şi nu poate rezista fără mine.

Nu-i aşa, doamnă, îşi zice el în sinea lui. Dacă e nevoie, eu te pot scoate din istorie. Spune:

— Sper că n-am devenit duşmani. Eu vă dau un sfat părintesc, aşa, ca între prieteni. Ştiţi că sunt, sau mai bine zis am fost, tată de familie. Eu mereu mi-am sfătuit soţia să fie calmă când era în starea în care este Măria Voastră. Spuneţi-mi ce vă doriţi de la mine, iar eu o să mă supun. Îşi ridică ochii spre ea. Ochii îi scapără. Dar nu mă ameninţaţi, dragă doamnă. Mă face să mă simt prost.

Ea ripostează.

— Nu mă interesează cum te simţi tu. Trebuie să iei în considerare avantajele, domnule secretar principal. Cei care se ridică se pot şi prăbuşi.

El spune:

— Sunt întru totul de acord.

Se înclină şi pleacă. Îi e milă de ea; luptă cu arme de femeie, doar atât mai are. În anticamera de lângă salonul unde primeşte oaspeţi, lady Rochford este singură.

— Încă se mai smiorcăie? întreabă ea.

— Cred că şi-a mai revenit.

— S-a cam urâţit, nu credeţi? Oare astă-vară a stat prea mult la soare? I-au apărut riduri.

— Eu nu mă uit la ea, doamnă. Adică mă uit doar ca un suspus ce-i sunt.

— A, nu te uiți? E amuzată. Atunci îți spun eu. Își arată vârsta, ba chiar mai mult. Chipurile nu înșală. Păcatele noastre sunt întipărite pe ele.

— Isuse? Da' ce-am făcut?

Ea râde.

— Domnule secretar, exact asta ne-am dori cu toții să aflăm. Dar şi aşa, poate că nu tot timpul e adevărul. Mary Boleyn acolo, la țară, am auzit că înfloreşte ca în luna mai. Frumoasă şi rotofeie, umblă vorba. Cum e posibil? O mârțoagă ca Mary, care a trecut pe la atâția stăpâni, şi tot n-ai să găseşti nici un grăjdar care să n-o vrea pentru el. Dar, dacă le pui una lângă alta, Anne arată – cum se zice? Uzată.

Sporovăind, celelalte femei intră ca o turmă în încăpere.

— Ați lăsat-o singură? întreabă Mary Shelton, de parcă Anne n-ar trebui să stea singură. Își ridică poalele rochiei şi se năpusteşte în salonul de primire.

El îşi ia rămas-bun de la lady Rochford. Dar ceva i se agită printre picioare, stânjenindu-l. E pitica în patru labe. Mârâie din gâtlej şi se preface că-l muşcă. El se abține să nu-i tragă un şut.

Îşi continuă ziua. Se întreabă cum se poate ca lady Rochford să fie măritată cu un bărbat care o umileşte, preferând să stea cu târfele lui, fără a se osteni măcar să se ascundă? El nu are cum să răspundă la această întrebare, recunoaşte în sinea lui; n-are rost să fie ținta sentimentelor ei. El ştie că nu-i place ca ea să-i pună mâna pe braț. Suferința pare că se prelinge, se scurge din toți porii ei. Râde, dar ochii ei nu râd niciodată; sar de la o față la alta, observă totul.

În ziua când Purkoy a sosit la curte din Calais, el l-a tras de mânecă pe Francis Bryan: „De unde fac şi eu rost de unul?" Ah, pentru ibovnica ta, a vrut să ştie diavolul ăla chior, dornic de bârfe. Nu, spusese el zâmbind, pentru mine.

Peste puțin timp Calais-ul a intrat în frenezie. Scrisori zburau încoace şi-ncolo peste Canal. Secretarul principal îşi doreşte un cățeluş drăguț. Găseşte-i unul, găseşte-i unul repede, până când nu-şi arogă altcineva meritul. Lady Lisle, soția guvernatorului, s-a întrebat dacă oare n-ar trebui să-i trimită propriu-i câine. Din mai multe părți i-au fost trimişi vreo şase prepelicari. Toți erau bălțați şi radioşi, cu coada stufoasă şi picioruşe minuscule şi delicate. Nici unul dintre ei nu erau ca Purkoy, cu urechile ciulite, obiceiul lui de a întreba. *Pourquoi?*

Bună întrebare.

Postul Crăciunului: mai întâi postul, apoi ospățul. În cămară, stafide, migdale, nucşoară, cuişoare, lemn dulce, smochine şi ghimbir. Împuterniciții regelui Angliei sunt în Germania, la discuții cu Liga din Schmalkald, confederația regilor protestanți. Împăratul este la Napoli. Barbarossa este la Constantinopol. Servitorul Anthony este în salonul uriaş din Stepney, cocoțat pe o scară şi purtând o robă brodată cu lună şi stele.

— E în regulă, Tom? zbiară el.

Steaua de Crăciun se leagănă deasupra capului său. El, Cromwell se uită la marginile poleite cu argint: ascuțite ca o lamă.

Servitorul Anthony a venit în casa lui doar cu o lună în urmă, dar e greu să ți-l imaginezi cerşetor la poartă. Când s-a întors călare de la Caterina, lângă Austin Friars se strânsese obişnuita gloată de londonezi. Poate că în restul țării nu ştii cine e, dar aici toată lumea îl ştie. Vin să se holbeze la servitorii lui, la caii şi la harnaşamentul lor, la culorile de pe blazonul lui; dar astăzi el merge călare alături de un grup de străjeri obscuri, mai mulți bărbați obosiți despre care nu se ştie de unde au venit.

— Unde ați fost, lord Cromwell? răcnește un om: de parcă el le-ar datora vreo explicație londonezilor.

Uneori se închipuie, în sinea lui, îmbrăcat în vechituri șterpelite, un soldat dintr-o armată care s-a destrămat: un băiat hămesit, un necunoscut care cască gura la propria-i poartă.

Sunt pe punctul să intre în curte, când el spune, stați; un chip palid își face apariția lângă el; un bărbat scund se strecurase prin mulțime și îi ajunge până la șa. Plânge și e atât de evident inofensiv, încât nimeni nici măcar nu-și ridică o mână pentru a-l alunga; doar el, Cromwell, simte cum i se zbârlește părul de pe ceafă: așa ești prins, când atenția ți-e acaparată de un incident dramatic planificat, pe când ucigașul vine pe la spatele tău cu cuțitul. Dar soldații formează un zid în spatele lui, iar nenorocitul ăsta gârbovit tremură atât de tare, încât, dacă ar avea un cuțit în mână, și-ar jupui propriii genunchi. Se apleacă spre el.

— Te știu de undeva? Te-am mai văzut pe aici.

Lacrimi se preling pe fața bărbatului. Nu are nici un dinte în gură, din câte se poate vedea, iar acest lucru ar necăji pe oricine.

— Dumnezeu să vă binecuvânteze, stăpâne. Să vă iubească și să vă sporească averea.

— Ah, dar asta și face. A obosit să le spună oamenilor că nu este stăpânul lor.

— Primiți-mă, îl imploră cerșetorul. Sunt în zdrențe, după cum puteți vedea. O să dorm cu câinii dacă vreți.

— Câinilor s-ar putea să nu le placă.

Unul dintre însoțitorii lui se apropie de bărbat.

— Să-l alung cu biciul, domnule?

Auzindu-i spusele, bărbatul scoate un țipăt sfâșietor.

— Of, taci, zice el, de parcă s-ar adresa unui copil. Văicărelile i se întețesc, iar el împroașcă cu lacrimi, de parcă ar avea o pompă îndărătul nasului. Poate că a plâns până când i-au căzut toți dinții? Oare ar fi posibil?

— N-am stăpân, bocește biata făptură. Scumpul meu stăpân a fost ucis într-o explozie.

— Dumnezeu să ne ierte, ce fel de explozie? A devenit atent, oare lumea irosește așa praful de pușcă? Am avea nevoie de el dacă vine împăratul.

Bărbatul se leagănă, cu brațele împreunate peste piept; pare că i s-au înmuiat genunchii. El, Cromwell, se apleacă și-l apucă de vesta lăbărțată; nu vrea ca omul să se rostogolească pe jos și să-i sperie caii.

— Ridică-te. Spune-mi cum te cheamă.

Un suspin înăbușit.

— Anthony.

— Ce mai știi să faci în afară de a plânge?

— Dacă vreți, am fost apreciat înainte… vai!

Iarăși se prăbușește, complet distrus și legănându-se.

— Înainte de explozie, spune el, răbdător. Deci cu ce te ocupai? Stropeai grădina? Curățai latrinele?

— Vai, vai, se văicărește bărbatul. Nimic din toate astea. Ceva mai puțin folositor. Pieptul îi tresaltă. Domnule, am fost bufon.

Cromwell dă drumul vestei, se holbează la el și se pune pe râs. Un chicotit neîncrezător se înalță dinspre mulțime. Însoțitorii săi se apleacă în șa, râzând.

Bărbatul scund pare că ricoșează din mâna lui. Își recapătă echilibrul și își ridică privirea spre el. Obrajii îi sunt destul de uscați, iar un zâmbet hâtru i-a înlocuit ridurile disperării.

— Deci, zice el, pot să intru?

Acum, când, în preajma Crăciunului, Anthony îi ţine pe cei din casă cu gurile căscate povestind ororile prin care au trecut cunoscuţii săi, când ziua naşterii Domnului este pe aproape: atacurile hangiilor, grajduri în flăcări, animalele din gospodărie împrăştiate pe dealuri. Imită voci diferite de bărbaţi şi femei, poate să joace rolul de câini obraznici, care vorbesc cu stăpânii lor şi îl poate maimuţări pe ambasadorul Chapuys sau pe oricine îţi doreşti.

— Mă imiţi şi pe mine? întreabă el.

— Nu-mi daţi ocazia, spune Anthony. Un om îşi poate dori un stăpân care îşi rulează cuvintele în gură sau se cruceşte tot timpul şi ţipă Isuse, Maria, ori rânjeşte, se încruntă sau pe cineva cu spasme. Dar Domnia Ta nu fredonează, nu-şi târăşte picioarele şi nici nu-şi învârteşte degetele mari de la mână.

— Tatăl meu era iute la mânie. De mic copil am învăţat să stau liniştit. Dacă dădea cu ochii de mine, mă şi lovea.

— Iar în ce priveşte ce-i înăuntru, Anthony se uită în ochii lui şi se bate uşurel pe frunte, în ce priveşte ce-i înăuntru, cine ştie? La fel de bine aş putea imita un oblon. Chiar şi o scândură e mai expresivă. Un butoi.

— Îţi dau o recomandare bună dacă vrei alt stăpân.

— O să reuşesc eu până la urmă. Când o să învăţ să imit un stâlp de poartă. Un bolovan. O statuie. Există statui care-şi mişcă ochii. În nordul ţării.

— Am câteva în temniţă. Sub pază.

— Îmi daţi cheia? Vreau să văd dacă încă îşi mai mişcă ochii, în întuneric, fără paznici.

— Eşti papist, Anthony?

— Poate. Îmi plac miracolele. Pe vremuri am fost pelerin. Dar pumnul lui Cromwell e mai aproape decât mâna Domnului.

În ajunul Crăciunului, Anthony cântă *Să petrecem cu oamenii buni*, imitându-l pe rege şi având o cratiţă în chip de coroană. Se măreşte sub ochii tăi, iar membrele lui slăbănoage se întremează. Regele are o voce idioată, prea stridentă pentru un bărbat atât de voinic. Acesta este un lucru pe care noi ne prefacem că nu-l remarcăm. Dar acum el râde de Anthony, acoperindu-şi gura cu mâna. Oare când l-o fi văzut Anthony pe rege? Pare că-i cunoaşte toate gesturile. Nu m-ar mira, îşi zice el în sinea lui, dacă Anthony s-ar fi fâţâit pe la curte ani de zile, fiind plătit zilnic, fără ca nimeni să-l întrebe ce face pe acolo sau cum a ajuns pe lista de plăţi. Dacă poate să imite un rege, atunci poate să imite cu mai multă uşurinţă un om ocupat şi destoinic, care are mereu întâlniri şi multe de făcut.

Iată că vine şi ziua de Crăciun. Clopotele bubuie în biserica lui Dunstan. Fulgii de nea lucesc în suflarea vântului. Prepelicarii poartă panglici. Jupânul Wriothesley soseşte primul; pe vremea când era la Cambridge, era un actor nemaipomenit, iar în ultimii ani s-a ocupat de piesele de teatru din reşedinţa lor.

— Dă-mi un rol mic, îl implorase el. Aş putea să fiu un copac. Atunci n-ar fi nevoie să învăţ nimic. Copacii au replici improvizate.

— În India, zice Gregory, copacii pot să-şi schimbe locul. Se ridică cu rădăcini cu tot, iar dacă bate vântul, se mută într-un loc mai adăpostit.

— Cine ţi-a zis asta?

— Teamă mi-e că eu i-am spus, zice Spune-Mi-Risley. Dar a fost atât de încântat când a auzit, încât sunt sigur că nu i-a făcut rău.

Soţia frumuşică a lui Wriothesley este îmbrăcată în fecioara Marion, cu părul despletit ajungându-i până la talie. Wriothesley zâmbeşte tâmp, în fusta lui, de care se ţine fiica sa, care abia învaţă să meargă.

— Am venit îmbrăcat în fecioară, zice el. În ziua de azi sunt atât de rare, încât trimit inorogii în căutarea lor.

— Du-te şi schimbă-te, spune el. Nu-mi place. Îi ridică voalul jupânului Wriothesley. Nu convingi pe nimeni cu barba aia.

Spune-Mi face o plecăciune.

— Dar trebuie să mă deghizez în ceva, domnule.

— Ne-a mai rămas un costum de vierme, zice Anthony. Sau ai putea fi un trandafir uriaş vărgat.

— Sf. Uncumber a fost fecioară şi şi-a lăsat barbă, intervine Gregory. Avea nevoie de barbă ca să-şi alunge pretendenţii şi ca să-şi apere virtutea. Femeile se roagă la ea dacă vor să se descotorosească de soţii lor.

Spune-Mi se duce să se schimbe. Vierme sau floare?

— Aţi putea să fiţi viermele din boboc, îi sugerează Anthony.

Rafe şi nepotul lui, Richard, au intrat şi ei în casă; îi vede că se uită unul la altul. El o ia în braţe pe fiica lui Wriothesley, întreabă de frăţiorul ei încă în scutece şi îi admiră boneta.

— Domniţă, am uitat cum vă cheamă.

— Mă numesc Elizabeth, spune copila.

Richard Cromwell spune:

— Nu vă cheamă pe toate aşa în ziua de azi?

O să-l aduc de partea mea pe Spune-Mi, îşi zice el în sinea lui. O să-l fur de la Stephen Gardiner, iar el o să-şi dea seama care îi sunt adevăratele interese şi îmi va fi loial doar mie şi regelui.

Când Richard Riche soseşte împreună cu soţia lui, el îi admiră noile mâneci din satin roşu-cafeniu.

— Robert Packington mi-a cerut şase şilingi pe ele, spune ea, pe o voce plină de indignare. Şi încă patru penny ca să mi le căptuşească.

— Iar Riche i-a plătit? El râde. Nu-i bine să-l plăteşti pe Packington. Asta nu face decât să-i dea apă la moară.

Când soseşte Packington, chipul său este sumbru; e limpede că are ceva de spus, nu doar „Ce mai faci?“. Lângă el e amicul său, Humphrey Monmouth, un partizan ferm al Ghildei Postăvarilor.

— William Tyndale încă e în temniţă şi probabil va fi ucis, din câte am auzit. Packington ezită, dar e limpede că simte nevoia să spună ceva. Mă gândesc cum stă de atâta vreme în temniţă, în timp ce ne ghiftuim la ospăţul nostru. Ce poţi să faci pentru el, Thomas Cromwell?

Packington este credincios, reformat, unul dintre cei mai vechi prieteni ai lui. Fiindu-i amic, el îi dezvăluie necazurile, căci nu poate să negocieze personal cu autorităţile din Ţările de Jos, are nevoie de permisiunea lui Henric. Iar Henric nu i-o dă, pentru că Tyndale nu va fi niciodată de acord cu divorţul lui. Asemenea lui Martin Luther, Tyndale crede că uniunea dintre Henric şi Caterina este validă şi nici un fel de argument politic nu-l convinge să se răzgândească. Ai zice că o să-şi schimbe părerea, pentru a-i face pe plac regelui Angliei, ca să şi-l facă aliat; dar Tyndale este un om simplu, încăpăţânat şi îndărătnic ca o stâncă.

— Deci fratele nostru o să fie ars pe rug? Asta îmi spui tu? Crăciun fericit, domnule secretar principal. Se răsuceşte. Umblă vorba că acum banii se ţin după tine ca un prepelicar după stăpânul lui.

El îi pune o mână pe braţ:

— Rob… apoi îşi retrage mâna şi rosteşte cu patimă: Au dreptate.

El ştie ce crede amicul său. Secretarul principal are atât de multă putere, încât îl poate influenţa pe rege; iar dacă e în stare să facă asta, atunci de ce n-o face? Poate pentru că e prea ocupat să-şi

burduşească buzunarele. El vrea să-l roage: Dă-mi şi tu o zi liberă, pentru numele lui Dumnezeu.

Monmouth zice:

— Sper că nu i-ai uitat pe fraţii noştri arşi pe rug de Thomas More? Şi pe cei persecutaţi până la moarte? Pe cei distruşi de lunile petrecute în teminţă?

— Pe tine nu te-au distrus. Ai supravieţuit şi ai văzut cum More a căzut în dizgraţie.

— Dar îşi întinde spre noi o mână din mormânt, zice Packington. More avea oameni peste tot, peste tot în Tyndale. Agenţii lui More au fost cei care l-au trădat. Dacă tu nu-l poţi convinge pe rege, poate că regina e în stare s-o facă.

— Regina are nevoie de ajutor. Iar dacă vreţi s-o ajutaţi, atunci spuneţi-le soţiilor voastre să-şi domolească limbile otrăvite.

El pleacă de acolo. Copiii lui Rafe – mai bine zis nepoţii lui vitregi – îl strigă să vină şi să le vadă costumele. Dar conversaţia întreruptă îi lasă un gust amar, care persistă pe parcursul festivităţilor. Anthony îl ţine numai în glume, dar el îşi îndreaptă privirea asupra copilului în costum de înger: este fiica vitregă a lui Rafe, fiica cea mare a soţiei lui, Helen. Poartă aripile din pene de păun pe care el le-a făcut mai demult pentru Grace.

Mai demult? N-au trecut nici măcar zece ani. Ochii din pene scapără; ziua e mohorâtă, dar o sumedenie de lumânări sclipesc pe firele aurite, pe stropii stacojii de boabe roşii lipite pe pereţi, pe vârfurile stelei din argint. În seara aceea, pe când fulgii de nea plutesc spre pământ, Gregory îl întreabă:

— Morţii unde trăiesc acum? Mai avem sau nu purgatoriu? Se spune că încă mai există, dar nu se ştie unde e. Se spune că nu facem bine dacă ne rugăm pentru sufletele îndurerate. Nu le putem scoate de acolo prin rugăciuni, aşa cum puteam odată.

Când i-a murit familia, el a făcut tot ce se obişnuia pe vremea aceea: pomeni, slujbe.

— Nu ştiu, zice el. Regele nu ne lasă să ţinem predici despre purgatoriu, i se pare discutabil. Poţi să vorbeşti cu arhiepiscopul Cranmer. Gura i se strâmbă. O să-ţi spună el care sunt noile doctrine.

— Mi s-ar părea îngrozitor să nu mă pot ruga pentru mama. Sau dacă mă lasă să mă rog, dar îmi spun că mă ostenesc de pomană, căci nimeni nu mă aude.

Închipuie-ţi acum tăcerea, în acel loc care de fapt nu-i un loc, acea anticameră a Domnului, unde fiecare oră durează zece mii de ani. Dacă îţi poţi imagina sufletele ţinute într-o plasă uriaşă, o plasă ţesută de Dumnezeu, pe care o ţine la adăpost până când îi dă drumul în lumina Lui. Dar dacă plasa este spintecată şi se rupe, oare ei se varsă în spaţiul îngheţat, iar an de an se afundă şi mai adânc în tăcere, până când nu mai rămâne nici o urmă din ei?

O duce pe copilă în faţa unei oglinzi, pentru ca ea să-şi vadă aripile. Paşii ei sunt poticniţi, este fascinată de imaginea pe care o vede. În oglindă, ochii de păun îi vorbesc. Nu ne uita. Pe când anul se înnoieşte, noi suntem aici: o şoaptă, o atingere, o suflare gingaşă a ta.

Patru zile mai târziu, Eustache Chapuys, ambasadorul Spaniei şi al Sfântului Imperiu Roman, soseşte la Stepney. Este întâmpinat cu căldură de toţi cei din casă, care vin la el şi îi adresează urări de bine în latină şi franceză. Chapuys este savoiard, ştie puţină spaniolă, însă nu şi engleză, deşi începe să înţeleagă, dar nu să şi vorbească.

În oraş, reşedinţele lor s-au înfrăţit încă din acea seară furtunoasă de toamnă, când locuinţa ambasadorului a luat foc, iar slujitorii lui, mânjiţi cu cenuşă şi cărând tot ce putuseră lua din casă, au venit jelindu-se şi au bătut la poarta de la Austin Friars. Ambasadorul şi-a pierdut toată mobila şi veşmintele; nu puteai să nu râzi, văzându-l, înfăşurat într-o draperie arsă, doar cu o cămaşă pe dedesubt.

Însoțitorii lui şi-au petrecut noaptea pe paturi de paie întinse pe jos în salon, iar cumnatul său, John Williamson, şi-a cedat dormitorul demnitarului sosit pe neaşteptate. A doua zi, ambasadorul a fost nevoit să se ducă la întâlniri îmbrăcat penibil în haine împrumutate prea largi; fusese nevoit să aleagă între aceste veşminte şi livreaua lui Cromwell, care i-ar fi distrus iremediabil cariera. Imediat şi-a pus croitorii la muncă.

— Nu ştiu de unde putem lua mătasea aia roşie ca focul care vă place Domniei Voastre. Dar o să dau sfoară-n țară la Veneția.

A doua zi, el şi Chapuys, s-au dus împreună în casa care arsese, sub grinzile înnegrite. Ambasadorul a scos un suspin răguşit, pe când împungea cu un băț în mocirla neagră care fusese documentele lui oficiale.

— Credeți, zisese el, ridicându-şi privirea, că Boleynii au făcut asta?

Ambasadorul n-o recunoscuse drept regină pe Anne Boleyn şi nu-i fusese prezentat; această onoare se va amâna, hotărâse regele, până când el va fi pregătit să-i sărute mâna şi să accepte că e regină. Îi e loial celeilalte regine, celei surghiunite la Kimbolton; dar Henric spune: Cromwell, la un moment dat ar trebui să-l confruntăm pe Chapuys cu adevărul. Mi-ar plăcea să văd ce ar face, spune regele, dacă ar da nas în nas cu Anne şi n-ar mai putea s-o evite.

Astăzi ambasadorul poartă o pălărie uluitoare. Mai degrabă ar purta-o unul ca George Boleyn, nu un demnitar serios.

— Ce crezi, Cremuel? şi-o înclină el.

— Îți vine minunat. Trebuie să-mi cumpăr şi eu una.

— Dă-mi voie să v-o dau… Chapuys şi-o ia țanțoş de pe cap, iar pe urmă se răzgândeşte. Nu, ai capul prea mare. O să comand una special pentru tine. Îl ia de braț. *Mon cher*, cei din casa ta sunt o încântare, ca de obicei. Dar am putea să discutăm între patru ochi?

Într-o cameră separată, ambasadorul trece la atac.

— Umblă vorba că regele va porunci preoților să se însoare.

El e luat prin surprindere; dar nu vrea să-şi piardă buna dispoziție.

— Ar fi şi un lucru bun în asta, se evită ipocrizia. Dar pot să-ți spun răspicat că n-o să se întâmple aşa ceva. Regele nici nu vrea s-audă. Îl cercetează cu privirea pe Chapuys; oare a auzit că Cranmer, arhepiscopul de Canterbury, e căsătorit pe ascuns? Sigur n-are cum să ştie asta. Dacă ar fi aflat, ar dezvălui secretul şi l-ar distruge. Ei îl urăsc pe Thomas Cranmer, aşa-zişii catolici, aproape la fel de mult cât îl urăsc pe Thomas Cromwell. Ambasadorului îi arată cel mai bun scaun. N-ai vrea să iei loc şi să bei un pahar cu vin roşu?

Dar Chapuys nu vrea să renunțe la acest subiect.

— Umblă vorba că aveți de gând să-i lăsați pe drumuri pe călugări şi pe călugărițe.

— De unde ai auzit asta?

— Din gurile supuşilor regelui.

— Ascultă-mă, *monsieur*. De la împuterniciții mei care străbat țara nu prea aud decât despre petiții ale călugărilor că vor să fie eliberați. Şi ale călugărițelor, nu pot să mai îndure robia, vin plângând la oamenii mei şi îi roagă să le redea libertatea. Eu le pot da pensii călugărilor sau le pot găsi slujbe utile. Dacă sunt învățați, atunci pot primi stipendiu. Dacă sunt hirotonisiți preoți, atunci pot să predice în parohii. Şi mi-ar plăcea ca o parte din banii strânşi de călugări să ajungă la preoții din parohii. Nu ştiu cum e în țara voastră, dar venitul unui preot este uneori doar de cinci şilingi pe an. Oare cine să se încumete la misiunea de a vindeca suflete pentru o sumă care nu i-ar ajunge nici măcar pentru lemnele cu care să se încălzească iarna? Iar când o să le asigur preoților un venit din care să poată trăi, am intenția

de a pune fiecare preot să fie mentor pentru câte un elev sărac, să-l ajute să termine universitatea. Următoarea generaţie de preoţi va fi educată şi va instrui la rândul ei. Spune-i asta stăpânului tău. Spune-i că vreau ca noua religie să prospere, nu să se stingă.

Dar Chapuys se întoarce cu spatele la el. Se trage nervos de mânecă, iar cuvintele se poticnesc unele de altele.

— Eu nu-i spun minciuni stăpânului meu. Îi spun ce văd. Văd un popor frământat de griji, Cremuel, văd nemulţumire, văd mizerie; văd foamete până-n primăvară. Cumpăraţi porumb de la flamanzi. Mulţumeşte-i împăratului că le permite supuşilor săi să-i hrănească pe ai voştri. Ştii, negoţul poate fi oprit.

— Şi ce ar avea de câştigat dacă îmi înfometează compatrioţii?

— Ar câştiga, căci şi-ar da seama cât de prost sunt cârmuiţi şi cât de scandalos se poartă regele. Ce fac împuterniciţii voştri cu regii din Germania? Vorbe, vorbe, vorbe, lună de lună. Ştiu că speră să încheie o înţelegere cu luteranii şi să le importe aici rânduielile.

— Regele nu vrea să schimbe slujba. E foarte ferm în asta.

— Şi totuşi, Chapuys împunge aerul cu un deget, ereticul Melanchthon i-a dedicat o carte! N-ai cum să ascunzi o carte, nu-i aşa? Nu, poţi să negi cât vrei, Henric va sfârşi prin a aboli jumătate din tainele sfinte şi a se alia cu ereticii ăştia, pentru a-l supăra pe stăpânul meu, care le este împărat şi suveran. Henric a început prin a-şi râde de papă şi va sfârşi prin a-l îmbrăţişa pe diavol.

— Se pare că-l cunoşti mai bine decât mine. La Henric mă refer. Nu la diavol. Este uluit de ce întorsătură a luat conversaţia. Au trecut doar zece zile de când s-a simţit bine la o cină minunată cu ambasadorul, iar Chapuys l-a asigurat că împăratul nu se gândeşte decât la pacea din ţinut. Atunci nu s-a discutat despre nici o blocadă şi nici despre foametea din Anglia. Eustache, zice el, ce s-a întâmplat?

Chapuys se aşază brusc şi se apleacă, punându-şi coatele pe genunchi. Pălăria i se înclină şi mai mult pe cap, iar el o ia şi o pune pe masă; cu părere de rău.

— Thomas, am aflat despre Kimbolton. Umblă vorba că regina nu mai poate să mănânce nimic, nici măcar nu mai poate să bea apă. În şase nopţi n-a dormit nici măcar două ore legate. Chapuys se freacă cu pumnii la ochi. Teamă mi-e că n-o să mai trăiască decât o zi sau două. Nu vreau să moară singură, fără să aibă în preajmă nici o persoană iubită. Teamă mi-e că regele n-o să-mi permită să mă duc acolo. Tu mă laşi să mă duc?

Suferinţa bărbatului îl impresionează; vine din suflet, nu-i doar îndatorirea unui împuternicit.

— O să mergem împreună la Greenwich şi o să-l rugăm, spune el. Chiar astăzi. Mergem acum. Pune-ţi pălăria pe cap.

În barcă, el spune:

— Ăsta e un vânt cald.

Chapuys nu pare să aprecieze asta. Se chirceşte, înfofolit în mai multe straturi de blană de miel.

— Regele voia ca astăzi să participe la turnir, zice el.

Chapuys fornăie.

— În zăpadă?

— Îşi poate pune oamenii să cureţe zăpada din arenă.

— Fără doar şi poate pe călugării salahori.

El e nevoit să râdă de tenacitatea ambasadorului.

— Mai bine să sperăm că turnirul o să aibă loc, căci atunci Henric ar fi în toane bune. Tocmai s-a întors de la mica prinţesă din Eltham. Trebuie să-l întrebi ce mai face. Şi trebuie să-i faci prinţesei un dar

de Anul Nou, te-ai gândit la asta?

Ambasadorul îi aruncă o privire fioroasă. Nu i-ar da lui Elizabeth decât un pumn în cap.

— Mă bucur că nu e îngheţ. Uneori râul nu poate fi trecut săptămâni întregi. L-ai văzut vreodată înghețat? Nici un răspuns. Ştii, Caterina e puternică. Dacă nu mai ninge şi dacă regele îți dă voie, poți să pleci mâine călare. A mai fost bolnavă şi altă dată şi şi-a revenit. O s-o găseşti stând în capul oaselor în pat şi o să te întrebe de ce ai venit.

— De ce tot trăncăneşti? face Chapuys pe un ton sumbru. Nu-ţi stă în fire.

Într-adevăr, de ce oare? Moartea Caterinei ar fi un lucru bun pentru Anglia. Chiar dacă Carol e nepotul ei loial, n-ar prelungi cearta cu Anglia de dragul unei femei moarte. Amenințarea cu războiul va înceta. Va fi o nouă eră. Însă el speră ca ea să nu sufere. N-ar avea nici un rost.

Leagă parâma de pontonul regelui. Chapuys spune:

— Iernile voastre sunt atât de lungi. Mi-aş dori să fiu iarăşi tânăr în Italia.

Pe docuri sunt troiene de zăpadă, iar câmpiile încă sunt şi ele acoperite de nea. Ambasadorul a mers la şcoală în Turin. Acolo nu bate niciodată un asemenea vânt, care şuieră printre turnuri aidoma unui suflet chinuit.

— Ai uitat mlaştinile şi duhoarea, nu-i aşa? întreabă el. Şi eu sunt ca tine, îmi aduc aminte doar de razele soarelui. El îşi pune palma sub cotul ambasadorului pentru a-l ajuta să păşească pe pământ. Chapuys îşi ține pălăria cu o mână. Ciucurii ei sunt jilavi şi fleşcăiți, iar ambasadorul pare pe punctul de a izbucni în plâns.

Harry Norris este gentlemanul care îi întâmpină.

— Ah, „Norris cel Blând“, şopteşte Chapuys. Nu-i atât de rău.

Norris este, ca de obicei, un model de politețe.

— Deja a fost o parte din spectacol, spune el, răspunzând întrebării lor. Maiestatea Sa s-a distrat de minune. Este foarte vesel, o să vedeți. Acum ne îmbrăcăm pentru balul mascat.

El nu l-a văzut pe Norris, dar îşi aminteşte cum Wolsey s-a împleticit ieşind din propriu-i cămin, în fața oamenilor regelui, şi s-a refugiat într-o casă pustie şi friguroasă din Esher: cardinalul îngenunchează în noroi şi mulțumeşte bolborosind, căci regele îi trimisese prin intermediul lui Norris un semn de apreciere. Wolsey îngenunchease să-i mulțumească lui Dumnezeu, dar păruse că îngenunchează în fața lui Norris. Acum nu mai contează cum se gudură Norris în jurul lui, căci el nu-şi poate şterge imaginea din minte.

În palat, căldură teribilă, picioare tropăind; muzicanții acordându-şi instrumentele, servitorii de rang înalt zbierând porunci sălbatice la cei de rang inferior. Când regele iese să-i întâmpine, lângă el se află ambasadorul Franței. Chapuys este uluit. Un salut călduros este *de rigueur*; pupături. Cu cât de multă uşurință şi dezinvoltură şi-a intrat Chapuys în rol; cu câtă afectare elegantă face o plecăciune în fața Maiestății Sale. Un diplomat atât de destoinic îşi poate linguşi chiar şi propriii genunchi țepeni; nu-i prima oară când, privindu-l, Cromwell îl aseamănă cu un profesor de dans. Îşi ține pălăria spectaculoasă lipită într-o parte de corp.

— Crăciun fericit, domnule ambasador, spune regele. Adaugă cu optimism: Francezii deja mi-au trimis daruri minunate.

— Iar cadourile împăratului vor ajunge la Măria Ta de Anul Nou, se umflă în pene Chapuys. Vi se vor părea şi mai minunate.

Ambasadorul Franței îi aruncă o privire.

— Crăciun fericit, Cremuel. Astăzi nu mai jucaţi bile?

— Astăzi sunt la dispoziţia Domniei Voastre, Monsieur.

— Trebuie să plec, zice francezul. Pare sarcastic; regele deja l-a luat de braţ pe Chapuys. Maiestate, aş putea să vă conving, înainte de plecare, că stăpânul meu, regele François, s-a înfrăţit cu Măria Ta? Privirea lui îl ocoleşte pe Chapuys. Cu Franţa ca aliată, puteţi să fiţi sigur că veţi cârmui ferit de orice primejdie şi că nu mai aveţi de ce să vă temeţi de Roma.

— Ferit de orice primejdie? întreabă el, Cromwell. Ei bine, domnule ambasador, foarte elegant din partea Domniei Voastre.

Francezul trece pe lângă el, cu o scurtă înclinare a capului. Chapuys înţepeneşte pe când brocartul francez îl atinge uşor; îşi smulge pălăria, de parcă n-ar vrea să se molipsească de vreo boală.

— Să v-o ţin eu? îi şopteşte Norris.

Dar Chapuys şi-a îndreptat atenţia asupra regelui.

— Regina Caterina… începe el să spună.

— Prinţesa văduvă a Ţării Galilor, spune Henric pe o voce tăioasă. Da, am auzit că bătrâna iarăşi nu mai mănâncă nimic. Din cauza asta ai venit?

Harry Norris şopteşte:

— Trebuie să mă îmbrac în maur. Îmi permiteţi, domnule secretar?

— Cu cea mai mare plăcere, de data asta, zice el. Norris îşi ia tălpăşiţa. În următoarele zece minute el este nevoit să rămână acolo, în picioare, şi să-l audă pe rege cum minte întruna. Francezii, spune el, i-au făcut o mulţime de promisiuni minunate, pe care el le crede. Ducele de Milano a murit, iar Carol şi Francisc îşi revendică ducatul lui şi, dacă nu se pot înţelege, va fi război. Bineînţeles, el întotdeauna va fi aliatul împăratului, dar francezii i-au promis mai multe oraşe, i-au promis mai multe castele, chiar şi un port la mare, aşa încât, pentru binele obştesc, el este nevoit să se gândească serios la o alianţă formală. Însă ştie că împăratul are puterea de a-i face o ofertă cel puţin la fel de avantajoasă…

— N-o să prefac faţă de tine, îi spune Henric lui Chapuys. Sunt englez şi nu vorbesc pe ocolite. Un englez nu minte şi nu înşală niciodată, nici măcar pentru profitul lui personal.

— Mi se pare, replică Chapuys, că sunteţi întruchiparea bunătăţii. Dacă nu vă puteţi ocupa de interesele ţării Maiestăţii Voastre, atunci o să mă ocup eu. Indiferent ce ar spune, ei nu vă vor ceda nici un teritoriu. Să vă aduc aminte cât de urât s-au purtat prietenii francezi în ultimele luni, când n-aţi fost în stare să vă hrăniţi poporul? Dacă n-ar fi fost grânele din negoţul permis de stăpânul meu, supuşii Maiestăţii Tale ar fi acum un morman de cadavre, care s-ar întinde de aici până la graniţa cu Scoţia.

Asta e o exagerare. Noroc că Henric e în toane bune, pentru că e sărbătoare. Îi plac ospeţele, jocurile, o oră petrecută în arenă, după care urmează un bal mascat; şi mai mult îi place că fosta lui soţie zace în mlaştină, dându-şi ultima suflare.

— Haide, Chapuys, spune el. Să vorbim între patru ochi la mine în cameră.

Îl trage pe ambasador după el şi, întorcând capul, îi face cu ochiul.

Dar Chapuys încremeneşte. Regele este nevoit să se oprească şi el.

— Maiestate, putem să vorbim şi aici despre asta. Misiunea mea nu suportă amânare. Vă implor, permiteţi-mi să plec călare… unde e Caterina. Şi vă implor, daţi-i voie şi fiicei ei s-o vadă. Ar fi probabil pentru ultima oară.

— Ah, n-aş putea s-o trimit nicăieri pe lady Mary fără învoiala consiliului. Şi n-am nici o speranţă că i-aş putea convoca astăzi. Ştiţi, drumurile. Iar în ce vă priveşte, cum credeţi că veţi călători? Aveţi aripi cumva? Regele chicoteşte. Îl înşfacă iarăşi de braţ şi îl târăşte după el. O uşă se închide. El, Cromwell,

rămâne pe loc, holbându-se la uşă. Ce alte minciuni vor fi rostite îndărătul ei? Chapuys va fi nevoit să pună la bătaie şi osemintele mamei lui pentru a fi pe potriva măreţelor daruri pe care Henric pretinde că le-a primit de la francezi.

Îşi zice în sinea lui: Ce ar face cardinalul? Wolsey obişnuia să spună: „Să nu te aud niciodată că spui «Nu ştiu ce se petrece în spatele acestei uşi închise». Află".

Aşadar, trebuie să găsească un motiv ca să intre peste ei. Dar Norris îi blochează drumul. În costumul lui de maur, cu faţa înnegrită, e zglobiu, zâmbitor, şi totuşi vigilent. Cel mai amuzant joc de Crăciun: hai să-l aranjăm pe Cromwell. E pe punctul să-l răsucească pe Norris de umerii lui înfăşuraţi în mătase, când îşi face apariţia un mic dragon, bălăngănindu-şi coada.

— Cine e dragonul ăla? întreabă el.

Norris fornăie.

— Francis Weston. Îşi dă pe spate peruca din lână, dezvăluindu-şi fruntea nobilă. Mai sus-pomenitul dragon o să dea din coadă până în odăile reginei ca să cerşească dulciuri.

El rânjeşte.

— Ai un ton cam amar, Harry Norris.

Şi de ce să nu aibă? Şi el, la rândul lui, a fost nevoit să păzească uşa reginei. În prag, Norris spune:

— O să se joace cu el şi o să-l bată uşor pe pulpiţă. Îi plac mult căţeluşii.

— Ai aflat cine l-a ucis pe Purkoy?

— Nu mai vorbi aşa, îl roagă stăruitor maurul. A fost un accident.

William Brereton e lângă el şi îl face să se întoarcă.

— Unde e dragonul ăla de trei ori blestemat? întreabă el. Trebuie să mă ţin după el.

Brereton este costumat într-un vânător din vechime, care poartă pielea prăzii sale.

— E chiar piele de leopard, William? Unde l-ai prins? În Chester? O pipăie neîncrezător. Brereton pare gol pe dedesubt. Se cuvine una ca asta? întreabă el.

Brereton mârâie:

— E sezonul destrăbălării. Dacă ai fi obligat să fii un vânător de pe vremuri, ai purta o vestă?

— Nu cumva să-i arăţi reginei vreun *attributi* de-al tău.

Maurul chicoteşte.

— Nu i-ar arăta nimic din ce ea n-a mai văzut.

El ridică o sprânceană.

— Chiar aşa?

Norris roşeşte cu prea multă uşurinţă pentru un maur.

— Ştii la ce mă refer. Nu la William. La rege.

El ridică o mână.

— Te rog să nu uiţi că nu eu am adus în discuţie subiectul! Apropo, dragonul a luat-o în direcţia aia.

Îşi aduce aminte de anul trecut, când Brereton se plimba ţanţoş prin Whitehall, fluierând ca un grăjdar; s-a întrerupt ca să-i spună: „Am auzit că regele, când nu-i plac hârtiile pe care i le aduci, îţi trage una în scăfârlie".

O să-ţi tragă una, îşi zice el în sinea lui. Ceva din bărbatul ăsta îl face să se simtă iarăşi un băieţel, un mic zurbagiu bosumflat şi belicos, care se bate pe malul râului, la Putney. Mai auzise zvonul ăsta, născocit special pentru a-l înjosi. Cine îl cunoaşte pe Henric ştie că un asemenea lucru ar fi imposibil. El este cel mai distins gentleman din Europa, politeţea lui este perfectă. Dacă îşi doreşte să pocnească pe cineva, îi porunceşte unui supus de-al lui s-o facă; el nu şi-ar murdări propria mână. Este adevărat că

uneori nu e de acord cu el. Dar, dacă Henric l-ar atinge, ar pleca. În Europa există regi care şi l-ar dori lângă ei. Îi fac diferite propuneri; ar primi castele.

Acum îl urmăreşte cu privirea pe Brereton, pe când acesta se îndreaptă spre apartamentul reginei, cu arcul aruncat peste umărul său îmblănit. Se răsuceşte să vorbească cu Norris, dar vocea lui este înăbuşită de un zdrăngănit metalic, de parcă s-ar ciocni nişte soldaţi: strigăte precum „Faceţi loc stăpânului meu, duce de Suffolk“.

Partea de sus a trupului ducelui este încă în armură; poate că a fost afară, în curte, participând singur la turnir. Faţa lui lată este roşie, barba lui – pe an ce trece mai impozantă – se răsfiră peste armură. Maurul cel viteaz face un pas în faţă şi spune: „Maiestatea Sa este într-o discuţie cu…“, dar Brandon îl îmbrânceşte, dându-l deoparte, de parcă ar fi într-o cruciadă.

El, Cromwell, îl urmează pe duce. Dacă ar avea un năvod, l-ar azvârli peste el. Brandon bate o dată în uşa regelui cu pumnul, apoi o deschide brutal.

— Opriţi-vă din orice-aţi face, Maiestate. Pentru numele lui Dumnezeu, trebuie să auziţi ce vă spun. Aţi scăpat de băbuţă. E pe moarte. În curând veţi fi văduv. Pe urmă puteţi să vă descotorosiţi de cealaltă şi să vă căsătoriţi cu o franţuzoaică, zău aşa, să puneţi mâna pe Normandia ca dotă… Îl remarcă pe Chapuys. Ah, domnule ambasador… Ei bine, acum puteţi pleca. N-are rost să aşteptaţi resturi de la ospăţul nostru. Duceţi-vă acasă şi staţi la masa Domniei Voastre de Crăciun, nu sunteţi invitat aici.

Henric s-a albit la faţă.

— Gândeşte-te la ce spui. Se apropie de Brandon, de parcă ar vrea să-l pună la pământ; iar dacă ar avea o halebardă, probabil că ar şi face asta. Soţia mea are un copil în pântec. Sunt însurat legitim.

— Aha. Charles îşi dezumflă obrajii. Da, aşa s-ar zice. Dar am crezut că aţi spus…

El, Cromwell, se năpusteşte asupra ducelui. Pentru numele lui Dumnezeu, de unde i-o fi venit ideea asta? Să se însoare cu o franţuzoaică? Probabil că este planul regelui, căci Brandon n-are nici un plan. Se pare că Henric are două strategii de politică externă: una despre care el ştie, cealaltă despre care nu ştie. Îl înhaţă pe Brandon. Este cu un cap mai mic decât el. Nu crede că ar putea clinti o jumătate de tonă de cretin, cu armura încă pe el. Dar pare-se că poate, poate să-l ducă repede de acolo, de lângă ambasadorul care este uluit. Doar după ce i-a făcut vânt lui Brandon spre uşa camerei de primire, se opreşte şi întreabă:

— Suffolk, de unde ai auzit asta?

— Ah, noi, nobilii, ştim mai multe decât tine. Regele ne vorbeşte sincer despre intenţiile lui. Tu crezi că-i ştii toate secretele, dar te înşeli, Cromwell.

— Ai auzit ce a spus. Anne îi va naşte copilul. Eşti nebun dacă îţi imaginezi că o va alunga acum de lângă el.

— E nebun dacă-şi imaginează că-i al lui.

— Ce? face un salt în spate de lângă Brandon, de parcă platoşa lui ar fi incandescentă. Dacă ştii ceva despre onoarea reginei, ca supus al regelui, eşti obligat să vorbeşti.

Brandon îşi smulge braţul.

— Am mai vorbit eu şi uite unde am ajuns. I-am zis despre ea şi Wyatt, iar el m-a alungat de la curte şi m-a trimis iarăşi în estul ţării.

— Dacă-l bagi în asta pe Wyatt, eu o să te trimit în China.

Chipul ducelui este congenstionat de furie. Cum de s-a ajuns până aici? Doar cu câteva săptămâni în urmă Brandon îl rugase să fie naşul fiului pe care i-l născuse noua lui soţioară. Dar acum ducele mârâie:

— Întoarce-te la abacul tău, Cromwell. Tu te pricepi doar să aduci bani, dar nu te descurci când vine vorba de relațiile dintre țări, eşti un om de rând, fără rang, chiar şi regele spune asta, nu eşti vrednic să vorbeşti cu vreun rege.

Mâna lui Brandon este înfiptă în pieptul lui şi îl împinge: încă o dată, ducele vrea să ajungă la rege. Chapuys, țeapăn şi demn în suferința lui, este cel care liniştește puțin spiritele, punându-se între rege şi silueta agitată şi furibundă a ducelui.

— Trebuie să plec, Maiestate. Ca întotdeauna, sunteți nobil şi curtenitor. Dacă o să ajung la timp, aşa cum sper, stăpânul meu va fi mai liniştit să audă despre ultimele ore de viață ale mătuşii lui direct de la împuternicitul său.

— N-aş fi putut să vă refuz, zice Henric, acum trezit din beție. Să vă ajute Cel de Sus.

— O să plec călare în zori, îi spune Chapuys; ei merg repede, printre haiducii actori şi căluții de la căluşei, care îşi clatină capetele, pe lângă un triton şi bancul lui de peşti, ocolind un castel care huruie spre ei, scânduri din lemn pe roți unse cu ulei.

Afară, la docuri, Chapuys se răsuceşte spre el. În mintea lui, rotițele unse cu ulei probabil că se învârtesc; probabil că deja îşi codifică în misive tot ce a auzit despre femeia numită ibovnică. Pot pretinde că el nu a auzit; când Brandon zbiară, se prăbuşesc copacii în Germania. N-ar fi de mirare ca ambasadorul să cârâie victorios: nu la gândul unei alianțe prin căsătorie cu Franța, ci la gândul prăbuşirii reginei Anne.

Dar Chapuys are pe chip aceeaşi expresie: este foarte palid şi serios.

— Cremuel, spune el, am auzit afirmațiile ducelui. Despre tine. Despre poziția ta. Îşi drege glasul. Dacă te ajută cu ceva, şi eu am origini modeste. Deşi poate nu chiar atât de modeste…

Cunoaşte istoria lui Chapuys. Rudele lui sunt mici avocați, de două generații departe de câmp.

— De asemenea, dacă te ajută cu ceva, eu cred că tu te descurci de minune. Te-aş susține în orice adunare din lumea asta. Eşti un om învățat şi meşter la vorbă. Dacă aş avea nevoie de un avocat care să-mi salveze viața, ție ți-aş cere să mă reprezinți.

— Mă uimeşti, Eustache.

— Du-te înapoi la Henric. Convinge-l că e nevoie ca prințesa să-şi vadă mama. O femeie pe moarte, ce intrigi l-ar mai putea afecta, ce interese… Un bocet furios şi lipsit de lacrimi iese din gâtlejul bietului om. Peste o clipă îşi revine în fire. Îşi dă jos pălăria, se zgâieşte la ea, de parcă nu şi-ar aminti de unde o are. Nu cred că ar trebui să port pălăria asta, spune el. E mai degrabă o pălărie pentru Crăciun, nu crezi? Şi totuşi nu-mi doresc s-o arunc, nu mai există alta la fel.

— Dă-mi-o mie. O s-o trimit la tine acasă şi o poți purta când te întorci. Când ieşi din doliu, îşi zice el în sinea lui. Ştii… n-o să-ți dau speranțe în ce-o priveşte pe Mary.

— Eşti un englez care niciodată nu minte şi nu înşală. Chapuys râde strident. Isuse!

— Regele nu va permite nici o întâlnire care să încurajeze spiritul rebel al lui Mary.

— Chiar dacă mama ei este pe moarte?

— Mai ales atunci. Nu ne dorim jurăminte sau promisiuni pe patul de moarte. Înțelegi?

Îi vorbeşte luntraşului principal:

— O să stau aici şi o să văd ce face dragonul, dacă îl mănâncă sau nu pe vânător. Du-l pe ambasador la Londra, căci trebuie să se pregătească pentru o călătorie.

— Dar tu cum o să te întorci? întreabă Chapuys.

— Târâş, dacă Brandon are câştig de cauză. Îşi pune o mână pe umărul bărbatului scund. Spune pe o voce moale: Asta eliberează terenul, ştii? Pentru o alianță cu stăpânul tău. Care ar fi foarte bună pentru

Anglia şi pentru comerţ, asta ne dorim amândoi. Caterina a fost un obstacol până acum.

— Şi cum rămâne cu alianţa prin căsătorie cu Franţa?

— N-o să existe. E doar un basm. Du-te. Într-o oră o să fie întuneric. Sper că o să poţi dormi la noapte.

Deja amurgul se strecoară peste Tamisa; în valurile învolburate deja au apărut nuanţe crepusculare, iar amurgul albastru se insinuează peste maluri. El îi spune unui vâslaş: Crezi că drumurile spre nord sunt deschise? Dumnezeu să mă aibă-n pază, domnule, spune bărbatul, eu cunosc doar râul şi oricum n-am fost niciodată mai departe de Enfield.

Când se întoarce la Stepney, luminile torţelor se revarsă din casă, iar copiii din cor, foarte surescitaţi, cântă colinde în grădină; câinii latră, siluete negre care ţopăie în zăpadă şi vreo zece mormane, albe ca stafiile, se înalţă peste dealurile înghețate. Una, mai înaltă decât celelalte, poartă o mitră; are un ciot de morcov, cu striaţii albăstrii, în chip de nas şi un ciot şi mai mic în chip de puță. Gregory se năpusteşte spre el, plin de entuziasm:

— Uite, domnule, l-am făcut pe papă din zăpadă.

— Mai întâi l-am făcut pe papă. Chipul strălucitor de lângă el îi aparţine lui Dick Purser, băiatul care îngrijeşte câinii de pază. L-am făcut pe papă, domnule, şi, pentru că singur părea inofensiv, am mai făcut şi nişte cardinali. Vă plac?

Băieţii de la bucătărie mişună în jurul lui, înghețaţi şi şiroind. Lângă el au venit toţi cei din casă, mai bine zis, toţi cei care încă n-au împlinit treizeci de ani. Au făcut un foc afară – departe de oamenii de zăpadă – şi pare-se că dansează în jurul lui, sub îndrumările băiatului lui, Christophe.

Gregory îşi trage sufletul.

— Am făcut asta doar ca să zugrăvim mai bine supremaţia regelui. Nu cred că e un lucru rău, căci putem să suflăm într-o trâmbiță, iar pe urmă să-i dărâmăm, iar vărul Richard spune că putem face asta, el însuşi a modelat capul papei, iar jupânul Wriothesley, care a venit aici să te caute pe tine, a înfipt şi micul membru al papei şi a râs de el.

— Ce copii sunteţi! exclamă el. Îmi plac mult. O să aducem fanfara mâine, când o să fie lumină, bine?

— Şi putem să tragem cu tunul?

— De unde să iau un tun?

— Vorbeşte cu regele, domnule. Gregory râde; ştie că a mers prea departe cu tunul.

Privirea ageră a lui Dick Purser se aţinteşte asupra pălăriei ambasadorului.

— Aş putea să împrumut asta? N-am nimerit-o cu coroana papei, pentru că n-am ştiut cum o să arate.

El răsuceşte pălăria în mână.

— Ai dreptate, aşa ceva poartă mai degrabă Farnese. Dar nu. Pălăria asta mi-a fost dată în grijă, e sacră. Răspund în faţa împăratului pentru ea. Şi acum, daţi-mi voie să plec, spune el râzând. Trebuie să scriu misive, în curând ne aşteaptă mari schimbări.

— Stephen Vaughan e aici, zice Gregory.

— Zău? Aha. Bine. Am ce să-i dau de făcut.

El merge greoi până în casă, pe când flăcările îi ling tălpile.

— Mi-e milă de jupânul Vaughan, spune Gregory. Cred că a venit la cină.

— Stephen! O îmbrăţişare grăbită. N-avem timp, spune el. Caterina e pe moarte.

— Ce? face amicul lui. N-am auzit nimic despre asta în Antwerp.

Vaughan este mereu pe fugă. Iar acum va pleca din nou. El este slujitorul lui Cromwell, este slujitorul regelui, este ochii şi urechile regelui de cealaltă parte a Canalului; află şi raportează tot ce se întâmplă

printre negustorii flamanzi sau în ghildele din Calais.

— Sunt nevoit să spun, domnule secretar principal, e o harababură în casa Domniei Tale. Ai putea la fel de bine să mănânci şi pe câmp.

— Eşti pe câmp, zice el. Mai mult sau mai puțin. Sau, mai bine zis, o să fii în curând. Trebuie să pleci.

— Dar abia am coborât de pe corabie!

Aşa îşi manifestă Stephen prietenia: văicăreli permanente, critici şi proteste. El se răsuceşte şi dă porunci: Hrăniți-l pe Vaughan, adăpați-l pe Vaughan, culcați-l pe Vaughan, pregătiți-i un cal bun cu care să plece în zorii zilei.

— Nu te mai agita, poți să dormi în noaptea asta. Pe urmă trebuie să-l însoțeşti pe Chapuys la Kimbolton. Tu vorbeşti toate limbile, Stephen! Să nu-ți scape nimic în franceză, spaniolă sau latină, iar eu să aflu orice cuvânt.

— Aha. Înțeleg.

Stephen îşi revine în fire.

— Fiindcă eu cred că, dacă moare Caterina, Mary va fi disperată să plece în teritoriile împăratului. În fond, el e vărul ei, şi, deşi n-ar trebui să aibă încredere în el, n-ai cum s-o convingi de asta. Şi nu putem s-o prindem cu lanțuri de zid.

— Ține-o în mijlocul țării. Ține-o într-un loc de unde să nu poată să ajungă călare într-un port decât în mai mult de două zile.

— Dacă Chapuys îi aranjează evadarea, ea ar zbura ca vântul şi ca gândul şi ar pleca pe mare şi într-o sită.

— Thomas. Vaughan, un om serios, pune o mână pe el. Ce-i cu toată agitația asta? Nu-ți stă în fire. Ți-e teamă că te păcăleşte o fetiță?

I-ar plăcea să-i povestească lui Vaughan ce s-a întâmplat, dar cum să-i explice atmosfera: elocvența minciunilor lui Henric, greutatea masivă a lui Brandon când l-a îmbrâncit, l-a târât şi l-a dus cu forța departe de rege, cruzimea jilavă a vântului pe chipul lui, gustul sângelui din gură? Mereu o să fie la fel, îşi zice el în sinea lui. Tot timpul va fi aşa. Postul Crăciunului, postul Paştelui, săptămâna Rusaliilor.

— Uite, suspină el, trebuie să mă duc şi să-i scriu lui Stephen Gardiner în Franța. Dacă, într-adevăr, Caterinei i-a sunat ceasul, trebuie să fiu sigur că află de la mine.

— Nu ne mai ploconim în fața francezilor ca să ne salveze, zice Stephen. Oare e un rânjet? E un rânjet de lup. Stephen e negustor şi pune preț pe negoțul cu Țările de Jos. Când relațiile cu împăratul se strică, Anglia rămâne fără bani. Când împăratul e de partea noastră, ne îmbogățim. Putem să aplanăm toate disputele, zice Stephen. Toate au fost din cauza Caterinei. Nepotul ei va fi la fel de bucuros ca noi. El n-a vrut niciodată să ne invadeze. Iar acum are destul de furcă cu Milano. N-are decât să se ciondănească cu francezii. Regele nostru va fi liber. Va avea mână liberă să facă ce-i place.

Asta mă îngrijorează, îşi zice în sinea lui. Mâna asta liberă. Îşi cere scuze lui Stephen. Vaughan îl opreşte.

— Thomas, o să te distrugi în ritmul ăsta. Nu te gândeşti niciodată cum ți-ai putea petrece ultima jumătate a vieții?

— Jumătate? Stephen, am cincizeci de ani.

— Am uitat. Râde pe tăcute. Deja cincizeci? Nu cred că te-ai schimbat prea mult de când te cunosc.

— Asta e o iluzie, spune el. Dar promit că mă odihnesc când o s-o faci şi tu.

În biroul lui e cald. Trage obloanele, izolându-se de strălucirea albă de afară. Se aşază să-i scrie lui Gardiner, îl laudă. Regele este foarte încântat de ambasada lui din Franța. Îi trimite bani.

Lasă jos condeiul. Oare ce l-o fi apucat pe Charles Brandon? A auzit bârfa conform căreia copilul lui Anne nu este al lui Henric. Ba chiar a fost şi o bârfă cum că nu există nici un copil, ci doar se preface; şi este adevărat că nu prea ştie când se va naşte. Dar a crezut că aceste zvonuri au venit din Franţa; şi ce ar putea să ştie cei de la curtea Franţei? Le-a considerat doar minciuni răutăcioase. Asta inspiră Anne; este ghinionul ei sau, mai bine zis, unul dintre ghinioane.

Sub mâna lui este o scrisoare din Calais, de la lordul Lisle. I-e lehamite când se gândeşte la ea. Lisle îi povesteşte despre ziua de Crăciun, de când s-a trezit în zorii zilei geroase. La un moment dat, în timpul serbărilor, lordul Lisle a fost insultat; primarul din Calais l-a lăsat să aştepte. Aşa că el, la rândul lui, l-a lăsat pe primar să aştepte… iar acum amândoi îi scriu lui: Cine este mai important, domnule secretar principal, guvernatorul sau primarul? Spune că eu, spune că eu!

Lordul Arthur Lisle este cel mai blajin bărbat din lume; fireşte, în afară de momentele când primarul îl calcă pe bătături. Dar îi este dator regelui şi n-a plătit un sfanţ în ultimii şapte ani. Poate că ar trebui să facă ceva în această privinţă; vistiernicul personal al regelui i-a trimis un mesaj despre asta. Iar că veni vorba… Harry Norris, în virtutea poziţiei sale din reşedinţa regelui, fiindcă, nu se ştie cum şi de ce, aşa se obişnuieşte, este responsabil cu fondurile secrete pe care regele le păstrează în locuinţele lui principale, pentru a putea să apeleze la ele în caz de urgenţă; nu este clar ce se poate plăti cu aceste fonduri şi nici de unde provin, nici câte monede există şi nici cine are acces la ele dacă Norris ar… dacă Norris n-ar fi disponibil în caz de nevoie. Ori dacă Norris ar păţi vreun accident. Încă o dată el îşi lasă jos condeiul. Îşi imaginează tot soiul de accidente. Îşi pune capul în mâini şi vârfurile degetelor pe ochii săi osteniţi. Îl vede pe Norris cum zboară de pe cal. Îl vede pe Norris prăbuşit în noroi. Îşi zice în sinea lui: Întoarce-te la abacul tău, Cromwell.

Darurile de Anul Nou deja au început să sosească. Un aliat din Irlanda i-a trimis un sul de pături irlandeze şi un vas cu *aqua vitae*. I-ar plăcea să se înfofolească în pături, să golească sticla, să se rostogolească pe podea şi să doarmă.

În Irlanda e pace anul acesta, de Crăciun e mai multă linişte decât în ultimii patruzeci de ani. A izbutit asta spânzurând oameni. Nu mulţi, doar pe cei potriviţi. E o artă, o artă necesară; demnitarii irlandezi l-au implorat pe împăratul Carol să-şi debarce trupele pe teritoriul ţării lor, iar de acolo să invadeze Anglia.

Trage adânc aer în piept. Lisle, primar, insulte, Lisle. Calais, Dublin, fonduri secrete. Vrea ca Chapuys să ajungă la timp în Kimbolton. Dar nu-şi doreşte moartea Caterinei. Să nu-ţi doreşti, el ştie, moartea nici unei fiinţe umane. Moartea e regele tău, tu nu-i eşti stăpân; când ai impresia că se ocupă cu altceva, ea o să-ţi scoată uşa din ţâţâni, o să intre şi o să-şi şteargă ghetele pe tine.

Răsfoieşte hârtiile. Multe cronici despre călugări care stau toată noaptea în cârciumi şi se împleticesc ameţiţi până la mânăstire în zorii zilei; stareţi găsiţi prin tufişuri cu prostituate; rugăminţi, petiţii; povestiri despre clerici neglijenţi, care nu botează copiii şi nu înmormântează morţii. Le dă la o parte. Gata. Un necunoscut îi trimite o misivă – un bătrân, după cum scrie – în care îi spune că, în curând, mohamedanii vor fi convertiţi. Dar ce soi de biserică le putem noi oferi? Dacă nu se petrece o schimbare radicală, spune el în scrisoare, păgânii se vor afunda şi mai adânc în beznă. Iar Domnia Ta sunteţi Vicarul suprem, jupâne Cromwell, sunteţi împuternicitul regelui: ce aveţi de gând să faceţi în această privinţă?

El se întreabă, oare turcii îşi pun supuşii să trudească la fel de greu cum mă pune Henric pe mine? Dacă m-aş fi născut necredincios, aş fi putut să fiu pirat. Aş fi putut să navighez pe Middle Sea[3].

3 1 Estuarul râului Boorn.

Când întoarce următoarea hârtie, aproape că pufneşte în râs; cineva i-a trimis o moşie zdravănă cadou, de la rege pentru Charles Brandon. Sunt pajişti şi păduri, grozame şi bărăgan, plus conacele presărate printre ele; Harry Percy, ducele de Northumberland, i-a cedat pământul regelui ca plată parţială a datoriei uriaşe pe care o are. Harry Percy, se gândeşte el, i-am spus că o să-l distrug pentru rolul pe care l-a avut în prăbuşirea lui Wolsey. Şi, slavă Domnului, nu m-am ostenit deloc; s-a distrus singur din cauza obiceiurilor ale. Nu-mi mai rămâne decât să-i iau titlul nobiliar, aşa cum am făcut legământ.

Uşa se deschide cu grijă; este Rafe Sadler. El îşi ridică privirea, surprins.

— Ar trebui să fii la tine acasă.

— Am auzit că aţi fost la curte, domnule. M-am gândit că sunt misive de scris.

— Uită-te pe astea, dar nu astăzi. Îi dă teancul de documente cu moşia. Brandon poate că n-o să primească atâtea cadouri acum, de Anul Nou. Îi spune lui Rafe ce s-a întâmplat: ieşirea lui Suffolk, chipul uluit al lui Chapuys. Nu-i spune ce a zis Suffolk, că nu se cuvine să discute cu cei de rang mai înalt decât el; clatină din cap şi spune:

— Charles Brandon, mă uitam azi la el… ştii cum plângeau femeile după el, cât de chipeş era? Însăşi sora regelui a fost îndrăgostită de el. Dar acum, faţa aia lătăreaţă a lui… are la fel de multă graţie ca o tigaie unsuroasă.

Rafe îşi trage un scăunel şi se aşază meditând, cu braţele pe birou şi capul sprijinit de ele. S-au deprins să stea împreună, în tăcere. El aduce mai aproape o lumânare şi se încruntă la nişte hârtii, face câteva însemnări pe margini. Chipul regelui îi apare în faţa ochilor: nu Henric, aşa cum arăta astăzi, ci Henric, cel de la Wolf Hall, venind din grădină, cu o expresie de fascinaţie pe chip, stropi de ploaie pe surtuc şi ovalul palid al feţei lui Jane Seymour alături.

După o vreme, îi aruncă o privire lui Rafe:

— Te simţi bine, micuţule?

Rafe zice:

— În casa asta tot timpul miroase a mere.

E adevărat: Great Place se înalţă în mijlocul livezilor, iar vara pare că zăboveşte în mansardă, unde sunt puse la păstrare fructele. La Austin Friars, grădina e săracă, puieţii sunt legaţi de ţăruşi. Dar este o casă veche; pe vremuri era doar o colibă, dar a fost extinsă de sir Henry Colet, tatăl învăţatului decan de la Sf. Paul. După moartea lui sir Henry, lady Christian a locuit acolo până la sfârşitul vieţii ei, iar apoi, conform testamentului lui sir Henry, a trecut în proprietatea Ghildei negustorilor de pânzeturi. El a închiriat-o pe cincizeci de ani, probabil că până la moartea lui, iar pe urmă va fi a lui Gregory. Copiii lui Gregory pot să crească învăluiţi în miros de pâine coaptă, de miere şi de mere tăiate în felii, de stafide şi de cuişoare. El spune:

— Rafe, trebuie să-l însor pe Gregory.

— O să scriu o misivă, zice Rafe şi râde.

În urmă cu un an, Rafe nu putea să râdă. Thomas, primul lui copil, a mai trăit doar o zi sau două după ce a fost botezat. Rafe a primit vestea ca un bun creştin, dar l-a întristat, iar el deja era un tânăr serios. Helen avea copii cu primul ei soţ, dar n-a pierdut niciodată vreunul; a afectat-o îngrozitor de mult. Şi totuşi anul ăsta, după o naştere lungă şi grea, care a speriat-o, acum are un alt fiu în leagăn, tot Thomas i-au pus numele. Fie ca numele să-i aducă mai mult noroc decât fratelui său; deşi nu şi-a prea dorit să iasă şi să dea ochii cu lumea, el pare voinic, iar Rafe s-a obişnuit cu rolul lui de tată.

— Domnule, spune Rafe. Voiam să vă întreb. Asta e noua pălărie a Domniei Tale?

— Nu, zice el pe un ton grav. Este pălăria ambasadorului Spaniei şi a imperiului. Vrei s-o probezi?

Un zgomot la uşă. E Christophe. Nu poate intra ca toată lumea; lui uşa i se pare un duşman. Faţa lui încă mai e neagră de la focul din curte.

— Vă caută o femeie, domnule. Foarte urgent. Nu vrea să plece.

— Cum e femeia?

— Cam bătrână. Dar nu atât de bătrână încât să-i faci vânt pe stradă. Nu pe frigul din noaptea asta.

— Of, ce ruşine, spune el. Spală-te pe faţă, Christophe. Se răsuceşte spre Rafe. O femeie necunoscută. Sunt murdar de cerneală?

— Nu prea.

În salonul principal, sub lumina candelabrelor îl aşteaptă o doamnă care îşi ridică voalul şi îi vorbeşte în castiliană: Maria, lady Willoughby, mai demult Maria de Salinas. El este îngrozit: cum se face, întreabă el, că aţi venit prin zăpadă, tocmai de la casa Domniei Voastre din Londra?

Ea îl întrerupe.

— Am venit din disperare. Nu pot să ajung la rege. Nu-i vreme de pierdut. Am nevoie de permisiunea lui. Trebuie să mi-o daţi în scris. Altfel nu pot să intru când ajung la Kimbolton.

Dar el îi vorbeşte în engleză; are nevoie de martori la toate discuţiile cu prietenii Caterinei.

— Domnia Voastră, nu puteţi pleca la drum pe o vreme ca asta.

— Uite. Ea scotoceşte în căutarea unei scrisori. Citeşte asta, e de la medicul reginei, scrisă chiar cu mâna lui. Stăpâna mea este în suferinţă, înfricoşată şi singură.

El ia scrisoarea. Cu vreo douăzeci şi cinci de ani în urmă, când suita Caterinei a sosit pentru prima oară în Anglia, Thomas More a spus despre membrii ei că sunt pigmei cocoşaţi, care s-au refugiat din iad. El nu poate să spună nimic; nu era în Anglia, era departe de curte, însă i s-a părut una dintre exagerările poetice ale lui More. Doamna aceasta a sosit puţin mai târziu; era favorita Caterinei; s-au despărţit când ea s-a măritat cu un englez. Pe atunci era frumoasă, iar acum, văduvă, încă mai este; ea o ştie şi se foloseşte de asta, chiar dacă este gârbovită de suferinţă şi vânătă de frig. Îşi scoate mantia şi i-o dă lui Rafe Sadler, de parcă el ar fi rămas acolo special pentru asta. Traversează salonul şi îi ia mâinile într-ale ei.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Thomas Cromwell, dă-mi voie să mă duc. Nu mă poţi refuza.

El îi aruncă o privire lui Rafe. Băiatul e la fel de imun la pasiunea spaniolilor cum ar fi la un câine jilav care râcâie la uşă.

— Trebuie să înţelegeţi, lady Willoughby, spune Rafe cu răceală în voce, aceasta e o chestiune de familie, nu ţine de consiliu. Îl puteţi implora cât vreţi pe secretarul principal, dar doar regele hotărăşte cine o vizitează pe văduvă şi cine nu.

— Uitaţi, Domnia Voastră, spune el. E o vreme împuţită. Chiar dacă vine dezgheţul până mâine, prin ţară o să fie mai rău. Nu pot să garantez că veţi avea o călătorie sigură nici măcar dacă v-aş da însoţitori. Aţi putea să căderi de pe cal.

— Merg pe jos până acolo! exclamă ea. Cum o să mă puteţi opri, domnule secretar principal? O să mă puneţi în lanţuri? O să-l puneţi pe ţăranul de aici, cu faţa înnegrită, să mă lege şi să mă încuie într-o cămară până când moare regina?

— Sunteţi ridicolă, doamnă, spune Rafe. Îi vine să intervină şi să-l apere pe Cromwell de şiretlicurile feminine. E întocmai cum spune domnul secretar principal. Nu puteţi călări pe vremea asta. Nu mai sunteţi tânără.

Ea murmură în barbă o rugăciune sau un blestem.

— Mulțumesc că mi-ați amintit cu atâta eleganță, jupâne Sadler, fără sfatul Domniei Tale poate aș fi crezut că am șaisprezece ani. Ah, vedeți, acum sunt englezoaică! Știu cum să spun ceva exact pe dos decât gândesc. O expresie gânditoare i se așterne pe chip. Cardinalul m-ar fi lăsat să mă duc.

— Ce păcat că nu-i aici să ne spună. Dar el ia mantia de la Rafe și o pune pe umerii ei. Bine, duceți-vă. Văd că sunteți hotărâtă. Chapuys pleacă și el călare cu permisiunea scrisă, așa că poate…

— Am jurat că plec când răsare soarele. Să mă bată Dumnezeu dacă nu. O să-l depășesc pe Chapuys, lui nu-i dă inima ghes pe cât îmi dă mie.

— Chiar dacă ajungeți până acolo… în țară lumea e necruțătoare, iar drumurile nu-și merită numele. Ați putea să ajungeți la castel și să vă prăbușiți. Poate chiar sub ziduri.

— Ce? face ea. Aha, înțeleg.

— Bedingfield are ordinele lui. Dar nu poate să lase o lady în troienele de zăpadă.

Ea îl sărută.

— Thomas Cromwell, Dumnezeu și împăratul vă vor răsplăti.

El încuviințează din cap.

— Mă supun lui Dumnezeu.

Ea se năpustește afară. Îi aud vocea cum întreabă pe un ton ascuțit:

— Ce sunt mormanele astea ciudate de zăpadă?

— Sper că n-o să-i spună, îi zice el lui Rafe. E papistă.

— Pe mine nimeni nu mă sărută așa, se văicărește Rafe.

— Poate că ar face-o dacă te-ai spăla pe față, spune el. Se uită plin de afecțiune la Rafe. Tu n-ai fi lăsat-o să se ducă.

— N-aș fi lăsat-o, spune Rafe cam țâfnos. Nu mi-ar fi trecut prin cap vicleșugul ăsta. Și chiar dacă mi-ar fi trecut… nu, n-aș fi lăsat-o, mi-ar fi fost teamă că-l supăr pe rege.

— Din acest motiv o să prosperi și o să trăiești până la bătrânețe. Ridică din umeri. O să plece călare. Chapuys o să plece călare. Iar Stephen Vaughan o să stea cu ochii pe amândoi. Vii mâine-dimineață? Adu-le pe Helen și pe fiicele ei. Nu și pe bebeluș, e prea frig. O să avem o fanfară, zice Gregory, iar pe urmă o să căsăpim toată suita papei.

— I-au plăcut la nebunie aripile, spune Rafe. Fetiței noastre. Vrea să știe dacă le poate purta în fiecare an.

— De ce nu? Până când Gregory o să aibă și el o fiică suficient de mare.

Se îmbrățișează.

— Încercați să dormiți, domnule.

Știe că vorbele lui Brandon o să-i vuiască în minte când o să-și pună capul pe pernă. „Nu te descurci când vine vorba de relațiile dintre țări, nu ești vrednic să vorbești cu vreun rege.“ N-are rost să jure că se răzbună pe ducele Tigaie Unsuroasă. O să-și sape groapa singur de data asta, când o să urle peste tot în Greenwich că lui Henric i s-au pus coarne. Fără doar și poate, nici măcar un vechi favorit nu poate să iasă basma curată din asta, nu?

Iar Brandon are dreptate. Un duce își poate reprezenta stăpânul la curtea altui rege. Sau un cardinal; chiar dacă e de origini modeste, ca Wolsey, poziția lui în sânul Bisericii îi dă prestanță. Un episcop precum Gardiner poate că are origini dubioase, dar în Biserică este Stephen Winchester, ocupantul reședinței episcopale celei mai înstărite. Însă Cremuel rămâne un nimeni. Regele îi acordă titluri pe care nu le înțelege nimeni din străinătate și sarcini pe care nici un englez nu le pricepe. Are din ce în ce mai multe slujbe, mormane de îndatoriri: un om de rând, jupânul Cromwell, pleacă de dimineață, un om de

rând, jupânul Cromwell se întoarce seara acasă. Henric îi oferise postul de lord cancelar; nu, nu-l supărați pe lordul Audley, îi zisese el. Audley face treabă bună; Audley, de fapt, face ce i se zice să facă. Deşi, poate ar fi trebuit să accepte. Oftează la gândul că ar fi putut să poarte lanțul. Desigur, nu se poate să fii şi lord cancelar, şi secretar principal, nu? Iar el n-o să renunțe la slujba lui. Nu contează dacă aşa are o poziție inferioară. Nu contează dacă francezii nu înțeleg ce e. N-au decât să-l judece după ce rezultate are. Brandon n-are decât să facă zarvă, iar nimeni să nu-l pună la punct în jurul regelui; n-are decât să-l bată pe spate pe rege şi să-l strige Harry; n-are decât să chicotească împreună cu el, vorbind despre bufonii de pe vremuri şi despre escapadele lor la turniruri. Dar vremea cavalerilor a trecut. Într-o bună zi o să se aştearnă muşchiul peste arena de turnir. Acum a venit vremea cămătarilor şi a corsarilor fuduli; bancherii discută doar între ei, iar regii le sunt servitori.

Ultimul lucru pe care-l face este să deschidă oblonul pentru a-i spune noapte bună papei. Aude cum se scurge zăpada din jgheabul de deasupra şi se prăbuşeşte pe o mantie de un alb imaculat, care, preț de o clipă, îl împiedică să vadă ce e. Ochii i se îndreaptă într-acolo; cu un pufăit ca un fum alb, zăpada care a căzut se alătură zloatei călcate în picioare de pe jos. A avut dreptate în privința vântului care sufla peste râu. A venit dezghețul. Marele prădător al sufletelor, împreună cu conclavul său, rămâne topindu-se în beznă.

De Anul Nou, el se duce în vizită la Rafe, în noua lui casă din Hackney, trei etaje de cărămidă şi sticlă, lângă biserica Sf. Augustin. La prima lui vizită acolo, la sfârşitul verii, a observat că totul părea să sugereze fericirea din viața lui Rafe: ghivece cu busuioc pe pervazul bucătăriei, peticele de pământ însămânțate şi albinele în stupurile lor, porumbeii în porumbar şi țăruşii înfipți în locurile unde trandafirii se vor cățăra pe ei; pereții cu lambriuri din stejar, deschise la culoare, strălucind în aşteptarea vopselei.

Acum mersul lucrurilor în casă a intrat în rutină, paturile sunt făcute, scene din evanghelii lucesc pe pereți: Cristos, pescarul omenirii, un servitor uluit care gustă vinul bun la Cana. Într-o cameră de la etaj, unde se ajunge urcând pe o scară abruptă dintr-un mic salon, Helen citeşte Evanghelia lui Tyndale, pe când cameristele ei cos: „…credința ne salvează“. Poate că Sf. Paul n-o suporta ca o femeie să fie profesoară, dar ea nu este chiar profesoară. Helen a lăsat în urmă sărăcia din prima parte a vieții ei. Soțul care o bătea este mort sau a plecat atât de departe, încât îl putem considera mort. A devenit soția lui Sadler, un bărbat în ascensiune în serviciul regelui; a ajuns să fie o gazdă senină, o femeie instruită. Într-o bună zi, regele va spune: „Sadler, de ce nu-ți aduci soția la curte, e chiar atât de urâtă?“

El l-ar întrerupe: „Nu, sire, este foarte frumoasă“. Dar Rafe ar adăuga: „Helen are origini modeste şi nu ştie cum să se poarte la curte“.

„De ce te-ai însurat cu ea?“ ar întreba Henric. Iar pe urmă chipul i s-ar îmblânzi: „Aha, înțeleg, din dragoste“.

Acum Helen îi ia mâinile într-ale ei şi îi doreşte să aibă noroc în continuare.

— În fiecare zi mă rog la Dumnezeu pentru Domnia Noastră, căci fericirea mea vi se datorează de când m-ați primit în casa Domniei Voastre. Mă rog să vă dea sănătate, noroc şi influență asupra regelui.

El o sărută şi o strânge în brațe, de parcă ar fi fiica lui. Finul său urlă în camera de alături.

În cea de-a Douăsprezecea Noapte este mâncată ultima lună din marțipan. Steaua e dată jos, Anthony supraveghează totul. Vârfurile ascuțite sunt vârâte în husa lor, iar steaua este dusă cu grijă în depozit. Aripile de păun oftează în giulgiul lor din bumbac şi sunt agățate pe un cârlig din spatele uşii.

De la Vaughan sosesc rapoarte că bătrâna regină se simte mai bine. Chapuys este atât de mulţumit, încât se întoarce la Londra. A găsit-o bolnavă, atât de slăbită, încât nici măcar nu putea să se ridice în capul oaselor. Dar acum mănâncă din nou şi se bucură de compania prietenei ei, Maria de Salinas; gardienii ei au fost nevoiţi s-o primească pe această doamnă, după ce a suferit un accident sub zidurile lor.

Însă mai târziu el, Cromwell, va auzi cum în seara zilei de 6 ianuarie – era şi timpul, îşi zice el în sinea lui, căci ne luăm la revedere de la Crăciun – Caterina devine agitată. Simte că se prăbuşeşte, iar în noaptea ce urmează îi spune preotului că vrea să se împărtăşească; întreabă plină de nelinişte: Cât e ceasul acum? Încă nu e patru, i-a zis el, dar, în caz de urgenţă, ora canonică poate fi schimbată. Caterina aşteaptă, buzele i se mişcă, ţinând în mână un medalion sacru.

Va muri astăzi, spune ea. A studiat moartea, de multe ori a aşteptat-o, dar nu se teme că va veni la ea. Îşi dictează ultimele dorinţe legate de înmormântare, la care nu crede că va asista multă lume. Cere ca servitorii ei să fie plătiţi, iar datoriile să-i fie achitate.

La zece dimineaţa un preot o miruieşte, atingându-i cu uleiul sfânt pleoapele şi buzele, mâinile şi picioarele. Aceste pleoape se vor închide acum şi nu se vor mai deschide niciodată, ea nu va mai putea nici să vadă şi nici să se uite. Aceste buze au terminat cu rugăciunile. Aceste mâini nu vor mai semna nici o hârtie. Aceste picioare şi-au încheiat călătoria. La amiază, respiraţia ei este anevoioasă, se apropie de sfârşitul vieţii. La ora două, sub lumina zăpezii care înveleşte câmpiile şi care intră pe fereastră în camera ei, se prăpădeşte. Pe când trage ultima oară aer în piept, siluetele sumbre ale gardienilor ei se apropie. Nu vor să-i tulbure pe preotul în vârstă şi pe femeile bătrâne care-şi târăsc picioarele în jurul ei. Înainte s-o spele, Bedingfield îl trimite la drum pe cel mai destoinic dintre oameni.

8 ianuarie: vestea ajunge la curte. Se prelinge pe sub uşa camerei regelui, apoi se năpusteşte pe scări, spre camerele unde doamnele de onoare ale reginei se îmbracă şi spre ungherele tihnite, unde băieţii de la bucătărie se cuibăresc unul lângă altul şi moţăie, de-a lungul coridoarelor şi pasajelor, până unde fermentează berea şi în cămările friguroase, unde se ţine peştele, apoi urcă iarăşi prin grădini, până la balcoane şi saltă prin încăperile cu covoare pe jos, unde Anne Boleyn se prăbuşeşte în genunchi şi spune: „În sfârşit, Doamne, era şi timpul!“ Muzicanţii îşi acordă instrumentele pentru comemorare.

Regina Anne poartă galben, aşa cum a apărut pentru prima oară la curte, dansând, cu masca pe faţă, în anul 1521. Toţi îşi amintesc asta, sau, mai bine zis, aşa spun: a doua fiică Boleyn, cu ochii ei îndrăzneţi şi închişi la culoare, cu iuţimea şi graţia ei. *Galbenul* a început să se poarte în Basle, printre oamenii cu stare; în câteva luni, dacă un negustor de mătăsuri izbutea să-l găsească, se umplea de bani. Iar pe urmă, brusc, a apărut peste tot, în mâneci şi ciorapi şi chiar şi în panglicile cu care se prinde părul, la cele care nu-şi permiteau decât o mică fâşie. Când Anne a fost scoasă în societate, deja ajunsese şi în străinătate; în teritoriile de sub stăpânirea împăratului, puteai să vezi o femeie în bordel ridicându-şi ţâţele dolofane şi strângându-şi şireturile corsetului galben.

Oare Anne ştie asta? Astăzi rochia ei este de cinci ori mai scumpă decât cea pe care a purtat-o pe vremea când o întreţinea doar tatăl ei. Este brodată cu perle, aşa încât se mişcă într-o aură de aglice. El îi zice lui lady Rochford: Să spunem că este o culoare nouă sau o culoare veche care a revenit la modă? O s-o purtaţi şi Domnia Voastră, domniţă?

Ea spune: Eu una nu cred că vine bine pe pielea oricui. Iar Anne ar trebui să poarte negru.

În acest moment fericit, Henric vrea să prezinte prinţesa. Ai zice că un copil atât de mic – acum are aproape doi ani şi jumătate – o să se uite mereu prin preajma-i, după doica ei, dar Elizabeth chicoteşte,

pe când e trecută de la un gentleman la altul, îi trage de bărbi şi îi bate pe pălării. Tatăl ei o aruncă în aer şi o prinde în braţe.

— Abia aşteaptă să-şi vadă frăţiorul, nu-i aşa, scumpete?

Curtenii se foiesc; întreaga Europă ştie de starea reginei, dar este prima oară când se pomeneşte de ea în public.

— Iar eu sunt la fel de nerăbdător ca ea, zice regele. Am aşteptat destul.

Faţa lui Elizabeth îşi pierde rotunjimea de bebeluş. Trăiască Faţa Prinţesei Dihor! Curtenii mai vârstnici spun că seamănă cu tatăl regelui şi cu fratele lui, prinţul Arthur. Totuşi are ochii mamei ei, jucăuşi şi mari. El crede că ochii lui Anne sunt frumoşi, deşi cel mai bine arată când scapără de curiozitate, aşa cum face o mâţă care vede zvâcnirea cozii vreunui animal mic.

Regele îşi ia fiica iubită înapoi şi gângureşte spre ea.

— Sus, spre cer! exclamă el şi o aruncă în aer, apoi o prinde şi o sărută pe cap.

Lady Rochford spune:

— Henric are suflet bun, nu-i aşa? Fireşte, îi plac toţi copiii. L-am văzut sărutând aşa şi copilul unui necunoscut.

La primul semn de neastâmpărare, copila e dusă de acolo, strâns înfăşurată în blănuri. Anne o urmăreşte cu privirea. Henric spune, de parcă şi-ar aminti de etichetă:

— Trebuie să acceptăm că ţara va ţine doliu după văduvă.

Anne zice:

— N-o cunoşteau. Cum pot să ţină doliu? Ce era pentru ei? O străină.

— Cred că aşa se cuvine, spune regele, fără nici o tragere de inimă. Căci a avut odată titlul de regină.

— Din greşeală, spune Anne.

Este agitată.

Muzicanţii încep să cânte. Regele o ia la dans pe Mary Shelton. Ea râde. În ultima jumătate de oră, a lipsit din salon, iar acum are obrajii roz şi ochii scăpărători; e limpede ce a făcut între timp. El se gândeşte, dacă bătrânul episcop Fisher ar vedea chiolhanul ăsta, ar crede că a venit Anticristul. E surprins când îşi dă seama că, măcar şi preţ de o clipă, el a văzut lumea prin ochii episcopului Fisher.

Pe London Bridge, după execuţie, capul lui Fisher s-a păstrat atât de bine, încât londonezii au spus că este un miracol. Până la urmă l-a pus pe străjerul podului să-l dea jos, să-l vâre într-un sac cu pietre şi să-l arunce în Tamisa.

La Kimbolton, trupul Caterinei a fost dat celor care îl îmbălsămează. El îşi închipuie un foşnet în întuneric, un oftat, pe când poporul se pregăteşte să se roage.

— Mi-a trimis o scrisoare, zice Henric. El o scoate dintre faldurile surtucului său galben. N-o vreau. Uite, Cromwell, ia-o tu.

Pe când o împătureşte, aruncă o privire peste ea: „Iar ultimul meu legământ este că ochii mei te doresc pe tine mai presus de toate“.

După dans, Anne îl cheamă la ea. Este solemnă, seacă, politicoasă: pusă pe treabă.

— Vreau să ştii ce cred despre lady Mary, fiica regelui. El remarcă respectul cu care se referă la ea. Nu este „prinţesa Mary“. Dar nu e nici „bastarda spaniolă“. Acum, că mama ei e moartă şi n-o mai poate influenţa, zice Anne, am putea să sperăm că n-o să mai continue în greşeala ei. Dumnezeu ştie că nu simt nevoia să-i câştig iubirea. Dar m-am gândit că, dacă aş putea să pun capăt neînţelegerilor dintre rege şi Mary, el mi-ar mulţumi pentru asta.

— V-ar purta recunoştinţă, doamnă. Şi ar fi o faptă bună.

— Mi-aş dori să-i fiu ca o mamă. Anne roşeşte; nu pare credibil. Nu mă aştept să mi se adreseze cu „lady, mama mea“, ci cu „Maiestatea Voastră“. Dacă i se va supune tatălui ei, mi-ar face plăcere s-o primesc la curte. Ar ocupa un loc de onoare, nu cu mult inferior mie. Nu mă aştept să-mi facă plecăciuni adânci, ci doar din cele obişnuite, pe care şi le fac reciproc persoanele din familii regale, de la cel mai tânăr la cel mai vârstnic. Asigur-o că n-o să-mi ducă trena. N-o să fie nevoită să stea la masă cu sora ei, prinţesa Elizabeth, aşa încât n-o să-şi simtă rangul inferior. Cred că este o ofertă corectă. El aşteaptă. Dacă îmi va arăta respectul care mi se cuvine, n-o să merg înaintea ei tot timpul, ci o să mergem ţinându-ne de mână.

Dacă ţinem seama de cât de sensibilă este regina Anne în privinţae etichetei cuvenite rangului său, acestea sunt nişte concesii nemaivăzute. Dar el îşi închipuie faţa lui Mary când i se vor aduce la cunoştinţă toate acestea. Se bucură că nu va fi acolo s-o vadă.

Îşi ia respectuos rămas-bun, dar Anne îl cheamă înapoi. Îi zice pe o voce moale:

— Cremuel, asta este oferta mea, n-o să cedez mai mult. Sunt hotărâtă s-o fac, aşa nu mă poate condamna nimeni. Dar nu cred că ea o s-o accepte şi atunci o să ne pară rău amândurora, căci ne-ar fi sortit să ne luptăm una cu cealaltă până la ultima suflare. Ea e moartea mea, iar eu sunt a ei. Aşa că spune-i, o să mă asigur că nu va trăi după ce mor ca să râdă de mine.

Se duce acasă la Chapuys, pentru a-şi prezenta condoleanţele. Ambasadorul este înveşmântat în negru. Curentul străpunge aerul din camere, părând că bate direct dinspre râu, iar el este plin de remuşcări.

— Îmi doresc nespus de mult să n-o fi lăsat singură! Dar părea că se simte mai bine. În dimineaţa aceea s-a ridicat în capul oaselor şi i-au aranjat părul. Am văzut-o cum mănâncă pâine, o îmbucătură sau două, şi m-am gândit că e un progres. Am plecat plin de speranţă, iar peste câteva ore s-a prăbuşit.

— Nu trebuie să te simţi vinovat. Stăpânul tău va şti că ai făcut tot ce se putea. În fond, eşti aici pentru a vedea ce face regele, nu poţi să stai prea multă vreme departe de Londra pe timpul iernii.

El îşi zice în sinea lui: Eu am fost acolo când s-a îmbolnăvit Caterina – o sută de cărturari, o mie de avocaţi, zece mii de ore de dezbateri. Încă de când s-a rostit primul cuvânt care se opunea căsătoriei, căci cardinalul m-a ţinut la curent; noaptea, târziu, la un pahar de vin, el îmi vorbea despre marele necaz al regelui şi despre cum credea el că se poate rezolva.

Nu prea bine, a zis el.

— Of, focul ăsta, zice Chapuys. Asta numeşti tu foc? Ce fel de climă mai e şi asta? Pe lângă ei trece fumul lemnelor. Fum şi duhoare, nici un pic de căldură!

— Ia-ţi o sobă. Eu am sobe.

— A, da, mormăie ambasadorul, dar servitorii ăştia le umplu cu porcării şi explodează. Sau hornurile se dărâmă şi trebuie să trimiţi cu corabia după cineva care să le repare. Ştiu cum e cu sobele. Îşi freacă mâinile vineţii. Ştii, i-am spus preotului ei. Când va fi pe patul de moarte, am zis eu, întreab-o dacă prinţul Arthur a lăsat-o sau nu virgină. Toată lumea crede o declaraţie a unei muribunde. Dar el este bătrân. De supărare şi suferinţă a uitat. Aşa că acum n-o să ştim niciodată adevărul.

I-a fost foarte greu să recunoască, îşi zice el în sinea lui: că adevărul poate fi altul, nu ce a spus Caterina toţi anii ăştia.

— Dar ştii, spune Chapuys, înainte să plec de lângă ea, mi-a zis un lucru îngrijorător. A zis: „Poate că totul e din vina mea. Că m-am împotrivit regelui, când aş fi putut să mă retrag onorabil şi să-l las să se recăsătorească. I-am zis: Doamnă – pentru că eram uluit –, doamnă, ce vă trece prin cap, dreptatea e de

partea Domniei Voastre, aşa spune toată lumea, laici şi clerici. Ah, dar, mi-a zis ea, avocaţii aveau îndoieli. Iar dacă am greşit, atunci l-am împins pe rege, care nu suportă să fie înfruntat de nimeni, să-şi scoată la lumină cea mai urâtă parte a sa şi, prin urmare, împart cu el vina pentru păcatul lui. I-am zis, bună doamnă, doar cea mai aspră autoritate ar crede aşa ceva; lăsaţi-l pe rege să-şi poarte propriile-i păcate, să răspundă pentru ele. Dar ea a clătinat din cap. Chapuys şi l-a clătinat pe al lui, tulburat, buimac. Toate morţile acelea, bunul episcop Fisher, Thomas More, călugării sfinţi din Charterhouse… Plec din lumea asta, a spus ea, târându-le cadavrele după mine.

El tace. Chapuys se duce la biroul aflat în cealaltă parte a camerei şi deschide un mic sipet din mozaic de lemn.

— Ştii ce-i asta?

El ia floarea din mătase, cu mare grijă, ca nu cumva să se destrame între degetele lui.

— Da. Cadoul ei de la Henric. Cadoul ei când s-a născut prinţul de Anul Nou.

— Asta îl pune pe rege într-o lumină bună. N-aş fi crezut că poate fi atât de tandru. Sunt convins că mie nu mi-ar fi dat prin cap să fac aşa ceva.

— Tu eşti un burlac bătrân şi amărât, Eustache.

— Iar tu un văduv bătrân şi amărât. Ce i-ai dăruit soţiei tale când s-a născut scumpul tău Gregory?

— O, cred că… un vas din aur. Un pocal din aur. Ceva să-şi pună pe raftul ei. Îi dă înapoi floarea din mătase. O soţie de la oraş îşi doreşte un cadou pe care să-l poată cântări.

— Caterina mi-a dat trandafirul când ne-am despărţit, spune Chapuys. A zis: Asta-i tot ce am să-ţi las prin testament. Mi-a zis: Alege o floare din sipet şi pleacă. I-am sărutat mâna şi am pornit-o la drum. Oftează. Pune floarea pe birou şi îşi vâră mâinile în mâneci. Am auzit că ibovnica încearcă să afle de la ghicitori sexul copilului ei, deşi a mai făcut asta până acum şi toată lumea i-a spus că va fi băiat. Ei bine, moartea reginei a schimbat poziţia ibovnicei. Dar probabil nu cum şi-ar fi dorit ea.

El îi ignoră cuvintele. Aşteaptă. Chapuys zice:

— Am fost informat că Henric şi-a arătat bastarda la curte când a auzit vestea.

— Elizabeth este un copil isteţ, îi spune el ambasadorului. Dar nu trebuie să uiţi că, pe vremea când avea doar cu un an mai mult decât are acum fiica lui, Henric a mers călare prin Londra, cocoţat în şaua unui cal de luptă, la aproape doi metri de pământ şi ţinând strâns în mână oblâncul, cu pumnii lui dolofani de copilaş. Nu trebuie s-o subestimezi, îi spune el lui Chapuys, doar pentru că e mică. Tudorii sunt războinici încă din leagăn.

— Ah, bine, da, Chapuys îşi înlătură un praf de cenuşă de pe mânecă. Presupunând că e o Tudor. Lucru pe care unii îl pun la îndoială. Iar părul nu dovedeşte nimic, Cremuel. Dacă ies pe stradă, pot să prind o duzină de roşcate fără nici un năvod.

— Deci, zice el, râzând, crezi că oricine ar putea să fie tatăl pruncului lui Anne?

Ambasadorul ezită. Nu-i place să recunoască faptul că dă crezare zvonurile francezilor.

— Oricum, fornăie el, chiar dacă e copilul lui Henric, tot bastard e.

— Trebuie să plec. Se ridică în picioare. Ah, ar fi trebuit să-ţi aduc pălăria de Crăciun.

— Poţi s-o iei în stăpânire. Chapuys se chirceşte. Eu o să ţin doliu o vreme. Dar să n-o porţi, Thomas. O s-o deformezi.

Spune-Mi-Risley vine direct de la rege, cu veşti despre aranjamentele pentru funeralii.

— I-am spus, Maiestate, o să-i aduceţi trupul la Sf. Paul? El a zis: Ea poate fi înmormântată la Peterborough, Peterborough este un loc străvechi şi onorabil şi aşa ar costa mai puţin. Am fost uluit. Am

insistat, i-am zis că aceste lucruri se fac după obicei. Sora Maiestăţii Tale, Mary, soţia ducelui de Suffolk, a fost dusă la Sf. Paul pentru priveghi. Oare o consideraţi pe Caterina mai prejos decât sora Maiestăţii Tale? Iar el a zis: Ah, dar sora mea, Mary, era din familia regală, căci a fost măritată cu regele Franţei. Wriothesley se încruntă. Iar Caterina nu este din familia regală, susţine el, deşi ambii ei părinţi au fost suverani. Regele a spus: Va avea tot ce i se cuvine prinţesei văduve a Ţării Galilor. El a spus, unde este giulgiul cu blazoane care a fost pus pe dric când a murit Arthur? Probabil că e undeva în dulap. Se poate refolosi.

— Asta are noimă, spune el. Linţoliul prinţului de Ţara Galilor. Nu-i timp să mai ţesem altul. N-ar trebui să o înmormântăm până nu e gata.

— Se pare că a cerut cinci sute de liturghii pentru sufletul ei, zice Wriothesley. Dar n-am vrut să-i spun asta lui Henric, pentru că, de la o zi la alta, el îşi schimbă opiniile. Oricum, trâmbiţele au sunat. Iar el s-a dus la liturghie. Şi regina s-a dus cu el. Iar ea zâmbea. Şi avea un nou lanţ din aur.

Tonul lui Wriothesley sugerează că e curios: doar atât. Nu-l judecă pe Henric.

— Ei bine, spune el, dacă eşti mort, Peterborough e un loc la fel de bun ca oricare altul.

Richard Riche s-a dus la Kimbolton ca să facă inventarul şi se ciorovăieşte cu Henric pe tema obiectelor deţinute de Caterina; nu că Riche ar fi iubit-o pe fosta regină, ci pentru că iubeşte legea. Henric vrea vesela şi blănurile ei, dar Riche spune: Dacă n-aţi fost niciodată însurat cu ea, atunci ea a fost o *feme sole*, nu o *feme covert*, dacă n-aţi fost soţul ei, n-aveţi nici un drept să vă însuşiţi proprietăţile ei.

El a râs de asta.

— Henric o să primească blănurile, a spus el. Riche o să găsească pentru Henric o metodă, crede-mă. Ştii ce ar fi trebuit ea să facă? Să le fi strâns pe toate şi să i le fi dat lui Chapuys. Bărbatul ăsta moare de frig.

Soseşte un mesaj pentru regina Anne, de la lady Mary, ca răspuns la oferta ei binevoitoare de a-i fi mamă. Mary spune că ea şi-a pierdut cea mai bună mamă din lume şi că n-are nevoie de nici o înlocuitoare. Iar în ceea ce priveşte prietenia cu ibovnica tatălui ei, nu vrea să se înjosească. Nu se va ţine de mână cu cineva care a dat laba cu diavolul.

El spune:

— Poate că n-a fost momentul potrivit. Poate că a auzit de dans. Şi de rochia galbenă.

Mary spune că se va supune dorinţei tatălui ei, atâta cât îi va permite onoarea şi conştiinţa. Dar nu va face mai mult decât atât. Nu va face nici o declaraţie şi nici un legământ în care să recunoască faptul că mama ei n-a fost căsătorită cu tatăl ei şi nici n-o să accepte că un copil de-al lui Anne Boleyn este moştenitorul tronului Angliei.

Anne zice:

— Cum îndrăzneşte? Cum de crede că poate să negocieze? Dacă pruncul meu e băiat, ştiu ce-o să se întâmple cu ea. Mai bine s-ar împăca acum cu tatăl ei, nu să vină şi să-i ceară îndurare când o să fie prea târziu.

— Un sfat bun, zice el. M-aş mira să-l asculte.

— Atunci nu mai pot face nimic.

— Sincer, cred că nu mai aveţi ce să faceţi.

Iar el nu ştie ce-ar putea să mai facă pentru Anne Boleyn. Este proclamată regină, numele ei este scris în toate legile, în pergamentele oficiale: dar, dacă oamenii n-o acceptă ca regină…

Înmormântarea Caterinei este programată pentru 29 ianuarie. Sosesc primele note de plată, pentru veşmintele de doliu şi lumânări. Regele este în cotinuare euforic. Porunceşte să fie organizate tot soiul de banchete la curte. În a treia săptămână din lună va avea loc un turnir, iar Gregory s-a înscris şi el. Deja băiatul se antrenează serios. Îşi tot cheamă armurierul, îi spune să plece, iar pe urmă îl cheamă din nou; se răzgândeşte mereu în privinţa calului.

— Tată, sper că n-o să-l am adversar pe rege, zice el. Nu că mi-ar fi teamă de el. Dar m-aş chinui îngrozitor încercând să-mi amintesc că e el şi, în acelaşi timp, încercând să uit că e el, ca să mă străduiesc să-l ating o dată, dar, Doamne fereşte, să-l ating doar o dată. Dacă aş avea ghinionul să-l dobor de pe cal? Poţi să-ţi închipui ce s-ar petrece dacă ar cădea, doborât de un nepriceput ca mine?

— Eu unul nu mi-aş face griji, spune el. Henric participă la turniruri încă de când tu nu te ţineai bine pe picioare.

— Ăsta-i lucrul cel mai dificil, domnule. Nu mai e la fel de ager ca pe vremuri. Aşa spun gentlemenii. Norris zice că nu-i mai e frică. Norris spune că nu te poţi descurca dacă nu ţi-e frică, iar Henric e convins că el e cel mai bun, aşa că lui nu-i e frică de nici un adversar. Şi ar trebui să-ţi fie frică, spune Norris. Doar aşa rămâi ager.

— Data viitoare, zice el, intră în echipa regelui încă de la început. Aşa eviţi problema asta.

— Cum se poate face asta?

Of, Doamne. Cum poate cineva să facă orice, Gregory?

— O să vorbesc eu pentru tine.

— Nu, te rog. Gregory e cătrănit. Nu mi-ar prinde bine la onoare, nu? Dacă tu ai aranja lucrurile în locul meu. Trebuie să mă descurc singur. Ştiu că tu le ştii pe toate, tată. Dar tu n-ai participat niciodată la vreun turnir.

El încuviinţează din cap. Cum vrei. Fiul său pleacă, zdrăngănidu-şi armura. Gingaşul său fiu.

După Anul Nou, Jane Seymour îşi îndeplineşte sarcinile pe lângă regină, cu o expresie indescifrabilă pe chip, de parcă s-ar mişca printr-un nor. Mary Shelton îi zice:

— Regina spune că, dacă Jane cedează rugăminţilor lui Henric, el se va plictisi de ea într-o singură zi, iar, dacă ea nu cedează, el se va plictisi oricum de ea. Pe urmă Jane va fi trimisă înapoi la Wolf Hall, iar familia ei o va închide într-o mânăstire, pentru că nu le mai e utilă. Iar Jane nu spune nimic. Shelton râde destul de amabilă. Jane nu crede că va fi o mare diferenţă faţă de acum. Căci acum este într-o mânăstire nomadă şi îşi respectă jurămintele. Ea zice: Domnul secretar principal crede că ar fi un mare păcat dacă îl las pe rege să mă ţină de mână, deşi el mă imploră să-i dau voie. „Jane, dă-mi lăbuţa ta.“ Iar întrucât domnul secretar principal se pricepe aproape la fel de bine ca regele la religie şi este un bărbat foarte credincios, eu ţin seama de ce-mi spune.

Într-o bună zi, Henric o înşfacă pe Jane, când trece pe lângă el, şi o aşază pe genunchii săi. Este un gest sportiv, băieţesc, impetuos, inofensiv; aşa spune el mai târziu, scuzându-se cu umilinţă. Jane nu zâmbeşte şi nici nu spune nimic. Şade calmă până când e lăsată să plece, de parcă regele ar fi un scăunel.

Christophe vine la el şi-i şopteşte:

— Domnule, umblă vorba pe stradă că fosta regină, Caterina, a fost ucisă. Lumea spune că regele a încuiat-o într-o cameră şi a lăsat-o să moară de foame. Lumea spune că el i-a trimis nişte migdale, ea le-a mâncat şi a murit otrăvită. Lumea spune că Domnia Ta i-a trimis doi ucigaşi cu cuţite şi că ei i-au sfârtecat inima, iar că, atunci când s-au uitat la ea, numele Domniei Tale era gravat acolo cu litere mari şi negre.

— Ce? Pe inima ei? „Thomas Cromwell“?
Christophe ezită.
— *Alors*… Poate doar iniţialele.

PARTEA A DOUA

I
Cartea neagră
Londra, ianuarie-aprilie 1536

Când aude strigătul „Foc!“ el se răsuceşte şi înoată iarăşi în visul său. Presupune că incendiul este în vis; are asemenea vise.

Pe urmă se trezeşte când Christophe îi zbiară în ureche:

— Treziți-vă! Regina a luat foc.

El se dă jos din pat. Frigul îl înjunghie. Christophe țipă:

— Haideți odată! A ars de tot.

Câteva clipe mai târziu, când el ajunge la etajul reginei, simte un miros puternic de stofă pârlită, iar Anne este înconjurată de femei care bolborosesc, dar este nevătămată, pe un scaun, învelită cu mătase neagră, cu un pocal cu vin cald în mână. Pocalul se clatină, din el se varsă puțin vin; Henric are lacrimi în ochi, îi îmbrățişează pe ea şi pe moştenitorul din trupul ei.

— Îmi pare rău că n-am fost cu tine, iubito. Ar fi trebuit să-mi petrec noaptea cu tine. Te-aş fi salvat cât ai bate din palme.

Şi o ține tot aşa. Slavă Domnului care ne ocroteşte! Slavă Domnului care protejează Anglia! Ar fi fost mai bine ca eu să… Cu o pătură, o plapumă l-aş fi stins. Eu, cât ai bate din palme, aş fi biruit flăcările.

Anne soarbe din vin.

— S-a terminat. N-am păţit nimic. Te rog, nobilul meu soţ. Linişte. Lasă-mă să beau asta.

El observă imediat că Henric o irită; îngrijorarea lui, adorația, faptul că se agață de ea. Iar în toiul acestei nopți de ianuarie, ea nu-şi poate ascunde iritarea. E cenuşie la faţă, căci somnul i-a fost întrerupt. Se răsuceşte spre el, Cromwell, şi i se adresează în franceză.

— Există o profeție cum că o regină a Anglie va arde de vie. Nu credeam că asta înseamnă că va arde în patul ei. A fost o lumânare pe care n-a stins-o nimeni. Mai bine zis, aşa se presupune.

— Cine n-a stins-o?

Anne ridică din umeri. Îşi răsuceşte capul.

— Mai bine am lua nişte măsuri, îi spune el regelui, să fie mereu apă la îndemână şi, prin rotație, câte o femeie să verifice ca toate lumânările să fie stinse în camera reginei. Nici nu ştiu de ce nu se face deja asta.

Toate lucrurile acestea sunt notate în Cartea neagră, care există de pe vremea regelui Edward. Acolo sunt scrise toate regulile pe care trebuie să le respecte cei din casă: sunt reguli pentru orice, de fapt, mai puțin pentru apartamentul privat al regelui, unde nu trebuie să se ştie ce se întâmplă.

— Ar fi trebuit să fiu cu ea, zice Henric. Dar, vezi tu, avem speranța că…

Regele Angliei nu-şi poate permite să aibă relații trupeşti cu femeia care-i poartă în pântec copilul. Riscul unei pierderi a sarcinii este prea mare. Aşa încât îşi caută partenere în altă parte. În această noapte, vezi cum trupul lui Anne înțepeneşte, pe când ea se smulge din mâinile soțului ei, dar pe timpul zilei rolurile se inversează. El a văzut-o pe Anne cum încearcă să-l atragă pe rege într-o conversație.

Mult prea des el se răsteşte la ea. Îi întoarce spatele. De parcă ar nega că o doreşte. Şi totuşi ochii nu i se dezlipesc de ea…

Pe el toate astea îl irită; sunt lucruri muiereşti. Iar faptul că trupul reginei, înfăşurat doar într-o cămaşă de noapte din damasc, pare prea slab pentru o femeie care va naşte în primăvară, şi ăsta e un lucru muieresc. Regele zice:

— Focul n-a ajuns prea aproape de ea. A ars doar colțul tapițeriei. Cea cu Absalom spânzurat în copac. Este foarte frumoasă şi aş vrea ca tu…

— O să trimit după cineva la Bruxelles, spune el.

Focul n-a ajuns la fiul regelui David. El atârnă de crengile copacului, prins de părul lui lung: ochii lui sunt sălbatici, iar gura îi este deschisă într-un țipăt.

Mai sunt încă multe ore până în zori. Camerele palatului par tăcute, în aşteptarea unei explicații. Străjerii patrulează şi noaptea; oare unde erau? Oare n-ar fi trebuit să rămână o femeie lângă regină, să doarmă pe un pat de paie lângă ea? Îi zice lui lady Rochford:

— Ştiu că regina are duşmani, dar cum de li s-a permis să se apropie de ea?

Jane Rochford îi vorbeşte de sus; crede că el încearcă să dea vina pe ea.

— Ştiți, domnule secretar principal, pot să fiu sinceră cu Domnia Ta?

— Chiar mi-aş dori asta.

— În primul rând, este o chestiune domestică. Nu intră în atribuțiile Domniei Tale. În al doilea rând, ea n-a fost în pericol. În al treilea rând, nu ştiu cine a aprins lumânarea. În al patrulea rând, chiar dacă aş şti, tot nu v-aş spune.

El aşteaptă.

— În al cincilea rând, nimeni n-o să vă spună.

El aşteaptă.

— Dacă, aşa cum se mai întâmplă uneori, regina primeşte pe cineva în vizită după ce se sting luminile, atunci noi trebuie să tragem voalul peste asta.

— Pe cineva. El se gândea la asta. Cineva care vrea să pornească un incendiu sau care are alt scop?

— Un scop obişnuit în dormitor, spune ea. Nu vreau să spun că există o asemenea persoană. Eu n-aş şti nimic despre asta. Regina se pricepe să țină un secret.

— Jane, zice el, dacă o să vrei vreodată să-ți liniştești conştiința, nu te duce la preot, vino la mine. Preotul te va pune să faci penitență, pe când eu te voi răsplăti.

Cum este granița dintre adevăr şi minciună? Este permeabilă şi neclară, pentru că este adânc pătrunsă de zvonuri, închipuiri şi povestiri mincinoase. Adevărul poate să sfărâme poarta, adevărul poate să urle pe stradă; dacă adevărul nu este plăcut, frumos şi atrăgător, e condamnat să rămână scâncind la uşa din spate.

Aranjând lucrurile după moartea Caterinei, a fost nevoit să cerceteze unele legende din tinerețea ei. Catastifele de socoteli compun o narațiune la fel de palpitantă ca orice poveste cu monştri marini sau cu canibali. Caterina mereu spusese că, între moartea lui Arthur şi căsătoria cu tânărul prinț Henric, ea a fost ignorată, amărâtă, îngrozitor de săracă: mânca peşte din ziua precedentă şi aşa mai departe. Ai fi putut să dai vina pe fostul rege, dar, dacă te uitai în catastife, acolo scria că el fusese destul de generos. Servitorii Caterinei furau de la ea. Vesela şi bijuteriile ei erau scoase la vânzare; oare ea fusese de acord? Trăia pe picior mare, a observat el, şi era generoasă; cu alte cuvinte, trăia ca o regină, fără să ştie cum să-şi drămuiască venitul.

Te întrebi ce altceva ai mai crezut dintotdeauna, ai crezut fără să ai nici un motiv. Tatăl lui, Walter, i-a păstrat bani, aşa zice Gardiner: plata pentru rana pe care i-a făcut-o când l-a înjunghiat, compensație pentru familia lezată. Dar dacă, se întreabă el în sinea lui, Walter nu m-a detestat? Dacă doar îl exasperam şi o arăta lovindu-mă cu picioarele prin curtea atelierului unde fermenta berea? Dacă o meritam? Căci tot timpul făceam pe grozavul. „Unu, țin mai bine la băutură decât tine. Doi, mă pricep la orice mai bine decât tine. Trei, sunt prinț de Putney şi pot să usuc în bătaie pe oricine din Wimbledon, pot să vină şi din Mortlake şi tot i-aş bate măr. Patru, sunt deja cu trei centimetri mai înalt decât tine, uită-te la uşa unde am crestat semnele, du-te, du-te, tată, du-te şi lipeşte-te de perete."

El scrie:

Dinții lui Anthony.

Întrebare: Ce s-a întâmplat cu ei?

Declarația lui Anthony, la insistențele mele, Thomas Cromwell:

A rămas fără ei din cauza pumnilor tatălui său violent.

Pentru Richard Cromwell: El a fost în fortăreața asediată de papă. Undeva în străinătate. Într-un anumit an. Un anumit papă. Fortăreața a fost sabotată şi în ea s-a pus o bombă. Pe când a avut ghinionul să stea într-un anumit loc, dinții i-au fost smulşi din gură.

Pentru Thomas Wriothesley: Pe vremea când era marinar în Islanda, căpitanul său l-a dat în schimbul unor provizii unui om care voia să sculpteze piese de şah din dinții lui. N-a înțeles ce înțelegere se încheiase până când bărbații înveşmântați în blănuri n-au venit şi nu i-au scos.

Pentru Richard Riche: Şi i-a pierdut într-un conflict cu un om care i-a contestat puterea în Parlament.

Pentru Christophe: Cineva l-a blestemat şi i-au căzut toți dinții. Christophe spune: „În copilărie am auzit despre sataniştii din Anglia. Pe fiecare stradă locuieşte câte o vrăjitoare. Practic".

Pentru Thurston: Avea un duşman bucătar. Iar duşmanul i-a pus în mâncare pietre care semănau cu alunele de pădure, apoi l-a îndemnat să guste.

Pentru Gregory: I-au fost supți din gură de către un mare vierme care s-a târât ieşind din pământ şi i-a mâncat soția. Asta s-a întâmplat în Yorkshire, anul trecut.

Sub concluziile sale, el a tras o linie. A scris: „Gregory, ce să facem cu marele vierme?"

— Trimite împuterniciți care să-l înfrunte, domnule. Trebuie să-l ucideți. Episcopul Rowland Lee se va împotrivi. Sau Fitz.

El îşi priveşte îndelung fiul.

— Ştii că sunt poveşti de-ale lui Arthur Cobbler, nu?

Gregory îl priveşte şi el îndelung.

— Da, ştiu. Pare plin de regrete. Dar oamenii sunt atât de fericiți când îi cred. Mai ales domnul Wriothesley. Deşi acum a devenit atât de serios. Obişnuia să se amuze ținându-mi capul sub un jgheab cu apă. Dar acum îşi îndreaptă ochii spre ceruri şi spune „Maiestatea Sa, regele". Înainte îi spunea „Oribilitatea sa". Şi îi imita mersul. Gregory îşi pune pumnii în şolduri şi tropăie prin cameră.

El îşi ridică o mână pentru a-şi ascunde zâmbetul.

E ziua în care se ține turnirul. Este la Greenwich, dar își cere scuze și pleacă din tribuna spectatorilor. Regele l-a certat de dimineață, pe când stăteau unul lângă altul în camera lui, la liturghia de dimineață:

— Cât plătește lordul din Ripon? Arhiepiscopului din York.

— Puțin mai mult de o sută șaizeci de lire sterline, sire.

— Dar Southwell cât plătește?

— Aproape o sută cincizeci de lire sterline, sire.

— Ești sigur? Am crezut că e mai mult.

Henric este foarte interesat de cât câștigă episcopii. Unii oameni spun, iar el nu are nici o obiecție, că ar trebui să le dea episcopilor o indemnizație fixă, iar profiturile parohiilor să intre în vistierie. El a calculat că banii astfel obținuți ar putea să plătească o armată permanentă.

Dar nu-i momentul să-i facă această propunere lui Henric. Regele îngenunchează și se roagă la sfântul care-i ocrotește pe cavalerii înscriși pe listă.

— Maiestate, zice el, dacă concurați împotriva fiului meu Gregory, vă veți abține să-l dărâmați de pe cal? Dacă puteți?

Dar regele spune:

— Pe mine nu m-ar deranja dacă micul Gregory m-ar da jos de pe cal. Deși nu prea cred că o să fie așa, nu i-aș lua-o în nume de rău. Și nici nu ne putem stăpâni prea bine, zău așa. Când te năpustești asupra cuiva, nu te poți abține. Se oprește, apoi zice pe un ton amabil: Știi, rareori se întâmplă să-ți dărâmi adversarul. Nu doar la asta poți să speri într-o întrecere. N-ar trebui să te îngrijoreze ce o să facă. Este foarte agil. Altfel n-ar putea să participe. Nu poți să rupi o lance într-un adversar timid, el trebuie să fugă cât poate de repede spre tine. În plus, toată lumea se descurcă. Nu se poate așa ceva. Știi cum zic crainicii. De pildă: „Gregory Cromwell s-a descurcat bine la turnir, Henry Norris s-a descurcat foarte bine la turnir, însă suveranul și stăpânul nostru s-a descurcat cel mai bine dintre toți“.

— Și așa e, sire? zâmbește pentru a înmuia orice jignire din vorbele sale.

— Știu că voi, sfetnicii mei, credeți că eu ar trebui să stau în tribună. Și o să stau, promit, nu neg că un bărbat de vârsta mea nu mai este atât de viguros. Dar vezi tu, Firimitură, e greu să renunți la ceva ce te-a preocupat încă din copilărie. Pe vremuri erau unii oaspeți italieni care ne încurajau cu ovații, pe Brandon și pe mine, credeau că Ahile și Hector au înviat. Așa spuneau.

Dar care pe care? Unul este târât prin noroi de celălalt…

Regele zice:

— Ți-ai crescut minunat băiatul și nu doar pe el, ci și pe nepotul tău, Richard. Nici un nobil n-ar putea mai mult. Fac cinste casei tale.

Gregory s-a descurcat bine. Gregory s-a descurcat foarte bine. Gregory s-a descurcat cel mai bine dintre toți.

— Nu vreau ca Gregory să fie Ahile, spune el, vreau doar să nu fie doborât de pe cal.

Există o legătură între tabela pe care se scrie punctajul și corpul uman, în sensul că pe hârtie sunt marcaje pentru cap și trunchi. Se notează orice atingere pe platoșă, nu și coastele rupte. Se notează orice atingere pe cască, nu și fracturile craniului. După aceea poți să iei hârtiile și să citești ce s-a petrecut la turnir în întrecerile din acea zi, dar marcajele de pe hârtie nu vorbesc despre durerea pe care o simți din cauza unei glezne rupte sau despre eforturile pe care un om care se sufocă le face pentru a nu vomita în cască. Așa cum orice participant ți-ar putea spune, chiar trebuie să fii acolo ca să vezi ce se întâmplă.

Gregory a fost dezamăgit când tatăl său și-a cerut scuze și n-a asistat la turnir. A motivat că își stabilise de mai demult ceva legat de hârțoagele sale. Vaticanul îi oferă lui Henric trei luni pentru a-i recunoaște

supremația, altfel bula de excomunicare împotriva lui va fi tipărită şi se va distribui prin toată Europa, iar toții creştinii se vor întoarce împotriva lui. Flota împăratului a pornit-o spre Alger, ducând într-acolo patruzeci de mii de oameni înarmați. Abatele din Fountains fură sistematic din propria-i trezorerie şi întreține şase târfe, deşi probabil că are nevoie să se odihnească între întâlnirile cu ele. Iar sesiunea Parlamentului începe peste două săptămâni.

Odată, în Veneția, a cunoscut un bătrân cavaler, unul dintre acei bărbați a cărui carieră era să participe la turniruri din întreaga Europă. Omul şi-a descris viața, cum trecea granițele, împreună cu escorta lui de cavaleri şi cu herghelia lui de cai, mereu pe drum de la un turnir la altul, până când vârsta şi rănile suferite l-au împiedicat să mai participe. Acum, ajuns pe cont propriu, el încerca să-şi câştige pâinea antrenându-i pe nobilii tineri, îndurând batjocura şi plictiseala; pe vremea mea, zisese el, tinerii erau învățați cum să se poarte, însă acum mă trezesc că țesal caii şi lustruiesc platoşele pentru câte un bețivan mucos, pe care altădată nici măcar nu l-aş fi lăsat să-mi curețe ghetele; uită-te acum la mine, am ajuns să beau cu – ce eşti tu? – un englez.

Cavalerul era portughez, dar vorbea latină populară şi un soi de germană, presărată cu cuvinte tehnice, care sunt cam la fel în toate limbile. Pe vremuri, toate turnirurile te puneau la încercare. Nu se huzurea deloc. Femeile, în loc să surâdă prosteşte din foişoare aurite, nu-şi făceau apariția decât după aceea. Pe atunci, punctajul era complicat, iar arbitrii nu acceptau nici o încălcare a regulilor, puteai foarte bine să-ți sfărâmi toate lăncile şi tot să pierzi la punctaj, puteai să-ți dobori adversarul şi să te alegi nu cu o pungă de galbeni, ci cu o pată pe reputație. O încălcare a regulilor te putea urmări prin toată Europa, o încălcare a regulilor din, să zicem, Lisabona se auzea până în Ferrara; reputația unui bărbat putea să ajungă undeva înaintea lui şi, până la urmă, a zis el, dacă aveai un sezon prost sau, dacă ghinionul se ținea scai de tine, totuşi rămâneai cu reputația; aşa că nu-ți bate joc de şanse, a spus el, când steaua norocului străluceşte deasupra ta, căci un minut mai târziu se poate stinge. Şi că veni vorba, nu cheltui pe horoscoape bani câştigați cu multă trudă. Dacă îți merge prost, oare de asta ai nevoie să afli ca să te pui pe picioare?

După un pahar, cavalerul a început să vorbească de parcă toată lumea ar fi avut aceeaşi meserie ca el. Ar trebui să-ți pui cavalerii, a spus el, la capetele barierei, pentru a-ți face calul să ia o curbă largă, dacă încearcă să o ia pe scurtătură, altfel te poți poticni, e uşor dacă nu-s străjeri pe margini, al naibii de dureros: ai pățit vreodată asta? Proştii îşi pun băieții în mijloc, unde o să fie *atteint*-ul; dar ce rost are? Într-adevăr, a fost el de acord, ce rost are; şi s-a minunat de cuvântul delicat *atteint*, care exprimă un impact atât de violent. Acele scuturi cu arcuri, a zis bătrânul, le-ați văzut, sunt elastice când le loveşti? Tertipuri de copii mici. Arbitrii de pe vremuri n-aveau nevoie de asemenea mecanisme ca să vadă când un om este lovit – nu, pe vremea aia îşi foloseau ochii, aveau ochi pe atunci. Uite, a zis el, poți să pierzi în trei feluri. Calul poate să te lase. Băieții pot să te lase. Nervii pot să te lase.

Trebuie să-ți strângi bine casca, ca să poți vedea. Îți ții corpul drept, iar, când eşti pe punctul să loveşti, atunci şi doar atunci îți întorci capul ca să îți poți vedea adversarul şi să urmăreşti cu privirea cum vârful lăncii tale nimereşte ținta. Unii oameni îşi schimbă direcția în clipa de dinainte de ciocnire. E firesc, dar uită de tot ce e firesc. Antrenează-te până când îți învingi instinctele. Dacă ți se oferă ocazia, întotdeauna o să-ți schimbi direcția. Corpul tău vrea să supraviețuiască, iar instinctul vrea să evite ciocnirea calului tău în armură şi a ta, tot în armură, cu alt bărbat şi cu alt cal care vin spre tine în galop. Unii nu-şi schimbă direcția, ci îşi închid ochii în momentul ciocnirii. Bărbații ăştia sunt de două feluri: cei care ştiu ce fac şi nu se pot abține şi cei care nu ştiu ce fac. Pune-i pe băieții tăi să se uite la tine când te antrenezi. Să nu faci parte din nici una din categoriile astea două.

Aşadar, cum pot să devin mai bun, l-a întrebat pe bătrânul cavaler, cum pot să izbândesc? Acestea erau instrucţiunile lui: să stai destins în şa, de parcă ai călări de plăcere, doar ca să iei o gură de aer curat. Dă frâu liber calului, dar ţine-l sub control. În *combat à plaisance*, cu steagurile alea fluturânde, ghirlandele, săbiile şi lăncile cu cununi în vârf, pentru a amortiza impactul, călăreşte de parcă ai vrea să ucizi. În *combat à loutrance*, ucide de parcă ar fi un sport. Şi acum uite, a spus cavalerul, şi a izbit cu palma în masă, uite ce am văzut nici nu mai ştiu de câte ori: omul tău se pregăteşte de *atteint*, iar, în ultimul moment, este nimicit de nerăbdare şi dorinţă – îşi încordează muşchii, îşi trage lângă corp braţul cu care ţine lancea, vârful i se îndreaptă în sus şi loveşte pe lângă ţintă; orice-ai face, să eviţi asta. Ţine-ţi lancea lejer, ca atunci când te încordezi şi-ţi tragi braţul, vârful să nimerească ţinta. Dar aminteşte-ţi asta mai presus de toate: înfrânge-ţi instinctul. Nevoia ta de glorie trebuie să-ţi biruiască dorinţa de a supravieţui; altfel de ce mai lupţi? De ce să nu fii fierar, hangiu, negustor de lână? De ce mai participi la întrecere dacă nu vrei să câştigi iar, dacă nu câştigi atunci mai bine să mori, nu?

A doua zi l-a văzut iarăşi pe cavaler. El, Tommaso, se întorcea de la o băută cu prietenul său, Karl Heinz, şi l-a văzut pe bătrân cu capul pe *terra firma*, întors cu faţa în sus cu picioarele în apă; în Veneţia, în amurg, se poate foarte bine şi viceversa. L-au scos pe mal şi l-au răsucit. Îl cunosc pe omul ăsta, a zis el. Amicul lui a spus, cine-i e stăpân? Nimeni, dar ştie să înjure în germană, aşa că hai să-l ducem la Casa germană, căci eu nu stau în Casa toscană, ci cu un bărbat care deţine o turnătorie de metal. Karl Heinz l-a întrebat: Faci negoţ cu arme? iar el a spus, nu, cu straie bisericeşti. Karl Heinz a spus: Mai degrabă te caci rubine decât să afli secretele unui englez.

Discutând, l-au ridicat pe bătrân, iar Karl Heinz a spus: I-au tăiat punga, uite. Mare mirare că nu l-au ucis. L-au dus cu barca la Fondaco, unde poposeau negustorii din Germania, şi care chiar atunci se renova după un incendiu. Poţi să-l culci în magazie, printre lăzi, a spus el. Găseşte ceva cu care să-l înveleşti şi dă-i să mănânce şi să bea când se trezeşte. O să trăiască. E bătrân, dar zdravăn. Uite nişte bani.

Un englez excentric, a zis Karl Heinz. El a spus: Şi eu am fost ajutat de necunoscuţi, îngeri deghizaţi.

La poarta pe apă este un paznic, care nu e plătit de negustori, ci de stat, căci veneţienii vor să ştie tot ce se întâmplă în casele popoarelor. Aşa că e nevoit să-i dea şi mai multe monede paznicului. Ei îl scot din barcă pe bătrân; acum e aproape treaz, îşi agită armele şi bâiguie ceva, probabil în portugheză. Ei îl târăsc înăuntru, sub portic, când Karl Heinz spune:

— Thomas, ai văzut ce picturi avem? Uite, zice el, tu, paznicule, poţi să ţii torţa sau trebuie să te plătim şi pentru asta?

Luminile strălucesc pe perete. Pe cărămizi înfloreşte o pată de mătase, mătase roşie sau sânge proaspăt. El vede un arc alb, o lună mlădioasă, o lamă de secure; pe când lumina trece peste zid, vede un chip de femeie, rotunjimea obrazului conturată cu auriu. Este o zeiţă.

— Ţine torţa, spune el. Pe părul ei încâlcit şi vâlvoi este o coroană poleită cu aur. În spatele ei sunt planete şi stele. Pe cine ai plătit pentru asta? întreabă el.

Karl Heinz zice:

— Giorgione o pictează pentru noi, amicul lui, Tiziano, pictează faţada Rialto, iar senatul le plăteşte onorariile. Dar, pentru numele lui Dumnezeu, ei o să-l recupereze de la noi prin comisioane. Îţi place femeia?

Lumina îi dezmiardă carnea albă. Se îndepărtează de ea, pătând-o cu întuneric. Paznicul lasă jos torţa, ce, crezi că stau aici toată noaptea la cheremul vostru, în frigul ăsta teribil? Este o exagerare ca să

primească mai mulți bani, dar este adevărat că ceața se insinuează peste poduri şi alei, iar un vânt înghețat suflă dinspre mare.

După ce s-a despărțit de Karl Heinz, luna însăşi fiind un bolovan în apele canalului, el vede o târfă scumpă, care a rămas până târziu afară, mergând cu paşi nesiguri pe pietrele din pavaj, în botinele ei cu tălpi foarte groase. Râsul ei răsună în aer, iar ciucurii eşarfei sale galbene se unduiesc departe de gâtul ei, în ceață. El o urmăreşte cu privirea, ea nu-l vede. Pe urmă ea dispare. Undeva o uşă se deschide pentru ea, iar în altă parte o uşă se închide. Aidoma femeii de pe perete, ea se topeşte şi piere în beznă. Piațeta este iarăşi pustie; iar el este doar o siluetă neagră, care se profilează pe cărămizi, un fragment decupat din noapte. Dacă vreodată va trebui să dispar, zice el, aici ar trebui să vin.

Dar asta se petrecea cu multă vreme în urmă, în altă țară. Acum Rafe Sadler este aici şi aduce un mesaj: el trebuie să se întoarcă imediat la Greenwich, în dimineața asta rece şi umedă, când stă să plouă. Unde o fi Karl Heinz astăzi? Probabil e mort. Din noaptea când a văzut zeița care creştea pe zid, el a căpătat dorința să comande şi el una similară, deşi alte lucruri – să câştige bani şi să conceapă legislație – i-au ocupat timpul până acum.

— Rafe?

Rafe stă în picioare în pragul uşii şi tace. El îşi ridică privirea spre chipul tânărului. Mâinile lui scapă condeiul, iar cerneala împroaşcă hârtia. Se ridică brusc în picioare, se înfăşoară cu mantia îmblănită, parcă pentru a-l proteja de vestea pe care urmează s-o audă. El spune:

— Gregory? iar Rafe clatină din cap.

Gregory e teafăr. N-a participat la turnir.

— Turnirul e întrerupt. E regele, zice Rafe. E Henric, a murit.

— Ah, spune el.

Usucă cerneala cu praful din cutia de os.

— Sânge peste tot, nu încape îndoială, zice el.

Ține la îndemână un dar pe care l-a primit odată, un pumnal turcesc din fier, pe al cărui toc sunt gravate flori ale soarelui. Până acum, el mereu a crezut că este doar un ornament, un obiect ciudat. Îl pune printre veşmintele de pe el.

Mai târziu îşi va aminti cât de greu i-a fost să iasă pe uşă şi să-şi îndrepte paşii spre arena unde avusese loc turnirul. Se simte slăbit, iar slăbiciunea lui clocotitoare l-a făcut să scape din mână condeiul, când a crezut că Gregory este rănit. Îşi zice în sinea lui: nu e Gregory; dar trupul său este amețit, nu izbuteşte să asimileze vestea, de parcă el însuşi ar fi primit o lovitură mortală. Însă acum oare să se ducă acolo şi să încerce să preia conducerea, sau să profite de ocazie, poate ultima ocazie, ca să se retragă: să scape de acolo înainte ca porturile să se închidă, dar unde să se ducă? Poate în Germania? Oare există vreun principat sau vreun stat unde să fie în siguranță, iar împăratul sau papa să nu ajungă la el, ori noul rege al Angliei, oricine ar urma să fie?

Niciodată n-a dat bir cu fugiții; poate odată, când a fugit de Walter, pe când avea şapte ani: dar Walter a venit după el. De atunci a mers doar înainte, *en avant*! Aşa că nu şovăie prea mult, însă mai târziu nu-şi va aminti cum a ajuns până la un cort semeț, poleit cu aur şi brodat cu blazonul şi stema Angliei, care se înalță deasupra cadavrului regelui Henric al VIII-lea. Rafe spune: Întrecerea n-a început, el a fugit în ring, ca să-şi înfigă lancea în mijlocul cercului. Pe urmă calul s-a împiedicat sub el şi a căzut cu tot cu călăreț, calul s-a rostogolit urlând, iar Henric era sub el. Acum Norris cel Blând este îngenuncheat lângă targă, se roagă, iar lacrimile îi curg în cascadă pe obraji. O pată de lumină este pe platoşa armurii, căştile ascund

feţele, fălci de fier, guri de broască, crăpăturile vizoarelor. Cineva spune: Animalul a căzut, de parcă şi-ar fi rupt piciorul, nimeni nu era lângă rege, nu e vina nimănui. Lui i se pare că aude un zgomot teribil, urletul de groază al calului pe când îşi azvârlă picioarele, ţipetele spectatorilor, zdrăngănitul metalului şi al copitelor pe oţel, când un animal uriaş se încurcă cu altul, calul de luptă şi regele prăbuşindu-se împreună, metalul pătrunzând în carne, copita în os.

— Adu o oglindă, zice el, ca să i-o ţinem la buze. Adu o pană să vedem dacă se mişcă.

Regele a fost scos din armură, dar încă mai are surtucul de turnir, negru şi vătuit, de parcă ar ţine doliu după el însuşi. Nu se vede nici strop de sânge, aşa că el întreabă: Unde e rănit? Cineva zice: S-a lovit la cap; dar acesta este singurul lucru pe care îl înţelege dintre bocetele şi bolboroselile care răsună în cort. Pene, oglinzi, ei îi mărturisesc că au făcut de toate; limbile vociferează asurzitor, de parcă ar fi de clopote, ochii sunt ca pietricelele în capetele lor, un chip surprins şi lipsit de orice expresie se răsuceşte spre altul, se murmură jurăminte şi rugăciuni, iar ei se mişcă încet, foarte încet; nimeni nu vrea să care cadavrul înăuntru, este prea mult pentru oricare dintre ei, o să fie văzuţi, o să se povestească despre asta. Te înşeli dacă crezi că, atunci când regele moare, sfetnicii săi ţipă „Trăiască regele!“. Deseori moartea lui este ţinută secret mai multe zile. Aşa că trebuie să rămână un secret… Henric este alb ca varul, iar el vede moliciunea şocantă a cărnii umane cum iese din oţel. Este întins pe spate, toată statura lui magnifică, întinsă pe o pânză de culoarea oceanului. Membrele lui sunt drepte. Pare nevătămat. El îl atinge pe faţă. Încă e cald. Soarta nu l-a rănit şi nici nu l-a mutilat. Este intact, un cadou pentru zei. Îl iau înapoi la fel cum l-au trimis pe lume.

Deschide gura şi ţipă. Cum îndrăznesc să-l lase pe rege aşa, pe jos, fără nici un ritual creştin, de parcă ar fi deja excomunicat? Dacă ar fi murit oricine altcineva, i-ar îmbia simţurile cu petale de trandafiri şi cu smirnă. L-ar trage de păr şi de urechi, i-ar arde hârtie sub nas, i-ar deschide gura pentru a-i turna apă sfântă pe gât, ar sufla din corn lângă capul lui. Toate acestea trebuie făcute şi – el îşi ridică privirea şi îl vede pe Thomas Howard, ducele de Norfolk, fugind spre el ca un demon. Unchiul Norfolk: unchiul reginei, cel dintâi nobil al Angliei.

— Doamne sfinte, Cromwell! mârâie el. Este limpede cât de înalt e rangul lui. Doamne sfinte, acum te-am prins; Doamne sfinte, o să-ţi scot maţele trufaşe; Doamne sfinte, până la apus capul îţi va sta în ţeapă.

Poate. Dar în următoarele clipe el, Cromwell, pare că se umflă şi ocupă tot spaţiul din jurul bărbatului întins pe jos. Se zăreşte pe el însuşi, de parcă s-ar uita de sus, de pe pânza cortului: talia i se lăţeşte, parcă ar creşte în înălţime. Ca să ocupe cât mai mult teren. Ca să ocupe un spaţiu cât mai mare, ca să respire cât mai mult aer, îşi înfige zdravăn picioarele în pământ şi stă neclintit, când Norfolk fuge spre el, dârdâind, în convulsii. Ca el să fie o fortăreaţă pe o stâncă, linştit, iar Thomas Howard nu face decât să ricoşeze de zidurile ei, făcând un salt înapoi, tresărind şi vorbind doar prostii despre Dumnezeu ştie ce sau Dumnezeu ştie cine.

— ÎNĂLŢIMEA VOASTRĂ, LORD NORFOLK! urlă la el. Înălţimea Voastră, lord Norfolk, unde este regina?

Norfolk gâfâie.

— Pe podea. I-am spus. Eu însumi. E sarcina mea. E sarcina mea, eu sunt unchiul ei. A căzut şi face o criză. Pitica a încercat s-o ridice. A lovit-o cu picioarele. Of, Doamne sfinte!

Acum cine este la cârma ţării în numele copilului nenăscut al lui Anne? Când Henric şi-a propus să plece în Franţa, a vrut s-o pună regentă pe Anne, dar asta s-a petrecut cu mai mult de un an în urmă, iar el n-a mai plecat până la urmă, aşadar nu ştim dacă ar fi făcut-o; Anne i-a zis: Cremuel, dacă sunt regentă, ai grijă, ori mi te supui, ori îţi tai capul. Anne s-ar descotorosi în doi timpi şi trei mişcări de Caterina sau

de Mary: Caterina nu mai poate fi atinsă, dar pe Mary o poate distruge. Unchiul Norfolk, care se aplecase peste cadavru ca să rostească o scurtă rugăciune, bate iarăşi câmpii:

— Nu, nu, nu, spune el. Nu o femeie cu burta mare. Nu poate să conducă o ţară. Anne nu poate să fie la cârma regatului. Eu, eu, eu.

Gregory îşi croieşte drum prin mulţime. A avut inspiraţia să-l aducă pe Fitzwilliam, vistiernicul principal.

— Prinţesa Mary, îi spune el lui Fitz. Cum dăm de ea? Trebuie să vorbesc cu ea. Altfel, s-a zis cu regatul.

Fitzwilliam este unul dintre prietenii vechi ai lui Henric şi mai e şi de aceeaşi vârstă cu el: are o tendinţă puternică, slavă Domnului, să intre în panică şi să se bâlbâie.

— Gardienii ei sunt familia Boleyn, spune Fitz. Nu ştiu dacă o să ne-o aducă.

Da, cât de prost am fost, îşi zice în sinea lui, că nu m-am dus la ei ca să-i corup, să-i mituiesc în avans exact pentru o situaţie din asta; am zis că o să-mi trimit inelul ca să-i dea voie Caterinei să plece, dar pentru prinţesă n-am făcut nici o înţelegere. Dacă o las pe Mary pe mâna Boleynilor, e ca şi moartă. Dacă pică în mâinile papiştilor, ei o s-o proclame regină, şi atunci eu sunt ca şi mort. O să fie război civil.

Acum curtenii intră de-a valma în cort, toţi scornesc tot felul de poveşti despre cum a murit Henric, toţi exclamă, neagă, se văicăresc; zgomotul se întețeşte, iar el îl înşfacă de braţ pe Fitz:

— Dacă vestea ajunge în ţară înaintea noastră, n-o s-o mai vedem niciodată pe Mary vie. Gardienii ei n-ar spânzura-o de scară, n-ar înjunghia-o, dar vor avea grijă să pățească un accident, gâtul rupt pe drum. Dacă pruncul lui Anne va fi fată, Elizabeth este regină, căci n-avem pe nimeni altcineva.

Fitzwilliam spune:

— Stai puțin, lasă-mă să cuget. Unde e Richmond? Bastardul regelui are şaisprezece ani. Este o marfă, trebuie să țină seama de el, trebuie să fie ținut într-un loc sigur. Richmond este ginerele lui Norfolk. El ştie cu siguranţă unde se află. Norfolk este cel mai potrivit pentru a ajunge la el ca să negocieze, să-l vâre în temniță sau să-l lase să plece: dar el, Cromwell, nu se teme de un băiat nelegitim şi, pe lângă asta, tânărul îl place, ori de câte ori a avut treabă cu el, l-a linguşit până n-a mai putut.

Acum Norfolk se fâțâie de colo-colo, o viespe mânioasă, şi, de parcă chiar ar fi o viespe, cei din cort se feresc de el, fug din calea lui, iar pe urmă se întorc unde erau. Ducele se năpusteşte asupra lui; el, Cromwell, îi face vânt. El îşi coboară privirea spre Henric. Crede că a văzut, deşi poate că e doar o închipuire, cum i-a tresărit o pleoapă. Pentru el e de ajuns. Stă în picioare lângă Henric, aidoma unei statui dintr-un cavou: un paznic voinic, urât, mut. Aşteaptă: pe urmă vede din nou acea tresărire, aşa are impresia. Inima îi saltă în piept. Pune o mână pe pieptul regelui, îl apasă cu palma, aidoma unui negustor care încheie o înțelegere. Spune pe o voce calmă:

— Regele respiră.

Răsună un urlet sălbatic. În parte geamăt şi ovaţie, în parte un urlet de panică, rugăminte adresată lui Dumnezeu şi un protest adresat diavolului.

Sub surtuc, în căptuşeala din păr de cal, un freamăt, un tremur al vieții: mâna lui e grea şi lipită de pieptul regelui, se simte de parcă l-ar scula din morți pe Lazăr. I se pare că palma lui, magnetizată, îi insuflă viața pierdută în prințul său. Respirația regelui, deşi este slabă, pare regulată. El, Cromwell, a zărit viitorul; a văzut Anglia fără Henric; se roagă cu voce tare „Trăiască regele“.

— Chemați medicii, spune el. Chemați-l pe Butts. Aduceți aici orice om care se pricepe cât de cât la asta. Dacă moare din nou, vina nu va fi a lor. Vă dau cuvântul meu de onoare. Aduceți-mi-l pe nepotul meu, Richard Cromwell. Aduceți un scaun pentru Înălțimea Sa, ducele de Norfolk, căci e în stare de şoc.

Îi vine să adauge: Azvârliți o găleată cu apă pe Norris cel Blând, ale cărui rugăciuni, a izbutit el să observe, sunt predominant catolice.

Acum în cort e atât de multă lume, încât pare că a fost luat pe sus şi purtat pe capetele oamenilor. El îi aruncă o ultimă privire lui Henric, înainte ca silueta lui încremenită să dispară sub îngrijirile medicilor şi ale preoților. Aude un icnet prelung ca un râgâit; dar şi din cadavre mai ies zgomote de felul ăsta.

— Respiră!, țipă Norfolk. Dați-i voie regelui să respire! De parcă i s-ar supune, bărbatul de pe jos trage adânc aer în piept, parcă l-ar suge cu disperare. Iar pe urmă înjură. Şi încearcă să se ridice în capul oaselor.

Gata.

Dar nu de tot: el trebuie să studieze expresiile Boleynilor din preajma-i. Par amorțiți, buimaci. Chipurile li s-au învinețit de frig. Clipa lor cea mare a trecut până a apuca să simtă că a sosit. Cum de au ajuns aici atât de repede? De unde au apărut? îl întreabă el pe Fitz. Doar atunci îşi dă seama că se înserează. Lui i s-a părut că au trecut zece minute, când de fapt au fost două ore: două ore de când Rafe a venit în pragul uşii, iar el a scăpat condeiul pe hârtie.

Îi spune lui Fitzwilliam:

— Bineînțeles că n-a fost aşa. Sau, dacă a fost, e doar un incident neînsemnat.

Lui Chapuys şi celorlalți ambasadori le va prezenta versiunea inițială: regele a căzut, s-a lovit la cap şi a fost inconştient timp de zece minute. Nu, n-am crezut nici o clipă că a murit. După zece minute, s-a ridicat în capul oaselor. Iar acum e sănătos tun.

Dacă te-ai lua după ce povestesc eu, îi spune el lui Fitzwilliam, ai zice că lovitura pe care a primit-o în cap l-a făcut să evolueze. Că de fapt chiar a vrut să se lovească. Şi că orice rege are nevoie de câte o lovitură în cap din când în când.

Fitzwilliam e amuzat.

— Nu prea poți să judeci ce gândeşte un om în asemenea clipe. Mi-aduc aminte că-mi ziceam în sinea mea: Oare n-ar trebui să trimitem pe cineva după lordul cancelar? Dar nu ştiu ce credeam că ar putea el să facă.

— Eu m-am gândit, mărturiseşte el, să trimitem pe cineva după arhiepiscopul de Canterbury. Atunci credeam că un rege nu poată să moară fără să fie lângă el. Închipuie-ți cum am fi încercat să-l zorim pe Cranmer să treacă Tamisa. Ne-ar fi obligat pe toți să citim din Evanghelie.

Oare ce scrie în Cartea neagră? Nimic folositor. Nimeni n-a prevăzut nimic pentru situația în care un rege este doborât la pământ atât de brusc, acum călare semeț pe cal, zburdând la galop, iar în secunda următoare terci pe jos. Nimeni n-ar îndrăzni aşa ceva. Nimeni n-ar îndrăzni să se gândească la asta. Când nu există nici un protocol, începe lupta cu cuțitele. Îşi aminteşte cum stătea Fitzwilliam lângă el; Gregory în mulțime; Rafe lângă el, iar pe urmă nepotul lui, Richard. Oare Richard a fost cel care l-a ajutat pe rege să se ridice, pe când doctorii țipau „Nu, nu, lasă-l întins!“? Henric se înşfăcase de piept, de parcă ar fi vrut să-şi strângă propria inimă. Se chinuise să se ridice, scosese nişte sunete nearticulate, care păreau cuvinte, dar nu erau, de parcă Duhul Sfânt ar fi pogorât asupra lui, iar el ar fi uitat să vorbească. El s-a gândit, cuprins de panică: Dacă n-o să mai poată vorbi niciodată? Oare ce scrie în Cartea neagră despre un rege care devine idiot? Pe undeva îşi aminteşte şi de fornăiturile calului lui Henric, prăbuşit la pământ, care se străduia să se ridice; dar fără doar şi poate că nu asta auzise, cu siguranță că l-au sacrificat, nu?

Pe urmă şi Henric a fornăit. În noaptea aceea, regele şi-a smuls bandajul de pe cap. Vânătaia, umflătura, verdictul Domnului din ziua aceea. Este hotărât să-şi facă apariția la curte, să înăbuşe orice

zvon cum că ar fi schilod sau mort. Anne vine la el, ținându-se de tatăl ei, Monseniorul. Contele o susține zdravăn, nu se preface. Ea pare albă la față și fragilă; acum se vede că este însărcinată.

— Măria Ta, spune Anne, mă rog, toată Anglia se roagă ca tu să nu mai participi niciodată la vreun turnir.

Henric îi face semn să vină mai aproape. Să se apropie până când fețele lor sunt aproape lipite una de cealaltă. Cu glasul răguşit şi violent:

— Dacă tot ai venit aici, de ce nu mă castrezi? Ți-ar conveni asta, nu, doamnă?

Gurile se cască uluite. Boleynii au inspirația s-o facă pe Anne să se retragă, o iau de acolo, doamna Shelton şi Jane Rochford, fluturându-şi mânecile şi țâțâind din limbă, întregul clan Boleyn şi Howard se strânge în jurul ei. Dintre doamnele de onoare, doar Jane Seymour nu se clinteşte. Stă şi se uită la Henric, iar ochii regelui se ațintesc asupra ei, în jurul său se creează un spațiu liber, iar preț de o clipă ea rămâne acolo, aidoma unei dansatoare lăsată în urmă pe când celelalte colege de trupă îşi schimbă locul.

Mai târziu, el este cu Henric în dormitorul lui, iar regele stă prăbuşit pe un scaun tapițat cu catifea. Henric spune: Când eram copil, mă plimbam cu tata printr-o galerie din Richmond, într-o noapte de vară, cam pe la ora unsprezece, mă ținea de mână şi stăteam de vorbă, sau, mai bine zis, el vorbea: pe neaşteptate s-a auzit o bubuitură asurzitoare de sfărâmături, întreaga clădire a scos un geamăt, iar podeaua s-a surpat sub picioarele noastre. O să-mi amintesc toată viața cum stăteam pe margine, iar lumea a dispărut din jurul nostru. Dar, preț de o clipă, n-am ştiut ce aud, dacă lemnul se sfărâma sau oasele noastre. Prin voința Domnului, noi, amândoi, eram în siguranță şi totuşi m-am văzut cum cad prin podea, cad până când ajung în țărână şi o miros, era jilavă ca un mormânt. Ei bine… când am căzut astăzi, a fost la fel. Am auzit voci. Foarte îndepărtate. N-am înțeles nici un cuvânt. Am simțit că plutesc în aer. Nu l-am văzut pe Dumnezeu. Şi nici vreun înger.

— Sper că n-ați fost dezamăgit când v-ați revenit în simțiri. Că-l vedeți doar pe Thomas Cromwell.

— Niciodată nu m-am bucurat mai mult că te văd, spune Henric. Nici mama ta când te-a născut nu s-a bucurat mai mult că te vede decât mine astăzi.

Gentlemenii din suita personală sunt aici, se ocupă, mergând în vârful picioarelor, de sarcinile lor cotidiene, stropesc aşternutul cu apă sfințită.

— Mai încet! exclamă Henric iritat. Vreți să răcesc? Un strop e la fel de eficient ca un iaz întreg. Se răsuceşte şi zice în şoaptă: Firimitură, ştiai că asta nu s-a întâmplat niciodată?

El încuviințează din cap. El oricum s-a apucat să şteargă din arhive tot ce se scrisese deja despre acel incident. În viitor se va şti doar că în data de astăzi calul regelui s-a împiedicat. Dar mâna Domnului l-a cules de pe jos şi l-a pus din nou, râzând, pe tron. Încă un lucru demn de menționat în Cartea Intitulată Henric: pune-l la podea, iar el se ridică în picioare.

Dar şi regina are dreptate. Îi poți vedea pe bătrânii participanți la turniruri de pe vremea regelui cum şchiopătează pe la curte, toți supraviețuitorii de pe liste, care se bâțâie şi sunt smintiți; au încasat prea multe lovituri în cap, bărbați care merg gârboviți, aduşi din spate, asemenea unor cărămizi îndoite. Iar toată iscusința ta nu contează câtuşi de puțin când soseşte ziua în care dai socoteală în fața Domnului. Caii te pot lăsa. Băieții te pot lăsa. Nervii te pot lăsa.

În noaptea aceea, el îi spune lui Richard Cromwell:

— Am avut o zi proastă. Cine poată să spună despre el însuşi, ca mine, că singurul lui prieten este regele Angliei? Ai zice că le am pe toate. Şi totuşi, dacă-l iei pe Henric de lângă mine, nu mai am nimic.

Richard simte adevărul şi neputința din vorbele unchiului său. Spune:

— Da. Ce altceva ar putea să zică?

Mai târziu el exprimă acelaşi gând, mai prudent şi puţin altfel, într-o discuţie cu Fitzwilliam. El îl priveşte gânditor, cu compasiune.

— Nu ştiu, Firimitură. Ştii, ai niscaiva susţinere pe aici.

— Iartă-mă, spune el cam sceptic, dar cum se manifestă susţinerea asta?

— Vreau să spun că ai susţinere, dacă ai avea nevoie de ea ca să-i înfrunţi pe Boleyni.

— De ce aş face aşa ceva? Regina şi cu mine suntem prieteni buni.

— Nu asta i-ai spus lui Chapuys.

El îşi înclină capul. Interesant, cei care discută cu Chapuys; interesant şi ce alege ambasadorul să spună diverselor alianţe.

— I-ai auzit? întreabă Fitz. Tonul lui exprimă dezgust. În faţa cortului, când am crezut că regele e mort? Ţipau „Boleyn, Boleyn!“. Îşi strigau numele. Aşa cum fac cucii.

El aşteaptă. Fireşte că i-a auzit; care o fi de fapt întrebarea? Fitz este prieten bun cu regele. A fost adus la curte, împreună cu Henric, încă de când erau mici; deşi familia lui este de origine bună, însă nu are rang nobiliar. A luptat în războaie. A avut o săgeată de arbaletă înfiptă în el. A fost în străinătate la ambasade, cunoaşte Franţa, cunoaşte Calais, enclava de englezi de acolo şi politica dusă de ei. Este un om distins, face parte dintre cavalerii Jartierei. Ştie să compună scrisori, să trateze un subiect, nu este nici prea direct şi nici prea evaziv, nici nu vrea cu tot dinadinsul să măgulească şi nici nu este superficial când îşi exprimă respectul. Cardinalul îl place, iar el este amabil cu Thomas Cromwell când stau la masă, în fiecare zi, în anticamera regelui. Întotdeauna este amabil: iar acum parcă şi mai mult, nu?

— Ce s-ar fi întâmplat, Firimitură, dacă regele nu şi-ar fi revenit în simţiri? Niciodată n-o să uit intervenţia lui Howard: „Eu, eu, eu!“

— Nu-i o imagine pe care ne-am putea-o şterge din minte. Iar în ce priv… ezită, păi, cel mai rău lucru care s-ar fi putut întâmpla ar fi fost că trupul regelui moare, dar viaţa politică nu. Ar fi posibil să convocăm un consiliu de conducere, format din oameni ai legii şi din principalii sfetnici de acum…

— …printre care şi tu…

— Desigur, şi eu. Eu, având mai multe competenţe, îşi zice el în sinea lui: cine să fie mai de încredere, mai loial, nu doar secretar principal, ci şi om al legii, arhivar principal? Dacă Parlamentul ne permite, am putea să formăm un consiliu care va sta la cârma ţării, în chip de regent, până când regina naşte, şi, poate, cu permisiunea ei, cât timp este minor…

— Dar ştii prea bine că Anne nu va permite niciodată aşa ceva, spune Fitz.

— Nu, ar vrea să fie ea la cârma ţării. Deşi ar trebui să se lupte cu unchiul Norfolk. Nu ştiu pe cine aş susţine dintre ei doi. Cred că pe doamnă.

— Dumnezeu să binecuvânteze regatul, zice Fitzwilliam, şi pe toţi locuitorii lui. Dintre ei doi, mai degrabă l-aş susţine pe Thomas Howard. Măcar aşa, dacă ar fi cazul, el ar putea fi provocat la duel. Dacă doamna ar fi regentă, Boleynii ne-ar călca în picioare. Am fi covorul viu pe care ar păşi. Ar pune să ni se brodeze „AB“ pe piele. Se freacă pe bărbie. Dar oricum va face asta. Dacă îi dăruieşte un fiu lui Henric.

Este conştient de faptul că Fitz îl studiază cu privirea.

— Că tot veni vorba de fii, spune el, am apucat să-ţi mulţumesc cum se cuvine? Să-mi spui dacă pot să fac ceva pentru tine. Gregory a evoluat mult sub îndrumarea ta.

— Plăcerea e a mea. Trimite-l înapoi la mine cât poţi de repede.

Aşa voi face, îşi zice el în sinea lui, şi-ţi mai trimit şi un act de arendă pentru una sau două mici mânăstiri, când noile legi vor intra în vigoare. Pe biroul lui se află mormane de hârtii care aşteaptă noua sesiune a Parlamentului. Nu vrea să aştepte prea mulţi ani până când Gregory să aibă un loc lângă el în Camera Comunelor. El trebuie să înveţe toate detaliile despre cum se guvernează un regat. O sesiune Parlamentară este un antrenament la frustrare, este o lecţie a răbdării: depinde de cum priveşti lucrurile. Ei dezbat chestiuni legate de război, pace, răscoale, satisfacţie, discuţii, zvonuri, râci, averi, sărăcie, adevăr, prefăcătorie, justiţie, dreptate, opresiune, trădare, crimă şi dezvoltarea şi stabilitatea ţărilor de sub stăpânirea Angliei – apoi se întorc de unde au plecat.

După accidentul suferit de rege, totul este la fel, şi totuşi nimic nu e la fel. El încă nu este văzut cu ochi buni de Boleyni, de susţinătorii lui Mary, de ducele de Norfolk, de ducele de Suffolk şi de episcopul de Winchester, care acum este plecat; nici nu mai e nevoie să amintim de regele Angliei, de împărat şi de episcopul Romei, cunoscut sub numele de papă. Dar disputa, de fapt toate disputele sunt mai aprige acum.

În ziua când are loc înmormântarea Caterinei, el îşi dă seama că e cătrănit. Cât de strâns ne îmbrăţişăm duşmanii! Ei ne sunt prieteni apropiaţi, celelalte euri ale noastre. Pe când ea şedea pe perna de mătase, în Alhambra, o fetiţă de şapte ani, care lucra la prima ei broderie, el curăţa rădăcinoase în Lambeth Palace, sub îndrumarea unchiului său, John, bucătarul.

În consiliu, atât de frecvent i-a luat partea Caterinei, încât ai fi zis că este unul dintre avocaţii angajaţi de ea. „Susţineţi acest lucru, Înălţimile Voastre“, spusese el, „dar prinţesa văduvă va declara că…“ Şi: „În consecinţă, Caterina vă va contrazice“. Nu pentru că ar fi de partea ei, ci pentru că aşa nu pierde timpul; în calitate de adversar al ei, îi află temerile, îi judecă strategia, îi găseşte argumentele înainte ca ea să le exprime. Multă vreme acesta a fost un mister pentru Charles Brandon: „De partea cui este omul ăsta?“ se tot întreba el.

Dar nici măcar acum dezbaterea legată de Caterina nu s-a încheiat în Roma. Dacă avocaţii Vaticanului încep să se ocupe de un anumit caz, ei nu se opresc dacă una din părţi moare. Probabil că, după ce o să murim cu toţii, din vreo celulă subterană a Vaticanului, un schelet de secretar o să-şi zăngănească oasele, ducându-se să se sfătuiască cu colegii lui schelete în privinţa legilor canonice. O să-şi clănţăne dinţii de la unul la altul; ochii lor lipsiţi de expresie li se vor răsuci în orbite, văzând că pergamentele lor sunt praf şi pulbere, sub razele de lumină. Cine i-a răpit fecioria Caterinei, primul sau al doilea ei soţ? Niciodată n-o să aflăm.

El îl întreabă pe Rafe:

— Cine poate să înţeleagă viaţa unei femei?

— Sau moartea uneia, zice Rafe.

El îşi ridică privirea.

— Nu şi tu! Doar nu crezi că a fost otrăvită, nu-i aşa?

— Umblă vorba, spune Rafe pe un ton serios, că i-a fost pusă otravă într-o bere tare galeză. Se pare că, în ultimele ei luni de viaţă, a fost berea ei favorită.

Se uită în ochii lui Rafe şi fornăie, abţinându-se să nu râdă. Prinţesa văduvă, care soarbe hulpav dintr-o bere tare galeză.

— Dintr-o halbă din piele, zice Rafe. Şi imaginează-ţi că pe urmă o trânteşte pe masă. Şi zbiară: „Umple-mi-o!“

Aude paşii cuiva care fuge spre ei. Ce-o mai fi acum? O ciocănitură în uşă, iar băieţelul lui galez îşi face apariţia, gâfâind.

— Stăpâne, trebuie să vă duceţi chiar acum la rege. Oamenii lui Fitzwilliam au venit după Domnia Voastră. Cred că a murit cineva.

— Ce? A mai murit cineva? întreabă el.

Ia teancul de hârtii, le pune într-un cufăr, încuie cufărul cu cheia, apoi îi dă cheia lui Rafe. De acum încolo nu va mai lăsa nici un secret la vedere, nici un strop de cerneală încă neuscată la lumina zilei. De data asta pe cine trebuie să scol din morţi?

Ştii cum e când o căruţă se răstoarnă pe stradă? Toţi cei pe care-i cunoşti au văzut aşa ceva. Au văzut cum un picior retezat e luat de acolo. Au văzut cum o femeie îşi dă ultima suflare. Au văzut cum marfa este furată, cum hoţii o iau din partea din spate a căruţei, când aceasta s-a izbit cu partea din faţă. Au auzit cum un om îşi strigă ultima spovedanie, pe când altul îşi şopteşte testamentul. Iar dacă toţi cei care spun că au fost acolo au grăit adevărul, atunci toate scursurile din Londra s-au dus deodată în acelaşi loc, hoţii au ieşit cu toţii din temniţe, târfele s-au dat jos din pat, iar toţi avocaţii s-au cocoţat pe umerii măcelarilor ca să vadă mai bine.

În ziua aceea, pe 29 ianuarie, mai târziu, el va fi pe drum spre Greenwich, buimac, speriat de vestea pe care i-au adus-o oamenii lui Fitzwilliam. Oamenii îi vor spune: „Am fost acolo, am fost acolo când Anne a tăcut brusc, am fost acolo când şi-a pus cartea jos, broderia, lăuta, am fost acolo când i-a pierit veselia la gândul că va fi vârâtă în pământ Caterina. Am văzut-o cum s-a schimbat la faţă. Am văzut cum s-au strâns în jurul ei doamnele de onoare. Le-am văzut cum o duc în camera ei şi cum încuie uşa şi am văzut dâra de sânge pe care a lăsat-o în urmă când mergea“.

Noi nu trebuie să credem asta. Nu dâra de sânge. Poate că ei au văzut-o doar în închipuire. El va întreba: La ce oră au început durerile reginei? Dar nimeni n-a putut să-i spună, deşi pretindeau că ştiu totul despre acest incident. Îşi îndreptaseră atenţia asupra dârei de sânge şi nu reţinuseră nimic concret. Abia seara se va afla vestea proastă din odaia reginei. Uneori femeilor le mai curge sânge, dar copilul supravieţuieşte şi creşte în continuare. Nu şi de data asta. Caterina este prea de curând în mormântul ei, aşa încât nu stă liniştită acolo. Şi-a întins o mână şi l-a smuls pe copilul din pântecul lui Anne, prin urmare, el vine prea repede pe lume şi este doar cât un şobolan.

Seara, lângă apartamentul reginei, pitica şade pe steaguri, legănându-se şi gemând. Se preface că naşte, iar cineva spune: inutil.

— N-aţi putea s-o luaţi de aici? le întreabă el pe femei.

Jane Rochford zice:

— Era băiat, domnule secretar. L-a purtat în pântec cam patru luni, din câte am putut să apreciem.

Deci la începutul lui octombrie. Încă eram plecaţi.

— I-aţi notat itinerariul, murmură lady Rochford. Unde era atunci?

— Ce mai contează?

— Credeam că v-ar plăcea să ştiţi. Ah, ştiu că planurile se mai schimbă, uneori chiar foarte brusc. Şi că uneori a fost cu regele, alteori nu, că uneori Norris a fost cu ea, iar alteori au fost alţi gentlemeni. Dar aveţi dreptate, domnule secretar principal. Nu mai contează. Doctorii nu sunt siguri de nimic. Nu putem să ştim când a fost conceput. Cine a fost acolo şi cine n-a fost.

— Poate că ar trebui s-o lăsăm baltă, zice el.

— Aha. Acum că a mai pierdut o ocazie, sărăcuţa de ea… ce-o să mai fie?

Pitica se ridică în picioare, împleticindu-se. Urmărindu-l cu privirea, cu ochii aţintiţi într-ai lui, ea îşi ridică fusta. El nu izbuteşte să-şi întoarcă destul de repede capul. Se răsese sau poate că o răsese

altcineva, iar părţile ei femeieşti erau chele, ca ale unei bătrâne sau ale unui copilaş.

Mai târziu, în faţa regelui, ţinând-o de mână pe Mary Shelton, Jane Rochford este şovăielnică.

— Copilul părea să fie băiat, zice ea, şi cam de cincisprezece săptămâni.

— Cum adică „părea“? întreabă regele. N-ai putut să-ţi dai seama? Of, pleacă, femeie, tu n-ai născut niciodată, ce ştii tu? Lângă ea ar fi trebuit să fie moaşe, ce-ai căutat acolo? Oare voi, Boleynii, nu puteţi să-i lăsaţi pe alţii mai destoinici, chiar trebuie să vă adunaţi ca gâştele ori de câte ori se petrece câte o catastrofă?

Glasul lui lady Rochford tremură, dar îşi exprimă opinia.

— Maiestatea Voastră ar trebui să-i întrebe pe doctori.

— I-am întrebat.

— Eu doar le repet cuvintele.

Mary Shelton izbucneşte în plâns. Henric se uită la ea şi spune pe un ton spăşit:

— Domniţă Shelton, iertaţi-mă. Scumpo, n-am vrut să te fac să plângi.

Henric suferă. Medicii i-au bandajat piciorul, acelaşi picior la care s-a rănit la un turnir cu zece ani în urmă; uneori mai ulcerează şi se pare că recenta lui căzătură i-a sfâşiat pielea. Toată cutezanţa i-a pierit; ca atunci când visa la fratele lui, Arthur, pe vremea când era chinuit de morţi. E al doilea copil pe care îl pierd, spune el în seara aceea, între patru ochi: deşi, cine ştie, poate că au mai fost şi alţii, femeile nu zic nimic până când nu le cresc burţile, nu ştim câţi moştenitori de-ai mei a pierdut regina când i-a curs sânge. Oare acum ce-o mai vrea de la mine Dumnezeu? Ce ar trebui să fac ca să-l mulţumesc? Văd că nu-mi dăruieşte băieţi.

El, Cromwell, se ţine deoparte, pe când Thomas Cranmer, palid şi mieros, se ocupă de suferinţa regelui. Răstălmăcim intenţiile Creatorului nostru, zice arhiepiscopul, dacă dăm vina pe el pentru orice accident sau necaz.

Credeam că el are grijă chiar şi de o vrabie care cade din zbor, zice regele, arţăgos ca un copil. Atunci de ce nu are grijă şi de Anglia?

Cranmer va şti ce să spună. El nu prea ascultă. Se gândeşte la femeile din preajma lui Anne: înţelepte ca năpârcile, blajine ca turturelele. Deja a apărut un zvon despre evenimentul din acea zi; a apărut în odaia reginei. Anne Boleyn nu are nici o vină pentru această nenorocire. Unchiul ei, Thomas Howard, ducele de Norfolk, este vinovat. Când regele a căzut, Norfolk a dat buzna peste regină, urlând că regele este mort, iar ea a fost atât de zguduită, încât inima încă nenăscută s-a oprit.

Şi nu doar atât: este vina lui Henric. Din cauza felului cum se poartă, că este fascinat de fiica bătrânului Seymour, lăsând scrisori pe locul ei din capelă şi trimiţându-i bomboane de la masa lui. Când regina a văzut că el iubeşte pe altcineva, a fost afectată până-n măduva oaselor. Suferinţa provocată i-a făcut măruntaiele să se revolte şi să elimine gingaşul copil.

Fii sinceră, zice Henric pe o voce glacială, pe când stă lângă patul doamnei şi aude această versiune a incidentului. Fii sinceră, doamnă. Dacă cineva are vreo vină, se află în faţa ochilor mei. O să stăm de vorbă când o să te simţi mai bine. Iar acum îmi iau rămas-bun, căci mă duc la Whitehall să mă pregătesc pentru Parlament, iar tu mai bine rămâi în pat până când îţi revii. Deşi eu m-aş mira să reuşesc vreodată.

Pe urmă Anne ţipă după el – sau mai bine zis aşa spune lady Rochford – „Rămâi lângă mine, Măria Ta, rămâi, în curând o să-ţi dăruiesc alt copil, chiar mai repede decât ăsta, căci Caterina a murit…“

„Nu văd de ce asta ar grăbi lucrurile.“ Henric pleacă şchiopătând. Mai târziu, în apartamentul său, gentlemenii din suita lui se poartă cu mănuşi, de parcă regele ar fi din sticlă, când îl pregătesc de plecare.

Henric îşi regretă acum afirmaţia pripită, căci, dacă regina rămâne aici, toate femeile trebuie să rămână şi ele, iar el nu va mai putea să-şi clătească ochii, privindu-şi chifteluţa, adică pe Jane. Are următorul raţionament, probabil trimis de Anne, într-un bilețel: acest făt mort, pe care l-am conceput pe vremea când Caterina era în viață, este inferior celui pe care-l vom concepe în viitor, nu se ştie când, însă destul de repede. Căci, chiar dacă băiatul ar fi supravieţuit şi s-ar fi făcut mare, tot s-ar fi găsit unii care să-i conteste drepturile; însă acum Henric este văduv şi nici un creştin nu poate spune că mariajul său cu Anne este nelegitim, iar orice fiu pe care îl vor avea va fi moştenitorul tronului Angliei.

— Ei, ce zici de raționamentul ăsta? îl întreabă Henric. Cu piciorul umflat de bandaje, se trânteşte pe un scaun din apartamentul lui. Nu, nu-mi spune, vreau un răspuns de la fiecare dintre voi, de la toţi Thomasii. Face o grimasă, deşi vrea de fapt să zâmbească. Ştii cât de tare îi buimăceşti pe francezi? Ei cred că eşti un sfetnic cu mai multe fețe, iar în rapoartele oficiale ți se spune dr. Chramuel.

Se uită unul la altul, el şi Cranmer: măcelarul de porci şi îngerul. Dar regele nu vrea să le audă sfatul, fie el cu mai multe fețe sau cine mai ştie ce, el continuă să vorbească, aidoma unui bărbat care înfige un pumnal în propriu-i trup, pentru a dovedi cât de mult îl doare.

— Dacă un rege nu poate să aibă un fiu, dacă nu poate să facă asta, nici nu contează ce mai face. Victoriile, trofeele obținute în luptă, legile drepte pe care le face, faimoasele întrevederi de la curte, toate acestea nu înseamnă nimic.

Este adevărat. Pentru a menține stabilitatea regatului, aceasta este înțelegerea pe care un rege o face cu supuşii lui. Dacă nu poate să aibă un fiu al lui, el trebuie să găsească un moştenitor, să-l desemneze înainte ca țara să fie măcinată de îndoieli şi de confuzie, să formeze alianţe care să se războiască între ele sau să comploteze. Iar Henric pe cine ar putea să desemneze fără ca lumea să râdă de el? Regele spune:

— Când îmi amintesc ce am făcut pentru actuala regină, care era fiica unui simplu gentleman… Nu-mi dau seama de ce am făcut asta. Se uită la ei de parcă ar vrea să spună: Tu ştii, dr. Chramuel? Mi se pare, încearcă el să găsească cuvintele potrivite, mi se pare că am fost păcălit să accept mariajul ăsta.

El, Cromwell, se uită la cealaltă jumătate a lui de parcă s-ar uita în oglindă: Cranmer se uită în pământ.

— Cum adică păcălit? întreabă arhiepiscopul.

— Sunt convins că nu gândeam limpede pe atunci. Nu atât de limpede ca acum.

— Dar, sire, spune Cranmer. Maiestate, să nu vă fie cu supărare, dar nu se poate să gândiți limpede acum. Aţi suferit o mare pierdere.

De fapt chiar două, îşi zice el în sinea lui: astăzi fiul tău s-a născut mort, iar prima ta soție a fost înmormântată. Nu-i de mirare că tremuri.

— Mie mi se pare că am fost sedus, zice Henric, adică s-a abuzat de mine, probabil mi s-au făcut vrăji sau farmece. Femeile mai fac lucruri din astea. Iar, dacă aşa au stat lucrurile, atunci căsătoria mea poate fi anulată, nu-i aşa?

Cranmer îşi întinde mâinile, de parcă ar încerca să trimită înapoi un val. El o vede pe regină cum se evaporă: regina lui, care a făcut atâtea pentru adevărata religie.

— Sire, sire… Maiestate…

— Of, taci! zice Henric, de parcă Cranmer ar fi adus în discuție subiectul. Cromwell, pe vremea când erai soldat, ai auzit vreodată de vreun leac care să vindece un picior ca al meu? M-am rănit încă o dată la el, iar doctorii spun că trebuie să iasă tot puroiul. Se tem că a putrezit până la os. Dar nu mai spune asta nimănui. Nu mi-ar plăcea să se afle în străinătate. Trimiți un paj să-l aducă pe Thomas Vicary? Cred că

trebuie să-mi tragă sângele. Am nevoie de ajutor, să nu mă mai doară atâta. Vă urez noapte bună. Adaugă, mai degrabă vorbind de unul singur: Căci chiar şi ziua asta trebuie să se termine odată.

Dr. Chramuel iese pe uşă. În anticameră, unul din ei se răsuceşte spre celălalt.

— Mâine o să fie altfel, zice arhiepiscopul.

— Da. Un om în suferinţă poate să spună tot felul de lucruri.

— Nu trebuie să-l luăm în seamă.

— Nu.

Sunt ca doi bărbaţi care traversează un lac, pe un strat subţire de gheaţă; se sprijină unul pe celălalt şi fac paşi mici, şovăielnici. De parcă asta te-ar ajuta cu ceva, când gheaţa începe să se crape în toate părţile.

Cranmer spune fără nici o convingere:

— Îl macină suferinţa pentru copilul mort. Oare o va mai aştepta pe Anne sau se va descotorosi de ea cât de curând? Ar putea să fie prieteni buni.

— În plus, zice el, nu-i stă în fire să-şi recunoască greşeala. Poate că are îndoieli legate de mariajul lui. Dar ferească Dumnezeu să aducă altcineva vorba de asta.

— Trebuie să-i înlăturăm aceste îndoieli, spune Cranmer. Măcar noi doi să facem asta.

— I-ar plăcea să fie prieten cu împăratul. Acum, că nu mai e Caterina care să semene discordie între ei. Aşa că trebuie să acceptăm faptul că actuala regină este… ezită să spună, căci e de prisos; ezită să spună că îi împiedică să se împace.

— Îi stă în cale, zice fără ocolişuri Cranmer. Doar n-o s-o sacrifice, nu? Sigur că nu. Nu de hatârul împăratului Carol, nu de hatârul nimănui. Nici să nu se gândească la aşa ceva. Roma să nu se gândească la aşa ceva. El n-o să se răzgândească.

— Nu. Să avem încredere în bunul nostru stăpân că va susţine Biserica.

Cranmer aude cuvintele rămase nerostite: regele n-are nevoie de Anne pentru asta.

Şi totuşi, îi zice el lui Cranmer. E greu să şi-l închipuie cum era înainte de ea; e greu să şi-l imagineze fără ea. Ea se învârteşte în jurul lui. Ea citeşte peste umărul lui. Ea îi pătrunde în vise. Chiar şi când stă întinsă lângă el, şi-ar dori să fie şi mai aproape de el.

— Îţi spun eu ce o să facem, zice el. Îl strânge de braţ pe Cranmer. Hai să aranjăm o cină şi să-l invităm pe ducele de Norfolk, bine?

Cranmer bate în retragere.

— Norfolk? De ce?

— Ca să ne împăcăm, zice el cu nonşalanţă. Teamă mi-e că în ziua când regele a suferit accidentul, eu am, ăăă, i-am nesocotit pretenţiile la tron. În cort. Când s-a năpustit înăuntru. Pretenţii îndreptăţite, adaugă el respectuos. Fiindcă este mai mare în rang decât noi, nu? Nu, mi-e milă de duce până-n străfundul sufletului.

— Ce-ai făcut, Cromwell? Arhiepiscopul e alb la faţă. Ce-ai făcut în cortul ăla? L-ai lovit, aşa cum am auzit că ai făcut recent cu ducele de Suffolk?

— Ce? Brandon? Doar l-am dat la o parte.

— Când el nu-şi dorea.

— A fost pentru binele lui. Dacă l-aş fi lăsat acolo, în faţa regelui, Charles ar fi ajuns în temniţă. Vezi tu, o vorbea de rău pe regină. Iar orice calomnie, orice îndoială, el crede că trebuie să vină de la rege, chiar din gura lui, nu dintr-a mea sau a altuia. Te rog, te rog, spune el, hai să aranjăm o cină. Trebuie să fie la tine, la Lambeth, Norfolk n-ar veni la mine, ar crede că am de gând să-i pun o poţiune de dormit în

vin ca să-l urc la bordul unei corăbii pentru a fi vândut ca sclav. La tine o să vină. O să aduc eu nişte vânat. O să avem jeleu în forma principalelor castele ale ducelui. N-o să te coste nimic. Şi n-o să le dai nici o bătaie de cap bucătarilor.

Cranmer râde. În sfârşit, râde. A dus o campanie crâncenă pentru a-l face măcar să zâmbească.

— Cum vrei tu, Thomas. Aranjăm cina.

Arhiepiscopul îşi pune mâinile pe braţele lui şi îl sărută pe ambii obraji. Sărutul împăcării. El nu se simte mai liniştit, suferinţa nu-i dispare, pe când se întoarce în camera lui, prin palatul nefiresc de tăcut: nu se aude nici un fel de muzică din vreo cameră îndepărtată, ci poate doar o rugăciune şoptită. Încearcă să şi-l închipuie pe copilul mort, omuleţul, cu membrele abia mijite, cu chipul bătrân şi înţelept.

Puţini bărbaţi au văzut aşa ceva. Fără doar şi poate că el nu. Odată, în Italia, el a ţinut lumina pentru un doctor care, într-o cameră încuiată, înfăşurat în umbră, a tăiat un om ca să vadă ce e înăuntru. A fost o noapte îngrozitoare, duhoarea maţelor şi a sângelui coagulat în gât, iar artiştii care se îngrămădiseră, încercând să-l mituiască pentru a intra şi ei în cameră, au încercat să-l ia de acolo: însă el a rămas pe loc, hotărât, căci promisese că va face asta, promisese că-i va ţine lumina. Aşa că el se numără printre cei cu minţi strălucite, înţelepţii care au văzut muşchii scoşi de pe oase. Dar n-a văzut niciodată cum arată o femeie pe dinăuntru, cu atât mai puţin un cadavru de femeie gravidă; nici un doctor, nici măcar plătit, n-ar face un asemenea lucru în prezenţa altcuiva.

Se gândeşte la Caterina, îmbălsămată în mormântul ei. La sufletul ei eliberat, care s-a dus să se întâlnească cu primul ei soţ: acum hoinăreşte, strigându-i numele. Oare Arthur va fi uluit când o va vedea, acum o femeie bătrână şi dolofană, pe când el a rămas un copil slăbănog?

Regele Arthur, Dumnezeu să-l binecuvânteze, n-a putut să conceapă un fiu. Şi ce s-a întâmplat după moartea lui Arthur? Nu ştim. Dar ştim că faima i-a pierit din lume.

Se gândeşte la mottoul ales de Anne, pictat pe blazonul ei: „Cea mai fericită“.

El o întrebase pe Jane Rochford:

— Cum se simte Înălţimea Sa, regina?

Rochford zisese:

— Stă în capul oaselor şi se văicăreşte.

Pe el îl interesase să afle dacă a pierdut mult sânge.

Caterina nu fusese uşă de biserică, însă acum păcatele îi fuseseră iertate. Se îngrămădesc toate peste Anne: umbra care licăreşte în spatele ei, femeia înfăşurată în noapte. Bătrâna regină îşi are sălaşul în aura lui Dumnezeu, iar copiii ei morţi stau ghemuiţi la picioarele ei, însă Anne îşi are sălaşul în lumea păcătoasă de dedesubt, fierbe în propria-i sudoare, în aşternutul jilav. Dar are mâinile şi picioarele reci, iar inima ei e de piatră.

Aşadar, ducele de Norfolk aşteaptă să fie hrănit. Îmbrăcat elegant, adică îndeajuns de elegant pentru Lambeth Palace, el arată ca o bucată de sfoară roasă de un câine sau ca un zgârci rămas în urma unui ospăţ. Ochi scăpărători şi fioroşi sub sprâncene zbârlite. Părul ca nişte ţepi de fier. E costeliv, dar vânjos, miroase a cai, a piele şi a prăvălie de arme, a cuptoare enigmatice sau poate a cenuşă care se răceşte: prăfuit şi înţepător. Nu-i e teamă de nimeni din lumea asta, poate doar de Henric Tudor, căruia i se poate năzări oricând să-l lase fără ducat, însă îi e frică de morţi. Umblă vorba că în toate reşedinţele lui, la sfârşitul zilei, poţi să auzi cum se trântesc obloanele şi se închid zăvoarele, ca nu cumva răposatul cardinal Wolsey să intre, ca o adiere, pe fereastră sau să se târască pe scară în sus. Dacă Wolsey şi-ar

dori să intre în Norfolk, el ar sta tăcut în vreun pupitru, respirând prin porii lemnului; s-ar prelinge prin gaura cheii sau printr-un horn, fremătând uşor, aidoma unui porumbel mânjit cu funingine.

Când Anne Boleyn a intrat în graţiile regelui, având în vedere faptul că era nepoata familiei sale ilustre, ducele a crezut că n-o să mai aibă nici o bătaie de cap. Pentru că avea bătăi de cap; cel mai înalt dintre nobili avea rivali, oameni care-i doreau răul sau care-l calomniau. Dar credea că, dacă Anne avea să fie încoronată, el va rămâne pentru totdeauna mâna dreaptă a regelui. Însă n-a fost aşa, iar ducele a fost nemulţumit. Mariajul nu le-a adus celor din familia Howard bogăţia şi onorurile la care se aşteptau. Anne şi-a păstrat pentru ea toate darurile, iar Thomas Cromwell i le-a luat. Ducele crede că Anne ar trebui să asculte sfaturile bărbaţilor din familie, însă ea nu vrea; de fapt, a declarat că acum se consideră pe ea însăşi, nu pe duce, capul familei. Un lucru nefiresc, după părerea ducelui: o femeie nu poate conduce nimic, ea este inferioară şi are doar rolul de a se supune. Chiar dacă este regină şi bogată, tot ar trebui să nu şi-o ia în cap, iar dacă nu, să fie pusă la punct. Howard bombăne uneori în public: nu despre Henric, ci despre Anne Boleyn. I se pare potrivit să-şi petreacă timpul în conacul lui de la ţară, sâcâind-o pe ducesă, care deseori îi scrie lui Thomas Cromwell şi i se plânge de cum se poartă cu ea. De parcă el, Thomas Cromwell, ar putea să-l preschimbe pe duce în cel mai minunat iubit din lume sau măcar într-un om puţin mai rezonabil.

Însă, când s-a aflat despre ultima sarcină a lui Anne, ducele a venit la curte, alături de însoţitorii lui, care aveau pe chip un zâmbet trufaş, iar puţin după aceea a venit la el şi ciudatul său fiu. Surrey este un tânăr care se crede chipeş, talentat şi norocos. Dar are faţa strâmbă într-o parte, iar faptul că are o tunsoare în stil castron nu-l avantajează deloc. Hans Holbein recunoaşte că pentru el este o provocare. Surrey este acum aici, la Lambeth, renunţând la bucuriile unei nopţi petrecute într-un bordel. Ochii lui cercetează camera; probabil îşi închipuie că Cranmer are fete dezbrăcate ascunse după draperii.

— Aşadar, zice ducele frecându-şi palmele una de alta. Când vii la mine în Kenninghall, Thomas Cromwell? Avem vânat bun, slavă Domnului, avem ce să vânăm în orice anotimp. Şi pot să-ţi aduc şi pe cineva să-ţi încălzească patul, dacă vrei, o femeie simplă, aşa cum îţi place ţie, tocmai avem o slujnică nouă, plescăie ducele, trăgând aer în piept, să vezi ce ţâţe are. Degetele lui butucănoase frământă aerul.

— Păi, e a ta, murmură el. N-aş vrea să ţi-o fur.

Ducele îi aruncă o privire lui Cranmer. Poate că n-ar trebui să se discute despre femei. Însă Cranmer nu este chiar arhiepiscop, nu după părerea lui Norfolk; e doar un cleric de rang inferior, pe care Henric l-a găsit în mocirlă la un moment dat şi care a promis că face orice i s-ar cere dacă i se dau o mitră şi două mese gustoase pe zi.

— Doamne sfinte, ce rău arăţi, Cranmer! spune ducele cu o încântare sumbră. Parcă nu ţi-ai putea ţine carnea pe oase. Ca mine. Uită-te. Ducele se dă în spate, lovind cu cotul un biet tânăr care ţine ulciorul cu vin, gata să-l toarne în pahare. Se ridică în picioare şi îşi dă la o parte roba pentru a le arăta o gambă slăbănoagă. Ce zici de asta?

E hidoasă, într-adevăr, îşi zice în sinea lui. Fără doar şi poate că umilinţa îl roade pe Thomas Howard până la os. În public, nepoata lui îl întrerupe şi vorbeşte mai tare decât el. Ea râde de decoraţiile lui sacre şi de relicvele pe care le poartă, unele dintre ele fiind foarte sfinte. La masă se apleacă spre el şi îi spune: Haide, unchiule, ia o firimitură din mâna mea, că te ofileşti pe picioare.

— Şi aşa e, spune el. Nu ştiu cum faci tu, Cromwell. Uită-te cum arăţi, eşti atât de rotofei pe sub haine, un căpcăun te-ar mânca fript.

— Ei, păi, face el, zâmbind, ăsta-i riscul meu.

— Cred că bei o licoare pe care ţi-ai adus-o din Italia. Te menţine chipeş. Presupun că nu vrei să ne destăinui şi nouă secretul tău, nu?

— Mănâncă-ţi jeleul, Înălţimea Ta, zice el pe un ton răbdător. Dacă o să aud de vreo licoare, o să v-o aduc să vedeţi cum e. Singurul meu secret este că dorm noaptea. Sunt împăcat cu Mântuitorul meu. Şi, bineînţeles, adaugă el, sprijinindu-se cu nonşalanţă de spătar, n-am nici un duşman.

— Ce? face ducele.

Sprâncenele lui ajung până la rădăcinile părului din cap. Îşi mai ia o porţie din crenelurile de jeleu ale lui Thurston, stacojiu şi alb, piatra translucidă şi cărămizile însângerate. Pe când se ghiftuieşte, îşi exprimă opiniile despre o mulţime de subiecte. Mai ales despre Wiltshire, tatăl reginei. Care ar fi trebuit s-o educe mai bine pe Anne, cu mai multă disciplină. Dar nu, el a fost prea ocupat s-o laude în franceză, să se laude cu cât de departe o să ajungă ea.

— Păi, chiar a ajuns departe, zice tânărul Surrey. Nu-i aşa, stăpâne, tată?

— Cred că din cauza ei slăbesc în halul ăsta, spune ducele. Ea cunoaşte tot felul de licori. Umblă vorba că la ea acasă are doftori pricepuţi în otrăvuri. Doar ştii ce i-a făcut bătrânului episcop Fisher.

— Ce i-a făcut? întreabă tânărul Surrey.

— Chiar nu ştii nimic, băiete? Bucătarul lui Fisher a fost plătit ca să-i pună o licoare în tocăniţă. A fost cât pe ce să moară.

— N-am fi pierdut nimic, spune băiatul. Era un trădător.

— Da, zice Norfolk, dar pe atunci era nevoie să i se dovedească trădarea. Aici nu suntem în Italia, băiete. Avem curte de anchetă. Ei bine, moşneagul n-a mierlit-o, dar de atunci n-a mai fost sănătos. Henric l-a fiert de viu pe bucătar.

— Dar el nu şi-a recunoscut niciodată fapta, spune el, Cromwell. Deci nu ştim sigur dacă cei din familia Boleyn au făcut asta.

Norfolk fornăie.

— Aveau motive întemeiate. Mary ar trebui să fie cu ochii-n patru.

— Sunt de acord, zice el. Deşi nu cred că cel mai mult ar trebui să se teamă de otrăvuri.

— Dar de ce anume? întreabă Surrey.

— De sfaturi proaste, Înălţimea Ta.

— Crezi că ar trebui să te asculte pe tine, Cromwell? Acum tânărul Surrey îşi pune pe masă cuţitul şi începe să se văicărească. Nobilii, se lamentează el, nu sunt respectaţi la fel ca pe vremea când Anglia încă mai era puternică. Actualul rege s-a înconjurat de o sumedenie de oameni care nu se pricep la nimic, iar ăsta nu poate fi un lucru bun. Cranmer se apleacă alene pe scaun, de parcă ar vrea să intervină în discuţie, dar Surrey îi aruncă o privire ameninţătoare, ce pare să spună: Exact la cei ca tine mă refer, sfinţia ta.

El îi face semn din cap slujitorului să-i umple paharul băiatului.

— Nu ne faceţi onoarea să vorbiţi despre lucruri mai elevate cu noi, domnule.

— N-am de ce să fac asta, zice Surrey.

— Thomas Wyatt spune că învăţaţi să scrieţi versuri. Mie îmi plac poeziile, căci mi-am petrecut tinereţea printre italieni. Dacă-mi faceţi onoarea să-mi daţi câteva, le-aş citi.

— Fără doar şi poate că ai face-o, zice Surrey. Dar nu le dau decât amicilor mei.

Când ajunge acasă, fiul său iese în întâmpinarea lui.

— Ai auzit ce face regina? S-a dat jos din pat şi se spune că face nişte lucruri de necrezut. Umblă vorba că a fript alune în focul din camera ei, le-a pus pe o tablă de alamă şi a preparat dulciuri otrăvite pentru lady Mary.

— Altcineva a ținut tabla de alamă, spune el, zâmbind. Un supus de-al ei. Weston. Sau băiatul ăla, Mark.

Gregory îşi susține cu încăpățânare versiunea:

— Ba chiar ea, cu mâna ei. Le frigea. Iar regele a intrat în cameră şi s-a încruntat când a văzut ce face, căci nu ştia prea bine ce înseamnă asta, avea doar nişte bănuieli, înțelegi tu? Ce pui la cale? a întrebat-o el, iar regina Anne a spus: Ah, Înălțimea Ta, prepar dulciuri ca să le răsplătesc pe femeile sărace care stau la poartă să mă încurajeze. Iar regele a zis: Chiar aşa, iubito? Atunci Dumnezeu să te binecuvânteze. Aşa că a fost păcălit, înțelegi?

— Şi când s-a întâmplat asta, Gregory? Vezi tu, ea e la Greenwich, iar regele este la Whitehall.

— Nu contează, spune Gregory voios. În Franța, vrăjitoarele pot să zboare cu tot cu tablele de alamă şi alune. Şi ea acolo a învățat să facă asta. De fapt, tot clanul Boleyn o să fie format doar din vrăjitoare, ca să facă farmece şi să-i pună în pântece un băiat, căci regelui îi e teamă că nu poate să-i dăruiască nici unul.

Zâmbetul său se umple de suferință.

— Să nu răspândeşti zvonul ăsta despre reşedința regală.

Gregroy spune încântat:

— Prea târziu, reşedința l-a răspândit deja şi a ajuns la mine.

El îşi aminteşte ce i-a spus Jane Rochford, cu aproape doi ani în urmă:

— Regina s-a lăudat că o să-i prepare un mic dejun fiicei Caterinei, din care n-o să-şi revină niciodată.

Vesel la micul dejun şi mort la cină. Asta se obişnuia să se spună despre boala aia când transpiri, cea care i-a ucis soția şi fiicele. Iar morțile violente sunt de obicei şi mai rapide; te omoară cât ai bate din palme.

— Mă duc la mine în cameră, zice el. Trebuie să scriu ceva. Să nu laşi pe nimeni să mă deranjeze. Doar Richard poate să intre în biroul meu, dacă vrea.

— Dar eu, eu pot să intru? De pildă, dacă arde casa, n-ai vrea să-ți spun?

— Nu tu. De ce te-aş crede?

Îl bate uşurel pe spate pe fiul său. Se năpusteşte în biroul său şi închide uşa.

Întâlnirea cu Norfolk n-a avut, aparent, nici un efect. Şi totuşi. El ia o foaie de hârtie. În partea de sus a ei scrie:

THOMAS BOLEYN

Acesta este tatăl doamnei. El şi-l zugrăveşte în minte. Un bărbat care-şi ține capul sus, încă suplu, mândru de cum arată şi care se găteşte cu mare grijă, la fel ca fiul său, George: un bărbat care pune la încercare ingeniozitatea bijutierilor din Londra şi care-şi răsuceşte pe degete giuvaiere pe care spune că le-a primit în dar de la suveranii altor țări. De mulți ani este diplomat împuternicit de Henric, o îndeletnicire care se potriveşte de minune firii lui calme şi reci. Boleyn nu este un bărbat care se grăbeşte să treacă la fapte, ci mai degrabă se ține deoparte, zâmbind afectat şi mângâindu-şi barba; el crede că pare plin de mister, când de fapt arată ca şi cum s-ar dezmierda singur.

Totuşi a ştiut cum să se poarte când a fost cazul, cum să-şi înalţe în rang familia, din ce în ce mai sus, până pe cele mai înalte culmi. Acolo e frig când bate vântul, vântul tăios din 1536.

După cum ştim, i se pare că titlul lui, conte de Wiltshire, nu-i descrie îndeajuns de bine statutul special, aşa încât a inventat pentru el însuşi un titlu francez, *Monsenior*. Şi îi place ca lumea să i se adreseze aşa. A avut grijă să-i anunţe pe toţi că trebuie să i se adreseze cu acest titlu. Se pot spune multe despre poziţia pe care o au faţă de el curtenii, după felul în care i se adresează, dacă se supun sau nu dorinţei lui.

El scrie:

Monsenior: Toţi cei din familia Boleyn. Femeile lor. Preoţii lor. Servitorii lor.
Toţi cei din familia Boleyn se gudură în apartamentele private, mai bine zis
Henry Norris
Francis Weston
William Brereton etc.

Dar bătrânul „Wiltshire“, pronunţat cu un accent aspru:
Ducele de Norfolk.
Sir Nicholas Carew (din suita personală) care este vărul lui Edward Seymour şi este însurat cu sora lui:
Sir Francis Bryan, văr al Boleynilor, dar care este văr şi cu Seymourii şi prieten cu:
Domnul vistiernic, William Fitzwilliam.

El se uită la listă. Adaugă numele altor doi nobili:

Marchizul de Exeter, Henry Courtenay.
Henry Pole, lord Montague.

Acestea sunt familii străvechi din Anglia; strămoşii lor au făcut parte din cele mai vechi linii genealogice de nobili; ei suferă mai mult decât oricare dintre noi din cauza dorinţelor ambiţioase ale Boleynilor.

El îşi rulează pergamentul. Norfolk, Carew, Fitz. Francis Bryan. Cei din neamul Courtenay. Şi Suffolk, care o urăşte pe Anne. Este o listă de nume. Nu prea poţi să înţelegi mare lucru din ea. Aceşti oameni nu sunt neapărat prieteni unii cu alţii. Ei sunt doar, mai mult sau mai puţin, simpatizanţi ai vechii religii şi duşmani ai Boleynilor.

Închide ochii. Şade, respirând domol. În minte îi apare o imagine. Un salon splendid. În care el îşi supraveghează oamenii care pun masa.

Masa este pregătită de o mulţime de servitori.

Se montează tăblia mesei.

Demnitari îmbrăcaţi în livrea întind faţa de masă, o aranjează netezind-o; aidoma feţei de masă a regelui, este sfinţită, iar demnitarii murmură o rugăciune în latină, pe când fac un pas în spate pentru a o vedea mai bine şi a-i potrivi marginile.

Dar gata cu masa. Acum să vină şi ceva pe care să se aşeze oaspeţii.

Servitorii târăsc pe podea un scaun greu, cu blazonul lui Howard gravat pe spătar. Este pentru ducele de Norfolk, care îşi pune pe el fundul osos.

— Ce-mi dai ca să-mi faci poftă de mâncare, Firimitură? întreabă el pe un ton smiorcăit.

Acum aduceți încă un scaun, le porunceşte el servitorilor. Puneți-l pe Înălțimea Sa, ducele de Norfolk în dreapta mea.

Acesta este pentru Henry Courtenay, marchizul de Exeter. Care spune:

— Cromwell, nevasta mea a insistat să vină!

— Mă unge pe suflet că vă văd, lady Gertrude, zice el, făcând o plecăciune. Luați loc. Până în seara aceasta, el a încercat mereu s-o evite pe femeia asta nesăbuită, care-şi bagă tot timpul nasul unde nu-i fierbe oala. Dar acum el are o expresie politicoasă pe chip. Prietenii lui lady Mary sunt întotdeauna bine-veniți la cină.

— Prințesa Mary! se răsteşte Gertrude Courtenay.

— Cum doriți, Domnia Voastră, oftează el.

— Vine şi Henry Pole! exclamă Norfolk. O să-mi fure mâncarea din farfurie?

— E mâncare destulă pentru toată lumea, zice el. Mai aduceți un scaun pentru lordul Montague. Un scaun pe măsura unui bărbat din familia regală.

— Noi îi spunem tron, zice Montague. Apropo, a venit şi mama.

Lady Margaret Pole, contesa de Salisbury. Regina de drept a Angliei, după părerea unora. Regele Henric are înțelepciunea să se poarte frumos cu ea şi cu toată familia ei. Îi tratează cu deferență, îi admiră, i-a ținut prin preajma-i. Dar nu i-a folosit la nimic: ei încă mai cred că Tudorii sunt uzurpatori, deşi contesa o place pe prințesa Mary, căci a fost guvernanta ei în copilărie: o respectă mai mult pentru mama ei, Caterina, care provine dintr-o familie regală, decât pentru tatăl ei, pe care îl consideră progenitura unor hoți de vite galezi.

Acum contesa, în mintea lui, se duce scârțâind la scaunul ei. Se zgâieşte în jur.

— Ai un salon magnific, Cromwell, spune ea iritată.

— Răsplata viciului, zice fiul ei, Montague.

El mai face încă o plecăciune. În clipa asta, el ar suporta orice insultă.

— Ei bine, întreabă Norfolk, unde este primul fel de mâncare?

— Răbdare, Înălțimea Voastră, zice el.

Se aşază pe scaunul lui, un mic scaun modest, cu trei picioare, la capătul mesei. Îşi ridică privirea către nobili.

— Într-o clipă o să sosească platourile. Dar, mai întâi, haideți să spunem o rugăciune.

Se uită în sus, la grinzi. Acolo, pe tavan, sunt pictate fețele morților: More, Fisher, cardinalul, regina Caterina. Sub ei, crema celor vii din Anglia. Să sperăm că nu se va prăbuşi acoperişul.

A doua zi după ce el, Thomas Cromwell, a făcut acest exercițiu de imaginație, simte nevoia să-şi clarifice poziția din lumea reală; şi să mărească lista de oaspeți. Fantezia lui n-a ajuns până la festinul propriu-zis, aşa încât nu ştie ce feluri de mâncare să le servească. Trebuie să prepare ceva bun, fiindcă altfel nobilii ar fugi mâncând pământul de acolo, trăgând după ei fața de masă şi lovindu-i cu picioarele pe servitori.

Aşa încât acum vorbeşte cu Seymourii, între patru ochi, însă pe şleau.

— Atâta vreme cât regele o susține pe actuala regină, o s-o susțin şi eu. Dar, dacă o părăseşte, o să mă mai gândesc.

— Deci tu n-ai nici un interes în asta? îl întreabă sceptic Edward Seymour.

— Eu reprezint interesele regelui. Doar atât.

Edward ştie că nu poate să depăşească limita.

— Totuşi… spune el. Anne îşi va reveni în curând după ghinionul pe care l-a avut, iar Henric o va primi iarăşi în patul lui, dar este limpede că această perspectivă nu l-a făcut să-şi piardă interesul faţă de Jane. Jocul s-a schimbat, iar Jane trebuie să-şi schimbe strategia. Provocarea aprinde o scânteie în ochii lui Seymour. Acum, că Anne a avut un nou eşec, este posibil ca Henric să-şi dorească să se însoare din nou. Toată lumea de la curte vorbeşte despre asta. Tocmai succesul din trecut al lui Anne le permite să-şi închipuie asta.

— Voi, Seymourii, n-ar trebui să vă faceţi speranţe, zice el. El se ceartă cu Anne, apoi se împacă din nou, iar atunci se dă peste cap pentru ea. Aşa a fost tot timpul.

Tom Seymour spune:

— De ce ar prefera cineva o găină bătrână şi ațoasă în locul unei puicuțe dolofane? La ce ar mai fi bună?

— La supă, zice el, dar în aşa fel încât Tom să nu-l poată auzi.

Seymourii sunt în doliu, însă nu pentru văduva Caterina. Anthony Oughtred a murit, stăpânul din Jersey, iar sora lui Jane, Elizabeth, este acum văduvă.

Tom Seymour spune:

— Dacă regele o ia pe Jane de ibovnică, sau aşa ceva, ar trebui să căutăm un soț cât mai potrivit pentru Bess.

Edward spune:

— Nu schimba subiectul, frate.

Tânăra văduvă zglobie vine la curte pentru a-şi ajuta familia. El credea că ei îi spuneau Lizzie acestei tinere, dar pare-se că era doar numele de alint al soţului ei, pentru familie ea este Bess. Asta îl bucură, deşi nu ştie de ce. Nu-i un lucru rezonabil să vrea ca alte femei să nu aibă numele soţiei sale. Bess nu-i o frumusețe, are pielea mai închisă la culoare decât sora ei, dar are o vioiciune firească, încântătoare.

— Fiţi blând cu Jane, domnule secretar principal, zice Bess. Ea nu e mândră, aşa cum cred unii. Se întreabă de ce nu vorbeşte cu ei, dar ea pur şi simplu nu ştie ce să le spună.

— Dar cu mine o să vorbească.

— O să vă asculte.

— Este o însuşire lăudabilă a unei femei.

— Este o însuşite lăudabilă a oricui. Nu credeți? Deşi Jane, mai mult decât oricine, vrea ca bărbaţii să-i spună ce să facă.

— Şi chiar se supune?

— Nu neapărat. Ea râde. Îl atinge cu vârful degetelor pe dosul palmei. Veniți. Vă aşteaptă.

Înfierbântată de soarele dorinţei regelui Angliei, oare ce fecioară n-ar fi radioasă? Nu şi Jane. Este îmbrăcată în doliu negru, mai cernit, aşa pare, decât restul familiei sale, şi mărturiseşte că s-a rugat pentru sufletul răposatei Caterina: nu că ar avea nevoie de asta, căci, fără îndoială, e prima care ar ajunge în Rai…

— Jane, spune Edward Seymour, te avertizez şi vreau ca tu să mă asculți cu mare atenție şi să ții seama de ce îți zic. Când vei ajunge în fața regelui, trebuie să te porți ca şi cum răposata Caterina n-ar fi existat niciodată. Dacă te aude că-i pronunți numele, o să-i ieşi din grațiile imediat.

— Uite, zice Tom Seymour. Cromwell vrea să afle dacă eşti cu adevărat virgină…

El ar putea să roşească în locul ei.

— Dacă nu sunteți, domniță Jane, spune el, tot ne putem descurca. Dar trebuie să ne spuneți acum.

Privirea ei goală şi absentă:

— Ce?

Tom Seymour:

— Jane, chiar şi tu înțelegi ce te-am întrebat.

— E adevărat că nimeni nu te-a cerut în căsătorie până acum? Nici un contract, nici o învoială? El pare disperat. Ți-a plăcut vreodată cineva, Jane?

— Mi-a plăcut William Dormer. Dar el s-a însurat cu Mary Sidney. Ea îşi ridică privirea: o singură sclipire în ochii ei albaştri ca gheața. Am auzit că sunt foarte nefericiți.

— Familia Dormer a crezut că nu suntem de nasul lor, zice Tom. Dar uite unde am ajuns acum.

El zice:

— Ție îți suntem datori, domniță Jane, că nu te-ai ataşat de nimeni până când familia n-a hotărât să te mărite. Căci multe tinere femei fac asta şi atunci se termină prost. El crede că trebuie să explice mai bine. Bărbații îți spun că sunt atât de îndrăgostiți de tine, încât s-au îmbolnăvit. Îți spun că nu mai mănâncă şi nu mai dorm. Spun că le e teamă că, dacă nu te dăruieşti lor, o să moară. Iar pe urmă, în clipa când tu cedezi, ei pleacă şi-şi pierd tot interesul pentru tine. Peste o săptămână trec pe lângă tine de parcă nici nu te-ar cunoaşte.

— Domnia Ta a făcut asta, domnule secretar principal? întreabă Jane.

El ezită.

— Ei? face Tom Seymour. Tare mult am vrea să aflăm şi noi.

— Probabil că da. În tinerețe. Eu îți spun asta fiindcă probabil frații tăi nu se pot îndura s-o facă. Nu-i un lucru pe care un bărbat l-ar recunoaşte față de sora lui.

— Aşa că vezi tu, insistă Edward, nu trebuie să-i cedezi regelui.

Jane spune:

— De ce aş face aşa ceva?

— Vorbele lui dulci… spune Edward.

— Ce?

Ambasadorul împăratului stă ascuns în casă şi nu iese să-l vadă pe Thomas Cromwell. N-a vrut să se ducă la Peterborough la înmormântarea Caterinei, căci n-a fost înmormântată ca o regină, iar acum spune că trebuie să țină doliu o vreme. Până la urmă se stabileşte o întrevedere: ambasadorul va veni întâmplător după liturghie la biserica din Austin Friars, iar Thomas Cromwell, care acum locuieşte în Arhivele din Chancery Lane, vine să vadă cum merge renovarea, construcția unor aripi noi ale reşedinței lui principale din apropiere.

— Domnule ambasador! strigă el, de parcă ar fi teribil de surprins.

Cărămizile care se folosesc astăzi au fost arse cu o vară în urmă, când regele vizita comitatele din vestul țării; lutul din care au fost făcute a fost scos iarna trecută, iar gerul îl făcea să crape în vreme ce el, Cromwell, încerca să-l înduplece pe Thomas More. În timp ce-l aşteaptă pe Chapuys, el îi ține discursuri maistrului zidar despre infiltrarea apei, căci fără doar şi poate că nu-şi doreşte aşa ceva. Acum îl ia pe Chapuys şi îl duce departe de zgomotul şi praful lemnelor tăiate cu fierăstrăul. În Eustache clocotesc întrebările, le poți simți, saltă şi se agită în muşchii brațului său, zbârnâie în țesătura veşmintelor lui.

— Fata asta, Semer…

E înnorat şi nu bate vântul, deşi e ger.

— E o zi în care am putea să mergem la pescuit de ştiucă, spune el.

Ambasadorul se străduieşte să-şi înăbuşe disperarea.

— Dar fără îndoială că servitorii tăi… dacă vrei să mănânci peşte…

— Ah, Eustache, văd că nu înțelegi cum stă treaba. Nu te speria, o să te învăț eu. Ce-ar putea să fie mai sănătos decât să stai afară din zori până la apusul soarelui, ore întregi pe malul noroios, cu copacii de strajă deasupra ta, urmărindu-ți răsuflarea în aer, singur sau cu un prieten cumsecade?

Mai multe idei se ciocnesc în capul ambasadorului. Pe de o parte, ore întregi petrecute împreună cu Cromwell: când el s-ar putea deschide şi ar putea să spună orice. Pe de altă parte, cum l-aş putea sluji pe împărat dacă mi se înmoaie genunchii şi e nevoie să fiu dus la curte într-o lectică?

— N-am putea să mergem la pescuit la vară? întreabă el, fără a-şi face prea multe speranțe.

— Nu pot risca să te răneşti. Vara, o ştiucă te trage după ea. Se înduioşează. Doamna la care te refereai se numeşte Seymour. Aşa, ca în „Domnule ambasador, aş vrea să ne vedem mai des“[4]. Deşi unii bătrâni îl pronunță Semer.

4. Joc de cuvinte: *see more* se pronunță ca Seymour.

— Nu izbutesc să învăț deloc limba asta, se văicăreşte ambasadorul. Toată lumea poate să-şi pronunțe cum vrea numele, azi aşa şi mâine altfel. Am auzit că e dintr-o familie străveche şi că ea nu mai e chiar tânără.

— Ştii, a fost în suita prințesei văduve. A ținut mult la Caterina. De fapt a plâns când s-a abătut ghinionul peste ea. Îşi face griji în privința lui lady Mary şi se zice că i-a trimis mesaje încurajatoare. Dacă va fi în grațiile regelui în continuare, poate că o să reuşească să o ajute pe Mary într-un fel sau altul.

— Hmm. Ambasadorul pare cam sceptic. Am auzit asta şi am mai auzit că e foarte docilă şi cucernică din fire. Dar teamă mi-e că este posibil să existe şi un scorpion sub miere. Mi-ar plăcea s-o văd pe domnița Semer, poți să-mi aranjezi asta? Nu să-mi faci cunoştință cu ea, ci doar s-o văd de la distanță.

— Mă mir că te interesează atât de mult. Aş fi zis că te-ar interesa mai degrabă cu ce prințesă din Franța ar vrea să se însoare Henric dacă o să renunțe la aranjamentul lui de acum.

În această clipă ambasadorul este tras pe roata terorii. Să preferi răul pe care-l cunoşti? S-o preferi pe Anne Boleyn unui pericol nou, unor noi tratative, unei noi alianțe între Franța şi Anglia?

— Nu se poate! izbucneşte el. Cremuel, tu mi-ai zis că e un basm! Tu ai declarat că eşti de partea stăpânului meu, aşa că te-ai opune unei alianțe cu Franța, nu?

— Păstrează-ți calmul, domnule ambasador. Eu nu pretind că-l pot controla pe Henric. Şi, în fond, doar el poate să hotărască dacă îşi prelungeşte mariajul actual sau, dacă nu, să facă jurământ de castitate.

— Râzi de mine! îl acuză ambasadorul. Cremuel! Tu râzi în barbă.

Aşa şi e. Zidarii îi ocolesc, se țin la distanță pentru ca ei să poată discuta în tihnă, meşteşugari neciopliți, cu uneltele înfipte în cingătoare. Spăşit, el spune:

— Nu-ți face iluzii. Când regele se împacă cu femeia lui, cel care între timp a vorbit-o de rău o cam încurcă.

— Eşti de partea ei? O s-o susții? Trupul ambasadorului a înțepenit, de parcă chiar ar fi stat toată ziua pe malul râului. O fi ea de aceeaşi religie cu tine…

— Ce? El îşi măreşte ochii. De aceeaşi religie cu mine? Ca şi stăpânul meu, regele, eu sunt fiul credincios sfintei Biserici Catolice. Doar că acum nu suntem în relații prea strânse cu papa.

— Bine, hai să mă exprim altfel, zice Chapuys. Mijeşte ochii spre cerul cenuşiu al Londrei, de parcă ar căuta ajutor acolo sus. Hai să zicem că legătura ta cu ea este materială, nu spirituală. Înțeleg că te-a înălțat în rang. Ştiu asta.

— Nu mă judeca greşit. Nu-i datorez nimic lui Anne. Regele m-a înălţat în rang, nimeni altcineva.

— Uneori spui despre ea că îţi este prietenă dragă. Îmi amintesc când mi-ai zis asta de câteva ori.

— Uneori am zis şi despre tine că îmi eşti prieten drag. Dar nu-mi eşti, nu-i aşa?

Chapuys digeră ideea.

— Nu-mi doresc nimic mai mult decât să fie pace între popoarele noastre, zice el. Ce succes al unui ambasador ar fi mai mare decât o reconciliere după mulţi ani de dispute? Iar acum ni se oferă ocazia.

— Acum Caterina nu mai e.

Chapuys nu-l contrazice. El doar se înfăşoară mai strâns cu mantia.

— Regele nu s-a ales cu nimic bun de la ibovnica lui şi nici acum n-o să obţină nimic. Nici o putere din Europa nu-i recunoaşte căsătoria. Nici măcar ereticii n-o recunosc, deşi ea s-a străduit din răsputeri să şi-i facă prieteni. Ce câştigi dacă laşi lucrurile ca acum: regele nefericit, cei din Parlamentul irascibili, nobilii dezbinaţi şi întreaga ţară revoltată de pretenţiile femeii ăsteia?

Stropi răzleţi de ploaie încep să cadă: mari, îngheţaţi. Chapuys se uită iarăşi iritat în sus, de parcă Dumnezeu l-ar sabota în clipa asta de răscruce. El îl ia pe ambasador din noroi şi îl conduce încă o dată spre un adăpost. Zidarii au montat un acoperământ, iar el îi alungă de acolo, spunându-le:

— Vă rog, băieţi, lăsaţi-ne singuri câteva minute, bine? Chapuys se ghemuieşte lângă coşul pentru jar şi el i se destăinuie: Umblă vorba că regele are bănuiala că i s-au făcut farmece, şopteşte el. Zice că a fost vrăjit să se căsătorească, că i s-au făcut farmece şi ritualuri păgâne. Văd că nu ţi se destăinuie. Dar a vorbit despre asta la spovedanie. Dacă aşa stau lucrurile, dacă a acceptat uniunea sub influenţa unei vrăji, atunci poate că nu se consideră însurat şi îşi poate căuta o altă nevastă.

El priveşte peste umărul ambasadorului. Uite cum o să fie, zice el: peste un an, toate spaţiile astea umede şi friguroase o să fie camere locuite. Mâna lui schiţează conturul etajelor şi al arcadelor lucioase.

Materiale pentru acest proiect: var şi nisip, scânduri de stejar şi ciment special, lopeţi şi cazmale, coşuri şi sfoară, ţinte, cuie, cuie pentru acoperiş, ţevi din plumb; plăci galbene şi plăci albastre, zăvoare pentru ferestre, ivăre, piuliţe şi balamale, clanţe din fier pentru uşi, în formă de trandafiri; foiţă aurie, vopsele, un kilogram de tămâie care să înmiresmeze noile camere; două kilograme pe zi de muncitor şi costul lumânărilor pentru fiecare muncitor pe noapte.

— Prietene, spune Chapuys. Anne este disperată şi periculoasă. Atacă primul, înainte să te atace ea. Adu-ţi aminte cum l-a nimicit pe Wolsey.

Trecutul zace în jurul său, aidoma unei case arse. El a construit, a construit întruna, dar a avut nevoie de mulţi ani pentru a curăţa mizeria.

La Arhive şi documente oficiale, îl găseşte pe fiul său făcându-şi bagajele înainte de a pleca în următoarea etapă a educaţiei lui.

— Gregory, o mai ştii pe Sf. Uncumber? Spui că femeile se roagă la ea să le scape de soţii leneşi. Spune-mi, există vreun sfânt la care să se poată ruga bărbaţii dacă vor să se descotorosească de nevestele lor?

— Nu cred. Gregory e zguduit. Femeile se roagă pentru că n-au altă soluţie. Un bărbat se poate sfătui cu un preot ca să afle dacă îi e legitimă sau nu căsătoria. Sau poate s-o alunge şi să-i dea bani ca ea să stea în altă casă. Aşa cum o plăteşte ducele de Norfolk pe soţia lui.

El încuviinţează din cap.

— Mi-ai fost de mare folos, Gregory.

Anne Boleyn vine la Whitehall pentru a sărbători ziua Sf. Matthias împreună cu regele. S-a schimbat, aşa, deodată. Este slabă, hămesită, arată ca pe vremea când era doamnă de onoare, în anii aceia sterpi de tratative, înainte ca el, Cromwell, să vină şi să ia taurul de coarne. Însufleţirea şi elanul i-au pierit, acum e oarecum serioasă, rigidă, parcă ar fi călugăriţă. Dar nu are ţinuta unei călugăriţe. Degetele ei se joacă cu giuvaierele din cingătoare, trag de mâneci, ating tot timpul bijuteriile pe care le poartă la gât.

Lady Rochford spune:

— Ea a crezut că, atunci când o să fie regină, o să se poată linişti amintindu-şi ceremonia de încoronare, minut cu minut. Dar acum spune că a uitat. Când încearcă să-şi amintească, i se pare că i s-a întâmplat altcuiva, iar ea n-a fost acolo. Bineînţeles, nu ea mi-a spus asta. I-a zis fratelui său, George.

Din camera reginei soseşte un mesaj: cineva i-a prezis că nu-i va dărui un fiu regelui atâta timp cât fiica sa, Mary, e în viaţă.

Nu poţi decât s-o admiri, îi zice el nepotului său. A trecut la atac. Este ca un şarpe, nu ştii când o să atace.

Dintotdeauna lui i s-a părut că Anne este un bun strateg. N-a crezut niciodată că este o femeie spontană şi pătimaşă. E calculată, la fel ca el. El observă, aşa cum s-a întâmplat mereu în ultimii ani, privirea ageră a ochilor ei scăpărători. Se întreabă ce-ar putea-o face să intre în panică.

Regele cântă:

Cea mai aprigă năzuinţă
Mereu în faţa ochilor o găsesc;
Nu mă rog cu stăruinţă
De ea, ce-mi dă forţa să domnesc.

El îşi zice în sinea lui: Se poate ruga cu stăruinţă o eternitate, că tot n-o înduplecă pe Jane.

Dar cineva trebuie să stea tot timpul la cârma ţării şi iată cum: o lege care să includă în Parlament împuterniciţi ai Ţării Galilor şi să oblige ca la orice judecată a curţii să se vorbească doar limba engleză, pentru a reduce influenţa moşierilor galezi. O lege prin care se desfiinţează micile mânăstiri, cele care au un venit mai mic de două sute de lire pe an. O lege prin care se înfiinţează Curtea de augmentare, o nouă structură care să se ocupe de câştigul provenit de la aceste mânăstiri: cancelarul ei va fi Richard Riche.

În martie, Parlamentul respinge noua lui lege care i-ar fi ajutat pe cei săraci. Ar fi fost prea mult pentru Camera Comunelor ca oamenii înstăriţi să aibă vreo responsabilitate faţă de săraci; că dacă te îmbogăţeşti, aşa cum se întâmplă cu gentlemenii din Anglia, din negoţul cu lână, să ai vreo responsabilitate faţă de oamenii alungaţi de pe moşii, muncitorii care n-au slujbe, plugarii care n-au unde să cultive. Anglia are nevoie de drumuri, forturi, porturi, poduri. Oamenii au nevoie de slujbe. E o ruşine să-i vezi cum cerşesc ca să nu moară de foame, când munca cinstită ar putea aduce pacea în regat. Oare n-am putea să le aducem laolaltă, mâna de lucru şi munca de care Anglia are nevoie?

Dar Parlamentul nu înţelege de ce ar fi rolul statului să creeze locuri de muncă. Oare aceste lucruri nu cad în sarcina Domnului şi oare sărăcia şi faptele nelegiuite nu fac parte din orânduirea Celui Veşnic? Totul la vremea lui: uneori mori de foame, alteori tâlhăreşti. Dacă plouă încontinuu şase luni, iar grâul putrezeşte pe câmp, sigur e mâna providenţei; căci Dumnezeu ştie ce face. Este strigător la cer ca oamenilor înstăriţi şi întreprinzători să li se sugereze că ar trebui să plătească impozit ca să le dea mură-n

gură de mâncare trândavilor. Iar, dacă secretarul Cromwell susține că foametea naşte tâlhari: păi, atunci oare n-avem destui călăi?

Regele vine personal la Camera Comunelor pentru a susține legea. Vrea să fie Henric cel Preaiubit, tată pentru poporul său, păstor pentru turma lui. Dar cei din Camera Comunelor şed cu chipurile împietrite pe bănci şi îl intimidează. Disprețul pentru această lege este unanim.

— S-a preschimbat într-o lege prin care se biciuiesc cerşetorii, spune Richard Riche. Mai degrabă se opune săracilor, nu îi susține.

— Poate că o putem propune altă dată, spune Henric. Într-un an mai bun. Nu te descuraja, domnule secretar principal.

Deci o să fie şi ani mai buni, nu-i aşa? El o să încerce în continuare; o să-i păcălească s-o aprobe când o să-i prindă pe picior greşit, o să fie aprobată în Camera Lorzilor, iar pe urmă o să înfrunte opoziția… există tot felul de strategii în Parlament, dar uneori îşi doreşte să-i alunge pe membri în comitatele lor, căci s-ar descurca mai repede fără ei. El zice:

— Dacă aş fi rege, n-aş accepta asta atât de uşor. I-aş face să le fie ruşine.

Richard Riche este Domnul Orator în Parlament; el zice tulburat:

— Nu-l mânia pe rege, domnule. Ştii ce zicea More: „Dacă leul ar şti câtă putere are, ar fi prea greu să-l controlezi“.

— Mulțumesc, spune el. Asta îmi aduce multă alinare, domnule Pungă, un citat de pe mormântul ipocritului ăluia cu mâinile pătate cu sânge. Mai are şi altceva de spus despre situația asta? Căci, dacă mai are, o să iau capul de la fiica lui şi o să-i trag şuturi încoace şi-ncolo prin Whitehall, până când o să amuțească pentru totdeauna. Izbucneşte în râs. Camera Comunelor. Dumnezeu să-i pedepsească. Au capetele goale. Nu se gândesc decât la buzunarele lor.

Totuşi, dacă colegii săi din Parlament îşi fac griji în privința câştigurilor lor, el este optimist în privința câştigului său. Deşi mânăstirile mai mici vor fi desființate, ele pot cere o dispensă, iar toate aceste petiții vor ajunge la el, însoțite de un onorariu sau de o indemnizație. Regele nu-şi va păstra noile moşii doar pentru el, ci le va da în arendă, prin urmare, el primeşte întruna petiții pentru un loc sau altul, pentru conace, ferme, păşuni; toți cei care i le trimit îi oferă câte ceva, o sumă de bani sau o plată anuală, o plată anuală care va ajunge la Gregory la vremea cuvenită. Aşa s-a făcut dintotdeauna negoț, favoruri, mită, sume de bani transferate la momentul oportun, pentru a atrage atenția, sau promisiunea că se va împărți câştigul: acum sunt atât de multe propuneri, atât de multe tranzacții, atât de multe oferte pe care el, din politețe, nu le poate refuza. Nici un om din Anglia nu munceşte la fel de mult ca el. Se poate spune orice despre Thomas Cromwell, dar el oferă un preț bun pentru ce ia de la alții. Şi întotdeauna este gata să împrumute, de pildă pe William Fitzwilliam, pe sir Nicholas Carew, pe acel netrebnic bătrân şi chior, Francis Bryan.

Îl invită la el acasă pe sir Francis şi îl îmbată. El, Cromwell, se poate controla; în tinerețe a învățat de la germani să bea. A trecut mai mult de un an de când Francis Bryan s-a certat cu George Boleyn: Francis nu-şi aminteşte care a fost motivul, dar încă îi mai poartă râcă şi, când încă se mai poate ține pe picioare, izbuteşte să le prezinte părțile cele mai savuroase ale certei, ridicându-se de pe scaun şi fluturându-şi mâinile. El zice despre verişoara lui, Anne:

— Întotdeauna vrei să ştii care-i treaba cu o femeie. E o târfă sau o doamnă? Anne vrea să te porți cu ea ca şi cum ar fi Fecioara Maria, dar mai vrea şi să-i pui banii pe masă, să-ți faci treaba şi pe urmă să pleci.

Sir Francis este cucernic doar din când în când, aşa cum se întâmplă cu păcătoşii care nici măcar nu catadicsesc să-şi ascundă păcatele. E postul Paştelui:

— Acum ar trebui să fii în perioada ta anuală de penitenţă frenetică, nu-i aşa?

Francis îşi dă la o parte peticul de pe ochiul cu care nu vede şi îşi masează cicatricea; îl mănâncă, explică el.

— Desigur, spune el, i s-a dăruit lui Wyatt.

El, Thomas Cromwell, aşteaptă.

Dar Francis îşi pune capul pe masă şi începe să sforăie.

— Popa din Iad, spune el meditativ. Îi cheamă pe băieţi. Duceţi-l pe sir Francis acasă, la ai lui. Dar puneţi o pătură pe el, căci probabil cândva o să avem nevoie de mărturia lui.

Se întreabă cât trebuie să laşi pe masă pentru Anne. Ea l-a pus pe Henric să-i plătească cu onoarea şi cu liniştea lui sufletească. Pentru el, Cromwell, ea este doar un negustor. El admiră felul cum îşi prezintă ea marfa. El personal nu-şi doreşte să cumpere nimic de la ea; dar are destui clienţi.

Acum Edward Seymour este numit în suita personală a regelui, un semn de mare cinste. Iar regele îi spune:

— Cred că ar trebui să-l am pe Rafe Sadler printre gentlemenii din suita mea. Este nobil din naştere şi un tânăr amabil, pe care mi-ar plăcea să-l am prin preajma mea, iar eu cred că asta ţi-ar surâde şi ţie, nu-i aşa? Doar să nu-mi aducă niciodată vreo hârtie la semnat.

Soţia lui Rafe, Helen, izbucneşte în plâns când aude vestea.

— O să fie tot timpul la curte, zice ea, uneori săptămâni întregi.

El şade lângă ea în salonul din Brick Place, încercând s-o consoleze.

— Ăsta-i cel mai bun lucru care i s-a întâmplat vreodată lui Rafe, ştiu, spune ea. Sunt o proastă că plâng. Dar nu suport să fiu departe de el şi nici el nu suportă să fie departe de mine. Dacă întârzie, trimit oameni să-l caute pe străzi. Mi-aş dori să dormim împreună în fiecare noapte până la moarte.

— E un bărbat norocos, zice el. Şi nu mă refer la faptul că a ajuns în suita regelui. Amândoi sunteţi norocoşi. Că vă iubiţi atât de mult.

Pe vremea când era cu Caterina, Henric obişnuia să cânte:

Nu rănesc pe nimeni, nu fac rău nimănui
Am iubit cu adevărat când m-am însurat.

Rafe spune:

— Trebuie să ai nervii tari ca să fii tot timpul lângă Henric.

— Tu ai nervii tari, Rafe.

Ar putea să-i dea sfaturi. Citate din Cartea Intitulată Henric. În copilărie şi în tinereţe, renumit pentru blândeţea firii sale şi pentru frumuseţea lui, Henric credea că toţi îi sunt prieteni şi că toată lumea vrea să-l facă fericit. Prin urmare, orice suferinţă, orice amânare, orice frustrare sau ghinion i se par anormale şi îl revoltă. Se străduieşte să găsească ceva amuzant în orice activitate care îl plictiseşte sau îi displace, iar, dacă nu izbuteşte, atunci o evită; acest lucru lui i se pare rezonabil şi firesc. Are sfetnici plătiţi să-şi bată capul în locul lui, iar, dacă se înfurie, probabil este vina lor; ei n-ar trebui să i se opună sau să-l provoace. Nu-i vrea în preajma-i pe oamenii care spun „Nu, dar…“ El îi vrea doar pe cei care spun „Da, şi…“ Nu-i plac pesimiştii şi scepticii, care-şi lasă în jos colţurile gurii şi care îi resping proiectele geniale, mâzgălind pe marginea hârtiilor lor. Aşadar, calculează doar în minte, ca nimeni să nu bănuiască

ce faci. Nu te aştepta să fie consecvent. Henric se laudă că-i înţelege pe sfetnicii lui, opiniile şi dorinţele lor ascunse, dar este hotărât să nu-l lase pe nici unul dintre ei să-l înţeleagă pe el. Are suspiciuni faţă de orice plan care nu-i aparţine măcar aparent. Te poţi contrazice cu el, dar trebuie să-ţi alegi cu grijă momentul şi modul în care o faci. Mai bine eşti de acord cu el în orice privinţă, până când ajungi la problema cea mai importantă, şi mai bine te prefaci că tu ai nevoie de îndrumările şi sfaturile lui decât să-ţi susţii o anumită opinie de la început şi să-i dai impresia că tu crezi că ştii mai multe decât el. Fii alunecos în argumentele tale şi lasă-i o portiţă de scăpare: nu-l încolţi, nu-l pune cu spatele la perete. Adu-ţi aminte că starea lui de spirit depinde de alţii, prin urmare află cu cine s-a întâlnit de când te-ai văzut ultima oară cu el. Adu-ţi aminte că nu-şi doreşte doar să primească sfaturi legate de puterea lui, vrea să i se spună că are dreptate. Nu greşeşte niciodată. Doar alţii greşesc în numele lui sau îi dau informaţii mincinoase. Henric vrea să i se spună că se poartă frumos şi din punctul de vedere al lui Dumnezeu şi dintr-al oamenilor. „Cromwell, zice el, ştii ce ar trebui să facem? Cromwell, oare n-ar fi cinstit să…? Cromwell, oare nu mi-aş buimăci duşmanii dacă…?“ Şi toate astea sunt ideile pe care i le-ai prezentat săptămâna trecută. Nu contează. Nu vrei nici o răsplată. Vrei doar să treacă la fapte.

Dar nu-i nevoie de o asemenea lecţie. Toată viaţa lui Rafe s-a antrenat pentru asta. O mogâldeaţă de băiat, el nu este puternic, n-ar putea să participe niciodată la turniruri şi nici n-ar putea mânui lancea, căci cea mai uşoară adiere răzleaţă l-ar putea doborî de pe cal. Dar are talent pentru asta. Ştie să vadă. Ştie să asculte. Ştie cum să trimită un mesaj criptat sau un mesaj atât de bine ascuns, încât nimeni să nu-şi dea seama că există; o informaţie atât de clară, încât înţelesul ei pare a fi gravat pe pământ, dar cu conturul atât de gingaş, încât pare să fie adus de îngeri. Rafe îşi cunoaşte stăpânul; Henric este stăpânul lui. Însă Cromwell este tatăl şi prietenul lui.

Poţi să te distrezi cu regele, poţi să-i spui o glumă. Dar, aşa cum obişnuia să spună Thomas More, e ca şi cum te-ai distra cu un leu dresat. Îi ciufuleşti coama şi îl tragi de urechi, dar mereu te gândeşti: Ghearele alea, ghearele alea, ghearele alea.

În noua biserică a lui Henric, postul Paştelui este la fel de dur şi de rece ca şi atunci când era supusă papei. Zilele teribile, fără carne, te pot aduce la disperare. Henric vorbeşte despre Jane clipind, iar ochii i se umplu de lacrimi.

— Mânuţele ei, Firimitură. Mânuşiţele ei, ca ale unui copil. N-are nici o urmă de şiretenie în ea. Şi tace tot timpul. Iar dacă vorbeşte, sunt nevoit să-mi aplec capul ca să aud ce spune. Iar când tace, pot să-mi aud bătăile inimii. Micile ei broderii, fâşiile ei de mătase, mânecile ei de pescăruş, pe care şi le-a făcut dintr-un postav pe care i l-a dăruit odată un admirator, un biet băiat îndrăgostit nebuneşte de ea… şi totuşi ea nu i-a cedat. Mânecuţele ei, colierul ei din sidef… nu are nimic… nu se aşteaptă la nimic…

În sfârşit o lacrimă se scurge din ochiul lui Henric se prelinge pe obraz şi dispare în cenuşiul înspicat cu roşu al bărbii sale.

Observă cum vorbeşte despre Jane: umil, timid. Chiar şi arhiepiscopul Cranmer ar recunoaşte portretul, portretul cu totul opus faţă de cel negru al actualei regine. Nici cele mai mari avuţii din Lumea Nouă n-ar putea-o satisface, pe când Jane e recunoscătoare chiar şi pentru un zâmbet.

— O să compun o scrisoare pentru Jane, spune Henric. O să-i trimit o pungă, căci acum, când nu mai este doamnă de onoare a reginei, o să aibă nevoie de bani.

Îi sunt aduse foi de hârtie şi condeie. El se aşază pe scaun şi, oftând, se pune pe treabă. Scrisul regelui este colţuros, aşa a învăţat în copilărie de la mama lui. N-a învăţat să scrie repede; cu cât face mai mult efort, cu atât mai mult par că i se deformează literele. I se face milă de el:

— Sire, n-aţi vrea să-mi dictaţi şi să o scriu eu?

N-ar fi prima oară când scrie un mesaj de amor pentru Henric. Deasupra capului aplecat al monarhului, Cranmer îşi ridică privirea şi se uită în ochii lui: plină de reproşuri.

— Uită-te, zice Henric. Nu i-o arată lui Cranmer. O să înţeleagă cât de mult o doresc, nu?

El citeşte, încercând să se pună în locul fecioarei. Îşi ridică privirea.

— V-aţi exprimat foarte subtil, sire. Iar ea este foarte inocentă.

Henric îşi ia scrisoarea înapoi şi adaugă câteva fraze grăitoare.

Este sfârşitul lunii martie. Domniţa Seymour, cuprinsă de panică, solicită o întâlnire cu domnul secretar; sir Nicholas Carew i l-a aranjat, dar sir Nicholas nu este de faţă, căci nu este încă pregătit să participe la discuţii. Sora ei văduvă a venit cu ea. Bess îl cercetează cu privirea, pe urmă îşi lasă ochii strălucitori în pământ.

— Iată ce problemă am, spune Jane. Îi aruncă o privire sălbatică; el se gândeşte, poate doar asta vrea să spună: iată ce problemă am.

Ea zice:

— Nu poţi… Măria Sa, Maiestatea Sa, nu poţi să uiţi nici pentru o clipă cine e, chiar dacă el ţi-o cere. Cu cât îmi spune mai des „Jane, sunt slujitorul tău umil“, cu atât mai mult ai impresia că nu e umil. Şi tot timpul te gândeşti: Dacă se opreşte din vorbit şi trebuie să spun ceva? Mă simt de parcă aş sta pe o perniţă de ace, iar acele au vârful în sus. Mă tot gândesc că o să mă obişnuiesc cu asta, data viitoare o să fie mai bine, dar când intră pe uşă, „Jane, Jane…“, parcă aş fi o pisică jigărită. Aţi văzut vreodată o pisică jigărită, domnule secretar principal? Eu nu. Dar cred că, dacă încă mi-e atât de frică de el…

— El vrea ca oamenilor să le fie frică de el.

Vorbele lui conţin mult adevăr. Dar Jane este prea preocupată de lupta care se dă în ea ca să-l audă.

— …dacă acum mi-e frică de el, cum o să fie când o să-l văd în fiecare zi? Tace. Of. Presupun că ştiţi cum e. Domnia Ta îl vede aproape în fiecare zi, domnule secretar principal. Totuşi. Presupun că nu-i acelaşi lucru.

— Nu, nu-i acelaşi lucru, spune el.

El o vede pe Bess cum îşi ridică spre sora ei privirea plină de compasiune.

— Dar, jupâne Cromwell, zice Bess, nu se poate ca tot timpul să fie doar legi ale Parlamentului şi mesaje pentru ambasadori şi câştiguri sau Ţara Galilor şi călugări, piraţi sau conspiraţii, Biblii şi legăminte, adevăruri şi teritorii sub tutelă sau preţul lânii şi dacă să ne rugăm sau nu pentru morţi. Uneori sigur sunt şi alte subiecte de discuţie.

El îşi dă seama de felul cum vede ea situaţia. I se pare că ea înţelege cum trăieşte el. Îl copleşeşte dorinţa de a o lua de mână şi de a o cere în căsătorie; chiar dacă nu s-ar înţelege prea bine în pat, ea pare să aibă talentul de a sintetiza lucrurile, talent care le lipseşte celor mai mulţi dintre slujbaşii săi.

— Ei, bine? face Jane. Există? Alte subiecte de discuţie?

El nu poate gândi. Îşi storceşte în mâini pălăria moale.

— Cai, spune el. Lui Henric îi place să afle cum stau lucrurile cu negustorii şi meşteşugarii, lucruri simple. În tinereţe am învăţat cum să potcovesc un cal, iar lui îi place să audă cum se face, care e potcoava cea mai potrivită, ca să-i impresioneze pe fierarii lui cu cunoştinţele sale secrete. Şi arhiepiscopul poate să călărească pe orice cal, e un bărbat timid, dar caii îl plac, a învăţat să se descurce cu caii încă din copilărie. Când a obosit şi nu mai vrea să vorbească despre Dumnezeu sau despre naţiune, discutăm despre asemenea lucruri cu regele.

— Şi mai ce? întreabă Bess. Staţi împreună multe ore.

— Uneori câini. Câini de vânătoare, cum îi împerechem, însuşirile lor. Fortăreţe. Cum se construiesc. Tunuri. La ce distanţă pot să tragă. Turnătorie de tunuri. Doamne sfinte! Îşi trece o mână prin păr. Uneori spunem că o să ne luăm liber o zi, o să plecăm călare în Kent, prin crânguri, să-i vedem pe fierarii de acolo, să-i urmărim cum muncesc şi să le propunem noi metode de a turna tunurile. Dar nu ajungem niciodată să facem asta. Mereu se iveşte câte ceva.

Se simte îngrozitor de trist. De parcă ar fi în doliu. Şi, în acelaşi timp, îşi zice în sinea lui că, dacă i-ar aduce cineva un pat moale în cameră (puţin probabil), el ar arunca-o pe Bess în el şi s-ar pune pe treabă.

— Păi, asta e, zice Jane, pe un ton resemnat. N-aş putea să torn un tun nici dacă doar aşa mi-aş salva viaţa. Îmi pare rău că v-am deranjat, domnule secretar principal. Mai bine vă apucaţi iarăşi de Ţara Galilor.

El ştie ce vrea ea să spună.

A doua zi, scrisoarea de amor a regelui îi este adusă lui Jane, împreună cu o pungă dolofană. Totul este pus în scenă special pentru ochii martorilor.

— Trebuie să dau înapoi punga, zice Jane. (Dar spune asta doar după ce o cântăreşte şi o dezmiardă în mânuţa ei.) Trebuie să-l implor pe rege, dacă vrea să-mi dăruiască bani, să-i trimită doar după ce am un contract de căsătorie onorabilă.

În ce priveşte scrisoarea de la rege, ea declară că mai bine n-o deschide. Pentru că îi cunoaşte sufletul, sufletul lui galant şi pătimaş. Pentru că ea nu are decât onoarea ei de femeie, fecioria ei. Aşadar – nu, zău aşa – mai bine nu rupe sigiliul.

Iar pe urmă, înainte de a i-o da înapoi mesagerului, ea o ţine cu ambele mâini şi sărută sigiliul, un sărut cast.

— L-a sărutat! ţipă Tom Seymour. Ce duh o posedă? Mai întâi sigiliul. Pe urmă, râde el pe înfundate, sceptrul!

Într-un acces de veselie, el ia pălăria de pe capul lui Edward. Joacă farsa asta de douăzeci de ani sau chiar mai mult, iar Edward niciodată nu s-a amuzat. Dar de această dată pe chipul lui mijeşte un zâmbet.

Când regele primeşte înapoi de la Jane scrisoarea, ascultă cu mare atenţie ce îi spune mesagerul, iar chipul i se luminează.

— Acum înţeleg că am greşit când i-am trimis-o. Cromwell mi-a vorbit despre virtutea şi inocenţa ei, pe bună dreptate, după cum se vede. De acum încolo n-o să mai fac nimic care să-i insulte onoarea. De fapt, o să vorbesc cu ea doar când sunt şi rudele ei de faţă.

Dacă soţia lui Edward Seymour ar veni la curte, ei ar putea da o petrecere de familie, la care regele ar putea să participe fără a-i afecta bunul renume al lui Jane. Poate că Edward ar trebui să aibă un apartament la palat, nu? Camerele alea ale mele din Greenwich, îi aminteşte Henric, care comunică cu ale tale: dacă eu m-aş muta de acolo şi i-aş lăsa pe Seymouri în locul meu? Henric îi zâmbeşte.

El i-a studiat îndeaproape pe fraţii Seymour încă de la vizita de la Wolf Hall. Va fi nevoit să colaboreze cu ei; femeile lui Henric îşi aduc cu ele familia, căci el nu-şi caută miresele prin pădure, pe sub frunze. Edward este serios, sumbru şi totuşi mereu gata să-şi deschidă sufletul în faţa ta. Tom este închis în el, asta crede; închis în el şi viclean, creierul îi zbârnâie sub aparenţa lui bonomă. Dar probabil că nu-i cel mai ager creier. Tom Seymour n-o să-mi dea bătăi de cap, îşi zice în sinea lui, iar pe Edward îl pot lua lângă mine. Mintea lui deja se avântă departe, în viitor, când regele îşi va exprima satisfacţia. Gregory şi ambasadorul împăratului, amândoi i-au sugerat ce să facă în continuare. „Dacă şi-a putut anula

cei douăzeci de ani petrecuți împreună cu adevărata lui soție“, i-a zis Chapuys, „sunt sigur că te-ar duce capul să găseşti un motiv pentru care să se descotorosească de ibovnică. Oricum nimeni niciodată n-a considerat legitimă căsătoria asta, poate doar cei care sunt plătiți să-i zică doar Da“.

Însă el se gândeşte la cuvântul „nimeni“ al ambasadorului. Poate nimeni de la curtea împăratului: dar toată Anglia a jurat să susțină căsătoria. Nu se poate anula atât de uşor legal, îi spune el nepotului său, Richard, chiar dacă o porunceşte regele. O să aşteptăm puțin şi n-o să ne ducem noi la nimeni, îi lăsăm pe alții să vină la noi.

Porunceşte să i se aducă un document în care sunt toate darurile regelui pentru Boleyni din anul 1524 până acum. „E bine să-l am la îndemână, poate mi-l cere regele.“

Nu vrea să ia înapoi nimic. Mai degrabă să le dea şi mai multe. Să-i copleşească cu onoruri. Să râdă la glumele lor.

Însă trebuie să ai grijă la ce râzi. Jupânul Sexton, bufonul regelui, a glumit pe seama lui Anne şi a spus despre ea că este o desfrânată. A crezut că are dreptul s-o facă, dar Henric a traversat agale salonul şi i-a tras o palmă, l-a lovit cu capul de lambriuri şi i-a interzis să mai vină la curte. Umblă vorba că Nicholas Carew i-a oferit adăpost omului, din milă.

Anthony este mâhnit din pricina lui Sexton. Nici unui bufon nu-i place să audă cum altul este în declin; mai ales, zice Anthony, când singurul lui defect este intuiția. Ah, spune el, ai ascultat bârfele din bucătărie. Dar bufonul zice: „Henric alungă şi adevărul, nu numai pe bufonul Sexton. Însă acum se poate strecura pe sub uşa zăvorâtă sau pe horn. Într-o zi o să cedeze şi o să-l invite să stea lângă şemineu“.

William Fitzwilliam vine la Arhive şi se aşază lângă el.

— Aşadar ce mai face regina, Firimitură? Încă sunteți prieteni buni, deşi tu mănânci la cină cu Seymourii?

El zâmbeşte.

Fitzwilliam sare de pe scaun, deschide brusc uşa, pentru a se asigura că nu-i aude nimeni, pe urmă se aşază iar şi continuă.

— Adu-ți aminte. Curtea pe care i-a făcut-o lui Boleyn, mariajul cu ea. Cum pare regele în ochii oamenilor în toată firea? Un bărbat care nu e interesat decât de propriile-i plăceri. Adică e ca un copil. Să fii atât de pătimaş, atât de fermecat de o femeie, care, în fond, este ca orice altă femeie – unii spun că nu e un lucru bărbătesc.

— Chiar aşa? Ei bine, sunt uluit. Nu putem să-i lăsăm să spună că Henric nu e bărbat.

— Un bărbat – iar Fitzwilliam accentuează cuvântul –, un bărbat ar trebui să fie stăpânul pornirilor sale. Henric pare să aibă multă forță, dar prea puțină înțelepciune. Asta îi face rău. Ea îi face rău. Va continua să-i facă rău.

Pare-se că nu-i va spune pe nume, Anna Bolena, La Ana, ibovnica. Aşadar, dacă ea îi face rău regelui, oare un bun englez n-ar trebui să-l scape de ea? Posibilitatea e prezentă între ei, dar rămâne neexplorată. Bineînțeles, e o trădare să-i vorbeşti de rău pe regina actuală şi pe moştenitorii ei; o trădare de care doar regele este scutit, căci el nu-şi poate sabota propriile-i interese. Îi aminteşte asta lui Fitzwilliam; el adaugă: Chiar dacă Henric o vorbeşte de rău, să nu i te alături.

— Dar ce ne dorim noi de la o regină? întreabă Fitzwilliam. Ar trebui să aibă toate virtuțile unei femei obişnuite, doar că şi mai pronunțate. Trebuie să fie şi mai modestă, şi mai umilă, şi mai discretă, şi mai docilă decât oricare alta: ca să fie un exemplu. Sunt unii care se întreabă: Oare Anne Boleyn aşa este?

El se uită la vistiernicul principal: Continuă.

— Cred că pot să-ți vorbesc sincer, Cromwell, zice Fitz, şi (după ce verifică iar uşa) procedează întocmai: O regină trebuie să fie blândă şi miloasă. Ar trebui să-l facă pe rege mai milostiv – nu mai necruțător.

— Te gândeşti la ceva anume?

În tinerețe Fitz a locuit în reşedința lui Wolsey. Nimeni nu ştie ce rol a avut Anne în prăbuşirea cardinalului; pumnul i-a fost ascuns în mânecă. Wolsey ştia că nu putea spera ca ea să se îndure de el şi, într-adevăr, aşa a şi fost. Dar Fitz pare că nu se gândeşte la cardinal. El zice:

— Nu-i iau apărarea lui Thomas More. Nu se pricepea la politica statului la fel de bine pe cât pretindea. Credea că-l poate influența pe rege, credea că îl poate controla, credea că Henric era încă un prinţişor dulce pe care-l poate duce de mână unde vrea. Dar Henric este rege şi trebuie să i te supui.

— Da, şi?

— Şi mi-aş dori ca povestea cu More să se fi terminat altfel. Pe un cărturar, un bărbat care a fost lord cancelar, să-l târăşti afară, în ploaie, şi să-i tai capul…

El spune:

— Ştii, uneori uit că a murit. Aflu câte o veste şi mă întreb: Ce ar spune More de asta?

Fitz îşi ridică privirea spre el:

— Doar n-oi vorbi cu el, nu?

El râde.

— Nu-i cer sfatul. Deşi chiar asta fac, fireşte, mă consult cu cardinalul: când sunt singur şi nu pot să dorm.

Fitz spune:

— Thomas More şi-a distrus orice şansă ca Anne să-l ajute când n-a venit la încoronarea ei. Ar fi avut grijă să-l vadă mort cu un an mai devreme, dacă ar fi putut să-i dovedească trădarea.

— Dar More a fost un avocat deştept. Printre altele.

— Prinţesa Mary – lady Mary, ar fi mai bine să zic – e nu-i avocat. E o fată fără prieteni.

— Ah, aş zice că vărul ei, împăratul, este prietenul ei. Nu-i rău să ai un asemenea prieten.

Fitz pare iritat.

— Împăratul este un idol măreț, din altă țară. În viața ei, ea are nevoie de un apărător mai aproape de ea. Are nevoie să-şi impună interesele. Gata, Firimitură, nu te mai eschiva de la subiect.

— Mary trebuie doar să rămână în viață, spune el. Şi rareori sunt acuzat că mă eschivez.

Fitzwilliam se ridică în picioare.

— Bine. Cine are urechi de auzit să audă.

E o senzație că e ceva în neregulă cu Anglia şi că cineva trebuie să îndrepte lucrurile. Legile sau tradiția nu sunt greşite. E ceva mai profund.

Fitzwilliam iese din cameră, apoi intră iarăşi pe uşă. Spune pe un ton tăios:

— Dacă următoarea este fiica bătrânului Seymour, atunci o să apară tot felul de invidii la cei care vor crede că familiile lor de nobili ar fi trebuit să aibă prioritate – însă, totuşi, Seymourii sunt o familie străveche, n-o să-i dea de furcă în privința asta. Adică, bărbații se țin după ea ca un câine după, ei bine… Uită-te la ea, fetița lui Seymour, ştii că nimeni nu i-a ridicat niciodată fusta.

De această dată el chiar pleacă; însă îi adresează lui Cromwell un soi de salut batjocoritor, un gest schițat spre pălărie.

Sir Nicholas Carew vine să-l vadă. Chiar şi firele din barba lui sunt zbârlite de gânduri conspirative. El se aşteaptă ca, pe când se aşază, cavalerul să-i facă cu ochiul.

Carew intră în subiect uimitor de brusc.

— Vrem s-o alungăm pe ibovnică. Noi ştim că şi tu vrei asta.

— Noi?

Carew îşi ridică privirea spre el, pe sub sprâncenele zbârlite; ca un bărbat care a tras cu singura lui săgeată din arbaletă, el acum trebuie să exploreze terenul, căutând un aliat, un duşman sau măcar un loc unde să se ascundă peste noapte. Cu greutate, el îi explică.

— Printre aliaţii mei, în această chestiune, se numără o mare parte din nobilimea străveche a naţiunii, familii onorabile şi… Îi vede faţa lui Cromwell şi se grăbeşte să adauge: Eu vorbesc de cei apropiaţi în rang de familia regală, cei din neamul bătrânului rege Edward. Lordul Exeter, familia Courtenay. De asemenea, lordul Montague şi fratele lui, Geoffrey Pole. Lady Margaret Pole, care, după cum ştii, a fost guvernanta prinţesei Mary.

El îşi ridică privirea.

— Lady Mary.

— Dacă vrei tu. Noi îi spunem prinţesă.

El încuviinţează din cap.

— Asta n-ar trebui să ne împiedice să discutăm despre ea.

— Cei de care am pomenit sunt persoanele cele mai însemnate dintre cele în numele cărora vorbesc acum, dar, după cum probabil ştii şi tu, cea mai mare parte a Angliei se va bucura dacă regele s-ar descotorosi de Anne, spune Carew.

— Nu cred că cea mai mare parte a Angliei ştie asta, nici nu cred că-i pasă. Carew se referă, fireşte, la cea mai mare parte a Angliei *mele*, Anglia sângelui albastru. Pentru sir Nicholas nu există nici o altă ţară.

El zice:

— Presupun că nevasta lui Exeter, Gertrude, este foarte vehementă.

— A luat legătura, Carew se apleacă spre el pentru a-i împărtăşi un mare secret, cu Mary.

— Ştiu, oftează el.

— Le-ai citit scrisorile?

— Eu citesc scrisorile tuturor. Inclusiv pe ale tale, îşi zice el în sinea lui. Dar uite, spune el, asta mie îmi pute a complot împotriva regelui, nu?

— Nicidecum. E la mijloc onoarea lui.

El încuviinţează din cap. Bine zis.

— Şi? Ce vreţi de la mine?

— Vrem să ni te alături. Suntem mulţumiţi dacă fata Seymour va fi regină. Tânăra e neam cu mine şi e de partea adevăratei religii. Noi credem că-l va aduce pe rege înapoi la Roma.

— Un motiv important pentru mine, murmură el.

Sir Nicholas se apleacă spre el.

— Asta-i problema noastră, Cromwell. Eşti de religie luterană.

El se atinge pe surtuc, lângă inimă.

— Nu, domnule, sunt bancher. Luther îi condamnă la chinurile iadului pe cei care împrumută cu dobândă. De ce aş fi de partea lui?

Sir Nicholas râde cu poftă.

— Nu ştiam asta. Ce ne-am face dacă Cromwell nu ne-ar împrumuta cu bani?

El întreabă:

— Ce se va întâmpla cu Anne Boleyn?

— Nu ştiu. La mânăstire?

Aşadar înţelegerea este încheiată şi pecetluită; el, Cromwell, va ajuta familiile străvechi de nobili, pe cei cu adevărat loiali; iar după aceea, în noul regim, ei vor ţine cont de serviciile lui: entuziasmul lui faţă de acestă chestiune îi va face să uite blasfemiile din ultimii trei ani, care, în alte condiţii, ar fi dus la o pedeapsă binemeritată.

— Încă ceva, Cromwell. Carew se ridică în picioare. Data viitoare să nu mă mai pui să aştept. Urgia se abate asupra unui om de rangul tău dacă pune pe cineva de rangul meu să-şi pocnească picioarele unul de altul în anticameră.

— Aha, deci asta am auzit, nu? Deşi Carew poartă satinul căptuşit de la curtea regală, el mereu şi-l imaginează în armură de teatru: nu o armură în care te lupţi, ci într-una pe care o cumperi din Italia, ca să te lauzi cu ea în faţa prietenilor. Prin urmare, când îţi pocneşti picioarele unul de altul, faci zgomot: tronc, bum. Îşi ridică privirea. N-am vrut să vă jignesc, sir Nicholas. De acum încolo ne vom grăbi. Consideraţi-mă mâna dreaptă a Înălţimii Voastre, sunt gata de luptă.

Vorbele acestea pompoase sunt singurele pe care le înţelege Carew.

Acum Fitzwilliam vorbeşte cu Carew. Acesta din urmă vorbeşte cu soţia lui, care este sora lui Francis Bryan. Soţia lui vorbeşte, sau măcar îi scrie lui Mary, pentru a o anunţa că şansele ei cresc vertiginos şi că se poate ca La Ana să fie înlocuită. Cel puţin aşa Mary va sta liniştită o vreme. El nu vrea să-i ajungă la urechi lui Mary zvonul că Anne pune la cale un alt atac. Ar putea să intre în panică şi să încerce să fugă; umblă vorba că are tot felul de planuri absurde, de pildă să le otrăvească pe femeile Boleyn de lângă ea şi s-o tulească în toiul nopţii. L-a avertizat pe Chapuys, deşi, fireşte, nu direct, că, dacă Mary fuge, Henric va da vina pe el şi îi va ignora statutul diplomatic, care acum îl protejează. În cel mai bun caz, îi va trage un şut, aşa cum a făcut cu Sexton, bufonul. În cel mai rău caz nu-şi va mai revedea meleagurile natale.

Francis Bryan îi ţine pe Seymourii din Wolf Hall la curent cu evenimentele de la curte. Fitzwilliam şi Carew vorbesc cu marchizul de Exeter şi cu Gertrude, soţia lui. Gertrude vorbeşte la cină cu ambasadorul împăratului şi cu familia Pole, care îl susţin cât pot pe papă şi care, în ultimii patru ani, au fost pe punctul de a fi declaraţi trădători. Nimeni nu vorbeşte cu ambasadorul Franţei. Dar toată lumea vorbeşte cu el, Thomas Cromwell.

Pe scurt, aceasta este întrebarea pe care o pun noii lui amici: dacă Henric poate să scape de o soţie, care este din familia regală a Spaniei, oare nu poate să-i dea o indemnizaţie fiicei lui Boleyn şi s-o trimită într-un conac de la ţară, după ce a descoperit anumite lipsuri în documentele de căsătorie? Faptul că a alungat-o de lângă el pe Caterina, după douăzeci de ani de căsătorie, a scandalizat întreaga Europă. Căsătoria lui cu Anne nu este recunoscută decât în acest ţinut şi încă n-a împlinit trei ani; el ar putea s-o anuleze, să declare că a fost o nebunie. În fond are propria-i Biserică ce ar putea să facă acest lucru, propriu-i arhiepiscop.

În minte, el îşi repetă invitaţia.

— Sir Nicholas? Sir William? Îmi faceţi onoarea de a veni în umila mea casă la cină?

De fapt el nu vrea să-i invite. Căci invitaţia ar ajunge de îndată la urechile reginei. Sunt de ajuns o privire expresivă, o înclinare a capului sau să le facă cu ochiul. Dar încă o dată el pune masa.

Norfolk în capul mesei. Montague şi sfânta lui mamă. Courtenay şi blestemata lui soţie. Strecurându-se în spatele lor, amicul nostru, monsieur Chapuys.

— Of, la naiba, bombăne Norfolk, acum suntem nevoiţi să vorbim în franceză?

— Traduc eu, se oferă el. Dar cine intră tropăind pe uşă? Ducele Tigaie. Bine aţi venit, Înălţimea Voastră, lord Suffolk, spune el. Luaţi loc. Aveţi grijă să nu daţi firimituri pe barba mare a Înălţimii Voastre.

— Dacă o să fie vreo firimitură. Norfolk este flămând.

Margaret Pole îl străpunge cu o privire glacială.

— Ai pus masa. Ne-ai dat scaune. Nu ne-ai dat nici un şervet.

— Îmi cer scuze. Cheamă un servitor. Să nu vă murdăriţi pe mâini.

Margaret Pole îşi scutură şervetul. Pe el este chipul răposatei Caterina.

Dinspre cămară răsună un ţipăt. Francis Bryan intră împleticindu-se în salon, deja abţiguit.

— *Să-ţi petreci timpul cu oameni aleşi…*

Se prăbuşeşte pe scaunul lui.

Acum el, Cromwell, înclină din cap spre slujitorii lui. Sunt aduse mai multe scaune.

— Înghesuiţi-le pe undeva, zice el.

În salon intră Carew şi Fitzwilliam. Se aşază pe scaune, fără a zâmbi sau a-şi înclina capetele. Se aşteaptă la un ospăţ, au venit cu cuţitele în mână.

El se uită la oaspeţii lui. Toţi aşteaptă ospăţul. O rugăciune în latină; el ar alege una în engleză, dar le va face pe plac oaspeţilor săi. Cine îşi face cruce ostentativ în stil catolic. Cine îl priveşte iscoditor.

Strigă chelnerii. Uşile se trântesc de perete. Oameni plini de sudoare azvârlă platourile pe masă. Carnea, pare-se, este proaspătă, de fapt nici măcar n-a fost tranşată.

Aceasta este doar o mică încălcare a etichetei. Oaspeţii sunt nevoiţi să stea şi să saliveze.

Boleynii sunt daţi pe mâna lui pentru a fi tăiaţi în felii.

Acum, când Rafe a ajuns în suita regelui, s-a împrietenit cu muzicianul Mark Smeaton, gentleman, care a fost inclus de curând în suita regelui. Când Mark s-a dus pentru prima oară acasă la cardinal, el umbla în ghete cârpite şi într-un pieptar din pânză groasă, care îi aparţinuse unui bărbat mai solid decât el. Cardinalul l-a îmbrăcat în stofă de lână pieptănată, dar, de când face parte din reşedinţa regală, el poartă damasc, se suie pe un frumos cal castrat, cu o şa din piele spaniolă, ţine hăţurile cu mănuşi tivite cu fir de aur. De unde are bani? Anne este nechibzuit de generoasă, spune Rafe. Umblă vorba că i-a dat bani lui Francis Weston pentru a-şi plăti creditorii.

Înţelegi, zice Rafe, fiindcă acum regele n-o mai admiră atât de mult pe regină, ea îşi doreşte să fie înconjurată de bărbaţi tineri care să-i soarbă cuvintele de pe buze. Apartamentul ei forfoteşte, gentlemenii din suita personală a regelui vin mereu să-i aducă câte ceva şi zăbovesc acolo o vreme, să joace cărţi sau să cânte; când nu au nici un mesaj să-i aducă, îl născocesc chiar ei.

Gentlemenii care nu intră în graţiile reginei ard de nerăbdare să vorbească cu nou-veniţii şi să le împărtăşească toate bârfele. Şi nu este nevoie să audă anumite lucruri, căci are şi el ochi şi urechi. Şoapte şi paşi îndărătul uşilor. Se râde de rege pe ascuns. De veşmintele lui, de cântecele lui. Aluzii la lipsurile lui din pat. Oare de unde vin aceste aluzii dacă nu de la regină?

Sunt unii bărbaţi care vorbesc tot timpul despre cai. Acesta este un cal blând, dar am avut unul care fugea mai repede; ai o mânză frumoasă, dar să vezi pe ce murg am pus eu ochii. La Henric sunt doamnele: găseşte câte ceva să-i placă la aproape orice femeie care îi iese în cale şi izbuteşte să găsească un

compliment pentru oricine, chiar dacă ea este urâtă, bătrână şi acră. De cele tinere este fascinat de două ori pe zi: nu-i aşa că are cei mai frumoşi ochi, nu-i aşa că gâtul ei este alb, vocea dulce, mâna are o formă minunată? În general el doar le priveşte, nu le şi atinge; îndrăzneşte cel mult să spună roşind: „Crezi că pe dedesubt o fi drăguță şi mititică?“

Într-o zi Rafe aude glasul lui Weston în camera vecină, cum răsună, amuzat, pe când îl imită pe rege: „Nu-i aşa că are cea mai umedă pizdă pe care ai pipăit-o vreodată?“ Chicoteli, râsete complice. Şi „Taci! Spionul lui Cromwell ne dă târcoale“.

În ultima vreme, Harry Norris a fost absent de la curte, a stat pe la moşiile lui. Când e de serviciu, zice Rafe, el încearcă să oprească trăncănelile lor; dar uneori mai şi zâmbeşte. Vorbesc despre regină şi fac tot felul de presupuneri…

Continuă, Rafe, spune el.

Lui Rafe nu-i place să vorbească despre asta. I se pare înjositor să tragă cu urechea. Se gândeşte mult înainte de a spune ceva.

— Regina trebuie să rămână cât mai repede gravidă pentru a-l mulțumi pe rege, dar cu cine? întreabă ei. Căci Henric se pare că nu-şi poate face treaba, iar prin urmare cine ar putea să-i facă acest serviciu?

— Şi, au ajuns la vreo concluzie?

Rafe se scarpină în creştetul capului, iar părul i se zbârleşte. Ştii, spune el, ei de fapt n-ar face aşa ceva. Nici unul dintre ei. Regina e sacră. Este un păcat prea mare chiar şi pentru nişte desfrânați ca ei şi le este prea frică de rege, fără doar şi poate, chiar dacă îl iau în zeflemea. Pe lângă asta, nici ea n-ar face o asemenea prostie.

— Te mai întreb o dată, au ajuns la vreo concluzie?

— Cred că fiecare a ajuns la propria-i concluzie.

El râde.

— *Sauve qui peut*.[5]

5 1 Se salvează cine poate, în limba franceză, în original.

Speră să nu fie nevoie de asta. Dacă va lua vreo măsură împotriva lui Anne, el speră să joace cinstit. Sunt doar nişte bârfe tâmpite. Dar Rafe nu poate să uite ce a auzit, nu poate să nu ştie, asta e.

Vreme de martie, vreme de aprilie, ploi reci şi aşchii de soare; de această dată el se întâlneşte cu Chapuys înăuntru.

— Pari gânditor, domnule secretar principal. Vino lângă foc.

El îşi scutură pălăria, iar stropii de ploaie cad de pe ea.

— Mă preocupă ceva.

— Ştii, am impresia că tu îți aranjezi întâlnirile astea cu mine doar ca să-l iriți pe ambasadorul Franței.

— A, da, oftează el. E foarte gelos. Adevărul e că aş veni mai des la tine în vizită, doar că regina mereu află despre asta. Şi pe urmă izbuteşte s-o folosească împotriva mea într-un fel sau altul.

— Mi-aş dori să ai o stăpână mai binevoitoare. Întrebarea subînțeleasă a ambasadorului este: cum merge treaba, îți găseşti o nouă stăpână? Chapuys i-a sugerat, oare cei doi suverani ai noştri n-ar putea să încheie un nou tratat? Unul care s-o protejeze pe Mary, interesele ei, poate chiar s-o includă iarăşi printre moştenitorii tronului, după copiii pe care Henric ar putea să-i aibă cu o nouă soție? Presupunând, fireşte, că actuala regină dispare.

— Ah, lady Mary. În ultima vreme îşi duce mâna la pălărie când îi aude numele. Îşi dă seama că ambasadorul este impresionat de gestul lui, îşi dă seama că se pregăteşte să-i dezvăluie mai multe lucruri, pe rând. Regele e dispus să aibă câteva discuţii oficiale. I-ar plăcea să se alieze cu împăratul. Deja mi-a spus asta.

— Iar tu trebuie ca acum să-l convingi să treacă la fapte.

— Eu am influenţă asupra regelui, dar nu pot să vorbesc în numele lui, nici un supus de-al lui nu poate aşa ceva. Acesta este obstacolul. Ca să izbuteşti să-l convingi, trebuie să-i anticipezi dorinţele. Însă pe urmă eşti vulnerabil dacă se răzgândeşte.

Wolsey, stăpânul lui, l-a sfătuit: Fă-l să spună ce vrea, nu ghici tu, căci, dacă ghiceşti, te poţi distruge. Însă poate că, de atunci încoace, poruncile neexprimate ale regelui au devenit mai greu de ignorat. El umple încăperea de o nemulţumire clocotitoare, se holbează la cer când îl rogi să semneze un document: de parcă ar aştepta ceva de la tine.

— Ţi-e teamă că se va întoarce împotriva ta, spune Chapuys.

— Probabil că o va face. Cândva.

Uneori se trezeşte în toiul nopţii şi se gândeşte la asta. Există curteni care s-au retras cu eleganţă de la curte. Îi vin în minte câteva nume. Bineînţeles, ceilalţi sunt mult mai numeroşi când eşti treaz la miezul nopţii.

— Atunci, când se va întâmpla asta, întreabă ambasadorul, ce vei face?

— Ce-aş putea să fac? Să mă înarmez cu răbdare şi să las totul în seama Domnului. Şi să sper că o să mor repede.

— Evlavia ta e admirabilă, spune Chapuys. Dacă soarta te loveşte, o să ai nevoie de prieteni. Împăratul…

— Împăratul nici nu se va sinchisi de mine, Eustache. Şi nici de vreun alt un om de rând. Nimeni n-a mişcat nici un deget ca să-l ajute pe cardinal.

— Bietul cardinal. Mi-aş dori să-l fi cunoscut mai bine.

— Nu mă mai flata atât, spune el pe o voce tăioasă. Gata.

Chapuys îi aruncă o privire iscoditoare. Focul se întreţeşte. Din veşmintele lui ies aburi. Ploaia răpăie în fereastră. El dârdâie.

— Eşti bolnav? întreabă Chapuys.

— Nu, n-am voie. Dacă aş fi nevoit să stau în pat, regina m-ar da jos şi ar spune că mă prefac. Dacă vrei să mă înveseleşti, pune-ţi pălăria aia de Crăciun. Păcat că ai renunţat la ea ca să ţii doliu. Măcar de Paşte aş vrea s-o văd.

— Cred că glumeşti, Thomas, pe seama pălăriei mele. Am auzit că au râs de ea nu doar slujbaşii tăi, ci şi grăjdarii şi îngrijitorii de câini când a fost la tine.

— Dar şi varianta opusă e adevărată. Mulţi au vrut să vadă cum le stă cu ea. Mi-aş dori s-o vedem în biserică la toate sărbătorile.

— Încă o dată, evlavia ta e admirabilă, zice Chapuys.

Îl trimite pe Gregory la prietenul lui, Richard Southwell, pentru a învăţa cum să vorbească în faţa mulţimii. Îi face bine să plece din Londra şi să stea o vreme departe de curte, unde atmosfera este încordată. Peste tot prin preajma-i vede semne de agitaţie, grupuleţe de curteni care se împrăştie când îl văd. Dacă e să-i pună pe toţi în primejdie, şi crede că este pe punctul s-o facă, atunci e mai bine ca Gregory să fie scutit de suferinţă şi de îndoieli permanente. E mai bine să audă de la alţii deznodământul

evenimentelor, nu trebuie să le îndure. Acum n-are timp să dea explicaţii ignoranţilor şi tinerilor. Trebuie să stea cu ochii pe mişcările tactice ale cavaleriei, pe tehnica de luptă din Europa, pe corăbiile de pe mare, pe negustori şi pe armate: cât aur venit din America intră în vistieria împăratului. Uneori pacea pare război, nu le poţi deosebi; uneori aceste insule par foarte mici. Aude zvonul venit din Europa că Etna a erupt şi că toată Sicilia este inundată. În Portugalia este secetă; peste tot invidie şi dispute, teamă de viitor, teamă de foamete sau chiar foamete, frică de Dumnezeu şi cum să-l potoleşti, în ce limbă. Când ajung la el, veştile sunt deja vechi de două săptămâni: scrisorile ajung cu greu; vântul i se împotriveşte. De îndată ce lucrările de fortificare a Doverului se încheie, zidurile din Calais se prăbuşesc: gerul a crăpat lemnul şi s-a produs o spărtură între Watergate şi Laterngate.

În Duminica Patimilor, John Skip, împărţitorul de pomeni al lui Anne, ţine o predică în capela regelui. Pare a fi o alegorie şi pare că-l atacă pe el, Thomas Cromwell. El zâmbeşte cu gura până la urechi când cei care au asistat la slujbă încearcă să i-o explice cuvânt cu cuvânt: şi cei care-i vor răul, şi cei care-i vor binele. Nu se lasă el doborât de o predică şi nici nu se simte persecutat de metafore.

Odată, în copilărie, s-a înfuriat pe tatăl lui, Walter, şi s-a năpustit asupra lui, cu intenţia de a-l lovi în burtă cu capul. Dar asta s-a petrecut exact înainte ca răsculaţii din Cornish să dea iama prin ţară, iar, întrucât se presupunea că vor trece prin Putney, Walter a făcut platoşe pentru el şi pentru amicii lui. Aşa încât, când el l-a izbit cu capul, s-a auzit mai întâi pocnetul, iar abia pe urmă a simţit-o. Walter tocmai probase o armură făcută de el.

— Să te înveţi minte, a zis tatăl lui, impasibil.

El deseori se gândeşte la asta, la burta din fier. Şi crede că are şi el una, fără a fi deranjat de greutatea metalului. „Cromwell are burta tare“, spun amicii lui, dar şi duşmanii. Asta înseamnă că el are poftă de mâncare, entuziasm, curaj: dis-de-dimineaţă sau noaptea, înainte de culcare, o bucăţică de carne plină de sânge nu-l dezgustă, iar dacă se trezeşte în toiul nopţii, chiar şi atunci îi e foame.

De la Tilney Abbey soseşte inventarul: veşminte din satin roşu turcesc şi din batist alb, brodat cu animale aurii. Două piese de altar din satin alb de Bruges, cu picăţele ca stropii de sânge, din catifea roşie. Iar în bucătărie: greutăţi, cleşte pentru foc, cârlige de carne.

Iarna devine primăvară. Parlamentul se dizolvă. Paştele: miel cu sos de ghimbir, absenţa bine-venită a peştelui. Îşi aminteşte de ouăle pe care copiii obişnuiau să le vopsească, iar pe toate ouăle pestriţe puneau câte o pălărie de cardinal. Îşi aduce aminte de fiica lui, Anne, de mânuţa ei fierbinte în care ţinea oul pentru a se prelinge vopseaua: „Uite! *Regardez!*“ În acel an învăţa franceză. Pe urmă chipul ei uluit; limba ei curioasă, pe care o scotea ca să lingă pata de pe palma ei.

Împăratul este la Roma, iar umblă vorba că a avut o întrevedere de şapte ore cu papa; oare cât timp şi-au dedicat ca să comploteze împotriva Angliei? Sau oare împăratul a ţinut partea fârtatului său monarh? Se zvoneşte că se va încheia o înţelegere între împărat şi francezi: dacă aşa stau lucrurile, e o veste proastă pentru Anglia. A venit clipa când trebuie să ducă tratative. Stabileşte o întâlnire între Chapuys şi Henric.

Primeşte o scrisoare din Italia care începe cu „*Molto magnifico signor…*“ Îşi aduce aminte de Hercule, muncitorul.

La două zile după Paşte, ambasadorul împăratului este întâmpinat la curte de George Boleyn. La vederea sclipitorului George, cu nasturii din sidef şi dinţii strălucitori, ochii ambasadorului se dau peste cap, aidoma celor ai unui cal îngrozit. A mai fost întâmpinat de George şi altă dată, dar astăzi nu se aştepta la asta: mai degrabă la un amic de-al lui, poate Carew. George îi vorbeşte îndelung, în franceza

lui elegantă şi politicoasă. Vă va face plăcere să asistaţi la slujbă împreună cu Maiestatea Sa, iar, pe urmă, dacă îmi faceţi onoarea, vă voi însoţi personal la masa de la ora zece.

Chapuys aruncă o privire prin preajma-i: Cremuel, ajutor!

El se ţine deoparte, zâmbind şi urmărind cu privirea mişcările lui George. O să-mi fie dor de el, îşi zice el în sinea lui, când totul se va fi terminat: când o să-l trimit departe, în Kent, să-şi numere oile şi să fie preocupat de recolta de grâne.

Regele însuşi îi adresează un zâmbet lui Chapuys, câteva cuvinte politicoase. El, Henric, se duce în loja lui personală de la etaj. Chapuys se aşază lângă pisălogul de George.

— *Judica me, Deus*, intonează preotul. Judecă-mă, Doamne, şi separă-mi interesele personale de cele ale naţiunii, care nu sunt sfinte: scapă-mă de omul nedrept şi mincinos din mine.

Chapuys acum se răsuceşte şi-l străpunge cu privirea. El râmjeşte:

— De ce eşti trist, ah, sufletul meu? întreabă preotul, fireşte, în latină.

Pe când ambasadorul se împleticeşte până la altar pentru a primi împărtăşania, gentlemenii din jurul lui, agili ca nişte dansatori, şovăie preţ de o clipă şi rămân în spatele lui. Chapuys se clatină; amicii lui George l-au înconjurat. Aruncă o privire fugară peste umăr. Unde mă aflu, ce să fac?

În acea clipă, exact în raza lui vizuală, regina Anne coboară din loja ei personală: cu capul sus, catifea şi blană de samur, rubine la gât. Chapuys ezită. Nu poate să avanseze, căci îi e frică să nu-i taie calea. Nu poate să se întoarcă, căci George şi trepăduşii lui îl împing în faţă. Anne îşi răsuceşte capul. Un zâmbet ţuguiat: iar spre vrăjmaş ea face o plecăciune, o înclinare graţioasă a gâtului ei plin de giuvaiere. Chapuys îşi închide ochii şi se închină în faţa ibovnicei.

Abia acum, după atâţia ani! Atâţia ani el a fost atent pe unde merge, astfel încât să nu ajungă niciodată în faţa ei, să nu se confrunte niciodată cu această decizie drastică, să nu recurgă la o astfel de politeţe blestemată. Dar ce-ar fi putut să facă? Lumea o să vorbească. Împăratul o să audă ce-a făcut. Hai să ne rugăm şi să nutrim speranţa că va fi înţelegător.

Toate acestea se văd pe chipul ambasadorului. El, Cremuel, îngenunchează şi primeşte împărtăşania. Dumnezeu se preschimbă în pastă pe limba lui. În acest răstimp, trebuie să-ţi închizi ochii plin de veneraţie, însă, de această dată, Domnul o să-l ierte că se uită prin preajma-i. Îl vede pe George Boleyn, rozaliu de satisfacţie. Îl vede pe Chapuys, alb de indignare. Îl vede pe Henric care scapără în auriu pe când coboară, greoi, din lojă. Paşii regelui sunt hotărâţi, el merge agale; chipul îi străluceşte, triumfător şi solemn.

În pofida străduinţelor sidefatului George, când ies din capelă, ambasadorul pleacă de lângă el. Se năpusteşte asupra lui, apoi mâna îl înşfacă, aidoma unui terier.

— Cremuel! Ştiai că se plănuieşte asta. Cum ai putut să mă pui într-o situaţie atât de jenantă?

— E mai bine aşa, te asigur. Adaugă pe un ton sumbru, meditativ. Ce fel de diplomat ai fi, Eustache, dacă n-ai înţelege ce fire au regii? Ei nu gândesc la fel ca ceilalţi. Pentru noi, cei de rând, Henric pare pervers.

În ochii ambasadorului apare o sclipire.

— Ahh.

Expiră îndelung. În acea clipă el înţelege de ce Henric l-a obligat să facă o plecăciune în public în faţa unei regine pe care n-o mai vrea. Henric are o voinţă puternică, e încăpăţânat. Acum a obţinut ce-şi dorea: a doua căsătorie a lui a fost recunoscută. Acum, dacă are chef, poate să renunţe la ea.

Chapuys îşi strânge în jurul lui veşmintele, de parcă ar simţi suflarea vântului din viitor. Şopteşte:

— Chiar trebuie să stau la masă lângă fratele ei?

— O, da. O să ţi se pară fermecător. În fond, îşi ridică el o mână pentru a-şi ascunde zâmbetul, oare n-a fost victorios? El şi toată familia lui?

Chapuys aproape că se lipeşte de el.

— Am fost uluit de cum arată. Până acum n-am văzut-o de aproape. Arată ca o bătrână slăbănoagă. Oare domniţa Seymour era cea cu mâneci albastre? E foarte urâtă. Ce i-o plăcea lui Henric la ea?

— Crede că-i proastă. I se pare odihnitoare.

— Sigur e înamorat. Sunt convins că are ceva ce nu se vede cu ochiul liber. Ambasadorul râde pe înfundate. Fără îndoială că are o mare *enigme*.

— Nu se ştie, spune el, pe o voce monotonă. E fecioară.

— După ce a stat atâta vreme la curte? Sunt sigur că Henric delirează.

— Domnule ambasador, vorbim mai târziu. Însoţitorul Domniei Tale a venit.

Chapuys îşi împreunează mâinile peste inimă. Face o plecăciune adâncă în faţa lui George, lordul Rochford. Lordul Rochford îl imită. Ţinându-se de braţ, ei se îndepărtează. I se pare că lordul Rochford recită o odă adusă primăverii.

— Hm, face lordul Audley. Câtă prefăcătorie! Razele fragile ale soarelui sclipesc pe lanţul lordului cancelar. Haide, băiete, vino să ronţăim o coajă de pâine. Audley chicoteşte. Bietul ambasador. Arată ca şi cum ar fi târât de vânzătorii de sclavi de pe un continent locuit de barbari. Nu ştie în ce ţară o să fie mâine.

Nici eu nu ştiu, îşi zice el în sinea lui. Audley este întotdeauna amuzant. Îşi închide ochii. Are impresia, are revelaţia că cel mai bun moment al zilei a trecut deja, deşi este doar ora zece.

— Firimitură? face lordul cancelar.

Însă după masă totul începe să se ducă de râpă în cel mai rău mod cu putinţă. El i-a lăsat pe Henric şi pe ambasador împreună, sub o arcadă de la fereastră, să se dezmierde unul pe celălalt cu cuvinte, să gângurească pentru a forma o alianţă, să-şi facă unul altuia propuneri indecente. El remarcă mai întâi schimbarea de culoare de pe chipul regelui. Din rozaliu cu alb în cărămiziu. Pe urmă aude vocea lui Henric, piţigăiată, tăioasă:

— Presupui cam multe, Chapuys. Zici că eu recunosc dreptul stăpânului tău de a cârmui Milano: dar poate regele Franţei are şi el dreptul, poate e chiar mai îndreptăţit s-o facă. Nu presupune că ştii cum gândesc, domnule ambasador.

Chapuys face un salt înapoi. El reflectează la întrebarea lui Jane Seymour: Domnule secretar principal, aţi văzut vreodată o pisică jigărită?

Ambasadorul vorbeşte: ceva în surdină, pe un ton implorator. Henric se răsteşte la el:

— Vrei să spui că ceea ce mie mi s-a părut o favoare făcută de un prinţ creştin altui prinţ creştin de fapt este o negociere? Accepţi să te înclini în faţa soţiei mele, regina, iar pe urmă îmi trimiţi nota de plată?

El, Cromwell, îl vede pe Chapuys cum ridică o mână a apărare. Ambasadorul încearcă să-l întrerupă, să-şi reducă pierderile, dar Henric vorbeşte mai tare decât el, se aude în toată încăperea, toţi stau cu gura căscată, iar cei din spate se îmbulzesc să vadă ce se întâmplă.

— Oare stăpânul tău nu-şi aduce aminte ce am făcut pentru el când era la ananghie? Când supuşii lui spanioli s-au răzvrătit? I-am permis accesul pe mare. I-am trimis bani. Şi cu ce m-am ales?

O pauză. Gândurile lui Chapuys îi zboară în trecut, la anii de pe vremea când nu era ambasador.

— Cu bani? sugerează el pe o voce firavă.

— Doar cu promisiuni nerespectate. Aminteşte-ţi, de vrei, cum l-am ajutat în disputa cu Franţa. Mi-a promis teritorii. Următorul lucru pe care l-am auzit a fost că a încheiat un tratat cu Francisc. De ce aş avea încredere în ce spune?

Chapuys îşi îndreaptă ţinuta: pe cât poate un bărbat scund ca el.

— Se luptă cocoşelul, îi şopteşte Audley la ureche.

Dar el, Cromwell, nu se lasă atras în nici o discuţie. Ochii lui sunt aţintiţi asupra regelui. Îl aude pe Chapuys cum spune:

— Maiestate, o asemenea întrebare nu trebuie să fie pusă de nici un rege.

— Oare? mormăie Henric. În trecut n-aş fi simţit nevoia s-o pun. Cred că toţi regii sunt onorabili, şi eu sunt onorabil. Dar uneori, *monsieur*, ţi-aş sugera, presupunerile noastre binevoitoare şi fireşti dispar ca urmare a unor experienţe amare. Te întreb pe tine: oare stăpânul tău crede că sunt prost? Vocea lui Henric ţâşneşte în sus, el se apleacă, iar degetele lui bat darabana pe genunchi, de parcă ar vrea să ademenească un copil sau un căţeluş. Henric! ţipă el. Vino la Carol! Vino la stăpânul tău cel bun! Îşi îndreaptă umerii, aproape scuipând de mânie. Împăratul mă tratează ca pe un ţânc. Mai întâi mă biciuieşte, pe urmă mă mângâie, apoi iarăşi îşi ia biciul. Spune-i că nu sunt un ţânc. Spune-i că sunt împărat în ţinutul meu, bărbat şi tată. Spune-i să nu-şi bage nasul în familia mea. M-am săturat de pretenţiile lui. Mai întâi îmi spune cu cine să mă însor. Pe urmă vrea să-mi arate cum să mă port cu fiica mea. Spune-i că o să mă port cu Mary aşa cum mi se pare mie că-i bine, ca un tată cu un copil neascultător. Nu contează cine-i mama ei.

Mâna regelui – de fapt, Doamne sfinte, pumnul – se izbeşte brutal de umărul ambasadorului. Acum, că drumul lui e liber, Henric pleacă de acolo. Un spectacol regal. Doar că îşi trage un picior după el. Urlă peste umăr:

— Pretind să mi se ceară scuze în public.

El, Cromwell, în sfârşit expiră. Ambasadorul se agită prin cameră, bolborosind. Buimac, el îl ia de braţ.

— Cremuel, nu ştiu pentru ce ar trebui să-mi cer scuze. Vin aici cu cele mai bune intenţii, sunt păcălit să dau nas în nas cu creatura aia, sunt nevoit să fac schimb de complimente cu fratele ei cât stau la masă, iar pe urmă sunt atacat de Henric. El îl vrea pe stăpânul meu, are nevoie de stăpânul meu, joacă vechiul joc, încercând să se vândă pe bani grei, pretinde că ar putea să trimită trupe regelui Francisc ca să lupte în Italia – unde sunt trupele astea? Eu nu le văd, am ochi şi nu-i văd armata.

— Pace, pace, îl linişteşte Audley. O să ne cerem scuze, *monsieur*. Lăsaţi-l să se liniştească. Nu vă fie teamă. Nu-i trimiteţi nici un mesaj stăpânului Domniei Voastre, nu-i scrieţi în seara asta. O să continuăm discuţia.

Peste umărul lui Audley el îl vede pe Edward Seymour, care se strecoară prin mulţime.

— Ah, domnule ammbasador, spune el cu o suavă încredere în sine, pe care n-o simte. Acum aveţi ocazia să-l cunoaşteţi pe…

Edward ţâşneşte spre ei.

— *Mon cher ami*…

Priviri încruntate ale Boleynilor. Edward profită, înarmat cu o franceză curată. Îl ia deoparte pe Chapuys: era şi cazul. Un freamăt la uşă. Regele s-a întors, ţâşnind printre gentlemeni.

— Cromwell! Henric se opreşte în faţa lui. Respiră greu. Ajută-l să înţeleagă. Împăratul nu-mi pune mie condiţii. Împăratul trebuie să-mi ceară scuze pentru că m-a ameninţat cu războiul. Faţa lui e congestionată. Cromwell, ştiu ce-ai făcut adineauri. Ai sărit calul. Ce i-ai promis? Indiferent ce i-ai fi

promis, n-ai nici o autoritate. Mi-ai pus onoarea în joc. Dar cum aş putea să mă aştept ca un om ca tine să înţeleagă onoarea unui rege? Probabil ai spus: „O, îl ştiu eu pe Henric, îl am la degetul meu mic“. Nu spune că nu-i aşa, Cromwell, parcă-ţi aud cuvintele. Ai vrut să mă dresezi, nu? Ca pe unul dintre băieţii din Austin Friars. Să mă atingi pe cap când vii aici dimineaţa şi mă întrebi „Ce mai faceţi, sire?“. Să merg la un pas în spatele tău prin Whitehall. Să-ţi ţin foile, călimara şi sigiliul. Şi de ce nu şi coroana, ei, să ţi-o aduc într-o pungă din piele? Henric tremură de mânie. Chiar cred, Cromwell, că tu te crezi rege, iar pe mine mă consideri un băiat de fierar.

Mai târziu, el niciodată n-a pretins că inima nu i-a fost sfâşiată. Nu-i stă în fire să se laude că rămâne calm când nici un om rezonabil n-ar fi în stare. În fond, Henric ar putea în orice clipă să cheme străjerii; atunci ar simţi în coaste metalul rece şi până aici i-ar fi.

Dar el face un pas înapoi; ştie că pe chipul său nu se citeşte nimic, nici căinţă, nici regrete, nici frică. Îşi zice în sinea lui: N-ai fi niciodată în stare să fii băiat de fierar. Walter nu te-ar fi primit în topitoria lui. Muşchii nu sunt totul. În flăcări ai nevoie de o minte lucidă, când scânteile cad pe căpriori, trebuie să-ţi dai seama când cad pe tine şi să stingi focul cu o singură lovitură a palmei tale aspre: un om care intră uşor în panică nu-i bun de nimic într-o prăvălie plină de metal topit. Iar acum, când chipul asudat al monarhului se năpusteşte asupra lui, el îşi aduce aminte ce îi zisese odată tatăl său: dacă te arzi la mână, Tom, ridică-ţi mâinile şi împreunează-ţi încheieturile în faţa ta, şi ţine-le aşa, până când poţi să ajungi la apă sau la alifie; nu ştiu cum, dar produce confuzie între dureri, iar atunci, dacă spui şi o rugăciune, s-ar putea să scapi mai uşor.

Îşi ridică palmele. Îşi împreunează încheieturile mâinilor. Du-te în spate, Henric. De parcă ar fi fost buimăcit de gestul lui – de parcă ar fi fost de-a dreptul uşurat că a fost oprit –, regele încetează să mai urle furios: face un pas înapoi şi îşi răsuceşte capul, scutindu-l pe el, Cromwell, de privirea aceea injectată, de apropierea indecentă a ochilor bulbucaţi, albastru cu alb, ai regelui. El zice, cu o voce blândă:

— Domnul să vă aibă în pază, Maiestate. Iar acum, vă rog să mă scuzaţi.

Aşadar, şi dacă va fi scuzat, şi dacă nu, el pleacă de acolo. Se duce în camera de alături. Ai auzit expresia „Îmi clocoteşte sângele-n vine?“. Sângele îi clocoteşte. Îşi împreunează încheieturile mâinilor. Se aşază pe un cufăr şi cere o băutură. Când o primeşte, el ia în mâna dreaptă cana rece din cositor şi îşi trece degetele pe suprafaţa ei: vinul este roşu şi tare, el varsă un strop, îl şterge cu degetul arătător şi, cu dibăcie, îl atinge cu limba, aşa încât stropul dispare. Nu-şi dă seama dacă gestul i-a mai potolit durerea, aşa cum îi spusese Walter. Dar este încântat să-l aibă pe tatăl lui alături. Cineva tot trebuie să fie alături de el.

Îşi ridică privirea. Chipul lui Chapuys este deasupra lui: zâmbeşte, o mască a răutăţii.

— Dragul meu prieten. Am crezut că ţi-a sosit sfârşitul. Ştii, am crezut că o să-ţi ieşi din fire şi o să-l loveşti.

El îşi ridică privirea şi zâmbeşte.

— Eu niciodată nu mă pierd cu firea. Faptele mele sunt deliberate.

— Deşi nu tot timpul eşti sincer.

El se gândeşte că ambasadorul a suferit îngrozitor doar pentru că şi-a făcut meseria. Mai mult, eu l-am jignit, am râs de pălăria lui. Mâine o să-i trimit un cadou, un cal, un cal magnific, dacă se poate, un cal pe care să-l călărească el însuşi. Eu însumi, înainte să i-l trimit, mă duc în grajd, îi ridic o copită şi-i verific potcoava.

Consiliul regelui se întruneşte în ziua următoare. Este prezent şi Wiltshire, adică Monseniorul: Boleynii sunt pisici mieroase, se tolănesc pe scaunele lor şi îşi curăţă mustăţile. Ruda lor, ducele de Norfolk, pare jerpelit şi descurajat; îl opreşte înainte de a intra în sală – îl opreşte pe el, Cromwell – „Eşti bine, băiete?“

Oare Ducele mareşal din Anglia i s-o mai fi adresat vreodată aşa arhivarului principal? În sala de consiliu, Norfolk trânteşte scaunele şi se aşază cu un scârţâit pe cel care-i convine.

— Ştii, aşa face regele. Rânjeşte la el, dezvelindu-şi un dinte ascuţit. Abia izbuteşti să-ţi ţii echilibrul, stând în picioare, că el îţi şi zgâlţâie pământul de sub tine.

El încuviinţează din cap, zâmbind răbdător. Henric intră pe uşă, se aşază, ca un bebeluş uriaş şi îmbufnat, pe un scaun din capul mesei. Nu se uită în ochii nimănui.

Acum: el speră că totuşi colegii lui ştiu ce au de făcut. El le-a tot zis. Să-l măgulească pe Henric. Să-l roage stăruitor pe Henric. Să-l implore să facă ceea ce ştii că are de făcut oricum. Aşa încât Henric să creadă că are de ales. Să se simtă bine cu el însuşi, ca şi cum nu ar fi în interesul lui, ci al tău.

Maiestate, zic sfetnicii. Cum vă e voia. Aţi face o impresie bună, pentru regat şi pentru binele obştesc, propunerea oficială şi slugarnică a împăratului. Scâncetele şi rugăminţile lui.

Asta durează cincisprezece minute. Până la urmă, Henric spune: Bine, pentru binele obştesc, eu îl voi primi pe Chapuys şi ne vom continua tratativele. Trebuie să înghit, presupun, orice insultă personală.

Norfolk se apleacă spre el.

— Gândiţi-vă că înghiţiţi un leac, Henric. Amar. Dar de dragul Angliei, nu-l scuipaţi.

După ce se discută despre medici, vorbesc despre căsătoria lui lady Mary. Ea continuă să se plângă ori de câte ori o mută regele, ba că aerul e urât mirositor, ba că mâncarea e prea puţină, ba că are prea puţină intimitate sau de dureri jalnice de muşchi sau de cap şi de supărare. Medicii ei au recomandat o uniune cu un bărbat, care i-ar face bine la sănătate. Dacă forţei vitale a unei tinere femei îi este pus zăgaz, ea devine palidă şi prea slabă, îşi pierde pofta de mâncare şi începe să se ofilească; căsătoria ar fi o ocupaţie pentru ea, ar uita de micile ei probleme de sănătate; pântecul îi este zdravăn şi este pregătit să poarte un copil, nu pare că se plimbă prin trupul ei, de parcă n-ar avea ceva mai bun de făcut. În lipsa unui bărbat, lady Mary are nevoie să călărească cât mai multă vreme, un lucru dificil, căci e încuiată în casă.

Henric îşi drege vocea şi, până la urmă, grăieşte.

— Împăratul, nu-i nici un secret, a discutat despre Mary cu sfetnicii lui. I-ar plăcea să o mărite cu un bărbat dintr-o altă ţară, cu una dintre rudele lui, care să aibă propria-i moşie. Strânge din buze. În nici un caz nu vreau ca ea să plece din ţară; să nu se ducă pe nicăieri, de fapt, atâta timp cât nu se poartă cu mine aşa cum ar trebui să se poarte.

El, Cromwell spune:

— Mama ei a murit de curând. N-am nici o îndoială că, peste câteva săptămâni, o să-i vină mintea la cap.

— Ce plăcere să te aud în sfârşit, Cromwell, spune Monseniorul, cu un zâmbet afectat. De obicei tu vorbeşti primul, ultimul şi de fapt tot timpul, iar noi, sfetnicii mai modeşti suntem obligaţi să vorbim în surdină, asta dacă mai avem loc să spunem ceva, şi să ne trimitem bileţele. Aş putea să te întreb dacă noua ta reticenţă se leagă într-un fel sau altul de incidentele de ieri? Când Maiestatea Sa, dacă-mi amintesc bine, ţi-a tras de căpăstrul ambiţiei?

— Mulţumesc, spune lordul cancelar cu o voce monotonă, Înălţimea Voastră, lord Wiltshire.

Regele zice:

— Înălțimile Voastre, subiectul este fiica mea. Îmi pare rău că sunt nevoit să vă aduc aminte de asta. Deşi nu sunt deloc sigur că se cuvine să vorbim despre ea în consiliu.

— Eu unul, zice Norfolk, m-aş duce până la Mary şi aş obliga-o să jure, i-aş pune mâna pe Biblie şi i-aş ține-o acolo cu forța, iar, dacă nu-i jură credință regelui şi copilului nepoatei mele, aş da-o cu capul de pereți până se înmoaie ca un măr copt.

— Încă o dată vă mulțumesc, zice Audley. Înălțimea Voastră, lord Norfolk.

— Oricum, spune regele, cu tristețe în voce, nu am chiar atât de mulți copii încât să-mi pot permite să-l trimit peste hotare pe unul dintre ei. Mai bine să stea lângă mine. Într-o zi o să-mi fie recunoscătoare.

Boleynii nu spun nimic şi zâmbesc, auzindu-l pe rege că nu-şi doreşte pentru Mary o uniune cu un nobil de rang înalt din străinătate, ea nu-i importantă, un copil nelegitim la care nu te gândeşti decât din milă. Sunt mulțumiți cu victoria pe care au obținut-o cu o zi înainte în incidentul cu ambasadorul împăratului; au bunul-simț să nu se laude cu asta.

De îndată ce întrunirea se încheie, el, Cromwell, este înconjurat de sfetnici; toți, în afară de Boleyni, care pleacă în direcția opusă. Întrunirea a decurs bine; el a obținut tot ce şi-a dorit; Henric este iarăşi dispus să ducă tratative cu împăratul: şi atunci de ce oare se simte atât de neliniştit şi de sufocat? Îi trage un cot colegului de lângă el, însă un cot politicos. Vrea să iasă la aer curat. Henric trece pe lângă el, se opreşte, se întoarce şi spune:

— Domnule secretar principal, veniți vă rog cu mine.

Ei pleacă. În tăcere. Regele, nu sfetnicul, trebuie să aducă în discuție un subiect.

El este în stare să aştepte.

Henric zice:

— Ştii, mi-aş dori să mergem înspre sud, aşa cum am vorbit, să discutăm cu fierarii.

El aşteaptă.

— Am mai multe desene, schițe matematice şi recomandări despre cum am putea îmbunătăți artileria, dar, ca să fiu sincer, nu le înțeleg la fel de bine ca tine.

Şi mai modest, îşi zice el în sinea lui. Dar vreau să fie şi mai modest decât atât.

Henric zice:

— Ai fost în pădure şi i-ai cunoscut pe cei care ard cărbunele. Îmi amintesc că mi-ai zis odată că sunt oameni foarte săraci.

El aşteaptă. Henric spune:

— Cred că trebuie să cunoşti tot procesul, încă de la început, fie că faci armură, fie că faci tunuri. N-are rost să ceri un metal cu anumite proprietăți sau însuşiri dacă nu ştii cum se obține şi nu cunoşti dificultățile pe care le poate întâmpina meşteşugarul. Iar mie niciodată nu mi s-a părut înjositor să port o discuție cu cel care face mănuşile-armură pentru mâna mea dreaptă. Cred că trebuie să studiem fiecare cui, fiecare nit în parte.

Da? Şi?

El îl lasă pe rege să se bâlbâie în continuare.

— Păi, şi. Aşadar. Tu eşti mâna mea dreaptă, domnule.

El încuviințează din cap. Domnule, sunt de-a dreptul emoționat.

Henric zice:

— Deci în sud, în Kent: mergem? Să aleg o săptămână? Cred că ne ajung două sau trei zile.

El zâmbeşte:

— Nu vara asta, sire. Aveți alte obligații. Pe lângă asta, fierarii sunt ca noi. Au nevoie de vacanță. Au nevoie să stea la soare. Să culeagă mere.

Henric se uită la el blajin, implorator, cu coada ochiului său albastru: dăruieşte-mi o vară fericită. Spune:

— N-o mai pot duce aşa, Cromwell.

El e aici pentru a-i auzi poruncile. Adu-mi-o pe Jane: Jane, atât de bună la suflet, care oftează din cerul gurii, ca untul dulce. Scapă-mă de amărăciune, de trufie.

— Cred că o să mă duc acasă, spune el. Dacă-mi permiteți. Am multe de făcut ca să mă ocup de această chestiune şi mă simt… Nu găseşte cuvântul în engleză. Mai păţeşte uneori asta. *Un peu*… dar nu găseşte cuvântul nici în franceză.

— Sper că nu eşti bolnav. O să te întorci repede, nu-i aşa?

— Mă voi consulta cu oamenii care se ocupă de legile Bisericii, spune el. Probabil că asta o să-mi ia câteva zile, ştiți cum sunt ei. Voi face tot posibilul să termin cât mai repede. Voi vorbi cu arhiepiscopul.

— Şi poate cu Harry Percy, zice Henric. Ştii cum ea… logodna sau ce e, relația dintre ei… ei bine, cred că e ca şi cum ar fi fost căsătoriți, nu-i aşa? Iar dacă asta nu ține… Se freacă pe barbă. Ştii că eu am fost, înainte de a fi cu regina, am fost din când în când cu sora ei, sora ei, Mary, care…

— O, da, sire. Îmi amintesc de Mary Boleyn.

— …şi poate o să se considere că, după ce am avut o relație cu o rudă atât de apropiată cu Anne, căsătoria mea cu ea nu poate fi validă… însă să apelezi la asta doar dacă nu se poate altfel, nu vreau să provoc o tevatură inutilă…

El încuviințează din cap. Nu vrei să se spună despre tine că ai fost un rege mincinos. În public, în fața curtenilor, m-ai pus să declar că n-ai avut nimic de-a face cu Mary Boleyn, iar tu doar ai stat acolo şi ai încuviințat din cap. Ai scăpat de toate impedimentele: Mary Boleyn, Harry Percy, te-ai descotorosit de ei. Dar acum vrei altceva şi schimbi şi ce s-a întâmplat, după cum ai chef.

— Aşadar, rămas-bun, spune Henric. Fii foarte discret. Am încredere în istețimea şi în discreția ta.

Necesar, dar trist, să-l auzi pe Henric cum îşi cere scuze. El a căpătat un respect pervers pentru Norfolk şi pentru mormăielile lui, ca de pildă „Ce faci, băiete?“.

În anticameră îl aşteaptă domnul Wriothesley.

— Deci ați primit instrucțiuni, domnule?

— Ei bine, a făcut câteva aluzii.

— Ştiți când se vor pune în practică?

El zâmbeşte. Spune-Mi zice:

— Am auzit că la întrunirea consiliului regele a declarat că va căuta un englez cu care s-o căsătorească pe lady Mary.

Oare la concluzia asta a ajuns consiliul? Cât ai bate din palme el se simte iarăşi stăpân pe sine: se aude râzând şi zice:

— Of, pentru numele lui Dumnezeu, Spune-Mi! Cine ți-a zis asta? Uneori, spune el, cred că am pierde mai puțin timp dacă toate părțile interesate ar veni la întrunirea consiliului, inclusiv ambasadorii altor țări. Oricum se aude ce am discutat şi, dacă ar fi cu toții de față, nu s-ar auzi lucruri neadevărate sau care sunt interpretate greşit.

— Deci am înțeles greşit, nu? întreabă Wriothesley. Căci mă gândeam că regina actuală plănuieşte s-o mărite cu un englez de rând.

El ridică din umeri. Tânărul îi aruncă o privire inexpresivă. Abia peste mai mulți ani el va înțelege de ce.

Edward Seymour își aranjează o întâlnire cu el. În mintea lui nu există nici o îndoială că Seymourii vor veni la masa lui, chiar dacă ar trebui să stea sub masă şi să prindă firimiturile.

Edward este crispat, grăbit, nervos.

— Domnule secretar principal, pe termen lung…

— În această chestiune şi o zi este un termen lung. Luați-vă fata de acolo, lăsați-l pe Carew s-o ducă la casa lui din Surrey.

— Nu cred că vreau să vă aflu secretele, zice Edward, alegându-şi cu grijă cuvintele. Nu cred că îmi doresc să-mi vâr nasul în lucruri care nu mă privesc. Dar, de dragul surorii mele, mi-ar plăcea să am unele indicii…

— Ah, înțeleg, vreți să știți dacă să-i comandați rochia de mireasă, nu? Edward îi aruncă o privire imploratoare. El zice pe un ton serios: Vom încerca să obținem anularea. Însă deocamdată nu știu din ce motiv.

— Dar se vor împotrivi, zice Edward. Dacă se prăbuşesc, Boleynii ne vor lua pe toți cu ei. Am auzit că există şerpi care, deşi sunt pe moarte, elimină otravă prin piele.

— Ați luat vreodată un şarpe în mână? întreabă el. Eu am făcut asta odată, în Italia. Îşi întinde palmele. N-am nici o cicatrice.

— Atunci ar trebui să fim foarte discreți, spune Edward. Anne nu trebuie să afle.

— Ei bine, spune el cu prefăcătorie, nu cred că putem ascunde la nesfârşit asta de ea.

Şi o să afle şi mai repede dacă noii lui amici îl tot opresc prin anticamere, îi apar în cale şi se înclină în fața lui; dacă nu încetează să şuşotească şi să-şi ridice sprâncenele sau să-şi tragă coate unul altuia.

Îi zice lui Edward, trebuie să mă duc acasă, să închid uşa şi să cuget de unul singur. Regina unelteşte ceva, nu știu ce, o faptă mârşavă, malefică, probabil atât de malefică, încât nici ea nu știe ce şi încă doar visează la asta: trebuie să fiu agil, trebuie să visez în locul ei, trebuie să-i dau viață cu visul meu.

Din câte spune lady Rochford, Anne se plânge că, de când s-a dat jos din pat, după ce a născut, Henric stă mereu cu ochii pe ea; şi nu în felul cum o făcea înainte.

De multă vreme el observă că Harry Norris o urmăreşte cu privirea pe regină; şi de pe un loc mai înalt, cocoțat pe o uşă, aidoma unui şoim, el se vede pe el însuşi cum stă cu ochii pe Harry Norris.

Deocamdată Anne pare să nu se sinchisească de aripile care planează deasupra ei, de ochiul care îi cercetează poteca pe care ea fuge şi coteşte. Sporovăieşte despre copilul ei, Elizabeth, ținând pe degete o bonetă minusculă, o bonetă drăguță, cu panglici, care a sosit de curând de la broder.

Henric se uită la ea impasibil, de parcă ar spune: De ce îmi arăți asta, crezi că-mi pasă?

Anne dezmiardă fâşia de mătase. El simte o înțepătură de milă, o mustrare de conştiință. Studiază şnurul de mătase frumoasă de pe marginea mânecilor reginei. O femeie cu aceeaşi iscusință ca răposata lui soție a făcut acel şnur. O cercetează îndeaproape pe regină, are impresia că o cunoaşte aşa cum o mamă îşi cunoaşte copilul sau copilul pe mama lui. Îi știe toate cusăturile din corsaj. Observă cum i se ridică şi îi coboară pieptul când respiră. Ce e în sufletul tău, doamnă? Aceasta este ultima uşă pe care trebuie s-o deschidă. Acum el stă în picioare în pragul uşii, cheia este în mâna lui, iar lui aproape că îi e teamă s-o vâre în încuietoare. Căci, dacă nu se potriveşte, dacă nu se potriveşte, iar el ar fi nevoit să bâjbâie pe acolo, cu ochii lui Henric ațintiți asupra lui, să audă țâțâitul nerăbdător al limbii regelui, aşa cum, fără îndoială, l-a auzit şi Wolsey mai demult?

Păi, bine. Odată – parcă în Bruges, nu-i aşa? – a spart o uşă. N-avea obiceiul să spargă uşi, dar avea un client care voia să aibă cât mai repede rezultate. Zăvoarele pot fi deschise cu un şperaclu, dar doar de către un cunoscător care are mult timp la dispoziţie. N-ai nevoie de cunoştinţe speciale şi nici de mult timp dacă ai un umăr şi o gheată. El îşi zice în sinea lui: Pe atunci încă nu împlinisem treizeci de ani. Eram tânăr. Distrat, îşi masează cu mâna dreaptă umărul stâng şi braţul, de parcă şi-ar aduce aminte de acele vânătăi. Se imaginează intrând în Anne, nu ca iubit, ci ca avocat, iar în pumn ţine un sul de documente, de citaţii; se închipuie intrând în inima reginei. La el în cameră aude ţăcănitul tocurilor propriilor sale ghete.

Acasă ia din cufăr Cartea Orelor, care îi aparţinuse soţiei sale. Îi fusese dăruită de primul ei soţ, Tom Williams, un om cumsecade de altfel, dar nu atât de înstărit ca el. Acum, ori de câte ori se gândeşte la Tom Williams, îl vede ca pe un servitor fără chip, nemişcat, îmbrăcat în livreaua casei Cromwell, ţinându-i surtucul sau poate calul. Acum, când poate să înţeleagă, dacă are chef, chiar şi cele mai grele scrieri din biblioteca regelui, cartea de rugăciuni i se pare sărăcăcioasă; unde este frunza din aur? Şi totuşi esenţa lui Elizabeth se află în această carte, biata lui soţie, cu boneta ei albă, felul ei direct de a fi, zâmbetele piezişe şi degetele ei iscusite şi agile de femeie. Odată a văzut-o pe Liz cum făcea un şnur de mătase. Un capăt era prins de perete, iar pe fiecare deget al mâinii ei delicate erau înfăşurate fire, iar degetele i se mişcau atât de repede, încât n-a putut să-şi dea seama ce face. „Mai încet“, a zis el, „ca să văd ce faci“, însă ea a râs şi a spus: „Nu pot să lucrez mai încet, dacă m-aş opri să mă gândesc cum să fac, n-aş mai putea să fac nimic“.

II
Stăpânul fantomelor
Londra, aprilie-mai 1536

— Veniţi şi staţi puţin cu mine.

— De ce? Lady Worcester este ostenită.

— Pentru că am prăjituri.

Ea zâmbeşte.

— Sunt lacomă.

— Pun o slugă să le servească.

Ea îl vede pe Christophe.

— Băiatul e servitor?

— Christophe, mai întâi lady Worcester îşi doreşte o pernă.

Perna este umplută cu puf şi are pe ea o broderie cu şoimi şi flori. Lady Worcester ia perna cu ambele mâini, o mângâie distrată, pe urmă o pune în spatele ei şi se reazemă de ea.

— Of, aşa e mai bine, zâmbeşte ea. E gravidă şi îşi pune o mână pe burtă, aidoma Sfintei Fecioare într-un tablou. În această mică încăpere, cu fereastra deschisă, prin care intră aerul cald de primăvară, el ţine o curte de judecată. Nu-i pasă de cine vine să-l vadă şi nici dacă musafirii lui sunt văzuţi că vin sau pleacă de la el. Cine n-ar sta cu o persoană care are prăjituri? Iar secretarul principal este întotdeauna binevoitor şi serviabil.

— Christophe, dă-i Înălţimii Sale un şervet şi pe urmă du-te şi stai la soare vreo zece minute. Închide uşa după tine.

Lady Worcester – Elizabeth – se uită la uşa care se închide; pe urmă se apleacă spre el şi şopteşte:

— Domnule secretar principal, am dat de bucluc.

— Şi cred că vă e tare greu, arată el spre ea. Regina e invidioasă că sunteţi în starea asta?

— Ei bine, mă ţine mereu lângă ea şi nu îi face bine. În fiecare zi mă întreabă cum mă simt. N-aş putea să am o stăpână mai afectuoasă. Dar pe chipul ei se citeşte îndoiala. Într-un fel ar fi mai bine dacă m-aş duce acasă, la moşie. Însă aşa, la curte, toată lumea mă arată cu degetul.

— Credeţi că regina a început să vă vorbească pe la spate?

— Cine altcineva?

La curte umblă vorba că viitorul bebeluş al lui lady Worcester nu este copilul contelui. Poate că zvonul a apărut din intenţii rele; poate că unii au impresia că e o farsă: poate pentru că cineva se plictisea. Blajinul ei frate, curteanul Anthony Browne, s-a năpustit la ea în cameră pentru a o lua la trei păzeşte.

— I-am spus, zice ea, să nu se mai ia de mine. De ce tocmai eu? De parcă ar fi vrut să-i transmită indignarea, tarta cu cremă din mâna sa se cutremură în cochilia ei din aluat copt.

El se încruntă.

— Haideţi să o luăm de la început. Familia Înălţimii Voastre vă învinovăţeşte pentru că oamenii vă vorbesc pe la spate sau pentru că zvonul ar fi adevărat?

Lady Worcester se şterge pe buze.

— Credeţi că, dacă mă hrăniţi cu prăjituri, o să vă fac o confesiune?

— Permiteţi-mi să lămuresc lucrurile. Mi-ar plăcea să vă ajut dacă pot. Soţul Înălţimii Voastre are motive să fie furios?

— Of, bărbaţii ăştia, spune ea. Sunt tot timpul furioşi. Sunt atât de furioşi, încât nu mai pot nici să numere pe degete.

— Aşadar, ar putea să fie al contelui?

— Dacă va fi băiat şi sănătos, se prea poate să-l recunoască. Prăjiturile îi abat gândurile: Cea albă e cumva cu cremă de migdale?

Fratele lui lady Worcester, Anthony Browne, este fratele vitreg al lui Fitzwilliam. (Toţi aceşti oameni sunt rude între ei. Din fericire, cardinalul i-a lăsat moştenire o tabelă, pe care o completează ori de câte ori are loc o nuntă.) Fitzwilliam, Browne şi contele ofensat se sfătuiesc prin colţuri. Iar Fitzwilliam i-a spus: Poţi să afli tu, Firimitură, căci eu, fără îndoială, nu sunt în stare, ce naiba fac doamnele de onoare?

— Şi mai sunt şi datoriile, îi zice el. Nu sunteţi într-o poziţie bună, Înălţimea Voastră. V-aţi împrumutat de la toţi. Ce aţi cumpărat? Ştiu că în jurul regelui sunt tineri chipeşi, chiar şi isteţi, mereu înamoraţi şi gata să compună o scrisoare pentru câte o doamnă. Plătiţi ca să vă laude?

— Nu. Pentru complimente.

— Ar trebui să le primiţi gratis.

— Vorbiţi ca un cavaler. Se linge pe degete. Dar Domnia Voastră sunteţi om cu experienţă, domnule secretar principal, şi ştiţi că, dacă aţi scrie versuri unei femei, i-aţi trimite alături şi nota de plată.

El râde.

— Într-adevăr. Ştiu cât costă timpul meu. Dar n-am crezut că admiratorii Domniei Voastre ar fi atât de avari.

— Dar băieţii ăştia au atât de multe de făcut! Alege o violetă glasată şi o ronţăie. Nu ştiu de ce spunem despre ei că sunt nişte tineri trândavi. Trudesc zi şi noapte la carierele lor. Nu vor să trimită nici o notă de plată. Dar din când în când tot trebuie să le mai cumperi câte o bijuterie. Sau nişte butoni auriţi. Poate onorariul pentru croitorul lor.

El se gândeşte la Mark Smeaton şi la podoabele lui.

— Şi regina îi plăteşte?

— Noi îi spunem protecţie, nu plată.

— Vă accept rectificarea. Isuse, îşi zice el în sinea lui, şi un bărbat poate să-şi ia o târfă şi să spună că-i oferă „protecţie“. Lady Worcester a scăpat nişte stafide pe masă, iar el simte nevoia să le ia şi să o hrănească cu ele; probabil că ea ar fi încântată. Aşadar, când regina oferă protecţie, o mai face şi între patru ochi?

— Între patru ochi? Cum aş putea să ştiu?

El încuviinţează din cap. E tenis, îşi zice el în sinea lui. Ar fi fost prea de tot să aud aşa ceva, o minge prea bună.

— Ce poartă când oferă protecţie?

— Eu una n-am văzut-o dezbrăcată.

— Aşadar, ce credeţi, lăudătorii aceştia, credeţi că o face cu ei?

— Nu de faţă cu mine şi n-am auzit nimic.

— Dar în spatele unei uşi închise?

— Uşile sunt deseori închise. Este ceva obişnuit.

— Dacă v-aş cere să depuneţi mărturie, aţi jura la proces?

Ea îşi şterge un strop de cremă.

— Că uşile sunt deseori închise? Aş putea să spun asta.

— Şi ce aţi vrea în schimb? El zâmbeşte; o priveşte cu luare-aminte.

— Mi-e puţin frică de soţul meu. Pentru că am împrumutat bani. El nu ştie, aşa că vă rog… nu mai spuneţi nimănui.

— Trimiteţi-vă creditorii la mine. Iar pe viitor, dacă aveţi nevoie de un compliment, apelaţi la banca Cromwell. Noi avem grijă de clienţii noştri, iar condiţiile pe care le punem sunt blânde. Suntem faimoşi pentru asta.

Ea îşi pune jos şervetul; ia o ultimă petală de primulă de pe prăjitura cu brânză. Se răsuceşte când ajunge la uşă. I-a venit o idee. Îşi strânge faldurile fustei în mână.

— Regele caută un motiv ca să scape de ea, nu? Iar uşa închisă îi va ajunge? Nu-i doresc răul reginei.

Ea înţelege situaţia, cel puţin în parte. Soţia Cezarului trebuie să aibă un comportament ireproşabil. Bănuielile ar distruge-o pe regină, o firimitură sau un strop de adevăr ar distruge-o mai repede; n-ai mai avea nevoie de un cearşaf cu o dâră de melc lăsată de Francis Weston sau alt trubadur.

— Nu vă mai gândiţi la asta, spune el. Da, poate. Însă aceste zvonuri se pot dovedi a fi doar o neînţelegere. Aşa cum sunt convins că se întâmplă în cazul Înălţimii Voastre. Sunt sigur că soţul Înălţimii Voastre va fi mulţumit când se va naşte copilul.

Chipul ei se înseninează.

— Deci o să vorbiţi cu el? Şi nu despre datorii? Şi o să vorbiţi şi cu fratele meu? Şi cu William Fitzwilliam? Vă rog, i-aţi putea convinge să mă lase în pace? N-am făcut nimic ce n-au făcut şi celelalte doamne.

— Doamna Shelton? întreabă el.

— N-ar fi nimic nou.

— Domniţa Seymour?

— Asta chiar ar fi o noutate.

— Lady Rochford?

Ea şovăie.

— Lui Jane Rochford nu-i place ocupaţia.

— Cum aşa, oare Înălţimea Sa, lordul Rochford este nepriceput?

— Nepriceput. Pare că gustă cuvântul. N-am auzit să spună asta despre el. Ea zâmbeşte. Dar am auzit-o când a spus altceva.

Christophe se întoarce. Ea trece pe lângă el, este o femeie care se simte acum uşurată.

— Ah, uite, zice Christophe. A cules toate petalele de deasupra şi a lăsat doar blatul.

Christophe se aşază ca să se îndoape cu ce a mai rămas. Îi e poftă de miere şi de zahăr. Întotdeauna recunoşti un băiat care n-a avut ce să mănânce în copilărie. Ne apropiem de cel mai dulce anotimp din an, când vremea e blândă, frunzele de deschid la culoare, iar în prăjiturile cu lămâie se pune levănţică: budincă de ouă, foarte moale, cu o crenguţă de busuioc care să-i dea aromă; flori de soc fierte la foc mic în sirop de zahăr, care se toarnă peste căpşuni tăiate în jumătate.

Ziua Sf. George. Pe tot cuprinsul Angliei, balaurii din pânză sau din hârtie se leagănă în procesiuni zgomotoase pe străzi, iar cavalerii care se luptă cu ei îi urmează, în armură de tinichea, lovind cu o sabie veche şi ruginită în scuturi. Fecioarele împletesc coroniţe din frunze, iar florile de primăvară sunt duse în

biserici. În salonul din Austin Friars, Anthony a atârnat de grinzile din tavan o fiară cu solzi verzi, cu un ochi care se învârteşte şi o limbă scoasă; pare lasciv şi îi aminteşte de ceva, dar nu-şi dă seama de ce anume.

Aceasta este ziua când cavalerii Jartierei se întrunesc pentru a alege un nou cavaler, dacă între timp a murit vreunul dintre ei. Ordinul Jartierei este cel mai distins ordin al cavalerilor din lumea creştină: regele Franței este membru, tot aşa şi regele Scoției. Printre ei este şi Monseniorul, tatăl reginei, şi fiul nelegitim al regelui, Harry Fitzroy. Anul acesta întrunirea are loc în Greenwich. Din câte se ştie, membrii din alte țări nu vor participa, şi totuşi adunarea are şi rolul de a strânge noi aliați: William Fitzwilliam, Henry Courtenay, marchizul de Exeter, Înălțimea Sa, lordul Norfolk, şi Charles Brandon care, pare-se, a uitat să-l ducă pe el, Thomas Cromwell, în camera de primire: acum vine la el şi spune: „Cromwell, noi doi uneori nu ne-am înțeles prea bine. Dar eu mereu i-am spus lui Harry Tudor, uită-te la Cromwell, nu-l lăsa să se prăbuşească împreună cu stăpânul său cel nerecunoscător, căci Wolsey l-a învățat toate şmecheriiile şi, prin urmare, ți-ar putea fi de folos“.

— Chiar aşa, Înălțimea Voastră? Vă rămân îndatorat pentru cuvintele pe care le-ați rostit.

— Mda, păi văd ce s-a întâmplat, căci acum eşti înstărit, nu-i aşa? Chicoteşte. Şi Harry e înstărit.

— Iar pentru mine e mereu o încântare să-mi exprim recunoştința când este cazul. Îmi permiteți să vă întreb pe cine veți vota la întrunirea Jartierei?

Brandon îi face entuziast cu ochiul.

— Bizuie-te pe mine.

Există un loc liber, din cauza morții lordului Bergavenny; sunt doi bărbați care se aşteaptă să-l ocupe. Anne laudă cu perseverență calitățile fratelui ei, George. Celălalt candidat este Nicholas Carew; iar după ce s-a făcut sondajul şi s-au numărat voturile, numele lui sir Nicholas este citit de rege. Oamenii lui George se grăbesc să-şi reducă pierderile, zicând că nu se aşteptau să câştige: lui Carey i s-a promis că va ocupa următorul loc liber, iar Francisc l-a rugat personal pe rege să i-l acorde. Dacă regina este dezamăgită, n-o arată, iar regele şi George Boleyn au de discutat despre un proiect. În ziua de după May Day[6], un grup, în fruntea căruia va fi regele, se va duce călare în Dover pentru a vedea cum decurg lucrările la noul port, iar George îl va însoți, căci este Custode al Celor Cinci Porturi: o slujbă la care nu prea se pricepe, după părerea lui Cromwell. Şi el plănuieşte să i se alăture regelui. Ar putea chiar să ajungă în Calais, unde să stea o zi sau două şi să se ocupe de câteva chestiuni acolo; aşa încât el îşi declară public intenția, căci zvonul sosirii lui acolo are rolul de a ține garnizoana în *qui vivre*[7].

6. 1 mai, când aveau loc diferite festivaluri şi ceremonii prin care se sărbătorea venirea primăverii.

7. În stare de alertă.

Harry Percy a venit tocmai din comitatul său pentru a participa la întrunirea Jartierei, iar acum stă în casa lui din Stoke Newington. Ar putea să fie un lucru bun, îi zice el nepotului său, Richard, aş putea să trimit pe cineva la el, pentru a-i afla opinia şi dacă este dispus să-şi retragă declarația legată de precontractul de căsătorie. O să mă duc chiar eu, dacă e nevoie. Dar săptămâna asta trebuie să-mi fac programul pe ore. Richard Sampson îl aşteaptă, preot paroh în Chapel Royal[8], doctor în legea canonică (Cambridge, Paris, Perugia, Siena) şi împuternicitul regelui din primul divorț.

8. Preoții şi cantorii casei regale, mereu la dispoziția regelui.

— Mare belea, e tot ce va spune preotul paroh, lăsându-şi jos foile şi punându-le în ordine.

Afară este o căruță trasă de un măgar, burduşită cu foi de hârtie, împachetate în aşa fel încât să nu se strice dacă plouă sau ninge: sunt toate documentele din momentul când regele şi-a exprimat prima nemulțumire legată de prima regină, până în prezent.

— De pe vremea, îi spune el preotului paroh, când eram cu toții tineri. Sampson râde; este un râs bisericesc, aidoma scârțâitului unui cufăr plin cu veşminte. Aproape că nici nu-mi aduc aminte cum eram pe atunci, dar presupun că am fost odată şi tineri. Iar unii dintre noi n-aveau nici o grijă.

Vor încerca să anuleze căsătoria, să vadă dacă Henric poate scăpa uşor.

— Am auzit că Harry Percy izbucneşte în lacrimi când îți aude numele, zice Sampson.

— Lumea exagerează. Ducele şi cu mine am avut multe discuții politicoase în ultimele luni.

El răsuceşte pe toate părțile documentele primului divorț, zărind scrisul cardinalului, care face modificări, sugestii, trage săgeți pe margine.

— Poate regina Anne va hotărî să se dedice religiei, spune el. Atunci căsătoria se va dizolva de la sine.

— Sunt convins că ar fi o stareță excelentă, zice Sampson politicos. I-ați cerut părerea şi stăpânului meu, arhiepiscopul?

Cranmer e plecat. A tot amânat această discuție.

— Trebuie să-l conving, îi spune el preotului paroh, că noi am putea să ne susținem cauza, adică pe cea a Bibliei englezeşti, şi ne-ar fi mai bine fără ea. Ne dorim ca vorbele însuflețite ale Domnului să răsune în urechile regelui ca o muzică divină, nu ca văicărelile nerecunoscătoare ale lui Anne.

El spune „noi“ pentru a-l include din politețe şi pe preotul paroh. Nu-i deloc sigur că, în sufletul lui, clericul e dedicat reformei, dar pe el îl interesează ca Sampson să-şi declare susținerea în public, iar preotul paroh a fost mereu cooperant.

— În ce priveşte vrăjile, îşi drege Sampson vocea, sper că regele n-o să insiste cu astfel de acuzații. Dacă s-ar putea dovedi că s-au folosit metode nefireşti pentru a-l convinge să se căsătorească, atunci, bineînțeles, alegerea sa n-ar mai fi liberă, iar contractul ar fi declarat nul; dar, fără doar şi poate, când spunea că a fost sedus prin farmece şi vrăji, el vorbea, ca să zic aşa, în metafore, nu? Aşa cum un poet ar vorbi despre farmecul unei doamne frumoase, despre şiretlicuri şi felul ei de a seduce…

— Of, pentru numele lui Dumnezeu, zice preotul paroh cu o voce blajină. Nu te uita aşa la mine, Thomas Cromwell. E o chestiune în care eu nu m-aş băga. Mai degrabă m-aş duce iarăşi la Harry Percy şi, împreună cu tine, l-aş bate la cap până s-ar răzgândi. Mai degrabă aş aduce-o în discuție pe Mary Boleyn, al cărei nume, mă simt nevoit s-o spun, am sperat să nu-l mai aud niciodată.

El ridică din umeri. Uneori se mai gândeşte la Mary; cum ar fi fost dacă i-ar fi acceptat oferta. În noaptea aceea, în Calais, el fusese atât de aproape de ea, încât i-a putut gusta respirația, dulciurile şi mirodeniile, vinul… dar, fireşte, în noaptea aceea, în Calais, orice bărbat a cărui unealtă n-ar fi fost defectă i-ar fi cedat lui Mary. Cu blândețe, preotul paroh îi întrerupe şirul gândurilor.

— Aş putea să fac o sugestie? Du-te şi vorbeşte cu tatăl reginei. Vorbeşte cu Wiltshire. Este un om rezonabil, am stat împreună în ambasada din Bilbao acum câțiva ani, iar mie mereu mi s-a părut rezonabil. Convinge-l să-şi roage fiica să se retragă de bunăvoie. Ne-ar scuti de douăzeci de ani de suferință.

Aşadar se duce la „Monsenior“. Îl pune pe Wriothesley să consemneze discuția. Tatăl lui Anne îşi aduce propriile-i documente, pe când fratele ei, George, îşi aduce doar propria-i persoană fermecătoare. Întotdeauna arată senzațional: lui George îi plac ciucurii, veşmintele brodate, pictate, vărgate, crestate.

Astăzi poartă catifea albă peste mătase roşie, iar stacojiul sclipeşte în fiecare cută de pe el. Îi aminteşte de o pictură pe care a văzut-o odată în Țările de Jos, cu un sfânt care era jupuit de viu. Pielea de pe gambele bărbatului îi înfăşura gleznele, aidoma unor ghete elegante şi moi, iar chipul lui era calm şi senin.

Îşi pune documentele pe masă.

— N-o s-o iau pe ocolite. Ştiți care e situația. Regele a aflat anumite lucruri, care, dacă i-ar fi fost dezvăluite încă de pe atunci, ar fi împiedicat această căsătorie fictivă cu lady Anne.

George zice:

— Am vorbit cu contele de Northumberland. El îşi menține jurământul. N-a existat nici un precontract.

— Atunci este neplăcut, spune el. Nu ştiu ce aş putea să fac. Poate că mă puteți ajuta, lord Rochford, cu câteva sugestii de-ale Înălțimii Voastre.

— Te putem ajuta să ajungi în Turn, zice George.

— Notează asta, îi zice el lui Wriothesley. Lord Wiltshire, îmi permiteți să vă amintesc anumite circumstanțe pe care fiul Înălțimii Voastre nu le ştie? În ce priveşte chestiunea cu fiica Înălțimii Voastre şi Harry Percy, răposatul cardinal v-a tras la răspundere şi v-a avertizat că nu poate exista nici o uniune între ei, din cauza diferenței prea mari dintre rangul inferior al familiei voastre şi rangul superior al familiei Percy. Iar răspunsul Înălțimii Voastre a fost că nu sunteți responsabil pentru ce a făcut Anne şi că nu vă puteți controla copiii.

Chipul lui Thomas Boleyn se transformă, pe când îşi dă seama de un anumit lucru.

— Deci tu ai fost, Cromwell. Tu ai stat ascuns ca să consemnezi totul.

— Niciodată n-am negat asta, Înălțimea Voastră. Aşadar, în acel moment cardinalul n-a simțit prea multă compasiune pentru Înălțimea Voastră. Eu însumi, fiind tată, înțeleg cum se petrec astfel de lucruri. Pe vremea aceea ați susținut că fiica Înălțimii Voastre şi Harry Percy au ajuns departe în uniunea lor. Şi vă refereați – după cum a zis cu mare plăcere cardinalul – la o căpiță de fân şi la o seară zăpuşitoare. Ați sugerat că fapta s-a săvârşit şi că a avut loc o căsătorie oficială.

Boleyn rânjeşte.

— Însă după aceea regele şi-a exprimat sentimentele față de fiica mea.

— Şi atunci v-ați revizuit opinia. Aşa cum ar face oricine. Eu vă rog doar să v-o mai revizuiți o dată. Cel mai bine pentru fiica Înălțimii Voastre ar fi fost dacă s-ar fi căsătorit în fapt cu Harry Percy. Atunci căsătoria ei cu regele ar putea fi declarată nulă. Iar regele ar fi liber să-şi aleagă altă doamnă.

Un deceniu de grandoare, de când fiica lui şi-a fluturat păsărica prin fața ochilor regelui, l-a făcut pe Boleyn să fie înstărit, sigur de sine, dându-i impresia că ocupă o poziție de nezdruncinat. Epoca lui se apropie de sfârşit, iar el, Cromwell, îl vede că nu-şi propune să protesteze. Femeile îmbătrânesc, bărbaților le place diversitatea: e o poveste veche, nici măcar o regină încoronată nu poate evita să-şi scrie propriu-i sfârşit.

— Aşadar, cum rămâne cu Anne? întreabă tatăl ei. Nu pare a fi prea multă afecțiune în întrebarea lui.

El întreabă, asemenea lui Carew:

— La mânăstire?

— Aştept o indemnizație generoasă, spune Boleyn. Adică, pentru familie.

— Stai puțin, zice George. Tată, domnule, nu încheia nici o înțelegere cu omul ăsta. Nu sta la discuții cu el.

Wiltshire i se adresează fiului său pe o voce glacială.

— Domnule, linişteşte-te. Asta e situaţia. Se poate, Cromwell, ca ea să rămână cu moşia ei de marchiză? Iar noi, familia să rămânem liniştiţi în posesia moşiilor noastre de acum?

— Cred că regele ar prefera ca ea să se retragă din lume. Sunt sigur că putem găsi o casă a Domnului, bine administrată, unde credinţa şi opiniile ei să fie bine primite.

— Sunt dezgustat, spune George. Se îndepărtează de tatăl lui.

El zice:

— Consemnează dezgustul lordului Rochford.

Condeiul lui Wriothesley scârţâie.

— Dar moşiile noastre? întreabă Wiltshire. Slujbele noastre în stat? Desigur că eu aş putea să rămân în continuare Păstrătorul Sigiliului. Iar fiul meu, titlurile şi însărcinările lui…

— Cromwell vrea să scape de mine, ţâşneşte George în picioare. Ăsta-i adevărul gol-goluţ. Tot timpul intervine în planurile mele legate de apărarea ţinutului, trimite scrisori la Dover, la Sandwich, oamenii lui mişună peste tot, scrisorile mele îi sunt trimise lui, poruncile mele sunt anulate de el…

— Of, staţi jos, zice Wriothesley. El râde: şi de neobrăzarea lui agasată, şi de faţa lui George. Sau, Înălţimea Voastră, staţi în picioare, fireşte, dacă asta vreţi.

Acum Rochford nu ştie ce să facă. Nu poate decât să sublinieze că stă în picioare, foindu-se pe loc; ar putea să-şi ia pălăria; ar putea să zică:

— Vă compătimesc, domnule secretar principal. Dacă izbutiţi să o obligaţi pe sora mea să se retragă, noii prieteni ai Domniei Voastre o să se descotorosească în doi timpi şi trei mişcări de Domnia Voastră după aceea, iar, dacă nu izbutiţi, iar ea se împacă cu regele, atunci eu o să fie cel care o să mă descotorosesc în doi timpi şi trei mişcări de Domnia Voastră. Aşa încât de orice parte ai fi, Cromwell, de data asta ai sărit calul.

El spune cu o voce blândă:

— Eu am vrut să am această întrevedere, lord Rochford, pentru că, dintre toţi, aveţi cea mai multă influenţă asupra surorii Înălţimii Voastre. Eu vă ofer siguranţă în schimbul bunăvoinţei de a mă ajuta.

Cel mai bătrân dintre Boleyni îşi închide ochii.

— O să vorbesc eu cu ea. O să vorbesc cu Anne.

— Şi vorbiţi şi cu fiul Înălţimii Voastre, căci eu nu mai am de gând să discut nimic cu el.

Wiltshire spune:

— Sunt uluit, George, că nu-ţi dai seama ce înseamnă asta.

— Ce? face George. Ce, ce? Încă se mai bâlbâie când tatăl lui îi conduce până la uşă. În pragul uşii, Boleyn cel bătrân îşi înclină politicos capul.

— Domnule secretar principal… Jupâne Wriothesley…

Îi urmăresc cu privirea cum ies din cameră: tatăl şi fiul.

— A fost o discuţie interesantă, spune Wriothesley. Şi ce înseamnă asta, domnule?

El îşi aranjează documentele.

— Îmi amintesc, spune Wriothesley, de o anumită piesă de teatru de la curte, după ce cardinalul a căzut în dizgraţie. Îmi amintesc de Sexton, bufonul, îmbrăcat în robă stacojie, imitându-l pe cardinal, şi cum patru diavoli l-au dus în Iad, ţinându-l fiecare de câte un membru. Aveau măşti pe faţă. Şi m-am întrebat: oare George era…

— Laba dreaptă din faţă, spune el.

— Ah, zice Spune-Mi-Risley.

— Eu m-am dus îndărătul paravanului din partea din spate a salonului. I-am văzut cum îşi scot de pe ei costumele păroase şi cum lordul Rochford şi-a dat jos masca. De ce n-ai venit după mine? Ai fi putut să vezi şi tu asta.

Domnul Wriothesley zâmbeşte.

— N-am vrut să mă duc în culise. Mi-a fost teamă că ai fi putut să mă confunzi cu actorii şi că după aceea aş fi rămas mereu cu reputația pătată în mintea ta.

El îşi aminteşte ce s-a întâmplat: o seară sălbatică şi funebră, pe când crema cavalerimii s-a preschimbat în câini de vânătoare, tânjind după sânge, întreaga curte şuierând şi ovaționând, pe când silueta cardinalului era târâtă, izbindu-se de podea. Pe urmă o voce a strigat din salon: „Ruşine să vă fie!“ Îl întreabă pe Wriothesley:

— Tu ai fost cel care a vorbit?

— Nu. Spune-Mi nu minte niciodată. Cred că a fost Thomas Whyatt.

— Şi eu cred asta. Mulți ani m-am gândit la asta. Ştii, Spune-Mi, trebuie să mă duc la rege. Bem mai întâi un pahar cu vin?

Domnul Wriothesley se pune în mişcare. Caută un servitor. Lumina sclipeşte pe rotunjimile ulciorului din cositor, vinul gascon clipoceşte în pocal.

— I-am dat licență de import lui Francis Bryan pentru vinul ăsta, zice el. Parcă acum vreo trei luni. Nu prea are gust, nu-i aşa? N-am ştiut că o să-l vândă cămării regelui.

Se duce la Henric, împrăştiind gărzile, slujitorii, gentlemenii; de îndată ce i se strigă numele, Henric îşi ridică privirea, surprins, din cartea lui cu muzică.

— Thomas Boleyn ştie ce cale trebuie să urmeze. Nu-şi doreşte decât să rămână în grațiile Maiestății Voastre. Dar nu-l pot face să se învoiască pe fiul lui.

— De ce nu?

Pentru că e cretin?

— Am impresia că el crede că Maiestatea Voastră s-ar putea răzgândi.

Henric este iritat.

— Ar trebui să mă cunoască mai bine. George era un băiețel de zece ani când a venit pentru prima oară la curte, ar fi trebuit să mă cunoască mai bine. Eu nu mă răzgândesc.

Într-un fel e adevărat. Aidoma unui crab, regele merge în lateral către destinație, dar pe urmă îşi înfige cleştii. Jane Seymour este cea pe care o ciupeşte.

— Îți spun eu ce cred despre Rochford, zice Henric. El acum are, cât, treizeci şi doi de ani, dar încă i se mai spune fiul lui Wiltshire, încă i se mai spune fratele reginei, nu simte că e pe picioarele lui şi nici n-are vreun moştenitor, nici măcar o fiică. Eu am făcut tot ce-am fost în stare să fac pentru el. De multe ori l-am trimis în străinătate să mă reprezinte. Şi n-o să mai fac asta, presupun, pentru că, atunci când n-o să mai fie fratele meu, nimeni n-o să-l mai bage în seamă. Însă n-o să rămână sărac. Poate încă o să-i mai port de grijă. Deşi nu şi dacă mi se împotriveşte. Ar trebui avertizat. E nevoie să vorbesc eu cu el?

Henric pare iritat. N-ar trebui să se ocupe el de asta. Cromwell trebuie să se ocupe în locul lui. Să-i îndepărteze în tăcere pe Boleyni, să-i aducă în tăcere pe Seymouri. Îndeletnicirile lui sunt mai demne de un rege: să se roage pentru izbânda celor întreprinse de el şi să compună cântece pentru Jane.

— Mai dați-mi un răgaz de o zi sau două, sire, şi o să-l iau la o discuție fără tatăl lui. Cred că în prezența lordului Wiltshire, el simte nevoia să-şi dea aere şi să joace teatru.

— Da, eu foarte rar mă înşel, zice Henric. Vanitate, asta-i tot. Acum ascultă. Cântă:

Deliciosul bănuțel,
Violeta pală şi albastră.
Eu sunt un bărbat fidel…

Îți dai seama că e un cântec vechi pe care încerc să-l refac. Ce merge cu albastră? În afară de „proastă“?

Ce altceva mai vrei? se întreabă el în sinea lui. Pleacă. Galeriile sunt luminate de torțe, iar siluetele se topesc, îndepărtându-se de ele. Atmosfera de la curte, în această seară de vineri, în aprilie, îi aduce aminte de băile publice din Roma. Aerul e apăsător, iar siluetele altor oameni alunecă înotând pe lângă tine – poate oameni pe care îi ştii, dar nu-i recunoşti fără haine pe ei. Pielea ta e fierbinte, pe urmă rece, apoi iarăşi fierbinte. Dalele sunt alunecoase sub paşii tăi. De o parte şi de cealaltă sunt uşi întredeschise, doar câțiva centimetri, iar în afara razei tale vizuale, dar foarte aproape de tine, se petrec perversiuni, împreunări nefireşti de trupuri, bărbați şi femei sau bărbați şi bărbați. Ți-e greață din cauza căldurii lipicioase şi a ceea ce ştii că este firea umană şi te întrebi de ce ai venit. Dar ți s-a spus că un bărbat trebuie să se ducă la o baie publică măcar o dată în viață, fiindcă altfel n-ar crede când alții i-ar povesti ce se întâmplă acolo.

— Adevărul e, zice Mary Shelton, că aş fi încercat să mă întâlnesc cu Domnia Voastră, domnule secretar principal, chiar dacă n-ați fi trimis pe cineva să mă cheme. Mâna îi tremură, soarbe din vin, se uită atentă în pocal, de parcă ar crede că prevesteşte ceva, iar pe urmă îşi ridică ochii expresivi. Mă rog să nu mai am nici o zi ca astăzi. Nan Cobham vrea să vorbească cu Domnia Voastră. Marjorie Horsman. Toate femeile din suita reginei.

— Vreți să-mi spuneți ceva? Sau nu vă doriți decât să plângeți pe documentele mele şi să mi le pătați cu cerneală?

Ea pune cana jos şi întinde mâinile spre el. Pe el îl înduioşează gestul ei, e ca un copil care arată că are mâinile curate.

— Haideți să descurcăm ițele, spune el cu o voce blândă.

Toată ziua din apartamentul reginei se aud țipete, uşi trântite, paşi grăbiți: conversații şuierate în surdină.

— Mi-aş dori să fi plecat de la curte, spune Shelton. Mi-aş dori să fiu în altă parte. Ea îşi retrage mâinile. Ar trebui să fiu măritată. Cer prea mult oare? Să fiu măritată şi să am copii, acum, când încă sunt tânără?

— Ei, nu vă plângeți de milă. Am crezut că vă căsătoriți cu Harry Norris.

— Şi eu credeam asta.

— Ştiu că s-a produs o ruptură între voi, dar a trecut un an de atunci, nu?

— Presupun că v-a spus lady Rochford. N-ar trebui s-o credeți, ştiți, ea născoceşte tot felul de lucruri. Dar da, e adevărat, m-am certat cu Harry sau, mai bine zis, el s-a certat cu mine, fiindcă tânărul Weston a venit în apartamentul reginei nu doar în timpul sezonului, iar Harry a crezut că-mi face ochi dulci. Aşa am crezut şi eu. Dar nu l-am încurajat pe Weston, jur.

El râde.

— Dar, Mary, tu îi încurajezi pe bărbați. Asta e firea ta. Nu te poți abține.

— Aşa că Harry Norris a spus: O să-i trag un picior în coaste cățeluşului ăluia de n-o să-l uite niciodată. Deşi Harry nu-i aşa, să tragă picioare cățeluşilor. Iar verişoara mea, regina, a spus, să nu tragi nici un picior în camera mea, te rog. Harry a zis că, pentru a-i face pe plac reginei, o să-l ducă în curte şi

o să-i tragă picioare şi – ea nu se poate abţine să nu râdă, deşi tremură de suferinţă – şi Francis era şi el de faţă, deşi vorbeau despre el ca şi cum n-ar fi fost. Aşa că Francis a zis, ei bine, mi-ar plăcea să văd cum o să-mi tragi vreun picior, căci la cât de bătrân eşti, Norris, o să te bălăngăni şi o să cazi…

— Doamnă, zice el, aţi putea să povestiţi mai pe scurt?

— Dar ei au ţinut-o aşa vreo oră sau chiar mai mult, s-au păruit şi s-au zgâriat, cerşind favoruri. Iar Maiestatea Sa, regina, nu se satură niciodată de asta, îi aţâţă. Pe urmă Weston a zis, nu te mai agita, blânde Norris, căci eu nu vin aici pentru domniţa Shelton, eu vin pentru altcineva, iar tu ştii foarte bine pentru cine vin. Iar Anne a spus, nu, spune-mi, nu pot să ghicesc. Pentru lady Worcester? Pentru lady Rochford? Haide, Francis, spune-ne. Zi-ne pe cine iubeşti. Iar el a spus: Doamnă, pe Înălţimea Voastră.

— Şi regina ce-a zis?

— Ah, l-a respins. A spus: Nu trebuie să spui aşa ceva, căci fratele meu o să vină şi o să-ţi tragă şi el picioare, ca să apere onoarea reginei Angliei. Şi râdea. Dar pe urmă Harry Norris s-a certat cu mine din cauza lui Weston. Iar Weston s-a certat cu el din cauza reginei. Şi amândoi s-au certat cu William Brereton.

— Brereton? Dar el ce are de-a face cu asta?

— Păi, tocmai atunci a intrat întâmplător pe uşă. Se încruntă. Cred că atunci a fost asta. Sau altă dată când a intrat întâmplător pe uşă. Iar regina a spus, ei, ăsta-i un bărbat care mi se potriveşte, săgeata lui Will îşi nimereşte tot timpul ţinta. Dar îi tortura pe toţi. N-ai cum s-o înţelegi. Ba citeşte din cartea de rugăciuni a domnului Tyndale, ba… Ridică din umeri. Îşi deschide gura şi de acolo iese coada diavolului.

Deci, din declaraţia lui Shelton, de atunci a trecut un an. Harry Norris şi domniţa Shelton vorbesc din nou unul cu celălalt, s-au împăcat repede, iar Harry se duce pe furiş în patul ei. Şi toate sunt la fel ca înainte. Până astăzi: 29 aprilie. În dimineaţa asta totul a început de la Mark, zice Mary Shelton. Ştiţi cât dă târcoale? Tot timpul e în faţa uşii camerei de primire a reginei. Iar ea, când trece pe lângă el, nu-i vorbeşte, dar râde şi-l trage de mânecă sau îl loveşte în cot, iar odată i-a smuls pana din pălărie.

— N-am auzit de jocul ăsta dintre îndrăgostiţi, spune el. Oare aşa se face în Franţa?

— Iar în dimineaţa asta ea a zis: Ah, uită-te la căţeluşul ăsta, iar pe urmă l-a ciufulit şi l-a tras de urechi. Iar ochii lui prostuţi scăpărau. Pe urmă ea i-a zis: De ce eşti atât de trist, Mark, n-ai de ce să fii trist, eşti aici ca să ne amuzi. Iar el a îngenuncheat, spunând „Doamnă…“, iar ea l-a întrerupt. I-a spus: Of, pentru numele lui Dumnezeu, la ce te aştepţi, ridică-te în picioare, îţi fac o favoare că te bag în seamă, chiar crezi că o să vorbesc cu tine ca cu un gentlemen? Nu pot, Mark, pentru că tu eşti o persoană inferioară. El a zis: Nu, nu, doamnă, nu mă aştept să-mi adresaţi nici un cuvânt, mi-e de ajuns o privire. Aşa că ea a aşteptat. Pentru că ea se aştepta ca el să-i laude forţa privirii. Că ochii ei sunt magneţi şi aşa mai departe. Dar el n-a făcut asta, ci doar a izbucnit în plâns, a zis „Adio“ şi a plecat. Pur şi simplu i-a întors spatele. Iar ea a râs. Iar după aia ne-am dus în apartamentul ei.

— Nu vă grăbiţi, spune el.

— Anne a zis, oare el crede că sunt din Paris Garden? Ştiţi, asta e…

— Ştiu ce e Paris Garden.

Ea roşeşte.

— Fireşte că ştiţi. Iar lady Rochford a spus, ar fi fost mai bine dacă Mark ar fi fost aruncat de la etaj, ca Purkoy, câinele Maiestăţii Voastre. Iar regina a izbucnit în plâns. Pe urmă a lovit-o pe lady Rochford. Iar lady Rochford a spus, dacă mai faci asta încă o dată o să te lovesc şi eu, nu eşti regină, ci doar fiica unui cavaler, domnul secretar principal Cromwell ştie ce fel de om eşti, s-a zis cu tine, doamnă.

El spune:

— Pe lady Rochford a luat-o gura pe dinainte.

— Iar pe urmă Harry Norris a intrat pe uşă.

— Mă întrebam eu unde era.

— El a spus, de ce-i atâta zarvă? Anne a spus: Fă-mi un serviciu, ia-o de aici pe nevasta fratelui meu şi îneac-o, căci după aceea o să poată să-şi ia o nevastă nouă şi mai bună pentru el. Iar Harry Norris a fost uluit. Anne i-a zis: N-ai jurat că o să faci tot ce-ţi cer? Că o să mergi desculţ până în China de dragul meu? Iar Harry a spus, ştiţi, el e nostim, a zis: Cred că m-am oferit să merg desculţ până în Walsingham. Da, a spus ea, şi acolo să-ţi ispăşeşti păcatele, pentru că tu vrei să furi ghete de la morţi, căci, dacă regele păţeşte ceva, tu m-ai vrea pentru tine.

El vrea să noteze ce zice Shelton, dar nu îndrăzneşte să se mişte, ca nu cumva ea să tacă.

— Pe urmă regina s-a răsucit spre mine şi a zis: Doamnă Shelton, acum înţelegi de ce nu vrea să se însoare cu tine? Este îndrăgostit de mine. Aşa susţine el şi susţine asta de multă vreme. Dar nu vrea să mi-o dovedească, vârând-o pe lady Rochford într-un sac şi ducând-o la un râu, deşi asta îmi doresc nespus. Pe urmă lady Rochford a ieşit în fugă din cameră.

— Cred că înţeleg de ce.

Mary îşi ridică privirea.

— Ştiu că râdeţi de noi. Dar a fost oribil. Pentru mine aşa a fost. Fiindcă eu credeam că era doar o glumă între ei că Harry Norris o iubeşte, iar atunci mi-am dat seama că nu-i aşa. Jur că el s-a albit la faţă şi i-a spus lui Anne: Tu îţi dezvălui toate secretele sau doar unele dintre ele? El a plecat fără ca măcar să facă vreo plecăciune, iar ea a fugit după el. Şi nu ştiu ce a mai zis, fiindcă eram toate încremenite ca nişte statui.

Să-şi dezvăluie secretele. Toate sau doar unele dintre ele.

— Cine a mai auzit asta?

Ea clatină din cap.

— Probabil că vreo douăsprezece persoane. N-au avut cum să nu audă.

Iar pe urmă, se pare, regina şi-a pierdut minţile.

— S-a uitat la noi, care ne fâţâiam în jurul ei, şi voia să-l aducă înapoi pe Norris, a zis că trebuie să i se aducă un preot, a zis că Harry trebuie să jure că ea e pură şi soţie credincioasă. A zis că el trebuie să-şi retragă cuvintele şi că şi ea o să şi le retragă pe ale ei, că o să-şi pună amândoi mâinile pe Biblie în apartamentul ei, iar pe urmă toată lumea o să ştie că n-au fost decât nişte vorbe aruncate în vânt. E îngrozită că lady Rochford ar putea să se ducă la rege.

— Ştiu că lui lady Rochford îi place să aducă veşti proaste. Dar nu chiar atât de proaste. Nu unui soţ. Că prietenul lui drag şi nevasta lui au vorbit despre moartea lui şi despre cum se vor consola unul pe celălalt după aceea.

Asta e trădare. Probabil. Să prevesteşti moartea regelui. Aşa e legea: cât de mică e distanţa între a visa, a ţi-o dori şi a o pune în faptă. I-om spune noi „a-ţi imagina“ moartea lui: gândul este tatăl faptei, iar fapta se naşte crudă, urâtă, prematură. Mary Shelton nu ştie la ce a fost martoră. Ea crede că este o ceartă între îndrăgostiţi. Crede că este o simplă întâmplare din propria-i carieră lungă amoroasă şi a necazurilor în dragoste.

— M-aş mira, spune ea pe o voce monotonă, ca Harry Norris să se mai însoare cu mine acum sau măcar să pretindă că o s-o facă. Dacă m-aţi fi întrebat săptămâna trecută dacă regina i s-a dăruit, eu v-aş

fi spus că nu, dar acum, când mă uit la ei, mi-e clar că au vorbit despre asta, privirile lor, şi cum aş putea oare să ştiu şi ce fapte? Cred… nu ştiu ce să cred.

— Mă însor eu cu tine, Mary, zice el.

Ea râde, nu se poate abține.

— Domnule secretar principal, n-o s-o faceți, mereu spuneți că o să vă însurați cu câte o lady sau alta, dar noi ştim că vă considerați o partidă prea bună.

— Of, bine. Aşadar ne întoarcem la Paris Garden. El ridică din umeri şi zâmbeşte; dar simte nevoia să fie aspru cu ea, s-o grăbească. Acum ascultați-mă cu atenție, trebuie să fiți cu băgare de seamă şi să nu mai vorbiți cu nimeni despre asta. Ce trebuie să faceți voi – Domnia Voastră şi celelalte doamne – este să vă protejați.

Mary nu prea înțelege.

— Dar n-o să iasă rău, nu-i aşa? Dacă regele aude ce s-a întâmplat, n-o să i-o ia în nume de rău, nu? O să considere că nu sunt decât nişte vorbe goale, nu? N-o să se simtă rănit, nu? E doar o bănuială, poate că m-am grăbit să trag concluzii, nu poți să ştii dacă s-a întâmplat ceva între ei, n-aş putea să jur. El îşi zice în sinea lui: dar o să juri; în viitorul apropiat o să juri. Vedeți, Anne este verişoara mea. Vocea fetei începe să tremure. A făcut totul pentru mine…

Chiar te-a trimis în patul regelui, îşi zice el în sinea lui, pe când îi avea copilul în pântec: ca să-l țină pe Henric în familie.

— Ce o să se întâmple cu ea? Ochii lui Mary sunt serioşi. O s-o părăsească? Am auzit zvonuri, dar Anne nu le crede.

— Ar trebui să fie mai puțin încrezătoare.

— Ea spune: Mereu îl fac să se întoarcă la mine, ştiu cum să fac asta. Şi ştiți că mereu a făcut asta. Dar, indiferent ce s-ar fi întâmplat cu Harry Norris, eu n-o să mai pot să fiu alături de ea, căci ştiu că mi l-ar fura fără nici un scrupul, asta dacă n-a făcut-o deja. Femeile nu se pot purta în felul ăsta una cu cealaltă. Şi nici lady Rochford nu poate să mai fie alături de ea. Iar Jane Seymour a fost izgonită pentru că – ei bine, n-o să spun de ce. Şi lady Worcester trebuie să se ducă acasă pentru că va naşte în vara asta.

El vede cum ochii tinerei femei se mişcă, calculând, numărând. Pentru ea a apărut o nouă problemă: ce doamne de onoare mai rămân în suita reginei.

— Dar presupun că sunt destule lady în Anglia, spune ea. Ar fi bine să o ia de la început. Da, un nou început. Lady Lisle din Calais vrea să-şi trimită fetele la curte. Adică fiicele ei din prima căsătorie. Sunt fete drăguțe şi cred că se vor descurca bine după ce vor fi instruite.

Parcă Anne Boleyn i-ar fi vrăjit pe toți, şi pe bărbați, şi pe femei, ca nu cumva să înțeleagă ce se întâmplă în jurul lor şi să nu poată auzi ce înseamnă cuvintele pe care le rostesc. Au trăit în ignoranță atâta vreme.

— Aşadar să-i scrieți lui Honor Lisle, zice Mary, pe un ton ferm. O să vă rămână pe veci îndatorată dacă fetele ei sunt primite la curte.

— Dar Domnia Voastră? Ce-o să faceți?

— O să cuget, spune ea. Supărarea ei nu ține niciodată prea mult timp. Din acest motiv o plac bărbații. O să mai fie şi alte prilejuri, alți bărbați, altă etichetă. Se ridică în picioare. Îl sărută pe obraz.

Este sâmbătă seară.

Duminică:

— Mi-aş dori să fi fost şi Domnia Ta acolo, azi de dimineaţă, spune lady Rochford încântată. Aţi pierdut o scenă de mai mare dragul. Regele şi Anne, la fereastra cea mare, împreună, astfel încât toată lumea din curte să-i vadă. Regele a auzit de cearta pe care ea a avut-o ieri cu Norris. Păi, toată Anglia a auzit de asta. Se vedea că regele era scos din fire, era stacojiu la faţă. Ea stătea cu mâinile împreunate pe piept… Îi arată, împreunându-şi ea mâinile. Ştiţi, ca regina Esther din tapiseria aia mare a regelui.

El îşi poate imagina cu uşurinţă imaginea frumos zugrăvită, curtenii de pe ţesătură, adunaţi în jurul reginei nefericite. O fecioară, parcă fără nici o grijă, are în mâini o lăută, probabil se îndreaptă spre apartamentul reginei; alţii bârfesc într-o parte, chipurile netede ale femeilor îndreptate în sus, iar capetele bărbaţilor aplecate. Printre curtenii cu bijuteriile şi pălăriile lor lucrate cu grijă, el caută în zadar propriu-i chip. Poate că e în altă parte, complotând: un scul rupt, un capăt destrămat, o încâlceală de fire care nu se mai pot desprinde unele de altele.

— Ca Esther, zice el. Da.

— Probabil că Anne a poruncit să i se aducă mica prinţesă, spune lady Rochford, pentru că o doică a adus-o gâfâind, iar Anne a înhăţat-o de la ea şi a ridicat-o în aer, de parcă ar fi vrut să zică: „Bărbate, cum poţi să crezi că asta nu e fiica ta?“

— Doar presupuneţi că aceasta a fost întrebarea. N-aveaţi cum să auziţi ce s-a discutat acolo. Vocea lui este rece; el şi-o aude, iar răceala din ea îl surprinde.

— Nu de unde stăteam eu. Dar m-aş mira să-i fie bine.

— Nu v-aţi dus la ea s-o liniştiţi? Totuşi e stăpâna Înălţimii Voastre.

— Nu. Am plecat în căutarea Domniei Tale. Se stăpâneşte, iar tonul vocii ei devine brusc serios. Noi – doamnele ei – vrem să mărturisim totul şi să ne salvăm. Ne e teamă că nu e sinceră şi că noi vom fi condamnate că am ascuns asta.

— În vara aceea, spune el, nu vara trecută, ci în cea de dinainte, Înălţimea Voastră mi-aţi spus că sunteţi de părere că regina e disperată să facă un copil şi îi e teamă că regele nu va putea să-i dăruiască unul. Aţi spus că n-o poate satisface pe regină. V-aţi repeta vorbele acum?

— Sunt surprinsă că nu v-aţi însemnat discuţia noastră.

— A fost o discuţie lungă şi – cu tot respectul care vi se cuvine, Înălţimea Voastră – plină mai degrabă de aluzii decât de fapte. Vreau să ştiu ce aţi declara dacă aţi fi adusă să depuneţi mărturie la proces.

— Cine ar fi acuzat?

— Asta sper să aflu. Prin bunăvoinţa Înălţimii Voastre.

El aude cum se scurg expresiile din el. Prin bunăvoinţa Înălţimii Voastre. Să nu vă fie cu supărare. O salvaţi pe Maiestatea Sa.

— Ştiţi că s-a aflat despre Norris şi Weston, zice ea. Că şi-au declarat iubirea pentru ea. Nu sunt singurii.

— Nu credeţi că este doar din politeţe?

— Nu te furişezi în întuneric din politeţe. Nu te urci şi nu te dai jos din barcă. Nu te strecori pe poartă la lumina torţelor. Nu mituieşti paznicii. Asta se întâmplă de mai bine de doi ani. Nu poţi să ştii pe cine şi unde i-ai văzut. Ar trebui să fii ager ca să prinzi pe vreunul dintre ei. Face o pauză pentru a se asigura că el o ascultă cu atenţie. Hai să zicem că întreaga curte este la Greenwich. Vezi un anumit gentleman, poate din suita regelui. Şi presupui că acum este liber, îţi închipui că a plecat la conacul lui de la ţară; dar pe urmă, pe când tu îţi vezi de treabă îngrijind-o pe regină, îl vezi că dă târcoale pe după colţ. Te gândeşti, de ce eşti aici? Tu eşti, Norris? De multe ori am crezut că unii dintre ei sunt la Westminster, iar

pe urmă i-am văzut în Richmond. Sau se presupune că sunt la Greenwich, când de fapt sunt la Hampton Court.

— Nu contează dacă fac schimb de îndatoriri între ei.

— Dar eu nu mă refer la asta. Nu-i vorba de când îi văd, ci de unde îi văd, domnule secretar principal. Adică în galeria reginei, în anticamera ei, în pragul uşii ei şi uneori pe scara din grădină sau la o mică poartă care a fost lăsată deschisă din greşeală. Se apleacă spre el, iar vârfurile degetelor ei îi ating mâna pusă pe documente. Adică, ei vin şi pleacă doar noaptea. Iar dacă întreabă cineva de ce sunt acolo, spun că aduc un mesaj personal de la rege şi nu pot să dezvăluie cui.

El încuviinţează din cap. Cei din suita regelui duc mesaje verbale, este una dintre îndatoririle lor. Ei sunt trimişi de rege la alţi nobili, uneori la ambasadorii altor ţări şi, fără îndoială, şi la regină. Nu pot fi interogaţi. Nu pot fi traşi la socoteală.

Lady Rochford se lasă pe spătarul scaunului. Spune cu o voce blândă:

— Înainte de a fi căsătoriţi, ea obişnuia să se joace cu regele în stil francez. Ştiţi la ce mă refer.

— N-am nici cea mai mică idee la ce vă referiţi. Aţi fost vreodată în Franţa?

— Nu. Am crezut că Domnia Ta a fost.

— Eram soldat. În armată, *ars amatoria* nu e deloc rafinată.

Ea reflectează la asta. În voce i se strecoară asprimea.

— Vreţi să mă faceţi de ruşine şi să nu spun ce am de zis, dar nu sunt virgină şi nu cunosc nici un motiv pentru care să nu vorbesc. Ea l-a făcut pe Henric să-şi pună sămânţa în alte locuri decât s-ar fi cuvenit. Aşa că acum el o ocărăşte pentru că l-a pus să facă aşa ceva.

— Ocazii pierdute. Înţeleg. Sămânţă irosită, care s-a scurs în altă parte a corpului ei, poate în gât. Când ar fi putut să intre în ea ca într-o englezoaică cinstită.

— El spune despre asta că e o faptă murdară. Dar, Dumnezeu să-l aibă în pază, Henric nu ştie ce e murdar. Soţul meu, George, este mereu lângă Anne. Dar v-am mai spus asta.

— El este fratele ei, presupun că e firesc.

— Firesc? Aşa credeţi?

— Înălţimea Voastră, ştiu că v-aţi dori să fie o crimă dacă e un frate iubitor şi un soţ rece. Dar nu există nici o lege care să spună asta şi nici un antecedent care să vă poată consola. El ezită. Să nu credeţi că nu vă înţeleg.

Căci ce ar putea să facă o femeie ca Jane Rochford când circumstanţele îi sunt potrivnice? O văduvă înstărită poate să devină o persoană importantă. O nevastă de negustor, cu răbdare şi prudenţă, poate să preia afacerea şi să pună deoparte un morman de aur. O femeie harnică asuprită de soţul ei poate să cheme prieteni voinici, care să stea în faţa casei ei toată noaptea şi să zdrăngăne cratiţe, până când mojicul nebărbierit iese din casă doar cu o cămaşă pe el ca să-i alunge, iar ei îi ridică cămaşa şi glumesc pe seama mădularului lui. Dar o tânără nobilă măritată nu are ce să facă. N-are mai multă putere decât un măgar; nu poate spera decât să aibă un stăpân care să se îndure de ea şi să n-o biciuiască.

— Ştiţi, zice el, tatăl Înălţimii Voastre, lordul Morley, este un învăţat pe care îl admir enorm. V-aţi sfătuit cu el?

— La ce mi-ar folosi? Are un aer disprețuitor. Când ne-am căsătorit, el a spus că a făcut ce-i mai bine pentru mine. Asta spune orice tată. A plătit mai puţin pe contractul lui cu Boleynii decât ar fi plătit pe un pui de ogar. Dacă crezi că există acolo un coteţ încălzit şi un castron cu bucăţele de carne, nu te mai interesează altceva. Nu-l întrebi pe animal ce-şi doreşte.

— Aşadar, nu v-aţi gândit niciodată că v-aţi putea elibera de contractul de căsătorie?

— Nu, jupâne Cromwell. Tatăl meu a avut grijă ca acest contract să fie foarte detaliat. Aşa cum ar fi fost de aşteptat de la un prieten de-al Domniei Tale. Nici o promisiune prealabilă, nici un precontract, nici urmă de aşa ceva. Nici măcar Domnia Ta cu Cranmer nu aţi putea obţine anularea. În ziua nunţii, am stat la cină cu prietenii noştri, iar George mi-a zis că eu fac asta doar pentru că mă obligă tata. Un lucru minunat pe care să i-l şopteşti la ureche unei fete de douăzeci de ani care nutreşte speranţe amoroase, nu credeţi? Iar eu l-am înfruntat, i-am spus acelaşi lucru: i-am spus, dacă nu m-ar fi obligat tata, eu aş fi fost departe de Domnia Ta, domnule. Iar pe urmă au stins luminile şi am fost trimişi la culcare. El şi-a întins o mână, a tras un bobârnac în sânul meu şi a spus, am văzut o grămadă din ăştia şi mulţi sunt mai frumoşi decât ei. El a spus: Întinde-te, deschide-ţi trupul, hai să ne facem datoria şi să-l facem bunic pe tata, iar pe urmă, după ce o să avem un fiu, putem să locuim separat. Eu i-am zis: Atunci fă-o dacă poţi, roagă-te la Dumnezeu să-ţi încolţească sămânţa în noaptea asta, iar pe urmă poţi să-ţi iei plantatorul ca să nu mai fiu nevoită să-l văd niciodată. Un mic râset. Dar, ştiţi, sunt stearpă. Sau, mai bine zis, asta trebuie să cred eu. Poate că sămânţa soţului meu e stricată sau lipsită de vigoare. Dumnezeu ştie, şi-o împrăştie în multe locuri îndoielnice. Ah, George este credincios, St. Matthew îi este călăuză, iar St. Luke protector. Nimeni nu-i mai credincios decât George, crede că singura greşeală a Domnului este că a creat făptura umană cu prea puţine orificii. Dacă ar cunoaşte o femeie cu o păsărică la subsuoară, ar ridica-o în slăvi, i-ar lua o casă şi ar vizita-o în fiecare zi, până când s-ar sătura. Ştiţi, nimic nu i se pare interzis lui George. Ar face-o şi cu o căţea terrier dacă ea ar da din coadă în faţa lui şi ar lătra puţin.

De această dată, el amuţeşte. Ştie că nu va scăpa niciodată din minte de imaginea lui George, păros, care înşfacă un şoricar.

Ea spune:

— Teamă mi-e că mi-a dat o boală şi din cauza asta n-am putut să fac un copil. Cred că ceva mă distruge pe dinăuntru. Cred că într-o zi o să mor din cauza asta.

Ea îl rugase mai demult: Dacă o să mor brusc, pune-i să-mi taie cadavrul şi să vadă ce e înăuntru. Pe atunci credea că este posibil ca Rochford s-o otrăvească; acum e sigură că asta face.

El murmură:

— Înălţimea Voastră, aţi îndurat destule. Îşi ridică privirea: Dar nu despre asta-i vorba. Dacă George ştie despre regină un lucru care ar trebui să ajungă la urechile regelui, eu îl pot aduce martor, dar n-am de unde să ştiu dacă el va vrea să facă vreo declaraţie. Nu-mi prea pot închipui că fratele o să depună mărturie împotriva surorii lui.

Ea spune:

— Eu nu vă propun să fie martor. Eu vă zic că petrece mult timp la ea în cameră. Singur cu ea. Cu uşa închisă.

— Stau de vorbă?

— Am stat lângă uşă şi n-am auzit nici o conversaţie.

— Poate, spune el, se roagă împreună în tăcere.

— I-am văzut sărutându-se.

— Un frate îşi poate săruta sora.

— Nu, nu aşa cum o face el.

El îşi ia condeiul.

— Lady Rochford, nu pot să scriu: o sărută în felul ăsta.

— Cu limba în gura ei. Şi limba ei într-a lui.

— Vreţi să notez asta?

— Dacă vă e teamă că o să uitați.

El se gândește: Dacă asta ajunge în curtea de judecată, o să stârnească mare vâlvă în oraș, iar dacă se va declara în Parlament, preoții se vor freca de bănci. El așteaptă, cu condeiul pregătit:

— De ce ar face asta, o asemenea crimă împotriva naturii?

— Așa ar rămâne la putere. Nu vă dați seama? Are noroc cu Elizabeth, copilul îi seamănă. Dar dacă naște un băiat cu fața lungă a lui Weston? Sau care seamănă cu Will Brereton, ce-ar zice regele de asta? Însă nu pot să spună că-i nelegitim dacă seamănă cu un Boleyn.

Și Brereton. El își notează. Își aduce aminte cum a glumit Brereton odată cu el că poate să fie în două locuri deodată: o glumă înspăimântătoare, o glumă răuvoitoare, iar acum, își zice el în sinea lui, acum, în sfârșit, pot să râd și eu. Lady Rochford zice:

— De ce zâmbiți?

— Am auzit că aceasta a vorbit în apartamentul reginei cu iubiții ei despre moartea regelui. A participat și George?

— Henric ar muri dacă ar afla cum râd de el. Ce se zice despre mădularul lui.

— Vreau să vă gândiți bine, zice el. Să fiți foarte conștientă de ceea ce faceți. Dacă depuneți mărturie împotriva soțului Înălțimii Voastre într-o curte de judecată sau în fața consiliului de sfetnici, o să vă treziți, poate, că rămâneți singură.

Chipul ei spune, iar acum am o mulțime de prieteni, nu?

— N-o să-mi asum vina, spune ea. Domnia Ta o s-o faci, domnule secretar principal. Eu nu sunt considerată o femeie prea inteligentă sau ageră. Iar Domnia Ta e cum e, un bărbat plin de resurse care nu este îngăduitor cu nimeni. O să se creadă că ați scos cu forța adevărul de la mine, fie că am vrut, fie că nu.

Lui i se pare că nu mai sunt prea multe de zis.

— Pentru a susține această idee, va fi necesar să vă prefaceți că nu sunteți bucuroasă, ci amărâtă. Când George va fi arestat, trebuie să cereți îndurare pentru el.

— Pot să fac asta. Jane Rochford își scoate vârful limbii din gură, de parcă această clipă ar fi îndulcită cu zahăr, iar ea și-ar dori s-o guste. Eu sunt în siguranță, regele o să mă ignore, pot s-o garantez.

— Ascultați-mi sfatul: Nu vorbiți cu nimeni despre asta.

— Ascultați-mi sfatul: Vorbiți cu Mark Smeaton.

El îi spune:

— Mă duc la casa mea din Stepney. L-am invitat pe Mark la cină.

— De ce nu-l primiți aici?

— S-a creat destulă vâlvă, nu credeți?

— Vâlvă? Aha, înțeleg, zice ea.

El o urmărește cu privirea cum iese din cameră. Ușa nu se închide până când Rafe și Spune-Mi-Risley nu intră în cameră. Palizi și hotărâți, amândoi sunt calmi, din acest motiv își dă seama că nu au ascultat la ușă.

— Regele își dorește să înceapă ancheta, zice Wriothesley. Fără multă căldură, dar cât mai repede. Nu mai poate să ignore zvonurile, după acel incident. Nu a vorbit cu Norris.

— Nu, spune Rafe. Ei, gentlemenii din suita regelui, cred că a izbucnit scandalul. Regina s-a liniștit întru totul. Turnirul de mâine va avea loc ca de obicei.

— Mă întreb, zice el, te duci, te rog, la Richard Sampson, Rafe, și-i spui că, *entre nous*, lucrurile ne-au scăpat de sub control? Până la urmă nu mai este nevoie să ceară anularea căsătoriei. Adică, cred că

regina va fi dispusă să accepte orice i-ar cere regele. Nu mai are cum să negocieze nimic. Cred că îl avem pe Henry Norris în bătaia arcului. Pe Weston. A, şi pe Brereton.

Rafe Sadler ridică din sprâncene.

— Eu credeam că regina nu-l cunoaşte aproape deloc.

— Se pare că are obiceiul să intre în cameră în cele mai nepotrivite momente.

— Păreţi foarte calm, domnule, zice Spune-Mi.

— Da. Învaţă de la mine.

— Ce-a spus Lady Rochford?

El se încruntă.

— Rafe, înainte de a te duce la Sampson, aşază-te aici, în capul mesei. Închipuie-ţi că eşti în consiliul de sfetnici ai regelui, într-o adunare cu uşile închise.

— Cu toţi, domnule?

— Cu Norfolk, Fitzwilliam şi toţi ceilalţi. Acum, Spune-Mi, tu eşti o doamnă din suita reginei. În picioare. Poţi să faci o plecăciune? Mulţumesc. Acum, eu sunt un paj care îţi aduc un scaun. Cu o pernă pe el. Aşază-te şi zâmbeşte-le sfetnicilor.

— Dacă aşa vrei tu, spune Rafe, cam nedumerit. Dar pe urmă intră în joc. Se apleacă şi îl gâdilă pe Spune-Mi sub bărbie. Ce aveţi să ne spuneţi, delicată doamnă? Vă rugăm, mărturisiţi şi desfăceţi-vă buzele de rubin.

— Această doamnă frumoasă susţine, zice el – el, Cromwell, fluturându-şi o mână – că regina este cam uşuratică. Că faptele ei au stârnit suspiciuni, a încălcat legea Domnului, chiar dacă nimeni n-a fost martor când a săvârşit nelegiuirile.

Rafe îşi drege vocea.

— Unii s-ar putea întreba, doamnă, de ce n-aţi spus nimic până acum?

— Pentru că ar fi fost trădare dacă aş fi vorbit-o de rău pe regină. Domnul Wriothesley este un bărbat spontan, iar scuzele feciorelnice i se scurg de pe buze. N-am avut de ales şi a trebuit s-o ferim de ochii celorlalţi. Ce-am fi putut face? Am încercat doar să discutăm cu ea şi s-o convingem să renunţe la faptele ei uşuratice. Şi totuşi n-am putut. Ne-a înspăimântat. E geloasă pe oricine are vreun admirator. Vrea să-l fure. Ameninţă fără nici un scrupul pe oricine crede ea că a greşit, fie că e măritată, fie că e fecioară, şi poate să distrugă pe orice femeie. Amintiţi-vă de Elizabeth Worcester.

— Aşadar acum nu vă mai puteţi abţine să dezvăluiţi adevărul? întreabă Rafe.

— Acum izbucneşte în plâns, Wriothesley, îi sugerează el.

— Zis şi făcut. Spune-Mi se şterge pe obraz.

— Ce bine joacă teatru. Oftează. Mi-aş dori să ne dăm jos costumele şi să mergem acasă.

El se gândeşte la Sion Madoc, un vâslaş de pe râul din Windsor:

— O face cu fratele ei.

Thurston, bucătarul lui:

— Stau la rând şi îşi freacă mădularele.

Îşi aduce aminte ce i-a spus Thomas Whyatt:

— Asta-i tactica lui Anne, zice da, da, da, pe urmă spune nu… cel mai rău este că-mi sugerează, aproape că se laudă, că mie îmi spune nu, iar celorlalţi le spune da.

El îl întrebase pe Wyatt: Câţi iubiţi crezi că a avut? Iar Wyatt i-a răspuns: „Doisprezece? Nici unul? Sau o sută?“

El însuşi a crezut că Anne este rece, o femeie care şi-a dus fecioria în piaţă şi a vândut-o pe câţi bani a putut. Dar răceala asta – asta a fost înainte de a se mărita. Înainte ca Henric să gâfâie pe ea, apoi să plece, lăsând-o singură, după ce el s-a împleticit până în apartamentul lui, cu cercurile luminii de lumânare, ce pâlpâie pe tavan, şoaptele femeilor ei, ligheanul cu apă caldă şi cârpa: şi vocea lui lady Rochford, pe când se spală: „Aveţi grijă, doamnă, să nu-l luaţi şi pe prinţul de Wales de acolo“. În curând, ea e singură în beznă, cu mirosul sudorii de bărbat pe aşternut şi poate cu o servitoare inutilă, care se răsuceşte şi fornăie pe salteaua de paie: e singură cu sunetele şoptite ale râului şi ale palatului. Glăsuieşte, dar nimeni nu-i răspunde, poate doar fata care murmură în somn; se roagă, dar nimeni nu-i răspunde; apoi se rostogoleşte pe o parte şi se mângâie cu mâinile pe coapse, se atinge pe sâni.

Şi dacă într-o zi e da, da, da, da, da? Oricui se întâmplă să fie prin preajma-i când firul virtuţii se rupe? Chiar dacă e fratele ei?

El le spune lui Rafe şi lui Spune-Mi:

— Astăzi am auzit un lucru pe care nu credeam că o să-l aud într-o ţară creştină.

Tinerii aşteaptă, cu ochii aţintiţi pe chipul lui. Spune-Mi zice:

— Încă sunt o lady sau mă aşez pe scaunul meu şi-mi iau condeiul?

El cugetă, ce facem noi aici, în Anglia, ne trimitem copiii în case străine încă de mici, aşa încât deseori fraţii şi surorile se cunosc abia după ce se fac mari, de parcă nu s-ar fi văzut niciodată până atunci. Gândeşte-te cum probabil că e: necunoscutul acela fermecător, pe care îl cunoşti, ca o imagine a ta în oglindă. Te îndrăgosteşti puţin: doar o oră, o după-amiază. Iar pe urmă glumeşti pe tema asta; rămăşiţele tandreţei încă rămân. Este un sentiment care îi îmblânzeşte pe oameni şi îi face să se poarte cu femeile dependente mai frumos decât ar face-o în alte condiţii. Dar mai e ceva, să violezi trupul interzis, să treci marea prăpastie de la gândul fugar la faptă… Preoţii îţi spun că ispita devine păcat şi că nu le desparte nici un fir de păr. Însă, desigur, nu e adevărat. Poţi foarte bine să săruţi o femeie pe obraz; dar dacă o muşti de gât? Zici „Scumpă surioară“, iar peste un minut o pui pe spate şi-i ridici fusta? Sigur că nu. Trebuie să traversezi camera şi să-i deschei nasturii. Nu faci asta în somn. Nu preacurveşti din întâmplare. Nu poţi să nu vezi cine e cealaltă persoană, cine e ea de fapt. Nu-şi ascunde chipul.

Dar la fel de bine se poate ca lady Rochford să mintă. Are destule motive.

— Nu stau deseori pe gânduri, zice el, reflectând la cum să procedez, dar m-am trezit că mă lovesc de o chestiune despre care nu mă încumet să vorbesc. Pot doar s-o descriu parţial, aşa încât nu ştiu cum să formulez o acuzaţie oficială. Mă simt ca unul dintre cei care prezintă o ciudăţenie a naturii la un bâlci.

La bâlci, mitocanii beţi aruncă cu bani, iar pe urmă refuză ce le oferi.

— Asta numeşti tu ciudăţenie a naturii? E nimic pe lângă mama nevestei mele.

Şi toţi bărbaţii îi bat pe spate şi chicotesc.

Însă atunci le spui, ei bine, fârtaţi, v-am arătat asta doar ca să vă pun la încercare curajul. Pentru încă un penny, vă arăt ce am aici, în partea din spate a cortului. E o imagine care i-a făcut să tremure pe mulţi bărbaţi căliţi. Şi vă garantez că n-aţi văzut o operă a diavolului mai straşnică decât asta.

Iar ei se uită. Şi pe urmă vomită pe propriile lor ghete. Ia după aceea tu îţi numeri banii. Şi-i pui într-un sipet sub lacăt.

Mark la Stepney.

— Şi-a adus instrumentul, zice Richard. Lăuta.

— Spune-i s-o lase în hol.

Dacă până acum Mark era vesel, acum este neîncrezător, nesigur pe el. În pragul uşii:

— Domnule, am crezut că vreți să vă încânt urechile.

— Nu greşiți.

— Am crezut că o să fie multă lume distinsă, domnule.

— Îl cunoaşteți pe nepotul meu, domnişorul Richard Cromwell?

— Mă bucur că voi cânta pentru Domnia Voastră. Poate că doriți să ascult cum cântă corul copiilor Domniei Voastre.

— Nu astăzi. În situația de acum ați putea fi tentat să-i lăudați prea mult. Dar nu vreți să luați loc şi să beți un pocal de vin cu noi?

— Mi-ați face un mare favor dacă ne-ați face cunoştință cu un om care să cânte la violă, zice Richard. Avem doar unul singur şi pleacă tot timpul la Farnham ca să-şi vadă familia.

— Bietul de el, zice el în flamandă, cred că îi e dor de casa lui.

Mark îşi ridică privirea.

— Habar n-aveam că ştiți limba mea natală.

— Ştiu că nu ştiați. Dacă ați fi ştiut, nu ați fi făcut atâtea observații disprețuitoare la adresa mea în această limbă.

— Nu cred, domnule, că am făcut-o cu intenții rele. Mark nu-şi aduce aminte ce a zis sau n-a zis despre gazda lui. Dar pe chipul său se vede că îşi aminteşte cât de cât sensul remarcelor sale.

— Ați prevăzut că o să fiu spânzurat. Îşi desface larg brațele. Şi totuşi sunt în viață şi respir. Dar sunt într-un moment de răscruce şi, deşi nu mă placeți, n-am de ales şi sunt nevoit să apelez la Domnia Voastră. Prin urmare, vă cer să-mi faceți un favor.

Mark şade, cu buzele întredeschise, cu spatele țeapăn şi cu un picior îndreptat spre uşă, sugerând cât de mult i-ar plăcea să iasă pe ea.

— Ştiți. Îşi lipeşte palmele una de alta, de parcă Mark ar fi un sfânt pe un soclu. Stăpânul meu, regele, şi stăpâna mea, regina, sunt certați. Toată lumea o ştie. Iar dorința mea cea mai fierbinte este să-i împac. De dragul întregii țări.

N-ai ce să spui despre el: are mintea destul de ageră.

— Dar, domnule secretar general, la curte umblă vorba că vă întâlniți cu duşmanii reginei.

— Doar ca să aflu ce pun la cale, spune el.

— Mi-aş dori să cred asta.

Îl vede pe Richard cum se foieşte pe scaun de nerăbdare.

— Trăim vremuri grele, spune el. Nu-mi aduc aminte să fi fost atâta tensiune şi suferință de la declinul cardinalului. Mark, să ştii că eu chiar nu te condamn dacă îți e greu să ai încredere în mine, căci la curte există atâta ostilitate, încât nimeni nu poate avea încredere în nimeni. Dar eu apelez la tine pentru că eşti apropiat de regină, iar ceilalți gentlemeni nu vor să mă ajute. Eu am puterea să te răsplătesc şi o să am grijă să ai tot ce meriți, dacă mă ajuți să-mi fac cât de cât o idee despre dorințele reginei. Am nevoie să aflu de ce este atât de nefericită şi ce aş putea să fac ca să remediez situația. Căci e puțin probabil ca ea să conceapă un moştenitor câtă vreme este tulburată. Iar, dacă ar putea să facă asta, atunci toate lacrimile ni se vor usca.

Mark îşi ridică privirea.

— Păi, nu-i de mirare că e atât de nefericită, zice el. Este îndrăgostită.

— De cine?

— De mine.

El, Cromwell, se apleacă cu coatele pe masă: pe urmă îşi acoperă fața cu mâna.

— Sunteți uluit, îi sugerează Mark.

Asta e doar o parte din ce simte. Am crezut, îşi zice el în sinea lui, că o să fie greu. Dar parcă aş culege flori. Îşi pune jos mâna şi îi zâmbeşte băiatului.

— Nu sunt chiar atât de uluit pe cât crezi tu. Căci m-am tot uitat la tine şi i-am văzut gesturile, privirile expresive, multe semne ale iubirii ei. Iar dacă ele se văd în public, atunci ce se întâmplă între patru ochi? Şi, bineînțeles, nu este nici o surpriză că o femeie se simte atrasă de tine. Eşti un tânăr foarte arătos.

— Deşi am crezut că eşti sodomist, zice Richard.

— Nu sunt, domnule! Obrajii lui Mark capătă o nuanță rozalie. Sunt un bărbat viguros.

— Aşadar, regina poate să confirme ce spui? întreabă el zâmbind. A fost cu tine şi ai fost pe placul ei?

Privirea băiatului alunecă, aidoma unei fâşii de mătase pe sticlă.

— Nu pot să vorbesc despre asta.

— Fireşte că nu. Dar pot să trag singur o concluzie. Nu este o femeie fără experiență, cred, aşa încât n-ar interesa-o decât cele mai meşteşugite performanțe.

— Noi, săracii, spune Mark, noi, cei născuți în sărăcie, nu suntem mai prejos.

— Într-adevăr, zice el. Deşi gentlemenii n-ar spune niciodată asta doamnelor, dacă ar putea.

— Altfel, zice Richard, toate ducesele s-ar hârjoni prin crânguri cu tăietorii de lemne.

El nu se poate abține să nu râdă.

— Doar că sunt atât de puține ducese şi atât de mulți tăietori de lemne. Ai zice că sunt rivali între ei.

Mark îl priveşte de parcă ar pângări un mister sacru.

— Dacă vă referiți la faptul că are şi alți iubiți, eu n-am întrebat-o niciodată nimic despre asta, nu vreau, dar ştiu că mă pizmuiesc.

— Poate că a fost şi cu ei şi au dezamăgit-o, zice Richard. Iar Mark a câştigat premiul. Te felicit, Mark. Cu o naturalețe cromwelliană, el se apleacă şi întreabă: Cât de des? Nu poate fi prea uşor să găseşti momentul potrivit, sugerează el. Chiar dacă doamnele îi sunt complice. Nici ele nu-mi sunt prietene, spune Mark. Ar nega chiar şi ce vă spun azi. Sunt prietene cu Weston, cu Norris, cu lorzii ăştia. Sunt un nimeni pentru ele, îmi ciufulesc părul şi zic despre mine că sunt o slugă.

— Regina e singura ta prietenă, zice el. Ai cu ce să te lauzi! Face o pauză. La un moment dat va fi necesar să ne spui şi cine sunt ceilalți. Ne-ai dat două nume. Mark îşi ridică privirea, zguduit, de schimbarea tonului vocii lui. Spune-ne cine sunt. Şi răspunde-i jupânului Richard. Cât de des?

Băiatul a încremenit sub privirea lui. Însă măcar a apucat să se umfle în pene. Măcar poate spune că l-a luat prin surprindere pe secretarul principal, lucru pe care puțini oameni în viață îl pot spune.

Îl aşteaptă pe Mark.

— Zău aşa, probabil faci bine că nu vorbeşti. Mai bine ne declari în scris, nu? Mă simt nevoit să spun, Mark, că secretarii mei o să fie la fel de uimiți ca mine. Degetele lor o să tremure şi o să păteze foaia. Şi consiliul va fi uluit când o să audă de succesul tău. O să fie mulți lorzi care te vor invidia. Nu te poți aştepta la prea multă îngăduință din partea lor. „Smeaton, care-i secretul tău?“ o să vrea ei să afle. Tu o să roşeşti şi o să zici: Ah, domnilor, nu vi-l pot spune. Dar o să le zici totul, Mark, căci o să te oblige. Aşa că îl zici ori de bunăvoie, ori cu forța.

El se răsuceşte, pe când Mark îşi cască gura, îngrozit, iar trupul prinde să-i tremure: cinci minute nesăbuite, în care s-a lăudat, în toată viața lui nenorocită şi, asemenea unor negustori tulburați, zeii l-au făcut imediat să plătească. Mark a trăit o poveste născocită de el, unde prințesa cea frumoasă din turn aude sub fereastra ei o muzică feeric de dulce. Se uită pe geam şi vede sub lumina lunii un muzicant sărman, cu luta lui. Însă, dacă muzicantul nu se dovedeşte a fi un prinț deghizat, povestea nu se poate

termina bine. Uşile de deschid şi chipuri banale se îmbulzesc înăuntru, iar visul se clatină şi se destramă – te afli în Stepney, într-o noapte caldă de la începutul primăverii, pe când ultimul tril de pasăre piere în tihna amurgului, iar pe undeva o sticlă zdrăngăne, un scaun e târât pe podea, un câine latră sub fereastră, iar Thomas Cromwell îți zice:

— Vrem cu toții să mâncăm, haide să încheiem discuția, ai aici hârtie şi cerneală. Stăpânul Wriothesley o să scrie ce-i dictăm.

— Nu pot să vă dau nici un nume, spune băiatul.

— Adică regina n-are alți iubiți în afară de tine? Poate că asta îți spune ea. Dar eu cred, Mark, că te-a mințit. Lucru pe care l-ar putea face foarte uşor, trebuie să recunoşti, dacă ținem seama că l-a mințit şi pe rege.

— Nu. Bietul flăcău clatină din cap. Cred că e pură. Nu ştiu cum am putut să spun ce am zis mai devreme.

— Nici eu. Nu te-a rănit nimeni, nu-i aşa? Nu te-a forțat şi nici nu te-a păcălit, nu? Ai vorbit sincer. Jupânul Richard este martor.

— Îmi retrag cuvintele.

— N-aş zice.

Urmează o pauză, în care încăperea se reconstituie, siluetele îşi ocupă locul în peisajul serii. Secretarul principal zice:

— E frig, ar trebui să punem un servitor să facă focul.

E doar o poruncă obişnuită, însă Mark are impresia că au de gând să-l ardă pe el. Sare de pe scaun şi fuge la uşă; probabil că este primul lui gest de bun-simț, dar acolo e Christophe, lat în umeri şi amabil, el îl opreşte.

— Stai jos, frumuşelule, zice Christophe.

Lemnele sunt deja stivuite. Durează mult până să apară prima scânteie. Un uşor trosnet bine-venit, pe urmă servitorul se retrage, ştergându-şi mâna pe şorț, iar Mark se uită cum uşa se închide după el, având pe chip o expresie absentă, care poate fi invidie, căci acum i-ar plăcea mai mult să fie o slugă în bucătărie sau un băiat care curăță latrina.

— Of, Mark, spune secretarul principal. Ambiția este unul dintre păcate. Aşa am auzit. Deşi n-am înțeles niciodată cu ce e diferită de talentele pe care Biblia ne porunceşte să ni le folosim. Aşadar, tu eşti aici, eu sunt aici, amândoi am fost supuşii cardinalului, pe vremuri. Iar, dacă el ne-ar vedea cum stăm aici în seara asta, nu cred că ar fi deloc surprins, ştii? Acum să trecem la treabă. Pe cine ai înlocuit în patul reginei, pe Norris? Sau poate că aveți un anumit orar, ca servitorii din apartamentul reginei?

— Nu ştiu. Îmi retrag cuvintele. Nu vă pot da nici un nume.

— E păcat să suferi singur dacă şi alții sunt vinovați. Şi, fireşte, ei sunt mai vinovați decât tine, căci ei sunt gentlemeni pe care regele i-a răsplătit personal şi i-a înnobilat, toți sunt educați, iar unii dintre ei sunt oameni în toată firea: pe când tu eşti un om simplu, tânăr, demn de milă nu doar de pedeapsă, aş zice. Povesteşte-ne despre adulterul cu regina şi ce ştii despre legăturile ei cu alți bărbați, iar dacă vorbeşti acum mărturisirea ta este completă, limpede şi nu omite pe nimeni, atunci e posibil ca regele să se milostivească de tine.

Mark aproape că nu-l aude. Membrele îi tremură, gâfâie, izbucneşte în plâns şi se bâlbâie. O exprimare simplă este cea mai de folos acum, întrebări scurte care să aibă răspunsuri uşoare. Richard îl întreabă:

— Îl vezi pe omul ăsta? Christophe arată spre el însuşi, pentru ca Mark să n-aibă nici o îndoială. Crezi că e un om amabil? îl întreabă Richard. Ți-ar plăcea să rămâi singur cu el zece minute?

— Ar ajunge şi cinci, prezice Christophe.

El spune:

— Mark, ți-am explicat că domnul Wriothesley va scrie ce spunem. Dar nu va scrie neapărat şi ce facem. Înțelegi? Asta o să rămână între noi.

Mark zice:

— Maică Fecioară, ajută-mă.

Domnul Wriothesley spune:

— Te putem duce în Turn, unde e un drug de metal.

— Wriothesley, pot să discut ceva cu tine între patru ochi? Îl duce afară din cameră pe Spune-Mi, iar în pragul uşii i se adresează în surdină. E mai bine să nu spui ce chinuri îl aşteaptă. Aşa cum zice Juvenal, mintea e cel mai iscusit torționar al nostru. Pe lângă asta, nu ar trebui să amenințI, dacă nu-ți poți respecta cuvântul. N-o să-l pun pe drugul de metal. Nu vreau să fie adus la proces în scaun. Iar dacă e nevoie să torturez un băiețel atât de necăjit… unde o să ajungem? Să călcăm în picioare gaițele?

— Îmi asum vina, spune domnul Wriothesley.

El îşi pune o mână pe brațul lui Wriothesley.

— Hai să trecem peste asta. Te descurci foarte bine.

Această îndeletnicire îi pune la grea încercare chiar şi pe cei mai experimentați. Îşi aduce aminte de ziua când, în turnătorie, un fier încins i-a ars pielea. I-a fost imposibil să suporte durerea. Gura i s-a deschis şi din ea a țâşnit un urlet care s-a izbit de perete. Tatăl lui a venit în fugă la el şi a zis „Încrucişează-ți mâinile“, iar pe urmă l-a ajutat să ajungă la apă şi la alifie, însă, mai târziu, Walter i-a spus: „Toți am pățit asta. Aşa înveți. Înveți să faci aşa cum te-a învățat tatăl tău, nu vreo tâmpenie care ți-a dat prin cap cu juma’ de oră mai devreme“.

Se gândeşte la asta: intră din nou în cameră şi îl întreabă pe Mark:

— Ştiai că poți să înveți din durere? Dar, îi explică el, trebuie să existe anumite condiții. Ca să înveți, trebuie să ai un viitor: dacă cineva a ales pentru tine durerea şi vrea să ți-o provoace cât are chef, dacă nu se opreşte decât când mori? Poate că atunci ai putea da un sens suferinței tale. Ai putea-o oferi sufletelor chinuite din Purgatoriu, dacă crezi în Purgatoriu. Asta merge la sfinți, ale căror suflete sunt imaculate. Dar nu şi la Mark Smeaton, care a săvârşit un păcat de moarte, un adulter mărturisit. El zice: Nimeni nu vrea ca tu să suferi, Mark. Nu-i bine pentru nimeni, nimeni n-are nici un interes. Nici măcar Dumnezeu însuşi şi, cu siguranță, nici eu. Urletele tale nu-mi sunt de folos. Vreau vorbe care să aibă noimă. Cuvinte pe care să le pot scrie. Deja le-ai rostit şi nu-ți va fi prea greu să le mai rosteşti încă o dată. Aşadar e alegerea ta ce faci acum. Este responsabilitatea ta. Chiar şi tu ai mărturisit că vei fi condamnat la chinurile iadului pentru ce ai făcut. Nu ne face şi pe noi păcătoşi.

Chiar şi acum este posibil să fie nevoie de a încărca imaginația băiatului cu etapele care ar putea să urmeze: drumul din camera unde este închis până la camera de tortură: apoi aşteptarea, pe când funia este întinsă sau fierul inofensiv este pus în foc. În acel loc, îți pier toate gândurile din minte şi sunt înlocuite cu o groază pură. Trupul ți-e golit şi se umple cu frică. Picioarele ți se împleticesc, respirația devine greoaie. Ochii şi urechile îți funcționează, dar capul nu poate să dea nici un sens sunetelor şi imaginilor din jurul tău. Timpul se deghizează, clipele se preschimbă în zile. Chipurile torționarilor tăi se înalță deasupra ta, aidoma uriaşilor, sau devin inimaginabil de îndepărtate, mici, ca nişte picățele. Cuvintele sunt rostite: adu-l aici, pune-l aici, gata. Fuseseră cuvinte cu alte înțelesuri, obişnuite, dar, dacă supraviețuieşti, atunci vor avea întotdeauna un singur înțeles, durerea. Fierul şuieră când e scos din foc. Funia se întinde, aidoma unui şarpe, se încolăceşte şi aşteaptă. E prea târziu pentru tine. Acum nu poți să

vorbeşti, căci limba ţi s-a umflat şi ţi-a umplut gura, iar limbajul s-a mâncat pe el însuşi. Mai târziu o să vorbeşti, după ce eşti dus de la aparatul de tortură şi pus în fân. Am suferit, o să spui tu. Am scăpat. Iar mila şi egoismul o să-ţi deschidă inima, aşa încât la primul gest binevoitor al cuiva – de pildă o pătură sau o sorbitură de vin – inima ţi se va inunda, limba nu ţi se va mai opri. Din tine vor ţâşni cuvintele. N-ai fost adus în această cameră ca să gândeşti, ci să simţi. Iar până la urmă ai simţit mult prea mult.

Dar Mark va fi cruţat de aşa ceva; căci acum îşi ridică privirea:

— Domnule secretar principal, îmi mai spuneţi o dată ce mărturisire trebuie să fac? Limpede şi… cum era? Erau patru lucruri, dar deja le-am uitat.

Se încurcă repede în hăţişul cuvintelor şi, cu cât se zbate mai tare, cu atât mai adânc îi sfâşie spinii carnea. Dacă e nevoie, mărturia lui poate fi tradusă, dar se pare că ştie engleză suficient de bine.

— Dar, domnule, mă înţelegeţi, nu pot să spun ce nu ştiu, nu?

— Oare? Atunci eşti oaspetele meu în seara asta. Christophe, te ocupi tu, bine? Mâine dimineaţă, Mark, vei fi surprins de cât de în putere vei fi. Mintea îţi va fi limpede, iar memoria perfectă. O să-ţi dai seama că n-ai nici un interes să-i protejezi pe gentlemenii care au săvârşit acelaşi păcat ca tine. Căci, dacă ar fi în locul tău, crede-mă, lor nu le-ar păsa deloc de tine.

Îl urmăreşte cu privirea pe Christophe cum îl ia de acolo, de mână, aşa cum ar face cu un prostănac. Cu o fluturare a mâinii, îi trimite pe Richard şi pe Spune-Mi să-şi ia cina. Avusese intenţia să li se alăture, dar îşi dă seama că nu-şi doreşte nimic, sau mai bine zis, vrea doar o mâncare ce îi plăcea în copilărie, o simplă salată de graşiţă, din frunze culese de dimineaţă şi păstrate într-o cârpă umedă. Pe atunci o mânca pentru că nu avea nimic mai bun, iar salata nu-i potolea foamea. Acum îi e de ajuns. După prăbuşirea cardinalului, el le-a găsit slujbe multor servitori sărmani de-ai lui, iar pe unii i-a luat chiar el; dacă Mark ar fi fost mai puţin obraznic, poate că l-ar fi luat la el. Atunci n-ar fi fost un om distrus, căci acum e distrus. Aroganţa lui ar fi fost ridiculizată cu afecţiune, până când ar fi ajuns la maturitate. Talentul lui ar fi ajuns în alte case şi i s-ar fi arătat cum să se pună în valoare şi cât să ceară pe timpul lui. I s-ar fi arătat cum să câştige bani şi cum să-şi găsească o soţie: în loc să-şi petreacă cei mai frumoşi ani din viaţă mergând de colo-colo şi cerşind în faţa uşii nevestei regelui, ca ea să-l atingă pe cot şi să-i smulgă pana din pălărie.

La miezul nopţii, după ce toţi cei din casă s-au dus la culcare, soseşte un mesaj de la rege, în care îi transmite că şi-a anulat vizita la Dover. Însă turnirul va avea loc. S-au înscris şi Norris, şi George Boleyn. Sunt în echipe diferite, una atacă, cealaltă se apără: poate că se vor răni unul pe altul.

Nu doarme. Gândurile i se îmbulzesc în minte. Se gândeşte, niciodată n-am stat treaz pentru o noapte de amor, deşi poeţii zic că aşa se procedează. Acum stau treaz pentru un lucru opus. Însă el n-o urăşte pe Anne, îi e indiferentă. Nu-l urăşte nici măcar pe Francis Weston mai mult decât ar urî o musculiţă care l-ar pişca; nu faci decât să te întrebi de ce a fost adusă pe lume. Îi este milă de Mark, dar, cugetă el, noi îl credem doar un copil: la vârsta pe care o are Mark acum, el traversa marea şi graniţele Europei. Am zăcut urlând într-un şanţ şi m-am târât afară din el şi am pornit-o la drum: nu o singură dată, ci de două ori, o dată când am fugit de tata şi o dată când am fugit de spaniolii de pe câmpul de luptă. Când eram de vârsta lui Mark sau a lui Francis Weston, m-am remarcat în casele din Portinari, Frescobaldi, şi, deşi eram mult mai tânăr decât George Boleyn, am vorbit în numele lor în negoţul cu Europa; am spart uşi în Antwerp; m-am întors în Anglia altul decât am plecat. Am învăţat şi alte limbi şi, spre marea mea încântare şi surpriză, după aceea am vorbit limba mea natală mai fluent decât o vorbeam când am plecat; m-am recomandat singur cardinalului şi, în acelaşi timp, mi-am luat nevastă, m-am remarcat în curtea de

judecată, m-am dus în sală şi le-am zâmbit judecătorilor, am vorbit cu ei, mi-am pus cunoştinţele în discursurile mele, iar judecătorii au fost atât de fericiţi, încât le-am zâmbit şi nu i-am pocnit în cap, iar ei mi-au dat de cele mai multe ori câştig de cauză. Catastrofele din viaţa ta nu sunt de fapt catastrofe. Poţi să profiţi de aproape orice: de faptul că ai căzut într-un şanţ, de orice potecă, doar s-o poţi vedea.

Se gândeşte la procese, aşa cum n-o mai făcuse de mulţi ani. Dacă judecata a fost dreaptă. Dacă ar fi procedat aşa şi cu el însuşi.

Se întreabă dacă o să mai doarmă vreodată şi ce o să viseze. Doar în visele lui se simte în siguranţă. Thomas More obişnuia să spună că ar trebui să-ţi construieşti un adăpost, un loc unde să te poţi retrage în propria-ţi casă. Dar aşa era More: capabil să-i trântească oricui uşa-n nas. În realitate nu le poţi separa, imaginea ta publică şi cum eşti într-adevăr. More credea că se poate, dar, până la urmă, el a târât oameni pe care i-a numit eretici la el acasă, în Chelsea, unde să-i poată persecuta cum îi e mai comod, în sânul familiei lui. Ai putea insista să le separi, dacă eşti nevoit: să te duci în biroul tău şi să spui „Lasă-mă singur că vreau să citesc“. Dar de afară poţi să auzi respiraţii şi paşi, pe când nemulţumirea creşte pe zi ce trece, un murmur al aşteptărilor: este o persoană publică, ne aparţine, când o să vină în faţa noastră? Nu poţi să-ţi ştergi din minte paşii demnitarilor.

Se răsuceşte în pat şi spune o rugăciune. În toiul nopţii el aude ţipete. Este mai degrabă urletul unui copil care visează urât, nu ţipătul unui bărbat în suferinţă, iar el se gândeşte, moţăind, oare n-ar trebui ca o femeie să se ocupe de asta? Apoi îi vine în minte: probabil că e Mark. Oare ce i-or face? Eu încă nu le-am zis să facă nimic.

Dar nu se mişcă. Nu crede că cei din casă ar putea să nu-i respecte poruncile. Se întreabă dacă la Greenwich toată lumea doarme. Sala de arme este prea aproape de palat, iar, de obicei, în orele de dinaintea unui turnir, răsună bubuiturile ciocanelor. Netezirea, modelarea, turnarea, lustruirea în aparatul de lustruit, toate acestea s-au încheiat; n-au mai rămas decât câteva nituiri din ultima clipă, ulei cu care se ung armurile sau articulaţii care se lărgesc, ajustări finale pentru a-i mulţumi pe participanţii mai temători.

Se întreabă: Oare de ce l-am lăsat pe Mark să se laude la început, să se acuze singur? Aş fi putut scurta procesul; i-aş fi putut spune ce vreau şi l-aş fi putut ameninţa. Dar eu l-am încurajat; am făcut-o ca să se declare complice. Dacă a spus adevărul despre Anne, atunci e vinovat. Dacă a minţit, nici atunci nu e chiar inocent. Eram pregătit, dacă ar fi fost necesar, să-l constrâng. În Franţa tortura este un lucru obişnuit, la fel de necesară ca sarea în carne; în Italia este un sport din piazza. În Anglia, legea n-o aprobă. Dar se poate apela la ea la un semn al regelui: cu împuternicire. Este adevărat că în Turn există un drug din metal. Nimeni nu-i rezistă. Nimeni. Pentru cei mai mulţi, întrucât este atât de evident la ce foloseşte, este suficient doar să-l vadă.

Se gândeşte: O să-i spun asta lui Mark. O să-l fac să nu se mai simtă atât de vinovat.

Îşi strânge aşternutul în jurul lui. În clipa următoare, Christophe intră în cameră şi-l trezeşte din somn. Îşi mijeşte ochii din cauza luminii. Se ridică în capul oaselor.

— Of, Isuse. N-am dormit toată noaptea. De ce ţipa Mark?

Băiatul râde.

— L-am încuiat în camera cu Crăciunul. Chiar eu am avut ideea. Vă amintiţi când am văzut pentru prima oară steaua în husa ei? Am zis: Stăpâne, ce e aparatul ăla cu atâtea vârfuri ascuţite? Am crezut că e un aparat de tortură. Ei bine, în camera aia e întuneric. A căzut peste stea şi l-a înţepat. Pe urmă aripile de păun au ieşit din învelitoarea lor şi l-au atins pe faţă. Iar el a crezut că e o fantomă lângă el, în beznă.

El spune:

— Trebuie să te descurci fără mine o oră.

— Doamne păzeşte, doar n-oţi fi bolnav?

— Nu, mi-e rău fiindcă n-am putut să dorm.

— Trageţi-vă pătura peste cap şi dormiţi buştean, îl sfătuieşte Christophe. O să mă întorc peste o oră cu pâine şi bere.

Mark e cenuşiu la faţă de groază când iese împleticindu-se din cameră. Are pene lipite pe veşminte, nu pene de păun, ci puf fin din aripile îngerilor sfinţi şi e mânjit cu vopsea aurie din robele celor Trei Regi. Numele îi ies din gură atât de fluent, încât el este nevoit să-l oprească; genunchii băiatului sunt pe punctul să se înmoaie, iar Richard trebuie să-l susţină. N-a mai avut o astfel de problemă până acum, să înspăimânte prea tare pe cineva. „Norris“ apare în discursul lui bâlbâit şi „Weston“ e pe acolo, până acum nimic nou: iar Mark pronunţă numele curtenilor atât de repede, încât acestea se contopesc şi se precipită, aude Brereton şi zice „Consemnează asta“, poate să jure că a auzit Carew şi Fitzwilliam, şi pe împărţitorul de pomeni al lui Anne sau pe arhiepiscopul de Canterbury; evident şi el e acolo, iar la un moment dat copilul susţine că Anne a comis adulter cu propriu-i soţ.

— Thomas Wyatt… ciripeşte Mark.

— Nu, nu Wyatt.

Christophe se apleacă şi îl pocneşte peste cap cu încheieturile degetelor. El se uită în jur, întrebându-se de unde a venit durerea. Pe urmă îşi continuă mărturia, mărturiseşte şi iarăşi mărturiseşte. A terminat cu suita legală, a trecut de la gentlemeni la grăjdari, iar acum rosteşte numele unor persoane necunoscute, probabil bucătari şi slugi din bucătărie, pe care i-a cunoscut pe când ducea o viaţă mai searbădă.

— Du-l înapoi în camera cu fantoma, zice el, iar Mark scoate un urlet, apoi amuţeşte.

— Tu de câte ori ai fost împreună cu regina? întreabă el.

Mark spune:

— De o mie de ori.

Christophe îi trage o palmă uşoară.

— De trei sau patru ori.

— Mulţumesc.

Mark întreabă:

— Ce o să păţesc?

— Asta rămâne în seama curţii care te va judeca.

— Ce o să păţească regina?

— Asta rămâne în seama regelui.

— Nimic bun, spune Wriothesley şi râde.

El se răsuceşte.

— Spune-mi, te-ai trezit cam devreme azi, nu?

— N-am putut să dorm. Putem vorbi puţin, domnule?

Deci astăzi rolurile s-au schimbat, Spune-Mi îl ia deoparte, încruntându-se.

— Nu trebuie să-l elimini pe Wyatt, domnule. Pui prea mult la suflet misiunea pe care ţi-a încredinţat-o tatăl lui. Dacă se află, nu poţi să-l protejezi. La curte se vorbeşte de ani de zile despre ce a făcut probabil cu Anne. A stârnit cele mai multe suspiciuni.

El încuviinţează din cap. Nu-i prea uşor să-i explici unui om ca Wriothesley de ce îl apreciază pe Wyatt. Vrea să spună: Pentru că, deşi sunteţi băieţi cumsecade, el nu e nici ca tine şi nici ca Richard

Riche. Nu vorbeşte doar pentru a-şi auzi vocea şi nici nu vrea să poarte discuţii în contradictoriu doar pentru a câştiga. Nu-i ca George Boleyn: nu scrie poezii pentru şase femei în speranţa că o s-o înghesuie prin vreun colţ pe vreuna dintre ele, unde să-şi poată băga mădularul în ea. Scrie pentru a avertiza şi a dojeni, nu pentru a-şi mărturisi dorinţa, ci pentru a şi-o ascunde. Înţelege ce înseamnă onoarea, dar nu se laudă cu a lui. Este un curtean desăvârşit, dar ştie cât de puţin valorează asta. A studiat lumea fără a o dispreţui. O înţelege fără a o respinge. Nu are nici o iluzie, dar are speranţe. Nu-şi trăieşte viaţa ca un somnambul. Are ochii deschişi, iar urechile lui aud sunete pe care ceilalţi nu le pot distinge.

Însă hotărăşte să-i ofere lui Wriothesley o explicaţie pe care acesta s-o poată înţelege.

— Nu Wyatt, spune el, stă între mine şi rege. Nu Wyatt mă dă afară din apartamentul regelui când eu am nevoie de semnătura lui. Nu el scorneşte întruna bârfe despre mine, precum otrava în urechile lui Henric.

Domnul Wriothesley îl priveşte meditativ.

— Înţeleg. Nu-i vorba despre cine e vinovat, ci despre a cui vină îţi foloseşte ţie. Zâmbeşte. Te admir, domnule. Eşti iscusit în asemenea chestiuni, n-ai nici un scrupul.

Nu-i deloc sigur că vrea ca Wriothesley să-l admire. Nu din asemenea motive. Zice:

— Se poate ca oricare dintre aceşti gentlemeni să ne infirme suspiciunile. Or, dacă mai există vreo suspiciune, ei ar putea să-i cerşească îndurare regelui. Spune-Mi, noi nu suntem preoţi. Preoţii vor alt soi de mărturisiri decât noi. Noi suntem avocaţi. Noi ne dorim să aflăm adevărul puţin câte puţin, şi doar părţile de care ne putem folosi.

Wriothesley încuviinţează din cap.

— Şi totuşi eu zic să-l arestăm pe Thomas Wyatt. Dacă nu-l arestăm noi, o s-o facă noii tăi prieteni. Şi mă întrebam, domnule, iartă-mă că insist, dar ce-o să se întâmple după aceea cu noii tăi prieteni? Dacă Boleynii sunt înlăturaţi, şi aşa se pare că va fi, susţinătorii prinţesei Mary îşi vor atribui toate meritele. N-o să-ţi mulţumească pentru rolul pe care l-ai avut. Acum poate că vorbesc frumos despre tine, dar n-o să te ierte niciodată pentru Fisher şi More. O să te dea afară şi poate că o să te distrugă de tot. Carew, familia Courtenay, oamenii ăia, o să fie cu toţii la cârma ţării.

— Nu. Regele o să fie la cârma ţării.

— Dar ei o să-l amăgească şi o să-l influenţeze. Mă refer la copiii lui Margaret Pole, vechile familii de nobili – pentru ei e firesc să conducă şi vor să facă asta. O să distrugă toate lucrurile bune pe care le-ai înfăptuit în ultimii cinci ani. Şi, de asemenea, umblă vorba că sora lui Edmund Seymour, dacă regele se însoară cu ea, o să-l convingă să se întoarcă la Roma.

El rânjeşte.

— Ei bine, Spune-Mi, cine te-ar susţine într-un conflict, Thomas Cromwell sau domniţa Seymour?

Însă, firesc, Spune-Mi are dreptate. Noii lui aliaţi îl desconsideră. Victoria li se pare firească şi, doar în schimbul simplei promisiuni că va fi iertat, el este nevoit să li se supună, să facă ce vor ei şi să se căiască pentru tot ce a făcut. Îşi reia vorba:

— Eu nu pretind că ştiu ce se va întâmpla în viitor, dar ştiu unul sau două lucruri cărora oamenilor acelora nu le sunt cunoscute.

Nu se poate şti ce îi raportează Wriothesley lui Gardiner. Există speranţa că îl va face pe Gardiner să se scarpine în cap buimăcit şi să tremure de frică. El zice:

— Ce se aude din Franţa? Am înţeles că se discută mult despre cartea pe care a scris-o Winchester, care justifică supremaţia regelui. Francezii cred că a fost constrâns s-o scrie. Oare le permite oamenilor să creadă aşa ceva?

— Sunt sigur că… începe să spună Wriothesley.

El îl întrerupe.

— Nu contează. Mi-am dat seama că-mi place imaginea pe care mi-a creat-o în minte, Gardiner care se văicăreşte că a fost învins.

El îşi zice în sinea lui: Hai să vedem dacă asta ajunge la urechile lui. E de părere că Spune-Mi uită deseori, vreme de săptămâni întregi, că este slujitorul episcopului. Este un tânăr impulsiv şi crispat, iar urletele lui Gardiner îl îmbolnăvesc; Cromwell este un stăpân blajin şi, de obicei, amabil. El îi zisese lui Rafe: Ştii, mie îmi cam place Spune-Mi. Mă interesează cariera lui. Îmi place să văd ce face. Dacă o să mă cert vreodată cu el, Gardiner o să-mi trimită alt spion, care ar putea să fie mai rău decât el.

— Iar acum, spune el, răsucindu-se spre ceilalţi doi, mai bine l-am duce pe bietul Mark în Turn. Băiatul s-a prăbuşit în genunchi şi îi imploră să nu fie dus iarăşi în camera cu Crăciunul. Lasă-l să se odihnească, îi spune el lui Richard, într-o cameră fără fantome. Dă-i de mâncare. Când redevine coerent, ia-i declarația oficială în fața unor martori, înainte să plece de aici. Dacă ți-e greu să te descurci cu el, lasă-l în seama lui Christophe şi a jupânului Wriothesley, se pricep mai bine decât tine la asta. Cromwellii nu se ostenesc să facă asemenea lucruri înjositoare; chiar dacă pe vremuri au făcut-o, acum n-o mai fac. El zice:

— Dacă Mark încearcă să-şi nege mărturia după ce pleacă de aici, cei din Turn o să ştie ce să facă. De îndată ce i-ai obținut mărturia completă şi toate numele de care ai nevoie, du-te la rege, în Greenwich. Te aşteaptă. Nu-i încredința mesajul altcuiva. Vorbeşte doar cu el.

Richard îl trage pe Mark Smeaton, ridicându-l în picioare, şi îl conduce ca pe o marionetă: nu mai brutal decât te-ai purta cu o marionetă. În minte îi fulgeră, pe neaşteptate, imaginea bătrânului episcop Fisher, împleticindu-se până la eşafod, scheletic şi încăpățânat.

Deja e ora nouă dimineața. Roua din prima zi de mai a pierit de pe iarbă. Pe tot cuprinsul Angliei se aduc crengi verzi din pădure. Îi e foame. Ar mânca o halcă de berbec: cu brâncă, dacă a ajuns din Kent. Simte nevoia să se aşeze pe scaunul frizerului. Încă nu ştie prea bine cum să dicteze scrisori în timp ce frizerul îl bărbiereşte. Poate că o să-mi las barba să crească, îşi zice el în sinea lui. Aş câştiga mai mult timp. Însă atunci Hans ar insista să-mi facă un alt portret.

Acum, la Greenwich, pun nisip în arenă pentru turnir. Christophe întreabă:

— Regele o să lupte azi? O să se lupte cu lordul Norris şi o să-l omoare?

Nu, îşi zice el în sinea lui, o să-l lase în seama mea. Pe lângă ateliere, depozite şi pontoane, structurile potrivite pentru oamenii de rând, ca el, pajii vor pune perne de mătase pentru doamne, în turnurile care dau spre arenă. Pânza, sfoara şi catranul sunt înlocuite cu damascul şi bumbacul fin. Uleiul, duhoarea şi gălăgia, mirosul râului se preschimbă în mireasma apei de trandafiri şi în murmurul servitoarelor care o îmbracă pe regină la începutul zilei. Ele iau de acolo resturile micului dejun frugal pe care l-a luat ea, firimituri de pâine albă, feliile de dulciuri. Îi aduc jupoane, rochii şi mâneci din care ea îşi alege. E gătită, strânsă cu şnururi şi împodobită cu dantelă, e lustruită până sclipeşte, i se pun volane şi giuvaiere.

Regele – ca acum trei sau patru ani şi pentru a-şi justifica primul divorț – scoate o carte cu titlul *Pocalul adevărului*. Umblă vorba că el a scris unele paragrafe din ea.

Acum Anne Boleyn pune să i se aducă oglinda. Se vede în ea: pielea îngălbenită, gâtul sfrijit, claviculele aidoma unor lame identice.

1 mai 1536: fără îndoială că aceasta este ultima zi a cavalerilor. După aceea – şi astfel de alaiuri mărețe vor mai exista – nu vor mai fi decât parade ale morților cu stindarde, o întrecere a cadavrelor. Regele va ieşi din arenă. Ziua se va sfârşi brusc, frântă aidoma unui os din picior, scuipată ca un dinte

sfărâmat. George Boleyn, fratele reginei, va intra în pavilionul cu mătăsuri pentru a-şi lăsa acolo armele, punând deoparte favorurile şi darurile, panglicile pe care doamnele i le-au dat să le poarte. Când îşi va da jos coiful, i-l va înmâna pajului său şi va vedea lumea cu ochi înceţoşaţi, şoimii de pe blazoane, leoparzii culcaţi de pe steme, labe, gheare, colţi: îşi va simţi capul cum îi tremură pe umeri aidoma unui jeleu.

Whitehall: în noaptea aceea, ştiind că Norris este arestat, el se duce la rege. În anticameră schimbă pe furiş două vorbe cu Rafe:

— Ce face?

— Păi, ai fi crezut că o să meargă furios de colo-colo, asemenea lui Edgar cel Împăciuitor, căutând pe cineva în care să-şi înfigă lancea, zice Rafe. Îşi zâmbesc, amintindu-şi cina din Wolf Hall. Dar e calm. Surprinzător. De parcă ar fi ştiut mai demult. În sufletul lui. Şi şi-a exprimat dorinţa să fie lăsat singur.

Singur: dar cu cine e de fapt? N-are nici un rost să creadă că Norris cel Blând îi şopteşte la ureche. Norris a fost păstrătorul pungii personale a regelui; ai putea să-ţi imaginezi că acum banii regelui s-au împrăştiat şi se rostogolesc pe drum. Harpele îngerilor sunt sfâşiate, iar conflictul domneşte peste tot; gura pungii e ruptă, iar şnururile de mătase ale veşmintelor sunt tăiate şi lasă pielea la vedere.

Pe când stă în pragul uşii, Henric îşi întoarce privirea spre el:

— Firimitură, spune el, pe o voce greoaie. Vino şi şezi lângă mine. Îl alungă cu o fluturare a mâinii pe slujitorul care se fâţâie lângă uşă. Are vin şi îl toarnă chiar el. Probabil că nepotul tău ţi-a povestit ce s-a petrecut în arenă. Zice cu o voce blândă: E un băiat cumsecade Richard, nu-i aşa? Are o privire absentă, de parcă ar vrea să nu abordeze subiectul. Astăzi am stat în tribune, n-am participat. Ea, fireşte, a fost la fel ca de obicei: degajată printre femeile ei, cu ţinuta ei arogantă, dar pe urmă a zâmbit, oprindu-se să vorbească cu câte un gentleman. Chicoteşte, un sunet înfundat şi sceptic. O, da, a purtat anumite discuţii.

Pe urmă au început înfruntările, crainicii au anunţat pe rând participanţii. Henry Norris a avut ghinion. Calul lui s-a speriat de ceva, s-a poticnit, şi-a dat urechile pe spate, a tropăit şi a încercat să-l arunce din şa. (Caii te pot lăsa. Băieţii te pot lăsa. Nervii te pot lăsa.) Regele i-a trimis un mesaj lui Norris, sfătuindu-l să se retragă; îi va fi trimis un alt cal, unul din herghelia de cai de luptă a regelui, ţesălat şi pregătit, dacă va avea brusc chef să intre în arenă.

— Am fost politicos, ca de obicei, îi explică Henric; pe urmă se foieşte în scaun, de parcă ar fi fost pus să se justifice. El încuviinţează din cap: Desigur, sire. De fapt nu ştie dacă Norris s-a întors în arenă. În plină după-amiază, Richard Cromwell şi-a croit drum prin mulţime pentru a ajunge la galerie şi a îngenuncheat în faţa regelui: şi, la îndemnul acestuia, s-a apropiat şi i-a şoptit la ureche. Mi-a explicat că muzicantul Mark a fost dus în temniţă, spune regele. A mărturisit totul, mi-a zis nepotul tău. Ce? A mărturisit de bunăvoie? l-am întrebat eu. Nepotul tău a spus că Mark n-a fost deloc torturat. Nici un fir de păr din cap nu i-a fost atins.

El reflectează: Dar trebuie să ard aripile din pene de păun.

— Iar pe urmă… spune regele. Preţ de o clipă se poticneşte, aidoma calului lui Norris, şi apoi tace.

Nu vrea să continue. Dar el, Cromwell, deja ştie ce s-a întâmplat. După ce a auzit ce i-a zis Richard, regele s-a ridicat în picioare. Servitorii s-au strâns în jurul lui. I-a făcut semn unui paj: „Găseşte-l pe Henry Norris şi spune-i că plec acum spre Whitehall. Vreau să vină cu mine“.

N-a dat nici o explicaţie. N-a zăbovit. N-a discutat cu regina. Dar a venit înapoi, cu Norris lângă el tot drumul: Norris buimac, Norris zăpăcit, Norris abia ţinându-se în şa de teamă.

— L-am confruntat cu chestiunea, zice Henric. Cu mărturia băiatului, Mark. El n-a spus nimic, doar că e nevinovat. Din nou râsetul lui sec şi batjocoritor. Dar, de atunci încoace, vistiernicul principal l-a interogat. Norris recunoaşte, spune că o iubea. Dar când Fitz l-a acuzat de adulter şi că şi-a dorit moartea mea ca să se poată însura cu Anne, el a zis nu, nu şi nu. Să-i pui şi tu întrebări, Cromwell, iar, când o faci, să-i zici şi tu acelaşi lucru pe care i l-am spus eu când am venit încoace călare. Pot să mă îndur de el. Pot fi îngăduitor dacă mărturiseşte şi ne spune cine au fost ceilalţi.

— Avem numele de la Mark Smeaton.

— N-am încredere în el, spune Henric pe un ton dispreţuitor. Nu pot lăsa în mâinile unui mic scripcar soarta oamenilor despre care am crezut că-mi sunt prieteni. Aştept să-mi confirme cineva spusele lui. O să vedem ce are doamna de spus când va fi arestată.

— Dar, desigur, mărturiile lor vor fi îndeajuns, sire. Ştiţi cine e suspect. Daţi-mi voie să-i duc pe toţi la închisoare.

Dar Henric nu se mai gândeşte la asta.

— Cromwell, ce înseamnă când o femeie se întoarce pe toate părţile în pat? Se oferă şi aşa, şi aşa? Cum de i-a venit ideea să facă aşa ceva?

— Nu există decât un singur răspuns. Experienţa, sire. Dorinţa ei şi a bărbaţilor. Nu-i nevoie să spună asta cu voce tare.

— Copiii pot fi concepuţi doar într-un singur fel, zice Henric. Când bărbatul e deasupra ei. Sfânta Biserică o interzice în anumite zile. Unii clerici spun că, deşi este un lucru cumplit să te împreunezi cu sora ta, este şi mai îngrozitor ca o femeie să stea călare pe un bărbat sau ca bărbatul să se împreuneze cu o femeie aşa cum o fac câinii. Pentru astfel de deprinderi şi pentru altele pe care nu vreau să le amintesc aici, Sodoma a fost distrusă. Teamă mi-e că toţi bărbaţii sau femeile creştine care cad pradă unor astfel de vicii vor fi supuşi judecăţii: tu ce zici? De unde ar avea o femeie, care n-a fost crescută într-un bordel, asemenea cunoştinţe?

— Femeile discută între ele, zice el. Ca şi bărbaţii.

— Dar o femeie măritată serioasă, a cărei singură îndatorire este să nască un copil?

— Presupun că ar vrea să stârnească interesul bunului ei bărbat, sire. Ca el să nu se ducă la Paris Garden sau în vreun alt loc rău-famat. Dacă, hai să zicem, sunt căsătoriţi de multă vreme.

— Dar trei ani? Asta-i mult?

— Nu, sire.

— Nici măcar trei. Preţ de o clipă, regele a uitat că nu vorbea despre el, ci despre un englez imaginar, cu frica lui Dumnezeu, vreun pădurar sau plugar. De unde i-o fi venit ideea? insistă el. De unde ştie că unui bărbat i-ar plăcea asta?

El se abţine să-i dea răspunsul vădit: Poate că a discutat cu soră-sa, care a trecut înaintea ei prin patul tău. Căci acum regele a plecat din Whitehall şi s-a întors la ţară, la argatul cu degete butucănoase şi la nevasta lui, cu şorţ şi bonetă: bărbatul care îşi face cruce şi îi cere îndurare papei înainte de a stinge lumânarea şi a se împerechea mohorât cu nevasta, care-şi ţine genunchii pe grinzile acoperişului, iar el îşi leagănă spatele. Pe urmă, cuplul credincios îngenunchează lângă patul lor: se roagă împreună.

Dar, într-o bună zi, când argatul e la muncă, micul ucenic al tâmplarului se furişează înăuntru şi îşi scoate unealta: Iar acum Joan, zice el, acum Jenny, apleacă-te peste masă şi lasă-mă să te învăţ o lecţie pe care n-ai învăţat-o de la mama ta. Aşa că ea tremură; iar el o învaţă; iar când argatul cel onest vine acasă şi se urcă pe ea în noaptea aceea, ea se gândeşte la fiecare străpungere sau geamăt, la un nou mod de a face lucrurile, mai dulce, mai murdar, un mod care te face să-ţi măreşti ochii de uimire, şi îi iese din

gură numele altui bărbat. Dulce Robin, zice ea. Dulce Adam. Iar când soțul ei își aduce aminte că numele lui este Henric, oare nu se scarpină puțin pe scăfârlie?

Acum se lasă seara, așa cum se vede pe ferestrele regelui; în regatul său se face frig, așa cum i se face și sfetnicului. Au nevoie de lumină și de foc. El deschide ușa și, dintr-odată, încăperea se umple de oameni: în jurul regelui, gentlemenii din suita personală se îmbulzesc și zboară, aidoma unor vrăbii din zorii zilei, înainte ca soarele să se ridice pe cer. Henric aproape că îi ignoră. Spune:

— Cromwell, crezi că zvonurile n-au ajuns și la mine? Când toate hangițele deja îl știau? Vezi tu, eu sunt un om simplu. Anne mi-a spus că n-a fost atinsă de mâna nici unui bărbat, iar eu am vrut să o cred. M-a mințit vreme de șapte ani că a fost o fecioară pură și castă. Dacă poate să susțină o asemenea minciună, atunci de ce mai poate fi în stare? Mâine poți s-o arestezi. Și pe fratele ei. Despre unele dintre faptele de care e acuzată nu se poate vorbi în prezența unor oameni cuviincioși, ca nu cumva să audă că există astfel de păcate, pe care până atunci nici nu și le-ar fi putut închipui. Vă rog pe tine și pe toți sfetnicii mei să fiți cu băgare de seamă.

— Este ușor să crezi minciuni despre trecutul unei femei, zice el.

Căci dacă Joan, dacă Jenny a avut altă viață înainte de a se muta în acea colibă? Ai crezut că a copilărit în poienița din cealaltă parte a pădurii. Iar acum auzi, de la oameni de încredere, că a fost femeie într-un port și că a dansat dezbrăcată pe masă, în fața marinarilor.

Oare Anne, se va întreba el mai târziu, înțelegea ce o așteaptă? Ai fi zis că la Greenwich ea se roagă sau că scrie misive pentru prietenele ei. Însă, dacă mărturiile sunt adevărate, ea și-a petrecut ultima dimineață făcând ce făcea de obicei: s-a dus pe terenul de tenis, unde a pariat pe rezultatul partidelor. În aceeași dimineață, mai târziu, un sol a venit și a rugat-o să apară în fața consiliului de sfetnici ai regelui, care îl înlocuiește pe regele absent: și el, secretarul principal, este absent, are alte treburi de rezolvat. Sfetnicii i-au zis că va fi acuzată de adulter cu Henry Norris și cu Mark Smeaton: și cu încă un gentlemen căruia deocamdată nu-i rostesc numele. Ea trebuie să se ducă în Turn, unde va aștepta procesul. Ea, i-a spus mai târziu lui Fitzwilliam, a fost arogantă și nedumerită. Nu poți să-i intentezi un proces unei regine, a spus. Cine a îndrituit să o dea în judecată? Dar când i s-a spus că Mark și Harry Norris și-au recunoscut vina, ea a izbucnit în plâns.

De la adunarea sfetnicilor, ea a fost dusă în apartamentul ei pentru a mânca de prânz. La ora două, el se duce acolo, împreună cu Audley, lordul cancelar, și cu Fitzwilliam. Chipul blajin al vistiernicului este încrețit de încordare.

— Nu prea mi-a plăcut azi-dimineață, la adunarea sfetnicilor, când i s-a spus, fără nici un menajament, că Harry Norris și-a recunoscut vina. El mi-a mărturisit că o iubește. Nu a recunoscut că ar fi săvârșit vreo faptă rea.

— Și tu ce-ai făcut, Fitz? îl întreabă el. Tu ți-ai spus părerea?

— Nu, zice Audley. S-a foit și s-a uitat în gol. Nu-i așa, domnule vistiernic principal?

— Cromwell! Norfolk e cel care țipă, croindu-și drum spre el prin mulțimea de curteni. Zău așa, Cromwell! Am auzit că muzicantul ți-a cântat la ureche balada ta favorită. Ce i-ai făcut? Mi-aș dori să fi fost și eu acolo. O să iasă o baladă minunată după ce o ducem la tipograf. Henric dezmiardă coardele lăutei, pe când degetele lăutarului dezmiardă păsărica soției lui.

— Dacă auzi că există un astfel de tipograf, să-mi spui și mie, că-i închid prăvălia, zice el.

Norfolk spune:

— Ascultă-mă, Cromwell. Nu vreau ca slăbănoaga asta, punga cu oase, să-mi distrugă familia nobilă. Dacă ea a săvârşit acte mârşave, asta nu trebuie să-i afecteze şi pe cei din familia Howard, ci doar pe Boleyni. Şi nu-i nevoie să-l ucizi pe Wiltshire. Să i se ia doar titlul nobiliar. *Monsenior*, rogu-vă. Ducele îşi rânjeşte dinţii voios. Vreau să-l văd umilit, după ce atâţia ani s-a umflat în pene. Dacă-ţi aminteşti, eu niciodată n-am încurajat căsătoria asta. Nu, Cromwell, tu ai fost cel care a făcut-o. Eu întotdeauna l-am avertizat pe Henric Tudor că are o fire păcătoasă. Poate o să înveţe din asta că pe viitor ar trebui să mă asculte.

— Înălţimea Voastră, zice el, aveţi ordinul de arestare?

Norfolk flutură un pergament. Când intră în camera reginei, gentlemenii care o slujesc tocmai strâng imensa faţă de masă, iar ea încă mai şade sub baldachinul regal. E îmbrăcată în catifea stacojie şi îşi răsuceşte – punga cu oase – ovalul perfect de fildeş al chipului său. Ţi-e greu să crezi că a mâncat ceva; în cameră domneşte o tăcere ostilă, iar încordarea se citeşte pe feţele tuturor. Ei, sfetnicii, sunt nevoiţi să aştepte până când se rulează faţa de masă, se împăturesc şervetele şi se fac plecăciunile cuvenite.

— Deci ai venit, unchiule, zice ea. Are o voce firavă. Îi salută pe rând. Domnule lord cancelar. Domnule secretar principal. Ceilalţi sfetnici se îmbulzesc în spatele lor. Pare-se că mulţi oameni au visat la această clipă; au visat că Anne le va cere îndurare în genunchi.

— Înălţimea Ta, lord Oxford, spune ea. Şi William Sandys. Ce mai faceţi, sir William? Parcă ar linişti-o să le pronunţe numele tuturor. Şi tu, Cremuel. Se apleacă. Ştii, eu te-am creat.

— Iar el te-a creat pe tine, doamnă, se răsteşte Norfolk. Şi fii sigură că se căieşte.

— Dar eu am fost prima căreia i-a părut rău, spune Anne. Iar acum îmi pare şi mai rău.

— Eşti gata? întreabă Norfolk.

— Nu ştiu cum să fiu gata, spune ea direct.

— Veniţi cu noi, zice el: el, Cromwell. Îi întinde o mână.

— Mai bine nu mă duc în Turn. Aceeaşi voce firavă, fără nici o expresie, doar politicoasă. Mai degrabă m-aş duce la rege. N-aţi putea să mă duceţi la Whitehall?

Cunoaşte răspunsul. Henric nu-şi ia niciodată rămas-bun. Odată, într-o zi de vară fierbinte, fără nici o adiere de vânt, el a plecat călare din Windsor şi a lăsat-o acolo pe Caterina; de atunci nu s-a mai văzut niciodată cu ea.

Anne adăugă:

— Fără doar şi poate, domnilor, că n-o să mă luaţi de aici aşa, pur şi simplu? N-am nimic din cele necesare, n-am veşminte şi ar trebui să-mi iau şi doamnele cu mine.

— Hainele vă vor fi aduse, zice el. Şi femei care să vă servească.

— Aş prefera să stea cu mine doamnele din suita mea personală.

Ei se uită de la unul la altul. Ea pare să nu ştie că tocmai aceste doamne au depus mărturie împotriva ei, tocmai aceste doamne se îmbulzesc în jurul secretarului principal oriunde s-ar duce, arzând de nerăbdare să-i spună orice îşi doreşte el, disperate să-şi salveze propria piele.

— Ei bine, dacă nu pot alege… măcar câteva persoane din reşedinţa mea. Ca să-mi pot păstra statutul.

Fitz îşi drege vocea.

— Doamnă, reşedinţa Înălţimii Voastre nu va mai exista.

Ea se cutremură.

— Cremuel le va găsi slujbe, zice ea pe o voce moale. Se poartă frumos cu servitorii.

Norfolk îi dă un ghiont lordului cancelar.

— Fiindcă el a copilărit alături de ei, nu? Audley se uită în altă parte: el dintotdeauna a fost omul lui Cromwell.

— Nu cred că o să vin cu voi, zice ea. O să mă duc cu William Paulet, dacă lui îi face plăcere să mă însoțească, căci în adunarea de dimineață toți m-ați jignit, însă Paulet a fost un gentleman.

— Doamne sfinte, chicoteşte Norfolk. Să mergi cu Paulet, nu? O să te iau cu o mână şi o să te târăsc până la barcă, cu curul în aer. Asta vrei?

Parcă la un semn, sfetnicii se răsucesc spre el şi îi aruncă priviri amenințătoare.

— Doamnă, spune Audley, nu vă fie teamă, ne vom purta cu Înălțimea Voastră aşa cum se cuvine.

Ea se ridică în picioare. Îşi strânge poalele rochiei stacojii, le ridică delicat, de parcă n-ar vrea să atingă pământul populat de oameni de rând.

— Unde este Înălțimea Sa, fratele meu?

Ultima oară a fost văzut la Whitehall, i se spune: e adevărat, însă probabil că deja gardienii l-au luat de acolo.

— Dar tatăl meu, Monseniorul? Asta nu înțeleg, spune ea. De ce Monseniorul nu este aici, cu mine? De ce nu discută cu voi, ca între gentlemeni, ca să rezolvați problema?

— Fără îndoială că se va găsi o soluție mai târziu. Lordul cancelar aproape că toarce ca o pisică. Vi se vor da toate cele necesare pentru a trăi aşa cum ați fost obişnuită până acum. Este un lucru stabilit.

— Dar pentru câtă vreme?

Nimeni nu-i răspunde. Lângă uşă o aşteaptă William Kingston, temnicerul principal şi administratorul Turnului. Kingston este un bărbat uriaş, de aceeaşi statură cu regele; el are o ținută de nobil, dar manierele şi înfățişarea lui au vârât groaza în sufletele celor mai puternici bărbați. El îşi aminteşte de Wolsey, când Kingston a traversat țara pentru a-l aresta: picioarele cardinalului s-au înmuiat şi a fost nevoit să se aşeze ca să-şi revină. Ar fi trebuit să nu-l aducem aici pe Kingston, îi şopteşte el lui Audley, şi s-o ducem noi acolo. Audley murmură:

— Sigur că am fi putut; dar nu credeți, domnule secretar principal, că şi Domnia Voastră ar îngrozi-o la fel de tare?

Lordul cancelar parcă pluteşte când ies de-acolo, iar el e uimit. La pontonul regelui, capetele animalelor din piatră înoată în apă, la fel şi siluetele lor, siluete de gentlemeni, cu trupurile sfâşiate de micile valuri, iar regina, întoarsă pe dos, pâlpâie aidoma unei lumini într-un pahar din sticlă: în jurul lor, dansul razelor soarelui de după-amiază şi un vuiet de triluri ale păsărilor. El o ajută pe Anne să se suie în barcă, Audley pare că nu-şi prea doreşte s-o atingă, iar ea îl respinge pe Norfolk; şi, de parcă i-ar fi ghicit gândurile, ea şopteşte:

— Cremuel, niciodată nu m-ai iertat pentru Wolsey.

Fitzwilliam îi aruncă o privire şi murmură ceva ce el nu poate auzi. Fitz a fost un favorit al cardinalului, pe vremea când acesta era în viață, şi poate că acum au acelaşi gând: acum Anne Boleyn ştie cum e să fii luat din propria-ți casă şi dus pe râu, pe când viața ta, cu fiecare mişcare a vâslelor, se îndepărtează din ce în ce mai mult de tine.

Norfolk se aşază în fața nepoatei lui, zvâcnind şi pocnind din limbă.

— Vedeți? Acum vedeți, doamnă! Vedeți ce se întâmplă când vă disprețuiți familia?

— Nu cred că „a disprețui“ e cuvântul potrivit, spune Audley. N-a făcut aşa ceva.

El îi aruncă lui Audley o privire sumbră. Îi rugase să fie discreți în privința acuzațiilor aduse împotriva fratelui ei, George. Nu-şi doreşte ca Anne să dea din mâini şi din picioare şi să arunce pe cineva în apă. Se retrage în el însuşi. Se uită la apă. Sunt însoțiți de un grup de halebardieri, iar el admiră

tăişul halebardelor lor, sclipirea pătrunzătoare a lamelor. În turnătoria de arme, halebardele sunt uimitor de ieftin de produs. Însă probabil, ca armă de luptă, ele sunt deja demodate. Se gândeşte la Italia, pe câmpul de luptă, o suliță care străpunge. În Turn este un atelier care produce praf de puşcă, iar lui îi place să intre şi să stea de vorbă cu meşteşugarii de acolo. Dar poate că ar fi mai bine s-o facă în altă zi.

Anne spune:

— Unde este Charles Brandon? Sunt sigură că i-ar plăcea să mă vadă acum.

— Bănuiesc că e cu regele, zice Audley. Se întoarce spre el şi şopteşte: Îl vorbeşte de rău pe amicul tău, Wyatt. Până aici v-a mers, domnule secretar principal.

Ochii lui sunt ațintiți asupra malului îndepărtat.

— Nu trebuie să-l pierdem pe Wyatt, e prea bun.

Lordul cancelar fornăie.

— Versurile n-o să-l salveze. Mai bine dă-l naibii. Ştim că scrie în cimilituri. Dar poate regele o să aibă impresia că le-a dezlegat.

El nu crede asta. Sunt coduri atât de subtile, încât îşi schimbă complet înțelesul într-o jumătate de vers sau într-o silabă, ori într-o pauză, într-o cezură. Se mândreşte, se va simți mândru, pentru că nu-i va pune lui Wyatt nici o întrebare care să-l oblige să mintă, deşi poate că se va preface. Anne ar fi trebuit să se prefacă, i-a explicat lady Rochford: în prima noapte cu regele, ar fi trebuit să facă pe virgina, să stea rigidă şi să plângă. „Dar, lady Rochford“, a protestat el, „în fața unei astfel de panici, orice bărbat ar putea să ezite. Regele nu are obiceiul să violeze femei“.

Ah, bine atunci, zisese lady Rochford. Măcar ar fi trebuit să-l măgulească. Ar fi trebuit să se prefacă că are parte de o surpriză plăcută.

Lui nu i-a surâs subiectul; simțea în tonul lui Jane Rochford acea cruzime tipică femeilor. Ele se luptă cu armele slabe care le-au fost dăruite de Dumnezeu – ciudă, viclenie, talentul de a minți – şi foarte probabil că, în conversațiile dintre ele, ajung în locuri unde nici un bărbat nu s-ar încumeta să calce. Corpul regelui nu are granițe, este continuu, aidoma regatului său: este o insulă care se construieşte sau se erodează singură, substanța ei s-a dizolvat în apele sărate şi dulci; are maluri de polder, regiuni mlăştinoase, îşi recuperează marginile; se revarsă, are maree, emanații, bălți care apar, apoi ies din conversațiile englezoaicelor şi mlaştini înnegurate, pe unde doar preoții ar trebui să înainteze cu greu, cu torțe din papură în mână.

Pe râu, briza este rece; vara va sosi abia peste câteva săptămâni. Anne contemplă apa. Îşi ridică privirea şi spune:

— Unde este arhiepiscopul? Cranmer mă va proteja, la fel ca toți ceilalți episcopi, datorită mie s-au înălțat. Aduceți-mi-l pe Cranmer, iar el va jura că sunt o femeie cinstită.

Norfolk se apleacă spre ea şi îi aruncă-n față:

— Un episcop te-ar scuipa în obraz, nepoată.

— Sunt regină şi, dacă îmi faci vreun rău, o să fii blestemat. Nu va ploua până când nu-mi veți da drumul.

Un geamăt firav al lui Fitzwilliam. Lordul cancelar spune:

— Doamnă, tocmai asemenea vorbe prosteşti despre blesteme şi vrăji v-au adus aici.

— Zău? Din câte ştiu, susțineai că sunt o soție necredincioasă, iar acum zici că sunt şi vrăjitoare?

Fitzwilliam zice:

— Nimeni dintre noi n-a adus în discuție blestemele.

— Nu-mi puteți face nimic. O să jur pe Biblie că grăiesc adevărul, iar regele o să mă creadă. Nu puteți să aduceți nici un martor. Nici măcar nu știți de ce anume să mă acuzați.

— Să te acuz? întreabă Norfolk. De ce să te acuz, mă întreb. Ne-ar scuti de multe bătăi de cap dacă te-am azvârli din barcă și te-am îneca.

Anne se chircește. Se face ghem cât mai departe de unchiul ei, pare firavă, cât un copilaș.

Pe când barca acostează la cheiul din Court Gate, el îl vede pe ajutorul lui Kingston, Edmund Walsingham, care contemplă râul; în conversație cu el, Richard Riche.

— Pungă, ce faci aici?

— Am crezut că aveți nevoie de mine, domnule.

Regina pășește pe mal și își recapătă echilibrul, sprijinindu-se de brațul lui Kingston. Walsingham se înclină în fața ei. Pare agitat; privește în jur, întrebându-se căruia dintre sfetnici să i se adreseze.

— Trebuie să tragem cu tunul?

— Așa se obișnuiește, zice Norfolk, nu? Când o persoană de vază ajunge aici, după voia regelui. Iar ea e de vază, așa cred, nu?

— Da, dar o regină… spune bărbatul.

— Trage cu tunul, insistă Norfolk. Londonezii trebuie să afle ce se întâmplă.

— Cred că deja au aflat, zice el. Oare Înălțimea Voastră nu i-a văzut cum fugeau de-a lungul malurilor?

Anne își ridică privirea, studiază construcția din piatră de deasupra capului ei, ferestrele mici ca niște lupe și grilajele. Nu există nici un chip uman, doar fâlfâitul aripilor unui corb și țipătul lui deasupra ei, uimitor de asemănător cu o voce de om.

— E și Harry Norris aici? întreabă ea. A risipit bănuielile în ce privește reputația mea?

— Teamă mi-e că nu, spune Kingston. Nici în ce-o privește pe a lui.

Atunci lui Anne i se întâmplă ceva, ceva ce nici mai târziu el nu izbutește să înțeleagă. Pare că se dizolvă și se desprinde de ei, de mâinile lui Kingston și de ale lui, pare să se lichefieze și să se ferească de ei, iar când își reia forma umană, este pe coate și genunchi pe pietriș, cu capul dat pe spate, bocind.

Fitzwilliam, lordul cancelar și până și unchiul ei fac un pas în spate; Kingston se încruntă, iar ajutorul său clatină din cap, Richard Riche pare zguduit. El, Cromwell, se duce la ea – fiindcă nimeni nu vrea s-o facă – și o ridică în picioare. Ea e ușoară, iar când el o ridică, bocetele-i amuțesc, de parcă nici n-ar mai respira. În tăcere, ea se sprijină de umărul lui, se lipește de el: concentrată, consimțind, pregătită pentru următorul lucru pe care îl vor face împreună, adică s-o omoare.

Pe când se întorc în barca regelui, Norfolk se răstește:

— Domnule secretar principal, trebuie să mă văd cu regele.

— Vai, face el, de parcă regretul ar fi sincer: vai, asta nu se poate. Maiestatea Sa a cerut să fie lăsat în pace. Fără doar și poate, Înălțimea Voastră, că, în asemenea împrejurări, ați face la fel.

— În asemenea împrejurări? îi repetă vorbele Norfolk. Ducele tace în următorul minut, pe când se îndreaptă spre canalul principal al Tamisei: iar el se încruntă, probabil gândindu-se la nevasta lui, pe care o maltratează, și la câte șanse sunt să-l fi înșelat. Ducele decide că un fornăit batjocoritor s-ar potrivi cel mai bine:

— Îți spun eu, domnule secretar principal, știu că ești prieten cu ducesa mea, așa încât ce zici? Cranmer ne poate anula căsătoria, iar ea e a ta dac-o vrei. Ce, nu vrei să fie a ta? Ai lua-o cu tot cu cearșafuri și cu un măgar și nici nu mănâncă prea mult. Îți dau patruzeci de șilingi pe an și batem palma.

— Înălțimea Voastră, liniștiți-vă, spune Audley pătimaș. Strâns cu ușa, îi aruncă reproșul: Amintiți-vă de strămoșii Înălțimii Voastre.

— Asta nu poate s-o facă şi Cromwell, râde pe înfundate ducele. Auzi, Firimitură? Dacă eu spun că trebuie să mă văd cu Tudor, nici un fiu de fierar n-o să mă refuze.

— Ar putea să vă sudeze, Înălțimea Voastră, spune Richard Riche. N-au observat când s-a suit în barcă. Poate s-ar apuca să vă modifice cu ciocanul forma capului. Domnul secretar principal are talente nebănuite.

Un soi de nechibzuință a pogorât peste ei, o reacție la imaginea oribilă pe care au lăsat-o în urmă, pe ponton.

— Poate că o să vă dea o cu totul altă formă, zice Audley. Poate că dimineața vă veți trezi duce, iar la prânz deja veți fi un băiat de la grajduri.

— V-ar putea topi, spune Fitzwilliam. Din duce ați ajunge plumb lichid.

— V-ați putea trăi viața ca trepied, spune Riche. Sau balama.

El îşi zice în sinea lui: Trebuie să râzi, Thomas Howard, trebuie să râzi, căci altfel o să iei foc: ce alegi? Dacă iei foc, măcar putem turna apă pe tine. Cu un zvâcnet şi o ridicare a umerilor, ducele le întoarce spatele pentru a-şi stăpâni pornirile:

— Spune-i lui Henric, zice el. Spune-i că mă lepăd de târfa aia. Spune-i că n-o mai consider nepoata mea.

El, Cromwell, zice:

— Veți avea şansa să vă dovediți loialitatea. Dacă se ajunge la proces, veți fi în fruntea curții de judecată.

— Adică aşa credem noi că se procedează, intervine Riche. O regină n-a mai fost acuzată până acum într-un proces. Ce spune lordul cancelar?

— Nimic. Audley îşi ridică palmele. Tu, Wriothesley şi domnul secretar principal deja ați luat o decizie, aşa cum se întâmplă mereu. Însă… Cromwell, doar n-o să-l pui pe contele de Wiltshire să fie printre judecători?

El zâmbeşte.

— Pe tatăl ei? Nu. N-aş face aşa ceva.

— Ce acuzații o să-i aducem lordului Rochford? întreabă Fitzwilliam. Asta dacă va fi acuzat.

Norfolk zice:

— Cei trei vor fi acuzați la proces? Norris, Rochford şi scripcarul?

— O, nu, Înălțimea Voastră, spune el calm.

— Mai mulți? Pentru numele lui Dumnezeu!

— Câți ibovnici a avut? întreabă Audley, cu un entuziasm pe care abia şi-l înăbuşă.

Riche spune:

— Domnule lord cancelar, l-ați văzut pe rege? Eu l-am văzut. E palid şi se simte rău de atâta încordare. Asta, de fapt, este o trădare în sine, dacă trupul lui regal este rănit în vreun fel sau altul. Într-adevăr, putem spune, cred, că răul deja a fost făcut.

Dacă un câine ar putea să adulmece trădarea, Riche ar fi ogar de vânătoare şi rege printe cățeii care pot găsi trufe.

El zice:

— Eu rămân deschis la acuzațiile care li se pot aduce acestor gentlemeni, fie că au ținut secretă trădarea, fie că au participat la ea. Dacă pretind doar că sunt martori la nelegiuirile săvârşite de alții, ei trebuie să spună care sunt aceia şi să ne povestească sincer tot ce ştiu; dar, dacă nu ne dezvăluie numele, noi suntem nevoiți să bănuim că şi ei se numără printre cei vinovați.

Bubuitul tunului îi ia prin surprindere, cutremurând apa; simți cum te zguduie până în oase.

În seara aceea primește un mesaj de la Kingston, din Turn. Notează tot ce spune și tot ce face, îi zisese el administratorului, iar pe Kingston – un bărbat conștiincios, bine-crescut și prudent, deși uneori cam mărginit – te poți bizui că o să procedeze întocmai. Pe când sfetnicii se duceau spre barcă, Anne l-a întrebat:

— Jupâne Kingston, o să mă duc într-o carceră subterană?

— Nu, doamnă, a liniștit-o el, veți sta în apartamentul unde ați dormit înainte de încoronare.

Auzindu-i spusele, povestește el, ea izbucnește în hohote de plâns.

— Mi-ar fi prea bine acolo. Isus să se milostivească de sufletul meu. Pe urmă a îngenuncheat pe pietre, s-a rugat și a plâns, a zis administratorul: apoi, într-un mod ciudat, sau, mai bine zis, așa i s-a părut lui, a izbucnit în râs.

În tăcere, el îi dă scrisoarea lui Wriothesley. Care își ridică privirea de pe ea, iar, când glăsuiește, vocea abia i se aude.

— Ce a făcut, domnule secretar principal? Poate ceva ce nici nu ne putem închipui încă.

El îl privește exasperat.

— Doar nu începi iarăși cu aiurelile alea cu vrăji și vrăjitoare?

— Nu. Și totuși. Dacă ea zice că nu merită să-i fie bine, atunci își recunoaște vinovăția. Sau, mai bine zis, așa mi se pare mie. Dar nu știu de ce anume e vinovată.

— Amintește-mi ce am zis. Ce adevăr ne dorim? Am zis eu oare tot adevărul?

— Ai zis doar adevărul care ne e de folos.

— Îmi repet afirmația. Dar știi, Spune-Mi, n-ar trebui să fie nevoie de asta. Ești suficient de ager. O singură dată ar trebui să fie de ajuns.

E o seară frumoasă, iar el șade lângă fereastra deschisă, împreună cu nepotul său, Richard. Acesta știe când să tacă și când să vorbească; este o trăsătură caracteristică familiei, probabil. Doar Rafe Sadler i-ar mai fi plăcut să fie acolo, iar Rafe este cu regele.

Richard își ridică privirea.

— Am o scrisoare de la Gregory.

— Ah, da?

— Știi cum sunt scrisorile lui Gregory.

— Soarele strălucește pe cer. Am fost la vânătoare și ne-am întors victorioși, ne-am distrat nemaipomenit. Eu sunt bine, voi ce mai faceți? Iar acum mă opresc, căci nu mai am timp.

Richard încuviințează din cap.

— Gregory nu se schimbă. Și totuși presupun că s-a schimbat puțin. Vrea să vină aici, la tine. Crede că ar trebui să fie lângă tine.

— Încerc să-l protejez.

— Știu. Dar poate că ar trebui să-l lași. Nu poți să-l ții la nesfârșit copil.

El meditează. Dacă fiul său vrea să-l servească pe rege, poate ar trebui să știe ce înseamnă asta de fapt.

— Poți să pleci, îi spune el lui Richard. Poate o să-i scriu.

Richard zăbovește să închidă geamul. Din cealaltă parte a ușii i se aude vocea, care dă cu blândețe porunci: Aduceți-i roba îmblănită unchiului meu, poate o să aibă nevoie de ea, și duceți-i mai multe lumânări. Uneori se miră când află că vreunei persoane îi pasă de el, îi pasă atât de mult, încât se

gândeşte chiar să-l îngrijească fizic: pe lângă servitorii care sunt plătiţi să o facă. Se întreabă cum se simte regina în noua ei reşedinţă din Turn: lady Kingston i-a fost trimisă şi, deşi a înconjurat-o cu femei din familia Boleyn, poate că nu pe ele le-ar fi ales ea. Sunt femei cu experienţă, care ştiu cum stă treaba. O vor asculta cu atenţie când plânge şi când râde, îi vor auzi orice afirmaţie de genul „Mi-ar fi prea bine“.

El crede că o înţelege pe Anne, deşi Wriothesley nu o face. Când a zis că i-ar fi prea bine în apartamentul reginei, ea nu şi-a recunoscut vinovăţia, ci a grăit adevărul: mi-ar fi prea bine, mi-ar fi prea bine pentru că am avut un eşec. Şi-a propus să facă un singur lucru pe lumea asta: să-l cucerească pe Henric şi să-l ţină lângă ea. Însă ea l-a pierdut, pe când Jane Seymour l-a câştigat, iar nici o curte de judecată nu o s-o judece mai necruţător decât se judecă ea pe sine însăşi. De când Henric a plecat călare de lângă ea, cu o zi în urmă, ea a fost o impostoare, aidoma unui copil sau a unui bufon de la curte, îmbrăcat în costum de regină şi căruia acum i se porunceşte să locuiască în apartamentul reginei. Ştie că adulterul este un păcat, iar trădarea o crimă, dar faptul că a pierdut este o greşeală şi mai mare.

Richard îşi vâră iarăşi capul pe uşă şi zice:

— Scrisoarea să o scriu eu în numele tău? Ca să nu-ţi oboseşti ochii?

El spune:

— Anne a murit deja în ochii ei. De acum încolo n-o să ne mai dea de furcă.

L-a rugat pe rege să nu iasă din apartamentul lui şi să se vadă cu cât mai puţini oameni. Le-a dat instrucţiuni stricte străjerilor să nu lase să intre nici un petiţionar, fie el bărbat sau femeie. Nu vrea ca judecata regelui să fie contaminată, aşa cum se întâmplă uneori, de ultima persoană cu care a vorbit; nu vrea ca Henric să fie convins, intimidat sau amăgit prin linguşire să se răzgândească. Henric pare înclinat să i se supună. În ultimii ani, regele a avut tendinţa să se arate cât mai puţin în public: la început pentru că a vrut să stea cu ibovnica lui, Anne, iar pe urmă pentru că nu a mai vrut să stea cu ea. Pe lângă apartamentul lui, el mai are şi o locuinţă secretă; iar uneori, după ce e dus în patul lui cel impozant şi, după ce patul e sfinţit, după ce lumânările se sting, el dă la o parte plapuma din damasc, alunecă de pe saltea şi merge tiptil într-o cameră secretă, unde se strecoară în alta, într-un pat neoficial, şi doarme ca un om de rând, dezbrăcat şi singur.

Aşadar, în tăcerea tihnită a acestor încăperi secrete, pe pereţii cărora sunt tapiserii cu Prăbuşirea din Rai, regele îi spune:

— Cranmer a trimis o scrisoare din Lambeth. Citeşte-mi-o, Cromwell. Eu am citit-o o dată, însă mai citeşte-o şi tu.

El ia foaia de hârtie. Poţi să simţi cum Cranmer se chirceşte când scrie, sperând să se întindă cerneala, iar cuvintele să devină de nedesluşit. A fost în graţiile reginei Anne, ea l-a ascultat şi a susţinut învăţăturile Evangheliei; de asemenea, Anne s-a folosit de el, dar Cranmer nu-şi dă seama de asta. „*Sunt fără cuvinte*“, scrie el, „iar mintea-mi e năucă; căci n-am avut niciodată o părere mai bună despre vreo femeie decât am avut despre ea“.

Henric îl întrerupe.

— Vezi cum ne-a păcălit pe toţi?

— „… lucru care mă face să cred“, citeşte el, „că nu este vinovată. Şi totuşi, cred că Maiestatea Voastră n-ar fi ajuns să facă ce a făcut, dacă ea n-ar fi vinovată, mai presus de orice îndoială“.

— Să vezi când o să audă totul, spune Henric. N-a mai auzit niciodată aşa ceva. Adică, sper să nu fi auzit. Nu cred că s-a mai petrecut aşa ceva nicăieri în toată lumea.

— „Acum cred că Maiestatea Voastră ştie cel mai bine şi că m-am simţit legat, în afară de Maiestatea Voastră, de ea, cel mai mult dintre toate făpturile Domnului“…

Henric îl întrerupe din nou.

— Dar să vezi ce zice în continuare, că, dacă e vinovată, atunci ar trebui să fie pedepsită fără milă şi dată drept pildă. Să se vadă cum am ridicat-o în rang deşi era un nimeni. Iar mai încolo spune că nimeni dintre cei care cred în Evanghelie nu o să fie de partea ei, ci toți o s-o urască.

Cranmer adaugă: „Prin urmare, sper ca Măria Ta să nu creadă mai puțin în adevărul Evangheliei decât înainte, când credința Măriei tale în Evanghelie era influențată de afecțiunea pentru ea, ci să rămână credincios adevărului“.

El, Cromwell, pune jos scrisoarea. Pare să conțină toate variantele. Nu poate să fie vinovată. Şi totuşi sigur e vinovată. Noi, semenii ei, ne lepădăm de ea.

El zice:

— Sire, dacă vreți să fie adus Cranmer, trimiteți pe cineva după el. Ați putea să vă alinați suferința unul altuia şi poate că, dacă staţi de vorbă, aţi înțelege mai bine ce se întâmplă. O să spun oamenilor Maiestății Voastre să-l lase să intre. Păreți să aveți nevoie de aer curat. Coborâți pe scară în grădina Maiestății Voastre. Nu veţi fi deranjat.

— Dar n-am văzut-o pe Jane, spune Henric. Vreau să mă uit la ea. O putem aduce aici?

— Nu încă, sire. Haideți să aşteptăm până când se mai aranjează lucrurile. Circulă tot felul de zvonuri, mulțimea a ieşit în stradă ca s-o vadă şi compun balade în care îşi bat joc de ea.

— Balade? Henric e zguduit. Găseşte-i pe cei care le compun. Trebuie să fie aspru pedepsiți. Nu, ai dreptate, nu trebuie s-o aducem aici pe Jane până când aerul nu se purifică. Aşa că du-te tu la ea, Cromwell. Vreau să-i duci ceva. Scoate dintre hârtii o carte minusculă, cu giuvaiere pe ea: din cele pe care femeile le ţin la cingătoare, prinse cu un lanț din aur. A fost a soției mele, zice el. Apoi îşi dă seama ce a spus şi îşi întoarce privirea, ruşinat. Am vrut să spun că a fost a Caterinei.

El nu vrea să-şi piardă timpul mergând în Surrey, la casa lui Carew, dar pare-se că este nevoit s-o facă. Este o casă măricică, construită cu vreo treizeci de ani în urmă, mai ales salonul ei principal este superb, şi mulți gentlemeni îl imită în propriile lor case. El a mai fost acolo, cu cardinalul, pe vremea când acesta mai era la putere. Pare că de atunci Carew a adus italieni să refacă grădinile. Grădinarii îşi scot pălăriile de paie în chip de salut când îl văd. Aleile îşi recapătă splendoarea de la începutul verii. Păsările ciripesc din coliviile lor. Iarba este tunsă scurt, aidoma catifelei. Nimfele îl urmăresc cu ochii lor de piatră.

Acum, că lucrurile au pornit-o pe un singur făgaş, Seymourii s-au apucat s-o învețe pe Jane cum să fie regină.

— Acum altă chestiune, cum faci cu uşile, zice Edward Seymour. Jane clipeşte spre el. Uite, ții uşa pe loc şi te strecori pe lângă ea.

— Mi-ai spus să fiu discretă, îşi coboară Jane privirea pentru a-i arăta ce înseamnă discreția.

— Acum. Ieşi din cameră, spune Edward. Intră din nou. Ca o regină, Jane.

Jane se furişează afară din cameră. Uşa scârțâie în spatele ei. Profitând de acest răgaz, îşi aruncă o privire unul altuia. Uşa se deschide. Urmează o pauză lungă – aşa cum se cuvine, o pauză regală. Pragul uşii rămâne pustiu. Pe urmă Jane îşi face apariția, cotind-o alene. Aşa e mai bine?

— Ştii ce cred eu? întreabă el. Cred că de acum încolo Jane nu-şi va mai deschide singură uşa, aşa că nu contează.

— Eu am convingerea, spune Edward, că modestia asta o să-şi piardă farmecul. Uită-te la mine, Jane. Vreau să-ți văd expresia.

— Dar ce te face să crezi, murmură Jane, că eu vreau să ți-o văd pe a ta?

Toată familia s-a adunat în galerie. Cei doi fraţi, Edward cel prudent şi Tom cel repezit. Vrednicul sir John, ţapul cel bătrân. Lady Margery, renumita frumusețe din trecut, despre care John Skelton a scris pe vremuri un vers: „binevoitoare, grațioasă şi blândă“, a spus despre ea. Blândețea a pierit astăzi: pare triumfătoare şi sumbră, ca o femeie care a izbutit să aibă succes, dar cu aproape şaizeci de ani mai târziu decât şi-ar fi dorit.

Bess Seymour, sora văduvă, intră maiestuoasă în cameră. Ține în mână un pachet înfăşurat în pânză.

— Domnule secretar principal, zice ea, făcând o plecăciune. Îi zice fratelui ei: Uite, Tom, ia asta. Şezi, surioară.

Jane se aşază pe un scăunel. Ai zice că cineva o să-i înmâneze un caiet şi o s-o învețe abecedarul.

— Iar acum, spune Bess, dă-ți-o jos. Preț de o clipă ea pare că îşi atacă sora; cu o smucitură viguroasă a ambelor mâini, ea îi smulge broboada în formă de semilună de pe cap, îi ridică voalul şi înghesuie totul în mâinile pregătite ale mamei sale.

Jane, doar cu boneta albă pe cap, pare dezbrăcată şi amărâtă, are chipul mic şi palid, de parcă ar fi pe patul de moarte.

— Dă-ți jos şi boneta şi ia-o de la început, îi porunceşte Bess. Trage de şnurul înnodat de sub bărbia surorii ei. Ce-ai făcut cu asta, Jane? Parcă ai fi supt-o. Lady Margery scoate o foarfecă de broderie. O tăietură, iar Jane scapă din strânsoare. Sora ei îi smulge boneta, iar părul deschis la culoare al lui Jane, o panglică îngustă de lumină, i se revarsă pe umeri. Sir John îşi drege vocea şi îşi întoarce privirea, bătrânul ipocrit: de parcă ar fi văzut ceva deranjant pentru un bărbat. Părul are un moment de libertate, înainte de a fi înşfăcat de lady Margery, care şi-l înfăşoară în jurul mâinii, cu nepăsare, de parcă ar fi un scul de lână; Jane se încruntă, pe când părul îi e ridicat de pe ceafă, răsucit şi vârât sub o bonetă mai nouă şi mai țeapănă.

— O să-l prindem cu ace, zice Bess. Se pune pe treabă, concentrată. E mai elegant aşa, dacă suporți.

— Mie niciodată nu mi-au plăcut şnururile, spune lady Margery.

— Mulțumesc, Tom, zice Bess, şi ia pachetul. Îi desface ambalajul. Boneta mai strânsă, decide ea. Mama ei ciupeşte, ascultătoare, înfige acele în altă parte. Peste o clipă, o cutie din pânză e trântită pe capul lui Jane. Ochii ei se îndreaptă în sus, de parcă ar cere ajutorul cuiva, şi scoate un mic geamăt, ca şi cum firele metalice ale cadrului i-ar înțepa în pielea capului. Ei bine, mă mir, zice lady Margery. Ai capul mai mare decât credeam, Jane. Bess începe să îndoaie sârmele. Jane şade tăcută. Aşa e bine, spune lady Margery. E puțin mai largă. Las-o puțin mai jos. Îndreaptă în sus marginile. Cam la nivelul bărbiei, Bess. Aşa îi plăcea bătrânei regine. Ea face câțiva paşi în spate pentru a-şi studia fiica, acum captivă într-o glugă triunghiulară demodată, care n-a mai fost la modă de când a urcat Anne pe tron. Lady Margery îşi suge buza şi îşi cercetează fiica cu privirea. Cocoşată, comentează ea.

— Aşa e Jane, cred, zice Tom Seymour. Stai dreaptă, surioară.

Jane îşi duce o mână la cap, cu precauție, de parcă ansamblul ar putea-o opări.

— Las-o în pace, se răsteşte mama ei. Ai mai purtat aşa ceva. O să te obişnuieşti.

Bess scoate de undeva o fâşie de voal fin şi negru.

— Stai nemişcată. Se apucă să-l prindă în spatele cutiei, cu chipul concentrat. Au, ăsta a fost gâtul meu, zice Jane, iar Tom Seymour scoate un râset sadic; o glumă doar a lui, prea indecentă ca s-o spună şi celorlalți, dar ai putea s-o ghiceşti.

— Îmi pare rău că vă fac să aşteptaţi, domnule secretar principal, spune Bess, dar trebuie să facem asta cum se cuvine. Nu trebuie s-o lăsăm să-i amintească regelui de… ştiţi cine.

Însă ai grijă, îşi zice el în sinea lui, cam stânjenit: au trecut doar patru luni de la moartea Caterinei, poate că regele nu vrea să i se aducă aminte nici de ea.

— Mai avem câteva cadre pe care să le folosim, îi spune Bess surorii sale, aşa că, dacă nu poţi s-o ţii în echilibru, o putem da jos pe toată şi mai încercăm o dată.

Jane închisese ochii.

— Merge şi asta.

— Cum de le-aţi obţinut atât de repede? întreabă el.

— Au fost puse la păstrare, zice lady Margery. În cufere. De către femei ca mine, care ştiau că vor mai avea nevoie de ele. N-o să mai vedem moda franceză mulţi ani de acum încolo, Doamne ajută.

Bătrânul sir John spune:

— Regele i-a trimis bijuterii.

— Obiecte de care La Ana n-are nevoie, spune Tom Seymour. Dar care, în curând, vor ajunge la ea.

Bess zice:

— Presupun că Anne n-o să le vrea la mânăstire.

Jane îşi ridică privirea: acum face asta, acum surprinde privirile fraţilor ei şi îşi răsuceşte iarăşi capul. Este mereu o surpriză să-i auzi vocea, atât de moale şi de necoaptă, cu tonul în opoziţie cu ceea ce îşi doreşte să spună.

— Nu văd cum ar merge treaba cu mânăstirea. În primul rând Anne va susţine că are în pântec copilul regelui. Pe urmă, el va fi nevoit s-o aştepte, fără nici un rezultat, căci nu există niciodată vreunul. Iar după aceea ea o să se gândească la alte motive pentru care să tot amâne. Între timp nici unul dintre noi nu va fi în siguranţă.

Tom spune:

— Aş zice că ea cunoaşte secretele lui Henric. Şi le va vinde prietenilor ei, francezii.

— Nu-i sunt prieteni, spune Edward. Acum nu-i mai sunt.

— Dar ea o să facă o încercare, zice Jane.

El îi vede cum fac front comun: o familie aleasă şi străveche de englezi. O întreabă pe Jane:

— Ai face orice ca s-o distrugi pe Anne Boleyn?

Tonul lui nu conţine nici un reproş; vrea doar să afle răspunsul.

Jane reflectează, însă doar preţ de o clipă.

— Nu-i nevoie să complotăm pentru distrugerea ei. Nimeni n-are nici o vină pentru asta. Ea s-a distrus singură. Nu poţi să faci ce-a făcut Anne Boleyn şi să mori de bătrâneţe.

Acum el trebuie s-o studieze pe Jane, expresia de pe chipul ei îndreptat spre podea. Când Henric îi făcea curte lui Anne, ea privea lumea în faţă, cu bărbia îndreptată în sus, cu ochii ei goi, aidoma unor iazuri de întuneric profilându-i-se pe pielea lucioasă. Dar o singură privire iscoditoare îi este de ajuns lui Jane, căci pe urmă îşi aţinteşte iar ochii în podea. Expresia ei este sumbră, meditativă. A mai văzut-o şi altă dată. În ultimii patruzeci de ani a tot revăzut picturile. În copilărie, înainte de a fugi din Anglia, o pictură era o pizdă strâmbă, desenată cu creta pe un zid, sau un sfânt cu ochii lipsiţi de expresie, pe care îl studiai, căscând, la slujba de duminică. Dar în Florenţa artiştii au pictat cu măiestrie fecioare cu chipuri argintii, sfioase, reţinute, ale căror destine se derulau în interiorul lor, se simţeau în sânge; privirile lor se îndreptau spre interior, către imaginile suferinţei şi gloriei. Oare Jane o fi văzut asftel de picturi? Este posibil ca artiştii să se fi inspirat din viaţa reală, să fi cercetat chipul vreunei femei

logodite, vreo femeie care era condusă de rude până la uşa bisericii? Gluga franceză, gluga triunghiulară, nu-i de ajuns. Dacă Jane şi-ar putea acoperi toată faţa cu voaluri, ea ar face-o pentru a ascunde de lume cât de calculată este de fapt.

— Ei bine, zice el. Se simte stânjenit când atrage din nou atenţia asupra lui. Motivul pentru care am venit: regele m-a trimis aici cu un cadou.

Este înfăşurat în mătase. Jane îşi ridică privirea, pe când îl răsuceşte în mâini.

— Odată mi-aţi făcut şi Domnia Voastră un cadou, jupâne Cromwell. Iar pe vremea aceea nimeni nu-mi dăruia nimic. Puteţi să fiţi sigur că o să-mi aduc aminte de asta când îmi va sta în putere să vă ajut cu ceva.

Exact la timp ca să se încrunte, sir Nicholas Carew intră pe uşă. Nu intră în odaie ca un om de rând, ci se rostogoleşte, aidoma unei catapulte sau a vreunui dispozitiv formidabil de luptă; iar acum, oprindu-se în faţa lui Cromwell, el pare că vrea să-l atace.

— Am auzit de baladele alea, zice el. N-ai putea să le interzici?

— Nu sunt nimic personal, spune el. Sunt doar nişte pamflete mai pătimaşe, de pe vremea când Caterina era regină, iar Anne doar o aspirantă.

— Cele două nu se aseamănă. Doamna neprihănită şi aia… Lui Carew îi lipsesc cuvintele; şi, de asemenea, întrucât statutul ei juridic încă nu s-a stabilit, nu a fost încă acuzată, este greu s-o descrii pe Anne. Dacă e într-adevar o trădătoare care aşteaptă verdictul curţii de judecată, atunci practic e moartă: deşi în Turn, raportează Kingston, ea mănâncă destul de bine şi chicoteşte, aidoma lui Tom Seymour, la glume fără perdea.

— Regele reface cântece vechi, spune el. Le rescrie dedicaţia. O doamnă brunetă e scoasă din ele şi în loc este pusă o doamnă blondă. Jane ştie cum merg lucrurile. Ea a fost lângă regina cea bătrână. Dacă Jane nu-şi face vreo iluzie, o micuţă fecioară ca ea, atunci şi Domnia Voastră ar trebui să se descotorosească de ele, sir Nicholas. Sunteţi prea bătrân pentru aşa ceva.

Jane şade, fără să mişte darul din mână, care încă este împachetat.

— Poţi să-l deschizi, Jane, zice sora ei cu o voce blândă. E al tău şi-l poţi păstra, orice ar fi acolo.

— Îl ascultam pe domnul secretar principal, zice Jane. Se pot învăţa multe de la el.

— Nu-s nişte lecţii care să-ţi folosească ţie, spune Edward Seymour.

— Nu ştiu. După zece ani petrecuţi ca ucenică a domnului secretar principal, poate că aş învăţa şi eu să-mi spun părerea.

— Destinul tău fericit este să fii regină, nu contabil, spune Edward.

— Aşadar, îi mulţumeşti lui Dumnezeu că m-am născut femeie? întreabă Jane.

— Zi de zi îi mulţumim lui Dumnezeu, în genunchi, spune Tom Seymour, cu o eleganţă greoaie. Pentru el este un lucru nou ca sora lui cea sfioasă să ceară complimente, iar el nu reacţionează prea repede. Îi aruncă fratelui său, Edward, o privire şi ridică din umeri: îmi cer scuze, doar atâta pot.

Jane îşi deschide cadoul. Îşi trece lanţul printre degete; este la fel de subţire ca un fir de păr de-al ei. Ţine cartea minusculă în palmă şi o întoarce. Pe coperta neagră cu auriu sunt gravate cu rubine iniţialele care se întrepătrund: „H“ şi „A“.

— Nu contează, pietrele pot fi înlocuite, se grăbeşte el să zică. Jane îi înmânează obiectul. S-a întunecat la faţă; încă nu ştie cât de zgârcit poate fi regele, cel mai măreţ prinţ. Henric ar fi trebuit să mă avertizeze, îşi zice el în sinea lui. Sub iniţiala lui Anne încă se mai poate distinge „C“. I-o dă lui Nicholas Carew. V-aţi dat seama?

Cavalerul o deschide, mânuind cu stângăcie minuscula încuietoare.

— Ah, face el. O rugăciune în latină. Sau un vers din Biblie?

— Îmi daţi voie? O ia înapoi. Aceasta este Cartea Proverbelor. „Cine poate să găsească o femeie cumsecade şi neprihănită? Preţul ei este mai mare decât al rubinelor.“ Evident că nu, îşi zice el în sinea lui: trei cadouri, trei soţii şi doar o singură notă de plată la bijutier. I se adresează lui Jane, zâmbind: Ştiţi la cine se referă aici? Veşmintele-i sunt de mătase violet, zice autorul. V-aş putea spune multe despre ea, din versurile pe care aceste pagini n-au cum să le conţină.

Edward Seymour zice:

— Ar trebui să fii episcop, Cromwell.

— Edward, spune el, ar trebui să fiu papă.

El vrea să plece, pe când Carew îşi îndoaie un deget poruncitor. Of, Isuse Cristoase, îşi zice în sinea lui, ţinându-şi respiraţia, acum am dat de belea că n-am fost îndeajuns de modest. Carew îl ia deoparte. Dar nu ca să-i facă reproşuri.

— Prinţesa Mary, murmură Carew, speră să fie chemată la rege. Ce balsam şi alinare mai potrivită pentru rege, într-un moment ca acesta, decât să aibă în casa lui copilul din căsătoria lui adevărată?

— Mary stă foarte bine acolo unde e. Subiectele care se discută aici, în consiliu şi în oraş nu se cuvine să ajungă la urechile unei tinere fete.

Carew se încruntă.

— Poate că ai dreptate. Dar aşteaptă cu nerăbdare să primească mesaje de la rege. Daruri.

Daruri, îşi zice el în sinea lui; asta se poate aranja.

— Sunt doamne şi gentlemeni la curte care doresc să se ducă la ea, la ţară, şi să-şi prezinte omagiile, iar, dacă prinţesa nu va fi adusă aici, fără doar şi poate că s-ar putea înmuia restricţiile impuse acolo, nu? întreabă Carew. Acum nu mai e cazul să fie înconjurată de femeile din familia Boleyn. Poate că bătrâna ei guvernantă, contesa de Salisbury…

Margaret Pole? Femeia aia zbir, ţicnită şi papistă? Însă acum nu-i momentul să fie sincer cu sir Nicholas; asta mai poate să aştepte.

— Regele va hotărî, spune el pe un ton destins. Este o chestiune de familie. El va şti ce-i mai bine pentru fiica lui.

Noaptea, când lumânările sunt aprinse, Henric varsă lacrimi de compasiune pentru Mary. Dar ziua o vede aşa cum e: neascultătoare, autoritară, încă îndărătnică.

— După ce se liniştesc lucrurile, spune regele, o să-mi acord toată atenţia îndatoririlor de părinte. Sunt trist că relaţia dintre lady Mary şi mine s-a răcit. După Anne, o împăcare va fi posibilă. Dar, adaugă el, vor exista anumite condiţii. Pe care, vorbesc serios, fiica mea va trebui să le respecte.

— Încă ceva, spune Carew. Trebuie să-l vâri şi pe Wyatt în temniţă.

În schimb, el trimite după Francis Bryan. Francis intră rânjind în cameră: se crede mai presus de orice bănuială. Peticul de pe ochiul lui este decorat cu un mic smarald care pâlpâie şi care are un efect sinistru: un ochi verde, iar celălalt…

El îl cercetează cu privirea. Spune:

— Sir Francis, ce culoare au ochii Domniei Tale? Adică ochiul Domniei Tale?

— Roşu de obicei, zice Bryan. Dar încerc să nu beau în postul Paştelui. Sau în postul Crăciunului. Sau vinerea. Vorbele lui sună sinistru. De ce m-aţi chemat? Ştiţi că sunt de partea voastră, nu?

— V-am invitat la cină.

— L-aţi invitat şi pe Mark Smeaton la cină. Şi uite unde e acum.

— Nu eu am îndoieli legate de Domnia Ta, spune el, oftând din adâncul sufletului, aidoma unui actor. (De cât îi place compania lui sir Francis.) Nu eu, ci toată lumea, în general, care se întreabă cui îi sunteţi loial. Fireşte, sunteţi rudă cu regina.

— Sunt rudă şi cu Jane. Bryan este încă dezinvolt şi o arată rezemându-se de spătarul scaunului, cu picioarele vârâte sub masă. N-am crezut că o să fiu interogat.

— Discut cu toată lumea care e apropiată de familia reginei. Iar Domnia Voastră, fără doar şi poate, sunteţi apropiat, căci aţi fost lângă ei încă de la început; n-aţi fost oare la Roma, încercând să obţineţi divorţul regelui, susţinând cauza Boleynilor în faţa celor mai de vază persoane? Dar oare de ce v-ar fi teamă? Sunteţi la curte de multă vreme, le ştiţi pe toate. Dacă sunteţi înţelept şi vă folosiţi cu inteligenţă informaţiile pe care le deţineţi, acestea v-ar putea proteja.

El aşteaptă. Bryan şi-a îndreptat spatele pe scaun.

— Iar Domnia Voastră vrea să-i facă pe plac regelui, zice el. Nu vă rog decât să fiţi sigur de asta, că, dacă veţi fi chemat să depuneţi mărturie, o veţi face, indiferent ce vă voi cere să spuneţi.

Ar putea să jure că sudoarea lui Francis este doar vin gascon, iar din pori i se scurge lichidul acela mucegăit şi vâscos, pe care îl cumpără ieftin şi îl vinde scump pivniţei personale a regelui.

— Uite, Firimitură, spune Bryan, eu ştiu doar că Norris dintotdeauna şi-a imaginat că se va împreuna cu Anne.

— Iar fratele ei, el ce şi-a imaginat?

Bryan ridică din umeri.

— A fost trimis în Franţa şi nu s-au cunoscut decât după ce s-au făcut mari. Am auzit că se mai întâmplă lucruri din astea, tu nu?

— Nu, eu unul n-am auzit aşa ceva. Noi n-am vrut niciodată să săvârşim un incest pe vremea când eram copii, Dumnezeu ştie că am avut destule păcate pe suflet şi am încălcat de destule ori legea, dar imaginaţia noastră n-a ajuns niciodată până acolo.

— Bag mâna-n foc că ai văzut aşa ceva în Italia. Însă uneori oamenii văd, dar nu îndrăznesc să-i pună un nume.

— Eu nu pun nici un nume, spune el pe un ton calm. Aşa cum o să vedeţi. Poate că imaginaţia mea a rămas în urmă şi nu mai face faţă noutăţilor care apar acum în fiecare zi, dar mă străduiesc să le ajung din urmă.

— Acum nu mai este regină, zice Bryan, pentru că nu mai e, oare este… să-i pun numele pe care îl merită, neastâmpărată şi încinsă, iar cu familia desigur că are cel mai mult succes, nu??

El spune:

— Conform raţionamentului Domniei Voastre, credeţi că ar face-o şi cu unchiul ei, Norfolk? Ba chiar şi cu Domnia Ta, sir Francis. Dacă s-a hotărât s-o facă cu rudele ei. Femeile vă găsesc seducător.

— Of, Isuse, spune Bryan. Cromwell, termină.

— Nu pot să nu pomenesc de asta. Dar, dacă tot am ajuns la acest subiect sau, mai bine zis, aşa se pare, îmi faceţi un serviciu? Aţi putea să vă duceţi călare la Great Hallingbury şi să-l pregătiţi pe amicul meu, lord Morley, pentru ce se va întâmpla? Nu poţi să-i dai o asemenea veste printr-o scrisoare, mai ales că prietenul meu este bătrân.

— Crezi că e mai bine s-o primească între patru ochi? Un râset sceptic. Înălţimea Voastră, o să zic eu, am venit personal ca să vă scutesc de un şoc – fiica Înălţimii Voastre, Jane, va fi în curând văduvă, căci soţul ei va fi decapitat pentru incest.

— Nu, incestul îl lăsăm pe seama preoților. El va muri pentru trădare. Şi nu ştim dacă regele va alege decapitarea.

— Nu cred că pot s-o fac.

— Însă eu cred. Mă bizui pe Domnia Voastră. Considerați-o o misiune diplomatică. V-ați mai ocupat cu aşa ceva. Deşi nu ştiu cum.

— Treaz, spune Francis Bryan. Dar pentru asta am nevoie de o băutură. Şi ştii, mi-e groază de lordul Morley. Mereu scoate câte un manuscris străvechi şi zice „Uite aici, Francis!“ şi râde cu poftă la glumele din el. Iar tu ştii cum stau eu cu latina, unui şcolar i-ar fi ruşine în locul meu.

— Nu vă mai dați bine pe lângă mine, zice el. Puneți şaua pe cal. Dar, înainte să plecați călare spre Essex, mai faceți-mi un serviciu. Duceți-vă la amicul Nicholas Carew. Spune-ți-i că îi accept condițiile şi că voi vorbi cu Wyatt. Dar să-l avertizați ca nu cumva să mă şantajeze, căci eu nu mă las şantajat. Amintiți-i lui Carew că probabil vom mai aresta şi alți oameni, doar că, deocamdată, încă nu pot să spun pe cine. Sau, mai bine zis, chiar dacă pot, nu vreau. Înțelegeți şi ajutați-vă şi prietenul să înțeleagă că trebuie să am mână liberă. Nu sunt servitorul lor.

— Sunt liber să plec?

— Liber ca pasărea cerului, spune el, pe un ton cordial. Dar cum rămâne cu cina?

— Poți s-o mănânci şi pe a mea, zice Francis.

Deşi în camera regelui este întuneric, acesta spune:

— Trebuie să privim în paharul adevărului. Cred că e vina mea, căci n-am putut să-mi dau în vileag suspiciunile.

Henric se uită la Cranmer, de parcă ar vrea să spună: Acum e rândul tău – îmi recunosc vina, aşa că iartă-mi păcatele. Arhiepiscopul pare chinuit; nu ştie ce va spune Henric sau dacă el este în stare să aibă reacția cuvenită. Nu este o seară pentru care să fi fost pregătit la Cambridge.

— N-ați dat dovadă de neglijență, îi zice el regelui. Îi aruncă o privire iscoditoare, aidoma unui ac lung, lui Cromwell. În asemenea chestiuni, cu siguranță că mai întâi e nevoie de dovezi, şi nu de acuzații.

— Nu trebuie să uitați, îi spune el lui Cranmer – căci el este afabil, dezinvolt şi are mereu cuvintele potrivite la îndemână – nu trebuie să uitați că nu eu, ci consiliul i-a interogat pe gentlemenii care sunt acuzați. Tot consiliul v-a chemat, v-a prezentat situația, iar Preasfinția Voastră n-a ridicat nici o obiecție. După cum a zis şi Preasfinția Voastră, domnule arhiepiscop, nu am fi ajuns până aici fără a chibzui cum se cuvine asupra situației.

— Când încep să-mi aduc aminte, zice Henric, lucrurile se lămuresc din ce în ce mai mult. Am fost trădat şi indus în eroare. Am rămas fără atât de mulți prieteni, prieteni şi supuşi credincioşi, pierduți, dați deoparte, exilați de la curte. Şi mai rău… mă gândesc la Wolsey. Femeia despre care spuneam că îmi e soție a pledat împotriva lui cu mare iscusință, cu toate armele ei pline de viclenie şi ranchiună.

Care soție să fie aceea? Şi Caterina, şi Anne i s-au opus cardinalului.

— Nu ştiu de ce am fost atât de supărat, zice Henric. Dar oare Augustus nu spune despre căsnicie că este „un veşmânt ucigător de rob“?

— Sfântul Ioan, murmură Cranmer.

— Haideți să nu mai vorbim despre asta, se grăbeşte Cromwell să spună. Dacă această căsnicie se sfârşeşte, Maiestate, Parlamentul vă va cere să vă însurați din nou.

— Cred şi eu. Cum altfel ar putea un bărbat să-şi facă datoria față de regatul lui şi față de Dumnezeu? Noi păcătuim chiar şi când concepem. Trebuie să avem copii, mai ales regele e nevoit să aibă, şi totuşi

suntem certaţi pentru poftele trupeşti chiar şi în căsnicie, iar unele autorităţi spun, nu-i aşa, că, dacă îţi iubeşti peste măsură nevasta, atunci este un fel de adulter.

— Jerome, şopteşte Cranmer, de parcă mai degrabă l-ar discredita pe acel sfânt. Dar mai sunt şi multe alte învăţături care sunt mai îngăduitoare, care laudă căsnicia.

— Trandafiri furaţi dintre spini, spune el. Biserica nu oferă prea multă alinare bărbaţilor căsătoriţi, deşi Paul spune că trebuie să ne iubim nevestele. Maiestate, e greu să nu credem că mariajul este păcătos în sine, căci celibatarii şi-au petrecut multe secole zicând că sunt mai buni decât noi. Dar nici ei nu sunt mai buni. Repetarea unor învăţături false nu le face adevărate. Eşti de acord, Cranmer?

M-ai distrus, se citeşte pe chipul arhiepiscopului. A încălcat toate legile regelui şi ale Bisericii, căci el este un bărbat căsătorit; s-a însurat în Germania, când era printre adepţii reformei, o ţine ascunsă pe Frau Grete, o ascunde în casele lui de la ţară. Oare Henric ştie asta? Sigur ştie. Oare Henric o să zică ceva? Nu, pentru că este interesat doar de necazurile lui din căsnicie.

— Acum nu-mi mai dau seama de ce mi-am dorit-o vreodată, zice regele. Din cauza asta cred că mi-a făcut vrăji şi farmece. Pretinde că mă iubeşte. Caterina pretindea că mă iubeşte. Ele spun iubire, dar se referă la opusul ei. Cred că Anne a încercat să mă saboteze în toate sensurile. Mereu a fost falsă. Gândeşte-te la cum îşi lua peste picior unchiul, pe Înălţimea Sa, lordul Norfolk. Gândeşte-te la cum îşi bătea joc de tatăl ei. Credea că eu trebuie să mă stăpânesc, îmi dădea sfaturi în chestiuni pe care nu le putea înţelege şi rostea unele cuvinte pe care nici un amărât de bărbat n-ar vrea să le audă de bunăvoie de la nevasta lui.

Cranmer spune:

— A fost obraznică, aşa e. Ştia că este un defect şi încerca să se ţină în frâu.

— Acum va fi ţinută în frâu de Dumnezeu. Tonul vocii lui Henric este sălbatic; dar, în clipa următoare, se transformă în intonaţia smiorcăită a unei victime. Îşi deschide cutia de scris din lemn de nuc. Vezi cărticica asta? Nu-i chiar o carte, adică încă nu e, doar mai multe foi prinse împreună; nu există nici o pagină de titlu, ci o foaie înnegrită de scrisul chinuit al lui Henric. E o carte în devenire. Eu am scris-o. Este o piesă de teatru. Este o tragedie. Este viaţa mea. Le-o dă.

El spune:

— Păstraţi-o, sire, până când o să se liniştească lucrurile şi o s-o putem aprecia cum se cuvine.

— Dar ar trebui să afli, insistă regele. Firea ei. Cât de urât se purta cu mine, deşi eu i-am dat totul. Toţi bărbaţii ar trebui să afle şi să fie avertizaţi cum sunt femeile. Apetitul lor este fără margini. Cred că a comis adulter cu o sută de oameni.

Preţ de o clipă, Henric pare terorizat: încolţit de dorinţa femeilor, pus la pământ şi rupt în bucăţi.

— Dar fratele ei? întreabă Cranmer. Se întoarce. Nu vrea să se uite la rege. Se poate aşa ceva?

— M-aş mira să-i fi putut rezista, spune Henric. De ce l-ar cruţa? De ce să nu bea cupa cu lături? Iar pe când îşi împlinea propria-i dorinţă, o ucidea pe a mea. Când mă duceam la ea, doar ca să-mi fac datoria, îmi arunca o privire care ar fi intimidat pe oricine. Acum ştiu de ce făcea asta. Voia să se păstreze pentru iubiţii ei.

Regele se aşază. Începe să vorbească, bate câmpii. Anne l-a luat de mână acum vreo zece ani sau chiar mai mult. L-a dus în pădure şi, la marginea unei poieniţe, unde lumina generoasă a zilei este sfâşiată şi se furişează prin verdeaţă, el şi-a pierdut raţiunea şi inocenţa. L-a pus pe jar toată ziua, până când el a obosit şi a început să dârdâie, dar nu s-a putut opri nici măcar ca să-şi tragă sufletul, nu s-a mai putut întoarce, s-a rătăcit. Toată ziua a fugit după ea, până când s-a lăsat amurgul, iar el a urmărit-o la lumina torţelor; iar pe urmă ea s-a dus la el şi i-a stins torţele, lăsându-l singur în beznă.

Uşa se deschide încet: el îşi ridică privirea, e Rafe, deşi altădată ar fi fost probabil Weston.

— Maiestate, Înălţimea Sa, lordul Richmond, a venit să vă spună bună seara. Poate să intre?

Henric se întrerupe.

— Fitzroy. Bineînţeles.

Fiul nelegitim al lui Henric este acum un prinţişor de şaisprezece ani, deşi pielea lui netedă şi ochii lui sinceri îl fac să pară mai tânăr. Are părul roşu, tipic dinastiei regelui Edward al IV-lea; seamănă şi cu prinţul Arthur, fratele mai mare al lui Henric, care a murit. Şovăie când vine în faţa namilei lui de tată, nehotărât, căci nu ştie dacă este bine-venit. Dar Henric se ridică în picioare şi îl îmbrăţişează pe băiat, cu faţa udă de lacrimi.

— Micul meu fiu, îi zice el copilului care în curând va avea un metru optzeci. Singurul meu fiu. Acum regele plânge atât de tare, încât este nevoit să-şi şteargă faţa cu mâneca. Te-ar fi otrăvit, suspină el. Slavă Domnului că, datorită isteţimii domnului secretar principal, complotul a fost descoperit la timp.

— Mulţumesc, domnule secretar principal, spune băiatul politicos. Pentru că aţi descoperit complotul.

— V-ar fi otrăvit şi pe tine, şi pe sora ta, Mary, pe amândoi, şi ar fi făcut-o moştenitoare a tronului Angliei pe pata aia ruşinoasă căreia i-a dat viaţă. Sau tronul meu ar fi ajuns la plodul pe care l-ar fi făcut în viitor, să mă ierte Dumnezeu, dacă ar fi trăit. M-aş mira ca vreun copil de-al ei să supravieţuiască. Era prea păcătoasă. Dumnezeu a părăsit-o. Roagă-te pentru tatăl tău, roagă-te ca Dumnezeu să nu mă părăsească. Am păcătuit, sunt sigur de asta. Căsnicia a fost nelegitimă.

— Ce, asta a fost? întreabă băiatul. Şi asta?

— Nelegitimă şi blestemată. Henric îl leagănă pe băiat, ţinându-l într-o încleştare viguroasă, cu pumnii strânşi pe spatele lui: deci aşa probabil că-şi sufocă ursoaica puii. Căsnicia n-a respectat legile Domnului. Nimic n-ar putea-o face legitimă. Nici una din ele nu mi-a fost soţie, nici asta şi nici cealaltă, slavă Domnului că acum e în mormânt, iar eu nu trebuie să mai aud smiorcăielile şi rugăciunile ei, s-o văd cum mă imploră şi cum îşi vâră nasul în treaba mea. Nu-mi spune că am avut dispensă, nu vreau să aud asta, nici un papă nu poate să se dispenseze de legile lui Dumnezeu. Cum o fi ajuns lângă mine Anne Boleyn? De ce m-oi fi uitat la ea? De ce m-a orbit? Sunt atât de multe femei pe lumea asta, atât de multe inocente, tinere şi neprihănite, atât de multe cumsecade şi blajine. De ce oi fi fost blestemat să fiu cu femei care îşi distrug copiii în pântec?

Îi dă drumul băiatului, atât de brusc, încât el îşi pierde echilibrul.

Henric îşi trage nasul.

— Acum du-te, copile. În patul tău cel fără de păcat. Iar tu, domnule secretar principal, la… înapoi la oamenii tăi. Regele se şterge pe faţă cu o batistă. Sunt prea obosit să mă spovedesc în seara asta, preamărite arhiepiscop. Şi tu te poţi duce acasă. Dar o să vii înapoi şi o să-mi acorzi iertarea de păcate.

Pare o idee comodă. Cranmer ezită: dar nu-i stă în fire să insiste ca regele să-şi dezvăluie secretele. Pe când ies din încăpere, Henric îşi ia cărticica; concentrat, Cromwell răsfoieşte paginile şi se apucă să-şi citească propria-i poveste.

În faţa uşii camerei regelui, le face semn gentlemenilor care se foiesc pe acolo.

— Intraţi şi vedeţi dacă vrea ceva.

Alene, fără nici o tragere de inimă, slujitorii lui se furişează spre Henric, în bârlogul lui: nu ştiu dacă sunt bine-veniţi, nu sunt siguri de nimic. Să-şi petreacă timpul într-un anturaj agreabil: dar acum unde-i anturajul? Se ţine de pereţi.

Îşi ia rămas-bun de la Cranmer, îl îmbrăţişează, şoptindu-i:

— O să fie bine.

Tânărul Richmond îl atinge pe mână:

— Domnule secretar principal, trebuie să vă spun ceva.

E obosit. S-a trezit în zorii zilei pentru a scrie mesaje pe care să le trimită în Europa.

— E urgent, Înălțimea Ta?

— Nu. Dar e important.

Închipuie-ți cum e să ai un stăpân care ştie diferența.

— Spuneți, Înălțimea Voastră, sunt ochi şi urechi.

— Voiam să vă spun că acum am o femeie.

— Sper că este tot ce v-aţi dorit.

Băiatul râde stânjenit.

— Nu chiar. A fost târfă. Fratele meu, Surrey, a aranjat să fiu cu ea. Se referă la fiul lui Norfolk. Sub lumina candelabrului, chipul băiatului pâlpâie, auriu, apoi negru, pe urmă iarăşi auriu, de parcă ar fi înmuiat în umbre. Cu toate acestea, sunt bărbat, şi cred că Norfolk ar trebuie să-mi dea voie să trăiesc împreună cu nevasta mea.

Richmond s-a însurat deja cu fiica lui Norfolk, mica Mary Howard. Din motive personale, Norfolk nu-i lasă pe copii să se întâlnească; dacă Anne îi dăruieşte lui Henric un fiu legitim, bastardul nu-i va mai fi util regelui, iar Norfolk plănuieşte ca, dacă fiica lui rămâne virgină, s-o mărite cu un bărbat mai acătării.

Dar toate planurile s-au năruit acum.

— O să vă pun o vorbă bună la duce, spune el. Cred că acum va fi de acord cu dorințele Domniei Tale.

Richmond se înroşeşte la față: plăcere, ruşine? Băiatul nu-i prost şi cunoaşte situația, care, în câteva zile s-a îmbunătățit enorm. El, Cromwell, poate să-i audă vocea lui Norfolk, la fel de limpede de parcă ar vorbi în consiliul regelui: fata Caterinei deja este considerată nelegitimă, iar pe urmele ei o s-o ia şi fiica lui Anne, prin urmare toți cei trei copii ai lui Henric sunt nelegitimi. În acest caz, de ce n-ar fi favorit copilul de sex masculin?

— Domnule secretar principal, zice băiatul, servitorii din casa mea spun că Elizabeth nici măcar nu este copilul reginei. Zic că a fost adusă pe furiş în camera reginei, într-un coş, iar copilul mort al reginei a fost dus de acolo.

— De ce ar face aşa ceva?

E întotdeauna curios să audă cum gândesc servitorii.

— Fiindcă, pentru a ajunge regină, ea a făcut un pact cu diavolul. Însă diavolul mereu te păcăleşte. A lăsat-o să fie regină, dar n-a lăsat-o să nască un copil viu.

— Şi totuşi ai zice că diavolul i-ar fi putut ascuți mintea. Dacă tot a primit un copil în coş, de ce nu a ales un băiat?

Richmond izbuteşte cu chiu cu vai să zâmbească amar.

— Poate că a fost singurul copil pe care l-a găsit. În fond, oamenii nu-i lasă pe stradă.

Şi totuşi o mai fac. El propune o lege în noul Parlament pentru a-i întreține pe băieții orfani din Londra. Ideea lui este că, dacă îi întreține pe băieți, aceştia le vor întreține pe fete.

— Uneori, spune băiatul, mă gândesc la cardinal. Domnia Ta se gândeşte vreodată la el? Se trânteşte pe un cufăr; iar el, Cromwell, se aşază lângă băiat. Când eram mic şi prostuț, aşa cum sunt copiii, obişnuiam să cred că Wolsey e tatăl meu.

— Cardinalul a fost naşul Domniei Tale.

— Da, dar am crezut… Pentru că era atât de afectuos cu mine. Venea să mă vadă şi mă ţinea în braţe, şi, deşi îmi făcea tot felul de cadouri scumpe, mi-a adus şi o minge din mătase şi o păpuşă de care, ştii, le plac băieţilor… îşi lasă capul în jos, când sunt mititei, iar eu pe vremea aia încă mai purtam rochiţe. Ştiam că există un secret legat de mine, iar eu am crezut că ăsta era, că sunt copilul unui preot. Regele era un necunoscut pentru mine. A venit şi mi-a adus o sabie.

— Şi-atunci v-aţi dat seama că era tatăl Domniei Tale?

— Nu, zice băiatul. Îşi îndepărtează braţele, pentru a-şi arăta neputinţa, aşa cum se simţea când era foarte mic. Nu. Mi s-a explicat. Să nu-i spuneţi, vă rog. N-ar înţelege.

Pentru rege ar fi cel mai puternic şoc dacă ar afla că propriu-i fiu nu-l recunoaşte drept tată.

— Mai are mulţi copii? întreabă Richmond. Acum vorbeşte cu autoritatea unui bărbat cu experienţă. Probabil că da.

— Din câte ştiu, nu mai are alt copil care ar putea fi o ameninţare pentru Domnia Ta. Umblă vorba că fiul lui Mary Boleyn a fost al lui, dar ea era măritată pe atunci, iar băiatul a primit numele soţului ei.

— Dar presupun că acum se va însura cu domniţa Seymour, când căsnicia asta, se bâlbâie tânărul, când se va întâmpla… ce se va întâmpla. Şi poate ea va naşte un fiu, căci Seymourii sunt o familie fertilă.

— În acest caz, spune el pe un ton blajin, Domnia Ta trebuie să fie pregătită. Trebuie să fiţi primul care îl felicită pe rege. Şi toată viaţa va trebui să fiţi pregătit de a vă pune în slujba micului prinţ. Dar o chestiune mai urgentă, dacă îmi permiteţi să vă dau un sfat… dacă vi se interzice în continuare să locuiţi alături de soţia Domniei Tale, cel mai bine ar fi să vă găsiţi o tânără cumsecade şi neprihănită, cu care să faceţi o înţelegere. Iar pe urmă, când vă despărţiţi de ea, plătiţi-i o sumă mică ca să nu vorbească despre Domnia Ta.

— Asta faceţi, domnule secretar principal?

Întrebarea este inocentă, dar, preţ de o clipă, el se întreabă dacă nu cumva băiatul e spionul cuiva.

— Mai bine să nu existe asemenea discuţii între gentlemeni, spune el. Şi luaţi-vă după tatăl Domniei Tale, regele, care nu vorbeşte niciodată vulgar despre femei. Poate doar violent, îşi zice el în sinea lui, dar niciodată vulgar. Fiţi precaut şi nu apelaţi la târfe. Nu trebuie să vă alegeţi cu vreo boală, ca regele Franţei. De asemenea, dacă tânăra vă dăruieşte un copil, să-l luaţi pentru a-l creşte şi a-l educa, aşa aţi şti sigur că nu-i al altui bărbat.

— Dar nu poţi să fii sigur… Richmond se întrerupe. Realitatea lumii a pogorât prea repede asupra tânărului. Dacă regele poate fi păcălit, atunci oricine poate să fie, zice tânărul. Dacă doamnele măritate sunt ipocrite, orice gentlemen ar putea să crească copilul altui bărbat.

El zâmbeşte.

— Dar alt gentleman ar putea să-l crească pe al lui.

El are intenţia să propună, când va avea răgazul s-o pună la cale, ca toţi copiii botezaţi să fie trecuţi într-un catastif, pentru a afla câţi supuşi are regele şi cum îi cheamă sau măcar cine zic mamele că sunt: numele de familie şi paternitatea sunt două lucruri diferite, dar de undeva tot trebuie să începi. Studiază chipurile londonezilor, pe când străbate călare oraşul şi se gândeşte la străzile altor oraşe unde a mai locuit sau prin care a mai trecut şi îşi pune unele întrebări. Mi-ar plăcea să mai am şi alţi copii, îşi zice el în sinea lui. A fost reţinut în viaţa lui, pe cât de reţinut poate fi un om, dar cardinalul obişnuia să născocească bârfe scandaloase despre el şi numeroasele lui ibovnice. Ori de câte ori vreo răufăcătoare era dusă în temniţă, cardinalul spunea: „Uite, Thomas, asta-i probabil una de-a ta“.

Băiatul cască.

— Sunt atât de obosit, zice el. Şi nici măcar n-am fost la vânătoare astăzi. Aşa că nu ştiu de ce.

Servitorii lui Richmond se fâțâie în jurul lui: blazonul lor este un leu turbat în două labe, iar livrelele lor sunt albastru cu galben, culori şterse în lumina obscură. Aidoma unor doici care înşfacă un copil din bălțile cu noroi, ei vor să-l țină departe pe tânărul duce de orice complot de-al lui Cromwell. La curte domneşte frica, iar el a adus-o acolo. Nimeni nu ştie câți vor mai fi arestați şi cine va mai fi dus în temniță. Are impresia că nici măcar el nu ştie, deşi este responsabil de asta. George Boleyn este închis în Turn. Weston şi Brereton au fost lăsați să mai doarmă o ultimă noapte în libertate, o păsuire de câteva ore pentru a-şi încheia socotelile; mâine la ora asta ei vor fi deja în temniță: ar putea să fugă, dar unde? Nici unul dintre ei, în afară de Mark, nu a fost interogat cum se cuvine: mai bine zis, interogat de el. Norris nu era nici măcar de o zi în temniță când a sosit prima scrisoare, în care i se cerea o parte din proprietăți şi îndatoriri, de la un bărbat care susținea că are paisprezece copii. Paisprezece guri flămânde: fără a mai pomeni de nevoile bărbatului şi de dinții hrăpăreți ai soției lui.

A doua zi, devreme, el îi zice lui William Fitzwilliam:

— Vino cu mine în Turn ca să vorbim cu Norris.

Fitz zice:

— Nu, du-te tu. Eu nu mai pot încă o dată. Îl ştiu de când m-am născut. Prima oară am crezut că mor.

Norris cel Blând: cel care-l şterge cel mai vârtos la fund pe rege, care țese fire de mătase, regele păianjenilor, centrul negru al vastei urzeli slinoase de la curte; ce om agil şi blajin este el; deşi are mai mult de patruzeci de ani, pare mai tânăr. Norris este un bărbat cumpănit, o întruchipare a meşteşugului *sprezzatura*[9]. Nimeni nu l-a văzut niciodată arțăgos. Are aerul cuiva care nu numai că are succes, dar s-a şi resemnat cu asta. Se poartă cu lăptăreasa la fel de politicos cum s-ar purta cu un duce; cel puțin atunci când este în public. Este maestru în turniruri, când rupe o lance parcă şi-ar cere scuze, iar după ce îşi numără câştigul din moşia lui, se spală pe mâini, în apă de izvor parfumată cu petale de trandafir.

9. „Nonşalanță“, cuvânt provenit din cartea lui Baldassare Castiglione.

Cu toate acestea, Harry a strâns avere, căci toți cei din preajma regelui n-au cum să nu facă asta, oricât de modeşti s-ar strădui să fie; când Harry ia vreun ban de la tine, se poartă de parcă el, sluga ta supusă, te scuteşte de a avea în fața ochilor un lucru dezgustător. Iar când se oferă voluntar pentru vreo afacere profitabilă, parcă ar face-o din simțul datoriei, pentru a-i scuti de o corvoadă pe cei cu rang mai mic decât el.

Însă uită-te la el acum! E trist când vezi cum plânge un bărbat puternic. El spune asta, pe când se aşază şi îl întreabă despre cum e tratat acolo, dacă i se aduce mâncarea care îi place şi cum a dormit. Are o atitudine binevoitoare şi degajată.

— De Crăciun ați jucat rolul unui maur, jupâne Norris, iar William Brereton şi-a făcut apariția pe jumătate dezbrăcat, în costum de vânător sau de sălbatic care trăieşte în pădure, şi s-a dus spre camera reginei.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Cromwell, îşi trage nasul Norris. Vorbeşti serios? Chiar mă întrebi ce am făcut când eram în costume de bal mascat?

— Eu l-am sfătuit pe William Brereton să nu se dezbrace. Răspunsul Domniei Tale a fost că regina l-a văzut de multe ori aşa.

Norris se înroşeşte: aşa cum a făcut şi atunci.

— Mă induci voit în eroare. Ştii că eu am vrut să spun că e femeie măritată, prin urmare ştie cum arată… echipamentul unui bărbat.

— Domnia Ta ştie ce voia să spună. Eu ştiu doar ce ați spus. Sunteți nevoit să recunoaşteți că o asemenea remarcă nu i se poate părea inocentă regelui. Tot atunci, pe când stăteam de vorbă, l-am văzut şi pe Francis Weston îmbrăcat în costum. Şi ați remarcat că se ducea la regină.

— Măcar el nu era dezbrăcat, zice Norris. Avea pe el un costum de dragon, nu-i aşa?

— Nu era dezbrăcat când l-am văzut noi, sunt de acord cu asta. Dar ce ați spus după aceea? Mi-ați vorbit despre cât de atrasă este regina de el. Erați gelos, Harry. Şi n-ați negat asta. Spuneți-mi ce ştiți despre Weston. Poate v-ar prinde bine.

Norris şi-a venit în fire şi şi-a suflat nasul.

— Nu sugerezi decât că unele vorbe nechibzuite pot fi intrepretate în mai multe feluri. Dacă tu cauți dovezi pentru adulter, Cromwell, trebuie să te străduieşti mai mult de-atât.

— Ah, nu ştiu. Rareori există martori, având în vedere natura faptei. Dar noi ținem seama de circumstanțe, de oportunitate şi de dorințele exprimate, ținem seama de probabilități însemnate şi de mărturii.

— N-o să recunosc nimic, nici eu, nici Brereton.

— M-aş mira.

— N-o să torturezi un gentlemen, regele n-ar permite una ca asta.

— Nu e nevoie de o permisiune oficială. El se ridică în picioare şi loveşte masa cu palma. Aş putea să-mi vâr degetele în ochii tăi, iar pe urmă ai cânta *Green Grows the Holly* dacă ți-aş cere-o. Se aşază şi revine la tonul lui binevoitor. Pune-te în locul meu. Lumea oricum o să spună că te-am torturat. O să spună că l-am torturat şi pe Mark, deja umblă zvonul ăsta. Deşi nimeni nu l-a atins nici cu un deget, jur. Mark a mărturisit de bunăvoie. Mi-a dezvăluit nişte nume. Unele dintre ele m-au surprins. Dar m-am stăpânit.

— Minți. Norris se uită în altă parte. Încerci să ne duci de nas ca să ne trădăm unul pe altul.

— Regele ştie ce să creadă. Nu vrea martori. Ştie despre trădarea ta şi a reginei.

— Întreabă-te sincer, zice Norris, câte şanse sunt să-mi încalc onoarea, să-mi trădez regele, care a fost atât de bun cu mine, şi să o pun în pericol de moarte pe doamna pe care o venerez? Familia mea a fost în slujba regelui Angliei nici nu mai ştiu de când. Străbunicul meu a fost în serviciul regelui Henric al VI-lea, acel om sfânt, Dumnezeu să-l odihnească. Bunicul meu a fost în serviciul regelui Edward şi ar fi fost şi în slujba fiului său, dacă n-ar fi murit înainte de a ajunge pe tron, iar după ce a fost alungat din țară de scorpionul ăla de Richard Plantagenet, el a fost în slujba lui Henric Tudor în exil şi încă mai era în serviciul lui când a fost încoronat. Eu am fost alături de Henric încă de pe vremea când era un copil. L-am iubit ca pe un frate. Tu ai vreun frate, Cromwell?

— Nici unul în viață. Se uită la Norris, exasperat. Pare să creadă că, cu elocvență, cu sinceritate, cu francheţe, el poate să schimbe ceea ce se întâmplă. Întreaga curte a văzut cum îi curgeau balele după regină. Oare cum s-o aştepta să se ducă la cumpărături cu privirea şi, fără îndoială, să pipăie marfa, fără să aibă o notă de plată la sfârşit?

Se ridică în picioare şi se îndepărtează, se întoarce şi clatină din cap, oftează:

— Of, pentru numele lui Dumnezeu, Harry Norris! Chiar trebuie să scriu pe perete pentru tine? Regele trebuie să se descotorosească de ea. Ea nu-i poate dărui un băiat, iar el n-o mai iubeşte. Iubeşte o altă doamnă şi nu poate să fie cu ea decât după ce Anne dispare. Aşa e îndeajuns de simplu pentru gusturile tale simple? Anne n-o să plece fără scandal, m-a avertizat odată, a spus: Dacă Henric o să mă alunge vreodată, o să fie război. Aşa încât, dacă nu vrea să plece, ea trebuie să fie obligată, prin urmare eu sunt nevoit s-o oblig, cine altcineva s-o facă? Recunoşti situația? Îți aminteşte de ceva? Într-o situație

asemănătoare, bătrânul meu stăpân, Wolsey, n-a putut să-l mulţumească pe rege, iar atunci ce-a păţit? A căzut în dizgraţie şi a murit. Iar eu acum încerc să învăţ de la el, aşa încât îmi doresc ca regele să fie satisfăcut în toate privinţele. Acum este un soţ înşelat şi amărât, dar o să uite totul când o să se însoare iarăşi, şi n-o să mai dureze mult până când o s-o facă.

— Presupun că Seymourii au şi pregătit ospăţul de nuntă.

El rânjeşte.

— Iar Tom Seymour îşi încreţeşte părul. Iar în ziua nunţii regele va fi fericit, eu voi fi fericit, întreaga Anglie va fi fericită, cu excepţia lui Norris, despre care mi-e teamă că va fi mort. Nu văd cum poate fi altfel, dacă nu-ţi recunoşti fapta şi nu-i ceri îndurare regelui. El a promis că va fi îngăduitor. Şi îşi ţine promisiunile. De cele mai multe ori.

— Am venit cu el călare de la Greenwich, zice Norris, plecând de la turnir, pe tot drumul ăla lung. Tot timpul m-a bătut la cap, ce ai făcut, mărturiseşte. O să-ţi spun ce i-am zis şi lui, că sunt nevinovat. Cel mai rău, acum se pierde cu firea, e iritat, cel mai rău e că şi tu, şi el ştiţi asta. Spune-mi un lucru, de ce eu? De ce nu Wyatt? Toată lumea bănuieşte că ar fi fost cu Anne, iar el a negat vreodată asta? Wyatt o ştia dinainte. A cunoscut-o în Kent. O ştia din copilărie.

— Şi ce dacă? O ştia încă de pe vremea când era o fecioară naivă. Şi ce dacă a trăit cu ea? Poate că ar avea de ce să-i fie ruşine, dar n-ar fi trădare. Nu-i ca şi cum ai trăi cu soţia regelui, regina Angliei.

— Nu mi-e ruşine de nimic din ce-am făcut cu Anne.

— Poate ţi-e ruşine de gândurile legate de ea. Aşa i-ai spus lui Fitzwilliam.

— Zău? face Norris pe un ton sumbru. Asta a înţeles el din ce i-am spus? Că mi-e ruşine? Iar dacă mi-e ruşine, Cromwell, chiar dacă mi-e ruşine… nu poţi să faci din gândurile mele o nelegiuire.

El îşi ridică palmele în aer.

— Dacă gândurile sunt intenţii, iar intenţiile sunt rele… dacă nu a fost a ta în mod ilicit, şi zici că n-a fost, ai avut vreo intenţie să o faci oficial a ta, după moartea regelui? Sunt aproape şase ani de când a murit soţia ta, de ce nu te-ai însurat?

— Dar tu?

El încuviinţează din cap.

— Bună întrebare. Şi eu mi-o pun. Dar eu n-am făcut nici o promisiune vreunei tinere, ca pe urmă să mi-o încalc, aşa cum ai făcut tu. Mary Shelton şi-a pierdut onoarea cu tine…

Norris râde.

— Cu mine? Mai degrabă cu regele.

— Dar regele nu se putea căsători cu ea, pe când tu da, iar tu i-ai promis asta şi totuşi ai amânat. Te gândeai că regele o să moară ca să te poţi însura cu Anne? Sau credeai că o să-şi încalce legământul marital, pe când regele încă mai e în viaţă, şi o să-ţi devină ibovnică? Ori una, ori alta.

— Orice aş spune, tu o să mă condamni. O să mă condamni şi dacă nu spun nimic, o să consideri tăcerea mea ca pe o recunoaştere a vinei.

— Francis Weston crede că eşti vinovat.

— E o noutate pentru mine că Francis are vreun gând. Oare de ce…? Norris se întrerupe. Ce, e aici? În Turn?

— E în carceră.

Norris clatină din cap.

— E doar un copil. Cum poţi să faci aşa ceva unor oameni? Recunosc că e un băiat nechibzuit şi încăpăţânat, se ştie că nu mă omor după el, se ştie că ne-am cam călcat pe…

— Aha, sunteți rivali în dragoste. Își duce mâna la inimă.

— În nici un caz. Ah, acum Harry este răvășit: este stacojiu la față și tremură de furie și teamă.

— Tu ce crezi despre fratele ei, George? îl întreabă el. Probabil ai fost surprins când ți-ai dat seama că îți e rival. Sper că ai fost surprins. Deși moralitatea voastră, a gentlemenilor, mă buimăcește.

— N-o să mă prinzi în felul ăsta. Orice nume ai pronunța, eu n-o să spun nimic împotriva lui și nimic în apărarea lui. N-am nici o părere despre George Boleyn.

— Ce? N-ai nici o părere despre incest? Dacă vorbești atât de calm și de îngăduitor despre asta, sunt nevoit să înțeleg că probabil e adevărat.

— Iar dacă aș spune „Cred că există ceva adevăr în asta", tu mi-ai zice: „Vai, Norris! Incest! Cum ai putea să crezi o asemenea mârșăvie? Încerci să te eschivezi de la a-ți recunoaște propria vină?"

El îl privește cu admirație pe Norris.

— Nu de pomană mă cunoști de douăzeci de ani, Harry.

— O, te-am studiat, spune Norris. Și l-am studiat și pe stăpânul tău, Wolsey, înainte de asta.

— Ai talent pentru politică. Slujești statul cum se cuvine.

— Și în final un mare trădător.

— Sunt nevoit să-ți aduc aminte de ceva. Nu te rog să-ți amintești numeroasele favoruri pe care ți le-a făcut cardinalul. Te rog doar să-ți aduci aminte de un banchet, de o anumită farsă pusă în scenă la curte. Era o piesă de teatru în care răposatul cardinal era luat de diavoli și dus în iad.

Vede ochii lui Norris cum se mișcă de parcă scena s-ar juca în fața lui: lumina flăcărilor, căldura, ovațiile spectatorilor. El și Boleyn înșfăcându-și victima de mâini, Brereton și Weston apucându-l de picioare. Cei patru zgâlțâind silueta stacojie, rostogolind-o și lovind-o cu picioarele. Patru bărbați care, în glumă, l-au preschimbat pe cardinal într-o fiară; care i-au răpit inteligența, bunătatea și eleganța și l-au preschimbat într-un animal care urlă, care se târăște pe dușumea și zgârâie cu ghearele.

Firește, de fapt nu era cardinalul. Era bufonul Sexton, îmbrăcat într-o robă stacojie. Dar publicul a huiduit de parcă totul ar fi fost real, oamenii au răcnit și și-au agitat pumnii, au înjurat și și-au bătut joc. În spatele unui paravan, cei patru diavoli și-au dat jos măștile și vestele păroase, suduind și râzând. L-au văzut pe Thomas Cromwell cum se sprijinea de panoul de lemn, tăcut, înfășurat într-o mantie neagră de doliu.

Acum, Norris se uită cu gura căscată la el.

— Din cauza asta? Era o piesă de teatru. Era un spectacol, așa cum ai zis și tu. Cardinalul era mort, n-avea cum să afle despre asta. Iar când era în viață, oare nu m-am purtat frumos cu el când a dat de necaz? Oare nu m-am dus după el, când a fost surghiunit de la curte, tocmai până la Putney Heath, cu un cadou de la rege?

Cromwell încuviințează din cap.

— Recunosc că alții s-au purtat și mai urât decât tine. Dar vezi tu, nici unul dintre voi nu s-a purtat ca un creștin. V-ați purtat ca niște sălbatici, v-ați bătut pe proprietățile și pe moșiile lui.

El își dă seama că nu mai este nevoie să continue. Indignarea de pe chipul lui Norris este înlocuită de o groază pură. Măcar, își zice el în sinea lui, individul are destulă inteligență încât să-și dea seama despre ce-i vorba: nu-i poartă râcă de un an sau doi, ci este o porțiune măricică din catastiful suferinței, pe care l-a ținut încă de la căderea în dizgrație a cardinalului. Zice:

— Viața se răzbună, Norris. Nu crezi asta? Și, adaugă el pe un ton blajin, nu-i vorba doar despre cardinal. Nu vreau să crezi că n-am și eu motivele mele.

Norris își ridică privirea.

— Ce ți-a făcut Mark Smeaton?

— Mark? Râde. Nu-mi place cum se uită la mine.

Oare Norris ar înțelege dacă i-ar vorbi pe şleau? Are nevoie de vinovați. Prin urmare, a găsit oameni care sunt vinovați. Deşi probabil nu sunt vinovați de acuzațiile care li se aduc.

Se aşterne tăcerea. El şade, aşteaptă, cu privirea ațintită asupra bărbatului care în curând va muri. Deja se gândeşte ce să facă cu îndatoririle lui Norris, cu indemnizațiile de la rege. Va încerca să le răspundă oamenilor de rând, care i-au trimis petiții, ca bărbatul cu paisprezece copii, care vrea să fie administratorul parcului din Windsor şi o slujbă la castel. Îndatoririle lui Norris din Țara Galilor pot fi preluate de tânărul Richmond, care va fi împuternicitul regelui, deci el, Cromwell, îl va superviza. Iar Rafe poate să aibă moşia lui Norris din Greenwich, îi va putea duce acolo pe Helen şi pe copii când el trebuie să stea la curte. Iar Edward Seymour a spus odată că şi-ar dori casa lui Norris din Kew.

Harry Norris zice:

— Presupun că totuşi n-o să ne duci direct afară, să fim executați. O să fie şi un proces, judecători. Nu? Sper să dureze cât mai puțin. Presupun că aşa va fi. Cardinalul obişnuia să spună: Cromwell o să facă într-o săptămână cât fac alții într-un an şi nu merită să i te opui sau să încerci să-l opreşti. Dacă întinzi o mână ca să-l înhați, el n-o să mai fie acolo, a ajuns deja la treizeci de kilometri de tine până te încalți. Îşi ridică privirea. Dacă ai intenția să mă ucizi în public şi să pui în scenă un spectacol, fă-o cât mai repede. Altfel o să mor de durere singur, aici, în temniță.

El clatină din cap.

— N-o să mori. Şi el a crezut odată că o să moară de durere: din cauza soției lui, a fiicelor sale, a surorilor lui, a tatălui său şi a stăpânului lui, cardinalul. Dar pulsul, insensibil, îşi menține ritmul. Ai impresia că nu mai poți să respiri, dar toracele tău nu crede asta, se ridică şi coboară, suspină. Eşti nevoit să prosperi, deşi nu ți-o doreşti; şi ca să fii în stare de asta, Dumnezeu îți ia inima din carne şi în loc îți dă o inimă de piatră.

Norris se atinge pe coaste.

— Durerea e aici. Am simțit-o azi-noapte. Am stat treaz, chinuindu-mă să respir. Nu mai îndrăznesc să mă întind.

— Când a căzut în dizgrație şi cardinalul a zis acelaşi lucru. Durerea a fost ca o piatră de şlefuit, a spus el. O piatră de şlefuit peste care trece cuțitul. I-a tocat-o până când a murit.

Se ridică în picioare, îşi ia documentele: înclinându-şi capul, pleacă. Henry Norris: laba stângă din față.

William Brereton. Gentlemen din Cheshire. În serviciul ducelui de Richmond din Țara Galilor, deşi nu este deloc competent. Un scandalagiu arogant şi plin de cruzime, dintr-o familie de scandalagii.

— Hai să ne amintim, spune el, hai să ne amintim cum era pe vremea când cardinalul era la putere, căci îmi aduc aminte că un om din reşedința ta a omorât un bărbat în timpul unui joc de bile.

— Te poți înfierbânta când joci, zice Brereton. Ştii şi tu asta. Am auzit că joci şi tu.

— Iar cardinalul a fost de părere că e momentul să evalueze situația; şi familia ta a plătit o amendă pentru că s-a opus anchetei. Eu mă întreb, oare s-a schimbat ceva de atunci? Crezi că poți să faci orice pentru că eşti servitorul ducelui de Richmond şi pentru că eşti în grațiile lui Norfolk…

— Sunt şi în grațiile regelui.

El îşi ridică sprâncenele.

— Zău? Atunci ar trebui să i te plângi lui. Pentru că acum nu mai stai în lux, nu-i aşa? Din păcate pentru tine, regele nu este aici, aşa că trebuie să te descurci cu mine şi cu memoria mea pe termen lung. Dar hai să nu vorbim despre lucruri petrecute demult. Uite, de pildă, cazul gentlemanului din Flintshire, John ap Eyton. E atât de recent, că n-ai cum să-l fi uitat.

— Deci din motivul ăsta sunt aici, zice Brereton.

— Nu numai, dar hai să nu vorbim acum despre adulterul tău cu regina şi să ne concentrăm asupra lui Eyton. Ştii foarte bine ce s-a întâmplat cu el. E o ceartă, se încaieră, un om din reşedinţa ta moare, dar Eyton are proces, după toate uzanţele, în faţa unui juriu din Londra, şi este achitat. Acum, pentru că n-ai nici un dram de respect nici pentru lege şi nici pentru justiţie, tu juri să te răzbuni. Îl răpeşti pe galez. Servitorii tăi îl spânzură fără nici o ezitare, iar toate astea – nu mă întrerupe, omule – toate astea cu permisiunea ta şi plănuite de tine. Iar acesta este doar un exemplu. Ai impresia că este doar un singur om şi că nu contează, dar să ştii că, totuşi, contează. Crezi că de atunci a trecut mai mult de un an şi că nimeni nu-şi mai aminteşte de asta, dar eu n-am uitat. Crezi că legea ar trebui să fie cum vrei tu, iar tu te porţi conform acestui principiu în proprietăţile de lângă graniţa cu Ţara Galilor, unde justiţia şi numele regelui sunt discreditate zi de zi. Locul ăla este o fortăreaţă a tâlharilor.

— Zici că sunt tâlhar?

— Spun că te-ai asociat cu ei. Dar uneltirile tale au luat sfârşit.

— Eşti şi judecător, şi juriu, şi călău, asta e de fapt?

— E o judecată mai dreaptă decât a fost pentru Eyton.

Iar Brereton spune:

— Recunosc asta.

Ce prăbuşire! Doar cu câteva zile în urmă i-a cerut secretarului principal să îi aloce o parte din moşia mânăstirii din Cheshire. Fără îndoială că acum îi răsună în minte cuvintele pe care i le-a adresat secretarului principal, când s-a plâns de aroganţa lui: Sunt nevoit să te învăţ eu cum stau de fapt lucrurile, a spus el cu răceală în voce. Noi nu suntem nişte creaturi care participă la o adunare secretă a avocaţilor din Grays Inn. La mine în ţară familia mea susţine legea, doar de lege ne pasă.

Acum el, secretarul principal, întreabă:

— Crezi că Weston a făcut-o cu regina?

— Poate, lui Brereton pare că nu-i pasă nici dacă a făcut-o, nici dacă nu. Nu-l prea cunosc. E tânăr, prostuţ şi chipeş, iar femeile apreciază asta, nu? O fi ea regină, dar tot femeie e, cine ştie ce poate fi convinsă să facă?

— Crezi că femeile sunt mai proaste decât bărbaţii?

— În general, da. Şi mai vulnerabile. În amor.

— Ţi-am reţinut opinia.

— Dar cu Wyatt cum rămâne, Cromwell? Nu-i şi el băgat în asta?

— N-ai nici un drept să-mi pui tu întrebări, zice el. William Brereton; laba stângă din spate.

George Boleyn are mult peste treizeci de ani, dar posedă acea strălucire pe care o admirăm la tineri, privirea limpede şi scânteietoare. E greu să asociezi o persoană atât de agreabilă cu poftele animalice de care îl acuză nevasta lui, iar el, preţ de o clipă, se uită la George şi se întreabă dacă este vinovat de ceva, pe lângă vanitate şi orgoliu. Cu farmecul lui, al înfăţişării şi al minţii, ar fi putut să zboare şi să plutească deasupra curţii regale şi a intrigilor dezgustătoare de acolo, un om rafinat care trăieşte în lumea lui: plăteşte traduceri ale poeţilor din vechime şi le publică în volume superbe. Ar fi putut să călărească pe

cai albi şi frumoşi, care fac curbete şi se înclină în faţa doamnelor. Din nefericire, lui îi place să se certe şi să se laude, să uneltească şi să dea oamenilor peste nas. Acum, când îl vedem, în încăperea rotundă şi luminoasă din Turnul Martin, cum se mişcă de colo-colo, arzând de nerăbdare să se certe cu cineva, ne întrebăm: Oare ştie de ce e aici? Sau va fi o surpriză pentru el?

— Poate că nu sunteţi prea vinovat, spune el, Thomas Cromwell, pe când se aşază pe scaun. Veniţi la masă, lângă mine, îi porunceşte. Se spune că prizonierii sapă tunele în piatră ca să evadeze, dar eu nu cred că este posibil. Probabil că ar dura trei sute de ani.

Boleyn spune:

— Mă acuzaţi de complot, că n-am dezvăluit cine ştie ce faptă rea a surorii mele, dar acuzaţiile nu vor fi valabile, pentru că n-a existat nici o faptă rea.

— Nu, Înălţimea Voastră, nu de acest lucru sunteţi acuzat.

— Atunci de ce anume?

— Nu de acest lucru sunteţi acuzat. Sir Francis Bryan, care este un om cu o imaginaţie foarte bogată…

— Bryan! Boleyn pare îngrozit. Dar ştiţi că este duşmanul meu. Cuvintele i se lovesc unele de altele. Ce a spus, cum aţi putea să credeţi ce v-a spus?

— Sir Francis mi-a explicat totul. Iar eu am început să înţeleg. Cum un bărbat poate să nu-şi cunoască sora aproape deloc, iar pe urmă s-o vadă doar după ce este deja femeie. Seamănă cu el, dar nu este identică. Este familiară, totuşi îi trezeşte interesul. Într-o bună zi, îmbrăţişarea lui frăţească este puţin mai lungă ca de obicei. De aici începe toată treaba. Probabil că nici unul din ei nu crede că face ceva greşit, până când se trece peste o graniţă. Dar eu unul sunt prea lipsit de imaginaţie ca să pot înţelege care este acea graniţă. Face o pauză. A început înainte de căsătorie sau după?

Boleyn începe să tremure. E în stare de şoc; nici nu mai poate vorbi.

— Refuz să răspund la această întrebare.

— Înălţimea Voastră, sunt obişnuit să am de-a face cu cei care refuză să răspundă.

— Mă ameninţaţi cu tortura?

— Ei bine, nu l-am torturat pe Thomas More, nu-i aşa? Am stat în cameră cu el. O cameră de aici, din Turn, asemănătoare cu cea în care sunteţi acum. Am ascultat murmurul din tăcerea lui. Construcţia poate fi amuţită. Aşa va fi.

George spune:

— Henric i-a ucis pe sfetnicii tatălui său. L-a ucis pe Ducele de Buckingham. L-a distrus pe cardinal şi i-a grăbit moartea, l-a izbit în cap pe unul dintre marii învăţaţi din Europa. Acum plănuieşte să-şi ucidă nevasta şi pe familia ei şi pe Norris care i-a fost cel mai bun prieten. De ce aţi crede că nu va face la fel şi cu Domnia Voastră, că nu sunteţi la fel ca oamenii aceştia?

El zice:

— E o ruşine să aud numele cardinalului din gura oricărui membru al familiei Înălţimii Voastre. De fapt şi pe al lui Thomas More. Sora Înălţimii Voastre şi-a dorit nespus să se răzbune pe el. Îmi spunea, ce, Thomas More, încă mai trăieşte?

— Cine a lansat calomniile despre mine? Sunt sigur că nu Francis Bryan. Nevasta mea? Da. Ar fi trebuit să ştiu.

— Înălţimea Voastră presupune asta. Eu nu confirm nimic. Probabil că aveţi conştiinţa încărcată în privinţa ei, dacă credeţi că are motiv să vă urască atât de mult.

— Şi credeţi un lucru atât de oribil? îl întreabă George pe un ton rugător. Declarat de o singură femeie?

— Mai sunt şi alte femei care au fost ţinta seducţiei Înălţimii Voastre. N-o să le aduc în faţa judecătorilor, dacă pot, măcar atâta pot face ca să le protejez. Înălţimea Voastră, tot timpul aţi crezut că vă puteţi descotorosi cu uşurinţă de femei, iar acum nu vă puteţi plânge că şi ele cred acelaşi lucru despre Înălţimea Voastră.

— Deci voi fi judecat pentru seducţie? Da, sunt invidioşi pe mine, voi cu toţii sunteţi invidioşi, am avut succes la femei.

— Încă îl mai numiţi succes? Cred că ar trebui să vă gândiţi mai bine.

— N-am auzit niciodată că ar fi o crimă. Să-mi petrec timpul cu o iubită care vrea să fie cu mine.

— Mai bine n-aţi folosi scuza asta. Dacă una dintre iubitele tale este sora ta… judecătorilor li se va părea că e un lucru, cum să zic… obraznic şi neruşinat. Lipsit de seriozitate. Acum v-ar salva – adică ar putea să vă salveze viaţa – o mărturie care să cuprindă tot ce ştiţi despre legăturile surorii Înălţimii Voastre cu alţi bărbaţi. Unii sugerează că a avut relaţii care le-ar pune în umbră pe cele ale Înălţimii Voastre, chiar pe cele împotriva firii.

— Sunteţi creştin şi mă puneţi să fac asta? Să fac o declaraţie care să vă ajute să-mi ucideţi sora?

El îşi întinde mâinile.

— Eu nu vă pun să faceţi nimic. Doar vă atrag atenţia asupra a ceea ce unii zic că v-ar salva. Nu ştiu dacă regele vă va arăta îndurare. V-ar putea permite să trăiţi în străinătate sau poate că vă va lăsa să alegeţi felul în care veţi muri. Sau nu. Pedeapsa pentru trădare, după cum ştiţi, este publică şi îngrozitoare; se moare în chinuri şi umilinţă. Înţeleg că ştiţi, aţi asistat la execuţii.

Boleyn se chirceşte: parcă se îngustează, cu braţele în jurul trupului, de parcă ar vrea să-şi protejeze maţele de cuţitul măcelarului, apoi se prăbuşeşte pe un scăunel; el îşi zice în sinea lui: Ar fi trebuit să faci asta, ţi-am zis să stai jos, vezi cum, fără să te ating, te-am făcut să te aşezi? Îi zice pe o voce moale:

— Înălţimea Voastră, sunteţi un susţinător al Evangheliei şi credeţi că sunteţi mântuit. Dar faptele Înălţimii Voastre nu sugerează că sunteţi mântuit.

— Puteţi să vă luaţi amprentele de pe sufletul meu, spune George. Eu discut despre aceste lucruri cu preoţii mei.

— Da, mi-au spus. Cred că sunteţi atât de convins că veţi fi iertat, având impresia că veţi avea mulţi ani de acum încolo în care să puteţi păcătui şi că, deşi Dumnezeu le vede pe toate, el trebuie să aibă răbdare, să aştepte ca o slugă: până la urmă vă veţi îndrepta atenţia asupra Lui şi-i veţi răspunde rugăminţilor Sale, dacă aşteaptă până când veţi fi bătrân. Aşa e?

— Mă voi spovedi preotului.

— Acum eu sunt preotul. Aţi spus cumva, în prezenţa altora, că regele este impotent?

George rânjeşte la el.

— El poate doar când e frumos afară.

— Prin aceasta aţi pus la îndoială descendenţa prinţesei Elizabeth. Fără doar şi poate, ştiţi că asta este trădare, căci ea este moştenitoarea tronului Angliei.

— *Faute de mieux*[10], în ce vă priveşte.

10. Din lipsă de altceva, în lb. franceză.

— Acum regele crede că n-a putut să aibă un fiu din această căsătorie pentru că nu a fost legitimă. El crede că au fost anumite obstacole şi că sora Înălţimii Voastre a minţit în privinţa trecutului său. Vrea să aibă un nou mariaj care să fie neprihănit.

— Mă miră că daţi explicaţii, spune George. N-aţi mai făcut-o până acum.

— Fac asta dintr-un singur motiv – ca să vă daţi seama în ce situaţie sunteţi şi să nu vă faceţi speranţe deşarte. Preoţii despre care vorbiţi, o să vi-i trimit. Acum v-ar face bine să petreceţi nişte timp cu ei.

— Dumnezeu dăruieşte fii chiar şi cerşetorilor, spune George. Îi trimite pe lume chiar şi în uniuni nelegitime, nu doar în cele care au binecuvântarea lui, târfelor la fel ca şi reginei. Mă întreb dacă regele este chiar atât de prost.

— Este o prostie cucernică, zice el. El este suveranul unsul lui Dumnezeu pe tron, aşa încât este foarte aproape de Domnul.

Boleyn îi studiază expresia, încercând să găsească în ea frivolitate sau batjocură: însă el ştie că faţa lui nu exprimă nimic, poate să aibă încredere că chipul lui n-o să-l dea de gol. Ai putea să evaluezi viaţa şi cariera lui Boleyn şi să zici „Aici a mers prost şi aici“. A fost prea vanitos, prea original, n-a fost dispus să-şi stăpânească pornirile sau să se facă util. Are nevoie să înveţe cum să se îndoaie sub suflarea vântului, asemenea tatălui său; însă are prea puţin timp ca să mai înveţe ceva. Uneori trebuie să-ţi păstrezi demnitatea, dar alteori ar trebui s-o abandonezi ca să supravieţuieşti. Uneori poţi să-ţi râzi în barbă când vezi ce cărţi de joc ai tras, însă alteori trebuie să-ţi arunci punga cu bani pe masă şi să spui: „Thomas Cromwell, ai câştigat“.

George Boleyn, laba dreaptă din faţă.

Înainte de a se duce la Francis Weston (laba dreaptă din spate), familia tânărului i-a oferit o sumă mare de bani. I-a refuzat politicos; în aceleaşi circumstanţe şi el ar fi făcut la fel, însă îi e greu să-şi închipuie că Gregory sau alt membru al reşedinţei sale ar putea fi la fel de prost ca acest tânăr.

Familia Weston merge şi mai departe: se duce chiar la rege. Îi vor face o ofertă, vor fi mărinimoşi cu darurile, vor face o donaţie mare şi necondiţionată pentru vistieria regelui. El vorbeşte despre asta cu Fitzwilliam:

— Nu pot să-i dau nici un sfat Maiestăţii Sale. Este posibil să fie acuzat de ceva mai puţin grav. Depinde de cât de mult crede Maiestatea Sa că i-a pângărit onoarea.

Dar regele nu-i dispus să fie indulgent. Fitzwilliam zice pe un ton sumbru:

— Dacă aş fi în locul Westonilor, oricum i-aş da banii. Să fie siguri că nu-i ies din graţii. După aia.

La aceeaşi soluţie se gândise şi el în ce-i priveşte pe membrii familiei Boleyn (cei care vor supravieţui), dar şi Howard. Va scutura stejarii străvechi, iar monedele de aur vor pica din ei în fiecare an.

Când ajunge în încăperea unde este Weston, tânărul ştie la ce să se aştepte; ştie cine mai este în temniţă în afară de el; ştie destul de bine ce acuzaţii i se aduc; probabil că temnicerii au pălăvrăgit, căci el, Cromwell, a întrerupt orice comunicare între cei patru. Un temnicer guraliv poate fi foarte util; poate să convingă un prizonier să coopereze, să-şi accepte soarta sau să fie copleşit de disperare. Probabil, Weston bănuieşte că iniţiativa familiei sale n-a dat roade. Uitându-te la Cromwell, îţi zici în sinea ta: Dacă mita nu ţine, atunci nimic n-o să ţină la el. Este inutil să protestezi, să negi sau să-l contrazici. Umilinţa ar putea să meargă, ar putea să încerce cu asta.

— V-am luat peste picior, domnule, zice Francis. V-am desconsiderat. Îmi pare rău că am făcut asta. Îl slujiţi pe rege şi s-ar fi cuvenit să respect asta.

— Ei bine, este o scuză bună, zice el. Deşi ar trebui să cereţi în genunchi iertare regelui şi lui Isus Cristos.

Francis spune:

— Ştiţi că nu mai sunt însurat.

— Iar soția Domniei Voastre a plecat la reşedința de la țară. Din motive evidente.

— Pot să-i trimit o scrisoare? Am un fiu. Încă n-a împlinit un an. Tăcere. Mi-aş dori să se roage cineva pentru sufletul meu după ce mor.

El ar fi zis că Dumnezeu hotărăşte, dar Weston crede că Creatorul poate fi convins prin linguşiri sau argumente şi poate fi chiar mituit. De parcă i-ar fi ghicit gândurile, Weston spune:

— Am rămas dator, domnule secretar principal. Cu o mie de lire. Acum îmi pare rău.

— Nimeni nu se aşteaptă de la un tânăr gentlemen ca Domnia Ta să fie chibzuit cu banii. Tonul lui este blajin, iar Weston îşi ridică privirea. Fireşte, aceste datorii depăşesc cu mult averea pe care o aveți şi chiar dacă luăm la socoteală moştenirea pe care ar lăsa-o tatăl Domniei Tale după moarte, tot e o sumă copleşitoare. Dacă extravaganța Domniei Tale le dă de gândit oamenilor, ce aşteptări are tânărul Weston?

Preț de o clipă, tânărul se uită la el cu o expresie îndărătnică şi tâmpă, de parcă nu înțelege că ar fi o acuzație împotriva lui: ce-au de-a face datoriile lui cu ce se întâmplă? Nu-şi dă seama către ce se îndreaptă discuția. Pe urmă înțelege. El, Cromwell, întinde o mână şi îl înşfacă de veşminte, pentru a-l împiedica să se prăbuşească din cauza şocului pe care îl suferă. Un juriu va înțelege cu uşurință. Ştim că regina v-a dat bani. Altfel cum ați fi putut să huzuriți aşa? E uşor de priceput. Pentru Domnia Ta, o mie de lire nu înseamnă nimic, dacă nutriți speranța să vă însurați cu ea, după ce complotul de a-l ucide pe rege va fi încununat de succes.

Când este sigur că Weston poate să stea în picioare, el îşi deschide pumnul şi îşi slăbeşte strânsoarea. Fără să se gândească, băiatul îşi îndreaptă umerii şi îşi netezeşte veşmintele şi gulerul cămăşii.

— Vom avea grijă de soția Domniei Tale, îi zice el. Să nu vă faceți griji în această privință. Regele nu rămâne niciodată furios pe văduve. Aş putea spune că chiar o va duce mai bine decât a dus-o cu Domnia Ta.

Weston îşi ridică privirea.

— Nu pot găsi nici un cusur judecății Domniei Tale. Înțeleg ce importanță va avea în sala de judecată. Am fost prost, iar Domnia Ta a observat şi a înțeles totul. Ştiu cum m-am distrus singur. Nici nu vă pot condamna pentru felul în care vă purtați cu mine, căci şi eu v-aş fi făcut rău dacă aş fi fost în stare. Şi ştiu că n-am dus o viață… n-am trăit cum… ştiți, credeam că o mai pot duce aşa cel puțin încă douăzeci de ani, iar pe urmă, la bătrânețe, la patruzeci şi cinci sau la cincizeci de ani, aş fi dat bani spitalelor sau bisericilor, iar Dumnezeu ar fi ştiut că îmi pare rău.

El încuviințează din cap.

— Ei bine, Francis, spune el. N-avem cum să ştim când o să ne sune ceasul, nu?

— Dar, domnule secretar principal, ştiți că, oricâte fapte rele am săvârşit, nu sunt vinovat de acuzația legată de regină. Văd pe chipul Domniei Voastre că ştiți asta şi toată lumea o va şti când voi fi dus la eşafod, şi regele o s-o ştie şi o să se gândească la asta când o să fie singur. Prin urmare, n-o să fiu uitat. Nevinovații nu sunt uitați.

Ar fi fost o cruzime să-i distrugă această convingere; crede că moartea îi va aduce mai multă faimă decât avea în viață. Toți anii pe care i-ar mai fi avut de trăit, nu există nici un motiv pentru care ai putea crede că ar putea să profite mai mult de ei decât de primii douăzeci şi cinci de ani de viață; el, unul, crede că nu. A crescut sub aripa protectoare a regelui, curtean încă din copilărie, provenind dintr-o familie de curteni: n-a avut nici o clipă de îndoială în privința locului pe care îl ocupă în lume, n-a avut nici un moment de anxietate, nici o clipă de recunoştință pentru imensul privilegiu de a se fi născut cu numele de Francis Weston, cu un destin norocos, pentru a sluji un rege nobil şi o națiune minunată; dar în

urma lui nu va lăsa decât datoriile, un nume mânjit şi un fiu: oricine poate zămisli un fiu, îşi zice el în sinea lui, până când îşi aminteşte de ce se află acolo şi din ce motiv. Spune:

— Soţia ta i-a scris regelui în numele tău. Îi cere îndurare. Ai mulţi prieteni.

— N-au cu ce să mă ajute.

— Nu-ţi dai tu seama acum, dar într-o asemenea situaţie mulţi oameni s-ar simţi singuri. Ar trebui să te bucuri. N-ar trebui să fii plin de amărăciune, Francis. Soarta este capricioasă, orice tânăr dornic de aventuri ştie asta. Resemnează-te. Uită-te la Norris. N-are nici un strop de amărăciune în el.

— Poate că Norris n-are nici un motiv pentru care să fie plin de amărăciune, replică tânărul. Poate că regretele lui sunt oneste şi necesare. Poate că el merită să moară, pe când eu nu.

— Crezi că este răsplătit cum se cuvine pentru faptul că a uneltit cu regina.

— Stă tot timpul cu ea. Şi nu ca să vorbească despre Evanghelie.

Probabil că este pe punctul de a-l denunţa. Norris începuse să-i spună ceva lui William Fitzwilliam, dar s-a abţinut. Poate că acum se va afla adevărul? Aşteaptă: vede cum băiatul îşi îngroapă capul în mâini; pe urmă, dintr-un motiv pe care nu-l ştie, el se ridică în picioare şi spune:

— Francis, îmi cer scuze, apoi iese din încăpere.

Afară îl aşteaptă Wriothesley, împreună cu gentlemenii din reşedinţa lui. Se sprijină de ziduri şi râd împreună de vreo glumă sau alta. Se foiesc când îl văd, privindu-l iscoditor.

— Am terminat? îl întreabă Wriothesley. A mărturisit?

El clatină din cap.

— Toţi au vorbit mult despre ei înşişi, dar nu şi despre ceilalţi. De asemenea, spun „Sunt nevinovat“, dar nu şi „Ea e nevinovată“. Nu sunt în stare. Poate că totuşi ea este, însă nici unul dintre ei nu poate să jure.

E exact aşa cum i-a spus odată Wyatt: „Cel mai rău lucru“, îi zisese el, „este că face tot felul de aluzii, mai-mai că se laudă că mie îmi zice nu, nu, pe când altora le spune da“.

— Ei bine, nimeni n-a recunoscut nimic, zice Wriothesley. Vrei să-i forţăm noi?

El îi aruncă lui Spune-Mi o privire care-l face să se dea un pas în spate, aşa încât calcă pe piciorul lui Richard Riche.

— Ce-i, măi, Wriothesley, crezi că sunt prea blând cu tinerii?

Riche îşi masează piciorul.

— Să scriem o parte din acuzaţii?

— Cu cât mai multe, cu atât mai bine. Iertaţi-mă, am nevoie de o clipă de…

Riche presupune că Cromwell se duce să se uşureze. El nu ştie ce l-a făcut să-şi întrerupă discuţia cu Weston şi să plece de lângă el. Poate pentru că băiatul a zis „patruzeci şi cinci sau cincizeci“. De parcă, după ce ai trecut de jumătatea vieţii, mai urmează încă o copilărie, o nouă etapă a inocenţei. Probabil că naivitatea lui l-a impresionat. Sau poate că pur şi simplu are nevoie de aer. Hai să zicem că eşti într-o cameră cu ferestrele perfect închise, eşti conştient de trupurile de lângă tine, de lumina amurgului. În cameră tu pui lăzi, participi la tot felul de jocuri, îi muţi de colo-colo pe oameni: trupuri imaginare, tari ca fildeşul, negre ca abanosul, împinse pe traiectoriile lor dintr-o pătrăţică în alta. Pe urmă spui: Nu mai pot să suport, trebuie să respir; ieşi în fugă din cameră în grădina plină de plante sălbatice, unde vinovaţii sunt spânzuraţi de crengi, nu mai sunt din fildeş, nu mai sunt din abanos, ci din carne; iar limbile lor se tânguiesc violent, recunoscându-şi vina în vreme ce mor. În acest caz, cauza a fost precedată de efect. Ce ai visat a devenit realitate. Întinzi mâna după o sabie, dar sângele a fost deja vărsat. Mieii au fost

sfârtecați și s-au mâncat singuri. Au adus cuțite la masă, s-au tăiat singuri felii, până când n-a mai rămas nici o urmă de carne pe oasele lor.

Luna mai îmboboceşte chiar şi pe străzile oraşului. El duce flori doamnelor din Turn. Christophe trebuie să care buchetele. Băiatul parcă s-ar fi umflat şi arată ca un taur cu ghirlande de flori la gât, dus la sacrificiu. El se întreabă oare ce făceau cu animalele sacrificate păgânii şi evreii din Vechiul Testament; fără îndoială că n-au irosit carnea proaspătă, ci au dăruit-o săracilor, nu?

Anne stă în apartamentul care a fost redecorat înainte de încoronarea ei. El însuşi a supravegheat munca oamenilor şi a văzut cum zeițele, cu ochii lor blânzi, strălucitori şi închişi la culoare, au înmugurit pe pereți. Stau tolănite la soare în dumbrave, sub chiparoşi; o turturică albă priveşte printre frunze, pe când vânătorii pleacă în altă direcție, iar ogarii merg cu limba scoasă în fața lor, scoțând sunetele lor caracteristice, melodioase.

Lady Kingston se ridică în picioare pentru a-l întâmpina, iar el spune:

— Staţi jos, dragă doamnă… Unde este Anne? Nu-i aici, în camera de primire.

— Se roagă, zice una dintre mătuşile Boleyn. Aşa că am lăsat-o în pace.

— Stă de multă vreme înăuntru, spune cealaltă mătuşă. Suntem sigure că nu e vreun bărbat acolo, cu ea?

Mătuşile râd pe înfundate; el nu li se alătură; lady Kingston le aruncă o privire mustrătoare.

Regina iese din micul paraclis; i-a auzit vocea. Razele soarelui îi învăluie chipul. Este adevărat ce spune, lady Rochford, încep să-i apară riduri. Dacă n-ai fi ştiut că este doamna care a ținut în palmă inima unui rege, ai fi zis că este o femeie de rând. El crede că întotdeauna va exista o frivolitate crispată în ea, o sfială prefăcută. Va fi una dintre acele femei care la cincizeci de ani va crede că încă mai are şanse: una dintre acele bătrâne obosite, experte în aluzii, femei care surâd prosteşte, aidoma unei fecioare şi îți pun mâna pe braț, care schimbă priviri cu alte femei când în raza lor vizuală îşi face apariția un bărbat dezirabil precum Tom Seymour.

Dar, firește, Anne nu va ajunge niciodată la cincizeci de ani. Se întreabă dacă acum o să fie ultima oară când o s-o vadă înainte de proces. Ea se aşază în umbră, în mijlocul femeilor. Turnul pare întotdeauna jilav, din cauza râului, şi chiar şi camerele acestea noi şi luminoase par reci şi umede. El o întreabă dacă ar vrea să i se aducă blănuri, iar ea zice:

— Da. Hermina. De asemenea, nu le vreau pe femeile astea. Aş vrea să mi le aleg eu pe ale mele, nu pe ale tale.

— Lady Kingston vă serveşte pentru că…

— Pentru că este spioana ta.

— …pentru că este gazda Domniei Voastre.

— Sunt oaspetele ei? Un oaspete poate să plece dacă vrea.

— Am crezut că v-ar plăcea s-o aveți alături pe doamna Orchard, căci a fost doica Domniei Voastre, spune el. Şi n-am crezut că n-o să fiți de acord cu mătuşile.

— Amândouă îmi poartă pică. Nu fac decât să chicotească şi să țâțâie.

— Isuse! Vă aşteptați la aplauze?

Asta este problema Boleynilor: îşi urăsc propriul lor neam.

— N-o să-mi mai vorbeşti aşa după ce ies de aici, zice Anne.

— Îmi cer scuze. Am vorbit fără să mă gândesc.

— Nu ştiu de ce mă ține aici regele. Presupun că o face ca să mă pună la încercare. Este o tactică de-a lui, nu-i aşa?

În sinea ei, Anne nu crede asta, aşa că el nu îi răspunde.

— Aş vrea să mă văd cu fratele meu, spune Anne.

Una dintre mătuşi, lady Shelton, îşi ridică privirea de pe broderie.

— În situația de acum, asta este o cerere prostească.

— Unde este tatăl meu? întreabă Anne. Nu înțeleg de ce nu îmi sare în ajutor.

— Este norocos că nu e în temniță, spune lady Shelton. Nu te aştepta să te ajute. Thomas Boleyn întotdeauna se îngrijeşte mai întâi de pielea lui, ştiu asta, pentru că sunt soră-sa.

Anne o ignoră.

— Şi preoții mei, ei unde sunt? I-am susținut, i-am protejat, am contribuit la răspândirea religiei, de ce nu se duc la rege să pună o vorbă bună pentru mine?

Cealaltă mătuşă Boleyn râde.

— Te aştepți ca preoții să intervină şi să-ți găsească scuze pentru adulter?

Este evident că acest juriu i-a dat deja verdictul. El îi spune:

— Ajutați-l pe rege. Dacă nu vă arată îndurare, nu mai aveți nici o şansă, nu mai puteți să faceți nimic. Dar ați putea să faceți ceva pentru fiica Domniei Voastre, Elizabeth. Cu cât sunteți mai docilă, cu cât vă căiți mai mult, cu cât sunteți mai înțelegătoare în timpul procesului, cu atât mai îngăduitor va fi Maiestatea Sa când vă va auzi numele după aceea.

— Ah, procesul, spune Anne cu un rest din vechea-i agerime. Şi când va avea loc procesul?

— Acum se întocmesc mărturiile gentlemenilor.

— Ale cui? întreabă Anne.

— Ai auzit bine, spune lady Shelton. N-o să mintă pentru tine.

— Poate că vor mai fi arestați şi alții, poate li se vor aduce acuzații, deşi, dacă ați vorbi deschis acum, dacă ați fi sinceră, atunci ați scurta suferința tuturor celor implicați. Gentlemenii vor fi acuzați deodată. Iar Domnia Voastră şi Înălțimea Sa, fratele Domniei Voastre, întrucât sunteți nobili, veți fi judecați de cei de acelaşi rang.

— N-au nici un martor. Ei pot să mă acuze de orice, iar eu pot să neg.

— Aşa e, o aprobă el. Deşi n-aveți dreptate în privința martorilor. Când eraţi în libertate, doamnă, doamnele din serviciul Domniei Voastre au fost intimidate de Domnia Voastră, au fost obligate să mintă, însă acum au căpătat curaj.

— Sunt convinsă de asta. Ea îl priveşte în ochi; tonul ei este disprețuitor. Aşa cum şi Seymour a căpătat curaj. Spune-i din partea mea că Dumnezeu îi cunoaşte şmecheriile.

El se ridică să plece. Ea îl tulbură, cu disperarea crâncenă pe care şi-o stăpâneşte, abia se abține să nu izbucnească. Nu pare că ar avea rost să prelungească discuția, totuşi el spune:

— Dacă regele cere anularea căsătoriei, atunci poate că o să mă întorc pentru a vă prelua mărturia.

— Ce? face ea. Şi asta? Chiar e nevoie? Crima nu-i de ajuns?

El se înclină şi pleacă.

— Nu! îl cheamă ea înapoi. S-a ridicat în picioare ca să-l oprească şi îl atinge sfioasă pe braț; de parcă n-ar vrea să o scoată din temniță, ci doar o aprobare. Doar nu crezi poveştile astea despre mine? Ştiu că în sufletul tău nu le crezi. Cremuel?

E un moment care pare să nu se mai sfârşească. El simte că urmează ceva neplăcut: cunoştințe de prisos, informații inutile. Se întoarce, ezită şi întinde o mână şovăitoare…

Dar în acel moment ea îşi ridică mâinile şi le pune pe piept, gestul pe care i-l arătase lady Rochford. Ah, regină Esther, îşi zice el în sinea lui. Ea nu este nevinovată; poate doar să mimeze inocenţa. Mâinile îi cad pe lângă corp. Se întoarce. Ştie că e o femeie care nu simte nici o remuşcare. Crede că ar săvârşi orice păcat şi orice faptă rea. El mai crede că seamănă cu tatăl ei, că încă din copilărie n-a făcut nimic, nimeni n-a reuşit nici s-o convingă şi nici s-o oblige să facă vreun lucru care să se opună intereselor ei. Însă, cu un singur gest, acum a făcut-o.

Ea a văzut cum el s-a schimbat la faţă. Face un pas în spate, îşi pune mâinile în jurul gâtului: aidoma unui călău, şi le strânge în jurul propriului său gât.

— Gâtul meu este mic, zice ea. N-o să dureze decât o clipă.

Kingston fuge după el; vrea să-i vorbească.

— Tot timpul face asta. Îşi pune mâinile în jurul gâtului. Şi râde. Chipul său onest de temnicer este îngrozit. Nu văd de ce ar râde. Şi mai spune şi alte prostii, mi-a zis nevastă-mea. Zice: Ploaia n-o să se oprească până când nu voi fi eliberată. Sau atunci o să plouă. Aşa ceva.

El se uită pe fereastră şi vede doar o ploaie torenţială de vară. Peste o clipă soarele va pârjoli umezeala de pe pietre.

— Nevastă-mea îi spune să nu mai vorbească aşa, zice Kingston. Ea mi-a zis: Jupâne Kingston, oare mi se va face dreptate? I-am spus, doamnă, chiar şi cel mai sărman supus al regelui are dreptul să i se facă dreptate. Dar ea nu face decât să râdă, spune Kingston. Şi cere să i se aducă cina. Şi o mănâncă cu poftă. Şi spune poezii. Soţia mea nu le înţelege. Regina zice că sunt poezii scrise de Wyatt. Şi spune: Ah, Wyatt, Thomas Wyatt, când o să te văd aici, lângă mine?

La Whitehall, el îi aude vocea lui Wyatt şi o urmează, iar însoţitorii vin după el; are mai mulţi însoţitori ca niciodată, pe unii dintre ei nu i-a mai văzut până acum. Charles Brandon, duce de Suffolk, Charles Brandon mare cât casa: îi blochează drumul lui Wyatt şi ţipă unul la altul:

— Ce faci? urlă el, iar Wyatt se întrerupe şi spune, răsucindu-şi capul:

— Ne împăcăm.

El râde. Brandon pleacă şchiopătând, rânjind pe sub imensa lui barbă. Wyatt spune:

— L-am implorat, încetează cu vechea ta ostilitate faţă de mine sau o să mă omori, vrei asta? El priveşte dezgustat în urma ducelui. Am impresia că da. Asta-i şansa lui. S-a dus mai demult la rege zbierând că are suspiciuni în privinţa mea şi a lui Anne.

— Da, dar dacă-ţi aminteşti, Henric l-a alungat, l-a trimis în estul ţării.

— Acum Henric o să-l asculte. O să-i vină uşor să creadă.

Îl ia de braţ pe Wyatt. Dacă-l poate impresiona pe Charles Brandon, atunci e în stare să convingă pe oricine.

— N-am de gând să discut în public despre asta. Am trimis pe cineva să te aducă la mine acasă, tâmpitule, nu te apuca să urli în văzul tuturor, ca după aceea lumea să spună: Ce, Wyatt nu-i încă în temniţă?

Wyatt îşi pune mâna pe a lui. Respiră adânc, încercând să se liniştească.

— Tatăl meu mi-a zis, du-te la rege şi stai cu el zi şi noapte.

— Asta nu se poate. Regele nu vrea să vadă pe nimeni. Trebuie să vii la mine, la Arhive, dar atunci…

— Dacă vin la tine acasă, lumea o să spună că sunt arestat.

El îşi coboară tonul vocii.

— Nici un prieten de-al meu n-o să aibă de suferit.

— Luna asta ai nişte prieteni noi şi ciudaţi. Prieteni papişti, oamenii lui lady Mary, Chapuys. Acum ai interese comune cu ei, dar ce-o să se întâmple pe urmă? Ce o să se întâmple dacă te abandonează înainte ca tu să-i părăseşti pe ei?

— Ah, deci crezi că toată reşedinţa Cromwell se va prăbuşi? întreabă el pe un ton calm. Ai încredere în mine, da? Păi, de fapt nici n-ai de ales, nu-i aşa?

Din reşedinţa lui Cromwell până în Turn: Richard Cromwell îl însoţeşte şi toată treaba merge atât de lesne, ca de la sine, încât ai zice că pleacă la vânătoare.

— Imploră-l pe administrator să-l întâmpine cu toate onorurile pe jupânul Wyatt, îi spune el lui Richard. I se adresează lui Wyatt: este singurul loc unde eşti în siguranţă. În Turn nimeni nu te poate interoga fără să-mi ceară voie.

Wyatt zice:

— Dacă intru acolo, n-o să mai ies niciodată. Noii tăi prieteni vor ca eu să fiu sacrificat.

— Nu vor accepta să plătească pentru asta, zice el pe un ton degajat. Mă cunoşti, Wyatt. Ştiu cât are fiecare dintre ei, ştiu ce îşi pot permite. Şi nu mă refer la bani. Ţi-am evaluat bine duşmanii. Ştiu cât ar fi dispuşi sau cât ar refuza să plătească şi, crede-mă, suferinţa care s-ar abate peste ei, dacă mă supără făcând asta, i-ar falimenta de lacrimi.

După ce Wyatt şi Richard şi-au văzut de drum, el îi zice, încruntat, lui Spune-Mi:

— Mai demult Wyatt a spus că sunt cel mai deştept om din Anglia.

— A grăit adevărul, zice Spune-Mi. Eu în fiecare zi învăţ multe doar pentru că stau în preajma ta.

— Nu, aşa e el. Ne lasă în urmă. Se jură şi apoi neagă. Notează o poezie pe o foaie de hârtie şi ţi-o strecoară, când eşti la cină sau când te rogi în biserică. Pe urmă strecoară o foaie de hârtie altei persoane, e aceeaşi poezie, dar unul dintre cuvinte e diferit. Apoi acea persoană te întreabă: Ai văzut ce a scris Wyatt? Tu spui că da, dar vorbiţi de lucruri diferite. Cu altă ocazie îl prinzi şi zici: Wyatt, tu chiar ai făcut ce scrie în poem? El zâmbeşte şi îţi spune: Este povestea unui gentlemen imaginar, nimeni nu-l cunoaşte; sau zice, nu am făcut eu asta, ci tu, deşi tu habar n-ai. Zice: femeia asta pe care o descriu aici, bruneta, de fapt este o blondă deghizată. Declară că trebuie să crezi totul şi nimic din ce citeşti. Îi arăţi foaia şi îl tragi la răspundere: Dar versul ăsta e adevărat? El zice: Este adevărul poetului. În fond, susţine el, n-am libertatea să scriu aşa cum aş vrea. Nu regele, ci ritmul mă constrânge. Şi aş fi mai sincer, dacă aş putea: însă trebuie ca versurile să aibă rimă.

— Cineva ar trebui să tipărească poeziile, spune Wriothesley. Poate le-ar îmbunătăţi.

— N-ar fi de acord cu asta. Sunt mesaje private.

— În locul lui Wyatt, zice Spune-Mi, eu aş fi avut grijă ca nimeni să nu mă poată interpreta greşit. Şi m-aş fi ţinut departe de soţia Cezarului.

— Un lucru înţelept. El zâmbeşte. Dar el nu-i aşa. Aşa am face tu şi cu mine.

Când Wyatt scrie, versurile lui capătă aripi şi, înfoindu-şi penele, plonjează sub sensul lor, apoi se înalţă mult deasupra. Din ele învăţăm că legile puterii şi legile războiului sunt aceleaşi, arta înşală; vei înşela şi, la rândul tău, vei fi înşelat, fie că eşti ambasador, fie că depui o petiţie. Iar dacă un om vorbeşte despre înşelătorii, te înşeli dacă crezi că înţelegi ce vrea să spună. Îţi închizi pumnul, iar sensul îşi ia zborul. O lege este concepută în aşa fel încât să cuprindă cât mai multe sensuri, iar o poezie cât mai puţine. Un condei ascuţit poate să foşnească şi să scârţâie, aidoma aripilor unui înger. Îngerii sunt mesagerii. Sunt făpturi cu minte şi voinţă proprie. Noi nu ştim sigur dacă penele lor seamănă cu cele ale şoimilor, ale ciorilor sau ale păunilor. În ziua de azi rareori îi mai vizitează pe oameni. Deşi în Roma el a cunoscut un bărbat, un om care răsucea frigarea în bucătăria papei, care s-a trezit în faţa unui înger, pe un

coridor înfrigurat dintr-o cămară subterană din Vatican, unde cardinalii nu calcă niciodată; iar oamenii îi dădeau să bea pentru a-l face să vorbească despre asta. El zicea că trupul îngerului era greu şi neted ca marmura şi că avea o expresie rece şi necruțătoare pe chip; aripile lui erau sculptate în sticlă.

Când primeşte rechizitoriile, el îşi dă seama imediat că, deşi fuseseră scrise de un secretar, regele se ocupase îndeaproape de ele. De fiecare dată poate să-i audă vocea regelui: indignarea, gelozia, frica. Nu îi e de ajuns să spună că ea l-a incitat pe Norris să comită adulter cu ea în octombrie 1533, sau pe Brereton în noiembrie, acelaşi an; Henric probabil că îşi imaginează „discuţii şi sărutări mârşave, atingeri, daruri“. Nu îi e de ajuns să amintească de cum s-a purtat cu Francis Weston în mai 1534, sau să susţină că a făcut-o cu Mark Smeaton, un om de calitate inferioară, în aprilie, anul trecut; mai trebuie să vorbească şi despre resentimentele aprige ale ibovnicilor unul faţă de celălalt, şi despre gelozia furibundă a reginei pe orice femeie care le atrăgea privirile. Nu îi e de ajuns să spună că a păcătuit cu propriu-i frate: e nevoie să-şi imagineze săruturile, cadourile, giuvaierele pe care le-au schimbat între ei şi cum arătau când ea „îl ispitea cu limba în gura sus-numitului George şi limba sus-numitului George într-a ei“. E mai degrabă o conversaţie cu lady Rochford sau cu altă femeie căreia îi place la nebunie să bârfească şi nu un document dus în sala de judecată; totuşi are o calitate, sună ca o poveste care strecoară în minţile celor care o ascultă anumite imagini ce nu pot să dispară prea uşor. El spune:

— Trebuie să adaugi la fiecare acuzaţie şi la fiecare dată „şi mai multe zile înainte şi după aceea“. Sau o expresie similară, care să sugereze clar că nelegiuirile sunt numeroase, probabil mai multe decât îşi aduc aminte chiar şi cei implicaţi. În acest fel, dacă neagă o anumită dată, un anumit loc, n-o să fie de ajuns ca acuzaţiile să fie respinse, spune el.

Şi uite ce a zis Anne! Conform documentului, ea a mărturisit că „niciodată nu-l va iubi pe rege din tot sufletul“.

Niciodată n-a făcut-o. Nici acum nu-l iubeşte. Şi niciodată n-a putut s-o facă.

El se încruntă la documente, iar pe urmă le duce pentru a fi întoarse pe toate părţile. Apar obiecţii. Oare să fie adăugat şi Wyatt? Nu, în nici un caz. Dacă este neapărat nevoie să fie pus sub acuzare, crede el, dacă regele chiar crede că e necesar, atunci el nu trebuie să fie inclus în grupul spurcaţilor, trebuie s-o luăm de la zero; pentru acest proces, pentru aceşti acuzaţi nu există decât un singur deznodământ: eşafodul.

Şi dacă există discrepanţe vizibile pentru cei care întocmesc documentele, legate de locurile unde au poposit curtenii într-o zi sau alta? El zice: Brereton mi-a spus că el poate să fie în două locuri deodată. Dacă stai să te gândeşti mai bine, şi Weston mi-a zis acelaşi lucru. Ibovnicii lui Anne sunt gentlemeni-fantomă, zboară prin noapte cu intenţia de a comite adulter. Vin şi pleacă în toiul nopţii, nimeni nu-i prinde. Plutesc deasupra râului, asemenea unor musculiţe, sclipesc în beznă, pieptarele lor sunt incrustate cu diamante. Luna îi vede, mijindu-şi ochii sub gluga ei din os, iar apa Tamisei îi oglindeşte, lucioşi aidoma peştilor, aidoma perlelor.

Noii lui aliaţi, familiile Courtenay şi Pole, declară că nu sunt surprinşi de acuzaţiile care i se aduc lui Anne. Femeia este o eretică, la fel ca fratele ei. Ereticii, toată lumea o ştie, nu au nici o limită firească, nici o reţinere, nu se tem nici de legile ţării şi nici de ale lui Dumnezeu. Ei văd ce vor să vadă şi profită. Iar cei care (din prostie) i-au tolerat pe eretici, din lene sau milă, abia pe urmă descoperă, în sfârşit, care le este adevărata fire.

Henric Tudor va avea de învăţat o lecţie crâncenă din asta, spun familiile străvechi. Poate că Roma îi va întinde o mână acum, când e la strâmtoare. Poate, dacă el se prăbuşeşte în genunchi, după moartea lui

Anne, papa o să-l ierte şi o să-l primească înapoi.

Dar eu? întreabă el. Ei bine, ştii, tu, Cromwell… noii lui stăpâni îl privesc cu diverse expresii de amuzament sau dezgust pe chipurile lor. „O să fiu fiul vostru risipitor“, zice el, zâmbind. „O să fiu oaia care s-a rătăcit.“

La Whitehall, mici grupuri de oameni stau în cerc şi vorbesc în şoaptă, aproape lipiți unul de altul, cu coatele îndreptate în spate, pe când mâinile lor îşi dezmiardă pumnalele de la şold. Iar printre avocați, o agitație sumbră, întruniri care se țin prin colțuri.

Rafe îl întreabă:

— Oare libertatea regelui nu s-ar fi putut obține cu un preț mai mic, domnule? Cu mai puțină vărsare de sânge?

Uite, zice el:

— După ce ai epuizat orice metodă de negociere şi de compromis, după ce te-ai hotărât să-ți distrugi vrăjmaşul, distrugerea trebuie să fie rapidă şi perfectă. Să nu apuci să-i arunci nici o privire până când nu ai numele lui pe un ordin de arestare, până când nu i-ai încuiat toate porțile, nu i-ai smuls de lângă el soția şi prietenii, nu l-ai luat sub oblăduirea ta pe moştenitorul său, nu i-ai pus banii în depozitul tău şi nu i-ai dresat câinele să vină la tine când fluieri. Când se trezeşte dimineață, tu ar trebui să ai în mână securea.

Când el, Cromwell, se duce la Thomas Wyatt în închisoare, administratorul Kingston se grăbeşte să-l asigure că i-a împlinit dorința şi că Wyatt este tratat cu cel mai mare respect.

— Dar regina cum se simte?

— Agitată, spune Kingston. Pare stânjenit. M-am deprins să mă descurc cu tot felul de prizonieri, dar n-am avut niciodată unul ca ea. Acum zice: Ştiu că trebuie să mor. În clipa următoare zice exact pe dos. Crede că regele va veni cu barca la ea şi o va lua de aici. Crede că s-a făcut o greşeală, că lucrurile au fost interpretate greşit. Crede că regele Franței va pune o vorbă bună pentru ea. Temnicerul clatină din cap.

El îl găseşte pe Thomas Wyatt jucând zaruri de unul singur: o îndeletnicire cu care îşi pierde vremea şi pentru care bătrânul sir Henry Wyatt l-ar fi dojenit.

— Cine câştigă? întreabă el.

Wyatt îşi ridică privirea.

— Imbecilul năuc, partea cea mai rea din mine, joacă cu prostul ipocrit, partea cea mai bună a mea. Poți să ghiceşti cine câştigă. Şi totuşi întotdeauna există o şansă să fie altfel.

— Te simți bine?

— Fizic sau sufleteşte?

— Eu răspund doar de trupuri.

— Nimic nu-ți provoacă nici o îndoială, zice Wyatt. O spune fără nici o tragere de inimă, cu o admirație apropiată de groază. Dar el, Cromwell, îşi zice în sinea lui, am îndoieli, doar că nimeni n-o ştie, nu s-a trimis nici un raport în străinătate. Wyatt nu m-a văzut când am plecat în mijlocul interogatoriului lui Weston. Wyatt nu m-a văzut când Anne şi-a pus o mână pe brațul meu şi m-a întrebat ce cred în adâncul sufletului.

Îşi ațintește privirea asupra prizonierului şi se aşază. Spune pe un ton blajin:

— Cred că m-am pregătit toată viața pentru asta. Am fost ucenicul meu. Întreaga lui carieră a fost un studiu al ipocriziei. Ochii care mai demult îl străpungeau acum sclipesc de considerație prefăcută.

Mâinile cărora le-ar fi plăcut să-i dea pe jos pălăria acum se întind să-l ia de mână şi uneori să-l strângă dureros. El şi-a învârtit vrăjmaşii până când aceştia l-au privit în ochi şi i s-au alăturat: ca într-un dans. Acum vrea să-i răsucească din nou cu spatele la el, ca ei să contemple lungul şirag de amintiri ale anilor trăiţi până acum; ca ei să simtă vântul, vântul din spaţiile deschise, care te sfârtecă până la oase; ca ei să se culce între ruine şi să le fie frig când se trezesc. Îi spune lui Wyatt:

— O să consemnez orice informaţie pe care mi-o dai, dar îţi dau cuvântul meu de onoare că o să distrug totul după ce se încheie cu succes toată povestea asta.

— Succes? Wyatt îi contestă alegerea cuvântului.

— Regele a fost anunţat că soţia lui l-a înşelat cu mai mulţi bărbaţi, unul dintre ei fiind chiar fratele său, altul, cel mai bun prieten al lui, iar altul, un servitor pe care ea spune că nu-l cunoaşte aproape deloc. Paharul adevărului s-a sfărâmat, zice el. Aşa că da, va fi un succes dacă nu vom reuşi să adunăm cioburile.

— Dar zici că a fost anunţat, cum a fost anunţat? Nimeni nu recunoaşte nimic, cu excepţia lui Mark. Dacă minte?

— Când un bărbat îşi recunoaşte vina, trebuie să-l credem pe cuvânt. Nu avem de ce să dovedim că minte. Aşa, nici o curte de judecată n-ar mai fi bună de nimic.

— Dar ce dovezi există? insistă Wyatt.

El zâmbeşte.

— Adevărul bate la uşa lui Henric, purtând o mantie cu glugă. El îl lasă să intre fiindcă, pe undeva, în mintea lui ageră, ştie că nu e un necunoscut cel care vrea să intre la el. Thomas, cred că el a ştiut dintotdeauna. Ştie că, deşi nu l-a minţit cu trupul, l-a minţit cu cuvintele, deşi nu în fapte, l-a minţit în vise. Crede că ea niciodată nu l-a respectat şi nici nu l-a iubit când el i-a aşternut întreaga lume la picioare. Crede că el niciodată n-a mulţumit-o şi nici n-a satisfăcut-o, şi că atunci când se urca lângă ea în pat, ea se imagina cu altul.

— Asta se mai întâmplă, spune Wyatt. Nu-i un lucru normal? Aşa e când eşti căsătorit. N-am ştiut niciodată că e o încălcare a legii. Dumnezeu să ne aibă în pază. Jumătate din Anglia ar fi în temniţă.

— Înţelegi că sunt acuzaţii care sunt scrise în rechizitoriu. Şi mai sunt şi alte acuzaţii pe care nu le-am trecut pe hârtie.

— Dacă sentimentele sunt o crimă, atunci recunosc…

— Nu recunoaşte nimic. Norris a recunoscut. A recunoscut că a iubit-o. Dacă cineva vrea ca tu să recunoşti vreo faptă, nu-i în interesul tău s-o recunoşti.

— Ce vrea Henric? Sunt sincer consternat. Nu înţeleg.

— Se tot răzgândeşte. Ar vrea să refacă trecutul. I-ar plăcea să n-o fi văzut niciodată pe Anne. I-ar plăcea să o fi văzut, dar să-şi fi dat seama cum e ea de fapt. Cel mai mult ar vrea ca Anne să moară.

— A-ţi dori nu-i totuna cu a face.

— Ba da, dacă eşti Henric.

— După cum înţeleg eu legea, adulterul unei regine nu este o trădare.

— Nu, dar bărbatul care o violează, el este trădătorul.

— Crezi că au silit-o? întreabă Wyatt, cu o voce lipsită de expresie.

— Nu, este doar un termen juridic. Este o scuză care ne permite să avem consideraţie pentru orice regină căzută în dizgraţie. Însă în ce o priveşte pe ea, şi ea este trădătoare, a spus asta cu propria-i gură. A-ţi dori moartea regelui, asta e trădare.

— Şi totuşi, spune Wyatt, mă ierți că nu prea pot înțelege. Credeam că Anne a spus: „Dacă el moare“, sau aşa ceva. Deci hai să-ți dau un exemplu. Dacă eu spun: „Toți oamenii trebuie să moară“, atunci asta înseamnă că planific moartea regelui?

— Cel mai bine ar fi să nu dăm nici un exemplu, zice el pe un ton amabil. Thomas More a dat tot felul de exemple şi aşa a ajuns la trădare. Iar acum dă-mi voie să-ți vorbesc pe şleau. S-ar putea să am nevoie de mărturia ta împotriva reginei. O voi accepta în scris, nu țin morțiş să faci o declarație verbală la proces. Odată mi-ai povestit, când te-am invitat la mine acasă, cum se poartă Anne cu bărbații: zice „Da, da, da, da, nu“. Wyatt încuviințează din cap; îşi recunoaşte cuvintele; acum pare că le regretă. Acum trebuie să schimbi ordinea cuvintelor în declarația ta: da, da, da, nu, da.

Wyatt nu răspunde. Tăcerea se prelungeşte şi îi învăluie pe amândoi: o tăcere moleşitoare, pe când, în altă parte, frunzele se deschid, luna mai face copacii să înmugurească, apa clipoceşte în fântâni, tinerii râd în grădini. Până la urmă, Wyatt vorbeşte, cu o voce sugrumată:

— Nu a fost o declarație.

— Atunci ce a fost? Se apleacă. Ştii că nu te poți aştepta să ai cu mine conversații lipsite de consecințe. Nu mă pot împărți în două, pe de o parte amicul tău, pe de altă parte slujitorul regelui. Aşa că trebuie să-mi spui: ai de gând să-ți scrii opiniile şi, dacă ți se cere, să spui un singur cuvânt? Se reazămă pe spătarul scaunului. Iar dacă mă linişteşti în privința acestei chestiuni, o să-i scriu şi eu tatălui tău ca să-l liniştesc. Să-i spun că o să rămâi în viață după ce se încheie toată povestea asta. Face o pauză. Pot să fac asta?

Wyatt încuviințează din cap. Cel mai mic gest, o înclinare a capului către viitor.

— Bine. Pe urmă, pentru a mă revanşa că te țin aici, în chip de recompensă, o să aranjez să primeşti o sumă de bani.

— Nu-i vreau. Wyatt îşi întoarce voit capul, ca un copil.

— Crede-mă, îi vrei. Încă ai datorii de pe vremea când ai fost în Italia. Creditorii tăi vin la mine.

— Nu sunt fratele tău. Nu tu mă întrețiii.

El se uită în preajma-i.

— Ba da, dacă stai să te gândeşti mai bine.

Wyatt zice:

— Am auzit că Henric vrea şi anularea. O ucide şi divorțează de ea în aceeaşi zi. Vezi tu, aşa e ea. Totul e doar în extreme. Nu acceptă să fie ibovnica lui, ci trebuie să fie regina Angliei; aşa că el renunță la credință şi concepe alte legi, iar poporul e tulburat. Dacă s-a chinuit atâta ca să fie a lui, oare cât o să plătească să scape de ea? Chiar şi după moartea ei, el trebuie să aibă grijă ca nu cumva să-i mai dea bătăi de cap.

El întreabă curios:

— Nu mai simți nici un pic de afecțiune pentru ea?

— Ea m-a supt de tot, zice Wyatt laconic. Sau poate niciodată n-am simțit, nici nu ştiu ce mai gândesc, tu ştii mai bine decât mine. Îndrăznesc să spun că bărbații au simțit multe pentru Anne, dar, cu excepția lui Henric, nici unul n-a simțit tandrețe. Acum el crede că a fost luat drept fraier.

El se ridică în picioare.

— O să-i trimit un mesaj tatălui tău ca să-l liniştesc. O să-i explic că trebuie să stai aici o vreme, e cel mai sigur aşa. Dar mai întâi trebuie… am crezut că Henric a renunțat la anulare, dar acum, aşa cum zici şi tu, şi-o doreşte din nou, aşa că eu sunt nevoit să…

Wyatt spune, de parcă ar vrea să se descarce:

— Trebuie să vorbeşti cu Harry Percy, nu?

Au trecut aproape patru ani de când, însoţit de Spune-Mi, l-a înfruntat pe Harry Percy la un han sărăcăcios numit Mark and the Lion, şi l-a ajutat să înţeleagă anumite adevăruri despre viaţă: adevărul suprem fiind că, indiferent ce ar fi crezut el, nu era însurat cu Anne Boleyn. În ziua aceea, el a lovit cu mâna în masă şi i-a spus tânărului că, dacă nu se dă la o parte din faţa regelui, va fi distrus: că el, Thomas Cromwell, le va da mână liberă creditorilor lui să îl distrugă, să-l lase fără titlul de conte şi fără moşii. El a lovit cu mâna în masă şi i-a spus că, mai mult, dacă nu renunţă la Anne Boleyn şi la orice pretenţie ar avea faţă de ea, unchiul ei, ducele de Norfolk, îl va găsi oriunde s-ar ascunde şi-i va smulge coaiele cu dinţii.

De atunci a colaborat de multe ori cu contele, care acum este un tânăr bolnav şi sărac, plin de datorii, din ce în ce mai puţin capabil de a se ocupa de propriile-i treburi. De fapt, ameninţarea pe care i-a adresat-o el s-a împlinit aproape cuvânt cu cuvânt: doar că Percy încă mai are coaie, din câte se ştie. După discuţia lor de la Mark and the Lion, contele, care băuse întruna de câteva zile, şi-a pus servitorii să-i cureţe veşmintele cu buretele de orice urmă de vomă: cu o duhoare acră, prost bărbierit, dârdâind şi verde la faţă de greaţă, el s-a dus în faţa consiliului regelui şi i-a făcut pe plac lui, Thomas Cromwell, rescriind povestea amorului său nebunesc, renunţând la orice pretenţie faţă de Anne Boleyn; declarând că între ei n-a existat vreodată nici un contract de căsătorie; că, pe cuvântul lui de onoare, de nobil, el niciodată n-a pângărit-o şi că este complet liberă să fugă în braţele, sufletul şi patul nupţial al regelui. El a jurat cu mâna pe Biblie, care a fost ţinută de bătrânul Warham, arhiepiscop înainte de Thomas Cranmer: după care a primit Împărtăşania, cu ochii lui Henric străpungându-l în spate.

Acum el, Cromwell, se duce călare să se întâlnească cu contele în reşedinţa lui din Stoke Newington, care se află la nord-est de oraş, pe drumul spre Cambridge. Slugile lui Percy le iau caii, însă el, în loc să intre imediat, zăboveşte în faţa casei pentru a arunca o privire hornurilor şi acoperişului.

— Cincizeci de lire până în iarna viitoare ar fi o investiţie bună, îi zice el lui Thomas Wriothesley. Fără să punem la socoteală mâna de lucru. Dacă ar avea o scară la îndemână, s-ar sui să vadă în ce stare sunt scurgerile. Dar poate că asta n-ar fi de demnitatea lui. Secretarul principal poate să facă tot ce-şi doreşte, însă Arhivarul principal este nevoit să ţină seama de faptul că postul său este cu tradiţie şi că are anumite obligaţii. Dacă, fiind împuternicitul regelui în chestiunile bisericeşti, are voie să se urce pe acoperiş… cine ştie? Postul este nou şi nu l-a mai avut nimeni până la el. Rânjeşte. Desigur, ar fi o insultă la adresa demnităţii jupânului Wriothesley dacă i-ar cere să pună piciorul pe o scară. „Mă gândesc la investiţia mea“, îi spune el lui Wriothesley. „A mea şi a regelui.“

Contele îi datorează o sumă însemnată de bani, însă regelui îi datorează zece mii de lire. După moartea lui Harry Percy, titlul său nobiliar va fi recuperat de rege: aşa că îl studiază şi pe conte pentru a-şi da seama cât de sănătos este acesta. Este galben la faţă, are obrajii supţi, pare mai în vârstă decât este de fapt, adică treizeci şi patru sau treizeci şi cinci de ani; iar mirosul acela acru, care pluteşte în aer, îi aduce aminte de Kimbolton, de bătrâna regină închisă în apartamentul ei: camera neaerisită, ca o temniţă, în care miroase a mucegai, şi castronul cu vomă, care trece pe lângă el în mâinile unei fete. Zice, fără prea multă speranţă:

— V-aţi îmbolnăvit când aţi aflat că vin?

Contele îl priveşte cu ochii înfundaţi în orbite.

— Nu. Îmi zic că ficatul meu e de vină. Nu, în mare, Cromwell, trebuie să spun că te-ai purtat foarte rezonabil cu mine. Având în vedere…

— Având în vedere cu ce te-am amenințat. Clatină din cap, cuprins de milă. Of, Înălțimea Voastră. Astăzi mă aflu în fața Înălțimii Voastre plin de umilință, cu o petiție în mână. N-ați putea să ghiciți ce e.

— Ba cred că da.

— Să vă spun, Înălțimea Voastră, că sunteți însurat cu Anne Boleyn.

— Nu.

— Să vă spun că în jurul anului 1523 ați făcut un contract secret de căsătorie cu ea şi, prin urmare, aşa-zisa căsătorie a ei cu regele s-a anulat.

— Nu. De undeva din el, contele îşi găseşte o scânteie a spiritului strămoşilor, acel foc de lângă graniță, ce arde în partea de nord a regatului şi îi pârjoleşte pe toți scoțienii care-i ies în cale. M-ai pus să jur, Cromwell. Ai venit la mine când beam la Mark and the Lion şi m-ai amenințat. Am fost târât în fața consiliului şi am fost obligat să jur pe Biblie că n-am nici un contract cu Anne. Am fost pus să mă duc cu regele şi să mă împărtăşesc. M-ai auzit, m-ai văzut. Cum aş putea să-mi retrag acum declarația? Zici că am jurat strâmb?

Contele se ridică în picioare. El rămâne pe scaun. Nu vrea să-l jignească; mai degrabă se gândeşte că, dacă se ridică în picioare, ar putea să-i tragă o palmă contelui, iar el nu-şi aduce aminte să fi atacat vreodată un om bolnav.

— Nu zic că ați jurat strâmb, spune el pe un ton binevoitor. Spun că atunci nu v-ați adus aminte.

— Am fost căsătorit cu Anne, dar am uitat?

El se sprijină pe spătarul scaunului şi îşi cercetează adversarul.

— Mereu ați băut, Înălțimea Voastră, iar acum, cred, ați ajuns să fiți bolnav. În acea zi, eu v-am găsit, după cum spuneați, într-o cârciumă. Oare n-ar fi posibil ca atunci când ați ajuns la curte să fi fost încă beat? Şi, prin urmare, să nu fi ştiut prea bine ce ați jurat?

— Eram treaz.

— Vă durea capul. Vă era greață. Vă era teamă că o să vomitați pe pantofii sacri ai arhiepiscopului Warham. Această perspectivă v-a chinuit atât de mult, încât nu v-ați putut gândi la altceva. Nu ați fost atent la întrebările care v-au fost puse. N-a fost vina Înălțimii Voastre.

— Dar, spune contele, am fost atent.

— Orice sfetnic vă va înțelege. Toți am fost beți măcar o dată.

— Vă jur pe sufletul meu, am fost atent.

— Atunci gândiți-vă la altă posibilitate. Poate că a existat vreo neglijență în felul cum ați jurat. Vreo abatere de la reguli. Bătrânul arhiepiscop era bolnav în ziua aceea. Mi-amintesc cum îi tremurau mâinile când ținea cartea sfântă.

— Tremura. Aşa se întâmplă la bătrânețe. Dar şi-a făcut treaba foarte bine.

— Dacă a existat vreo abatere de la reguli, conştiința Înălțimii Voastre n-ar trebui să vă tulbure când vă veți repudia jurământul. Poate, ştiți, nici măcar n-ați jurat pe Biblie.

— Avea coperte ca Biblia.

— Am o carte de contabilitate pe care, deseori, o confund cu Biblia.

— Dacă-i vorba de tine, nici nu mă mir.

El rânjeşte. Contele nu-i complet dus, încă nu.

— Dar cum rămâne cu împărtăşania? întreabă Percy. Am luat împărtăşania pentru a-mi pecetlui jurământul, oare nu-i trupul lui Dumnezeu?

El tace. Aş fi în stare să-ți dau un argument şi în această chestiune, îşi zice el în sinea lui, dar nu vreau să-ți dau ocazia să spui despre mine că sunt eretic.

— N-o s-o fac, zice Percy. Şi nu văd de ce aş face-o. Am auzit că Henric vrea s-o ucidă. Nu-i e de ajuns ca ea să moară? După moartea ei ce mai contează cu cine a avut contract?

— Contează într-o singură privinţă. El are suspiciuni legate de fiica lui Anne. Dar nu vrea să poruncească o anchetă care să cerceteze cine e tatăl copilului.

— Elizabeth? Am văzut-o, spune Percy. E a lui. Sunt sigur.

— Şi chiar dacă-i aşa… chiar dacă-i aşa, el vrea acum s-o dezmoştenească, aşadar, dacă a fost vreodată însurat cu mama ei – ei bine, în privinţa asta totul e limpede. În acest fel, moştenitorul tronului va fi copilul următoarei sale neveste.

Contele încuviinţează din cap.

— Înţeleg.

— Deci, dacă vreţi s-o ajutaţi pe Anne, asta e ultima şansă.

— Cum aş ajuta-o, dacă i-ar fi anulată căsătoria, iar copilul declarat nelegitim?

— Asta ar putea să-i salveze viaţa. Dacă Henric se mai linişteşte.

— O să ai grijă să-i alimentezi furia. O să aţâţi focul şi o să sufli în el, nu-i aşa?

El ridică din umeri.

— Mie nu-mi pasă. Eu n-o urăsc pe regină, îi las pe alţii s-o facă. Aşadar, dacă mai aveţi puţină consideraţie pentru ea…

— Eu nu mai pot s-o ajut. Eu nu mai sunt în stare decât să mă ajut pe mine însumi. Dumnezeu ştie care-i adevărul. M-ai pus să mint în faţa lui Dumnezeu. Acum vrei să mă fac de râs în faţa oamenilor. Trebuie să găseşti o altă cale, domnule secretar principal.

— Asta o să fac, zice el pe un ton degajat. Se ridică în picioare. Îmi pare rău că v-aţi pierdut şansa să-i faceţi pe plac regelui. Ajuns la uşă, întoarce capul. Sunteţi încăpăţânat, spune el, pentru că sunteţi un om slab.

Harry Percy îşi ridică privirea spre el.

— Sunt şi mai rău, Cromwell. Sunt pe moarte.

— O să trăiţi până la proces, nu? O să vă pun printre cei care o s-o judece. Dacă nu sunteţi soţul lui Anne, atunci puteţi să-i fiţi judecător. Curtea are nevoie de oameni înţelepţi şi cu experienţă ca Înălţimea Voastră.

Harry Percy ţipă după el, dar el pleacă din salon, cu paşi mari, şi le strânge mâna gentlemenilor de pe coridor.

— Ei bine, zice jupânul Wriothesley, sunt sigur că l-ai adus pe calea cea bună.

— Calea cea bună s-a sfărâmat.

— Pari mâhnit, domnule.

— Zău, Spune-Mi? Nu-mi dau seama de ce.

— Încă îl mai putem elibera pe rege. Înălţimea Sa, arhiepiscopul, va găsi o cale s-o facă. Chiar dacă va trebui să apelăm la Mary Boleyn şi să declarăm căsătoria nelegitimă din cauza gradului de rudenie.

— Dificultatea noastră constă în faptul că, în cazul lui Mary Boleyn, regele ştia ce face. Poate n-a ştiut că Anne era căsătorită în secret. Dar a ştiut dintotdeauna că este sora lui Mary.

— Ai făcut vreodată aşa ceva? întreabă meditativ jupânul Wriothesley. Două surori?

— Asta-i întrebarea care te preocupă pe tine acum?

— Păi, mă tot întreb. Cum ar fi. Umblă vorba că Mary Boleyn a fost o mare târfă la curtea regelui Franţei. Crezi că Francisc le-a avut pe amândouă?

El îl priveşte pe Wriothesley cu un respect pe care nu-l mai simţise până atunci pentru el.

— Este o perspectivă la care o să mă gândesc. Acum… pentru că ai fost cuminte şi nu te-ai năpustit asupra lui Harry Percy şi nici nu l-ai insultat, ci ai avut răbdare să aştepți lângă uşă, aşa cum ți s-a poruncit, o să-ți spun un lucru pe care ți-ar plăcea să-l afli. Odată, când nu avea nici un protector, Mary Boleyn m-a rugat să mă însor cu ea.

Jupânul Wriothesley se holbează cu gura căscată la el. Apoi scoate câteva silabe poticnite. Ce? Când? De ce? Doar după ce se suie pe cal, începe să vorbească cu sens.

— Să mă bată Dumnezeu. Ai fi putut să fii cumnatul regelui.

— Dar nu pentru mult timp.

Vremea este frumoasă şi e răcoare. Ajung repede la Londra. Altădată, însoțit de altcineva, probabil l-ar fi încântat călătoria.

Dar cine să-l fi însoțit, se întreabă el, descălecând la Whitehall. Bess Seymour?

— Jupâne Wriothesley, poți să-mi ghiceşti gândurile? întreabă el.

— Nu, zice Spune-Mi. Pare năuc şi oarecum jignit.

— Crezi că un arhiepiscop ar putea să ghicească ce gândesc?

— Nu, domnule.

El încuviințează din cap.

— Mai bine.

Ambasadorul împăratului vine în vizită la el, purtând pălăria de la Crăciun.

— Special pentru tine, Thomas, zice el, fiindcă ştiu că te face fericit. Se aşază şi îi face semn servitorului să aducă vin. Servitorul este Christophe. Îl pui pe banditul ăsta să facă de toate? întreabă Chapuys. Nu-i cel care l-a torturat pe băiatul ăla, Mark?

— În primul rând, Mark nu e băiat, e doar imatur. În al doilea rând, nimeni nu l-a torturat. Pe urmă zice: nu am văzut şi n-am auzit nimic, n-am dat nici o poruncă, n-am făcut nici o aluzie, nu mi-am dat permisunea nici exprimată şi nici sugerată.

— Am impresia că te pregăteşti de proces, spune Chapuys. O funie înnodată, nu-i aşa? Strânsă în jurul frunții? Ca să-l amenințI că-i scoți ochii?

Este furios.

— Poate că asta se făcea când erai tu mic. Eu n-am auzit niciodată de aşa ceva.

— Deci l-ai legat de un drug de fier?

— O să-l vezi la proces. Poți să vezi cu ochii tăi dacă l-am rănit sau nu. Am văzut oameni care fuseseră legați de drugul de fier. Nu aici, în străinătate. Trebuia să fie aduşi pe scaun. Mark e la fel de sprinten ca pe vremea când dansa.

— Dacă spui tu. Chapuys pare încântat că a izbutit să-l provoace. Şi ce mai face regina eretică?

— Curajoasă ca un leu. Poate îți pare rău că auzi asta.

— Şi mândră, dar va fi umilită. Nu e leu, nu-i mai brează decât o pisică de-a voastră, din Londra, care urlă pe acoperiş.

El se gândeşte la o pisică neagră pe care a avut-o. Marlinspike. După mai mulți ani în care s-a bătut şi a umblat după mâncare pe străzi, a fugit, aşa cum au obiceiul motanii, să-şi încropească o carieră în altă parte. Chapuys spune:

— După cum ştii, mai mulți gentlemeni şi doamne de la curte s-au dus călare la prințesa Mary, pentru a-şi oferi serviciile, acum, la momentul potrivit. Am crezut că te duci şi tu.

La naiba, îşi zice el în sinea lui, deja sunt în serviciul altcuiva şi n-am timp nici să respir; nu-i o însărcinare uşoară s-o distrugi pe regina Angliei. Zice:

— Sper ca prinţesa să mă ierte că am fost absent de data asta. Am lipsit ca s-o ajut.

— Deci acum nu te mai sfieşti să-i zici „prinţesă“, observă Chapuys. O să-şi recapete toate drepturile, bineînţeles, va moşteni tronul de la Henric. El aşteaptă. Ea se aşteaptă la asta, susţinătorii ei loiali se aşteaptă la asta, împăratul însuşi se aşteaptă la asta…

— Speranţa este o mare virtute. Dar, adaugă el, sper că o s-o avertizezi să nu primească pe nimeni fără permisiunea regelui. Sau a mea.

— Nu-i poate opri să vină la ea. La vechea ei reşedinţă. Vin ca într-un pelerinaj. O să fie o lume nouă, Thomas.

— Regele va fi nerăbdător, abia aşteaptă să se împace cu ea. Este un tată bun.

— Păcat că n-a prea avut ocazia s-o arate.

— Eustache… Se întrerupe şi îi face semn să plece lui Christophe. Ştiu că tu n-ai fost niciodată însurat, dar n-ai nici copii? Nu fi atât de surprins. Mă interesează viaţa ta. Aş vrea să ne cunoaştem mai bine.

Ambasadorul se supără că a schimbat subiectul.

— Eu nu umblu cu femei. Nu-s ca tine.

— N-aş renega nici un copil. Nimeni nu a pretins până acum că a născut vreun copil de-al meu. Dacă ar face-o, i-aş primi la mine.

— Doamnele nu vor să se mai vadă cu tine, sugerează Chapuys.

Asta îl face să râdă.

— Poate că ai dreptate. Hai, prietene, să ne luăm cina.

— Aştept cu nerăbdare să mai avem şi alte seri cordiale ca asta, zice ambasadorul, zâmbind. După moartea ibovnicei, când Anglia o să se mai liniştească.

Oamenii din Turn, deşi îşi plâng soarta, nu se văicăresc la fel de mult ca regele. Ziua, el merge de colo-colo, ca într-o ilustraţie din Testamentul lui Iov. Noaptea pluteşte până la râu, însoţit de muzicieni, pentru a o vedea pe Jane.

Deşi casa lui Nicholas Carew este frumoasă, se află la doisprezece kilometri de Tamisa, aşa că nu-i prea potrivită pentru plimbări nocturne, deşi acum se întunecă târziu, căci vara abia a sosit; regele vrea să stea cu Jane până când se aşterne întunericul. Prin urmare, viitoarea regină a venit la Londra, unde locuieşte cu prietenii şi susţinătorii ei. Gloata se duce dintr-un loc într-altul, conform zvonurilor despre unde se află, încercând s-o vadă, sucindu-şi gâturile şi bulbucându-şi ochii, curioşii blochează porţile şi se ajută unii pe alţii să se cţere pe ziduri.

Fraţii ei le fac tot felul de daruri generoase londonezilor, în speranţa că îi va convinge s-o susţină. Oamenii încep să spună că este o adevărată doamnă englezoaică, de-a noastră; nu ca Anne Boleyn, despre care mulţi cred că este franţuzoaică. Dar gloata este uimită, chiar plină de ciudă: oare n-ar trebui ca regele să se însoare cu o mare prinţesă, aşa cum era Caterina, dintr-o ţară îndepărtată?

Bess Seymour îi zice:

— Jane strânge bani pe ascuns, într-un cufăr cu lacăt, în caz că regele se răzgândeşte.

— Aşa ar trebui să facem cu toţii. Un cufăr încuiat ne-ar prinde bine tuturor.

— Îşi ţine cheia în sân, spune Bess.

— Ca nimeni să nu poată ajunge la ea.

Bess îi aruncă o privire zglobie cu coada ochiului.

Vestea că Anne este arestată deja a început să facă vâlvă prin Europa, şi deşi Bess nu ştie asta, propuneri pentru Henric sosesc aproape în fiecare oră. Împăratul sugerează că poate regelui i-ar plăcea nepoata lui, Infanta de Portugalia, care ar aduce cu ea 400 000 de ducaţi; iar prinţul Portugaliei, Dom Luis ar putea să se însoare cu prinţesa Mary. Ori, dacă regele n-o vrea pe Infanta, ce-ar spune de văduva moştenitoare, ducesa de Milano, o femeie foarte drăguţă şi tânără, care i-ar aduce şi ea destui bani?

A venit vremea semnelor prevestitoare de rău şi a prorocirilor pentru cei care preţuiesc astfel de lucruri şi care le pot interpreta. Poveşti carastrofice au părăsit paginile cărţilor şi sunt trăite în realitate. O regină este captivă în turn şi este acuzată de incest. Binele obştesc, întreaga fire sunt tulburate. Sunt zărite fantome în praguri sau stând în picioare lângă ferestre, sprijinindu-se de pereţi şi sperând să audă secretele celor vii. Un clopoţel sună singur, fără a fi atins de vreo mână de om. Când nimeni nu-i de faţă se aude un discurs, un şuierat în aer, aidoma unui fier încins vârât în apă. Cetăţeni cumpătaţi se apucă să urle în biserică. În faţa porţii lui, o femeie îşi croieşte drum prin mulţime şi îi înşfacă hăţurile calului. Înainte ca gărzile s-o ia de acolo, ea ţipă la el:

— Dumnezeu să ne aibă în pază, Cromwell, ce fel de bărbat e regele ăsta? Câte soţii vrea să aibă?

În sfârşit, Jane Seymour are obrajii îmbujoraţi; ori poate este doar o reflexie a rochiei de pe ea, trandafiriul moale şi curat al jeleului de gutui.

Declaraţiile, rechizitoriul, documente circulă, roiesc de la un judecător la altul, de la un acuzator la altul, de la magistratul suprem la lordul cancelar; fiecare pas este limpede, logic şi are scopul de a zămisli cadavre conform legilor statului. George Rochford va fi judecat separat, căci este nobil; cei fără titlu nobiliar vor fi judecaţi primii. Decizia judecătorească ajunge în Turn, „Aduceţi bărbaţii“. Adică aduceţi-i pe împricinaţii numiţi Weston, Brereton, Smeaton şi Norris la Westminster Hall, pentru proces. Kingston îi aduce cu barca; este 12 mai, vineri. Sunt conduşi de temniceri înarmaţi, prin mulţimea frenetică, care ţipă cotele la pariuri. Cei care pun prinsoare cred că Weston va scăpa; acesta este efectul campaniei duse de familia lui. Dar pentru ceilalţi, şansele să trăiască sau să moară sunt egale. Nu se fac pariuri pentru Mark Smeaton care a recunoscut totul; dar se pariază pe modul în care va muri, dacă va atârna în ştreang, va fi decapitat, fiert sau ars pe rug, ori va suferi o nouă pedeapsă născocită de rege.

Ei nu înţeleg legea, îi zice el lui Riche, privind de sus, pe fereastră, la scena de dedesubt. Există o singură pedeapsă pentru înaltă trădare: bărbaţii sunt spânzuraţi, frânghia este tăiată, când ei încă sunt în viaţă, li se scot măruntaiele, iar femeile sunt arse pe rug. Regele poate comuta sentinţa în decapitare; doar cei care au ucis cu otravă sunt fierţi de vii. Instanţa poate să dea o singură sentinţă pentru aceste cazuri, care va fi citită mulţimii şi nu va fi înţeleasă cum trebuie, prin urmare, cei care au câştigat vor scrâşni din dinţi, iar cei care au pierdut îşi vor cere banii, iar pe urmă se vor încăiera, îşi vor rupe veşmintele şi îşi vor sparge capetele, sângele va curge, pe când împricinaţii sunt încă nevătămaţi în sala de judecată şi vor muri peste câteva zile.

Ei nu vor auzi acuzaţiile decât după ce acestea vor fi rostite în sala de judecată, iar aşa cum este obiceiul în procesele de trădare, nu vor avea nici un reprezentant legal. Dar vor avea ocazia să vorbească şi să se reprezinte singuri, iar pe urmă pot chema martori: asta dacă vor găsi pe cineva care să fie de partea lor. În ultimii ani au mai fost oameni acuzaţi de trădare şi au fost găsiţi nevinovaţi, dar aceştia de acum ştiu că nu vor scăpa. Sunt nevoiţi să se gândească la familiile pe care le lasă în urmă; îşi doresc ca regele să aibă îndurare faţă de ele, iar acest lucru este de ajuns pentru ei, încât să-şi înăbuşe orice protest şi să nu-şi susţină nevinovăţia cu prea multă vehemenţă. Judecătorii trebuie să aibă libertatea de a lua orice hotărâre. Dacă sunt cooperanţi, se subînţelege mai mult sau mai puţin că regele se va îndura de ei şi

va hotărî să fie decapitaţi, pentru a rămâne cu onoarea intactă; deşi printre juraţi umblă vorba că Smeaton va fi spânzurat pentru că, având o origine umilă, nu are nici o onoare pe care să şi-o apere.

Norfolk este în fruntea completului de judecată. Când prizonierii sunt aduşi în sală, cei trei gentlemeni se duc cât mai departe de Mark; vor să-i arate disprețul şi că îi sunt superiori. Dar aşa ajung aproape unul de celălalt, mai aproape decât pot ei să suporte; nu se uită unul la altul, observă el, se foiesc pentru a-şi face cât mai mult loc, aşa încât par să se distanţeze unul de celălalt, se trag de veşminte şi de mâneci. Doar Mark îşi va recunoaşte vinovăția. A stat în cătuşe pentru a nu încerca să se omoare: este o faptă bună, ca nu cumva s-o facă de mântuială. În consecinţă, apare nevătămat în faţa judecătorilor, aşa cum a promis el, n-are nici o rană, nici o urmă pe el, dar nu se poate abține să nu plângă. Cere îndurare. Ceilalţi împricinaţi vorbesc concis, dar plini de respect faţă de judecători: trei eroi în turniruri, care îl văd deasupra lor pe adversarul de neînfrânt, însuşi regele Angliei. Pot să conteste anumite lucruri, dar nu fac nici un comentariu când aud acuzaţiile, cu datele şi cu toate detaliile lor. Dacă insistă, pot să conteste câteva din ele; dar acest lucru n-ar face decât să întârzie inevitabilul, iar ei ştiu asta. Când intră în sală, gărzile stau cu halebardele îndreptate spre pereţi, însă când ies, deja condamnaţi, tăişul armelor este îndreptat spre ei. Îşi croiesc drum prin larma de afară, sunt deja morţi: sunt îmbrânciţi printre şirurile de halebardieri până la râu, apoi se întorc în locuinţa lor temporară, anticamera lor, pentru a compune ultimele scrisori şi pentru a se pregăti spiritual. Toţi şi-au exprimat remuşcările, deşi doar Mark a spus şi pentru ce.

O după-amiază friguroasă: după ce mulţimea s-a împrăştiat, iar judecătorii au ieşit din sală, el se trezeşte că stă lângă o fereastră deschisă, cu secretarii care leagă catastifele, el îi urmăreşte cu privirea şi pe urmă spune, acum mă duc acasă. Mă duc la reşedinţa din oraş, la Austin Friars, trimiteţi documentele în Chancery Lane. El este stăpânul spaţiilor şi tăcerilor, pauzelor şi ştersăturilor, ce lipseşte sau ce este interpretat greşit ori pur şi simplu prost transcris, pe când vestea trece de la englezi la francezi şi poate din latină în spaniolă sau italiană, şi de la flamanzi în teritoriile de la răsărit ale împăratului, trece graniţa principatelor germane şi ajunge până în Boemia, Ungaria şi în ţinuturile înzăpezite de departe, prin intermediul negustorilor care navighează până în Grecia şi Levant; în India, unde n-au auzit vreodată nici măcar de Anne Boleyn, darămite de ibovnicii sau de fratele ei; de-a lungul Drumului Mătăsii până în China, unde n-au auzit de Henric al VIII-lea, n-au auzit de numele acesta şi de nici un Henric, până şi existenţa Angliei pentru ei este un mit sumbru, un loc unde oamenii au gura pe burtă, iar femeile pot zbura, sau pisicile sunt la putere, iar oamenii stau ghemuiţi lângă găurile şoarecilor, pentru a le prinde cina. În salonul din Austin Friars, el zăboveşte preţ de o clipă în faţa impozantei imagini cu Solomon şi Saba; tapiţeria i-a aparţinut pe vremuri cardinalului, dar regele a luat-o şi, pe urmă, după moartea lui Wolsey, şi după ce el, Cromwell, i-a intrat în graţii, regele i-a dăruit-o, de parcă i-ar fi fost ruşine, de parcă i-ar fi înapoiat adevăratului proprietar un obiect care n-ar fi trebuit să-i fi fost luat niciodată. Regele l-a văzut de mai multe ori cum se uită tânjind la chipul reginei din Saba, nu pentru că ar adora-o pe regină, ci pentru că îi aminteşte de trecut, de o femeie cu care, întâmplător, seamănă: Anselma, o văduvă din Antwerp, cu care s-ar fi însurat, deseori se gândeşte el, dacă nu s-ar fi răzgândit brusc şi nu s-ar fi întors în Anglia pentru a fi printre compatrioţii lui. Pe atunci făcea impulsiv anumite lucruri: nu fără a plănui, nu din imprudenţă, dar, de îndată ce lua o decizie, se mişca foarte repede. Şi totuşi acum e la fel ca atunci. Aşa cum o să afle şi vrăjmaşii lui.

— Gregory? Fiul lui încă este îmbrăcat în costum de călărie, plin de praf de pe drum. Îl îmbrățişează. Dă-mi voie să te privesc. De ce eşti aici?

— N-ai spus că n-am voie să vin, îi explică Gregory. Nu mi-ai interzis. Pe lângă asta, acum am învățat cum să vorbesc în public. Vrei să auzi cum țin un discurs?

— Da. Dar nu acum. Nu trebuie să mergi călare prin țară doar cu unul sau doi însoțitori. Sunt oameni care ți-ar face rău fiindcă se ştie că eşti fiul meu.

— Cum de se ştie? întreabă Gregory. Oare cum ar putea să se ştie asta? Uşile se deschid, paşi răsună pe scară, chipuri iscoditoare se îmbulzesc în salon; veştile din curtea de judecată i-au luat-o înainte. Da, le confirmă el, sunt vinovați cu toții, toți sunt condamnați, nu ştiu dacă o să se ducă la Tyburn, dar o să-l conving pe rege să le permită o moarte rapidă; da, şi lui Mark, căci aici, sub acoperişul meu, i-am promis îndurare, iar asta e tot ce pot să-i ofer.

— Am auzit că toți au datorii, domnule, zice secretarul Thomas Avery, care ține contabilitatea.

— Am auzit că mulțimea este periculoasă, domnule, zice unul dintre paznici.

Thurston, bucătarul, vine plin de făină:

— Thurston a auzit că se fac reduceri la plăcinte, zice bufonul Anthony. Iar eu, domnule? Am auzit că noua ta comedie a fost bine primită de public. Şi toată lumea, în afară de muribunzi, a râs.

Gregory zice:

— Dar pot exista şi grațieri?

— Fără îndoială.

Nu simte nevoia să adauge nimic. Cineva i-a dat o bere; se şterge la gură.

— Mi-amintesc când eram la Wolf Hall, spune Gregory, iar Weston a vorbit atât de obraznic cu tine, că eu şi Rafe l-am prins cu plasa noastră fermecată şi l-am aruncat de la etaj. Dar n-am fi vrut să-l ucidem.

— Regele îşi dă frâu liber plăcerii, aşa încât mulți gentlemeni cumsecade vor fi răsfățați. Vorbeşte în fața întregii reşedințe. Când veți auzi de la cunoştințele voastre, aşa cum sigur se va întâmpla, că eu sunt cel care i-am condamnat pe aceşti oameni, să le spuneți că există un rege şi o curte de judecată şi că toate formalitățile cuvenite, totul s-a petrecut în fața martorilor şi că nimeni n-a fost rănit în procesul de cunoaştere a adevărului, chiar dacă prin oraş se spune altceva. Şi vă rog să nu credeți dacă o persoană greşit informată vă spune că aceşti oameni o să moară pentru că eu le port pică. Aici nu-i vorba despre pică. Şi n-aş fi putut să-i salvez, chiar dacă aş fi vrut.

— Dar jupânul Wyatt n-o să moară? întreabă Thomas Avery. Se aud murmure; Wyatt este unul dintre musafirii preferați în această reşedință, căci este generos şi binevoitor.

— Acum trebuie să mă duc în birou. Trebuie să citesc scrisori primite din străinătate. Thomas Wyatt… ei bine, hai să spunem că i-am dat nişte sfaturi. Cred că în curând o să-l vedem aici, printre noi, dar să nu uitați că nimic nu e sigur, ci depinde de voința regelui… Nu. Gata.

Pleacă, iar Gregory vine după el.

— Chiar sunt vinovați? întreabă el, de îndată ce rămân singuri. De ce sunt atâția? N-ar fi fost mai bine pentru onoarea regelui să fie doar un singur acuzat?

Oarecum încurcat, el îi răspunde:

— Asta ar fi atras prea mult atenția asupra gentlemenului cu pricina.

— Aha, adică oamenii ar fi spus că Harry Norris are un organ mai mare decât regele şi ştie şi ce să facă cu el?

— Cum ai ajuns să vorbeşti, zău aşa. Regele este înclinat să aibă răbdare, iar ceea ce alt bărbat s-ar strădui să țină secret, el ştie că nu poate, căci este un om deschis. Crede, ori cel puțin aşa arată, că regina a acceptat pe oricine, că este impulsivă, că are o fire uşuratică şi că nu-şi poate pune frâu dorinței. Iar

acum, când s-a aflat că a păcătuit cu atâția bărbați, orice apărare potențială nu mai este posibilă, înțelegi? Din acest motiv au fost judecați primii. Întrucât ei sunt vinovați, şi ea este la fel.

Gregory încuviințează din cap. Pare că înțelege, dar poate doar până într-un punct. Când Gregory spune „Sunt vinovați?“, el spune de fapt „Au făcut-o?“ Dar când el întreabă „Sunt vinovați?“, el spune de fapt „Judecătorii i-au găsit vinovați?“ Lumea avocaților este închisă, profanii sunt lăsați pe din afară. Într-un fel, a fost o mică victorie că s-a descâlcit învălmăşeala de coapse şi limbi, că s-a luat îngrămădeala de carne fremătândă şi a fost întinsă pe hârtie albă: ca un trup care, după ce a trăit plăcerea, se întinde iarăşi pe cearşaful alb. A văzut rechizitorii frumoase, nici un cuvânt în plus. Acesta nu era unul dintre ele: propozițiile se înghesuiau şi se frecau unele de celelalte, se împingeau şi se răsturnau, urâte în conținut, urâte în formă. Planul acuzațiilor aduse lui Anne este pângărit încă din gestație, prematur la naştere, o grămadă de țesuturi, amorf când s-a născut; a aşteptat să fie lins pentru a căpăta o formă, aşa cum un pui de urs este lins de mama lui. L-ai hrănit, dar n-ai ştiut cu ce: cine ar fi crezut că Mark îşi va recunoaşte vina sau că Anne se va purta ca o femeie vinovată şi năpăstuită, apăsată de povara păcatului săvârşit? Este aşa cum au spus astăzi oamenii la curte: suntem vinovați de tot felul de acuzații, cu toții am păcătuit, cu toții suntem ciuruiți şi putrezi de păcate şi, chiar şi în lumina bisericii şi a Evangheliei, noi tot putem să nu ştim care sunt acelea. A sosit un mesaj de la Vatican, unde există experți în păcate, că orice ofertă de prietenie, orice tentativă de împăcare a regelui Henric va fi bine primită în aceste momente grele; pentru că, deşi alții sunt surprinşi, cei din Roma nu sunt surprinşi de cum au decurs lucrurile. Bineînțeles, la Roma n-ar fi nimic deosebit: adulter, incest, lumea doar ridică din umeri. Când a fost la Vatican, pe vremea cardinalului Bainbridge, el şi-a dat repede seama că nimeni de la curtea papei nu înțelegea vreodată ce se întâmplă; iar cel mai puțin dintre toți chiar papa. Intriga se alimentează singură; conspirațiile n-au nici mamă, nici tată şi totuşi prosperă; singurul lucru pe care trebuie să-l ştii este că nimeni nu ştie nimic.

Deşi la Roma, îşi zice el în sinea lui, nimeni n-are pretenția că există procese care respectă legea. În temnițe, când un împricinat moare de foame pentru că toți au uitat că există sau când este bătut până moare de către temniceri, ei nu fac decât să-i vâre cadavrul într-un sac şi să-l ducă în şuturi până la râu, unde se alătură afluentului principal al Tibrului.

El îşi ridică privirea. Gregory şade tăcut, respectându-i meditația. Însă acum întreabă:

— Când o să moară?

— Mâine nu se poate, au nevoie de timp să-şi încheie socotelile. Iar regina va avea luni procesul în Turn, deci trebuie să fie după aceea, Kingston nu poate… procesul va fi public, vezi tu, Turnul va fi plin de oameni… Îşi imaginează o forfotă obscenă, condamnații fiind nevoiți să se lupte pentru a ajunge la eşafod, să-şi croiască drum prin gloata care vrea să vadă procesul reginei.

— Dar tu o să fii acolo? insistă Gregory. Când o să se întâmple? Aş putea să mă duc şi eu la ei înainte, pentru a le spune că mă rog pentru ei, dar n-aş putea să fac asta dacă tu nu eşti acolo. Mi-e teamă că o să mă prăbuşesc.

El încuviințează din cap. E bine să fii realist în asemenea chestiuni. În tinerețe i-a auzit pe bătăuşii de pe stradă cum se laudă cu cât de puternici sunt, iar pe urmă s-au albit la față când s-au tăiat la deget şi, oricum, la o execuție nu eşti ca într-o încăierare: acolo e frică, iar frica e molipsitoare, pe când într-o bătaie n-ai timp să simți frică, doar după ce se încheie încep să-ți tremure picioarele.

— Şi chiar dacă eu nu sunt acolo, o să fie Richard. Este o faptă bună şi, deşi o să suferi, cred că arată respect. El nu poate să-şi închipuie cum va fi următoarea săptămână. Depinde… e nevoie şi ca anularea căsătoriei să fie finalizată, aşa că depinde de regină, dacă ne ajută, dacă acceptă sau nu. El gândeşte cu

voce tare: Poate o să fiu la Lambeth cu Cranmer. Şi te rog, dragul meu fiu, nu mă întreba de ce e nevoie şi de o anulare. Înțelege doar că asta îşi doreşte regele.

Îşi dă seama că nu se poate gândi deloc la oamenii care vor muri. În schimb, în mintea lui se insinuează imaginea lui More pe eşafod, văzut prin vălul ploii: trupul lui, deja mort, care se îndoaie parcă cu grijă după impactul securii. Pe vremea când a căzut în dizgrație, cardinalul nu avea un vrăjmaş mai perseverent decât Thomas More. Şi totuşi, îşi zice el în sinea lui, nu l-am urât. M-am străduit din răsputeri să-l conving să se împace cu regele. Şi am crezut că-l pot convinge, chiar am crezut acest lucru, căci se ținea cu nădejde de lumea asta, se ținea cu nădejde de viața lui şi avea multe lucruri pentru care şi-ar fi dorit să trăiască. Până la urmă a fost propriu-i ucigaş. A scris şi a tot scris, a vorbit şi a tot vorbit, iar pe urmă, într-o clipită, s-a distrus singur. Dacă a existat vreun om care s-a decapitat singur, atunci Thomas More a fost acela.

Regina poartă stacojiu şi negru şi, în loc de glugă, o bonetă elegantă, cu pene albe şi negre, care fâlfâie pe margine. Să-ți aminteşti de penele acestea, îşi zice el în sinea lui; va fi ultima oară sau aproape ultima oară. Cum arăta? vor întreba femeile. El va putea să le spună că era palidă, dar că nu-i era frică. Cum o fi pentru ea să intre în încăperea aceea imensă şi să stea în picioare în fața nobililor din Anglia, să fie cu toții bărbați şi nici unul să n-o dorească? Acum este pângărită, carne moartă, şi, în loc să tânjească după ea – piept, păr, ochi –, privirile lor alunecă în altă parte. Doar unchiul Norfolk îi aruncă o privire fioroasă: de parcă n-ar avea un cap de hidră.

În centrul imensei săli din Turn există un podium cu bănci pentru judecători şi nobili şi mai sunt nişte bănci în firidele laterale, însă majoritatea privitorilor vor sta în picioare şi se vor îmbrânci unii pe ceilalți ca să intre până când temnicerii vor zice „Gata“, şi vor bloca uşile cu bârne. Chiar şi atunci se vor împinge unii într-alții, iar zgomotul va deveni din ce în ce mai asurzitor, pe când cei care au fost lăsați să intre se vor înghesui în sală, până când Norkolk, cu bastonul lui alb oficial în mână, va porunci să se facă linişte, iar, din expresia sălbatică de pe chipul lui, chiar şi cea mai ignorantă persoană va putea deduce că vorbeşte serios.

Iată-l pe lordul cancelar, care şade lângă duce pentru a-i oferi cele mai bune sfaturi juridice din regat. Iată-l pe contele de Worcester, a cărui nevastă, ai putea spune, a stârnit toată povestea asta; contele îi aruncă o privire amenințătoare, iar el nu ştie de ce. Iată-l pe Charles Brandon, duce de Suffolk, care a urât-o pe Anne de când a văzut-o prima oară şi i-a zis pe şleau regelui că o detestă. Iată-i pe contele de Arundel, contele de Oxford, contele de Rutland, contele de Westmorland: printre ei, el se mişcă agale, modestul Thomas Cromwell, un salut aici, un cuvânt dincolo, împrăştie încurajări: urmează cazul Maiestății Sale, nimeni nu trebuie să fie supărat, nu se va tolera nici o îndoială, vom fi acasă la cină şi, la noapte, vom dormi în siguranță în paturile noastre. Lordul Sandys, lordul Audley, lordul Clinton şi mulți alți lorzi, toți sunt bifați pe listă, pe când se aşază: lordul Morley, socrul lui George Boleyn, care îl atinge pe mână şi spune: Te rog, Thomas Cromwell, de dragul meu, nu lăsa ca povestea asta dezgustătoare să ricoşeze asupra bietei mele fiice, Jane.

Nu prea era biata ta fiică, îşi zice el în sinea lui, când ai măritat-o fără s-o întrebi; dar aşa e obiceiul, nu-l poți învinui că nu este un tată bun, căci, aşa cum i-a zis regele plin de mâhnire odată, doar bărbații şi femeile foarte săraci sunt liberi să-şi aleagă pe cine să iubească. Îl ia şi el de mână pe lordul Morley, îi urează să fie curajos şi îl imploră să se aşeze, căci prizoniera este aici, iar judecătorii sunt pregătiți.

Se înclină în fața ambasadorilor altor țări; dar unde este Chapuys? I se transmite că are o criză de friguri: îi transmite şi el, îmi pare rău, să trimită pe cineva la mine acasă dacă are nevoie de orice ca să

se simtă mai bine. Să zicem că astăzi a făcut febră, e prima zi: mâine o să fie cea mai mare, miercuri o să se dea jos din pat, deşi o să dârdâie, însă joi noapte o să fie iarăşi în pat, copleşit de convulsii.

Magistratul suprem citeşte rechizitoriul, îi ia destul timp s-o facă: încălcări ale legilor ţării, încălcări ale legilor Domnului. Pe când se ridică în picioare pentru a rosti acuzaţiile, se gândeşte că regele se aşteaptă să audă verdictul până după-amiază; aruncând o privire în cealaltă parte a sălii, el îl vede pe Francis Bryan îmbrăcat cu surtucul pe care îl poartă afară, gata să traverseze râul pentru a duce vestea Seymourilor. Las-o mai moale, Francis, îşi zice el în sinea lui, asta probabil că o să dureze multicel, iar aici o să se cam încingă atmosfera.

Procesul în sine ar trebui să dureze doar o oră sau două, dar, când este nevoie să fie verificate nouăzeci şi cinci de nume, ale judecătorilor şi ale nobililor, atunci orice foială, dres de voce, nas suflat, netezire a veşmintelor sau potrivire a cingătorilor – toate aceste ritualuri de care unii oameni au nevoie înainte de a vorbi în public pentru a-şi distrage gândurile –, în aceste condiţii este limpede că procesul va dura toată ziua; regina însăşi este o prezenţă mută, ascultă cu atenţie din scaunul ei, pe când lista nelegiuirilor sale este citită, şirul năucitor de ore, date, locuri, de bărbaţi, de mădulare şi de limbi ale lor: în gură, scoase din gură, în diverse adâncituri ale trupului, la Hampton Court şi la Richmond Palace, la Greenwich şi la Westminster, în Middlesex şi în Kent; iar pe urmă se aud cuvinte vulgare şi batjocuri, certuri din gelozie şi intenţii desfrânate, declaraţia reginei că, după moartea soţului ei, ea va alege pe unul dintre ei şi se va mărita cu el, însă deocamdată nu poate să spună cu cine.

— Aţi spus asta? Ea clatină din cap. Trebuie să răspundeţi verbal.

O voce firavă şi glacială.

— Nu.

Doar asta spune, nu, nu şi nu: iar o singură dată răspunde „Da“ când este întrebată dacă i-a dat bani lui Weston, atunci ea şovăie şi recunoaşte; mulţimea urlă, iar Norfolk întrerupe procesul şi ameninţă că îi aruncă pe toţi în temniţă dacă nu fac linişte. În orice ţară bine chibzuită, a zis ieri Suffolk, ar fi decent ca procesul unei femei de obârşie nobilă să se ţină ferit de privirile publicului; el şi-a dat ochii pe spate şi a spus: Dar, Înălţimea Voastră, noi suntem în Anglia.

Norfolk a izbutit să obţină o linişte fremătătoare, întreruptă de tusete şi şoapte; acum acuzarea poate continua, aşa încât spune:

— Prea bine, continuă, ăăă… tu. Nu-i prima oară când se zăpăceşte pentru că trebuie să i se adreseze unui om de rând, care nu este grăjdar sau cărăuş, ci împuternicit al regelui: lordul cancelar se apleacă şi şopteşte, amintindu-i probabil că acuzatorul este arhivarul principal. Continuaţi, maestre, zice el mai politicos. Vă rog, continuaţi.

Ea îşi neagă trădarea şi mai e ceva – nu ridică deloc tonul însă refuză să se împotrivească, să se scuze, să caute să se justifice: să domolească zelul. Şi nu-i nimeni care s-o facă în locul ei. Îşi aminteşte ce i-a zis odată bătrânul tată al lui Wyatt, cum o leoaică muribundă te poate sfârteca, îţi poate smulge carnea cu ghearele şi te poate schilodi pe viaţă. Dar el nu se simte ameninţat, nu simte nici o crispare, absolut nimic. Este un bun orator, este renumit pentru retorica lui, pentru stil şi pentru că ştie să se facă auzit, dar astăzi nu are nici un interes să fie auzit, doar de către judecători şi de împricinată, căci populaţia interpretează greşit ce aude; aşa încât glasul îi devine un susur moleşitor în sală, vocea unui preot de la ţară care moţăie, pe când rosteşte rugăciuni, la fel de stridentă ca o muscă ce bâzâie într-un colţ, izbindu-se de sticlă; cu coada ochiului îl vede pe magistratul suprem cum îşi înăbuşă un căscat şi îşi zice în sinea lui: Am făcut ceea ce n-am crezut niciodată că o să pot face, am luat adulterul, incestul, conspiraţia şi

trădarea şi le-am prefăcut în ceva banal. N-avem nevoie de surescitare falsă. În fond, aici este o sală de judecată, nu un circ roman.

Sosesc verdictele: durează mult; judecătorii cer ca ele să fie cât mai concise, nu ţineţi discursuri, vă rugăm, un singur cuvânt este de ajuns: nouăzeci şi cinci votează vinovat, iar unul se abţine. Când Norfolk începe să citească sentinţa, iarăşi se creează larmă şi se poate simţi presiunea celor de afară, care vor să intre, aşa încât pare că sala se leagănă uşurel, aidoma unei bărci legate de ponton. „Propriu-i unchi!“ răcneşte cineva, iar ducele izbeşte cu pumnul în masă şi spune că va face măcel. Asta pare să liniştească puţin spiritele; tăcerea îi permite să încheie:

— …sentinţa este următoarea: Veţi fi arsă pe rug aici, în Turn, sau capul vă va fi tăiat, după voia regelui…

Unul dintre judecători icneşte. Omul se apleacă şi şopteşte furios; Norfolk pare iritat; avocaţii se duc să se sfătuiască unii cu alţii, nobilii îşi sucesc gâturile pentru a afla de ce se întârzie atâta. El se duce alene la ei. Norfolk zice:

— Oamenii ăştia îmi spun că n-am făcut ce trebuie, nu pot să spun că va fi arsă pe rug sau decapitată, trebuie să spun o singură variantă, iar ei zic să spun că va fi arsă pe rug, asta e pedeapsa pentru o femeie condamnată pentru trădare.

— Înălţimea Sa, lordul Norfolk, are instrucţiuni primite de la rege. El vrea să le înlăture obiecţiile şi izbuteşte. Formularea respectă voinţa regelui şi, mai mult, să nu-mi mai spuneţi ce se poate face şi ce nu, căci până acum n-am mai avut nici un proces în care împricinata să fie o regină.

— Vom vedea pe măsură ce lucrurile evoluează, spune lordul cancelar pe un ton amabil.

— Terminaţi ce aveţi de spus, îi zice el lui Norfolk. Se retrage.

— Cred că am terminat, spune Norfolk scărpinându-se pe nas. …capul vă va fi tăiat, după voinţa regelui, pe care ne-o va aduce la cunoştinţă.

Ducele îşi coboară tonul vocii şi încheie de parcă ar vorbi cu cineva, nu în public; prin urmare regina nu aude sfârşitul frazei. Însă a înţeles ideea. El o vede cum se ridică de pe scaun, încă liniştită, şi îşi zice în sinea lui: Nu-i vine să creadă; oare de ce nu-i vine să creadă? Se uită spre cealaltă parte a sălii, unde se foia Francis Bryan, însă mesagerul deja a plecat.

Urmează procesul lui Rochford; trebuie s-o scoată de acolo pe Anne înainte ca fratele ei să fie adus în sală. Solemnitatea situaţiei s-a risipit. Cei mai în vârstă membri ai completului de judecată sunt nevoiţi să meargă clătinându-se ca să se uşureze, iar cei mai tineri îşi întind picioarele şi bârfesc, află care este ultima cotă pentru achitarea lui George. Pariurile înclină în favoarea lui, deşi, când este adus înăuntru, pe chipul său se vede că nu prea are speranţe. Celor care susţin că va fi achitat, el, Cromwell, le spune:

— Dacă lordul Rochford poate să convingă judecătorii, atunci va fi liber. Haideţi să vedem cum se va apăra.

El are o singură teamă: că Rochford nu este vulnerabil la aceleaşi presiuni ca restul împricinaţilor, căci nu lasă în urmă pe nimeni de care să-i pese. Nevasta lui l-a trădat, tatăl său l-a părăsit, iar unchiul lui va fi în fruntea curţii care îl va judeca. Crede că George va glăsui convingător, cu elocvenţă, şi are dreptate. Când i se citeşte rechizitoriul, el întreabă dacă ar putea să audă capetele de acuzare pe rând, clauză cu clauză:

— Căci ce înseamnă timpul petrecut pe lumea asta, domnilor, faţă de promisiunile de veşnicie ale lui Dumnezeu? Pe feţele oamenilor se ivesc zâmbete: admiraţie pentru delicateţea lui. Boleyn i se adresează direct lui, lui Cromwell: Spune-mi-le pe rând. Datele, locurile. Le voi distruge.

Dar întrecerea nu e dreaptă. El are documente, iar, dacă este nevoie, le poate pune pe masă şi îşi poate susţine acuzaţiile şi fără ele; are o memorie bună, s-a deprins să aibă încredere în el însuşi, glasul lui din sala de judecată nu-i pune gâtul la încercare, conduita lui nonşalantă nu-i solicită prea mult emoţiile; iar, dacă George crede că se va bâlbâi citind amănuntele legate de dezmierdările primite şi dăruite, atunci George nu ştie unde a crescut el: anii, deprinderile care l-au format pe secretarul principal. Foarte repede, lordul Rochford va începe să vorbească aidoma unui băiat necopt şi smiorcăit; se luptă pentru viaţa lui, prin urmare e mai slab decât un om pe care nu-l interesează ce deznodământ va fi; din partea lui, curtea de judecată poate să-l achite, căci o să urmeze altă curte de judecată sau un proces mai informal, care o să se încheie cu cadavrul mutilat al lui George. Mai crede şi că tânărul Boleyn o să-şi piardă repede cumpătul, că îşi va exprima disprețul față de Henric, iar atunci s-a zis cu el. Îi dă un document lui Rochford:

— Aici sunt scrise anumite cuvinte pe care s-a declarat că regina vi le-a spus, iar Înălţimea Voastră le-aţi repetat în faţa altora. Nu-i nevoie să le citiţi cu voce tare. Puteţi doar să spuneţi judecătorilor dacă recunoaşteţi aceste cuvinte.

George zâmbeşte disprețuitor. Savurează momentul şi zâmbeşte afectat: trage aer în piept; citeşte cuvintele cu voce tare. „Regele nu poate să se împreuneze cu nici o femeie, n-are nici tehnică şi nici vigoare.“

Le-a citit crezând că va încânta publicul cu ele. Aşa se şi întâmplă, deşi râsetele sunt neîncrezătoare, uimite. Însă dinspre judecători – şi doar ei contează – răsună un şuierat distinct de protest. George îşi ridică privirea. Îşi aruncă palmele în lături.

— Acestea nu sunt cuvintele mele. Nu le recunosc.

Dar acum le recunoaşte. Într-un singur moment de bravadă, pentru a obţine ovaţiile mulţimii, el a pus la îndoială succesiunea şi le-a ştirbit reputaţia moştenitorilor regelui: deşi a fost avertizat să n-o facă. El, Cromwell, încuviinţează din cap.

— Am auzit că răspândiţi zvonul cum că prinţesa Elizabeth nu este fiica regelui. Se pare că aşa şi e. L-aţi răspândit chiar şi acum, în sala de judecată.

George tace.

El ridică din umeri şi se întoarce. Nu-i uşor pentru George: nici măcar nu poate pomeni de acuzaţiile care i se aduc fără a se recunoaşte vinovat de ele. Ca avocat al acuzării, ar prefera să nu le rostească, pentru a nu-l pune în dificultate pe rege; şi, totuşi, a fi rostite în sala de judecată, pentru rege, nu-i o ruşine mai mare decât să răsune pe stradă şi în cârciumi, unde se cântă balada Regelui Puţămică şi a nevestei lui, vrăjitoarea. În asemenea circumstanţe, de cele mai multe ori, bărbatul dă vina pe femeie. Ceva ce ea a făcut sau a spus, privirea sumbră pe care i-a aruncat-o când el s-a poticnit, expresia disprețuitoare de pe chipul ei. Lui Henric îi e teamă de Anne, îşi zice el în sinea lui. Dar cu noua lui soţie va fi plin de vigoare.

Îşi adună gândurile, îşi adună documentele; judecătorii vor să se consulte între ei. Acuzaţiile aduse lui George sunt nefondate, e adevărat, dar, dacă se renunţă la ele, Henric îl va acuza de altceva şi acest lucru se va răsfrânge asupra familiei lui, nu doar a Boleynilor, ci şi a Howarzilor: din acest motiv, îşi zice el în sinea lui, unchiul Norfolk nu-l va lăsa să scape. Şi nimeni n-a spus că acuzaţiile sunt imposibil de crezut nici în procesul de faţă şi nici în cele precedente. A ajuns să fie considerat un lucru credibil faptul că aceşti bărbaţi au complotat împotriva regelui şi că s-au împreunat cu regina: Weston pentru că este nechibzuit, Brereton pentru că s-a afundat demult în păcate, Mark pentru că este ambiţios, Henry Norris pentru că este om al casei, aproape, şi-a confundat propria-i persoană cu regele; iar George Boleyn, nu în

pofida faptului că este fratele ei, ci tocmai din acest motiv. Boleynii, toată lumea o ştie, ar face orice ca să fie la putere; dacă Anne Boleyn a urcat pe tron, călcând pe cadavrele celor căzuți în dizgrație, oare n-ar putea să pună acolo un copil nelegitim?

Îşi ridică privirea spre Norfolk, care încuviințează din cap spre el. Aşadar verdictul este clar, la fel şi sentința. Singura surpriză este Harry Percy. Contele se ridică de pe scaunul lui. Stă în picioare, cu gura uşor căscată, iar tăcerea se aşterne, nu ca tăcerea prefăcută, fremătătoare şi plină de şoapte, pe care sala de judecată a îndurat-o până acum, ci o linişte încremenită, plină de aşteptări. Se gândeşte la Gregory: vrei să mă auzi cum țin un discurs? Pe urmă contele se apleacă, scoate un suspin, se prăbuşeşte şi, cu o bubuitură şi un pocnet, se izbeşte de podea. Imediat, trupul lui întins cu fața în jos, este luat de temniceri şi se aud răcnete:

— Harry Percy e mort.

Puțin probabil, îşi zice el în sinea lui. O să-şi revină. Acum este o după-amiază fierbinte şi sufocantă, iar dovezile sunt duse în fața judecătorilor, doar declarațiile scrise ar distruge un om sănătos. O fâşie de pânză albastră acoperă noile scânduri ale podiumului pe care şed judecătorii, iar el îi vede pe temniceri cum o smulg de pe podea şi improvizează o pătură cu ajutorul căreia să-l care pe conte; şi îl podideşte o amintire, Italia, caniculă, sânge, tresaltă, se rostogoleşte şi se zbate un muribund pe pânzele înnodate de sub şei, pânzele şi ele fiind furate de la morți, iar el este târât la umbra unui zid – care, al unei biserici, al unei ferme? – doar ca să moară, blestemând, câteva minute mai târziu, încercând să-şi pună mațele prin rană în locul unde ar fi trebuit să fie, de parcă ar fi vrut să facă curățenie înainte de a muri.

Îi este greață şi se aşază lângă magistratul suprem. Temnicerii îl cară pe conte de acolo, cu capul bălăngănindu-i-se, ochii închişi, picioarele atârnându-i. Omul de lângă el spune:

— Încă un om distrus de regină. Presupun că mulți ani de acum încolo n-o să ştim pe câți a mai distrus.

E adevărat. Procesul este o măsură temporară, un demers cu scopul de a scăpa de Anne şi de a o aduce în locul ei pe Jane. Încă nu s-au văzut efectele, nu s-au simțit zgâlțâielile; dar el se aşteaptă la un cutremur în miezul structurii politice, un zvâcnet al stomacului lumii. Se ridică în picioare şi se duce la Norfolk, pentru a-l convinge să reia procesul. George Boleyn – acum între proces şi condamnare – pare şi el pe punctul de a leşina şi a început să plângă.

— Ajută-l pe lordul Rochford să se aşeze pe un scaun, spune el. Dă-i ceva de băut. Este trădător, însă totuşi e conte; poate să audă sentința de condamnare la moarte şi stând pe scaun.

În ziua următoare, 16 mai, e în Turn, cu Kingston, în apartamentul administratorului. Kingston este tulburat pentru că nu ştie ce eşafod să construiască pentru regină: ea are o sentință neclară, aşteaptă hotărârea regelui. Cranmer este cu ea, în apartamentul ei, a venit s-o spovedească şi ar putea să-i sugereze delicat că, dacă nu se împotriveşte în nici un fel, va suferi mai puțin. Regele încă mai simte compasiune pentru ea.

Un temnicer de lângă uşă îi spune administratorului:

— A venit un vizitator. Nu pentru Domnia Ta, domnule. Pentru domnul secretar principal. Este un gentlemen care nu este englez.

E Jean de Dinteville, care a fost ambasador aici, la încoronarea lui Anne. Jean stă în echilibru pe pragul uşii.

— Mi-au zis că o să te găsesc aici şi, întrucât n-avem prea mult timp…

— Dragul meu prieten! Se îmbrățişează. Nici măcar n-am ştiut că eşti la Londra.

— Abia am coborât de pe corabie.

— Da, se vede după cum arăți.

— Nu sunt marinar. Ambasadorul ridică din umeri; sau, mai bine zis, enormele pernițe de la umerii lui se ridică şi apoi se lasă iarăşi în jos; în această dimineață călduță, surprinzător, el este înfăşurat în trei straturi de veşminte, de parcă şi-ar fi ales hainele pentru luna noiembrie. Oricum, am crezut că cel mai bine ar fi să vin aici şi să te prind înainte de a te duce să joci bile, asta am impresia că faci tu în loc să te vezi cu împuterniciții noştri. Am fost trimis la tine să vorbim despre tânărul Weston.

Doamne sfinte, îşi zice el în sinea lui, oare sir Richard Weston o fi izbutit să-l mituiască pe regele Franței?

— Bine că ai ajuns la timp. Este condamnat să moară mâine. Ce-i cu el?

— Este îngrijorător dacă galanteria se pedepseşte, zice ambasadorul. Fără îndoială că tânărul este vinovat doar pentru că a scris o poezie sau două, nu? A făcut complimente şi a spus vorbe de duh, nu? Nu s-ar putea ca regele să-i cruțe viața? E de înțeles că se va ține departe de curte un an sau doi – poate să călătorească?

— Are o soție şi un băiețel, *monsieur*. Deşi asta nu l-a făcut să se poarte mai cumpătat.

— Cu atât mai rău dacă regele îl condamnă la moarte. Oare Henric nu se consideră un om milostiv?

— Ba da. Vorbeşte mult despre asta. *Monsieur*, sfatul meu este să uitați de Weston. Deşi stăpânul meu îl venerează şi îl respectă pe al tău, n-o să fie deloc încântat dacă Francisc se amestecă în ceea ce este de fapt o chestiune de familie, ceva ce pentru el este foarte important.

Dinteville se amuză.

— Se poate spune că e o chestiune de familie.

— Observ că nu ceri îndurare şi pentru lordul Rochford. A fost ambasador şi ai fi zis că regele Franței i-ar acorda mai multă însemnătate.

— Ei bine, zice ambasadorul. George Boleyn. E de înțeles că se petrece o schimbare de regim, cu tot ce implică asta. Firește, toată curtea regelui Franței speră că Monseniorul nu va fi distrus.

— Wiltshire? A slujit bine Franța, îmi dau seama de ce i-ați simți lipsa. În prezent nu reprezintă nici un pericol pentru noi. Bineînțeles, nu puteți pretinde să aibă la fel de multă influență ca până acum. O schimbare de regim, aşa cum spui.

— Îmi dai voie să spun… ambasadorul se opreşte pentru a sorbi din vin şi a ronți o gofră adusă de servitorii lui Kingston, că nouă, celor din Franța, toată tărăşenia asta ni se pare de neînțeles? Fără doar şi poate că, dacă Henric vrea să scape de ibovnica lui, ar putea s-o facă fără atâta scandal, nu? Francezii nu înțeleg legile țării şi Parlamentul. Pentru ei, cele mai bune acțiuni sunt săvârşite pe ascuns. Iar dacă vrea neapărat să-şi fluture ruşinea în văzul lumii, nu-i sunt de ajuns unul sau două adultere? În orice caz, Cremuel, ambasadorul îl măsoară cu privirea, putem vorbi ca între bărbați? Cea mai importantă întrebare este: oare Henric mai poate? Căci eu am auzit că el se pregăteşte, iar doamna îi aruncă o anume privire. Iar speranțele lui se năruiesc. Nouă asta ni se pare o vrăjitorie, întrucât vrăjitoarele deseori îi fac pe bărbați să-şi piardă vlaga. Dar, adaugă el, cu o expresie de dispreț sceptic pe chip, nu-mi închipui că asta l-ar afecta atât de mult şi pe un francez.

— Trebuie să înțelegi, spune el, că, deşi Henric este bărbat în toate privințele, el este şi un gentlemen, nu un bădăran care geme prin şanțuri cu… ei bine, nu mai zic nimic despre femeile pe care şi le alege regele tău. Ultimele luni, trage el aer în piept, şi mai ales ultimele săptămâni, l-au pus la încercare şi l-au umplut de suferință pe stăpânul meu. Acum îşi doreşte să fie fericit. Fii sigur că noua căsătorie îi va consolida regatul şi va spori prosperitatea Angliei.

El vorbeşte de parcă ar scrie; deja îşi concepe mesajele pe care le urmează să le trimită.

— O, da, zice ambasadorul, micuța. N-am auzit să fie nici prea frumoasă şi nici prea deşteaptă. Doar n-o să se însoare şi cu ea, o altă femeie de rang inferior, nu? Când împăratul îi face atâtea propuneri avantajoase… sau, mai bine zis, aşa am auzit. Înțelegem totul, Cremuel. Între ei doi, ca bărbat şi femeie, rege şi ibovnică, poate că or exista conflicte, dar mai există şi alții pe lumea asta, nu suntem în Grădina Edenului. Până la urmă, ea nu se potriveşte cu noua lui politică. Fosta regină era, într-un fel, protectoarea ibovnicei, iar, încă de când a murit ea, Henric plănuieşte să devină iarăşi un om respectabil. Aşa încât el trebuie să se însoare cu prima femeie onestă pe care o vede în fața ochilor şi, de fapt şi de drept, nu prea contează dacă este sau nu rudă cu împăratul, căci, dacă Boleynii dispar, Cremuel ajunge sus de tot şi fără îndoială că va umple consiliul de sfetnici cu susținători ai imperiului. Buza i se arcuieşte; ar putea să fie un zâmbet. Cremuel, mi-aş dori să-mi spui cu cât te plăteşte împăratul Carol. Fără doar şi poate că am putea să-ți dăm mai mult.

El râde.

— Stăpânul tău stă ca pe ace. Ştie că regele meu are bani cu nemiluita. Îi e teamă că ar putea să facă o vizită în Franța, cu armata după el.

— Ştii cât de dator îi eşti regelui Francisc. Ambasadorul e iritat. Doar tratativele noastre, negocieri pline de şiretenie şi de subtilitate, îl împiedică pe papă să şteargă țara voastră de pe lista popoarelor creştine. Noi am fost, cred eu, un aliat loial şi v-am susținut cauza mai bine decât v-ați susținut-o voi.

El încuviințează din cap.

— Mereu mă amuz când îi aud pe francezi cum se laudă singuri. Vii să ne luăm cina împreună săptămâna asta? După ce se termină totul? Şi după ce îți trece greața?

Ambasadorul îşi înclină capul. Blazonul de pe beretă sclipeşte şi îi face cu ochiul; este un craniu argintiu.

— O să-l înştiințez pe stăpânul meu, că, din nefericire, deşi m-am străduit, n-am putut să intervin în favoarea lui Weston.

— Spune-i că ai ajuns prea târziu. Mareea n-a fost de partea ta.

— Nu, o să spun că Cremuel n-a fost de partea mea. Că veni vorba, ştii ce-a făcut Henric, nu-i aşa? Pare amuzat. Săptămâna trecută a trimis un om după un călău francez. Nu unul din oraşele voastre, ci cel care taie capete în Calais. Pare-se că nu există nici un englez în care să aibă încredere că-i va tăia capul nevestei lui. Mă întreb de ce n-o ia chiar el şi n-o strangulează pe stradă.

Se răsuceşte spre Kingston. Administratorul este acum în vârstă şi, deşi a fost în Franța ca împuternicit al regelui, cu cincisprezece ani în urmă, de atunci n-a prea mai vorbit franceza; sfatul cardinalului a fost să vorbească engleză şi să strige cât poate de tare.

— Ai înțeles? întreabă el. Henric a trimis un om în Calais după un călău.

— Doamne sfinte, zice Kingston. Înainte de proces?

— Aşa mi-a zis monsieur ambasador.

— Mă bucur că aud asta, zice Kingston pe un ton strident şi tărăgănat. Mintea mea. S-a liniştit. Se bate uşurel pe cap. Înțeleg că a angajat un… face o mişcare de parcă ar şfichiui cu biciul.

— Da, o sabie, spune Dinteville în engleză. Poți să ai încredere că îşi va face treaba elegant şi cu mare pricepere. Îşi atinge pălăria. *Au revoir*, domnule secretar principal.

Îl urmăresc cu privirea cum iese pe uşă. Este un adevărat spectacol; servitorii lui îl înfăşoară strâns cu şi mai multe veşminte. În ultima lui misiune din Anglia, el şi-a petrecut vremea transpirând sub plapumă, încercând să scape în acest fel de o febră pe care a făcut-o din cauza aerului din Anglia, umezeală şi frig crâncen.

— Micul Jeannot, spune el, uitându-se după ambasador. Încă se mai teme de verile englezeşti. Iar regele… când a avut prima audienţă la Henric, nu s-a putut abţine să nu tremure de groază. Norfolk şi cu mine am fost nevoit să-l sprijinim ca să stea în picioare.

— Am înţeles eu greşit, zice administratorul, sau a zis că Weston este vinovat pentru poeziile sale?

— Aşa ceva. Pare-se că Anne era o carte deschisă pe un birou, pe paginile căreia ar fi putut să scrie oricine, deşi ar fi trebuit să se păstreze doar pentru soţul ei.

— Oricum, mă preocupă ceva, zice administatorul. Aţi văzut vreodată o femeie arsă pe rug? Nu mi-aş dori să văd niciodată aşa ceva, Doamne fereşte.

Când Cranmer vine la el, în seara zilei de 16 mai, arhiepiscopul pare bolnav, are riduri de la nas până la bărbie. Oare acolo erau şi acum o lună?

— Vreau să se termine odată şi să mă întorc în Kent, zice el.

— Ai lăsat-o acolo pe Grete? întreabă el cu o voce blândă.

Cranmer încuviinţează din cap. S-ar părea că nu prea poate să pronunţe numele soţiei sale. Este îngrozit ori de câte ori regele pomeneşte de căsătorie şi, fireşte, în prezent regele nu prea mai vorbeşte despre altceva.

— Îi e teamă că, după ce se însoară cu noua lui nevastă, regele va reveni la Roma, iar noi vom fi nevoiţi să ne despărţim. Eu îi zic că nu ştiu ce vrea regele. Dar, dacă va gândi altfel, dacă un preot va putea să aibă o soţie în văzul lumii… dacă aş crede că nu există nici o speranţă în privinţa asta, atunci ar trebui s-o las să se ducă acasă, pentru că eu nu i-aş mai putea oferi nimic. Ştii cum e, peste câţiva ani oamenii mor, te uită, şi îţi uiţi propria-ţi limbă sau aşa cred eu.

— Sunt speranţe, spune el pe un ton ferm. Şi spune-i că peste câteva luni, în noul Parlament, o să şterg din codul de legi tot ce a mai rămas de la Roma. Iar pe urmă, ştii, zâmbeşte el, după ce averile sunt împărţite… ei bine, după ce au intrat în buzunarul englezilor, ele nu vor reveni în buzunarul papei. El spune: Cum ţi s-a părut regina? S-a spovedit?

— Nu. Încă nu simte nevoia. O să se spovedească. La sfârşit. Dacă e cazul.

El se bucură pentru Cranmer. Ce-ar fi mai rău acum? Să audă cum o femeie vinovată recunoaşte totul sau să audă cum o nevinovată imploră îndurare? Iar, şi într-un caz, şi în celălalt, el tot ar fi obligat să nu spună nimic. Poate Anne va aştepta până când nu va mai avea nici o şansă la graţiere şi, până atunci, îşi va ţine secretele pentru ea. Înţelege asta. Ar face la fel.

— I-am spus ce s-a stabilit pentru audierea de anulare, spune Cranmer. I-am spus că se va ţine mâine, în Lambeth. Ea a zis, şi regele va fi acolo? Am spus, nu, doamnă, el îşi trimite împuterniciţii. Ea a zis, e ocupat cu Seymour, iar apoi s-a apostrofat singură şi a zis, n-ar trebui să-l vorbesc de rău pe Henric, nu-i aşa? Am spus, n-ar fi un lucru înţelept. Mi-a zis: Pot să vin şi eu la Lambeth ca să-mi susţin cauza? Am spus nu, nu-i nevoie, au fost aleşi împuterniciţi şi pentru Domnia Ta. Mi s-a părut amărâtă. Dar pe urmă a zis: Spune-mi ce vrea regele să semnez. Sunt de acord cu tot ce vrea regele. Poate îmi dă voie să mă duc în Franţa la o mânăstire. Vrea să spun că am fost căsătorită cu Harry Percy? I-am zis: Doamnă, ducele neagă. Iar ea a râs.

El pare să aibă îndoieli. Chiar şi dacă mărturiseşte totul, chiar dacă îşi recunoaşte în detaliu vina, tot nu i-ar fi de folos, nu acum, deşi poate ar fi ajutat-o înainte de proces. Regele nu vrea să se gândească la ibovnicii ei, nici la cei din trecut, nici la cei din viitor. Şi i-a şters din minte. Şi-a şters-o şi pe ea. Anne nu vrea să creadă că nu se mai gândeşte deloc la ea. Ieri îi zisese: „Sper ca Jane să vină cât mai curând la mine în braţe“.

Cranmer spune:

— Nu-şi poate închipui că regele a părăsit-o. N-a trecut nici o lună de când l-a făcut pe ambasadorul împăratului să se încline în faţa ei.

— Cred că a făcut-o pentru el, nu pentru ea.

— Nu ştiu, zice Cranmer. Am crezut că o iubeşte. Am crezut până în ultima clipă că focul nu s-a stins între ei. Sunt nevoit să cred că nu ştiu nimic. Nici despre bărbaţi. Nici despre femei. Nici despre credinţa mea şi nici despre a altora. Ea mi-a zis: „O să mă duc în Rai? Pentru că am făcut multe fapte bune la viaţa mea“.

Ea l-a întrebat acelaşi lucru şi pe Kingston. Poate că întreabă pe toată lumea.

— Ea vorbeşte despre fapte. Cranmer clatină din cap. Nu spune nimic despre credinţă. Iar eu speram că ea a înţeles, aşa cum înţeleg şi eu acum, că noi suntem salvaţi nu de faptele noastre, ci doar de sacrificiul lui Cristos şi prin faptele lui, nu ale noastre.

— Ei bine, nu cred că ar trebui să tragi concluzia că a fost papistă tot timpul. La ce i-ar fi folosit?

— Îmi pare rău pentru tine, zice Cranmer. Că tu ai avut responsabilitatea să scoţi totul la lumină.

— La început n-am ştiut ce o să aflu. Ăsta e singurul motiv pentru care am putut s-o fac, căci am fost uimit de fiecare dată. Se gândeşte la laudele de sine ale lui Mark, la gentlemenii din sala de judecată, care s-au ţinut departe unul de celălalt şi şi-au evitat privirile; despre firea umană, a învăţat unele lucruri despre care nici măcar el n-a ştiut că există. Gardiner din Franţa susţine că cunoaşte detaliile, dar eu îmi dau seama că nu vreau să le aştern pe hârtie, întrucât sunt atât de oribile.

— Pune un văl peste ele, îl aprobă Cranmer. Deşi se pare că nici regele însuşi nu se cruţă de aceste detalii. Cranmer zice: poartă cu el cartea pe care a scris-o. A arătat-o aseară, în casa episcopului de Carlisle, ştiai că Francis Bryan a închiriat-o? În toiul ospăţului lui Bryan, regele a scos cartea şi a început să citească din ea cu voce tare, l-a auzit toată lumea de acolo. Suferinţa l-a făcut să-şi piardă minţile.

— Fără doar şi poate, spune el. Oricum, Gardiner va fi mulţumit. I-am spus că o să fie printre cei care vor primi averile mânăstirilor. Adică moşia, plăţile şi birurile care acum se duc la rege.

Dar Cranmer nu-l mai ascultă.

— Ea m-a întrebat, când o să mor, oare n-o să fiu soţia regelui? Am spus, nu, doamnă, căci regele va anula căsătoria, iar eu am venit să obţin consimţământul Domniei Voastre. Ea a zis, sunt de acord. Mi-a zis, dar o să mai fiu regină? Iar eu cred că, după lege, o să fie. N-am ştiut ce să-i zic. Dar ea a părut mulţumită. Însă mi s-a părut că a durat mult. Discuţia cu ea. Râdea, pe urmă se ruga, iar după aceea nu-şi găsea locul… M-a întrebat ce mai face lady Worcester şi copilul din pântecele ei. A zis că, după părerea ei, copilul nu se mişcă, aşa cum ar trebui să se întâmple, căci doamna este cam în luna a cincea, iar ea crede că e din cauza faptului că lady Worcester s-a speriat prea tare sau că suferă din pricina ei. N-am vrut să-i spun că doamna a depus mărturie împotriva ei.

— O să mă interesez, spune el. De sănătatea doamnei. Deşi nu şi de cea a contelui. S-a uitat urât la mine. Nu ştiu din ce motiv.

Mai multe expresii, toate indescifrabile, se perindă pe chipul arhiepiscopului.

— Nu ştii de ce? Atunci îmi dau seama că zvonul nu e adevărat. Mă bucur. Ezită. Chiar nu ştii? La curte umblă vorba că lady Worcester poartă în pântece copilul tău.

El e uimit.

— Al meu?

— Lumea spune că ai petrecut multe ore împreună cu ea în spatele uşilor închise.

— Iar asta dovedeşte adulterul? Ei bine, înţeleg de ce. Sunt uşuratic. Lordul Worcester mă va nimici.

— Nu pare că ți-ar fi teamă.

— Mi-e teamă, dar nu de lordul Worcester.

De cele ce vor urma. Anne urcând treptele de marmură spre Ceruri, cu faptele ei bune în jurul gâtului şi mâinilor, aidoma giuvaierelor.

Cranmer zice:

— Nu ştiu de ce, dar ea crede că încă mai există speranțe.

Zilele astea nu-i niciodată singur. Aliații stau cu ochii pe el. Fitzwilliam este alături de el, încă tulburat de ceea ce Norris a fost pe punctul de a-i zice, iar pe urmă şi-a retras cuvintele: vorbeşte mereu despre asta, îşi stoarce creierii, încearcă să completeze propozițiile din câteva cuvinte răzlețe. Nicholas Carew stă mai mult cu Jane, însă Edward Seymour face naveta între sora lui şi apartamentul regelui, unde atmosfera este sumbră, toți sunt cu băgare de seamă, iar regele, aidoma minotaurului, respiră nevăzut în labirintul de încăperi. El înțelege că noii lui prieteni îşi protejează investiția. Îl studiază cu privirea pentru a-i zări orice ezitare. Vor ca el să se afunde cât mai mult cu putință în toată treaba, iar ei să stea cu mâinile în sân, aşa încât, dacă, mai târziu, regele ar avea regrete sau ar pune la îndoială iuțeala cu care au decurs lucrurile, el, Thomas Cromwell, şi nu ei, să tragă ponoasele.

Riche şi jupânul Wriotehsley trec mereu pe la el. Zic: „Noi ne dorim să-ți fim de ajutor, vrem să învățăm, vrem să vedem ce faci“. Dar ei nu pot să înțeleagă. În copilărie, grăbindu-se să-l lase pe tatăl lui de cealaltă parte a oceanului, el a ajuns fără nici un sfanț în Dover şi a încercat să se descurce punând în stradă şmecheria cu trei cărți de joc: „Iată regina. Uită-te bine la ea. Iar acum… unde e?“

Regina era în mâneca lui. Banii erau în buzunarul său. Cei care pierduseră zbierau: „Vei fi biciuit!“

Îi duce sentințele lui Henric ca să le semneze. Kingston încă n-a aflat cum vor muri bărbații. El promite: O să-l ajut pe rege să se concentreze. Spune:

— Maiestate, în Tower Hill nu sunt spânzurători şi nu cred că ar fi o idee bună să-i ducem la Tyburn, gloata ar putea să fie prea agitată.

— Bine, dar de ce? întreabă Henric. Londonezii nu-i iubesc pe oamenii ăştia. Nici măcar nu-i cunosc.

— Nu, dar profită de orice scuză ca să se încaiere, iar dacă vremea va fi încă frumoasă…

Regele mârâie. Prea bine. Gâdele.

Şi Mark?

— Ştiți că atunci i-am promis oarecum că vă veți îndura de el, dacă îşi mărturiseşte vina, şi ştiți că a făcut-o de bunăvoie.

Regele zice:

— A sosit francezul?

— Da, Jean de Dinteville. Mi-a transmis mesajul regelui său.

— Nu, spune Henric.

Nu acel francez. Se referă la călăul din Calais. El îl întreabă pe rege:

— Credeți că acolo, în Franța, când regina a fost la curte, în tinerețe, credeți că acolo şi-a pierdut onoarea?

Henric tace. Cugetă, apoi glăsuieşte.

— Ea întotdeauna ținea, reține ce spun… întotdeauna ținea să-mi prezinte avantajele Franței. Cred că ai dreptate. M-am gândit la asta şi nu cred că Harry Percy i-a luat fecioria. Nu m-ar minți, nu-i aşa? Nu când jură pe onoarea lui de nobil englez. Nu, cred că prima oară a fost sedusă la curtea regelui Franței.

Aşadar, el nu poate să-şi dea seama dacă gâdele din Calais, expertul în meseria lui, este o binefacere; ori dacă felul în care va provoca moartea reginei nu cumva satisface pur şi simplu asprul simţ justiţiar al regelui.

Dar el crede că Henric dă vina pe un francez pentru că ea a fost pângărită, pe un străin neştiut şi poate deja mort, e şi mai bine.

— Deci n-a fost Wyatt? întreabă el.

— Nu, spune Henric pe un ton sumbru. N-a fost Wyatt.

Mai bine să rămână acolo, îşi zice el în sinea lui, cel puţin deocamdată. E mai sigur aşa. Dar poate să-i trimită un mesaj în care să-i spună că nu va fi acuzat de nimic. El zice:

— Maiestate, regina se plânge de femeile care o îngrijesc. I-ar plăcea să aibă în jurul ei femeile din suita sa personală.

— Suita ei s-a desfiinţat. Fitzwilliam s-a ocupat de asta.

— M-aş mira ca toate doamnele să se fi dus acasă. Ele au rămas deocamdată prin casele prietenilor, aşteptându-şi noua stăpână.

Henric spune:

— Lady Kingston trebuie să rămână acolo, dar le poţi schimba pe celelalte. Dacă poate să găsească pe cineva care să fie de acord s-o slujească.

Este posibil ca Anne să nu fi aflat că a fost părăsită. Dacă Cranmer are dreptate, atunci îşi închipuie că fostele ei prietene îi plâng de milă, însă de fapt ele vor fi moarte de frică până va fi decapitată.

— O să se milostivească cineva şi de ea, spune el.

Acum Henric se uită la documentele din faţa lui, de parcă n-ar şti ce sunt.

— Sunt condamnări la moarte. Să le aprobaţi, îi aminteşte el. Rămâne lângă rege, pe când acesta îşi înmoaie condeiul şi îşi pune semnătura pe toate condamnările: litere pătrate, complexe, aşternute greoi pe hârtie; scris de bărbat, până la urmă.

El se află la Lambeth, unde s-a întrunit curtea de judecată pentru a judeca cererea de divorţ, pe când ibovnicii lui Anne mor: aceasta este ultima zi a anchetei, nu se poate să dureze mai mult. Nepotul lui, Richard, este acolo, îi ţine locul în Tower Hill şi îi povesteşte cum au decurs lucrurile. Rochford ţine un discurs elocvent, pare că nu s-a pierdut cu firea. A fost ucis primul şi a fost nevoie de trei lovituri de secure; după care ceilalţi n-au spus prea multe. Toţi s-au declarat păcătoşi, toţi au spus că merită să moară, însă nici de data aceasta n-au spus pentru ce; Mark, rămas ultimul şi alunecând pe sânge, a cerut îndurare Domnului şi i-a implorat pe oameni să se roage pentru el. Călăul probabil că şi-a venit în fire, căci, după ce a ratat prima oară, toţi au murit repede şi curat.

Pe hârtie totu-i gata. Însemnările de la proces sunt la el, poate să le ducă la Arhive, să le păstreze, să le distrugă sau să le rătăcească, însă trupurile morţilor sunt o problemă urgentă şi murdară. Cadavrele trebuie să fie puse într-o căruţă şi duse în Turn: le poate vedea, un morman de trupuri încâlcite, fără capete, puse unele peste altele, de parcă ar fi pe un pat, sau de parcă, aidoma cadavrelor din război, fuseseră deja îngropate şi pe urmă dezgropate. În interiorul fortăreţei, ei sunt dezbrăcaţi, este sarcina călăului şi a ajutoarelor sale, vor rămâne doar în cămaşă. Lipit de zidurile lui St Peter ad Vincula, există un cimitir, iar oamenii de rând vor fi îngropaţi acolo, doar Rochford va fi depus sub podeaua capelei. Însă acum morţii nu au blazoanele care să le marcheze rangul, prin urmare se creează confuzie. Unul dintre gropari spune: Aduce-ţi-o pe regină, ea ştie cum arată trupurile lor; însă alţii, spune Richard, l-au făcut de ocară. El zice: Temnicerii văd prea multe, uită repede ce se cuvine şi ce nu.

— L-am văzut pe Wyatt cum se uita printre gratiile din Bell Tower, spune Richard. Mi-a făcut semn şi am vrut să-i dau speranţe, însă n-am ştiut cum să i le comunic prin semne.

Va fi eliberat, zice el. Dar probabil nu înainte de moartea reginei.

I se pare că va mai trece multă vreme până la acest eveniment. Richard îl îmbrăţişează; spune:

— Dacă ar fi domnit mai mult, am fi ajuns mâncare pentru câini.

— Dacă ar fi domnit mai mult, am fi meritat-o.

La Lambeth, cei doi împuterniciţi ai reginei au fost prezenţi: iar în locul regelui, dr. Bedyll şi dr. Tregonwell, şi Richard Sampson în chip de sfetnic. Şi el însuşi, Thomas Cromwell: lordul cancelar şi alţi sfetnici, inclusiv ducele de Suffolk, ale cărui relaţii cu ibovnice au fost atât de încâlcite, încât a fost nevoit să înveţe legile canonice, înghiţindu-le aidoma unui copil care ia o doctorie; astăzi Brandon a stat pe scaun, maimuţărindu-se şi foindu-se, pe când preoţii şi avocaţii au studiat circumstanţele. Au discutat despre Harry Percy şi au căzut de acord că nu le foloseşte la nimic.

— Nu-mi dau seama de ce nu l-ai convins să se supună, Cromwell, zice ducele. Fără nici o tragere de inimă au vorbit despre Mary Boleyn şi au căzut de acord că e nevoie de dovezi pentru această obiecţie; deşi regele a fost la fel de vinovat, căci ştia, desigur, că n-ar fi putut să se însoare cu Anne după ce s-a culcat cu sora ei, nu?

— Presupun că acest aspect este neclar, zice Cranmer pe un ton blând. A fost o legătură între ei, asta e limpede, dar el a primit dispensă de la papă, iar, pe vremea aceea n-a avut de ce s-o pună la îndoială. Nu ştia că, într-o chestiune atât de serioasă, papa nu poate să acorde nici o dispensă, acest aspect s-a lămurit mai târziu.

Totul este foarte nesatisfăcător. Ducele zice pe neaşteptate:

— Păi, cu toţii ştiţi că e vrăjitoare. Iar dacă i-a făcut farmece să se însoare cu ea…

— Nu cred că regele vrea să spună asta, zice el, Cromwell.

— O, ba da, spune ducele. Am crezut că despre asta o să discutăm aici. Dacă ea i-a făcut farmece să se însoare cu ea, atunci căsătoria este nulă, asta înţeleg eu. Ducele se reazemă de spătarul scaunului, cu braţele împreunate peste piept.

Împuterniciţii se uită de la unul la altul. Sampson se uită la Cranmer. Nimeni nu se uită la duce. Până la urmă, Cranmer spune:

— Nu e nevoie să lăsăm să se afle asta. Putem să dăm sentinţa, dar să nu dezvăluim cauzele.

Lumea respiră uşurată. El zice:

— Presupun că şi asta e o consolare, că nu-i nevoie să râdă lumea de noi.

Lordul cancelar spune:

— Adevărul este atât de rar şi de preţios, încât uneori trebuie ţinut sub lacăt.

Ducele de Suffolk fuge la barca lui, răcnind că în sfârşit a scăpat de Boleyni.

Sfârşitul primei căsătorii a regelui a fost aşternut pe hârtie, făcut public şi discutat în toată Europa, nu doar în consiliile de sfetnici ale regilor, ci şi în pieţele publice. Sfârşitul celei de-a doua căsătorii a lui, dacă ar mai exista nitică decenţă pe lume, ar trebui să fie rapid, privat, obscur, iar oamenii să nu vorbească despre el. Şi totuşi este necesar să aibă loc în faţa martorilor din oraş şi a oamenilor cu rang nobiliar. Turnul este un oraş. Este un atelier de arme, un palat, o turnătorie de bani. Meşteşugari de toate felurile, împuterniciţi ai ţărilor vin şi pleacă mereu. Dar poate fi pus şi sub paza armatei, iar străinii să fie evacuaţi de acolo. Îl pune pe Kingston să facă asta. Anne, lui îi pare rău că află asta, a înţeles greşit data morţii sale şi s-a trezit la ora două dimineaţa pentru a se ruga, în ziua de 18 mai, a trimis vorbă

împărţitorului de pomeni şi lui Cranmer să vină la ea în zorii zilei, pentru a se elibera de păcate. Nimeni nu i-a zis, pare-se, că Kingston vine întotdeauna în zorii zilei, când are loc o execuţie, pentru a-i spune persoanei condamnate la moarte să se pregătească. Ea nu cunoaşte protocolul, de ce ar face-o? Kingston zice, uite cum văd eu lucrurile: cinci morţi într-o singură zi, iar în următoarea eu să fiu gata şi pentru regina Angliei? Cum ar putea să moară, când demnitarii oraşului nu sunt aici? Tâmplarii încă îi mai construiesc eşafodul pe Tower Green, deşi, din fericire, din apartamentul regal, ea nu poate să le audă ciocăniturile.

Totuşi, administratorului îi pare rău de această neînţelegere; mai ales pentru că ea continuă să creadă asta până dimineaţa târziu. Situaţia îi tulbură profund pe el şi pe soţia lui. În loc să se bucure că mai prinde încă un răsărit al soarelui, îl înştiinţează el, Anne a plâns şi a spus că îi pare rău fiindcă nu moare în acea zi: şi-ar fi dorit să scape de suferinţă. Aflase despre călăul francez şi, „I-am zis“, spune Kingston, „că n-o să simtă nici o durere, o să fie dibaci“. Însă ea şi-a strâns încă o dată degetele în jurul gâtului, spune Kingston. Şi-a luat împărtăşania, jurând iarăşi, pe trupul Domnului, că e nevinovată.

— Şi sigur nu ar face asta dacă ar fi vinovată, nu? întreabă Kingston.

Îi plânge pe bărbaţii care nu mai sunt.

Glumeşte, spunând că o să fie cunoscută sub numele de Anne Cea Fără de Cap, Anne sans Tête.

Îi spune fiului său:

— Dacă vii cu mine să asişti la asta, o să fie cel mai greu lucru din viaţa ta. Dacă rezişti până la sfârşit, fără să te pierzi cu firea, atunci lumea o să observe şi o să ai mult de câştigat.

Gregory nu face decât să-i arunce o privire. Zice:

— E femeie, nu pot.

— O să fiu lângă tine ca să-ţi dovedesc că poţi. Nu-i nevoie să te uiţi. Când sufletul îi trece în lumea de dincolo, o să îngenunchem, o să privim în jos şi o să ne rugăm.

Eşafodul a fost construit într-un spaţiu deschis, unde pe vremuri se ţineau turnirurile. O gardă de două sute de călăreţi voluntari se adună, pregătindu-se să conducă procesiunea. Cârpăceala de ieri, confuzia între date, amânările, neînţelegerile: nu trebuie să se mai repete. El ajunge acolo devreme, când încă se strânge rumeguşul, lăsându-şi fiul în apartamentul lui Kingston, împreună cu ceilalţi care se mai adună acolo: prefecţii oraşelor, prefecţii comitatelor, soli şi demnitari din Londra. El însuşi stă pe treptele eşafodului, vrând să verifice dacă îl pot ţine fără a se sfărâma; unul dintre oamenii care strâng rumeguşul îi spune: Sunt zdravene, domnule, noi am urcat şi am coborât de multe ori pe ele, însă presupun că vreţi să vă convingeţi. Când îşi ridică privirea, călăul este deja acolo şi discută cu Christophe. Tânărul este îmbrăcat elegant, întrucât i s-a permis să poarte veşminte de nobil, pentru a nu se distinge printre ceilalţi demnitari; i s-a permis acest lucru pentru a n-o speria pe regină, şi, chiar dacă veşmintele i se vor păta, totuşi nu va fi pe banii lui. Se duce la călău:

— Cum o s-o faci?

— O s-o surprind, domnule. Tânărul o dă pe engleză, arătându-i picioarele. Este încălţat cu pantofi din piele moale, dintre cei care se poartă în casă. N-o să vadă sabia. O pun acolo, între paie. O să-i distrag atenţia. Nici n-o să ştie de unde vine.

— Dar mie o să-mi arăţi.

Omul ridică din umeri.

— Dacă asta vă doriţi. Sunteţi Cremuel? Mi s-a spus că Domnia Noastră se ocupă de toate. De fapt chiar au glumit şi mi-au spus, dacă leşini pentru că e prea urâtă, atunci cel care va lua sabia are numele

de Cremuel şi este un bărbat care ar putea să taie capul Meduzei, iar eu n-am ştiut ce-i aia. Dar se spune că este o şopârlă sau un şarpe, iar în locul fiecărui cap tăiat, îi cresc două în loc.

— Nu şi în cazul ăsta, zice el. Când o să se termine cu Boleynii, va fi un lucru definitiv.

Arma este grea, e nevoie să fie ținută cu două mâini. E lungă de aproape un metru şi jumătate, are cinci centimetri lățime, vârful rotunjit şi tăişul dublu.

— Aşa te antrenezi, spune bărbatul. O învârteşte pe loc, aidoma unui dansator, cu brațele sus şi pumnii lipiți unul de celălalt, de parcă chiar ar ține sabia. Trebuie să mânuieşti arma în fiecare zi, măcar pentru a exersa mişcările. N-ai cum să ştii când eşti chemat. Noi nu ucidem prea mulți oameni în Calais, dar mă mai duc şi prin alte oraşe.

— E o meserie profitabilă, zice Christophe. Vrea să mânuiască sabia, dar el, Cromwell, încă nu vrea să i-o înapoieze.

Bărbatul spune:

— Mi s-a zis că-i pot vorbi în franceză, căci m-ar înțelege.

— Da, poți să faci asta.

— Dar va trebui să îngenuncheze, e nevoie să i se spună asta. După cum vedeți, nu există nici un buştean. Trebuie să îngenuncheze, să stea dreaptă şi să nu se mişte. Dacă nu se mişcă, totul o să se termine cât ai bate din palme. Dacă se mişcă, o să fie făcută bucăți.

El îi dă înapoi arma.

— Pot să garantez pentru ea.

Bărbatul zice:

— Totul se termină între două bătăi ale inimii. N-o să ştie nimic. Deja e în viața de apoi.

Pleacă de acolo. Christophe spune:

— Stăpâne, mi-a spus că femeile trebuie să-şi strângă fusta în jurul picioarelor când îngenunchează, ca nu cumva să se prăbuşească în aşa fel încât să arate tuturor ceea ce atâția gentlemeni rafinați au văzut deja.

El nu-l dojeneşte pe băiat pentru grosolănia lui. Este crud, dar corect. Iar în clipa aceea, femeia va şti oricum ce să facă. Probabil că au vorbit despre asta între ele.

Francis Bryan şi-a făcut apariția lângă el, asudând, într-un surtuc de piele.

— Ce mai faci, Francis?

— Am însărcinarea ca, de îndată ce-i va fi tăiat capul, să plec pentru a-i da de ştire regelui şi domniței Jane.

— De ce? întreabă el pe un ton glacial. Cred că gâdele ar putea să rateze?

Este aproape ora nouă.

— Ți-ai luat micul dejun? întreabă Francis.

— Întotdeauna îmi iau micul dejun. Dar se întreabă dacă regele a mâncat. Henric n-a vorbit aproape deloc despre ea, zice Francis Bryan. A spus doar că nu înțelege cum de s-au întâmplat toate astea. Când se gândeşte la ultimii zece ani din viața lui, nu se poate recunoaşte pe sine însuşi.

Tac amândoi. Francis zice:

— Uite, sosesc.

Procesiunea solemnă trece prin Coldharbour Gate: mai întâi cei din oraş, prefecții şi demnitarii, apoi garda. În mijlocul lor, regina împreună cu femeile ei. Poartă o rochie din damasc, de culoare închisă şi o mantie scurtă din blană de hermină, o glugă triunghiulară; în asemenea momente, ai zice că e bine să-ți

acoperi chipul cât mai mult cu putinţă, pentru a-ţi ascunde expresia. Mantia aceea din blană de hermină, cum să n-o ştie? A fost înfăşurată în jurul Caterinei, îşi zice el în sinea lui, când a văzut-o pentru ultima oară. Aşadar, aceste blănuri sunt ultima pradă a lui Anne. Cu trei ani în urmă, când s-a dus la încoronare, a mers pe o pânză albastră, care se întindea pe toată lungimea catedralei – avea pântecul atât de mare, încât cei de faţă şi-au ţinut respiraţia pentru ea; iar acum ea trebuie să umble prin ţărână, să-şi ţină echilibrul în pantofiorii ei de lady, cu trupul sfrijit şi uşor, cu nenumăratele braţe în jurul ei, gata s-o prindă, dacă se împiedică, şi s-o ducă în siguranţă până la locul unde va muri. Regina se poticneşte o dată sau de două ori, iar toată procesiunea este nevoită să meargă mai încet; dar nu s-a împiedicat, ci întoarce capul pentru a privi în urmă. Cranmer zisese: „Nu ştiu de ce, dar ea crede că încă mai sunt speranţe“. Doamnele poartă văluri, chiar şi lady Kingston; nu-şi doresc ca, în viitor, lumea să se gândească la ele, când îşi amintesc de ce s-a întâmplat în această zi, nu vor ca soţii sau peţitorii lor să se uite la ele şi să se gândească la moarte.

Gregory a venit lângă el. Fiul său tremură, el poate să-l simtă. Întinde o mână învelită în mănuşă şi i-o pune pe braţ. Ducele de Richmond îl zăreşte; el stă la vedere, împreună cu socrul său, Norfolk. Surrey, fiul ducelui, îi şopteşte ceva tatălui său, dar Norfolk se uită drept în faţă. Cum o fi ajuns aici familia Howard?

Când femeile o dezbracă pe regină de mantie, îi dezvăluie silueta micuţă, o grămăjoară de oase. Nu pare a fi un duşman puternic al Angliei, dar nu te poţi lua doar după cum arată cineva. Dacă Anne ar fi putut s-o aducă aici pe Caterina, ar fi făcut-o. Dacă ar fi rămas pe tron, atunci probabil că fata, Mary, ar fi fost în locul ei; şi el însuşi, desigur, dându-şi jos surtucul şi aşteptând securea grosolană englezească. Îi zice fiului său:

— Nu mai durează mult.

Anne a dat de pomană săracilor pe când mergea spre eşafod, iar acum punga de catifea este goală; îşi vâră mâna în ea şi o întoarce pe dos, un gest de nevastă chibzuită, care nu vrea să arunce nimic la gunoi.

Una dintre femei întinde o mână să ia punga. Anne i-o dă fără să se uite, pe urmă se duce la marginea eşafodului. Şovăie, privind peste capetele mulţimii, pe urmă începe să vorbească. Mulţimea avansează la unison, însă nu poate să înainteze spre ea decât câţiva centimetri, toţi au capetele ridicate şi privirile aţintite asupra ei. Vocea reginei este foarte firavă, vorbele-i abia se aud, iar sentimentele ei sunt cele obişnuite în astfel de ocazii: „… rugaţi-vă pentru rege, căci el este un suveran bun, milostiv, binevoitor şi plin de virtute…“ Eşti nevoit să spui aşa ceva, căci, chiar şi acum poate sosi mesagerul regelui…

Face o pauză… Ba nu, a terminat. Nu mai e nimic de zis, mai are doar câteva clipe de trăit pe lumea asta. Trage aer în piept. Chipul său exprimă uimirea. *Amen*, zice ea, *amen*. Capul i se apleacă. Pe urmă pare să-şi revină în fire, să-şi stăpânească tremurul care i-a curprins întregul corp, din cap până-n picioare.

Una dintre femeile în văluri vine lângă ea şi îi vorbeşte. Braţul lui Anne tremură, pe când şi-l ridică pentru a-şi da jos gluga. Se duce uşor în jos, fără nici o ezitare; el îşi zice în sinea lui: Nu se poate să fi fost prinsă cu ace. Părul ei este strâns într-o plasă de mătase la ceafă, iar ea şi-l scutură, îşi strânge şuviţele, îşi ridică braţele deasupra capului şi şi-l încolăceşte; îl ţine cu o singură mână, iar o femeie îi dă o bonetă din bumbac. Şi-o pune. N-ai fi zis că îi va ţine părul, dar i-l ţine; probabil că a exersat. Dar acum priveşte în preajma-i, căutând îndrumări. Îşi ridică puţin boneta de pe cap, o pune la loc. Nu ştie ce să facă, el îşi dă seama că ea nu ştie dacă să-şi înnoade şnurul bonetei sub bărbie – dacă o să ţină fără să-l strângă sau dacă are timp să facă un nod – şi câte bătăi de inimă mai are pe lumea asta. Călăul face un pas în faţă, iar el vede – stă foarte aproape – cum ochii lui Anne se aţintesc asupra lui. Francezul

îngenunchează pentru a-i cere iertare. Este o formalitate, iar genunchii lui abia ating paiele. I-a făcut semn lui Anne să îngenuncheze, iar ea procedează întocmai, pe când el se retrage, de parcă n-ar vrea să-i atingă nici măcar veşmintele. De departe, îi întinde o fâşie împăturită de pânză unei femei şi îşi duce o mână la ochi pentru a-i arăta la ce se referă. Speră că lady Kingston este cea care ia pânza; oricine ar fi, se pricepe, însă dinspre Anne răsună un sunet firav, pe când lumea din faţa ochilor ei se întunecă. Buzele i se mişcă într-o rugăciune. Francezul le face semn femeilor să se dea înapoi. Ele se retrag; îngenunchează, una dintre ele aproape că se prăbuşeşte şi este susţinută de celelalte; în pofida vălurilor, li se pot vedea mâinile, mâinile lor neputincioase şi dezvelite, pe când îşi strâng fustele, de parcă ar vrea să pară mai mici ca să fie în siguranţă. Acum regina este singură, la fel de singură cum a fost toată viaţa. Zice: Isuse, milostiveşte-te de mine, Hristoase, milostiveşte-te, Isuse, primeşte-mi la Tine sufletul. Îşi ridică o mână, încă o dată degetele i se duc la bonetă, iar el îşi zice în sinea lui: Lasă-ţi braţul jos, pentru numele lui Dumnezeu, lasă-ţi braţul jos, şi nu şi-ar putea dori nimic mai mult decât – călăul spune răspicat „Daţi-mi sabia“. Capul legat la ochi se mişcă brusc. Bărbatul este în spatele lui Anne, ea a fost păcălită, nu-l simte. Se aude un suspin, un singur sunet din toată mulţimea. Pe urmă o tăcere, iar în acea tăcere, un oftat puternic, sau, mai bine zis, un sunet aidoma unui şuierat printr-o gaură de cheie: trupul se goleşte de sânge, iar imaginea lui turtită devine o baltă de sânge.

Ducele de Suffolk încă mai este în picioare. Şi Richmond. Ceilalţi, care îngenuncheaseră, acum se ridică în picioare. Călăul s-a întors cu spatele şi, cu umilinţă, deja a predat sabia. Ajutorul lui se apropie de cadavru, însă cele patru femei ajung primele la el, protejându-l cu trupurile lor. Una dintre ele zice pe un ton fioros:

— Nu vrem să se ocupe de ea vreun bărbat.

Îl aude pe tânărul Surrey cum zice:

— Nu, s-au ocupat destul de ea.

El îi zice lui Norfolk: Înălţimea Voastră, luaţi-vă fiul şi ţineţi-l în frâu, duceţi-l departe de aici. Lui Richmond, are el impresia, pare că îi e rău şi îl vede încântat pe Gregory cum se duce la el şi face o plecăciune cordială, aşa cum un tânăr se poartă cu un alt tânăr, şi îi zice: Înălţimea Voastră, nu vă mai gândiţi la asta, veniţi cu mine. Nu ştie de ce Richmond n-a îngenuncheat. Poate crede zvonurile cum că regina a încercat să-l otrăvească şi, în consecinţă, nu a vrut să-i acorde nici măcar cel din urmă omagiu. E mai de înţeles în ce-l priveşte pe Suffolk. Brandon este un bărbat călit şi nu-şi doreşte iertarea lui Anne. A văzut şi el bătălii. Dar nici una atât de sângeroasă ca asta.

Se pare că Kingston nu s-a gândit ce să facă după moartea ei, la înmormântare.

— Sper din tot sufletul, spune Cromwell către întreaga mulţime, că administratorul şi-a adus aminte să ducă steagurile la capelă, iar cineva îi răspunde: Aşa cred, domnule, căci au fost înălţate acum două zile, ca fratele ei să poată trece pe dedesubt.

Administratorul nu şi-a îmbunătăţit reputaţia în ultimele zile, deşi regele l-a ţinut în tensiune şi, aşa cum va recunoaşte mai târziu, toată dimineaţa crezuse că, pe neaşteptate, va sosi un mesager de la Whitehall pentru a opri execuţia: chiar şi când regina a fost ajutată să urce treptele, chiar şi în clipa când şi-a scos gluga de pe cap. Nu s-a gândit la nici un coşciug, aşa încât o ladă din lemn de ulm, unde se ţineau săgeţi, a fost golită în grabă şi dusă la locul măcelului. Ieri fusese pregătită să fie trimisă în Irlanda, în încărcătura de pe o corabie, fiecare săgeată fiind gata să rănească pe câte cineva. Acum este un obiect la care se uită întreaga mulţime, o cutie a morţii, suficient de încăpătoare pentru micul trup al reginei. Călăul a traversat eşafodul şi i-a ridicat capul tăiat; îl înfăşoară într-o fâşie de pânză, ca pe un nou-născut. Aşteaptă să i-l dea cuiva. Femeile, fără a primi nici o îndrumare, pun rămăşiţele pământeşti

ale reginei în ladă. Una dintre ele face un pas în față, ia capul şi îl pune – nu mai are loc – la picioarele reginei. Pe urmă îşi îndreaptă ținuta, toate patru acoperite cu sânge, şi se strâng una lângă cealaltă, aidoma unor soldați.

În acea seară, el este acasă, la Austin Friars. A trimis scrisori în Franța, lui Gardiner. Gardiner este în străinătate: o brută care îşi roade ghearele, aşteptând clipa când poate să atace. A fost o victorie că a izbutit să-l țină departe de Londra. Se întreabă cât o mai poate face.

Şi-ar dori ca Rafe să fie aici, dar ori este cu regele, ori s-a întors la Helen, în Stepney. S-a obişnuit să-l vadă pe Rafe aproape în fiecare zi şi nu se poate deprinde cu noua situație. Se tot aşteaptă să-i audă vocea şi, când e acasă, să-i audă pe el, pe Richard şi pe Gregory cum se încaieră prin colțuri şi încearcă să se împingă pe scară, cum se ascund în spatele uşilor pentru a sări pe ceilalți, cum fac toate farsele pe care toți bărbații de douăzeci şi cinci sau treizeci de ani le fac, când cred că oamenii mai în vârstă şi mai serioşi nu sunt prin preajmă. În loc de Rafe, domnul Wriothesley este cu el şi merge de colo-colo. Spune-Mi pare să creadă că este nevoie să se păstreze un fel de cronică a zilei care a trecut; sau, dacă nu asta, atunci măcar să-şi descrie sentimentele.

— Parcă aş sta, domnule, pe un promontoriu, cu spatele la mare, iar sub mine este o câmpie în flăcări.

— Zău, Spune-Mi? Atunci intră în casă la căldură şi bea o cană cu vin din cel pe care lordul Lisle mi-l trimite din Franța, zice el. De obicei îl păstrez doar pentru mine.

Spune-Mi ia paharul.

— Simt mirosul clădirilor care ard, spune el. Turnurile dărâmate. Într-adevăr, nu e decât cenuşă. Ruine.

— Dar sunt nişte ruine folositoare, nu-i aşa? Ruinele se pot transforma în tot felul de lucruri: întreabă-l pe constructorul meu de pe malul mării.

— N-ai răspuns sincer la o întrebare, spune Wriothesley. De ce l-ai lăsat pe Wyatt să scape de proces? În afară de faptul că ți-e prieten?

— Înțeleg că tu nu prețuieşti prea mult prietenia.

Îl urmăreşte cu privirea pe Wriothesley cum cugetă la ce i-a spus.

— Chiar şi aşa, zice Spune-Mi. Mi se pare că Wyatt nu reprezintă pentru tine o amenințare şi nici nu te-a tratat cu dispreț, nici nu te-a jignit. William Brereton, el era arogant şi i-a jignit pe mulți, îți stătea în cale. Harry Norris, tânărul Weston, ei bine, locurile pe care le-au ocupat au rămas libere şi acolo îți poți pune prietenii, în suita de gentlemeni, alături de Rafe. Iar Mark, gluma aia de băiat cu lăuta lui; îți garantez că lumea e mai curată fără el. George Rochford distrus, asta îi pune pe fugă pe ceilalți Boleyni, Monseniorul va fi nevoit să o zbughească înapoi la țară şi să se dea la fund. Împăratul va fi mulțumit de tot ce s-a întâmplat azi. Păcat că ambasadorul e bolnav şi n-a putut să vină. I-ar fi plăcut să vadă.

Nu, nu i-ar fi plăcut, îşi zice el în sinea lui. Chapuys este sensibil. Însă ar trebui să te dai jos din pat, chiar şi când eşti bolnav, dacă este nevoie, şi să vezi ce ți-ai dorit de atâta timp.

— Acum o să avem pace în Anglia, spune Wriothesley.

O frază îi vine în minte – oare Thomas More a zis-o? – „pacea în cotețul de găini, când vulpea a fugit acasă“. Vede stârvurile împrăştiate, unele dintre ele ucise cu o singură muşcătură, iar celelalte roase şi sfârtecate, pe când vulpea trece valvârtej de la una la alta şi muşcă frenetic, iar găinile dau din aripi în jurul ei, deşi ea se răsuceşte şi omoară: este nevoie ca rămăşițele lor să fie duse de acolo, mănunchiurile de pene stacojii lipite de podea şi de pereți.

— Toți actorii au pierit, zice Wriothesley. Toți cei patru, care l-au dus pe cardinal în Iad; şi, de asemenea, şi sărmanul bufon, Mark, care a compus o baladă despre isprăvile lor.

— Toți patru, spune el. Toți cinci.

— Un gentlemen m-a întrebat: Dacă asta le face Cromwell vrăjmaşilor mai puțin însemnați ai cardinalului, atunci oare ce-o să-i facă regelui în viitorul apropiat?

El stă şi se uită la grădina care se întunecă: încremenit de groază, căci întrebarea este aidoma unui cuțit înfipt între omoplați. Printre supuşii regelui nu există decât un singur om căruia i-ar fi putut trece prin cap o asemenea întrebare, doar unul care ar fi cutezat s-o rostească. Există doar un singur om care ar fi putut îndrăzni să-i pună la îndoială loialitatea față de rege, loialitatea pe care şi-o dovedeşte zilnic.

— Aşadar… zice el până la urmă. Stephen Gardiner zice despre el că este un gentleman.

Poate, prins între micile geamuri care deformează şi întunecă, Wriothesley vede o imagine ciudată: confuzie, teamă, emoții care nu apar des pe chipul secretarului principal. Căci, dacă Gardiner gândeşte aşa, oare câți or mai gândi ca el? Cine va mai crede asta în lunile şi anii care vor urma? El zice:

— Wriothesley, fără doar şi poate că nu te aştepți de la mine să-mi justific faptele în fața ta? După ce ți-ai ales o strategie, n-ar trebui să te scuzi pentru ea. Dumnezeu ştie, n-am vrut decât să-i fie bine stăpânului nostru, regele. Am jurat să mă supun lui şi să-l slujesc. Iar, dacă mă observi cu atenție, o să vezi că asta fac.

El se răsuceşte, când crede că Wriothesley îi poate vedea chipul. Zâmbetul său este necruțător. Spune:

— Bea nişte vin în cinstea mea.

III
Prada de război
Londra, vara anului 1536

Regele spune:

— Ce s-a întâmplat cu veşmintele ei? Cu boneta?

El zice:

— Sunt la cei din Turn. Este privilegiul lor.

— Cumpără-le de la ei, spune regele. Vreau să ştiu sigur că sunt distruse.

Regele zice:

— Strânge toate cheile de la apartamentul meu personal. De peste tot. Toate cheile de la toate camerele. Vreau să schimbi încuietorile.

Peste tot sunt servitori noi sau servitori de mai demult, care acum au alte slujbe. În locul lui Henry Norris, sir Francis Bryan este numit în fruntea suitei de gentlemeni a regelui şi va primi o soldă de o sută de lire. Tânărul duce de Richmond este numit şambelan de Chester şi de North Wales şi (în locul lui George Boleyn) custode al Celor Cinci Porturi şi administator al castelului Dover. Thomas Wyatt este eliberat din Turn şi primeşte şi el o sută de lire. Edward Seymour este ridicat în rang, acum e viconte Beauchamp. Richard Sampson este numit episcop de Chichester. Nevasta lui Francis Weston anunţă că se măritã din nou.

El s-a sfătuit cu fraţii Seymour în privinţa mottoului pe care Jane ar trebui să-l adopte ca regină. Cad de acord să fie „Jur că mă supun şi slujesc“.

Îl testează pe Henric. Un zâmbet, o înclinare a capului: satisfacţie deplină. Ochii albaştri ai regelui sunt senini. În toamna acestui an, 1536, pe geamurile ferestrelor, în sculpturile din lemn sau din piatră, blazonul cu phoenixul va înlocui şoimul alb şi coroana lui imperială; în locul leilor moartei, vor fi gravate panterele lui Jane Seymour, iar acest lucru se face cu o cheltuială mică, căci creaturile au nevoie doar de alte capete şi cozi.

Se căsătoresc repede, asistă puţină lume în camera privată din Whitehall a reginei. Se află că Jane este o verişoară îndepărtată a regelui, dar se obţin toate dispensele necesare.

El, Cromwell, stă cu regele înainte de ceremonie. Henric e tăcut şi mai melancolic decât ar trebui să fie orice mire în ziua nunţii sale. Nu se gândeşte la fosta regină; e moartă de zece zile, iar el niciodată nu vorbeşte despre ea. Totuşi spune:

— Firimitură, nu ştiu dacă o să mai am copii. Platon spune că cele mai bune vlăstare ale unui bărbat se nasc când el are între douăzeci şi cinci şi treizeci şi nouă de ani. Eu am depăşit vârsta asta. Mi-am irosit cei mai buni ani din viaţă. Nu ştiu unde s-au dus.

Regele simte că a fost înşelat de soartă.

— Când a murit fratele meu, Arthur, astrologul tatălui meu a prezis că ţara o să prospere cât o să domnesc eu şi că o să am mulţi fii.

În sfârşit tu eşti prosper, îşi zice el în sinea lui: iar dacă faci ce zic eu, o să ajungi mai bogat decât ți-ai fi putut imagina vreodată. Pe acolo, pe undeva, Thomas Cromwell era şi el în horoscopul tău.

Datoriile răposatei trebuie să fie plătite. Însumează cam o mie de lire şi cam atât valorează proprietățile ei confiscate: pentru blănar, cea care-i tricota veşmintele, cele care-i coseau mătăsurile, spițerul, lenjereasa, şelarul, boiangiul, potcovarul şi bijutierul. Nu se ştie ce se va întâmpla cu fiica ei, dar, deocamdată, copila creşte în puf, cu franjuri aurii la pat şi bonete din satin alb cu violet, tivite cu aur. Brodeza reginei trebuie să primească cincizeci şi cinci de lire, poți bănui unde se duceau banii.

Partea cuvenită călăului francez este ceva mai mult de douăzeci şi cinci de lire, dar este o cheltuială care probabil nu se va repeta.

La Austin Friars, el ia cheile şi se duce în mica încăpere unde sunt ținute podoabele de Crăciun: unde a fost închis Mark şi unde a urlat de frică noaptea. Va trebui să distrugă aripile de păun. Fetița lui Rafe probabil că nu le va mai vrea; copiii nu-şi amintesc niciodată Crăciunul din anul precedent.

După ce scoate aripile din punga lor de pânză, el întinde materialul, îl ține sub lumină şi vede că punga este sfâşiată. Acum înțelege cum de au ieşit din ea penele şi l-au atins pe față. Vede că aripile sunt uzate, de parcă ar fi fost roase, iar ochii şi-au pierdut strălucirea. Sunt țipătoare, nu poți să pui mare preț pe ele.

Se gândeşte la fiica lui, Grace. Se întreabă în sinea lui: Oare nevasta mea m-o fi înşelat vreodată? Când plecam pentru că mă trimitea cardinalul, aşa cum deseori se întâmpla, oare se împreuna cu vreun negustor de mătăsuri pe care îl cunoscuse când a cumpărat ceva de la el, sau oare, aşa cum fac multe femei, se culca cu vreun preot? Nu-i vine să creadă asta despre ea. Totuşi era o femeie urâțică, iar Grace era atât de frumoasă, cu trăsături atât de delicate. În mintea lui chipurile lor îşi pierd contururile; asta îți face moartea, ia întruna de la tine, până când din amintiri nu-ți mai rămâne decât o mică dâră de cenuşă.

O întreabă pe Johane, sora nevestei lui:

— Crezi că Lizzie a fost vreodată cu un alt bărbat? Adică, în timp ce eram căsătoriți?

Johane este consternată.

— Cine ți-a băgat ideea asta în cap? Scoate-o imediat de acolo.

El încearcă să facă asta. Dar nu poate să scape de senzația că Grace s-a îndepărtat şi mai mult de el. A murit înainte de a putea să i se facă portretul, pictat sau în cărbune. A trăit fără să lase nici o urmă. Veşmintele ei, mingea de cârpe şi bebeluşul din lemn, cu şorțuleț, au fost dăruite demult altor copii. Însă de la fiica lui mai mare, Anne, are caietul ei de dictare. Uneori îl scoate şi se uită la el, la numele scris cu cerneală, în caligrafia ei îndrăzneață, Anne Cromwell, Anne Cromwell, caietul ei; peştii şi păsările pe care le-a desenat pe margine, sirene şi grifoni. Îl păstrează într-un sipet de lemn tapițat şi căptuşit cu piele roşie. Pe capac, roşul s-a decolorat şi acum este roz-deschis. Doar când o deschizi poți vedea stacojiul-aprins de la început.

Această noapte diafană îl surprinde la masa de lucru. Hârtia e prețioasă. Fâşiile tăiate şi resturile nu sunt aruncate la gunoi, ci refolosite, întoarse pe partea cealaltă. Deseori scoate un teanc de foi pentru corespondență şi vede pe ele însemnările cancelarilor care demult au ajuns țărână, ale episcopilor şi clericilor acum reci sub inscripțiile care le laudă faptele săvârşite. Când, pentru prima oară după moartea lui, a dat peste scrisul lui Wolsey – o socoteală scrisă în grabă – inima i s-a strâns în piept şi a fost nevoit să lase condeiul din mână, până i-a dispărut junghiul de suferință. A ajuns să se deprindă cu asta, însă, în această seară, când răsuceşte foaia şi vede scrisul cardinalului, i se pare ciudat, de parcă vreo vrajă, poate o iluzie dată de lumină, a modificat forma literelor. Scrisul ar putea foarte bine să fie al unui necunoscut, al unui creditor sau datornic cu care ai avut de-a face în ultimele câteva luni şi nu-l cunoşti prea bine; ar putea fi al unui slujbaş modest, care scrie după dictarea stăpânului său.

Se scurge o clipă: o pâlpâire blândă a flăcării pe ceară, o zvâcnire a cărții înspre lumină, când cuvintele capătă contururi familiare, iar el poate zări mâna moartă care le-a scris. În timpul zilei, el se gândeşte doar la viitor, dar uneori, noaptea târziu, amintirile vin să-l sâcâie. Şi totuşi. Următoarea lui însărcinare este să-l împace pe rege cu lady Mary, să-l împiedice pe Henric să-şi ucidă propria-i fiică; iar, înainte de asta, să-i împiedice pe prietenii lui Mary să-l omoare pe el. El i-a ajutat să creeze o lume nouă, o lume fără Anne Boleyn, iar acum ei vor crede că se pot descurca şi fără Cromwell. I-au devorat festinul, iar acum vor să-l azvârle afară, alături de pipirig şi oase. Însă aceasta a fost masa lui: el fuge pe masă, printre hălcile roase de carne. N-au decât să încerce să-l distrugă. Vor constata că are armură pe el, îl vor găsi în tranşee, vor constata că e lipit ca scaiul de viitor. Are legi de scris, măsuri de luat, trebuie să-şi slujească țara şi regele: încă mai are de obținut titluri şi privilegii, case de clădit, cărți de studiat şi, cine ştie, poate, copii de conceput; mai trebuie să-l însoare pe Gregory. Ar fi o compensare pentru copiii morți, să aibă un nepot. Se închipuie cum ar sta sub razele năucitoare ale soarelui, ținând în brațe un copilaş, pentru ca morții să-l poată vedea.

Îşi zice în sinea lui: Oricât de mult m-aş strădui, într-o zi o să fiu mort, iar la cum stau lucrurile acum, poate că destul de curând: deşi sunt un om hotărât şi viguros, norocul este schimbător, iar vrăjmaşii sau prietenii mă pot ucide. Când o să-mi sune ceasul, poate că o să dispar înainte ca pe hârtie cerneala să se usuce. O să las în urmă un munte uriaş de hârtii, iar cei care vor veni după mine – poate Rafe sau Wriothesley ori poate Riche – o să le răsfoiască şi o să remarce, uite un act vechi, o ciornă veche, o veche scrisoare de pe vremea lui Thomas Cromwell: o să întoarcă foaia pe partea cealaltă şi o să scrie peste mine.

Vara, 1536: este înălțat în rang, baronul Cromwell. Nu-şi poate rosti numele: lordul Cromwell de Putney. L-ar apuca râsul. Şi totuşi. Ar putea să-l cheme baronul Cromwell de Wimbledon. A cutreierat aceste câmpii în copilărie.

Cuvântul „totuşi“ este ca un spiriduş încolăcit sub scaunul tău. Vrăjeşte cerneala să formeze cuvinte pe care nu le-ai văzut niciodată, iar rândurile străbat pagina şi îi depăşesc marginile. Nu există sfârşituri. Dacă crezi asta, atunci firea lor te-a păcălit. Există doar începuturi. Acesta este unul dintre ele.

Precizări ale autoarei

Circumstanţele care au dus la căderea în dizgraţie a lui Anne Boleyn sunt controversate de sute de ani. Dovezile sunt complexe şi uneori contradictorii; sursele sunt de multe ori dubioase, corupte sau interpretări subiective de mai târziu. Nu există nici o transcriere oficială a procesului său, iar noi putem să bănuim ce s-a întâmplat în ultimele ei zile de viaţă doar pe fragmente, cu ajutorul relatărilor contemporane, care pot fi eronate, subiective, pline de omisiuni, se pot referi la altă perioadă de timp sau se pot ascunde sub pseudonime. Discursurile lungi şi elocvente atribuite lui Anne la proces sau pe eşafod ar trebui să fie citite cu scepticism, la fel şi documentul considerat „ultima ei scrisoare“, care aproape sigur este contrafăcut sau (folosind un termen mai blând) ficţiune. O femeie ageră şi plină de pasiune, prea puţin apreciată în timpul vieţii sale, Anne încă mai schimbă lumea după moartea ei, purtând proiecţiile celor care citesc şi scriu despre ea.

În această carte, am încercat să surprind perspectiva pe care a avut-o Thomas Cromwell asupra câtorva săptămâni decisive. Nu susţin că versiunea mea este cea adevărată; eu fac cititorului o propunere, o ofertă. Unele aspecte cunoscute ale istoriei lipsesc din acest roman. Pentru a limita numărul personajelor, n-am pomenit de o doamnă decedată pe nume Bridget Wingfield, care ar fi putut să aibă de-a face (din mormânt) cu zvonurile care au început să circule despre Anne, înainte de căderea ei în dizgraţie. Efectul faptului că am omis orice altă sursă posibilă a zvonurilor poate fi o vină atribuită lui lady Rochford, mai mare decât probabil că merită; avem înclinaţia de a avea suspiciuni în privinţa lui lady Rochford mai degrabă din cauza rolului distructiv pe care ştim că l-a avut mai târziu, în viaţa Katherinei Howard, a cincea soţie a lui Henric. Julia Fox oferă o interpretare mai pozitivă a personalităţii lui Jane în cartea *Jane Boleyn* (2007).

Experţii în ultimele zile de viaţă ale lui Anne vor putea să observe şi alte omisiuni, inclusiv lipsa lui Richard Page, un curtean care a fost arestat cam în acelaşi timp cu Thomas Wyatt şi care n-a fost acuzat de nimic şi nici n-a fost judecat. Întrucât el nu joacă nici un alt rol în această naraţiune şi fiindcă nimeni nu ştie de ce a fost arestat, am preferat să nu încarc cititorul cu încă un nume.

Le sunt recunoscătoare pentru operele lor lui Eric Ives, David Loades, Alison Weir, G.W. Bernard, Retha M. Warnicke şi altor istorici care au făcut cercetări despre Boleyn şi despre căderea lor în dizgraţie.

Fireşte, această carte nu este despre Anne Boleyn sau despre Henric al VIII-lea, ci despre cariera lui Thomas Cromwell, care încă mai are nevoie de atenţia biografilor. Între timp, domnul secretar va rămâne linguşitor, durduliu şi extrem de inaccesibil, aidoma unei prune ascunse într-o plăcintă de Crăciun; dar sper să fac în continuare toate eforturile pentru a-l scoate la lumină.

Mulțumiri

Le sunt foarte recunoscătoare istoricilor cu mintea deschisă care au avut răbdarea să citească romanul *Wolf Hall*, să facă tot felul de comentarii pe marginea lui şi să încurajeze acest proiect, precum şi numeroşilor cititori care au luat legătura cu mine şi mi-au transmis arbori genealogici şi fragmente din legende de familie, informații picante despre locuri care nu mai există sau nume aproape uitate. Mulțumesc lui sir Bob Worcester, care m-a condus prin Allington Castle, ce a fost pe vremuri în proprietatea familiei Wyatt, şi lui Rupert Thistlethwayte, urmaş al lui William Paulet, pentru că m-a invitat la Cadhay, frumoasa lui casă din Devon. Şi le mulțumesc tuturor celor care au avut amabilitatea să-mi trimită şi alte invitații, pe care sper să le onorez când voi scrie următorul meu roman.

În special îi sunt recunoscătoare soțului meu, Gerald McEwen, care este nevoit să locuiască în aceeaşi casă cu atât de mulți oameni invizibili, şi care niciodată n-a încetat să mă susțină şi să mă răsfețe cu bunătatea lui concretă.